261074
Inventarbel

Aus

der Bibliothek der k. k.
Theresianischen Akademie

in Wien

angekauft am 17. Februar 1899.

(Erlass des Curatoriums * * * * * *
* * * * * * * * * ddo. 31. Jänner 1899.)

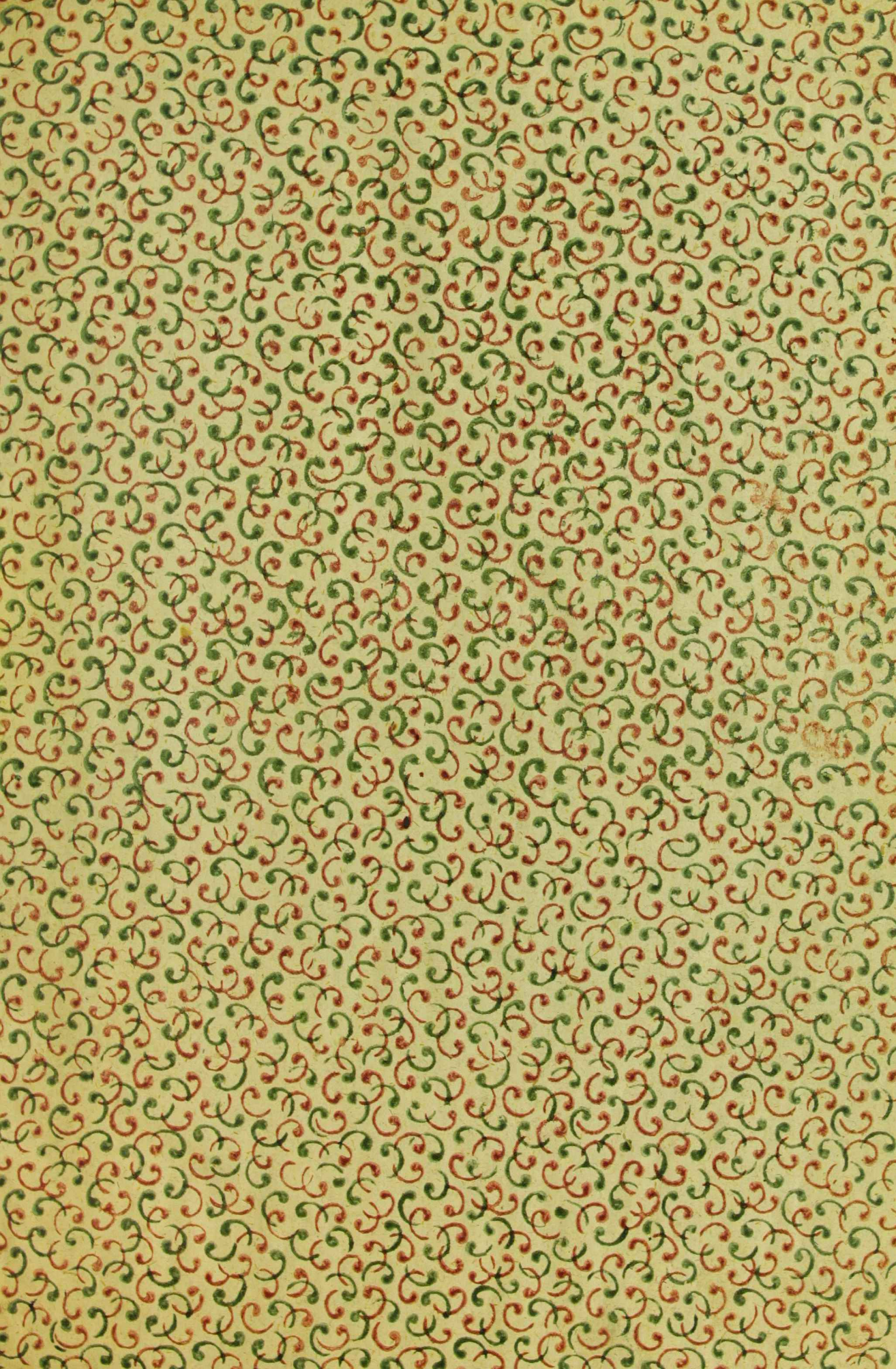

V I 3

625.
O. 12.

Horatij flacci Venusini. Poete lirici opera cũ quibusdam Annotatõib'. Imaginibusq; pulcherrimis. aptisq; ad Odarũ concẽtus 7 sentẽtias

II
261074
Incunabel

Ad Lectores

Jacobi Locher philomusi poete laureati Epigrāma

Vem iuuat ingeniū rebus lustrare beatis
Et quē musarū Numina nosse iuuat:
Quem iuuat & lyricos arguto pectine cantus
Promere: veloci plectra mouere manu &
Perlegat insignes venusini carminis artes
Perlegat & numeros / blandisonosq; pedes
Hic princeps cythare sublimi vertite celum
Pulsat: & internos enthea plectra mouet.
Gloria romani generis / vatumq; pennis:
Sydera celsa ferit: dignus adire polum.
Aspice iucundi numerosa volumina libri.
Et varios ictus Aspice queso lyre.
Hunc eme: qui sophie referat penetralia diue:
Hunc eme: qui digitis dulcia plectra ferit:
Hic docet ingratam rerum contemnere sortē
Est quoq; turbatis hic medicina viris:
Egrotum cythara solatur: pellit acerbas
Et curas animi: tristitiamq; fugat:
O vos lectores tetricis sermonibus aures
Arrigite: & doctum vatis adite nemus

Tetrasticon Philomusi

Qui venis Aonij nemoris spectare sorores
Illotis manibus ledere sacra caue:
Non hec mōstrantur fatuo spectacula vulgo
Huc veniant quorū mens benedocta sapit

Kathedra Musarum

Calliope

Musarū

Chorus

Horatius Poeta Lyricus

Loquitur Calliope Horatium coronans

En ego calliope turbis comitata sororum.
Exorno vatis tempora clara mei.
Dignus / vt aonius in summo vertice lauros
Efferat: & placida munera fronte gerat:
Florentes hederas collo superaddite vatis
Io socie: tantum & concelebrate virum.
Hic primus latio parios monstrauit iambos:
Intulit & lyricos / pindaricosq; modos:
Carminis effictor cui nomen mascula saphus
Imposuit: grais non minor ille fuit.
Pindarus haud tanta lyrici dulcedine plectri
Claruit: haud similis Alceus ipse fuit
Nō alij Septē / memorat quos sancta vetustas
Versibus hunc poterunt exuperare virum:
Noster erit semper: nutritus semine nostro
Ab teneris annis nostra fluenta bibit
Huic puero tribuit crinitus dulcia phœbus
Plectra / dedit cytharam / palladiūq; decus
Ingenium dedimus nos / & celestia dona.
Et vati dedimus organa blanda sacro:
Nunc igitur vates fama dignissimus omni
Tolle sacras hederas laurigerumq; decus:
Tangeq; facundo dangentes pectine chordas
Tu prestas latios Argolicosq; viros.

Epistola ad Marchionem Carolum

Ad illustrē principē Carolum Marchionē Badensez ⁊c dñm suū obseruādissimū Jacobi locher poete lau.

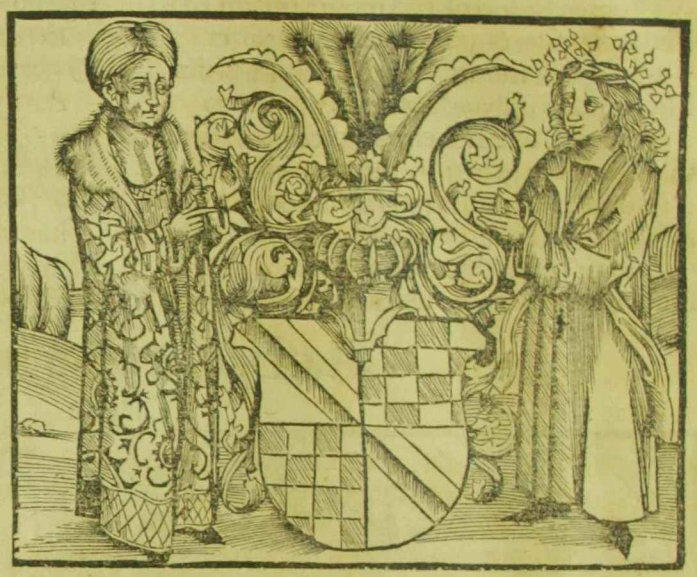

Ex omnibus rebus: q̄s humanum
e admirat ingeniū: nullus fructus
vberior: nullaq; emolumēta dul-
ciora manant: q̄; e iucūdissimo optima-
rum artium studio: humanissime prin
ceps: quod & animi salutē prestat: cor-
poris ornamentū subministrat: & vitæ
decorē: ac honestatē suggerit. Sed cum
principū germanie / status & conditōes
cōsidero. Inuenio plus opere rebus mi-
litaribus: mauortijsq; strepitibus nostra
tes posuisse q̄; studijs litterarū. Itaq; ne-
gotia publica plus honoris: q̄; otia sua-
uissima huc vsq; meruerunt. Sed quia
principes & proceres Nationuz nostra
ruz magis in bello: q̄; litterarijs palestris
versati: externis tum grecis: tum deniq;
latinis cōtemptui fuerunt. tanquam ip
si soli sapientiam Philosophieq; studia ample-
cterentur. Maximus autem tonans: cuius nu-
tu diuina atq; humana gubernantur / nos ad tā
tam calamitatem non prosci ipsit: vt natio Ger-
manica: qua sub rutilo sole non est populosior
terra: inter barbaras truceq; gentes censeretur.
Superamus: vt aliorum pace dixerim: prestan-
cia rei militaris Ausonios Romanosq; / penes
quos bellorum armorūq; deus illustres produ-
xit nepotes. Superamus ¦Grecos Macedonasq;
quorū res gestas predaraq; prelia millenis volu
minib⁹ memorat vetustas. Superamus parthos
fugaces: indieq; inaccessabiles gētes. Nemo vn-
quam theutonicos prostrauit lares: nemo vnq;
in medijs Germanie limitib⁹ bellica locauit tro
phea: Superam⁹: inq;: rebus bellicis / corporisq;
robore: animiq; viribus gallos: britannos: hibe-
ros: sarmatas: cæteraq; barbaras nationes / ad q̄
rum fines atq; limites theutonicū Martē didu-
ximus: opimaq; spolia nostros ad penates cum
triumphali pompa reduximus. Nemo vnquā
theutonas a proprijs finibus pepulit / aut saltez
ausus fuit propellere. Quā ob rem dubitare nō
soleo / quin deus optimus Maximus ob singu-
larē animi prestantiam: rerumq; bellicarū excel-
lentiam nobis Imperiū Romanorū fascium cō
cesserit: alijsq; gentibus / que tanti imperij splē-
dorem non merebantur: abstulerit. Vbi enim
locorum / sacrosanctū imperiū tutius: honesti⁹
ac glorioſius habitare potuit / q̄; penes germa-
nos: qui fidei integritate: iusticia / pietate / offi-
cijs / dexteritate / amicitia / humanitate / ceteriſq;
virtutibus: tocius orbis hoīes superant & excel-
lunt. De fortitudine taceo: quam & barbari &
oenotrij iamdiu sepeq; experti sunt. Dicat fran
ciscus philelfus homo pauce fidei quicquid ve-
lit / dicat Germanos esse vinolentos ebrioſq; / ta
men si a mortuis / imo ab elisio campo resurge-
ret / non tamen imperiū Romanū penes italos
visur⁹ esset & si centena reuisuisceret lustra / nō
pugno cum laruis / sed dictum philelfi grauius
trutino: qui stigmate nigro frontes Germano-
rum inurere nisus est. quod imperium. quoſq;
regios fasces italia per luxum: per nefas / perq;
timiditatem amisit. Id theutona virtus bistonio
Martem adepta est. quod vitio contritum atq;
prostratū / istud virtus nostra bellica / celestisq;
iusticia restaurauit. sic vere saneq; dicere possū.
deos immortales Romanum regnuz apud nos
statuisse. Taceo de federico primo: cognomen-
to barbarossa / ex sueuorum nobilissimis ac bel-
licosissimis ducibus nato: qui victrices aquilas
ab occiduo freto / ad rubrum vsq; deduxit mare.
Terroremq; cunctis gentibus atq; populis in-
cussit. Quid de alijs federicis? quid de conradis
& othonibus refero / quid henricos clarissimos
imperatores memoro: quid Austrie archiduces
qui longo temporum / ac ætatum interuallo: sa

crosanctã Romani imperij Sedem tenuere. Sed quia de cesaribus mentõem feci: diuũ Maximi lianum / omniũ principum fulgentissimum iu bar / preterire nequeo: neq; debeo: qui Romanas res ita temperat / imperium tanta modestia gubernat: frenum regale / tanta equitate moderatur / & tenet: vt non homo mortalis / sed heros aut diuus in terris: esse videatur. In singulis imperatoribus Romanis singulas quasdam virtutes numerant historici / hic noster Maximilianus perfectissimus est: In cuius pectore virtutes candide suũ edificarunt diuersorium / & in homine honestissimo quieścũt. profecto / Carole princeps humanissime: tibi gloriã bellicam nostratiũ declaro: vt aliquid illustre penes nos semper extitisse intelligas / quod ceteris natõnibus non fuit cõmune. De studio litterarum dicere volui: quod germanis non semper cognitũ fuit Cuius rei multas causas referre possem: nisi me breuitas epl'aris subtraheret. Obiecerunt nobis & hoc quidẽ tempore Itali obijciũt / & pro probro ascribunt: q; tam sero ad nos litterarũ studia perrexerint. Et recte quidẽ nos reprehenderẽt / nisi totius philosophie flumina agros nostros / prataq; germanica inundarent. Sacram matheśim theologicãq; sublimitatem p̃ter alios enixe colimus. eamipsam / rem diuinã / cum magna grauitate: sinceritateq; profitemur. vt nihil 2 in celo & in terris incognitum esse possit. Legum itidẽ iuriũq; togatorũ clarissimas instituim⁹ palestras / vt & sceuolas: & rufos & labiones sulpitioscq; apud Theutones videri liceat phisicas rationes: causasq; rerum atq; philosophorum Veterum sanctissima volumus dogmata: vt sacra minerua in paludibus Germanie nata iudicet. Ad oratores vatesq; candidissimos redeo: quos diu contempsit gens nostra. sed hac tempestate tanquam vtiles atq; necessarios conduxit poetas quorum sublimitatem si cuperem exprimere cigneis vocibus opus foret. Sed quia iucundissime princeps: multos annos in studijs eloquentie me doctore vsus fuisti: meq; ceteris professoribus in hac docendi prouintia prepositi: cõsobrẽ te hortari ad studia poetica: dulcissimosq; Musarum secessus / pietas me cogit: adhortor igitur te ad lectionem Horatij flacci poete sapientissimi: cuius ingenium in odis admirabere. doctrinam in arte poetica stupesces: Acrimoniã dicendi / salesq; satyricos in sermonibus adamabis: & quod maximum est: Academicam philosophiam: qua maxime illustris fuit: in epistolarum opere considerabis. Adde quod ex illustri genere tuam ducas originem: sisq; natus ex clarissimis principibus: tamen virtus litteraria / omnibus rebus externis est anteponenda. Vani hominis iudicium est: sui generis vetustatẽ iactare: si vacua est benefactorum testimonijs: illud vero glorioſi qui simul cum geniture prestantia: virtutes litterarias cõiunxit. Igitur cum in te posita spes sit domus badensis. Sis pronus ad virtutem: poetarumq; lectõnes vtiles. & iucundas memorie commendes: sis deniq; piger ad vitium: q; de te & badensis familia: & parentes germanicq; perpetuo letari queant. tibi omnem meam operam: omneq; studium pollicetor: cui & corporis seruitium: & ingenij fructus omnes debeo. Horatium itaq; nuper a me reuisum: & formis imaginibusq; pulcherrimis adornatum: cum in manu tenerem: cogitaui eundem non alteri: quam tibi principi clarissimo dedicare: vt horatio nostro: cuius laudes & preconia infra videbis: honorem & auctoritatẽ faceres. ne ab ignobili vulgo penitus contaminaretur Appone scutũ tuũ nostris laboribus. vt deinceps ad maiora queq; volumina alacriores simus. Vale spes vnica. vnicumq; presidium. ex friburgensi Gymnasio. 1.4.9.7.

Epigramma Philomusi

Accipe prudentem venerando pectore vatem
Pangeq; nunc lyricis carmina facta modis
Dulcius hoc plectro nihil est. nec blandius isto
Carmine. quod saphus nomine nomẽ habet
Perlege iucundos sensus. varioscq; lepores
Vatis. & vrbanos concipe mente sales.

Vita Horatij flacci Venusini Compendiosa.

h Oratius flaccus Poeta Laudatissimus Temporibus Augusti Cesaris Rome in precio habitus est. hic patria venusinus. patre libertino natus est. vt ipse in epistola vltima primi libri testatus est dicens Me libertino patre natum et in tenui re maiores pennas nido extendisse loqueris vt quantum generi demas. virtutibus addas: fuitq; statura breui. vt in eadem epistola subdidit. Corporis exigui preca num solibus aptum. iracsci celerem. tamen vt placabilis essem. Rome liberalibus litteris eruditus fuit. ac deinde vberioris scientie gratia nanciscẽ

de Athenas concessit. vt ipe testatur in epl'is: Rome nutriri mihi contigit atq; doceri. Adiecere bone paulo plus artis Athene scz vt possem curuo dinoscere rectum Atq; inter siluas academi querere veruz /cũ itaq; athenis doctissimus euasisset: familiaritatem marci bruti /qui cæsarẽ occidit: adeptus: factusq; ab illo Tribunus militum contra Marcũ Antoniũ & Augustũ /cũ victus fuisset brutus ex clade aufugit. Hoc ipe poeta testatur. Dura sed amouere loco me tempora grato ciuilisq; rudẽ belli tulit æstus in arma: Cæsaris Augusti non respõsura lacertis. Horatio tñ postea Augustus Mecenatis gratia pepercit: eũq; in familiaritatẽ recept. liberatusq; ad pœticaz se contulit: & precipuã gloriam lyrici carminis apud latinos meruit. Nã de seipso canit ad mœcenatem Q; si me lyricis vatibus inseris Sublimi feriam vertice sydera. Imitatus Archilochũ: Alceũ: Saphonẽ: et pindarũ: pœtas grecos vnde ait in Epl'a ad Mecenatẽ: parios ego prim⁹ iambos Oñdi latio: numeros aĩosq; secutus. Archilochi nõ res & agentia verba lycambem. Tpat archilochi musã pede mascl'a sapho. Tpat alce⁹ & reliqua. Scripsit itaq; Horatius odarũ q̃tuor libros elegantissimos: in qbus & carminis iucũditas: & sententiarũ grauitas cõcinnitasq; freq̃nter lectoribus occurrit. libros sermonũ seu potius satyrarũ duos edidit: in qbus mortaliũ vitia dicacitate satyrica mordet: vrbemq; Romanam pfricat. Institutões pœticas itidem fecit. que ars pœtica vocant. In qbus pœta sapientissimus: poetã format & instituit. Epl'arũ opus elegans: & grande cõposuit: in q̃ de virtutib⁹: & studio philosophie: moribusq; copiosissime Academiceq; disseruit. vt ipam sapiam nõ Athenis q̃ras: sed ex horatiano dogmate: q̃ nihil elegantius: nihil que vtilius conspicit. Et cũ innumeras diuitijs optimis studijs cumulasset. Tandẽ Rome moriens Augustũ oĩm rerũ suarũ heredẽ instituit. Obijtq; ætatis sue Anno. 44. vt ipse testat. Forte meum si quis te pcunctabitur euum Me q̃ter vndenos sciat impleu isse decẽbres Collegã lepidũ quo duxit lollius anno. fuitq; Horatius nobilissimus poeta Maxima põpa in exequijs apud mecenatem Sepultus.

Philomusus cuz Appolline loquitur: & cõtra poeticos hostes exacuit.

Dic mihi dulcis cythare Magister
Phœbe: frondentis nemorisq; custos
Vnde dicuntur lyrici pœte
Te rogitamus
Queris o consors Philomuse causam
Vnde dicentur lyrici poete:
Ad lyre molles sonitus adaptant
Hij quia versus
Spectat ad vates lyricos quid vltra?
Vel quibus rebus nitet illa turba
Cui dedit clangor fidium canorus
Nomen artem
Hij canunt dulces in amore gustus:
Et canunt fraudes iuuenum procaces:
Et puellarum recinunt Amoris
Dulcia furta
Hij lyre blandos moderantur ictus
Et mouent chordas cythare sonoras
Pollice / & palmis feriunt rotundis
Enthea plectra
Nec canunt solum miseros amores:
Atq; conuiuas: grauibus sed instant
Rebus: extendunt animos ad arma
Imperiumq;
Dant simul recte documenta vitæ
Dant viam veri /tribuuntq; summum
Ad bonum tutos aditus /& alta
Sydera monstrant
Cæteris prestant lyrici poetis
Quos penes cantus: numeri /locique
Sunt: & arguti cythare lepores
Et venus alma
Cura nec mordax genus hoc lacessit
Hij canunt leta vacui sub vmbra
Atq; compulsant digitis canoris
Saphica plectra
Phœbe qui xantho lauis amne crines
Quæso sis vatum pater & patronus:
Ex tuo nam sunt tenere camene
Pectore nate
Tu sacros vates facis & disertos
Nescios fari pueros docesq;
Vocis humane tribuis sonora et
Organa princeps
Stringe bellaces gladios precamur
Et manu forti celeres sagittas
Mitte: ferratũ et iaculare telum
Promptus in hostes
Barbaros in nos agitat furores
Turba: dictatis inimica nostris
Seuit /et diris fluit in venenis
Emoriturq;
Hanc edax liuor rapit ad furores
Inuidus nec cor sinit hanc quietam
Cum legit versus modulis politos
Ilia rumpit
Nos sumus pauci numero /sacras qui
Versibus cultis recolunt camenas
Quas chorus flectit: reficitq; blanda
Castulis vnda

Ergo quid cessas pharetras ciere
Phœbe: et indoctas superare gentes
Que tibi sanctum penetral lacessunt,
Contaminantq;
I. veni nostros precor ad penates
Doctor argute fidicen sophie,
I. veni toto celebratus orbe
Dulcis agileu

Horatius ex Elisijs Philomusum alloquitur.

Heu longo fuimus defunctus tempore: carcer
Elisius tenuit membra sepulta diu:
Nominis & titulos nostri consumpserat euũ
Tardius: & fuerat gloria rapta mihi.
Sed modo ceruicem videor mõstrare decoram
Et caput ad superos iam releuare deos:
Nam mihi clara cutis formatur: pectora dant.
Candida: frons leuis: ingenueq; manus:
Ad superos redeo vates bene tersus & albus
Me viuum / dulcis o philomuse facis:
Non danai tantos in me posuere labores
Itala nec pubes: nec venusina cohors:
Te iuuenẽ promptũ pugnax Germania misit.
Qui fidibus modulos: 2 mihi mẽbra dares
Viue bonis auibus / dulcis philomuse: camenas
Illustraq; meas: eloquiumq; foue
Participem mecum famam: nomenq; tenebis
Tu gratus phœbo: castalijsq; deis

☞ Vt ea q̃ in de generibus metrorũ subseq̃nti annotatõne faciliora sese intellectui offerant Placuit de metrorũ scansione eorundẽ accidẽtibus & pedibus aliqua submittere

c Armẽ quidẽ ẽ ip̃a pedũ numero cõpositõ q̃ noĩe & vnũ & duos & p̃limos versus opusq; integrũ appellam⁹. Et dicit̃ ob id carmẽ quia carptim ꝓnunciat̃. i. ĩterrupte nec vno ac cõtinuo impetu quẽadmodũ soluta orõ feratur Metrũ. Grecũ vocabulũ est Diomede autore 2 est cõnexio quedã atq; ordinatio pedũ / ad delectionẽ auriũ inuenta. Et quia per metra versus metimur vult malli⁹ theodor⁹ ip̃os versus metra posse appellari. sicut vas q̃ metimur: 2 triticũ qd̃ mẽsi sum⁹ modiũ dicim⁹ / sicut etiã pes digitus cubit⁹ decẽ pedũ. sed id verbũ in ea presertim significatõne in raro est apud ꝓbatissimos ĩ vsu Versus. est pedũ in oratõe certa numero genereq; collectio. Dicitur aũt certa numero gñeq; collectõ. quia metrũ debet hr̃e certũ numerũ pedũ / & certa genera pedũ. Vt hexametrũ habet sex pedes in numero / 2 duos in gñe / sc3 dactilũ & spondeũ. Et dicit̃ versus ꝓpter hoc qd̃ p̃fixũ terminũ nõ progreditur sed reuertitur Rithmus est verborũ modulata cõpositõ nõ metrica rõne / sed numero sillabarũ ad iudiciũ auriũ examinata. i. approbata. Maxime audientium aures demulcens. Quintilianus tñ inquit quod spacio tp̃m cõstent. Et dicit̃ latine rithm⁹ numerus inde Aritmetrica.

Prosa. est oratio a lege metri soluta. Et dicitur. q ꝓfusa / proruit em̃ spaciose & excurrit nullo termino sibi prefixo

De accidentibus Metri.

Septẽ sũt accñtia metri. Scansio. Mensura appellatõ. cõpositõ. depositõ. cesura. figura Scansio. est legittima metri in pedes singulos distinctio & cõmensuratio. Origo noĩs quia scandentes incedimus ꝑ pedes ip̃os veluti scalarũ gradibus & h3 quatuor species / cõiunctã discretam / diuisam / & mixtã. Cõiuncta est vbi nusq̃ pes cũ dictõne finit̃ vt ĩmortale nihilmundi cõpage tenet̃. Et ista ceteris est laudabilior. Nã pulchrũ & decens est minime finiri in singulos pedes minime finiri in singulis dictõibus. Sed cõtinuã pedũ ex vltimis verborum syllabis fieri dependentiam.

Districta. ẽ vbi verba cũ pedibus terminantur Vt he tua sunt bona quia tu bon⁹ oĩa cõdis. Itẽ Oĩbus oĩa nõ mea somnia dicere possũ. Quã versificatõnis speciẽ racissime ĩuenies q̃a min⁹ pulchra est & vitiosa putatur

Mixta. ẽ vbi aliq̃ pedes cõcatenant̃ / aliq̃ cũ verbis terminantur. vt nobis certa fides eterna in secula laudis.

Diuisa. ẽ vbi primi tres versus pedes ĩter se cõcatenantur / & a reliquis separantur. vt iñ dei genitrix pia virgo maria choruscat. Itẽ ꝓsper corde p̃ris genitũ creat & regit oĩa verbum.

De mensura Metri.

Mẽsura metri. ẽ debit⁹ pedũ numer⁹ scd̃m poetice regl̃as ordinat⁹. Et diuiditur in sex partes Nam carminum aliud est.

Mõumetrũ	quod cõstat	vno pede	pedib⁹
Dymetrum		Duobus	
Trimetrũ		Tribus	
Tetrametrũ		Quatuor	
Pẽthametrũ		Quinq;	
Hexametrũ		Sex	

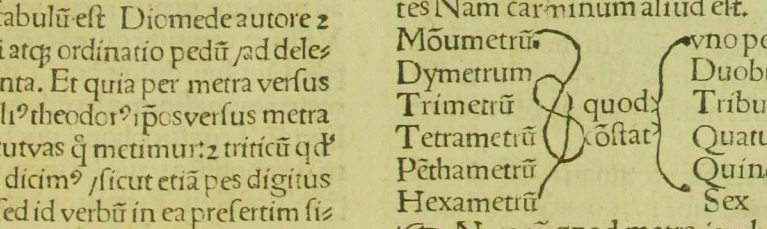

☞ Nota tñ quod metra iambica Trochaica Anapestica duplicibus pedib⁹ cõputantur: ascendũtq; vsq; ad tetrametrũ. Vñ monometrũ iambicũ dicitur qd̃ duobus pedib⁹ cõstat. Dymetrũ qd̃ q̃tuor. Trimetrũ qd̃ sex. Tetrametrũ qd̃ octo. Cætera aũt oĩa simplicib⁹ pedib⁹ cõputantur / quãq̃ versus trimetros senarios appellam⁹ ex numero pedũ hos greci quia geminos ferunt Trimetros dicunt.

Tabula Metrorum

De appellatione Metri.

Appellatio. Est qualitas vnde metrum nomen accepit. Et est octuplex. Nam metra aut dicunt

A
- Locis vbi decantari consueuerunt vt atticlana ab oppido italie
- Inuentoribus vt Gliconicum. Saphicum Asclepiadicum.
- Dijs quibus sunt dedita. ut Appollinium pithinium.
- Mensura. vt monometrum. Dymetrum
- Structura pedū. vt Anapesticū. Dactilicū
- Numero sillabarnm vt Endecasillabū fallentium.
- Frequētatoribus vt Virgilianū Quidianū
- Accidētib⁹ vt elegiacū ab amatorū miseria heroicum ab heros quia heroico carmine describebantur fortia facta heroum

De compositione metri

Compositio. Est cum versus ex diuersis metrorum (pedum) generibus compositi sunt. Quales apud horatium z alios lyricos inuenim⁹ versus mixtos ex dactilis & iambis. Heroicus vero est simplex cōpositōne. i. componitur a pedib⁹ vnius speciei rōne tm Licet quātitate & nomine differentes recipiat Dactilū et spondeum. tñ Spondeus in dactilū rōne temporū resoluitur.

De depositōne metri

Depositō. Est cuiusq; metri desinentia. i. finalitas. & est triplex. Nam versuum. Alius est Cathalectic⁹. Cui vna sillaba deest in fine. vt Age iam precor mea ruz.

Hippercathalecticus. cū abundat syllaba in medio Vt heu quam precipiti mensa profundo

Acathalecticus. est carmen nec deficiens nec abūdās. vt Arma virūqz cano troie q prim⁹ ab oris

De cesura.

Cesura. Est decora māsio seu terminatio vocū i versuū notata medio. Et dicit in medio propter depositōem q̄ est in fine. Et est q̄druplex scd'm Bedā q̄uis alij plēs modos ponant. & reddunt metra sonora.

Penthimemoris vel Semiquinaria. Est cū post duos pedes & vnā sillabā pars oratōis expletur. vt Arma vi. rumqz ca. no.

Tertia trochaica. Est cū post tres pedes & vnam sillabā pars oratōnis expletur. Tertio loco inuenit troche⁹ orōem perficiens. nō quia in medio versu possit esse troche⁹. sed sublata hoc ē subtracta vl' suspēsa de dactilo vna syllaba remānet troche⁹. vt Nil nīi misereri mori me deniqz cogis.

Tertia heptimemeris. vl' Semiseptinaria. Est cu post tres pedes & vnā syllabā pars orōnis expletur. vt Italiam fato profugus.

Quarta buccolica. Est cū in quarto pede dactil⁹ ponit finiēs partē orōnis. vt nos patrie fines & dulcia linquimus arua. Que cesura in nomē habet q d'i buccolicis sepius inuenit. Vñ secundū priscianū in ii. partionū. Quarta buccolica magis passio est hoc est defectus versus. Et scd'm eundē necesse est vel vnā vl' duas cesuras in versu inueniri. Nā tres rarissime possūt inueniri i eodē versu. nā si semiquinariā hab⁹. tertiā trochaicā raro hīe pōt nisi quando monosyllaba intersit dictio vt. Munera dara dedit dat eidem debita pater. dit. dat trocheus. e. creditur. Et ecōtrario si tertia trochaicā habet semiquinariam raro habere potest. Hec pristianus.

De figura

Figura est dispositō pedū & vis ei⁹ in metro variandi. vtputa versus hexameter i primis qnqz locis accipit quinqz dactilos vt Enni⁹ At tuba terribilē tatatantara dixit. At spōdeus vl' quatuor dactilos & vnū spondeū & illū quidem aut primo secūdo tertio locoue. Et vis illa variandi pedes figura dicitur.

☞ Carmē q d'ex metris cōficit triuariā diuidit Monocolō q d' vniforme dicit vicz q d' vno versuū genere constat vt eneis Virgilij

Dicolō. i. bimēbre quod duplici metrorū genere cōstat Vt nasonis Epīe. q̄ heroicis atq; elegiacis versibus constant.

☞ Tricolon. quod triplex habet metri genus vt plures ode horacij

Carmen diuersorum metrorum aliud est

Distrophon. vbi post duo metrorum genera / statim ad primū genus reuertitur vt inouidio.

☞ Tetrastrophon. Vbi post quatuor versus ad primum genus metri reuertimur

Vñfit vt carminū diuersorū metrorū aliud sit

☞ Dicolon distrophon. i. duobus generib⁹ metri compositum a secūdo facta replicatione.

Dicolō Tetrastrophon. i. duob⁹ generibus metri compositū a tertio scz metro facta replicatōe.

☞ Tricolon Tetrastrophon. i. tribus generibus metri cōpositū a quarto facta replicatōe.

De metrorū principijs.

Quatuor sunt metri principia. Metrū enim primo in pedes resoluitur. Pes in sillabas. cui accidit tempus Sillaba vero in litteras.

De metricis pedibus

Pes est sillabarum z temporum certa dinu

meratio. Pedes ideo appellati / quia vt nos nostris / sic illis carmina videntur incedere.

Pedes — Legittimi cuiusq; metri nominantur hi qui ꝓprij fiũt & naturales in metris. Nothi dicuntur qui per corruptelam solutõnis accedunt.

Solutio dicitur quotienscunq; ꝑ vna longa ponimus duas breues / aut ꝑ duabus longis quatuor breues Vel qñ vnus pes resoluit̃ in alterũ ip̃m ratõne seruata. Ille enim pes pro altero ponitur q eadẽ habet tempora vt Virgilius Tytyre pascentes a flumine reijce capellas

- dissillabi sũt q̃tuor
  - Pirrichius constat ex duabus breuibus vt deus
  - Iambus ex breui & vltima longa vt dies
  - cui contrariat̃.
    - Spondeus ex duabus longis vt estas
    - Trocheus ex longa & breui vt corpus
- trisillabi sunt octo
  - Tribrach⁹ ex trib⁹ b̃uib⁹ macula
  - Anapestus ex duabus breuibus & longa Adamas
  - Amphibrachus ex lõga inter duas breues carina
  - Bacchius ex breui & duabus longis vt honestas
  - cui cõtrariat̃
    - Molossus ex tribus longis vt eneas
    - Dactilus ex longa & duabus breuib⁹ vt menal⁹
    - mphimacrus ex breui inter duas longas insule
    - Antibachius ex duab⁹ lõgis & breui vt natura
- Pedes
- quadrisillabi sunt sedecim
  - Proceleumaticus ex duobus pirrichiis ariete
  - Diambus ex duobus iãbis vt amenitas
  - Antipastus ex iambo & trocheo: vt coronatus
  - Ionicus minor ex spondeo & pirrrichio vt preconia
  - cui cõtrariat̃
    - Dispondeus fit ex duobus spondeis Oratores
    - Ditrocheus ex duobus trocheis vt cantilena.
    - Choriambus ex trocheo & iambo nobilitas
    - onicus maior ex pirrichio & spondeo preconia
  - Peon primus ex trocheo et pirrichio vt leticia
  - Peon secund⁹ ex iãbo et pirrichio vt amabilis
  - Peon tertius ex pirrichio et Trocheo vt alienus
  - Peon quartus ex pirrichio & iambo vt celeritas
  - cui cõtrariat̃ Epitrit⁹
    - Primus ex iambo & spondeo vt sacerdotes
    - Secundus ex trocheo & spondeo vt conditores
    - Tertius ex spondeo et iambo vt hereditas
    - Quartus ex spondeo et trocheo vt orathoris

Pẽthasillabi pedes vt scribit diomedes sũt duo & triginta: hexasillabi lxiiii. sed i vsu ñ sũt et reducũt̃ ad supiores Cetera q̃ concernũt artẽ metricã regulas generales ac speciales de q̃ntitatibus sillabarũ vberiores flores diligẽs lector inueiet sparsim apud grammaticos que hic breuitatis gratia postergantur.

Annotatio Generũ Metrorum q̃bus vsus est Horatius in operibus sequẽtibus: Nicolai peroti Sypontini Cũ additõe figurarũ pro oculari inspectõe

Primum genus est monocolon / diciturq; choriambicum asclepiadeum tetrametrum Cõstans spondeo duobus choriambis & pirrichio Sic enim scanditur

Sponde⁹ Choriã. pirrichius

1			
	2	3	
			4

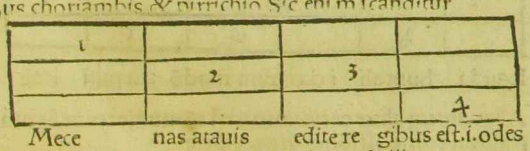

Mece nas atauis edite re gibus est. i. odes

Exegi monumentum ere perennius: 30. li. iii.
Donarem pateras gratacq; commodis. 8. li. quarti.
Et scripsit horatius tantumodo huiusmodi tres hoc metro odas.

☞ Secundum genus est dicolon tetrastrophon. Ptimi tres versus sunt dactilici penthãetri saphici. Constat eni Trocheo Spondeo Dactilo & duobus Trocheis h̃ mõ.

Troche⁹. Dactilus. Spõdeus:

1			4	5
		3		
	2			

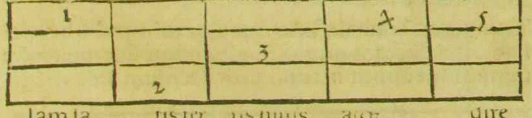

Iam sa tis ter ris niuis atq; dire

Quartus adonius cõstans dactilo dimetro cathalectico hoc est dactilo & spondeo siue trocheo hoc modo

Dactilus. Spõdeus.

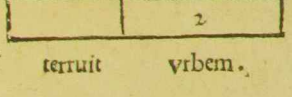

1	
	2

terruit vrbem.

Scripsit hoc metro xxvi. odas

Iam satis terris niuis atq; dire	2.
Mercuri facunde nepos athlantis	10
Quem virum aut heroa lyra vel acri	12
Vile potabis modicis sabinum	20
Integer vitæ scelerisq; purus	22
Partius iunctas quatiunt fenestras	25
O venus regina gnidi paphiq;	30
Poscimus si quid vacui sub vmbra	32
Persicos odi puer apparatus	38
Nullus argenti color est auari	2. li. 2
Ne sit ancille tibi amor pudori	4
Septimi gades aditure mecum	6
Vlla si iuris tibi peierati	8
Rectius viues licini neq; altum	10
Ocium diuos rogat in patenti	16
Marcijs celebs quid agam calendis	8. li. 3.
Mercuri nam te docilis magistro	11
Herculis ritu modo dictus o plebs	14
Faune nympharum fugientum amator	18
Non vides quanto moueas periclo	20

Tabula Metrorum

Montium custos nemorumq; virgo 22
Impios parre recinentis omen 27
Pindarum quisquis studet emulari 2.li.4.
Diue puem proles niobea magne 6
Est mihi nouum superantis annum 11
Phœbe siluarumq; potens diana .car.seculare

☞ Tertium dicolon distrophon. Primus versus est choriambicus gliconicus trimeter Constans spondeo choriambo & pirrichio hoc modo.

Sponde⁹.
Choriã.
pirrichius

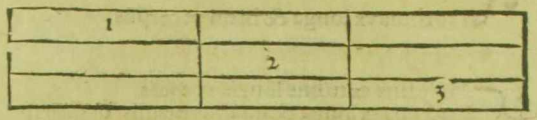

Sic te diua potens cipri

(Ita secundū cristho.scãditur. Sed vt placet. Ant.& Acr. Constat ex spondeo & duobus dactilis ita: Sic te : diua potens cipri. Et vtrumq; bene)
Sequens est asclepiadeus. Sic fratres helene lucida sydera
(Cui primi generis figura correspondet.)
Scripsit hoc metro duodecim odas.

Sic te diua potens cipri 3
Cum tua lidia telephi 13
Mater seua cupidinum 19.
Et thure & fidibus iuuat 36
Donec gratus eram tibi 9.li.3.
Vxor pauperis ibici .15.
Quantum deest ab inacho 19.
Intactis opulentior 24
Quo me bache rapis tui 25
Festo quid potius die 28
Intermissa venus diui i.li.4
Quem tu melpomene semel iii.

☞ Quartum dicolon distrophon. Primus versus est Dactilicus Archilochius Terrameter Constans tetrametro buccolico & tribus trocheis hoc modo.

Dactilus.
Spōdeus.
Trocheus

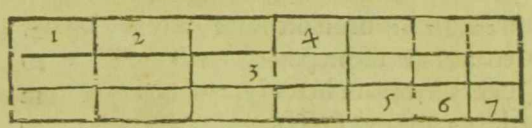

Soluitur acris hi ems gra ta vice verts et fa uoni

Sequens item archilochius Constans ex penthememeri Iambica & tribus trocheis hoc modo.

Iambus.
Penthime.
Trochē.

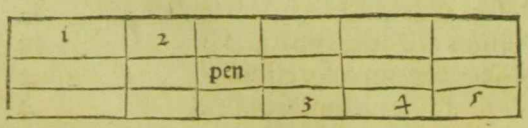

Trahunt q; sic cas machi ne ca rinas
Fit tamen hic versus ex spondeo & iãbo in primis duobus locis frequentius
Scripsit hoc metro ac modo dumtaxat hanc oden.

Soluitur acris.&c.vt supra. & est q̃rta.

☞ Quintum tricolon tetrastrophon Primi duo versus sunt asclepiadei hoc modo.

Quis mul ta gracilis te puer in rosa
(Et huic primi generis figura correspondet)
Tertius pherecracius constans

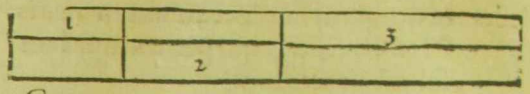

Spond
Dactu

Grato pirra sub Antro

Quart⁹ gliconicus cui fla uam religas comã
(Et ei figura circa tertium genus posita respondet).
Scripsit hoc metro septem odas
Quis multa gracilis te puer in rosa
O nauis referent in mare te noui 5
Dianam tenere dicite virgines 14
Vitat himuleo me similis cloe. 21
Quid fles asterie quem tibi candidi 23
O fons blandusie splendidior vitro 7.li.3
Audiuere lyce dij mea vota dij 13.
☞ Sextum dicolon distrophon. Tres primi versus sint asclepiadei hoc modo
Scribe risuario fortis & hos tium 15.li.4.
(Et figuram habent primi generis)
Quartus est glonicus hoc modo.
Miles te duce ges serit
(Et similis est primo versui tertii generis
Scripsit autem hoc metro odas nouem.
Scriberis vario fortis & hostium 6
Pastor cum traheret per freta nauibus 15
Quis desiderio sit pudor aut modus 24
Albi ne doleas plus nimio memor. 35.
Nolis longa fere bella numantie 12.li.2
Extremum thanaim si biberes lyce. 10.li.3.
Inclusam danaen turris ahenea 16
Diuis orte bonis optime romule. 5.li.4.
Iam veris comites que mari temperant 17

☞ Septimum dicolon distrophon Primus versus est heroicus hoc modo

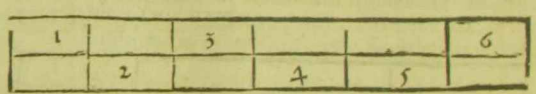

Sponde⁹
Dactilus

Lauda buntali i cla ram rhodō aut miti lenē

Alias autem aliter conficitur vt est cōmuniores in figura sequenti compositōnes dicas, videre

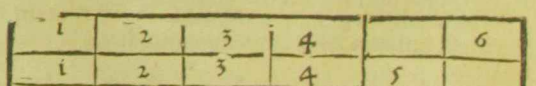

Sponde⁹
Dactilus.
Troche⁹

Secundus (huius generis) dactilicus est Alemanicus

Tetrameter Acathalecticus quatuor enim pedes heroici habet siue dactilos omnes siue spondeus siue mixtos frequentissime tamen in tertio pede dactilum hoc modo

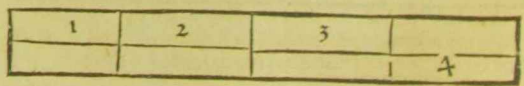

Dactilus
Sponde⁹

Autephe sū bima nisue cho rinthi

Tabula Metrorum

Scribit hoc metro quatuor odas.

Laudabunt alij dariam rhodon aut mytilenē
Albusvt obscuro detergit nubila celo 8
Te maris & terre numeroq; carētis arene .28.
Quid tibi vis mr nigris dignissima barris
12. Epodon

☞ Octauum dicolon distrophon Primus versus est choriambicus monometer aristophanius cōstans choriambo & amphibracho siue bacchio hoc modo.

Choriambus. Bacchius

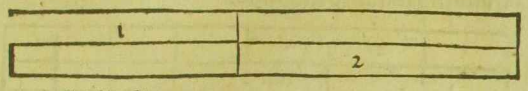

Lidia dic per omnes

Sequens est Choriambicus Trimeter Saphicus constans epitrito secundo duobus choriambis & amphibracho siue bacchio hoc modo.

Epitritus Choriambus. Bacchius

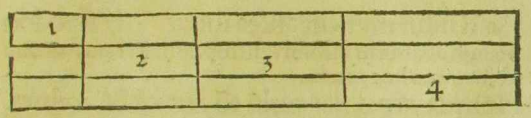

Tedeos o rosibarim cur properes amando
Scribit doc metro dumtaxat hancoden

Lydia dic per omnes. &c. 8

☞ Nonum tricolon Tetrastrophon primi duo versus dactilici sunt alcaici Trimetri Cathalectici Constant em̄ penthimemeri iambica & duobus dactilis hoc modo

Iambus. Pentheme meris. Dactilus.

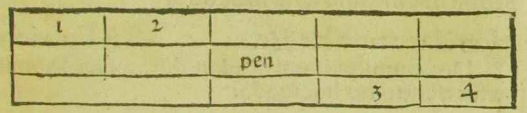

Vides vt al ta stet niue candidum

Tertiꝰ ē iambicꝰ archilochiꝰ dimeter ypercathalecticus si quidem in primo pede recipit iambum vel spondeum / In secundo Iambum dumtaxat. In tertio Iambum vel Spondeum. In quarto Iambum vel pirrichium: Deinde super est sillaba hoc modo.

Spondeꝰ. Iambus Cesura:

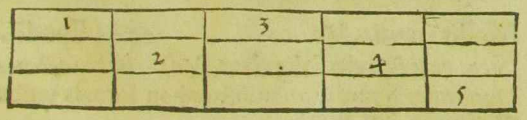

Silue labo rantes gelu q;

Quartus versus est dactilus alemanicus Tetrameter de quo paulo ante diximus / recipitq; in tertio pede frequentissime trocheum hoc modo.

Dactilus: Trochen.

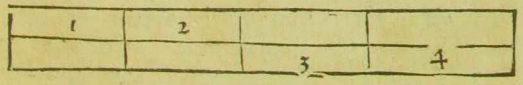

Flumina constite rinta cuto
Scribit hoc metro septem & triginta odas.

Vides vt alta stet niue candidum 9
O matre pulchra filia pulchrior 16
Velox amenum sepe lucretilem 17
Musis amicus tristitiam & metus 26
Natis in vsum letitie scyphis 27
Icci beatis nunc arabum inuides 29
Quid dedicatum poscit appollinem 31
Parcus deorum cultor & infrequens 34
O diue gratum que regis antium 35
Nunc est bibendum nunc pede libero 37.
Motum ex metello consule ciuicum i.li.2.
Equam memento rebus in arduis 3
Nondum subacta ferre iugum valet. 5
O sepe mecum tempus in vltimum 7.
Non semper imbres nubibus hispidos 9
Quid bellicosus cantaber & scythes 11
Illie & nefasto te posuit die 13
Eheu fugaces posthume posthume 14
Iam pauca aratro iugera regie 15
Cur me querelis examinas tuis 17
Bachum in remotis carmina rupibus 19
Non vsitata nec tenui ferar 20
Odi prophanum vulgus & arcto i.li.3.
Angustam amice pauperiem pati 2
Iustum & tenacem propositi virum 3
Descende celo & dic age tibia 4
Celo tonantem credidimus iouem 5
Delicta maiorum immeritus lues 6
Aeli vetusto nobilis a lamo 17
O nata mecum consule manlio 21
Celo supinas si tuleris manus 23
Vixi puellis nuper idoneus 26
Tirrhena regum progenies tibi 29
Qualem ministrum fulminis alitem 4.li.4
Ne forte credas interitura que 9.
Que cura patrum queue quiricium 14
Phœbus volentem prelia me loqui 15.

☞ Decimum monocolon. Est versus choriambicus penthameter alcaicus cōstans spondeo tribus choriambis & pirrichio hoc modo.

Spōdeus Choriambus. pirrichius

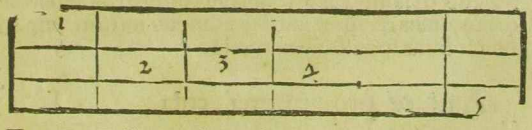

Tu ne quesieris scire nefas quē mihi quē tibi.
Scribit hoc metro tres odas

Tu ne q̄sieris scire nefas quē mihi quē tibi. ii.
Nullam vare sacra vite prius seueris arborē. 18
O crudelis adhuc & veneris muneribꝰ potēs (io.li.4.

☞ Vndecimum dicolon distrophon primus versus est dimeter iambicus archilochius acathalecticus Constat enim amphibracho qui metrū facit & duobus iambis siue altero spondeo hoc modo.

Tabula Metrorum

Amphi brachus Iambus

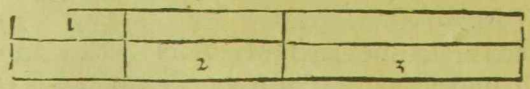

Nō ebur neq; au reum

Sequens trimeter Iambicus Hipponactius Cathalecti/ cus Habet enim quinq; iambos & syllabam hoc modo

Iambus. Syllaba.

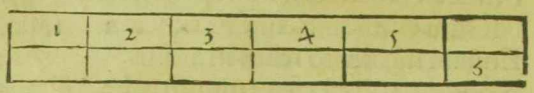

Mea reni det in domo lacu nar

Recipit tamen imparibus sedibus etiam spondeum Scri psit hoc metro dumtaxat hanc oden.

Non ebur neq; aureum: est.i8.li.secūdi.

Duodecimum Monocolon Versus est Ionicus saphic⁹ a minori trimeter acathalecticus hoc est tribus ionicis a minori constans hoc modo.

Ionicus minor.

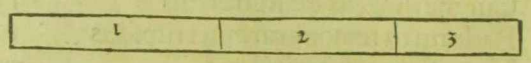

Miserarum est neq; amori dare ludū

Scripsit hoc metro tantum hanc oden. et ē.i2.li.tertii Tertiumdecimū distrophon dicolon primus versus est heroicus hoc modo.

Diffu /gereni /ves rede /unt iā /gramia cāpis.

(Huius figura posita est supra in septimo genere) Seqns est dactilicus archilochius dimeter cathalecticus hoc est constans duobus dactilis & syllaba hoc modo.

Dactilus. Syllaba.

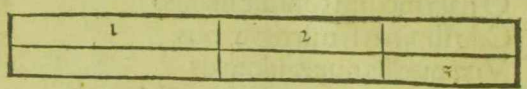

Arbori busq; co me

Scripsit hoc metro tantum hanc oden.

Diffugere.&c. est.7.li.q̄rti

☞ Quartumdecimum dicolon distrophon Primus versus est iambicus hipponactius trimeter acathalectic⁹ constans sex iambis recipiensq; etiā spondeum impari/ bus sedibus hoc modo.

Ibis. libur. nis in ter al. ta na. uium.

Sequens est iambicus archilochius dimeter acathalecti/ cus constans quatuor iambis admixto interim impari bus sedibus spondeo hoc modo.

Ami ce pro pugna cula

Scripsit hoc metro odas decem

Ibis liburnis inter alta nauium .i. epodon
Beatus ille qui procul negocijs 2
Parentis olim si quis impia manu 3
Lupis & agnis quanta sortito obtigit 4
Ato deorum quicquid in celo regis 5
Quid in merentes hospites vexas canis 6
Quoquo sceleſti ruitis aut cur dextris 7
Rogare longo putidam te seculo 8
Quando repostum cecubum ad festas 9
Mala soluta nauis exit alite. 10

☞ Quintumdecimū dicolon distrophon Primus ver sus est iambicus hipponactius trimeter acathalecticus de quo paulo ante diximus (in quarto genere) hoc mō

Pecti /nihil /me si /cut an /tea /iuuat.

Secundus est saphicus constans penthimemeri heroica & dimetro iambico hoc modo

Dactilus Pentheme meris. Iambus.

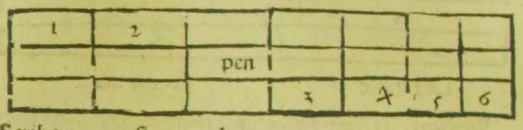

Scribere versicu los amo reper cussu3 graui

Scribit hoc metro dumtaxat hanc oden:

Pecti nihil me sicut antea iuuat i2 Epodon

Sextumdecimum dicolon distrophon. Primus versus est heroicus hoc modo.

Horrida /tēpes /tas ce /lū cō /traxit &. imbres.

Sequens est archilochius constans dimetro iambico a/ cathalectico & penthimemeri heroica hoc modo.

Iambus Dactilus: Pentheme meris.

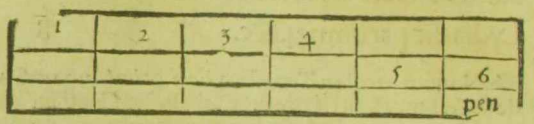

Niues q; de ducūt iouē Nūc mare nūc silue Scribit hoc metro tantum hanc oden

Horrida tempestas &c. est i3 Epodon

☞ Decimumseptimum dicolon distrophon Primus versus est heroicus hoc modo.

Mollis in. ertia. cū tan. tā dif. fuderit imis

Secundus iambicus Archilochius dimeter acathalecti/ cus de quo supra dictum est hoc modo.

Obli /uio /nem sen /sibus

Scribit hoc metro duas odas

Mollis inertia.&c. est i4 Epodō.

Nox erat & celo fulg ebat.&c. i5. Epodon.

Duodeuigesimum dicolon distrophon Primus versus est heroicus hoc modo.

Altera /iam bel /lis teri /tur /ci /uilibus /ætas

Alter iambicus Hipponactius Trimeter Acathalectic⁹ de quo supra dictum est

Suis /& ip /sa ro /ma vi /ribus /ruit

Scribit hoc metro hāc oden dūtaxat. & est.i6.epodō

Vndeuigesimū Monocolon Versus est Iambicus Hip/ ponactū Trimeter Acathalectic⁹ q̄lis superior hoc mō.

Iam ef /fica /cido /manus /scien /cie

Hāc tātumodo oden hoc carmine scripsit.et ē.i7.Epodō

Habes igitur (Verba Nicolai peroti) Mi frater omnia metrorū genera q̄bus horatius flaccus vsus est modis.

Finiunt Genera Metrorum

Directorium inder Vocum et rerum

Bauus.i.b
a Bnepos.i.b
Accipiter.xxx.c
Acer.vi.b
Acris.eodem.
Acharōta.v.n.lij.m.
Achilles.xliij.l.
Acidū.cxlix.f.
Acinum.clxiij.i.
Acynacis.xxij.e.
Acroceraunia.v.z
Acutum.ix.d
Acutus.x.d.
Adamas.vij.n
Addicere.vij.e.
Adria.v.s.
Adriaticū mare eodem.
Ador.clxv.n.
Adorea.lxxx.a.
Aecus.xli.x.
Aedis.xxiiij.d
Aegeum mare.i.3
Aegenia eodem.
Aegida.xiij.l.
Aegyſtus.xlij.t
Aemenia.xxx.q.
Aemus.x.h.
Aeolicus.v.m.
Aeſtuare.xxxv.m.
Agaſo.clxx.g.
Agere.vij.e.
Agnatōis aſcēſus & deſcenſus.i.b.
Agne.cxxviij.c.
Agreſtis.cxiij.s.
Agila.lxxxij.l.
Albanus.cix.e.
Albunea.viij.q
Alceus.ij.r.
Alcides.xi.x.
Alfenus.cxxx.l.
Alga.lxiij.p
Algidum.xviij.e.
Allec.clix.l.
Alligurire.cxxix.e
Allium.xciij.c.
Allobrox.cv.f.
Alpes.xci.g
Altilis.clxxx.s.
Alueus.clxvi.l.
Alueolus.eodem
Ambroſia.xij.p.
Ambubaya.cxxiij.a
Amenum.xvi.b
Amitio.iiij.t.
Amicus.viij.c.
Amites.xcij.k
Amphora.cx.p.
Ampulla.cxxxix.n.
Amor.ci.n
Amiſtis.xxix.m.
Anacreon.xvi.s
Ancilla.xxxiiij.f.
Ancillare eodem
Anculi eodem.
Angiportus.xxi.g.
Anilis.clxiij.d
Anima.v.g.
Animus eodem
Antemne.xij.f
Antigragus.xviij.g.
Antilochus.xxxviij.v
Antiochus.lvi.b
Antimachus cxij
Antiphates.cxij.k.
Antiphoriſare.xlv.k
Anticira.cliij.f.2.cxvi.i
Apennin9.cv.r
Aphricus.i.c.&.v.n
&.lxvij.a.
Apoteca.clx.d
Apulia.lij.i.
Appelles.ccij.m.
Apollo.xv.g.&.cix.q.
Aqua.ij.q.
Aquarius.cxxij.s
Aquila.cxxviij.r
Aquilo.xxxvij.o.
Arabia.lxviij.k.
&xxiiij.a
Arabulus.cxxxv.h
Arbutus.ij.o.&.xvi.g.
Arbuſta.xlviij.l.
Arcere.iij.d.
Arbuſcula.cxlv.y
Archaicus.clxx.vi.a.
Archilochus.cxcv.h.
Architas.xxiij.a.
Arcta toga.clxxxvi.x
Arctus.xxi.c
Arcturus.xlix.s
Area.i.t.&.clxxxiij.k
Argros.viij.m.
Ariadnes.xlvi.y.
Aritia.cxxxiiij.e
Ariſtarchus.cxix.s
Ariſtippus.clxxi.m.
Armenia.xxxvij.n.
Aruiſium.c.b
Arx.iij.d
Aſellius.cxlix.a
Aſinius pollo.xxxi.s
Aſperum.ij.r
Aſſaricum.ciij.k
Aſſis.cxvij.x
Aſtrum.ccvij.l
Aſſyria.lij.x.
Atropos.xxxiij.v.
Atrum.xxx.y.
Attagen.xciij.r
Attalus.i.v
Attauus.i.b
Auaritia.lxxxviij a.
Auctoratus.clxvij.p
Aufidus.lxxxiiij.i.
Augurium.lxxi.l
Aulon.xxxv.y
Auia.xx.c
Auus.i.b.
Auſpex.viij.d
Auſpicium eodem.
Auſter.xlij.s
Autumnus eodem
Ayax.viij.y.&.iij.p.
b Abilonici.x.b.
Bacca.clxiij.i
Bactra.lxxiij.c
Baie.xlv.b.
Balan9.cxlij.c.2.lxxiij.p
Balatro.cxxiij.c.&
cliij.t.
Balbutire.cxxviij.h
Baratrum.clxxxviij.i.
Barbiton.ij.v.
Barrhis.cij.b.
Barrus.cxxxvij.q
Baſſaris.xvij.n
Batina.lij.n.
Belides.xlij.t.
Bellorophō.lxxxvij.g.
Berecinthus.lxv.p
Bidental.cxx.h
Bile.xiij.d.&.cxcv.c.
Bion.cc.iiij.n.
Bithinus.xxviij.f
Blaterare.clxvi.p.
Boſporus.xli.t.2.xlvij.f
Boſtonides.xlvi.c
Brenni.lxxxix.f
Briarirus.xliij.z.
Brittannis.xix.m
Brutus.xij.d.
Buſtum.li.z
Bimaris.vij.d
c Admus.cxiij.t
Cadus.xxviij.d.
Calenū.xviii.m.
&.xxv.f.
Calidus.cc.iiij.3
Calo.clxxxvij.l
Calones.cxxv.f
Caluaria.i.z
Callere.x.h
Callidus eodem
Cambiſes.xxxij.e
Camillus.xj.n
Caminus.clxxxiiij.q
Camene.cxliij.k
Campus.viij.q
Camus eodem.
Canities.xxxix.f
Canicula.xvi.r
Canidia.xcv.a
Canis.ij.c
Cantabri.xxxv.k
Cantor.cxij.v
Canuſini.cxliij.y
Capella.xvi.f
Capra eodem
Capree.clix.v
Caprificus.xcv.k
Capricornus.xliij.e
Capripedes.xlvi.n
Caput.ij.s
Cardiaci9.clj.3.2.cliij.t
Cardo.xxi.e.
Caripti.xxij.p
Carmen.iiij.o
Carpētinū mar.lxxxi.c
Carpatos.xxviij.g
Caſſius.clxxvi.m.
&xiij.d
Caſtalia.liij.k.
Caſtor.cxcij.q
Caſtrametari.ij.v.
Caſtrum eodem
Catuli.ij.c
Cattus.x.d
Caucaſus.xix.e.z.xci.h
Caudiū cxxxv.o

Cecubum.xvíj.k
Celebs.lvij.f
Cenaculum.cxxxíj.x
Centaurus.xvij.h.
Centimanas.xliíj.z.
Centipes.xli.d.
Centuſſis.cliíj.o
Cereus.cxiii.e
Ceritus.clvii.s
Ceſaries.vi.f.
Ceſpes.xvii.q.
Cetarium.clxi.a.
Cherſus.cxvij.r.
Chia.c.b.
Chimera.xliíj.y
Chios.clxxxiíj.b.
Chorus.íj.p.&.cix.o
Cicer.clv.f.
Cidas.xiíj.q.
Ciconia.xciíj.l.
Cicuta.xciíj.b.
&.clv.x.&.cciíj.k.
Circes.íj.d.
Clazomene.cxxxix.e.
Cleopatra.xxix.a.
Cliens.xlvíj.n.
Clitella.cxxxv.k.
&.clxxxv.e.
Cloto.xxxíj.v.
Coactor.cxxxvíj.a.
Cocíjtia.cvij.d.
Cocíjtus eodem
Codrus.lxv.i.
Colchis.xl.p.2.xlvíj.x.
Collis.víj.q
Coma.vi.f.
Comes.víj.c
Compilare.cxxíj.q.
Concaua.líj.z
Concentus.clxxxvíj.t.
Concha.xxxvi.o.
Concinnus.cxxvíj.i.
Conditio.ix.
Condictio.eodem.
Conducere.cxxíj.c
Confiteri.cxliíj.d
Coniurare.xiíj.g.
Conſpirare eodem
Conuallis.víj.q
Copula.xíj.r
Corinthus.vij.d
Cornix.lxxxviíj.m.
Cos.xxxvíj.c.
Coruus.cxlix.g.
Crates.xciíj.n.
Creſſa nota.xxix.h
Creta.i.b.
Criſpinus.cxxliíj.p.
Critici.cxc.víj.g
Cruſta.cxxíj.q.
Cubare.v.h.
Culina.cxxxiíj.c
Cululli.xxv.h
Cumbo.v.h
Cuneus.xxvíj.r
Cupennius.cxxv.a.
Cupido.iíj.z.&.xíj.b.
Cupreſſus.ix.m.
Curius.xíj.m
Curriculo.i.h
Cibeles.cxxvíj.e
Cybiratica.clxxvíj.i
Cyboria.xxxvi.n
Cyclopes.vi.k.
Cydonia.lxxxv.s
Cyminū.cxcv.a
Cinthius.xviij.b
Cyprea.i.y.
Cyprus.v.e.et.lxxiíj.q
Cyrena.i.r
Cyrus.xxxíj.e.
Cythera.i.z
Cytherea venus.vi.h
d Atia.xxvíj.h
Dama.iíj.q
Damalis.xxix.l
Danaus.i.e.&.xlíj.t.
Danubius.lix.l
Dapes.xxvi.i
Dardanus.xiíj.
Daunia.xxxíj.h
Daunus.lxxv.h
Dauus.clxv.b.et.c
Decempeda.xlíj.n
Decus.i.f
Dedalus.v.k.2.clvíj.q
Deíjcere clxix.c
Delaſſare.cxxíj.i
Delon.xviij.f
Deleo.cxxxi.z
Delphos.vij.g
Delmatia.xxíj.q
Democritus cci t
Denarius clxvi f
Denumidia.xlvq
Deprimere ix.g
Depygis.cxxvi.g
Deterrere.vij.l
Deteſtari.íj.z.
Dicere.vij.e
Dies ſolidus/feſtus/p/
feſtus/& interciſus.íj.l
Dieſper.xxvíj.d
Difficilis.xíj.d
Digentia.cxciíj.d
Diluuium.iíj.f
Dimidiatum.v.h.
Dimidium eodem.
Dyndimene.xv.f
Diſcinctus.cxlvíj.r.
Diſcus.viij.k
Dithyrambi.lxxvíj.q
Diuus iíj.i
Dolare.cxxxiíj.q
Dolium.xciíj.o.
Dorienſes.c.f
Dragma.clxvi;f
Druſus lxxix.l
Duellius.xl.v
Duellum.lxíj x
Durias.xl.s
e Prepoſitio.i.c
Eacus lxv.k
Eatas.xxvíj.l
Ebur.cci.r
Echo.xi.d
Edo.i.c
Edoni.xxxvi.r
Effutire.cxv.x
Egeon.xliíj.z
Egregius.xxx.g
Egrotare.cxxxvíj.p
Eiulare.vi.h
Elegiacum cxíj.g
Elephas.cci.p
Eluceo.i.c
Eluere.clviíj.f
Emilium.cxi.a
Emitto.i.c
Empedecles.cxx.d
&.clxxxv.l
Emungere.cxxxi.d
Epheſum vij.c
Ephira.vij.d
Epicuri.xvij.b
Ericina.iíj.x.
Erigere clxix.c
Erimanthus.xvíj.f
Erinacius.xcvi.r.
Erithra.i.e
Erro clxviíj.v.
Erugo cxvíj.z
Eſchinus.xcvi.r.
&.cxxxix.n.
Eſſeda cci.o
Eternare lxxxix.b
Euander cxxix.k
Eupolis cxxx.a
Europa lxxi.b
Eurus xxiíj.s.et.lxíiíj q
Euſidius.cxxiíj.i
Euterpe íj.r
Eutrapelus.cxciíj.z
Examen.xxviíj.g
Excipere.lxi.d
Exlex.cxv.t
Expiare.iíj.r.
Exquilie.xcvíj.v.
Extūdo.clxviíj.v
Exurdo.clxix.q.
f Aba.clv.f.
&.clxiíj.q.
Fabrici9 Licinius.xíj.k
Fama.xíj.q.
Fas.v.f
Faſces.xi.e.
Faſcenina.cc.l
Fateri.cxliíj.d
Fatigare.iíj.l.
Fauere.xlviíj.d
Fauilla.xxxv.a
Fauoni9 vi.d &.lvi.l
Faunus.lv.a.& vi.p
Fax.lxxxviíj.n
Felix.v.o
Femen.xcix.i
Ferentum.líj.o
Feriati.lxxxíj
Ferula.cxxx.h
Ficulnus.cxl.c
Fides.dis.xi.l
Figulus cx.q
Filix cxxviíj.z
Fiſtula.lxv.r
Flagitare xxvi.a
Flauius.cxxxviíj.n
Flere vi.h
Focus ix.e
Fores.xxi.c.
Forma.cliíj.n
Formica.cxxíj.r
Fornicari.clxxxvi.o

Fornix.eodem.
Fortitudo.l.c
Forum.xcij.v.
Frons.ij.i.
Fruſtrare.dxij.c
Fruticetū.lxi.c.
Fucus.cxxvi.a.
Fugax.xli.l
Fundum.xij.o
Fundus eodem
Fur.x.k
Furcifer.clxvi.q
Furnus.clxxxiij.k.
Furtum.x.k.
Fuſcus.cxliij.f
g Ades.xxxij.x.& xxxv.i
Galba.cxxv.h
Galeſus.xxxv.p
Gallonus.cxlix.x
Garganus.xxxvij.p
Garo.clix.l.
Garrulus.cxxxi.h
Garrum.clxix.x
Gaza.xiiij.b.
Gaudiū.iiij.p.
Gelonus.xxxviij.g
Gemelli.clxxxij.b
Gene.xiij.g.
Genius.xi.c.& lxiiij.t.&.ccvij.k.
Gentes.iij.g.
Gentiles eodem
Gerio.xli.n.
Gerrius.clxiij. c.
Geſa.cxlvi.m.
Geſtire.xxxiiij.a
Globus.clxxxvi.l.
Glutire.cxxiiij.g
Gluto eodem.
Gnidus.xxiiij.b.
Gnoſius.xiij.o
Gracchus.ccv.o
Gragus.xviij.g
Grando.iij.b.
Graſſare clxij.o.
Gregatius.cxxix.c
Grex.xxx.g
Grus.xciij.l.
Gurges.xxxij.g
Gurgulio.cxi.i
Guttus.cxxxix.o.
h Adria.xxxvij.c. Hanibal.xl.t.
Hebr⁹.lxx.xz.clxxxix.g
Hecaten.cxli.a
Hedera.ij.g.& h.
Hedi.xlix.t.
Helicō.xi.t.&.cxvi.g.
Heniochus.lxi.p
Hereo.iij.p
Hermogenes.cxliij. m
Hermia.cxiij.t
Herniolus.cxxiiij.h
Heroas.xi.c
helpia.xxij.t z.xxvij c
Helperus.xxxvij.r
Hetruria.iij.v.
Hetruſcus eodem
Hiare.cxxvi.e
Hibrida.cxxxix.c
Hinire.xliij.o
Hinulus.xx.b.
Hirapita.cxcv.z
Hircanū.xxxvij.l.
Humerus.iij.s
Hurpiga.cxxvi.g.
Hyades.v.p.
Hydaſpes.xix.g.
&.clxvij.i.
Hidor.xxxij.a
Hydroſpiſis eodem
Hymetus.xxxv.r.
&.xlv.p
i Apiga.v.f. Iambus.xv.b. z.t
Ianua.xxic.
Ianus.eod.&.clxxij. m
Idus.lxxxvi.a.
Ilia.iij.a
Iliades.xv.f.
Ilium.eodem
Illerda.cxcvi.s
Illiricum.xxij.p
Illudere.cxxxij.z
Imitatō.cxv.s
Impranſus.cxlvij.n.
Impubes.xxxvij.x.
Inachia.cij.l.
Inach⁹.xxxij.y z.lxv.h
Inberbis.cxij.d.&. f
Inconcinna.cxcij.g
Incruſtare.cxxvij.m.o
Incubare.v.h.
Incumbo eodem
Incuria.cxvij.p
India maior.xij.c. &.lxvij.k
Indocilis.ij.f
Indoctus eodem
Inferie.xxxij.c
Ingluuies.cxxiij.d
Immunis.xxxiij.v.
Innumidia.xlv.q
Inſolens.vi.k.
Iſtita.cxxv.x.
Inſtillare.clxxxi.k.
Interluuium.xxi.h
Inteſtabilis.clv.e
Inuertere.cxxvij.n.
Inuidus.xxxij.h
Inulus.cxlix.c
Iocus.iij.y.&.d:
Iones.lvi.v
Ira.xv.r.
Ironia.cvi.l.
Irroro.ij.b
Iſio.xvij.h.&.lx.g
Iſter.xc.y
Ithun.lxxxvij.a.
Iuba.xix.m.
Iuger.xlij.f
Iulium ſydus.xij.t
Iuno.lxvij.x
Ius.v.f.
Iuuenta.iij.h.
Iuuentas.iij.h
Iuuencus eodem
l Abeon.cxxix.f. Lacedōnij vij.o
Lacheſis.xxxij.v
Lacunar.xlv.o
Lœtari.iij.p
Lætus eodem
Laganum.cxxxuij.g.
Lambere.xix.f. &.cxxxv.f.
Lame.clxxxv.h
Lamentari.vi.h
Lamia.cxvij.e.
Laminav Flāna.xxxij.p
Languere.xxxij.c
Languor eodem
Lanx.clxvij.l
Laphatus.clix.l
Laphiti.xvij.i. z.xciij.t
Lardus.clxiij.r.
Lares.xi.c
Lariſſe.vij.p
Latona.vij.c
Latrare.clxvij.c
Lauerna.cxc.z
Lectus genial⁹.clxxij.p
Lene.ij.r
Lentus.lxvi.
Leoles.cxxxi.z
Lepos.clxiij. b
Leſboumbabatō.ij.t.
Leſbus.xij.v.
Lethargiacus.clj.z.
Leucote.x.a
Libare.clxiij.x.
Liber.xi.d.
Liberalis.clxxix.l
Libertas decēbris.clxv d
Libia.i.r.
Libido.clxxij.n
Libitina.lxxv.c
Libra.xliij.b.&. clxvi.f
Libum.clxvij.n.
Liburni.xxx.z.et. xci.b
Litia.liij.l
Lico.lxv.v.
Licurgus.xlvi.a
Liens.vij.z
Ligo.xcvi.s
Ligurire.cxxix.e.
Limen.xx.i.d.
Linpholentus.xxx.l
Linea.cxxxi.z.
Linee amoris. xij.o
Linire.xiij.r.et.xvij.e
Lippara.lxi.z.
Liqueo.x.i.
Liris.xxv.e
Liſippus.ccij.n
Littura.cxvi.d
Litus.iij.v
Lituum.ij.x
Lixa.cxxv.f
Loligo.cxxxij.i.
Loricus.xxiij.k
Lubricus.xvij.b
Luceria.lx.iij.b
Lucifer.xxxvij.r
Lucina.xcv.d
Lucretilis.xvi.c
Lucrinus.xlij.h.
Luculentus. cxxxi.g.

Lucullus.cciij.s.
Lucus.viij.t.
Ludere.xxvi.b.
&.cxxxiij.z.
Ludus.clxxi.e.
Ludus iter.iiij.d.
Ludicra eodē.z.clxxi.g
Luna.xxxix.i.
Lupanar.cxxxviij.k
Lupata frena.viij.k.
Lupinus.clv.f.
Lupus.xix.i.
Luſor.iiij.d.
Luſorium eodem
Luſtra.cxxxviij.k
Pycamben.xcviij.h.
Licinus.xcvi.s.
Lyptote.ij.m.
Lyrim.lxiiij.n.
m Acellum.clvi.z
Machina.vi.e.
&.cciiij.b.
Maganimitas.l.c.
Magnus.i.b.
Magus.xxij.s
Malchus.cxxv.q.
Malobatrum.xxxvi.d.
Malua.xxv.n.z.xciij.t.
Mancus.cxxxv.v
Mandēla.cxciij.e
Manes.vi.y.
Manus.lxxi.n.
Manubie.iij.c
Marcellus.xij.r
Marcus agrippa.vij.d.
Mare caſpium.xxxvij.l
Mare creticum.xxi.b.
Marica.lxiiij.n.
Marſeus.cxxv.m.
Marſia.ij.d.
&.xlvij.y.&.cxxxix.q.
Maſcula.cxv.o.
Maſſicus.ij.k.
Matinus.xxiij.b.
Mauri.xix.b.
Medi.iiij.r
Mediaſtin⁹.clxxxvi.m
Melos.lij.c.
Memphis.lxx.g
Mendicus.cxxiiij.b.
Mercuriale.clij.y
Mercurius.iiij.k.
&.xliiij.l
Merion.vij. o.&.xv.z.
Meretrix.xxviij.b.
Merula.cxix.c
Meſſagetes.xxviij.n.
Meſſapiam.v.f
Metaurus.lxxix.z
Meuius.cxxviij.m.
Merx.ci.l.clix.b.
Micare.xij.d
Micena.viij.n.
Migdōia.xl.k.z.lxiiij.h
Miletus.cxc.m.
Minaces.lxxxv.m.
Mirreta.clxxxvij.s
Mirtoū mare.i.z
Mirtus.xxx.g.
Mitilenem.vij.b.
Modula.clxxxi.b.
Moloſus.clxv.q.
Momentan⁹.cxxiiij.d.
& dv.v
Monochordon.cxiiij.o
Mons.viij.q.
Monumentū.iij.x
Moratus.ix.q.
Moroſus eodem
Mors.xxiij.m.
Mortis tres gradus.v.t
Mos.lxxxi.k.z. cxxij.f.
Maſchus.clxxvi.l.
Mugilus.clx.k.
Mugire.xliij.o
Mulſo.clx.i.
Munia.xxxiiij.v.
Munus eodem.
Murena.clxix.t
Murex.xliij.q.
Muria.clx.f.
Muri.iiij.g.
Nuſtela.clxxx.q.
Mutilare.cxxx.v.v.
Mutilus eodem
Mutius.ccv.p.
Mythynneū.clxix.y.
n Ardus .lxxxvij.s
Natura.cxxvi.t.
Nauita.xli.g
Nauſea.c.c
Nautapinus.i.e
Nebulo.cxxiij.g
Nectar.xiij.p.
Negotiū.xlij.t.
Nemus.ij.m
Nenia.xxxij.l.
&.lxxiij.n.&. clxx.ij.r.
Nepos.i.b.&.cxl.vij.i.
Neptunus.lxxiij.h.
Nereus.xiij.e.
Neſtor.xv.t.
Nilus.li.d.&.xc.x.
Nymphates. xxxviij.c.
Niobes.lxxxij.a
Niualis.iij.b.
Niueum eodem
Niuoſus eodem
Nix.iij.b.
Nota.xiij.l.
Notus.v.r
Nouendiales.cvij.s.
Nouij.cxxxix.r.
Numatius.clxxv.d
Numa pompilius.xi.c
Numantia.xl.
Nympha.ij.n
Nymphe.xxiiij.e
Nymphus.ij.n.
o Beſus.clxxxviij.n.
Obſecrare. xxvi.a
Obſoletum.cvij.r
Obteſto.ij.z.
Occaſio.ciij.d
Oceanū rubrū.xxviij.i
Occupare.xiij.a.
Ociū.xvij.c.&.xliij.t.
Octuſſis.cliij.o.
Officina.vi.m.
Ohego.cxvi.l
Olimpicū certamē.i. k.
Olimpic⁹ puluis eodē
Omaſum.clxi.x.
&.clxxxviij.m.
Onix.lxxxviij.t.
Operari.lxij.r
Opponere.cxliij.q.
Orcus.xxiij.i.&.ccvi.f.
Oricum.lvi.o.
Orion.xxiij.p.&.liij.p
Oriſa.cliij.n.
Oſcia.cxxxv.q
Oſcines.lxxi.p
Oſcitare.cxxvi.e
Oſculū.xiij.n.
Oſiris.xlvi.d.z. cxcij.b
Oſtrea.cxlviij.e
p Acuui⁹.cxcviij.m
Pactolus.ciij.g
Pactonius.cvij.t.
Padus.cv.q.
Palatum.cciiij.p.
Palemon.clvi.f
Paleſtra.x.f
Paliurnus.lij.t
Pallas.xi.q.
&.xcvi.m
Palma.i.m.
Palmes.cv.b.
Palpere.cxlvi.t
Palumbes.lij.l.
Pan.lxv.a.
Panetius.xxiiij.i.
Panthera.cci.v.
Panthoides.xxij.h.
Paphos.xxiiij.t.
Paranymphus.ij.n.
Pardus.lxv.f
Parheſius.lxxxiiij.p
Pario.xvij.f
Parma.xxxvi.f
Parmula eodem.
Parra.lxxi.k.
Parochia.cxxxv.h.
Parochi.clxix.p.
Parthi.iiij.r.& de eorū imperio.xij.y.
Patarea.liij.m.
Patella.clxxvi.d.
Pater.i.b.
Patica orō.iij.a
Patruus.i.b.
Panimentū.xlij.c
Paulus emilius.xij.i.
Pauper.cxxiiij.b
Pauperies.ij.g
Paupertas.lxxxv.m.
Pectines.clx.o.
&.xxxij.m
Pecus.iij.n.
Pedeſtris.dxiij.k
Pegaſus.xxij.v
Peierare.xxxvij.t.
Peleus .lvi.v
Pelignus.lxv.m
Peleps.vij.i.
&.xxiij.e
Penates.xxxiiij.n
Penelopen.lix.n.
Penthe⁹.cxc.h.z.xlvi.z
Perdere.viij.a
Peregrina.li.p

Perſicax.cvi.v
Periſtelides.cxcij.y
Periurium xxxvij.t
Permolere.cxxv.z.
Perna.cl.l.&.clx.d
Perſia.xix.l.
Perſicus.xxx.c
Perſtare.clxi.t
Petere.xxvi.a.
Petoritum.cxxxviij.c.
Petillus.cxliij.x
Petus.clxxvij.d.
Phalernum.xxviij.n
Pharetra.xix.t.
Phaſelum.l.z
Pheax.clxxxviij.d.
Philodemus.cxxvij.e
Phocenſis.cv.n
Phrahetes.xxxij.f.
Phrigius.clx.d.
Phylera.xxx.d.
Philippi.xxxvi.e
Phyon.lx.b.
Piaculū.iiij.r.et.clxxi.b
Pictura.cxxiij.m.
Pierius et pierides.liij.c
Pila.cxlvi.m
Pilenta.cci.p.
Pindus.xi.g.
Pindarus.lxxvij.l.
Pinꝰ.xiij.i.&.xxxiij.o
Pio.iiij.r.
Piper.clx.m.
Pipleus.xxij.f.
Pirgus.clxvi.l.
Pirhus.lvi.a.
Pirithans.liij.v.
Placenta.clxix.n.
Plage.ij.e
Platanus.xlij.i.
Plaudere.cxiij.s.
Plebiſcitum.cxxij.f.
Pleiades.lxxxix.k.
Plorare.vi.h.
Pocula.ij.i.
Poculum eodem
Podex.xcix.d
Poeta.ij.x.
Polymnia.ij.s.
Pomaria.viij.p.
Pomeria eodem
Pontifex.cvij.f.
Pophites.l.n.
Popina.clxxxvi.p.
Popino.clxvi.a.
Populea corona.viij a.
Porſene.cv.c
Poſcere.xxvi.a.
Poſſum.v.b.
Poſthumus.xl.k
Poſtulare.xxvi.a.
Pratum.vi.g.
Prelum.xvij.l
Primum.clx.g
Proauus.i.b
Procaces.clxiij.v
Procella.xxxvij.m.
Procus.clx.e
Prodigus.dxxix.l.
Producere.cxxxix.b
Progne.lxxxvij.o
Promittere.viij.f.
Pronepos.i.b.
Pronus.cxlviij.a.
Prora.xiij.m.
Proſcribere.cxxxix.b
Proſerpina.xxiij.o.
&.clxij.y
Proſternere.ij.p.
Prothea.clxxij.r.
Protheus.iij.m.
Proteruus.xvi.b.
Pruma.iij.b.
Pruna ſilueſtria.
clxxxix.c.
Ptyſanarium.cliij.m
Pudor.xx.c.&.cxij.t
Pulumaria.xxix.c.
Puluis.i.i.
Punex.x.g.
Pupis.xiij.m.
Puppius.clxxij.x.
Pupulla.xcvi.a
Purpurat.xcij.
Puteal.cxcv.s.
Putida.clxvi.q.
Pirha.iij.f
Pytagoras.xxiij.h.
Piga.cxxvi.g
q Veſte.iij.k
Queſtus eodem
&.clxiij.n.
Quintilius.xx.e.
r Acemus.xxxiiij.c
Radere.clx.x.
Rana.xcv.m.
Rancida.clxvi.q
Rapula.cxlix.r
Recantari.xvi.x
Redemptor.ccliij.a
Regulus attilius.xij.g.
Remigiū.xiij.c
Repere.cxxxiiij.t.
Repotia.cxlix.h
Reponere.ix.f.
Rex.xxix.e.
Rhodanus.xlvij.b.
Rhodum.vij.a.
Rimoſus.clxiij.g
Riualis.cxix.n.
Robur.v.l.
Rhodopen.lxx.t
Rombus.cxxvij.b
Romulus.xi.b.
Rora.clxxvij.k
Roro.iij.b. Ros eodem
Roſcia.clxxij.q.
Roſcius eodem
Roſidus.iij.b.
Rubeta.xcv.m
Rubigo.lxvij.c
Rudus.clxx.d.
Ruffo.cxxix.
Rumor.xij.n.
ſ Aba.xx.iiij.e
Sabellum.cvij.e
Sabini.xciij.m.
Sabinum.xvij.c.
Saga.xxij.q.& vltimo
folio.b.
Sagax.xxxv.h.
Sal.cxliij.e.
Salamina.viij.g.
Salanimem.i.z.
Salax.cxxv.g.
Salernum.clxxxvij.o
Saliares.xxix.b.
Salicetum.xxxiiij.y
Salij.xxix.k
Saluſtius.cxxv.e.&.l.
Samio.ciij.r
Samnite.ccv.s.
Samos.clxxxiij.d.
Sanctum.iiij.n.
Sapho.ij.t.
Sapiens.cl.g.
Sardinis.xxv.c.
Sardis.clxxxiij.f
Saturnus.xl.a.
Satyrus.ij.o.z.cxv.d
Scabere.cxlv.v.
Scamander.ciij.b
Scanpra.cliij.m
Scaurus.cxxvij.h.
Scaurus parricij. xij.h.
&.cxlvij.e.
Scelenus.xv.p.
Scintilla.xxxv.a.
Scorpius.xliij.c
Scortum.xxxix.p
Serinium.cxxiij.q
Scrupulus.clxvi.f.
Scilla.xxij.p.
Scythi.xxvij.i.
Scythicus amnis.liij.a
Secare.cxliij.k
Seculum.iij.h.
Sepia.cxxxij.i
Seres.xij.b.
Sericum eodem
Series.iiij.y.
Semotanam.clxvij.f.
Setoſum.cvi.x.
Sexquippedal.cxij.ci
Sexquipedes eodem
Siccus.xvij.c.
Signum.xxxvi.y
Siliqua.clxvi.f
Silua.xi.k.
Simois.ciij.l
Siſer.clxvij.f.
Sythonij.xvij.k
Situs.ccv.d.
Socius.viij.c
Sol.iiij.k
Solſticiuꝫ.clxxxiiij.m.
Somnus.cciij.h.
Soracte.ix.b.
Soſij.cxcvi.k
Smyrna.clxxxij.g.
Spartacus.lxij.y.
&.cv.e
Squillꝰ.clx.c.z.clxix.t
Stare.ix.a.
Scenobia.lvij.t.
Sterilitas.xlix.v.
Sternere.ij.p
Sternax eodem
Stomachari.vij.i
Stipendiū.cvij.l.
Stoici.xxix.m.
Stola.cxxvi.r.
Stratum.ij.p.
Striges.xcv.n
Sub.viij.n.
Subuncula.clxxij.b.

Directorium vocum

Succina.clxxxix.c
Succus.lxxij.t
Sudare.cxlvij.d.
Sueui.lxvij.p
Sulpicij horrium lxxxvij.v
Sumen.clxxxvij.o
Superstites.xxxij.t.
Suppetere.clxxxiij.c.
Sura.xxxiij.r.
Syrtes.xix.b.
Syſiphus.xlij.x.e
&.cxxvij.f.
t Aberna.vi.m
Talus.vi.a.
Tanais.lxxiij.d.
&.cxxiij.h.
Tantalus.xxij.e.
Tarentum.xxij.y.
Tarquinus priſc⁹.xi.d.
Tauriformis.lxxxix.n
Temeſis.vij.b.
Tempe.vij.h.
Temperantia.clxv.p.
Temperare.vij.g.
Tenarus.xxvij.g
Tentigo.cxxvij.c.
Ter.i.o.
Tergemínis eodem.
Tergū.l.o.
Termes.cv.b.
Teſqua.clxxxvi.n.
Teſpis.cxvi.i
Teſtamentū.clxxix.g.
Teſtari.ij.z.
Tetrarcha.cxxvij.h.
Teucer.vij.y.
Thanais.lix.l.
Theanum.clxxij.o.
Thebas.vij.f.
Theon.cxciij.k
Theos.xvi.s.
Thraces.xxij.c
&.xlij.y.
Thus.clxxxvi.q.
Thurium.lvij.g
Thinia.xvi.h
Thymos.lvi.m.
Thioneos.xvi.z
Thirinū mare.x.h.
Thyrides.xv.a.
Thytonus.xxij.f.
&.xlij.l
Titius.clxxv.h
Tigellus.cxxiij.d
Tignum.cciij.c.
Tigris.xx.h.&.xc.z.
Tiſipho.cxli.b.
Titillare.clv.c
Tition.xli.o
Toral.clxxvij.y
Toralia.clx.y.
Tornatus.cx.k.
Torques.lv.o
Torrere.lxxvi.q.
Trabalis. xxvij.q.
Tragedia.cxcij.q
Trax.cxc.ij.e.
Tranſilire.xvij.g
Tranſtra.xiij.m
Tripoda.lxxxiij.o.
Triquetra.clxiij.o
Tris.i.o. & trifur eodē
Triſtis.v.e.
Tritanus.i.b.
Trinium.cxxxv.i
Trocus.lxix.l
Troia.xv.f
Troilus.xxxvij. y
Truculentus.cxxvij. k
Trulla.cliij.e
Tryſille.cxxxix.n.
Tuba.ij.x
Tuber.cxxix.a
Tuca.vij.b.
Tullus.cxxxvij.l
Turbo.clvij.f
Turdus.clx.f
Turma.xxxiij.i
Tuſcus.clvi.v
Tyberis.ij.s
Tyberinus.eodem.
Tybia.ij. q. &.cxiij. f.
Tyburti.vij.s.
Tyreſia.clx.b.
Tyridates.xxi.d.
v Acūne. clxxxiij. v.
Vacuus.v.l
Vada.v.d.&.cxlij.p
Vadari.eodem
Vafri.cl.x. &.cli.t
Vagus.cxiij.n.
Valli.c.m.
Vallis.v.
Vappa.cxxiij.f.
&.cliij.f.
Varus.vij.b.
&.cxxvij.g
Vas.dis.cxxij.g.
Vaticanus.xvij.i
Vectes.lxx.e
Veianius.clxxi.f.
Veietana.cliij.d.
Velabrum.cxi.a
&.clvi.y.
Vellicare.cxlv.b.
Venale.xlij.z
Venucula.clix.i
Venuſina.xxij.v.
Ver.xxxv.v
Verbena.lxxxvi.t
Verriculū.i.s.
Verro.eodem.
Vertumnus.clxv.ij.

Directorium ſententiarū.

Hoies gr̃ie vl̃ lucri cauſa diuerſa ſtudia ſolēt exercere .li.i.cde.i.fo.i.g.
Venādi magna cupiditas.o.i.li.i.fo.ij.b
Poete hedera coronant eo.g
Prodigia multa rome viſa ſūt mortē iulij ceſaris. o.ij.li.i.e
Fabula deucalionis.o.ij.li.i.f
Amicus dimidiū anīe.li.i.o.iij.fo.v.g
Execratur qui prim⁹ nauigauit.li.i.o.iij.fo.v.k
Nil mortalibus arduū.fo.v.o.iij.li.i
Veris aduentu ſoluitur hiems.li.i.o.iiij.fo.vi
Mors eq̄ pede pulſat pauperum regumq; tabernas.fo.vi.o.iiij.li.i
Meretrix blāde attrahit / attractū crudeliter nudat inconſtantie maris ſimilis.o.ij.li.i. fo.vi.i & vide ibi pulchra contra meretrices
Vino pelluntur cure.o.vij.li.i.fo.viij.h
Sapiens ſinire debet triſticiā.o.vij.li.i.fo.viij.
Amore captus pditus dicit. li.i.c.viij.fo.viij.a.
Mercurij laudes.o.x.li.i.fo.ix
Ire manifeſte corpus permutāt.o.xv.fo.xv.li.i.h
Pietas laudatur.o.xv.fo.iij.p.li.o
Ebrioꝝ eſtvt multa de ſtultiſſime efferāt.o.xviij li.i.fo.xvij.q
Amore capimur noſtra culpa.fo. xvij.li.i.o. xix
Innocentia vbiq; tuta eſt.o.xxij.fo.xix.
Patiētia leuius fit qd̄ corrigi nō poteſt.o.xxiij. fo.xx.li.i.m.
Muſis deditus vacat triſtitia ſolitudine & cura: o.xxvi.li.i.fo.xxi. in principio.
Conuiuiū debet hilare & feſtiuo aſperſum ſermone eſſe.li.i.o.xxvij.fo.xvij.i
Meretrix cōpatur charibdi.o.xxvi.fo.xxij.o
Mors omnia mordet.li.i.o.xxvij.fo.xxij.m.
Poetarū ludus eſt ſcribere carmina
Cythare cantus malorum omniū lenimen eſt in li.i.cde.xxxij.fo.xvi.in fine odes.
Veneri placet impares formas atq; animos ſub iuga ęnea.ſeuo mittere cum ioco.
Fortuna letatur calamitatibus humanis.li.i o.xxxiiij.fol.xxvij.i.
Fortuna eos quibus nulla virtus eſt ad ſummum gradū ſubuehit.o.xxxv. li.i.fo.xxvij. d

Fortuna secū affert oēs cruciatus. li.i.o.xxxv. fo.xxviij. q.
Meretrix vulgus infidum amici dolosi mutatā fortunam diffugiunt.li.i.o.xxxv.fo.xxxviij.a.

LIBER SECVNDVS

Auarus latenti pecunie nulli⁹ ineſt ſplendor/nisi tpate et modeſte ī vſu fuerit.o.ij.li.ij.fo.xxxij
Auarus in capiēdo exuperat in erogando defi-cit/vnde exuperatio & defectio ipſum bonum corrumpunt mediocritas vero cōſeruat.ea.o.q.
Cupiditatē vincendo latius regnare dicitur ali quis quam ſi poſſeſſiones per vniuerſum orbē extendat.ea.o.v.
Auarus cōparatur hydropico.ea.o.3.b
Inuidus nusq̄ recta acie ſpectat/niſi vbi errūne fuerūt tunc enim letat maxime.ea.o.h
Tpantia ſedat appetiōnes/efficit vt he ratōne pareant.Sic huic inimica intemperantia oēm animi ſtatū inflāmat/conturbat incitat. o.iij. fo.xxxiij.k
Omniū rerū eſt viciſſitudo.o.ix.fo.xxxxij. k
Mediocritas amplectēda eſt.o.x.in.prici°.li.ij fo.xxxviij.vide ibidem pulcherrimā cōparatō nem de ventis
Sapientis animū opere preciū vt ita ſe habeat vt rebus ſecundis aduerſas & aduerſis ſecun-das euēire poſſe arbitret.o.x.li.i.fo.xxxviij.m.
Senes nequeūt dormire propter morborū mo leſtiā.o.xi.fo.xxxix.g.
Curas edaces diſſipat bachus.o.xi.fo.xxxix.
Verſibus lyricis nōcōuenit tractare bella.o.xij li.ij.fol.xxxix.in principio.
Humana imbecillitas tāta eſt vt ſepe timemus nō timēda.o.xiij.fo.xl.r
Pietas abeſt ſenectuti.ode.xiiij.fo.xli.l.
Auarus quāto maiore labore res acquiſiuerit tāta maiore pdigalitate heres abſumet.o.xiij. folio.xlij.b.
Libido porrigēdi edificia tāta eſt hoc tempore. vt breui defuturi ſunt agri.o.xv. fol.xlij. e.in principio.
Luxus in hórtis damnatur eadem ode.k.
Otiū.non gemmis neq; purpura venale eſt/ ode.xvi.folio.xliij.in principio odes.
Otiū poſſūt habere qui neq; timore futurorū malorū premuntur. neq; nimia cupiditate in-flammant & pñtibus tenuit & ſine ſordib⁹ vi-uunt eadem oda.b
Stultū eſt in tā breui etate tā multa cōcupiſcere o.xvi.folio.xliij.d.
Cure.ceruis & ipſis ventis velociores ſunt. o. xvi.folio.xliij.g.
Patiam exhortatur poeta.o.xvi.fo.xliij.i
Nihil ab omni parte beām.o.xvi.folio.xliij.l
Dies truditur die.o.xviij.fo.xlv.y
Auarus cuius multa poſſideat & ſine fine ex-optet attn nulla ei domus cercior ē cū platonia

LIBER TERTIVS

Hoīm cuius varia ſint miniſteria & conditōs vna tamē eſt mortis cōditio.o.i.li.iij. fo.xlviij.
Mors eq̄ lege ſortit paupes et diuit.o.i. f.xlviij
Diuites nō ſomno nō ocio fruūt.o.i.fo.xlviij.l
Dulce z decorū eſt p pria mori.o.ij. fo.xlix.l
Virtus nunq̄ repulſam hre pōt.ſplendet enim per ſe incorruptis moribus.o.iij.fo.l.b
Sceleſtū raro pene deſerit quanquā ſera quan doq̄.o.ij.fo.l.a
Nihil vnq̄ futurū tam horrendū q̄ iuſtū a vi-ta recta inſtituta dimoueat/neq; ſi mundus ruat expaueſcit illius ruina.o.iij.fo.l.e
Vis cōſilij expers mole ruit ſua.o.iiij.fo.liij.n
Miles vitio captiuitatis imbutus ad priſtinā vir tutē redire non poteſt.o.v.fo.liiij.a&
Dānoſa qd nō minuit dies.o.vi.fo.lvi.h
Exemplo aſteries monet vt mulieres nō exora biles ſe prebeant procis.o.vij.fo.lvij.d
Mr deprehēſa pellice lōge ardet.o.x. fo.lix.q.
Aurū potētius ē ictu fulmineo.o.xvi.fo.lxiij.t.
Creſcente pecuniā ſequitur cura.o.xvi.fo.lxiij
Auar⁹ magnas inter opes inops.fo.lxiij.o.xvi
Mlta petentibus deſunt mlta.o.xvi.fo.lxiiij. k
Dotata mulier nō regere virū debet. o.xxiiij
Dos ē magna parentū virtus ea.o (fo.lxviij.q
Auarus diuitias pat heredi indigno.o.xxiiij fol.lxix
Auaro cū nihil deeſt semp deeſſe videt. eadē.o.
Viciſſitudo rerū grata ſolet eſſe diuitib⁹ qs in-terdū poſt diuitias & copias delectat familiarīū mediocritas.o.xxix.fo.lxxiij.v.
Hūane res fluminib⁹ cōparant q̄ mō placida fiūt/mō ingeta imbribus. Ita & hoīm res lete ſubitis aduerſis turbant.o.xxix.fo.lxxiij.f.

LIBER QVARTVS

Nobilitas pulchritudo virtus et eloquētia amā tes cōmendare ſolet.x.fo.lxxvi.r
Multa iuuenē decent/ſenē vero dedecēt. ea.o. fo.lxxvi.d
Virtutes non inſunt nobis a natura ſed p bo-nos mores ex freqntatis actib⁹ fiūt habitus qui virtutes ſunt.o.iij.fo.lxxix x
Supbos vt ī plurimū odioſū ē ſpectare/mlres āt elatas faſtidioſū & iportabile.vi.fo.lxxxiij.a
Poete boni ē ī reb⁹ ociosis ociari & in his q̄ ra-ptim geſta ſūt precipiti q̄dā oratione ipſam celeri-tatem exprimere.vij.fo.lxxxiij.e
Nobilitas ſola puritate letat.nec ob ptorum fa-moſas imagines lares ſucceſſorū incolit.o.vij. fo.lxxxiij.l

Silentium de rebus magnis videtur inuidere gl'e illorũ de quibus siletur.o.viij.fo. lxx xiiij.c
Dignũ laude virũ musa vetat mori. o.viij. fol'.lxxxiiij. f.
Alexander magnus cum ad sepulchrum achillis peruenisset felicem iudicauit qui homerum tantum vatem suarum laudum preconum sortitus esset.o.viij. fol'.lxxxiiij. e
Quemadmodum illustres dicuntur quorum nomen celebratur.sic nocte opprimi eos qui sine nomine sunt.o.ix. fol'.lxxxv.z.
Plures in obliuione sunt. quia nõ habuerunt poetam.o.ix. fol'.lxxxv.a.
Beati nõ sumus quia diuites sed quia diuitijs vti sciamus.o.ix. fol'.lxxxv.k.
Ambitio immoderata concupiscentia vitanda est.o.xi. fol'.lxxxxij. e
Iucundum e. aliquãdo a seueritate discedere. o.xij. fol'.lxxxviij.b
Vti ex sudore.populorum regis fulget honor. sic et vigilantia regis populorum salus & reqes procuranda est.o.finali. fol'.xc.l

Ex libro epodo

Rustici multis incõmodis carẽt.o.ij.fol'.xcij. v.
Rustice vite cõmoda vide ea.o.x. fol'.eodem
Pecunie nõ valent ignobilẽ nobilitare. o.iiij. fol'.xciiij.d.
Amor inuitis nõ incumbet obstandũ est ergo principijs frenandi sunt oculi / ne videant vanitates.&c.o.xi. fol'.c.i
Duo sunt que multum valent ad fugandum amores / aut recta consilia amicorum qui & rationibus & auctoritate nos moueãt. Et iniurie a re amata accepte.o.xi. fol'.c.y
In lectõnibus poetarũ apes imitare decebit. o. xij. fol'.cij.l.
Meretrix vno solo minime contentatur. Sic iu ueualis.ocius illud extorquebis vt hec ocl'o cõtenta sit vno.o.xiiij. fol'.ciij.v

Ex arte Poetica

Primũ preceptũ de ineq̃litate operis & dat p̃ceptũ scribendi pœma & prius de dispositõne & cõuenientia carminis. cx.a
Licet pictori fingere / licet poete. illi coloribus huic versibus. cx.h.
Quorundã poetarũ pessima est cosuetudo qui incipunt grandia describere / Deinde in locos communes exeunt.cx.k
Superflua sunt omittenda.cx.m
Sunt singula ita seorsum scribenda ne alienis partibus admisceantur.cx.r
Breuiter scribentem sequitur obscuritas. cx.s
Versus eneruatos sepe scribit q̃ delicatos scribere tentat.cx.t.
Peccat qui grandiloquus esse vult nam inflatus efficitur.cxi.v
Tres sunt figure dicendi. Grauis / Mediocris / Attenuata. cxi.x
Non est indulgendum fabulis.&c. cxi.y.
Anteq̃ qs aggrediat materiam pensitet cũcta & uentet q̃ possit & que non possit. cxi.d
Ordo qui in dispositõne versatur manifestat omne quod dicitur.cxi.e
Si facienda sunt tibi noua verba obserua vt ea dicas que placeant et habeant auctoritatem
Homines & eorum verba pereunt.cxi.v
Quomodo singule res & quibus metris scribendi sunt.vide.cxi.f
Vtilissimũ preceptum vt in omnibus scribendis seruentur vices ergo pro qualitate materie eligatur genus carminis.cxij.s
Non satis est hr̃e ornatũ orõnis / nisi pathetica sit oratio atq; huiuscemodi vt auditores in q̃ncunq; affectum mouere possit.cxij.e
Poetica imitari naturam debet.cxij.i
Vnicuiq; p̃sone ꝓprius act⁹ formand⁹ẽ. cxij.k
Cũ in fabulis homines a priscis poetis descriptos pones eadẽ illis tribues q̃ prisci tribuerunt. cxiij.x
Qui principiũ sublime facit.deinde sequentia multo inferiora similis est illi / qui cũ vehemẽter hiet gracilem tñ deinde vocẽ emittat.cxiij.f.
Qui sublime incipit / ac deinde humiliter prosequitur profert ex splendore humum: cxiij.i.
Prohemio longo non est vtendum. cxiij.l.
Ita ap̃te poeta principia dicere debet / vt ex his facile cognoscatur exitus.cxiij.n.
Bon⁹ poeta relinq̃t ea q̃ placer̃ ñ possũt. cxiij.p
Ita se hñt fabl'e siue comedia sit siue tragedia vt quedã in cõspectu ppl'i agant̃ vt cũ phedria apud seruũ de thaide cõquerit̃ cõsiliũq; captat q̃dam narrante tanq̃ intus gesta prius sint. Vt cheream amicũ quo modo re amata potit⁹ sit edocet. cxiiij.n.
Citius mouent spectores ea que agũtur in scęna quam que referuntur ad scęnam.cxiiij.o
Sic debet vnusquisq; recitare fabulas vt audiẽtes leudent eum / suumq; officium laudando protegant ab accusatoribus. cxiiij.a
Trãgedia cuꝫ sit indigna effutire leues versus propter suam grauitatem & tamen sit aspergenda ioco vt ociosos delectet.cxv.x

In comedia argumentū fit ex rebus notiſſimis. cxv. b
Opus cum decies correctum eſt eget correptōe cxvi. e
Pœte nō philoſophorum more incedūt.cxvi.h
Nemo illuſtris erit ſiue orathor ſiue pœta ſit niſi multas variaſq; diſciplinas norit. cxvi. m.
Poete ſimul iucunda & vtilia dicant. cxvij.c
Inter multa bona ſi habueris mala pauca ignoſcendum eſt. cxvij.
Merentur poete veniam quia pene omnes in errore verſamur. cxvij.n.
Pictura perfecta quanto inmaiore luce conſpicitur et magis in propinquo tanto magis placet.Eadem ratō eſt in poeſi qua propter nō reformidabit bonus pœta iudiciū acutiſſimi viri cxvij.t
Pœta niſi perfectus a nemine laudat. cxvij. y
Si mala ſint carmina vſq; ad nonum annū lateant vt ſtudioſus corrigantur.cxvij.e
Qui ſtudet ad gloriam peruenire ad gloriam multa debet perferre cxvij.v
Ita ſtudijs inſudemus vt non dedignemur preceptores habere. cxvij.

Ex libris ſermonum.

Tanta eſt hominū inconſtantia.vt oībus aliena ſors vite magis q̄ propria placeat. cxxi.a.
Sultitia omnium vitiorū radix /ex qua inter alia vitia vitium auaritie oritur. cxxij.r
Tua res ſit familiaris nō ita anguſta vt in ſordibus verſeris /neq; ita magna vt ſollicitus te ſem per teneat. cxxiij.
Diuitie non parantur vt oculos paſcant /ſed vt corpus alant & veſtiant. cxxiij.m.
Cum ex auaritia tu totaq; domus cruciaris cupiunt omnes cum egrotas vt pereas. cxxiij.t
Nihil eſt quod ſperes ſi auarus fueris / aut cognatorum beniuolentiam retinere /aut nouos amicos tibi cōparare. cxxiij.z

Satyra .II.

Ex inconſtantia & leuitate multa incōmoda ,p ueniunt humane vitæ. cxxiiij.a
Dum ſtulti vitāt vitia in contraria currūt. cxxv
Ex nimio mimarū aut meretricū amore vexari quidem cenſum ſed multo grauiora damna fame accidere. cxxv.n
Deſine matronas ſectarier / vnde laboris plus haurire mali eſt: quam ex re decerpere fructus.

Satyra Tertia.

Omnibus hoc vitiū cantoribus inter amicos
Vt nunq; inducant animum cantare rogati iniuſſi nunq; deſiſtant.&c.cxxvij.
Cuz tua peruideas oculis mala lippus inunctis
Cur in amicorū vitijs tam cernis acutū. cxxviij
Amici mores noueris nō oderis. cxxviij.x.
Quemadmodū vitia amice ita decipiunt a matorem vt habeat illa pro virtute.ſic vellem vt erraremus in amicitiam. cxxviij.a
Omnis aſperitas refugienda.neq; deb emus offendi minoribus vitijs ſed equo animo amicos ferre /z illos paterna idulgētia tracta r.cxxviij.d
Non ſolum non honeſtamus qnedā leuia vitia noībus virtutum /ſed contra virtutes vitiorum nominibus dehoneſtamus. cxxviij. m
Ideo vitijs amicorum ignoſcere debemus / vt illi noſtris ignoſcant. cxxix. y

Satyra Quarta

Poete opus eſt diuino ingenio & grandib9 verbis. cxxxi. k
Oſtendit qui ſunt fugiendi tanq; pernitioſi homines.Inter hos enumerat q̄ abſenti detrahūt cxxij. s
Philoſophie eſt inſudandum non vt illam ſolū diſcas.ſed vt vitam emendes. cxxxi. t
Veri amici eſt amicum corrigere et qui corripitur patiēter audiat / & audita exeq̄t. cxxxiij .v
Prudētiores vſu z expiētia efficimur. cxxxiij.x

Satira Quinta

Leues ac vulgares homines noctis ſolatia vigiliarum q̄rere ſolent cantica amatoria cātantes. cxxxij. k
Mulieres noſcunt quis ſit incendendi modus. cxxxv.

Satyra ſexta.

Multi ignobiles optime regnarunt / & multi nobiles nullius fuerunt precij cxxxvi. c
Aliquis non facile debet recipere amicos / ne te mere dimittat. cxxxvij. f.

Satira ſeptima

Oībus & lippis notū & tōſorib9 eſſe.cxxxix.d
Tali pertinatia inter ſe homines mali contendunt qua bellant viri fortes. cxxxix. h.

Satyra octaua.

Anicularum magna eſt ſtultitia que cum oīa maxima ſuis veneficijs promittant deinde tam parua re terrefiant. cxli. m

Satyra Nona

Malignus vir maligna promittit. cxlij. v
Adulatōnes animis insidias /aculeos / & venena ingerunt. clxij. b

Satyra Decima

Greca cum latinis mixta dissimilitudine naturę carent suauitate. cxliij. s
Insanius est ferre carmina ad grecos /quā ligna in siluā cū ille locus copiosissimus sit. cxliij.
Dum alcius alquid cogitamus solem⁹ aut scabere caput. aut mordere vngues / aut pluteum cedere. cxlv. v
Noli laborare vt placeas multis / sed paucis & doctis esto contentus. q. melioribus vt etiam liberarij dicent tua carmina. cxlv. x

Ex libro secundo.

Satyra Prima

Scribā satyram sed neminē noiatī carpam nisi lacessitus sim /ergo erit satyra tanq; ensis vagina tectus q nisi irritabor latebit /nec distringam. i. euaginabo. cxlvij. d.

Satyra secunda.

Natura paucis minimisq; contenta est. xlvij. f
Si quis naturalem appetitum & nō corruptū sequatur. neq; bibet neq; edet nisi siti atq; fame stimulante. cxlvij. y
Ex simplici victu conseruatur valitudo. xlix. p
Ex crapula varie oriuntur egritudines. cl v
Qui sobrie viuit pōt corp⁹ extenuatū facili⁹ restaurare /& senectutē clementius tractare quę omnia non potestis qui a pueritia assiduo sem per luxu sese immersit.
Sepe fit tāta iactura patrimonij vt & maxime diuitie ad exiguam redigantur cl e
Diuites qui ea parsimonia vīuunt vt si quando a fortuna diuitijs spolientur non sit eis durum parce viuere. cl g

Satyra Tertia.

Antiqui habebant parietes iuxta lectum cera illitos /vt si quid in mentem venisset illicante notarent quam memoria excideret cli. l
Mordacissima inuectiua vt quis virtutem relinquat vt inuidiam amouear. cli. q
Preter sapientem omnes stulti sunt. lij. k
Cum plura sint genera stulticie vnum genus est eorum q timent ea q̄ timenda nō sūt. clij. m
Quicunq; aliquo vitio laborant insani sunt
Sicut deridentur q instrumenta aliquarū arciū sibi cōparant & illis vti nesciunt. Sic & auarivt tuperantur qui diuitias viuendi instrumenta possidentes illis non vtantur. clij. k.
Puerorum est cęno & lapillis casulas edificare & mures veluti iumenta paruis plaustris iugare /& harundie pro equis vti. Sed magis pueri le est plorare amore meretricule. clvi. e.

Satira Quarta

Nulla capitalior pestis hominibus quā corporis voluptas. clx. m

Satira Quinta

Sine opibus virtutes in nullo precio sunt. clx. g
Verum est quo ad leues homines / alias non.
Similem piscatori captatorem facit /& pisci captum. clxi. o. Et ibi nota pulcherrima de captatoribus vsq; ad finem satyre.

Satira septima

Iustuum est vt deus opituletur his /qui nec cōmiserunt fraudem /vt patrimonium augeant / neq; sua libidine illud imminuant. clxij. d
Melius est ociosam paupertatem querere quas sollicitas diuitias. clxiij. e.
Temperantia est mediocritas circa voluptates atq; dolores. clxv. p

Satira septima

Arguuntur illi qui seruos ita contemnunt: vt neq; ijsdem constare elementis: neq; eodem spiritu viuere putant quo ipsi viuunt. clxv. b
Summa dementia est amatorum. clxvij. x
Mira stultitia ostenditur in adulterio. qui cum semel euaserit rursus tamen in periculum redeat. Cum nulla sit tam parua bestia que ruptis vinculis se illis reddat. Clxvij.
Mechus est qui cupit mechari etiam si propter metum abstinet. clxvij. A
Seruo imposita vindicta p̄toris statim liber efficitur. nam exit de potestate domini: vicioso autem si quater imponatur vindicta: non erit liber: quia mancipiū est viciorum. clxvij. c

Concludit poeta ex sententia stoicorum solum sapientem liberum esse. Clxvij.F
Seruile aliquid habet qui obtemperat gulæ.fol'. clxvij.S
Inconstans non per horam esse secũ potest: nã tot curis afficitur: vt semper in diuersa distract⁹ secum esse non possit.fo.clxvij. T

Satera VIII.

Exclamat poeta contra luxuriosam cenam. clxix. k
Scurra.non homo sed vmbra hominis dicitur. folio.clxix. L
Nihil stultius quam quibuscũq; fabellis aures cordis habere patulas. .clxix.F

Ex Libro Epistolarũ se-quũtur sentẽtie ex ĩtima philosophia deprõpte.

Naturali philosopho satis est verũ quid sit cognoscere. Morali aũt qd iustũ rectũq; ẽ nosse ñ est satis nisi recte iusteq; agat. Opus ẽm moral' virtutis ñ cognitõe sed actõe perficit. clxxi.
Auaritia pessimũ vitiũ oĩm vitiorũ ẽ. clxx.i
Stoici morbos animi vitia appellãt. clxxi.z
Homo vitiã suscipiẽs sequitur immanẽ ferã.de inde efferatus exuẽdo vitia paulatim feritatem deponit/& nitescit cultura philosophie/ vt ager boni agricole cultura. clxxi d
Qui stulticia caret cognoscet nil melius esse virtute. .Clxxi. h
☞Crudelissima fera est auaritia cũ auarus & sibi & alijs noceat/& habet multa capita. quia varijs vtiur consilijs varijsq; artibus ad res aut vi aut fraude acquirendas. Clxxij a
Virt⁹ homini optima parens.fol'.Clxxiiij. x
Eos q̃ absũt studio philosophie ait numerũ tm explere hoĩm.nec alie vlli rei esse natos .quã vt fruges cõsumãt. Clxxiiij. y
Si nõ excitarisvt philosophoꝝ libris medearis aĩo tuo multe pturbatõnes vt inuidia est & amor te illis egrotantem vexabũt. .cxxiiij. g
Principiũ pl⁹quã dimidiũ toti⁹. Clxxiiij.i
Qui recte viuẽdi tps differt sili sẽ rustico volẽti flumẽ transire & expectanti donec totũ deflu-at. .Clxxiiij. k
Tantũ diuitiarũ q̃rendũ ẽ q̃ntũ ad vitã degendã sat sit. Nã maiorẽ illarũ cumulũ q̃rit sibi curas cõparat et sollicitudines q̃s cẽs vitare cupiũt neq; morbos e corpe pellũt. .Clxxiiij. L
Quẽadmodũ lipp⁹ nõ delectãt pictura.quoniã illam cernere non potest. .Clxxiiij
Grata supueniet q̃ nõ sperabit hora. Clxxvi
Quid nõ ebrietas designat.operta reduxit.
Spes iubet esse ratas ad prelia trudit inermem. clxxvij. s
Oportet pœte mentem vacare omni solicudine Clxxvij. . b
Stultitiã hoĩm oñdit q̃ in re vana z momẽtanea vt diuitie sunt tm laborant. Invirtute aũt acquirenda in q̃ sola cõsistit vita beata non laborant. Acceptũ metire z eodẽ põdere redde clxxix.n
Philosophi animi nri medici sũt. .clxxxi. g
Qui paruo non est cõtentus semper in anxieta te viuit. .Clxxxiij. q
Vtere donis q̃ tibi fortũa subministrat/& viue sine aĩ pturbatõe vbicũq; fueris. clxxxiiij.R
Si corpe vales & vsus rerũ suppetit adeo diues esvt regales copie diciorẽ te redder non possunt Clxxxiiij. D
Cœna breuis iuuat: & properiuũ somnus in herba. Clxxxvij. A
Oportet omnino modestũ esse q̃ apud principẽ degit. .xci. Quidã fugiẽtes viciũ adulatõnis incidunt in peius vitiũ incõcinni & incõposiți hois.i.feri et asperi hois q.agrestj. xcij.f
Qui mlta pcunctat pauca reticet. CxCiij.f
Qui nõ sũt experti suauẽ rẽ putãt amicitiã magnoꝝ viroꝝ.qui ãt sũt expti metuũt. cxciij.n
Vt q̃ntũ gñi demas virtuti⁹ addas. cxcvi.z
Perturbatio tollit constantiã. .cxcix. I
Adeo intenti sũt pœte musis vt nulla habendi cupiditate moueãt nõ mouent calamitatib⁹ ac ceptis non socio non pupillo fraudem cogitãt: CxCix.. N
Nulla re magis emendatur vox.& formatur.pnunctiatio quam versibus poetarũ.poetarũ ẽm versibus efficiunt aures nostre erudite ad iudicandũ. .CC.V
Aliqui poete scribunt vt questũ faciant famãq; negligũt/aliq; vero sola gle cupiditate .cc.d
Poete debita laude nõ sũt defraudandi.desinãt ergo blacteratores inertes & hij quibus minus liberalis natura parum concessit ingenij & indisciplinatos dentes acuere et suam ignorantiam defleant. .CCi.
Sapiens carmina & hec puerilia cõcedit minori etati. Et nõ querit q̃ pacto modulent carmina/ sed modulet actõnes vere vitæ. .ccvi. q
Quemadmodum a medico remediũ peteres si nullis poculis sitim sedare posses.sic cum nimis cupiditatibus et reliquis animi perturbatõnib⁹ labores/ medicinã debes a philosophia petere. ccvi. R
Auaritia & ambitiositas est pellenda. ccvij.p

Finis

Argumentum Prime odes

Prima ode ad Mecœnatem loquitur. quandoquidem huius hominis auxilio sustentatus fuit
p cœteri quoq; poetę. Idcirco Virgil'. in primo. g. ipm mœcenatē inuocat / & decus suū appel-
lat. cū ait. Tuq; ades inceptū vna decurre laborem O dec⁹ o fame merito pars maxima nostre
Mœcenas pelagoq; volans da vela patenti. Summarium plenius patet in ver. Sunt quos curriculo.

Prima ode ad Mece.

p.n. a b c in lucem generate.

m Ecœnas atauis edite regibus

a MECOENAS atauis. Beni-
uolentiā captat ipm mecœnatē a
generis vetustate laudando. Sic
Virgil'. Dardanide duri. itē nate
dea nā te maiorib⁹ irep altū. Au-
spiciis manifesta fides: sic cōtra vi
tuperauit vt bellū etiā p cede boū
stratisq; iuuēcis laome dontiade
preterea magna Auxesi vsus est qui dixerit atauis regibus.
Nō enī solū nobilitatē. verū etiā vetustatē in nobilitate lau-
dauit preclarū enim munus fortune est nasci ex rege: sed pre
clarius ex eo rege cuius quoq; maiores regnauerint. Erit q;
ordo o mecœnas edite atauis regibus.

b ATAVIS. In agnationis gradib⁹ ascēsus descēsusq; est
Ascēdit aūt hoc pacto. vt q tege
nuerit patrē appelles. Deinde est
auus ab euo noiatus. ḡa prē anti
qor est. post Auū p auus. q. ppe
auū. inde abauus: ḡa sit iā procul
ab ipso auo postremo est atauus
& tritauus. post tritauū maiores
dicimus. Eadē erit rō in descensu
primo filī⁹ inde nepos. q. natus post. Deide sequunt̄ p nepos
abnepos &. c. Ex lateri b⁹ hēmus patruū pīs fratrē. & auū
culū mīs fratrē. Qui aūt aui frater sit magn⁹ patruus dicit̄
c EDITE. est enī Edo exeet (q auię magnus auūculus.
do. E aliqn in cōpositione auget. vt eluceo i deest valde luceo.
aliqn vim habet prepositionis extra, vt emitto extra mitto.

d O & PRESIDIVM. bene presidiū. Nā illū ex periculis Meconas eripuit quod iratū Octauianū sibi placauit & ex infenso amicū reddidit. q; ab exilio in ciuitatē reduxit.

e PRESIDIVM. q; p utilitate et salute alicui⁹ auxilii ponit

f DECVS aūt ornamentū & gloriam exprimit. & pro

g SVNT quos. Ostēdit homi (prie circa honorifica.
nes ipsos vel glorie: vel lucri causa diuersa exercere ministeria. Alii qui enī currendi studio oblectant aliqui fungi gaudent magistratibus & imperiis. Quidā agricultura Quidā nauali cōmertio gaudet. Aliqui vero ocio ac genio deditī. Multos castra iuuāt. Venatio quosdā. Se aūt inter deos relatū iri si lyricis vatibus annumeretur.

h CVRRICVLO. diminutiuū est a curru vt festus pompeius docet. itē p cursu & loco seu stadio in quo currendi certamen exercet Nonnunq; procurru vt hic.

i PVLVEREM. puluis erat apud antiquos & puluer. sed ab eo q; est puluis genitiuum erit huius puluis. a puluer aūt puluris: sed deinde in vsu est puluis in rectis tantū. puluer etiā in obliquis

k OLIMPICVM puluerem. hoc ait q; in olimpia quem pisea regione est. olimpicorū ludorum certamen semp agitabat. Sed hoc Solinus declarat aptius. Scribit n. q; olimpicū hercules certamen in honorē ataui materni pelopis edi derat sed intermissū Iphitus eius filius instaurauit. Herodotus vero li. viii. scribit olimpicū certamen gymnicū atq; equestre fuisse premiūq; propositū. Oleaginam coronā q; donat enī. nō ei pecuniarū certamen agitabat sed virtutis

l METAq; euitata. Bene euitata. Nā declinata arte opus erat Ne curuus ad metā offenderētur.

m PALMA. Arbor est cuius lignū oneri suppositū: nūq; deorsum cedit. sed aduersus pōdus resurgit. Propterea inquit plutarch⁹ q; in certaminibus palmā signū esse victorie. cū huiusmodi lignū neq; virgentibus neq; premētibus cedat hec & plura Hellius lib. iii. capitulo sexto.

n HVNC si mobi. Sēsus. Si qs ad maximas honores a quiritib⁹ tolleretur. nunq; p fecto regiis opibus dimouerēt vt nauigaret. Est aūt ordo. Si turba mobi. quiritiū certat hunc tollere tergeminis honoribus nunq; atalicis conditionibus dimoueas vt trabe cypria nauta pauidus secet myrtoum mare.

o TERGEMINIS. tris greci p valde posuerūt. Sic plau. Non fur sed trifur. i maximus fur. vel trigeminis. q. a tribus ordinibus. s. senatorio equestri & plebeo illatos. vel dixit tergeminis p̄pter tres maiores magistratus preturā consulatū & dicturam

p ILLVM si proprio. Sensus. Si quis inquit Agricultura oblectaret & triticū seruauerit nūq; regiis opibus dimouerētur ad nauigandū gratia questus. Ordo est. Illū gaudentē sarculo findere patrios agros si condidit in proprio horreo quicquid verritur de lybicis areis. Vides itaq; Hyberbaton longiorem i trascensionem in componendis verbis.

q HORREO apud ātiquos dicta est horrea. q. horridea quia illud ātiquissimū genus frugū fuerit. vt etiā apparet apd home. Alii horrea. q. horrida p̄pter asperitatē aristarū qm̄ prisci fruges in suis spicis cū aristis ingrananis conderent.

r QVICQVID de lybi. que regio aprime fertilis est. Est aūt denominata lybia ab epaphi filia & busiridis matre: Ea autē pars que lybico adiacet Cyrena dicitur.

s VERRITVR. Itē a verto vērro deducit. q. d' aliqn signifi cat traho. Virgil' Quippe ferāt rapidi secū: verrantq; p auras. Aliqn idem est q; verto. Idē. Adnixi torquent spumas & cerula verrūt Aequora. Nonnunq; capitur pro mūdo: quod trahēdo sordes mūdent Iuuenalis verre pauimentū nitidas ostende colūbas. Itē ab hoc fit verriculū rete piscatorum

t AREA. locus purgatus coequatusq; : cylindro consolidatus vbi frumentum ponitur. Dicta ab ariditate.

u ATTALICIS condi. Attalus pergami rex ditissimus. Et cū sine liberis discederet populū romanū ex testamento heredē reliqt hinc oia magnifica & splendida attalica dicta sunt p̄percius. Nec sic i attalico mors mea nixa toro.

x CONDICIONIBVS. A cōdo conditio dicitur · qn̄ scribitur sine c que est dispositio quedā & veluti sors fortunarū temporū: rerum. Cicero o miserā conditionē administrandi cōsolatus. Significat etiā oblatam potestatē aliquid eligendi dicimusq; offero cōditionem. fero cōditionē et apud Thesentiū Amatores christidis tulerūt mulieri cōditionem. i. si vellet eis morem gerere se preciū daturos illa vero accepit conditionem. i. pactioni consensit.

y TRABE. cypria per metonimiā vt sit id quod continet: p eo quod continet. Cypria pro quacunq; nauī: spetiē p genere posuit vel quia in ea insula validiores fabricarentur naues.

z MYRTOVM mare. id iacet inter cretam & argiam. Articāq; habet latitudinē maximā in quo sunt insule Cythera. Caluaria & que Aegniam cingunt: & salaminem. Et ex cycladibus plerecq; q. d' vero contiguū est iam Aegeū existit hec extra. li. iii.

a LVCTANTEM icar. Sensus est quod mercator dum metuit tempestatis periculū: laudat rusticam vitam Aft vbi euaserit naues reficit periculi oblitus ne pauperiem patiatur: p quod ostendit quēq; operari artē q; norit: nec posse ab illa diduci & seperari. h. d.

b ICARIIS fluc. Est aūt ycariū mare ab icaro dedali filio quod in id decidit denominatū. Est aūt hoc mare inter cre

c APHRICū. Ab occasu brumali aphri (tā & sicilia cus est qui & libs nominat a grecis & humidus est. Aug

d MOX refi. ra. Ostendit innatā huic hoc (ctor. Pli. li. ii. mini cupiditatē nauigandi. Esset enī cupidus si nulla admonitus tēpestate enauigaret. cū nauigatio ipsa periculosa sit: Cupidior cū admonitus tū paratis nauibus enauigaret. Sed tunc cupidissimus qui ab ea tēpestate proxima admonitus & nullo tunc instructo nauigio: tū parat quassatū reficere: sed q; infinitā cupiditatē ostendit reficit non nauē in qua minus periculum versatur sed ratem discrimine plenam

e RATES. ligna colligata que per aquā aguntur quo voca

bulo inter dū naues ſignificanſ: hec Peſtus Nauē vero prim⁹ in græciā ex egypto Danaus aduexit ante ianb⁹ nauigaba tur in vētis in mari rubro ab rege erithra plura etiā Plinius

f INDOCILIS. is dicit qui nil diſcere poteſt. In (li. vii. doctus vero qui non dum didicit & tm diſcere valet.

g PAVPERIEM dicūt in iure ciuili pauperiē damnum ab aliena quadrupede nobis in agro illatū: quoniam ex illo pauperiores efficimur

h EST qui nec. Sēſus. Eſt aliquis inquit nō ſpernens optimi vini po cula. Nec ſpernens demere partē de diſolido. Nunc ſub vmbra arbo rum iacens nūc apud fontes & flu mina.

i POCVLA. a potādo vaſa ſūt quibus bibimus. Sed & quod bi bim⁹ poculū appellam⁹ Vir. pocu la q; inuentis acheloia miſcuit vuis

k MASSICI. Maſſic⁹ eni cāpanie mōs eſt. vbi optia vina ducebant

l DE die ſolido. Denotat per diē ſolidū qui pfestus dicit qui nulla in parte vacat: ſed totis negociis impē dendus eſt. Iſte igit non dubitet de huiuſcemodi die partem vacuā & ociosam relinquere & in ea ceſſare Sit denic; ſententia. q; nō ſolum in diebus feſti ceſſat & voluptati in dulget. Sed etiam parte profeſtorū ita cōſumit. Erant apud antiquos dies feſti, pfeſti, et interciſi. Feſti autē dies in quibus neq; publicū neq; priuatum negocium agere licebat. Profeſti vero toti integriq; negocia dantur: hos nūc poeta ſolidos apel lat. Interciſi per quos mane & ve ſperi eſt nefas medio tempore inter hoſtiā Carſam & exta proiecta. fas videlicet pretorem fari tria verba. Do dico. Addico.

m NEC ſpernit. Liptote eſt figu ra cū minus dicimus et plus intelli gimus Sic virgili⁹ munera nec ſper no. i cupide accipio. Dicimus au tem ſperno ſpernis. & aſpernor aſpernaris.

n VIRIDI. A vigore dicit. vnde dicimus virides plantas que nondū arruerit & in vigore ſuo ſunt: eum etiā colorem quoniā in illis herbaceus color eſt. vnde Vir. Iām ſenior ſed cruda deo viridiſq; ſenectus.

o ARBVTO. Eſt āt hec arbor notiſſima folia ſimillima fragis producit ſemper frondeſcit. & quāuis apud nos nō inuenitur multū alta. tamen quinquaginta cubitorū in ara bia inueniri. Auctor eſt Iuba.

p STRATVS membra. per. ſſ. que eſt cum datur toti ho mini quod eſt in parte hominis. Deidcea pars in accuſatio ponitur. vt vidimus Pompeium abſciſum caput virg. Tri ſtior & lachrimis oculos ſuffuſa nitentes. Stratus. Sterne re proprie eſt de ſtatu proicere et. q. in terrā extendere Virgil' Sternit infoelix acron. Hinc proſternere q; aliquādo idem eſt q; vincere profligare Salu. proſtratiſq; militibus fugæ ſe dedit. Sternax quoq; equus dicitur qui deiicit ſeſſorem in terram. Virg. Et ſternacis equi. Et ſtratum dicimus cōpla natum atq; compoſitū. vnde ſtratū mare dicimus Virgil'. Et omne tibi ſtratum ſilet equor.

q AQVA. a qua omnia ſunt ſecundū Taletē. vñ Virg. Oceanumq; patrē rerum nymphaſq; ſorores vel ab equali tate: quoniā niſi externa vi impellit equalis ſemper maneat.

r LENE. in tactu proprie dicimus lene cuius contrarium eſt aſperum demulcet lene aſperum ledit: ſed per tranſlatio nem in guſtu quod ſuaue eſt lene appellatur.

ſ CAPVT. quia omnes ſenſus capiat. ſed omis origo & principium cuiuſcunq; rei caput dicitur.

t MVLTOS caſtra. Sēſus eſt multos inquit delectat mili tia Clangorq; tubarum:

u CASTRA. Vbicunq; milites ad bellū congregati ma nent caſtra ſunt. vnde & dixit Virgi. Nos caſtra mouemus qm in illis milites eſſent. Sunt aūt dicta caſtra. q. caſta vel ca ſtrata. qa ppter ſeueritatē priſcę militaris; diſcipline omnis in illis libido caſtrata eſſet. vñ caſtramentari caſtra ponere.

x LITVO tube. æneā tubā pyſeus tyrrhenus inuenit au ctore. Pli. li. vii. Inter lituū & tubā hoc diſtare inueniē. Nam lituus equitū eſt in curuus. Tuba vero peditū eſt & directa. Oui. Nō tuba directi non eris cornua flexi.

y BELLAQVE matribus deteſta ta. Bñ deteſtata loēs bella deteſtanē preſertim matres & quia ſunt im becillioris ſexus: quia vehementer ti mēt filiis. Vir. vota metu duplicāt

z DETESTATA. parti (matres cipiū deponentis paſſiue poſitum vt multa alia videmus teſtari teſti monīū perhibere. Obteſtari vehe menter rogare Deteſtari noſtro te ſtimonio rem abominari.

a MANET. ſub ioue. Nec in hoc loco oblitus eſt oratorii noſtē poe ta. Itaq; vt oſtendat quāta ſit ivena tore cupiditas venādi demonſtrat et quibus voluptatibus priuari pa tiatur: & que incommoda vltro ſubeat. Nā in ſaltibus pernoctans relinquit vxorē: & eā quidem tene ram & iuuenculam: cū qua molli ter cubare poterat: et tollerat noctur na frigora. tollerat labores cum fe ras (vt ſunt cerui) inſectetur: tollerat pericula cū ſepe ſeuioribus congre diatur. vt apros videmus.

b VENATOR immemor & c. Exclamatio ex contrariis cum tā ta ſit venandi cupiditas vt nō ſolū venationem preponat innate volu ptati coniugii preſertim cum vxor tenera ſit. idcirco amabilior ſed etiā obliuiſcatur illius. Magnum igit eſt vt ſtudio venandi quod non ita naturale eſt omittat voluptatē coniugii ipſa natura homi ni inſitā. Sed maius cū vxor tenera ſit. Maximum autem ſi ita omittat vt etiam obliuiſcatur.

c FIDELIBVS catulis. hoc ait: quia vt refert Pli. lib. viii fideliſſimi ante omnia animalia homini canes ſunt. Vale ri⁹ li. ix. de cuſtodia vite ſcribit. q; maſiniſſa rex parum fidei in pectorib⁹ hoim reponēs ſalutē ſuā cuſtodia canū vallauit

d MARSVS aper. Marſi autē populi ſūt a marſia circes filia denomiati. a qua didicerunt ſerpentū morſus mederi.

e PLAGAS Plage proprie funes dicunt quibus retia ten dūtur circa imā et ſummā partē vt docet Seruī⁹ li. iiii. Aen.

f ME Docta. Senſus. Poeta ſuperius diuerſos diuerſis ſtu diis oblectari oſtendit: ſe vero inquit immortalē fore carmi nibus: ſeceniq; populo: & gloriam cōſequi ſeceſſu. & mu ſica ſi euterpe polymniaq; faurebunt. At ſi mecenas inter lyri cos eum vates inſeret: ad celum fama tolletur.

g PREMIA hede. Per hederas carmina intelligit quib⁹ quidem corona acquiritur. Nam illis poete coronabantur Vir. in buco. Paſtores hedera creſcentem ornate poetam. Et Plinius ſcribit poetas coronari hedera habenti croceum ſe men eam greci Dyoniſio conſecrarunt vt ſcribit Diodor⁹ Cur autem poete hedera coronantur ita accipe: quia hedera bacho conſecrata eſt. & quia bachus poetis preeſt: idcirco poete illa coronantur. Ouidius. li. iii faſt. ait Cur hedera cin cta eſt: hedera gratiſſima bacho.

h HEDERA. vt feſtus inquit hedera dicta eſt quod here at: que in tutela liberi putatur eſſe: quia vt ille iuuenis ſemp: ita hec virens.

i FRONTIVM. Frons dicitur quod oculis perforata ſit

quaſſatas nō diſcere porcē pauperratem
f g
Quaſſas indocilis pauperiem pati.
aliquis antiqui vini
b i cōuiuio k
Est qui nec veteris pocula maſſici
.i. integro
l
Hec partem ſolido demere de die
m n arbore o
Spernit: nūc viridi membra ſub arbuto
i. membra ſtrata hēs .i. fontē q; erant dys ſacrati
p q r ſ
Stratus: nunc ad aquæ lene caput ſacre
t v delectant x
Multos caſtra iuuant & lituo tube
ſupra litus .ſ. milites iuuant
y
Permixtus ſonitus: bellaq; matribus
maledicta gdurat .i. acre
z a
Deteſtata. manet ſub ioue frigido
b delicate vxoris .i. obliuis
Venator tenere coniugis immemor
q .i. canibus c
Seu viſa eſt catulis cerua fidelibus
captus rotundas ſpecies, p genere.
d e
Seu rupit teretes marſus aper plagas
f docroū g ff .i. hoim
h g i
Me doctarum hedere premia frontium

k DIIS mis. Non per arragantiam dicit se diis admisceri. sed tantam se inde capere leticiā vt se deum putet. Ceterum recte dicimus poetas diis admisceri. quia diuinos honores nonulli assecuti sunt: vt de lino & amphione memorant. Ouidi. Est deus in nobis sūt & cōmertia cęli.

l ME geli. per nemus autē & nymphas: et satyros: indicat poetas frequentiam hominū refugere: & solitudine delectari. Hora. li. ii. epistola ad Augustum. scriptor chorus omnis amat nemus & fugit vrbem. Oui. Carmina secessū scribentis & otia querunt. Iuuenalis. cū desertis aganippes vallibus esuriens migraret in atria clio.

m NEMVS. Nemora voluptatis causa comparata sunt & plena amęnitatis. A Nemore nemorale dicit̄ quod nemoris est vt Nemoralis vmbra: Nemorale frigus.

n NyMPHARVM. Nymphas aliquado pro musis accipimus vt hic. Virg. Nymphe noster amor libetrides aliquando pro sponsa accipitur. Oui. Grata ferūt nymphę pro saluis dona maritis. & nymphus seu nymphius pro sponsus A quo paranymphus dictus qui preest nuptiis celebrandis

o SATYRIS. Satyrus aīal est quod teste solino de vltimis libyę partibus de hominibus nihil aliud prefert quam figuram. Diodorus scribit li. i. & v. Satyrorum risu ac ioco musarūq; choro Dionisiū oblectatū itaq; secū dixiesse quo

p CHORI. Chorus multitudo in sacris collecta (cūq; iret et a corona deducit̄. eo quod initio in modū corone circum aras starent & ita psallerent.

q SI neq; tibias. sensus est: si mihi lyricos versus scribenti fauebunt euterpe: atq; polymnia. Nunc tibiis nunc barbato personantes non denegantes mihi studium caut⁹ sui. TIBIAS Tibie primo ex gruū tibiis: a qbus nomē habent: tū ex arūdinibus facte. vñ tibialis calamus dictus est.

r EVTERPE: id musę nomen: & delectans vel iucūda interpretat̄ ꝓpter voluptatē. s. que ab audientibus ex honesti eruditione percipit̄

s POLyMNIA. dicit̄ a poly q̄ est multū et hymnos laus: polymnia ergo. q. multe laudis.

t LESBOVM barbatō. lesbos vt Mela scribit: Insula itroade vbi mutilene vrbs. ex q̄ oriūdi Sapho & alcoc⁹ lyrici vates ꝓpter alcocū ergo lesboū barbatō ait poeta. Sic infra age dic latinū barbite carmē:

v BARBATON. Nō a barbaro deducit̄. licet barbarū hoc est peregrinū vocabulum sit. Significat aūt maiorē lyrā: organo similē sono. Quidā latiorē lyre partē existimāt: & tā foeminino genere q̄ neutro reperit̄. Oui. Nō facit ad lachri

x SVBlimi. ꝓuerbiū est: vt q foe (mas barbatos vlla meas licem se putet capite cęlum tangere dicat. Vulgo autē dicunt Si hoc assequar digito cęlum tangā. Sed altius intelligam⁹ hoc esse dictū. vt exprimeret quid sit poeta. Nam cum platonici & Arestotilici poetam & infra deum: & supra hominem esse velint: hoc nunc voluit exprimere cum dicit q̄ ita se a terra tollet vt nō penitret quidē cęlum. sed tamen tangat.

socios faciēt q: erant ꝛ dij inferi ab amenitate nō
h l a frigore m
Dijs miscēt superis: me gelidum nemus
musarū .i. saltantes animalibus de li
n o bie ꝑtib p
Nympharumq; leues cum satyris chori
segregant vulgo .i. versus
a q
Secernunt ppl'o: si neq; tibias
p.n. muse comprimit p.n. muse
r s
Euterpe cohibet: neq; polymnia
ex egregium carmen
t v
Lesboum resugit tendere barbiton.
horatium .i. poetis o mecenas
x
Qd' si me lyricis vatibus inseris
tangam capite celum
x
Sublimi feriam vertice sydera.

Argumentum Secunde odes

t Radunt hystorie. quod interfecto Iulio Cæsare a Cassio & Bruto niuis multum & grandinis iouem misisse terris. terruisseq; vrbem tactis de cęlo templis. Terruisse etiam gentes ne seculi pyrrhe diluuium rediret. Tyberim quoq; maxime exundasse in cesaris videlicet vltionem. Que prodigia omnia portendisse ciuilia bella: que Augustus in Cęsaris percussores egit. poeta ostendit. Itaq; cum dij omnes irati essent: nullum poterat populus ruenti imperio inuocare. Non etiam sancte virgines Vestam exorare. Ipse demum apollinem inuocat et Venerem: ac Martem: ad expiandum tollendumq; cędis scelus. Inde Augustum quem Mercurium esse vult vt deum ostendat orat vt patiatur se solū vocari Cæsaris vltor: & serus in celum redeat. vt diutius romano populo lætus intersit ametq; dici pater & princeps Nec sinat Medos & Parthos inultos esse. per quod innuit debere eum romano imperio bellis ciuilibus totiens afflicto succurrere: & in hostes conuerti potius quam in suos. hoc dicit.

Ode Secunda in Caeseris et Augusti laudem

a IAM satis. Pathetica oratio & statim a principio cõmouet commiserationem: a diuturnitate temporis. Vehementer enī mouemur cum quempiam in miseria fuisse intelligimus. Et primo pathos. A materia cum dicit Niuis atq; grandinis. Et dicitur pathetica oratio continens commiserationem.

q: diu durarūt — q: ex deorū
a — b — ira ꝓuenerit
i Am satis terris niuis atq; dire
iupiter — c
Grandinis misit pater: & rubente

b NIVIS. Nix grando. & pruina ita differunt. Nix gignitur ex vapore frigido & humido in medio aeris: humore molli⁹ coacto. Grando secundum Arestotelē stilla pluuie frigiditatis vētiq; vigore in aerę congelata. & grandine cõgelato firmius igne gignit Pruina gignitur ex rore gelido q. perurina ꝙ fruges & virgulta perurat. per hyemem niues cadunt grandines aliis temporibus & multo celerius quam niues resoluuntur Non auersante frigore. Rores neq; gelu sunt neq; ardoribus. neq; ventis: nec n. si serena nocte. A niue Niueum dicimus candidum & Niualem vt Niualis aqua & Niuosum in quo sunt frequentes niues. Niuem q. nouā dictam nonulli opinantur. A pruina pruinosa loca dicimus in quibus frequentes sunt pruine. A Rore rosidus deducitur hoc est rore perfusus. Vndē rosida mala dicimus que matutino rore humecta sint. Virgil. Sepibus in nostris paruam te rosida mala. Dux ego vester eram vidi cum matre legentem & Roro verbum ꝙ est humorem instar roris de mttto. a quo Irroro aspergo.

c RVBENTE dextra. Ad ruborem splendorēq; fulminis retulit. Acron scribit quod manubie albe & nigre esse dicūtur. Iouis rubea & sauguinea. Manubię autē vt Seruius scribit li. i. æn. iactus fulminū dici: quāuis alias Manubie quod manu capiantur ab hostibus. Est enī præda ab hostibus capta quamuis aliqui prædam & manubias ita distinguant vt præda sint ipsa corpora rerum: que capta sunt Manubię vero pecunia: que ex venditione prædē percepta est.

templa q̄ cū publica fūt publicū malū ponē dunt

Dextera sacras iaculatus arces

romanā.

Terruit vrbem

q. omnes populos

meles tum

Terruit gentes graue ne rediret

tempus p.n. diluuiū ? inrerrū humani generis q̄ conque/ sla est

Sæculum pyrrhe noua monstra queste

.p.n. dei compulit.

Omne quum protheus pec⁹ egit altos

Visere montes:

altissima in p omni

Piscium & summa genus hesit vlmo

illis ramis.

Notaque sedes fuerat columbis:

eleuato .i. rumide.

Et superiecto pauide natarunt

.mare.

Equoreæ damę.

turbidum p.n. fluminis effusis

Vidimus flauum tyberim retortis

.i. tyrrheue

Littore hetrusco violenter vndis

q. vdie deuere .i. nume

Ire deiectum monumenta regis

p.n. tee

Templaq; vestę

grecia apud se; deponenti

Ilię dum se nimium querenti

gloriatur discurrens infesta ostendit

Iactat vltorem vagus, & siniſtra

gmittente

Labitur ripa Ioue non probante,

fluuius

Vxorius amnis

loquitur ad futurū seculū .i. arma gessisse

Audiet ciues acuisse ferrum

nostri p parthie pesuit cū

Quo graues persæ melius perirent

d ARCES. Arx ꝓprie munitior pars vrbis est: quę qm̄ in altiori ꝓte sieri cōsueuit: inualuit vsus vt arcē pro mōte: & quacūq; altitudine ponamus. Arx ab arceo dicta, q; ꝓhibeat hostes accedere. Arcere enim prohibere est. Vir. hostesq; a mœnibus arcent:

e TERRVIT vrbē. Multa ꝓdigia signaq; ꝓ horrēda romę visa esse post mortem Iulii Cęsaris Caues luporū vice vlulatus edulere. Lupi etiā per fori discurrere. Bos vocē emisit humanā: & insans rescens genitus locut⁹ est. Ex simulachris etiā nōnulla sudorē emisere: alia sanguinē: hoim imanes voces armorū strepitus: equoꝝ cursus in spectāte nemine audiebant. Circa solē porro insolita apparuere signa et imbres lapidei e cęlo missi. Cōtinuaq; fulmina in tēplis statuisq; decidērūt. Quoꝝ causa senatus vates & haruspices ab hetruria iussit acciri. Vir. etiā i ſi. li. i. ge. de sole ait Ille etiā extincto miserat⁹ cęsare romā. Cū caput obscura nitidū ferrugine texit. Impiaq; eternā timuerūt sæcula noctē. Tpe quāq; illo tellus quoq; & equora ponti. Obscœuiq; canes importuneq; volucres. Signa dabant: quotiēs cyclopū effe/ ruere in agros. Vidim⁹ vndātē rupti s fornacibus æthnā. Flāmaq; globos. Liquefacta voluere saxa. Armoꝝ sonitū toto germania cęlo Audiit insolitis tremuerūt motib⁹

f TERRVIT. diluuiū qd (alpes. erat tpe pyrrhe & deucalionis. Nota, pyberiori itellectu carminū. pyrrha fuit Vxor deucalionis & filia Epimethei patrui ipsi⁹ deucalionis quos solos superstites esse no diluuio (quod tpe illoꝝ fuit) duxere poete. Et cū decreuissent aque / videretq; humanū genus defeciſſe: & ipſi senes essent: & ex se posse restaurari diffiderēt: prexerūt ad oraculū Themidos postulātes: quonā modo gen⁹ humanū refici posset. Quibus dea rñdit: id fieri posse: si post terga iacerēt materna ossa. Deucalion vero sapiēs intellexit terrā genitricē esse cunctarū rerū, ossaq; illius lapides esse. Itaq; que post terga lapides iacebit facie traxere virorū. & de fœmineo iactu reparata est fœmina vt dixit Ouid. li. i. Meta. Quod iuuenalis lediditſime tetigit in prima satyra. Ex quo deucalion nimbis tollentibus æquor. Nauigio ascēdit montē: sortesq; popoſcit: paulatimq; aia calue rūt mollia saxa. Et marib⁹ nudas oñdit pyrrha puellas. Nā teste Iustino in secūdo suoꝝ epitomatū Rex erat theſſalię q tūc ad se ratib⁹ cōfugientib⁹ ſuſceptos p ſūma parnaſi iuga fouit & aluit: a quo ꝓterea genus humanū ferūt reparatū.

g GENTES, p familia capim⁹ vt de gente cornelia. Hinc etiā gentiles. i. Agnati. Sed hoc nomē ad bruta etiā transiert Vir. De apibus cū gentis adultos ęducūt fœtus. Xp̄iani aūt gentes appellant oēs externos. i. qui nō ſūt ciues diuine ciuitatis.

h SECVLVM. spatiū annorū. c. vocarūt. d. a sene. q; (tatis longiſſimū spatiū seneſcēdorū hoim id putāt. Auc. est Var.

i Noua magna & admirabilia Vir. Pollio & ipſe facit no

k QVESTE. Ab eo quod est queror sine di (ua carmina ꝓthongo vnde querela: quero aūt dyꝓthongaē vnde questus lucrū.

l MONSTRA. Bene monstra. Nam genus piſciū hęsit summa vlmo. Damę vero natarunt.

m PROTHEVS. Marin⁹ deus secundū Seruiū fingit nepluui pastor: & eius armēta que ex monstruosis sunt piſcibus nutrire. Vir. Armēta & turpes pascit sub gurgite phocas. itelligit. Ceterū Pecus (teste Seruio) Omne aial est quod humana effigie caret. hinc Virgil. De fucis dixit. Ignauū fucus pecus a prœsepibus

o PISCIVM & Leuiter (arcent in retā atroci & piſciū et palūboꝝ memit nisi qd hy excell⁹ lyrici cō

p HESIT. i. cōstitit vt de (cessi sūt mōstret mūdationē diuturnā fuiſſe. Inde herere dubitare dr̄a qui in rationādo dubitat cōsistit: neq; ꝓcedit adulteriora. Etiā hereje niti. Vir. Herēt parietibus scalę dicit itē herere: res: quę aliquo impedimēto ꝓhibita discedere nequeūt, sic auesrhetib⁹ herēt: et naues vadosis locis

q DAME. Aial nō multū caprolo dissimile māsuescitq; raro. Cū fera dici iure nō possit.

r VIDIMVS fla. Excitat cōmiseratio a re visa. In rebus enī aduersis vt docet Ci. duriora queq; sunt que videmus q̄ que audim⁹. Sensus aūt est dicit vidisse tyberim maris tyrrheni violētia repulsum: Numę regiā vestęq; tēplū iuisse deiectū: dum extra ripas effusus vxori Ilię querenti Cęsaris obitū se iactaſ TIBERIM. tyberis (bat vltorē siue Tyberinus in etruria nascit ex aspennino supra caseutinatē agrū. Primo tuscia abumbra diuidit: de inde multis relictis vibib⁹ romā influit: & tādē tyrrhenū mare ingredit olim albula dict⁹ est: deinde tybris a tybri antiquiſſimo rege etruscorū q̄ pyraticā exercēs circa ea lo

t RETORTIS nudis. (ca periit Aut ꝓpter turbines vel quod in cāpos exibat nō solito alueo in māria. Cōstat aū violētia maris repulsum tyberim mundasse.

v LITTORE hetruſ. Scribit enī Strabo quod hetrurię fines ad tybridis ripam extenduntur. Littus terra est que ab aqua rangit scdm Ci. in to. Ait aūt stœuola ita dicit. vl quod ad eā aqua alludat: vel quod alluit, vel quod aqua illic elidetur. Dona. autē ait Littus aliquando significat spatium circa arā. a littando quia ibi littat. Affert q; illud ex marone. Iacet ingens littore truncus.

x MONVMENTA. Monumentū non tantū sepulchrū significat: sed oē q̄cquid memoriā testat

y REGIS mo. Hume regia vestetemplū fuerat. Vt Ouid. sexto fast. docet his verbis. hic locus exigu⁹ qui sustinet atria Veste. Tunc erat intonsi regia magna Numę.

a ILIE dum. Ilia mater fuit Romuli quę ex marte suscepit quę mortua sepulta est ad ripā auienis fluuii: que in tybrim cadit: & quia abundans aquis auio cineres Iliæ in tybrim deduxit: ita dicta est Ilia tyberi nupſiſſe. Et ideo dixit vxor amnis qui se ad eius querelam iactaret vltorem.

b IOVE nō ꝓ quia terreri Iupiter voluit ꝓpm nō perire

c VXORIVS.i.nimis vxori deditus Vir. Pulchrāq; vxo
d AVDIET ciues. Oratio pathetica (rius vrbē extruis
& cōmiserationis cōciliatrix,ppterea q; cōcisa:& abrupta
Narrauit pdigia quibus bella ciuilia in vltionē cæsaris ptēn
debant. Nūc ostēdit ex infrequētia populi quāta strages ci
uilis fuerat.que tamē ex deor; ira. Nō octauiani crudelitate
puenerit. Postremo addit Octauia
nū reb⁹ hūanis auxiliū esse latur.
e QVo gra. perse. Grauis vitupe
ratio. Impia ſeni res est Ciuē in ci
uem arma vertere. Sed magis ipia
si hostes potentes imminēt esq; re
pellendi sunt. Bis eni patria! lediſ:
& quod ciuis sibi adimiſ:et quod
irruptio hostilis non repellitur.
f AVDI.pug. Est aūt repetitio au
dīet audiet q'color ſp grauitatē &
auctoritatē orationi affert. Nā cū
dixisset ciues acuisse ferrū addidit
Audiet pugnas.
h IVVENTVS. iuuētutis est ipa
turba iuuenū. Iuuenta est ætas iuue
nilis. Iuuētas iuuētatis dea iuuenū
i QVEM vocet. Sensus est. Quē
deorū ppls inuocare poterit futu
re ruine romani imperii. q d. nullū
restare cum omnes irati sint.
k DIVVM. Dicūt pprie deos q
ſua natura celestes immortalesq;
sunt. Diuos aūt qui ex mortalib⁹
ad diuinitatē sunt assūpti. Sed abu
l FATIGENT Fati(tunē poete
gare dicimus cū quid gratia:& ra
tione nō ipetram⁹. sed importuni
tate extorquere conamur.
m VIGO. Ea dicī que icorupta
est:& adhuc virū nō cognouit. vñ
interrogatus Cicero Cur ſexagena
rius vxorē duceret erras inquit mu
lier erit. Sed & quandoq; Virgo a
viridiori etate:p iuuēcula capitur
quāuis corrupta ſit Vir. Ah virgo
infoelix tu nūc in montibus erras:
cū loquīt de pasiphe iam corrupta
n Sanc. virgi. Magna ira veſte oñ
ditur:cū nea virginib⁹ quidē que
sibi sancte sūt. i. cōsecrate nō hectit.
n SANCTE. Sanctū eni ſ:ctum
Trebatium idē est ſquod sacrū &
religiosum vt. Tuq; o sanctissima
vates prescia venturi. Aliquando
idē est quod castū & incorruptum
Vir. Tuq; o sanctissima coniunx.

o CARMINA. Est ſeni carmē versus a cauendo dictum
et dicimus carmē de vno tantū versu. Vir. Et tē carmine ſi
gno Eneas hec de danais victoribus arma. Aliquando de
pluribus idē Et tumulum facite tumulo ſupaddite carmē.
Daphnis ego in ſyluis hinc vſq; ad ſydera notus formoſi
custos pecoris formoſior ipſe. Aliquando totū opus ſigni
ficat vt carmen bucolicum.

p VESTAM. Saturni & opis filiā fabulanē. Oui. Semīe
saturni tertia Vesta fuit:hec dea numē troianum fuit:& ab
enea in italiā vectū:& primo albeilli in templū dicatum est
Iuue. Et vestam colit alba minorē. Inde & Nume templum
habuit:que prius fuerat Nume regia. hanc vnā ex penatib⁹
putarunt vel saltē illorū comitē. Virgi Hector cū dixisset. Sa
cra ſuosq; tibi cōmendat troya penates:paulo infra Vestam
ponit. Et manibus victas:vestamq; potentē. Oui. Illā modo
ignē esse vult dicens. Nil aliud vestā q; viuā intelligo flāmā
Modo terrā vt illud. Sic incesta perit quia quā violauerit illa
Condīt est tellus vestaq; nomen idē. Verū qū ignē terrenū
significat qui nihil gignit id circo virgo dicīt & virgines Ve
ste dedicate vestales appellate sunt.

q CVI da. Cui nā deorū Iupiter expiandū cædis scelus cō
mittet. Porta tandē elīgit Appollinē ad expiādū scelus eūq;
venire precatur quoniā eius dei presentia sæpe fauit roma
nis. Nam in bello actiaco fauit Augusto, Virgi. li. viii. A cī
hec cernens arcū intendebat appol
lo. Defuper ois eo terrore ægyptus
& indi. Ois arabs omnes vertebāt
terga ſabæe. postea venerē & mar
tem ad expiandū illud: delendūq;
malū cæsaris cæde cōmissum. De
inde vero Augustū quē Mercurīū
esse vult orat vt patiaī, solū vocari
cæsaris vlror.
r EXPIANDI. A pio ver
bo quod idē est quod colo(plau
tus vbi piem pietatē. vnde piaculū
sacrificii cultusi Virgili⁹ Ea prima
piacula ſunto. Aliquando ponīt p
eo quod est cōtamino polluo hinc
piacula crimina & flagitia dicunē
Idem distulit in seram cōmissa pia
cula mortē) fit expio: quod est pur
go purifico.
f HVMERVS. Humeri sunt a
quibus dependent brachia. Eorū
latitudo robur & prudentiam in
diçat ii etiam arua dicuntur. vnde
Arma nam ſuperiora ab his ſustē
tantūr inferiora inde pendent.
t AMICTVS. Amicio in
duo circuitio a quo amictus idu
tus. Et amiculū vestimenti genus
q; instar pallii Humeris circue.
v AVGVR appollo. Augustū
qui se appollinis filiū volebat vide
ri. aut ppter troianū genus de vene
ris stirpe: vt est hunc tu olim cæ
ſpoliis orientis onustum accipies.
x ERICINA ri. Venus que in eri
cino monte sicilie religiosissime co
lebaī. Scribīt autē Diodorus Butē
regē sicilie ex venere erycē filiū ſub
stituisse hic vero ob gen⁹ maternū
in maxima glia habitus vrbē con
didit in alto loco a se denominatā:
eiusq; in arce templū veneri matri po
suit multis donariis ornatū. Hinc
Venus erycina dicīt: montiq; quo
q; in cuius vertice mons est idem
est nomen. Virgilius tamen in lau
dem Enee hystoriam peruertens ab enea cōditum fingit his
versibus. Tunc vicina asiris erycino in vertice sedes. Funda
tur vertice idalie.

y IOCVS. Iocum id accipimus inquit Fabius: quod est
contrarium serio. & Catullus ait. Verbosa gaudet loquela.
Cautus demū: risus: & saltationes & fistule venerē comitāē
z CVPIDO. Fuit is veneris martisq; filius deus amoris
a poetis dictus. Est aūt amor vis magna mentis: blandusq;
animi calor: qui luxu & otio nutrīt inter lete fortune bona.
a SIVE neglec. Ad mortē id attinet Nā passus erat roma
nos suos bellis ciuilibus perdi.

b RESPICIS. Nam suo aspectu fauent dii Virg. de Ioue.
Aspice nos tm. & si pietate meremur Da deide auxiliū pr.
c AVCTOR. Hoc eni solo probare potest Martē tutari
romanos. Nemo eni debet eā rem negligere cuius ipse est au
ctor. Sed quia petita a deo bellor; pacē. Id circo primo mouet
oportere eū parcere iis qui ab eo fluxere. Deinde & si cordi
sint bella debere iam capi facietate ex diuturnitate bel. Po
stremo innuit esse alios populos quos fatigare possit.

d LVDO. Ludus & locus differunt. Locus in verbis est. Ludo potius in facto. Sed frequenter alterum pro altero ponit. Iuue. Quoties voluit fortuna iocari de facto eo nō de verbis intellexit. Qui. hos ignara locos tribuit fortuna puellis. Ludus etiā ꝓprie dicit locus in quo gladiatores athletęq; discendi gratia exercent. Nā & ipsa exercitatio nihil aliud est quā ludus. Hic per Metaphorā & scola grāmatica aliarūq; disciplinarū ludus appellatur. A ludo deducit ludicrus hoc est luforius leuis. Vir. Neq; enim leuia: aut ludicra petuntur premia Ita a ludo lusor qui ludit: & lusorii quicquid ad ludum spectat vt lusoria pila.

e SACIATE. quia adeo magna & diuturna fuerāt bella: vt etiā ciuiles dissimos hostes: & prędatorū auidissimos potuerint saciare.

f CLAMOR. Martis comites sunt bellona: furor: ira: pauor: & fama. vt Stacius scribit,

g MAVRI pedi. ꝓ quocūq; bellicoso Maurū posuit. Mauri autē populi aphrice pugnabāt frequentius ab equo hastati: equis nudis vtentes: ūtceis frenis: gerebāt etiam gladios. At pedites elephantū pelli lus, ꝓ clypeis se protegebāt: leonū & pardaliū: & vrsorū pelles induebant: & dormiētes sternebāt. Auctor est Strabo. libro. xvii.

h VVLTVS Est quedā mutatio facie quę indicat vel loctū vel tristē Facies immobilis manet. Bene ergo dixit Vultus nō facies.

i SIVE tu ales. Ordo est siue tu ales. i. Mercurius filius almę maię mutata figura in terris imitaris iuuenem patiens vocari Cęsaris vltor Serus in cęlum & c.

k ALES. Mercurii simulacra penatis aliis adornant: quę res mōstrat solis velocitatem. Nam quia mentis potentē Mercurū credimus': & sol mūdi mens est. Sūmā aūt velocitas mentis: ideo pennis ipse Mercurius. q. ipsa natura solis ornat. Auc. est Macro. li. i. sat. Vult eni eundem esse solem & Mercurium.

l MAIE. Maia fuit Atlantis filia ex pleione cōiuge et mater Mercurii: quā solā prę cęteris Iouis pellicibus Iuno adamauit. Ab hac nōnulli antiqui volluerunt mensem maii denominatū: id maxime ex eo ꝓbantes: quod illo mense mercatores oēs Maiæ pariter & Mercurio sacrificabant Vir. at maiā auditis si quicquā cem VLTOR. Vlcisdimus altas scor idē est quod vindico. Vlcisci hostes est vindictā de hostibus capere. & vlcisci socios. i. punire illos qui iniuriam intulerunt sociis. Vide vltio quod vindictā significat.

n SERVS in cę Suauiter exoptat Augusto longissimam vitam.

o REDEAS. Ex opinione platonicorū qui volūt humanas anīas e cęlo descendere: & in corpora intrare. in quibus si incorrupte vixerint ad cęlū post mortē redeant vel dixit redeas vt ostendat illū iā deū effectū: & cęlum tenere: sed descendisse. vt consuleret rebus humanis

p LETVS. A lato deriuat: quia qui lęti sūt. hoc est gaudiū aspectu promunt dilatare quodāmodo faciē vident. hoc enim differt lętor a gaudeo. quod Lętari extrinsecus est. gaudere intrinsecus. Vir. Imperio lęti parent. Sed quia natura ita cōparatū est: vt que bona corporis sunt alacriora: que vero debilia tristia sunt: ideo sit vt que pinguia & fertilia sunt lęta vocemus. Hinc lętas segetes. i. pingues. Vir. Quid faciat lętas segetes: & lętū legumē hoc ē fertile. Sic lętamē appellam' fimū qd agrū faciat lętū hoc est pinguē.

q TRIVMPHOS. Augustus bis ouās ingressus est vrbem post philippense & rursus post siculū Curules triumphos tris egit. Dalmaticum. Actiacū. Alexandrinū cōtinuo triduo vt scribit Suetoni'

r MEDos. media cū ea absq; diphthōgo scribit regio ēt asia cōterminā assyrię atq; persię: atq; mari hyrcano. Medos autem hic accipe pro parthis. Nam parthis subiecti erant. a quibus Crassus occisus est quo pereunte ortū est bellum ciuile. Luca. Vmbraq; erraret Crassus inulta.

s EQVITARE. Nam celeri cursu equorum vtuntur parthi & interfugiendum hostem sagittis feriunt. Virgil. Fidentemq; fuga parthum versisq; sagittis.

.i. bello

Heu nimis longo satiate ludo
delectat bellicus polire
f
Quem iuuat clamor: galeeq; leues
aspr speciesp genere
g
Acer & mauri peditis cruentum
b
Vultus in hostem.
.i. forma iuuenilē
t .celesti in humanam
Siue mutata iuuenem figura
tu auguste filis mercurio
b eipsimile
Ales in terris imitaris almæ
p.n. in
l
Filius maiæ patiens vocari
m
Cæsaris vltor
rardus o Auguste
n
Serus in cœlem redeas: diuq;
.i. ppicuus .romuli
p affis
Lætus interfis populo quirini,
.i. iratum
Neue te nostris vitijs iniquum
velut more
Otyor aura
cripiat rome q
Tollat. hic magnos potius triumphos
istis enim titulis donatus est a populo romano.
vt pater patriæ. & princeps vrbis diceretur
Hic ames dici pater atq; princeps
vt nō ꝓmittas' q.d. patrimo suo vagari
r s impunitos
Neu sinas medos equitare multos
emphasis. q.d. quamuis solū
principatū teneas. sed ōs cē.
Te duce cæsar

Argumentum Tertie odes.

t Ertia ode Nauim precatur vt Virgilium finibus attícis incolumem reddat. Is enim athenas nauigauit. Execratur postea illum qui primus ratem pelago commisit / spreto omni terrore ventorū & syderum mariscq; gratia lucri. Ne quicq; itaq; dei prudentia Oceano terras abscidit si naues impie transiliunt vada non tangenda: hominum deinde audatiam carpit ruunt enim per vetita. Hinc prometheus fraude ab aethere ignem detulit gentibus: post quem subductum Maties & noua febriū cohors incubuit terris. Morsq; prius tarda corripuit gradum. Dædalus etiam volare ausus vltra humanā sortem. Hercules inferos pecijt. Nil deniq; mortalibus arduum dicit. Nam cęlum quoq; stultícia petimus. Nec patimur scęlere nostro Iouem iracunda ponere fulmina.

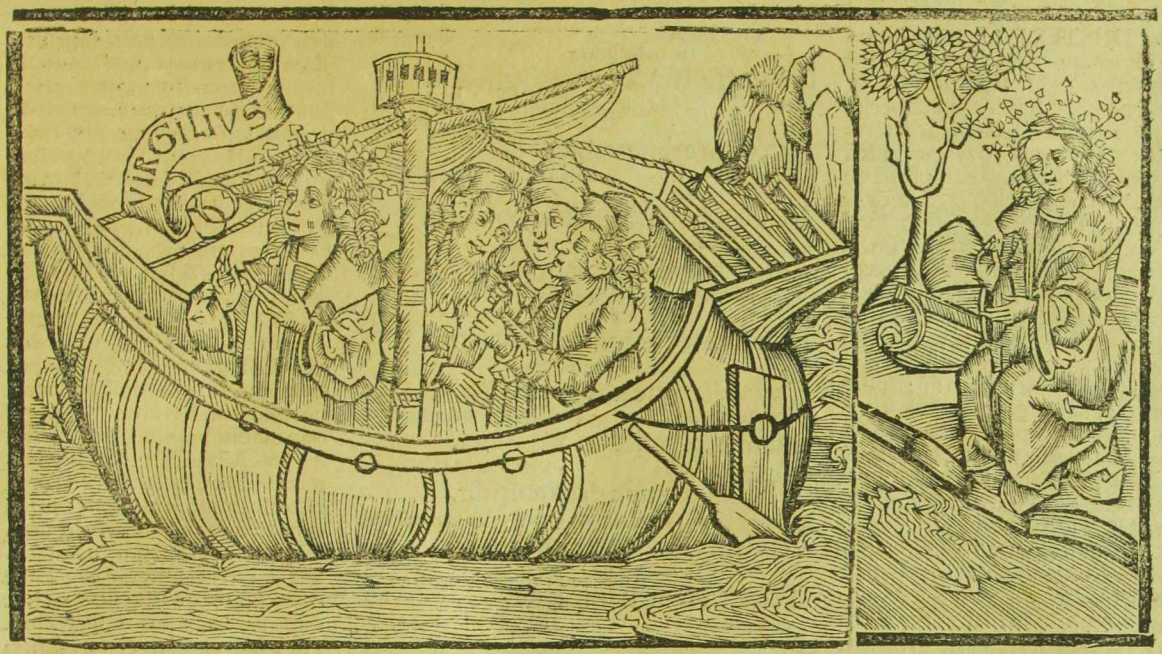

Ad nauim vt Virgilium incolumẽ vehat ode Tertia

a SIC.te di. Vtĩ aũt Apostrophe Cum oratiõẽ ad absentẽ nauẽ cõ uertat. Nec caret sua grauitate ser/mo: q ad bruta aut inanimata hẽtur Sic te. hec dictio aliquãdo precan/tis est: vt est illud. Iuuet sic te bñ cę/sar. Aliquando similitudinis Vir. Sic nos in sceptra reponis.

b POTENS. possum a porro hoc est valde. & sũ cõponit: valde eni esse videnť: q validi & potẽtes sũt q̃uis aliq̃ possũ: a potis & sũ cõpositũ esse velint. Sed potis deri uať a potis q̃ et pote neutrũ habet significat ãt qui põt. Virgil. At nõ euãdrũ potis est vis ylla tenere. & a possũ deriuať potẽs q̃ põt. Cui cõtrariũ est impotẽs hoc est inuali dus. Hinc ipotens ireis dicť q ab

c CyPri. Cyprus isula (ira vincit est in carpathio mari sita: porrecta q̃ inter ciliciã & syriã: veteri ũ diui tiis abũdãs: luxui plurimũ dedita: ob qd veneri sacratã dixit flo. li. iii.

d Sic fra. Repetitio color rhetori cus hic cõmittit frẽs & c. Dicũt ei portę Iouẽ sub forma Cygni cõcu buisse cũ leda cõiuge Tyndari re/gis. Eãq; ouũ vnũ pepisse ex q̃ na/ti sunt Castor & pollux Sed quod duo oua ediderit intellexisse videť horatius cũ dixit. Nec gemio bellũ troianũ orditur ab ouo: Hos frẽs aũt cõstat fuisse in maxima cõcor dia: et mare piratis infestatũ sua ope ra pacauisse verũ cũ Castor aduersus athenienses in pugna cecidisset: cõmunicauit suã illi immortalitatẽ pollux. & a Io/ue impetrauit: vt alternatim viueret vnde Vir. Si fratrẽ pol/lux alterna morte redemit. Sunt igit a ioue in id zodiaci si/gnũ mutati quos geminos appellam⁹ idcirco q̃ a piciãti/bus in tẽpestate nautis inuocabanť: q̃m dũ in terris essent il los a piratis seruauerant: Est ãt hmõi signũ adeo amplũ: vt cũ alter iã oriať: alter adhuc lateat hinc alteri nati viuere dicũt

e VENTORVMQVE pater. Eolũ intelligas quẽ Virg.

deo venus .i. q̃ domitiaris in cypro
a b c

s Ic te diua potens cypri
b castor⁹ pollux .i. saluatoris
Sic fratres helenæ lucida sydera
c colus
Ventorum q̃ regat pater
in clusis ventis f p.n. venti
Obstrictis alijs pręter iapiga,
commissum
Nauis; que tibi creditum
p n. litteribus athenien sibus
Debes Virgilium finibus atticis
restitues sospitem rogo
Reddas incolumem precor:
a periculis vite virgiliũ sz
maris g h
Et serues animæ dimidium meę,
q̃ nouĩ admisit maxima cris cupidinis
h l audacia m
☞ Illi robur & æs triplex
.i. in corde .i. crudeli
Circa pectus erat. qui fragilem trucí
credidit .i. mari. non nauim vt supra.
Commisit pelago ratem
ille primus pcellosum talẽ ventũ
n
Primus; nec timuit precipitem aphricũ
.i. pugnantem
Decertantem aquilonibus,

a Ioue prefectum ponit ventis: eo dicente. Et mulcere dedit fluctus & tollere ventos.

f IAPIGA. Iapiga & messapiã gerci vocant: regio est iuncta cala brie & salentinis vt scribit Stra. li. vi. dicta autẽ a Iapige dedali filio Iapix vero ventus est ex apulię ora proficiscens. Est aũt vtilis greciam petentibus ex Italia.

g ANIME. dimi. Amicus enim est alter ego: & pares cũ paribus (veteri prouerbio) facilime con/gregantur. Anime. Differt eni ani/mus ab anima. Animus est quo sapimus. Ergo ipsa est pars ratio/nalis / que in nobis diuina & im/mortalis est. Anima autẽ qua vi/uimus. que quidem cõmunis/no/bis est cum reliquis animantibus

h DIMIDIVM. differt a dimi diato: nam dimidiũ de rebus dici tur que seperatę sunt vt dimidium donare lino quam credere totum. Dimidiatum vero de rebus quę continue sunt. Cicero in tuscu. Di/midiatum dixit mensem.

k ILLI robur. Execratur eũ qui primus ausus sit nauigare.

☞ 1 ROBVR. Proprie species q̃rcus est durissime / sed per q̃rdã translationem sumitur pro animi fortitudine: quia illa durat aduer/sus omnia pericula & incõmoda

m AeS triplex. quasi di. triplex vsurã que apud antiquos maxima putabatur. Iuue. Qui triplicem vsuram prestare paratus circuit & fatuos non inuenit. aes autem hic pro pe cunia ponitur: quoniam aes primum ex metallis ab homi/nibus repertum est: primaq; ex aere pecunia signata. Qui. in fas. Aera dabant olim: melius nunc omen in auro est: vi/ctaq; concessit prisca moneta nouę.

n APHRICVM. Aphricus talis ventus multum procel losus est. Virgil. Creberq; procellis Aphricus.

o TRISTES. Est. n. tristis in quo ē marror. quēad modū fœlix in q̄ est fœlicitas. Sed hæc passiua posita: etiā actiue ponunt: & vt dicit fœlix nō q̄ recipit. sed q̄ dat fœlicitatē: vt Vir. Sis fœlix nostrīq; Ieues quecū q; laborē. Sic tristis qui tristitiā infert. Virg. Atq; is hæc tristia dicta reportat. Tristis nōnūquā seuer⁹ luca. Marcellusq; loquax et tristia verba cathōis. nōnūq; inuit⁹ Ter. iuitat tristis. Itē amarus Vir. Tristisq; lupini p HyADES. p y grēcū. scribit hyginꝰ septē esse stellas in capite tauri Hiades aūt a hio verbo qd̄ ē pluo, nā cū oriunt & cū occidūt tēpestates pluuias largosq; imbres cient. Oui. li. fas. vi. postera lux hyades taurine cornua frontis. Euocat & q NEC rabiē (terra madescit aqua ordo est. quo Noto nō maior arbi r NOTI. Bū dixit Noti (ter adriæ Nā secūdū seruiū cōstat. Notū pter ceteros vētos vexare adriaticū mar f ADRIE. adria vrbs fuit & colonia ethruscoꝝ in mari supo posita & ab ea dictū adriaticū. Freta a seuore dicta ꝓprie loca sūt angustiora in mari: q̄ ꝓpter ꝓpinqua littora t QVEM mor. (māgis æstuat Tres grad⁹ mortis desiniunt Fato: vt stat sua cuiq; dies. Casu: vt Sed misera aū diē. genitura. Sternit ifoꝝ v MONStra (lix alieno vulnere natan. Allusit ad mare qd̄ mōstrū vir. appellat i quito. Merc huic cōff x QVI siccis. sic luca. (dere mōstro Qui lumie sicco viderit æmathios y INFAMES sco. qm̄ ꝓpter crebra naufragia infamiā consequuntur: aut famosos portaq; carminib⁹ z AGROCERAVNIA: Mōtes sūt excelsi in epiro: diuidentes mare Ioniū ab adriatico ideo dicti græco vocabulo qd̄ sui altitudine frequēter fulminet: de his Vir. ꝓuehimur pelago vicina ceraunia iuxta Virg. li. iiii. Scopulosa ceraunia nautæ: Sū ☞a NE QVIcquam (ma timēt de: Abscidit deus ab oceano terrā: quo tucius viuerēt hoies. illorū tū audacia mare etiā intrāt frustra ígitur facta est ab elemēto diuisio b TRANsiliūt: p hoc verbū demonstrat celeritatē ex nimia habēdi cupiditate ꝓuenientē: & quod magis teneraniū est audet hoc nō nauigiis robustoribus sed ratibus.

c VADA ꝓprie sūt in aquis adeo paruæ ꝓfunditatis: vt vadari. i. pedibus ambulare possūt. vñ necesse est naues illic illidi. Vir. Illiditq; vadis atq; aggere cingit harenę.

d AVDAX om. hoim audaciā carpit. ruūt. n. p vetita lucri cā.

e IAPETI gen⁹. periphrasis est. p

tempestuosas q illius ventꝰ
o p rates stellas r

Nec tristes hyades: nec rabiem noti
s. noto est .i. dñs adriatici maris
s

Quo non arbiter adriæ.
mitigare concitare .i. fluctus

Maior ponere seu tollere vult freta
t q. d. nullam speciem

Quem mortis timuit gradum
sine lachrimis mōstruosos pisces
v ſ

Qui siccis oculis monstra natantia
turbulentum

Qui vidit mare turbidum: &
ſ .i. valde famosos ſ sunt montes epiri

Infames scopulos acroceraunia.
a non sine causa separauit

☞ Ne quicquam deus abscidit.
quidus ab mari qđ sua sponte vult a terra dissociari

Prudens oceano dissociabili.
.i. non minus

Terras: si tamen impiæ
quas periculosa b loca periculosa c

Non tangenda rates transiliunt vada
d lucri cupiditate

Audax omnia perpeti
s. impetu .i. ꝓhibitū a deo

Gens humana ruit p vetitū nefas
temeraria p. n. e

Audax iapeti genus
ꝓtherea aliqñ rem ō monstrant apportauit

Ignem fraude mala gentibus intulit
g a curru phebi

Post ignem ætherea domo
furorum infirmitas languorum

Subductum macies & noua febrium
hoibus iminuit h multitudo

Terris incubuit cohors.
remori i q. aliter se habere non potest

Semotiq; prius tarda necessitas
mortis accelerauit viam

Læti corripuit gradum
nulla aliena uisa p. n. viri
plina edocuit k l

Expertus vacuum dædalus aera
a natura

Pennis non homini datis
m n fluuiū infernalē herculis

Perrupit acheronta herculeus labor
hoibus difficile

☞ Nil mortalibus arduum est
s. nos hoies demētia

Cœlum ipsum petimus stultitia: neq;
quiescamus ꝓsumptionem

Per nostrum patimur scelus
iurarum deum deponere

Iracundia iouem ponere fulmina

methei; ꝓmethei eni pater Iapetus. Nā cū iupiter iratus quidē mortalibus: ignē eripuisset: prometheus restituere cogitans: cæteris remotis deuenit ad iouis ignē quo diminuto & in ferulā conjecto hoies postea vsi sunt. De quib⁹ hęc & plura hyginus. Reaūt vera ꝓmethe⁹ docuit ignē ferula asseruare. Pli. scri. li. vii. f Nefas ꝓprie dicit. Nā fas dr qđ p deū licet. Ius qđ p leges. Virgil. fæstis q̄dā exercere dieb⁹ fas & iura sig POst ignē. Heliod⁹ ait: cū (nūc ignis e cælo furto ꝓmethei subductus esset pandorā imissā terris pœnæ causa. Nā per eā mulierē patefacto dolo erupisse omniū pestiū genera quibus homines laborarent h INCVBVIT. Est cumbo bis: et cubo. bas. Cubare ꝓprie cū morbi causa iacemus. incubare vero dicunt aues cū oua pullosue fouent. Itē incubare rem alienā occupare. Vir. Ponto nox incubat atra. Partē eni lucis tunc occupabat nox. Hinc dicimus incubatorē regni tyrānū. Ab eo aūt quod est Cūbo bis fit incūbo. i. alicui rei imminere: neq; ab ea discedere Virg. Incūbūt remis. i. diligētē operam remigationi dant. i TARDA ne. necessitas erat moriēdi Nā cōstat iteritura esse oia q̄ nascunt. Sed erat tarda: qa absentibus morbis nō nisi senio pībāt: cū aūt culpa promethei morbi iuasissent: necessitas illa corripuit gradū quia multi immatura morte pēūt. k DEDALVS. fuit athenien sis eupalami filiꝰ: artis fabricę pitissimus teste pli. li. viii. naturalis historię. lignariā fabricā primꝰ aduenit vt serrā asciā ppendiculū: terebellū & nauib⁹ primꝰ malū et antennā imposuit: qui cū accusaret pemisse perdica magne indolis iuuenē. & sororis filiū: metuēs futurū iudiciū fugit ad Cretam Reliqua vero eiꝰ oia tractauit. Oui. li. Metamor. viii l VACVVM aera. Nō vacuum nā in rebꝰ nō dar vacuū: sed ita facile cedētē vt vacuus videar. Dicimꝰ etiā vacuū otiosū & cessātē q̄ negotiis cursq; vacuus sit. Vir. Cætera q̄ vacuas tenuissent carmina mētes m PERRVPIT acharon. Optimus versus & q strepitu verboꝝ tumultātē: & p vim ad iferos irrūpētē herculē nobis añ oc̄os adducat. n ACHAronta fluuiꝰ est infernalis. Sed scd̄m Ser. ē locꝰ in cāpania nō lōge a baiis vndiq; septus mōtibus. adeo qd̄ neq; oriētē aspiciat solē nec occidētē sed diē tm modo medium. Nec qcq; ibi nisi p hoiſ occisionē fieri poterat. vñ Aeneā dicūt occiso ibidē miseno sua sacra cōplesse.

Argumentum Quarte odes

ſ Extūm virū consolarem ad voluptatē hortat: Dicit enim veris aduentu et fauonij hyemē cedere: naues quoq; equor repetere nauigandi grā: pecora exire stabulis: prata carere pruinis. Venerē imminente luna nympharū gratiarūq; chorum ducere: illasq; simul ludere. dum vulcanus in antro cyclopas fatigat. Nūc itaq; ait decere myrto vel floribus ornare caput: fa unoq; & ruricolis diis honorē prebere: vl agna vl hedis. Mors ei eq̄ pauperē & diuitū domos adit vitęq; breuitas ꝓhibꝫ nos diu spare. h. d.

Quarta ode ad Sextiū

a SOLVITVR acris. videt hoc carmē epicureo⁹ sectā redolere: qm̄ ad voluptatē inuitat admonit. ipsi⁹ veris aduētū qd̄ suapte
b ACris (natura voluptuosū ē nomē ē neutrale a masculino gñe ab eo qd̄ ē acer. vñ ec̄ i masculino gñe i his definit. tō cōe & oē nomē facit. vt acris hyems & acris
c GRATA vice. Est ei (sinapi. gratissima vicissitudo qd̄ ex aspa
d FAVONII. (hyeme ver fiat. fauoni⁹ vēt⁹ q̄ græce zephyr⁹ appellat Vir. Vere nouo gelid⁹ cāris cū mōtib⁹ humor. Liquit & zephyro putris se gleba resoluit.
e MACHINE. Machina dicit conatus. cogitatio. inuentio.
f CARinas. Carina ē vlna ps
g PRATA. dixit anti (nauis, q.q. para: qa sine hūana opa pa;
h CYTherea: (ta sūt fructū terre Ven⁹ a cytheris vrbe in qua enutrita fuit: teste hesiodo.
i CHOROS. Veris spe aialia cūcta i cōcupiscētiā icitāt nec solū bruta: sed etiā mōstra q̄rū cōplexio vt plurimū frigida ē et hūida. sed agēte veris spe in calorē et
k CYclopū. (veeme ē acri⁹ icitāt Cyclopes fabri sūt vulcani. Tres aūt insignes fuere brontes. Steropes: & pyragmō de iis vir. li. viii
l VVLcan⁹. (membra pyragmō Diodor⁹ in principio scribit vulcanū ignis inuctorē fuisse apud ægyptios vbi primus regnauit. In sexto vero volumie ait vulcanū ferri aeris: auri argenti. et oīm que igne fabricant: artē inuenisse eāq; cæteros docuisse. qua ꝓpter hanc rerū opifices oēs. Votaq; sacra huic deo maxia faciētes: ignē in æternā mēoriā suscepti būficii Vulcanū vocāt. Et poetæ veneris maritū dixere qd̄ quid ē fictū puto: qa sine calore ven⁹ ipsa lāguet. Dixere itē in ātro sub gollis ipsulis manētē hēre officinas: et Cyclopes ei ol sequētes fabrū q; iouis eē qd̄ fictū ē qa loca illa igne plenissima sūt sine q̄ ni

Lꝑatur molesta ꝑ sano
a b c d
s Oluit acris hyēs grata vice veris⁊ fauōi
e naues pe ꝑ tero f
Trahuntq; siccas machīe carinas
nō indigēt aut pecus stabulis. aut pastor igni
Ac neq; iā stabīs gaudz pec⁹ aut arator igni
g .i. candentibus sparsa sunt nimbus
Nec prata canis albicant pruinis
h i insidente .i. nocte
Iā cytherea choros ducit ven⁹ iminente luna
mulieribꝫ virgines ornate
Iunctēq; nymphis gratie decentes,
ruunt molestias ly
Alterno terrā q̄tiūt pede: dū graues cyclopū
l fabri iouis m
Vlcanus ardens vrit officinas
splendidū n .i. cerebrare
Nūc decet aut viridi nitidū caput impedire
ꝑ flentibus florem ꝑducūt o
Aut flore terre quem ferūt solute (mytto
p agrestibus rusticano deo vera persoluere
q nemorib⁹
Nūc et i vmbrosis fauno decet īmolare lucis
velit faunus r eligat ꝑ ignobilioribꝫ edituūs
Seu poscat agnā: siue malit hedos (tabernas
s. indifferenter
Pallida mors æquo pulsat pede pauperum⁊
ꝑ amplioribꝫ domibus
t p.n.
Regumq; turres: o bte sexti
v nostre phibet
Vite sūma breuis spē nos vetat īchoare lōgā
oppīmēt mors renouata
x ꝟ ff y
Iam te premet nox: fabule quę manes
renuit in cōpartione ad reuerā
Et domus exilis plutonia: quo simul mearis
z accipies a
Nec regna vini sortiere talis
delicatū p.n. pueri
Nec tenerū lycidam mirabere q̄ calet iuuēt⁹
impatiēter amat
aridebunt
Nūc omnis & mox virgines tepebunt

hil artificiosū fieri pōt nec metalli gen⁹ vllū fūdi extēdiq; valeret
m OFFicias. officina vbi opa fiunt. Tabernā vero vbi vēdunē
n IMPEDIRE caput myrto q.d. nectere coronā ex myrto.
o Solute. s. ab imperio agricol⁹. i. martate: & p circuitionē intelligit prata. Cōtra vero sub imperio terras dicim⁹ q̄ colunī Vir: Exercetq; fi equē tellurē atq; imp FAVNO. Fau⁊ (pat aruisni apd latios ii sūt q̄ apd grecos satyri filii Saturni. Põit tñ Virg: Faunū pici filiū. Fauno pic⁹ pater isq; parente te saturne refert.
q Nūc et i vmbrosis. Vir. etiā ūli. i. geor. iminēte vere sic ait. In primis venerare deos atq; ānua magnæ. sacra refer cereri: lētis o patusi herbis Extreme sub occasu hiemis: nā vere sereno. Tūc agni pingues: et tūc mollissima via. Tū somni dulces: dēsecq; i mōti
r Agnā. mutauit (bus vmbre gen⁹ dicēdo agnā et nō agnū qa i semi ge. videt iocūdior elocutō Vir. et cesa ingebāt sedera porca
s Pallida mors. Epitheto mortis. nam pallidos facit. sic vir. Et cū frigida mors aia seduxerit ar
t O bte. q.d. q eris btūs si (tus hāc vitā colueris. Ioquit aūt tā q; epicure⁹ ad hūc nā etipe epicure
v VITE sūma. q.d. si (us erat colligas vniuersum tempus qd̄ viuere possis videbis illam esse summam breuem vitę.
x FABVLEQVE Appositō est vt sit sententia. Nox & manes & do. plu. que fabule sunt.
y Manes: secdm Acronē sunt dii boni. Nā manū bonū significat vñ mane dicū est. Sed p ātiphrasim Manes dicunt dii inferi: qa nō sunt boni. Vir. tamen p pœnis posuit. dicendo quisq; suos patitur manes.
z NEC regna vini. q.d. nō accipies per sortē regna vini.

a TALIS ab eo quod est talus tali: quia talos faciendo bibebant antiqui vt apparet apud plautū ergo sorte id veniebat.

Argumentum odes Quinte

i Nuectiua ē in meretricē auarā. Sed ridēs illā more suo vexat: Nā oē vafer vitiū ridenti flacc⁹ amico dixit. Postulās a q̄ nā puero sub ātro teneat: cui sese comat mūdicijs et ornatu simplex at aīo fallax. heu q̄tiens flebit ille fidē mutatosq; deos: mirabiturq; eq̄ravētis aspa q̄ quidē ea nūc pulchra culta et miti fruit̄ crudel⁹. q̄ sp̄ amabilē sperat: & sibi indulgētē nesci⁹ fallacis aure. hoc ē fellacis amoris meretricij Ait tandē q d' sacer paries votiua tabl'a indicat se hūida vestimēta maris deo suspēdisse. h.d. p̄ totā odā.

b QVIS multa gracilis. Maximum poete artificium. primo enī pathos a tenella amantis etate cū & illum miseratione dignū. quia puer: & propterea quod nō dum expertus meretricum insidias: in huius laqueos inciderit.

c MVLTA in rosa. q.d. in multis rosis vir. Atq; armato milite complent.

d GRATO sub antro. Ostēdit locū rus amoenū ꝓpter vmbras. & q̄a amoenū illi gratū sit. Vel gratū: quia tecta illius vmbra alienos oculos in repudēda fugere valeat

e CVI FLAVAM: q.d. cui vt placeas comis te. et simul arguit eam dolis: formam enim sibi adaugent mulieres vt illam aduersus amantes vtant̄ veluti aucupes vtunt̄ rhetibus aduersus aues

f COMAM. Grecum est. & proprie in mulieribus. Cesaries vero in viris.

g HEV quotiens. miserantis interiectio. Et condolet huic iuueni.

h FLEBIT. Est aūt flere lachrimis. gemere est pectore cū pre angustia in sonā prorūpit: ergo & bruta sub poudere gemūt: & inanimata. Vir. Gemuit sub pondere cimba. Plorare est voce flebili dolorē ostendere. hinc implorare cū dolende auxilium petimus. Plangere est cum pre dolore pectus caputue percutimus. Eiulare est alta voce flere q̄ est maxime mulierū

Quita ode in pyrrhā

b c tenellus
q Vis multa gracilis te puer in rosa
amplectitur vnguentis
Perfusus liquidis vrget odoribus.
d p.n. meretricis ad quā scribit
Grato pyrrha sub antro.
e ceruleam comeris f
Cui flauam religas comam
tu g exclamatio
Simplex munditijs heu quotiens fidem
iratos h i
Mutatosq; deos flebit & aspera
tenebrosis hoc est ipsam pyrrhā exasperatam
Nigris equora ventis
valde k incōsuetus meretricibus decipi
Emirabitur insolens
q̄ facile tibi credat
Qui nunc te fruitur crudelus aurea
sibi indulgentē sibi
l m
Qui semper vacuam semper amabilem
meretricij amoris
Sperat: nescius aure
.s. sunt
Fallacis miseri quibus
inexperta luces n
Intentata nites. me tabula sacer
p̄ picturā ex voto actā ostēdit madida
Votiua paries indicat humida
affexisse.
Suspendisse potenti
neptuno
Vestimenta maris deo

Vociferare non modo dolorē: sed etiam indignationem voce effrenata demonstrare: Lamētari est voce querula: & tristi oratione calamitatem testari.

i ASPERA equora. Pulchra allegoria: quia vt maria ex tranquillis efficiuntur aspera. i. noxia. propter seuitiem ventorum: & est trāslatio a tactu cui aspera nocent. sic animus meretricis cuius auaritia tanq̄ caribdis naufragiū est amātibus exasperascit cū mutatur neq; amplius amat. Posuit aūt equora pro meretricis mutabilis ingenio & ventos ꝓpter crebram mutabilitatē hic Vir. Variū & mutabile semp̄ foemina. Meretrix blande attrahit: attractūq; crudeliter nudat: in cōstātie maris similis. idq; iure de muliere dicas q d' vir. de mari. Mene huic cōfidere mōstro: & coeli tociens deceptus fraude sereni

k INSOLENS: inconsuetus: et in expertus amorem meretricum.

l VACVAM: sibi vacante sine dolo aliis contemptis suo amori

m AMABILEM (deseruiētē i. que ita te amat vt amari digna si

n SACER paries votiua tabula. Pulchra metaphora. ostēdit enī olim se implicitū meretricis amore. nunc vero denudatū liberatum esse peractis votis. vt naufragi faciunt qui reduces pictas naufragii tabulas templis affigunt: & humida vestimenta.

Argumentum odes Sexte

a Grippam alloquit laudans eũ a rebus gestis. cuius reb⁹ gestis negat lyrico carmine satisfacere posse. Ideoq; a vario ea scribi debere. Dicit enĩ qd homerico carmine ab vario scribet fortis et hostium victor. Scribet etiã quicquid nauibus aut equis gesserit eo duce miles. Ipse vero tenuis hoc est lyric⁹ minime tentabit talia dicer. Nec eis silia q̃ achilles egerit: aut vlissis errores. Nec seuã pelopis domum vtputa tãtali p̃tis impietatatẽ. seuitiamq; & odiũ Atrei & Thyestę fratrũ. Orestis itẽ patricidę furorem. Nam grandia sũt & tragico digna boatu q̃li varius vtitur. Inquit postea dũ pudor et musa imbellis & debilis lyrę potẽs ĩgenij culpa vetat Augusti Cæsaris laudes et ip̃ius Agrippe minuere. Quis digne scripsit Martem amantina tunica tectũ hoc est loricatũ atq; pugnantẽ. Quis ita merione magna nimi pugnã siue currulę ei⁹ certamẽ ad troyam: aut quis dyomedẽ superis parẽ auxilio palladis. Concludit itaq; cõuiuia potius & virginũ p̃lia se cantaturũ vel si quid amabimur ipsi. Hoc dicit.

Sexta ode ad agrippã

o agrippa p.n. poete robustus romanorum
a b c
Criberis vario fortis & hostium
homerici stili. homerus auspicio
enim ex menia fuit
Victor meonij carminis alite.
bello nauali bello cãpestri
themasis
Quam rem cũq; ferox nauibus aut eqs
bellator tua prudẽtia ⁊ cõsilio
cõmiserit
Miles te duci gesserit
horatius o p.n.
d e
Nos agrippa neq; hoc dicere nec grauẽ
achillis iram .i. inexorabilis
f g
Pelide stomachum cedere nescij
.i. duplicatos a cursu reliquorũ grecorũ p.n. ducis
cũ illi decẽ annos errassent ipe viginti h
Nec cursus duplices per mare vlissei
crudelem ꝓpter atreum ⁊ thyestã fratres
i inter se crudelissimos
Nec seuam pelopis domum
q: tenues sumus ingenio
alta l: q:
Conamur tenues grandia dum pudor
nesciẽtis res bellicas describere.
Imbellisq; lyre musa potens vetat
s. augusti o agrippa
Laudes egregij cesaris: & tuas
ex l mei
Culpa deterere ingenij
q. d. nullus nisi egregius poeta lorica dura
m .i. defensum n
Quis martem tectũ tunica adamantina
scribere potest .i in pugnis apud troiam
gestis
Digne scripserit: aut puluere troico

a SCRIBERIS. q. d. mandabit eternitati nomẽ tuũ: cũ talis poeta tuas egregias gestas res scribat.

b VARIO. Varus & Tuca vt scribit Eusebius Virgilii & horacii cõtubernales: & poetę illustres.

c FORTIS & vic. ho. Nõ supfluũ est cũ fortẽ appellasset: addere & victor hostiũ. Non eni satis est fortitudo ad victoriã de hostibus reportandam: nisi adsint & multe alie virtutes militares. ergo ille quoq; affuere: cum sit victor hostium

d AGRIppa. Marc⁹ agrippa Cæsaris Augusti gener: Nã eius natã Iuliã habuit A quibus cesar ipe sortit⁹ nepotes tres. Caiũ et Luciũ: & Agrippã. Neptes duas Iuliã & Agrippinam. Augustus offensus interuẽientibus desiderauit nõ nũ quã Marci Agrippe pacientiã: & mœcenatis taciturnitatem.

e DICERE. describere laudare: Sic in .i. epistolarũ. prima. dicte mihi summa dicenda camene. In causis autẽ dicere is dicitur qui defendit. Agere potius qui accusat. Hinc addicere consecrare. Vir. Iunoni inferne dict⁹ sacer. i. addict⁹. Ite destinare. Ci. de officiis. Et is q morti addictus esset: paucos dies cõmẽdandorũ suorũ causa postulasset.

f PELIDE. qualis fuerit Achilles narrat poeta noster infra in Arte. Scriptor honoratũ si forte reponis Achillem. Iupiger iracundus inexorabilis. &c.

g STOMACHVM. idignatiõ; hic stomachari idignari significat.

h VLIXEI. pro vlixis est enim datiuus grecus quẽ latini pro genitiuo vsurpant. Sed modo per synesim vt illud. Riliquias danaũ atq; immitis Achilli.

i NEC seuam pelopis do. Notę historie sũt de Tantali genere ex q̃ pelops ortus deĩde Atreus et Thyestes: deinde Orestes de quorũ sceleribus tragedias compositas scimus: quarũ stilus nõ nisi sublimitate fertur. cui se negat hic poeta suf

k DVM pudor. Sensus. (ficere quia pudor qui ꝓuenit ex cõsciẽtia nostre ibecillitatis: & musa nr̃a potens imbellis lyre: vetat me deterrer tuas et cęsaris laudes nõ nr̃a volũtate: s; cu pa ĩgenii qd m h tenue ẽ.

l Deterere. est aliqd de re diminuer vñ ẽ deterrior ñ peior s; min⁹ bon⁹

m QVIS Martem. Sententia est: quod non audiet laudes Augusti & Agrippe describere quia id nõ minus esset quã Martẽ aut Diomedẽ. aut sil̃es deos vl̃ heroas descri

n ADAMANTINA. in (here. frãgabili ab adamãtis duritia. adamas lapis dici: q. indomitus.

o MEMNONA. Laumedõtis frater fuit Tytonus hic ad orientalem plagam profectus multos populos subegit. et ꝓpter eiꝰ excellentiã aurorẽ in coniugem sumpsisse dicit. huius filius Mẽnon in auxiliũ venisse priamo ab homero traditur. Hinc Virg. Et nigri Memnonis arma. tandem ab Achille interfectus est.

p TYTIDEN. Diomedem tydei filium qui auctore homero deneam & hectorẽ palladis auxlio vicit. Et venerem cum æneã filiũ protegeret vulnerauit. Qua propter ipsa apud Virgi. Credo etiam quo nunc mea vulnera restant. ergo fuit par superis.

q NOS conui. Quoniã grauiori stilo ad res altas peruenire non possumus: scribemus hec minora: prelia virginũ: que vel pudore ducte reluctantur cupidis amantibus. vel a natura muliebri non descendunt. que cum maxime cupiant tum maxime cogi volunt. vt est apud Teren. Nolunt vbi velis vbi nolis cupiunt vltro.

quia ex ethiopia fuit auxilo
o [illegible] huius dee
Nigrum ~~mentionẽ~~ aut ope palladis
dyomedẽ dys .i. equalem
p
Tytiden superis parem?
iuuat describere rapacissimos amores
q
Nos conuiuia nos prelia virginum
scissis resistentiũ
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
describimus s. amore amamus
Cantamus vacui: siue qd̃ vrimur
cõsuetudinẽ
vt solent amantes esse
Non pręter solitum leues

Argumentũ odes Septime.

a D numatium Plancum scribit laudans p̃ponensq; tiburis amenitatẽ: cunctis locis amenis: aitq; postea poeta q̃ vti notus sæpe nubila pellit: neq; imbres parturit semper sic sapiẽs ipse finire debet tristitiã viteq; labores conuiuijs & molli mero: siue in castris erit siue in densa seu tyburis vmbra. Theucri inde exemplum affert: qui licet patriam patremq; fugeret: genio tamen vacabat: tristes amicos hortans vt vino pellerent curas. Hoc dicit.

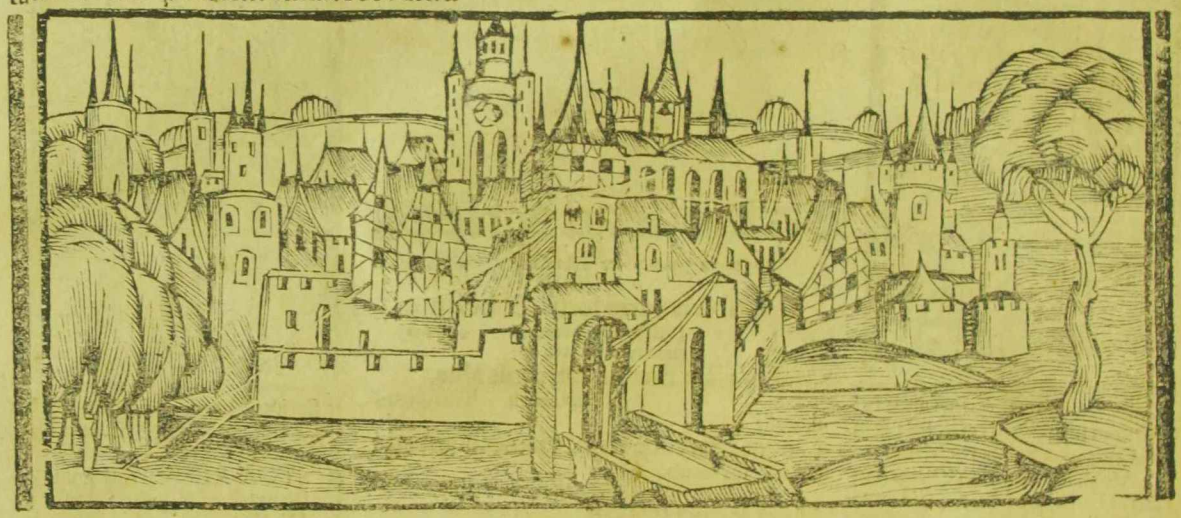

a LAVdabãt alii. Rhodõ hec insula multis est nobilitata. Et dicit eã clarã quod soli sit exposita. Strabo l. xiiii. docet quod rhodiorũ vrbs portibus & viis & mœnibus & cetera fabrica tm̃ alias excellit vt nullã ei equalẽ nedũ prestanciorẽ ꝓferre valeamꝰ

b MYTHIlenẽ oppidũ in lesbo insula: vt docet Mela. Indevero vt aiũt oriũdi fuere Alceꝰ & Sapho lyrici vates ac pittacus vnus ex septem sapientibus.

c EPHESVM. vrbs nobilissima in asia ab amazonibꝰ cõdita. Erat ibi diane tẽplũ pulcherri

d BIMARISVE cor. qa mũ Ionio et ægeo mari abluit. Olim aũt ephira postea cornithus ap

e VEL bacho. ordo (pellata est est: vel thebas insignes bacho: vl̃ delphos insignes appolline.

f THEBAS. vrbs in bœtia a cadmo cõdita: cuiꝰ menia ãphiõ lyra saxa aliciens edificauit.

g DELPHOS. Isti in parnaso monte erãt dari oraculo Appollinis in quo phytia phebi furore percita responsa dabat. Extollit gentilitas huius loci religionẽ miris miraculis. Dicũt enim volẽtes gallos delphos inuadere attrocissima tempestate & vehementissimis niuibus ꝓhibitos.

h THESAL A tempe. Tẽpe loca amena a celi tẽpera mento dicta. Sunt autẽ proprie loca in thesalia quinq; miliũ passiuum longitudine. & ferme sex latitudine vltra vsum hominis attollentibus se dextra leuaq; leniter conuexis iugis: intus sua luce viridante allabitur peneus: qui iter ossam et olympũ nemorosa cõualle defluit vt Pli. li. iiii. edocuit

i TEMPE grecũ nomẽ est. & a latis i ntõ actõ & vtõ vsurpat

k FRONTI pre. Celebrãt igit oliuã. i. ludos i qbꝰ oliua corona.

l PLVRIMVS. Sensus (erat sicut athenas i Minerue honorẽ ita Argos & mycenas laudari in honorem Iunonis.

Septĩa ode ad plancũ.

carminibus poete
a nobilẽ b
l Audabũt alij clarã rhodõ: aut mitilenẽ
vrbem asie illius ciuitatis
c d
Aut ephesum: bimarisue corynthi
e f g
Mẹnia: vl̃ bacho thebas vl̃ appollĩe delphos
claras.
h i
Insignes: aut thessala tempe
aliq̃ poeta q̃ ad hoc conantur
.i. studium
Sũt qbus vnũ opꝰ est intacte palladis vrbẽ.
laudare
Carmine perpetuo celebrare: &
exquocũq; atheniensi certamine .i. ad frontẽ victoris coronandã.
k
Vndiq; decerptam fronti p̃ponere oliuam
.i. multis huius dee
l
Plurimus in Iunonis honorem

m ARGOS indeclinabile est in singulari sed in plurali dicim⁹ argi argor⁹.nomē est vni⁹ vrbis in asia non longe ab athenis.

n MyCENE.prima cū y greco & sequēs cū e exili & e.absq; dy/ ptōgo scribit vrbs fuit in Achaia hoc est in argolica achię regiūcula Fuitq; Agamēnonis patria & re gnū.dicēt Vir. Eruet ille argos ago mēnoniasq; mycenas. ponit a pcō tis nō nūq; in singulari.vt Virg.v. enei. Argolicoue mari deprehēsus & vrbe mycenę vbi dixit Seruius declinari mycene mycenes.vel lati na declinatione mycena mycenæ.

o PACIENS lacedemō qm̄ la/ cedemonii seueriſſimis ligurgi legi bus instituti patiētiſſimi aduersus oēs difficultates fuerūt omis sexus ois etas bello inseruiebat. Nā egre/ diētibus ad pugnā viris. senes mu lieresq; menia tutabanē. Illud autē precipuū quod eandē vestē in hye me & estate omnes ferebant.

p LARISSE vrbs in thessalia vñ & larisseus achilles.ergo & p/ pter achillis nomē: & propter fer/ tilitatē a multis laudatur.

q Cāpus planities.oē cni terrā ita diuidim⁹ vt dicam⁹ eā aut campū: aut vallē:aut collē:aut mōtē. Cam pū dicūt planū & i lōgi⁹ porrectū spatiū. Hinc cāpestria loca dicim⁹ Vallis est id interuallū quod inter duos mōtes relingī Cōuallis vero a trib⁹ locis claudit. Collis minor minusq; altusq; mons. Mōtes ar dua & excelsa loca dicimus.

q ALBVNEA. nympha que in albunea colebat:Est in mōtety/ burtino fōs albunea sic dctā sed'm

r PSECEPS anio p de(Acronē uexa cadēs nō sine sūmo strepitu. Et dicit Anio anienis:& nō anio/ nis fluuius hūc tyberonē hodie ap pellāt.fluit iter sabinos et romanos

s TyBVRTI.& hoc tyburtiū:et hoc tybur siluа iuxta ciuitatē eiusq;

t LVCVS.et ppredixit(dē nois nā lucus nemus est deo sacratum. Volūt lucū esse dictū p cōtrariū a lucendo qm̄ cū nulle illic arbores ppter religionē cederent opacus & sine luce erat.vel a lucēdo,ppter cre bra lumia que in sacris nocturno tempore lucebant.

v POMARIa.loca arboribꝰ po miferis sata: que latini etiā virida/ tia appellāt. pomena aūt erāt inter ualla iuxta menia vacua relicta & auguriis cōsecrata in qbus augu/ res augura captarēt:que ullo edifi cio occupari nefas erat Dicta autē pomeria q post menia.

x ALBVS vt obscuro:Hāc odē quidem aliam putant esse.sed eadē est.Nam & hic platicum alloquit in cuius honore & superiori parte

vtraq; ciuitas abundat equis n
m

Āptū dicit equis argos: ditesq; mycenas
laberū p.n.a ponitur.p
o q̄ liber greco

Me nec tam patiens lacedemon
vrbis thessalie
p .i.nimis delectatōne ferit.
q

Nec tam laryssę pcussit campus opime
q

Quam domus albuneæ resonantis
r e t irriguus.

Et preceps anio ac tyburti lucus & vda
discurrentibus v irriguis

Mollibus pomaria riuis
dar⁹ p de rergendo remouet .i.aere

Albus vt obscuro detergit nubila cœlo:
nomē venti pducit

Sæpe notus:neq; parturit imbres
impetuoſos sedare.'

Perpetuos .sic tu sapiēs finire memento
merorem

Tristitiam.vitæq; labores
tulci p.n. vino splendida militarib⁹

Molli plance mero.seu te fulgētia signis
hēre occupatū copiosa.
sis domi

Castra tenēt.seu densa tenebit
r p.n.ducis .p.n.ciuitatis

Tyburis vmbra tui.theucer salamīa pa/
quauis sp madida vino s.telamones
s

Cum fugeret:tñ vda lyeo (tremq;.
caput dicitur et histe:ūs
a .i.ligasse

Tēpora populea fertur vinxisse corona
vt sequitur alloquitur.

Sic tristes affatus amicos
verba theucri magis beniuola.
b

Quo nos cū feret melior fortuna parēte,
.i.q nec me meāq; saluē deserens
c

Ibimus o socij comitesq;
locutur de ipso .i.auspiciū
deco d

Nil desperandū theucro duce: & auspi/
cē sollat sed ventōrum a me rogatus
c f

Certus enim ꝓmisit apollo (ce teucro
.i.duplicē terra .i.peregrina
c

Ambiguā tellure noua salamina futurā
maiora ppesi.

O fortes peioraq; passi
b fugare . mestitiam.

Mæcū sæpe viri:nūc vino pellite curas
magnū iterū nauigabimus
mare

Cras ingens iterabimus æquor

tybur laudauit. Plancus enim ty/ burti fuit oriūdus. Ordo aūt est O plance.sapiens memento finire tri stitiā molli mero. sicvt sepe notus detergit nubila celo. Neq; semper parturit imbres.

y TEVCER salamina pa vt re sicp spicua reddat: Telamon hic fi liis suis Teucro & Aiaci ad troia nū bellū pficiscētibus legē posuit: vt alter sine altero nō rediret. aiace itaq; se pimēte qd ppter dolūvlixis iudicio armorū victus sit cū ipse corpus Achillis liberasset. Teucer memor imperii paterni patrē et pa triā fugiens respōso Appollinis cū sociis alibi cōdidit ciuitatē eamq; a patre salamina denominauit.

z LyEO. lyæus bachi nomen. Oui.lib.iii.methamor. Tura que dāt bachūq; vocāt bromiūq; lyeū

a POPVLEA corona.populeā posuit coronā ppter animi fortitu dinē.hec enim arbos in tutela her/ culis est. Vir.in buco. Populus al/ cidę gratissima vitis iacho: imira/ batur ergo herculē qui ad inferos pergens eadē fronde se coronauit.

b QVO nos cumq;. Themasis que sit quotiens dictio composita dissoluit: & in medio alia dictio interponit. Vir. Hac troiana tenus fuerit fortuna secuta.i.hacten⁹ tro/ iana. Iniecit aūt desperantib⁹ comi tibus optimā spem: cum pollicet fortunā meliorē parente:qui illos a patria excluserat:& se ducē.q.d eū ducē cui neq; animus in periculis auertendis:neq; fides in cōsulen/

c SOCII. Socius par (do deerit est. Comes vero minor. Socius qui nobis aliquo pacto ad aliquid ge rendū coniungit. Amicus vero est mihi vsu vite similis pio ac fideli amore coniungitur.

d AVSPICE.vt nō modo tan/ q; dux in qua re prudentia m hu/ manam duntaxat prestare possit sed etiam auspex.i.qui auspiciis ce terisq; vaticiniis futura diuinitus

e CERTVS appollo .(pspexerit q.d.ab eo hec futura de vrbe cōdē da cognoui. cuius oracula certa nunq; fallant. Cur ergo non prose quantur eū ducē in quo & huma/ na prudentia:& diuina prescientia sit ab eo deo accepta:q nūq; fallat.

f PROMISIT Nā ppriē pmitti mus rogati & pollicemur non ro

g AMBIguā Sa (gati.sed spōte. lamina. Nā vna in cypro:altera in thracia regione. Vel quod vna pul sus est alterā cōdidit. Et ista secun da expositio magis amica ē littere. Salamina. hec salamis salaminis & accusitiuo salamina

h NVNC vino pel Plini⁹ etiā li. xiiii. scribit nimio potu gigni fere rerū omniū obliuionē mortemq; memorie esse.

Argumentum Octaue odes

a D lydiā meretricē scribitur hec oda. Sibaris enim eius amore. officia omnia que prius obire solebat reliq̄rat: latens apud eā. vti Achilles olim iter filias Licomedis latuisse fert. matre iubente. Ne videl icet viritis habitus eū in troiā duceret. De quo late Stacius in achilleidis

a PERDERE. Vere dictū: Nam pditus dicit̄ q ita alicui pturbationi aut vitio subiacet: vt inde eximere nō possit. Ergo pdite amare dicitur qui totus in amore occupatus est. Vir. pdita nec serę meminit dece

b APRICum Oñdit (dere nocti aūt quāta vis sit in amore: cū adolescētes oīa studia quibus illa ętas summo opere delectatur amori inseruientes obliuiscantur.

c ODERIT. Mira res ita amantes immutari: vt que summo opere cōcupiuerit: nunc ea odia habēt

d CVR neq; mi. Iuuenū exercitia narrat. Nam vt Vegecius scribit Iuniores in equis ligneis exercitabantur. vt non solum a dextris: sed etiam sinistris partibus: insilire & desilire discerent.

e GALLICA ora. Bñ de equis gallicis facit mentionem Nam iustinus li. vltimo scribit: quod tanti in gallicia ac lusitania et tam pernices visuntur equi vt non immerito vento ipso concepti videantur.

f LVPATIS frenis. Lupata enī frena sūt habētia duritiē lupini dētis: quib⁹ frenis vtebant̄ galli. Vir. Et duris parere lupatis.

g TEMPERET. Tēperare vero est rem suo ordine & mēsura administrare Cice. in tuscu. Rem vero publica nostri maiores certe melioribus tēperauerūt & institutis et le

h CVR oliuū Oleo natu (gibus ra tepefacere corpus & cōtra algores munire Virgil. Exercēt patrias oleo labēte palestras. Ordo aūt est Cur nō exercet palestrā quā tractātes oleo vngebantur. magis vitat oleum q̄ sanguinem viperinum.

Octaua ode ī lydiam

p.n. meretricis
l ydia dic per omnes

ego horatiꝰ p.n. iuuenis amore.
Te deos oro: sybarim cur ꝓperas amādo

a b soli expositū voluptuosum
Perdere: cur apricum

c laboris a q̄ puluis excitat
Oderit campū. patiēs pulueris atq; solis

d ꝓ militares
Cur neq; militaris

gallicorū equorū
e f
Inter equales equitet: gallica nec lupatis

g .i. regat
Temperet ora frenis

sibaris turbidū .i. natare h oleum
Cur timet flauū tyberī tāgere. cur oliuū

veneno
Sanguine viperino

.i. armorum exercitatōe.
i
Cautius vitat: nec iā liuida gestat armis

k
Brachia: sæpe disco

l vltra .i. meram excellens .i. iactato
Sæpe trans finē iaculo nobilis expedito.

s. sybaris m sicut
Quid latet: vt marinæ

achillē s. latū isse ante
p.n. dee n
Filiū dicūt thetidis sub lacrimosa troię

Funera ne virilis

vestis mortē suā troianos traheret. s. ipm achillē
Cultus in cædē & lycias ꝓripet cateruas

i NEC liui qa nō exercet̄ in armis in qb⁹ ꝓpter ictus brachia liuescūt

k Disc⁹. gen⁹ ludi ē. & icertaie robore brachiorū cōtēdētes emittebāt

l SEPE trans finē ia. quia cū siue discū siue iaculū in ludo cōtorqueat. vtrumq; eo robore iaculatur vt trans finē. i. signū positū ita trāsmittat: vt totum extra finem sit.

m VT marinę fili⁹ thetidis. Achilles quē peleus æaci filius & nepos Iouis ex thetide dea marina genuit Hec filiū Achillē ad stigiā paludē detulit: totūq; preter plātas demersit. sicq; reddidit in vulnerabilē deinde chironi iustissimo centauro nutriendū dedit: quo musicā medicinamq; edoctus est. postremo timens ne ad bellū troianū traheret̄ in scyrā insulā trāstulit: lycomedique regi cōmēdauit: hic illū in veste mliebri occultabat: quo tpe dei damiā regis filiā agnouit ex eaq; filiū habuit pyrrhū & qa adolescēs ad troiā miles vēit neoptolome⁹. i. nouus miles est noīatus: tādē idustria vlixis cognit⁹: ad bellū ductus est: Ibiq; cū multos iteremisset. tādē in tēplo tymbrei appollinis a paride in insidiis collocato pedes sagittis.

n SVB la. sub actō (vlnerat⁹ iteriit seruiēs añ significat. Vir. in. g. Sub lucē exportāt calathis. i. añ lucē. Itē circa. Vir. Postesq; sub ipsos nitūt̄ gradib⁹. Itē p. Vir. Et sub noctē cura recursat. ad locū aūt iūgit̄ ablt̄ō Vir. arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Aliqñ significat in. Vir. Mōte sub aerio: q nūc misen⁹ ab illo dicitur. In cōpositione modo localis est vt subduco Modo minuit vt subrideo.

Argumentum odes none

t Heliarchum puerũ ad voluptatẽ: leticioremq; vitã hortatur. Dicit. n. cũ maxima vigeãt frigora: lignis foco repositis dissoluẽda sibi. Merũq; optimũ exhibendo: crastina curet minime: itẽ nec dulces spernat amores: aut choreas dum iuueni sibi canicies abest. Hoc dicit per totam odam.

Nona ode ad Theliarchum

a STET. Stare significat cõsistere Vir Stare loco nescit. Item horrere Vir. Et puluere cælũ stare vidẽt & stant lumina flãmę. Itẽ infixũ imobile. Vir. Stat sua cuiq; dies. Itẽ fidẽ seruare. Cice. Stare conuẽtis. Itẽ positũ esse Vir. Stãt manibusq; arę Itẽ placere. Vir. Stat cõferre manus Itẽ pedibus insistere non sedere. Itẽ pugnare. Virg. Armatosq; vident stantes in limine primo.

b SORACTE. Mons apulię in quo appollo colebat̃ vt sũme deũ sancti custos soractis appollo.

c LABORANTES. s. niuium pondere. & dat sensum rei que sensu caret.

d GELVQVE acuto. Acutũ dixit quoniã gelu ipsum acutũ sit aqua paulatim stillante. vel acutũ ait: qm̃ suo innato frigore cũ tangitur pungere videtur atq; vrere.

e FOCO. Focus locus est vbi ignis accendit̃ quę sedes olim laribus dicata erat. Historici nonnũq; vt aras ꝓ templis, ita focos pro priuatis domibus posuere.

f LARGE reponens. Duo precipit vt facit abundanter reponens vt faciat sępius. Reponere eni iterũ ponere. nam reiterationẽ significat vt hic reponere etiã recondere. Vir. Hiemiq; reponũt. Item respõdere vel rescribere. Iuue. Semper ego auditor tantũ nunq; ne reponam.

g DEPROME. Auri ꝓprie depromere est cũ rem ex se cretiori loco educim⁹ vt parata nobis & ad manus sit. Vnde dicimus res est in

o theliarche consistat ꝓpter niues ⁊ cooper
q̃liter] a tum niuibus

v Ides vt alta stet niue candidum
mons apulie niuium.

b
Soracte nec iam sustineant onus
põderis magnitudine
c d .i. frigore

Sylue laborantes: geluq;
q: glacie condensantur

Flumina constisterint acuto
.i. induc calore q̃ frigore cõdensata erãt focum.
e

Dissolue frigus ligna super foco
copiose re missius solito
f

Large reponens. atq; benignius
propina q̃tuor annorũ inueteratũ
g h sabinis poculis

Deprome quadrimum sabina
p. n. eius ad quẽ loq̃tur .i. vas vinarium
vinum i

O Theliarche merum dyota
.i. omnes alias curas
k l

☞ Permitte diuis cętera: qui simul
quiscere in mari estuanti.
fecere

Strauere ventos ęquore feruido
inter se s. ventos arbores sic dicte
m

Depreliantes: nec cupressi
s. ventis n

Nec veteres agitantur orni
hoc ad animi pertinet
o tranquillitatem

☞ Quid sit futurũ cras fuge q̃rere: &

promptu. q. manifesta.

h QVADRImũ merũ. Laus vini a vetustate. sic etiã dicim⁹ bimũ & trimũ duorũ & triũ annorum Sic supra. j. oda laudat sil'r vinũ a vetustate. Est q nec veteris pocula

i DIOTA. potãdi (massici. & c. vasculũ habens duas ansas.

k PERmitte. vult dicere tu theliarche noli esse anxius de futuris.

l QVI. q. d. si nec orni & cupressi stratis ventis non agitant̃. quid erit de crassis & robustis.

m CVPRESSI. cyparissus puer fuit quẽ siluan⁹ amauit. verũ cũ ceruã quã puer in deliciis habebat in scius iterimisset: & eo merore puer extinctu⁹ esset: siluan⁹ illũ in arborẽ sui nois cõuertit. Eamq; ꝓ solatio manu gerebat. Hic Virg. Et tenerã a radice ferẽs siluane cupressũ. Est eni nomẽ cyparissus & ꝑ syncopẽ cypressus. Deide cõuersione y grece littere in u cupressus.

n ORNI. Arbores sũt albo cortice graciles & altę.

o QVID Philosophoꝝ grauissima snia. Credũt eni illi nõ optere homies futura querere Nam cum dii hoies amẽt fatẽdũ est velle eos nobis cõsulere. nã et posse & scire nemo ambigit. Cũ igit̃ velint hoĩ cõsulere. dedissent vtiq; nobis futurorũ cognitionẽ si viderent ꝓfuturã: at non dederunt. Non igitur prodesse putandum est. Recte ergo noster poeta vetat hanc inquisitionem.

p QVEM sors. Ordo est quem cumq; dierum sors dabit lucro ap pone. per quod dicit vnũ quemq; diem vitę nostre nos de lucro com putare debere. eo quod mors quot tidie possit accidere. Et kommentit themasis in verbo quemcũq;.

q MOROSI. vt porphirio placet dicunt multorũ morũ inter se cõtrariorũ. Moratus autem bonis moribus ibutus. plautus. Dũmodo morata veniat: dotata est satis.

r LEVESQVE sub noctem. susur. Simile. Catulli verbosa gaudet venus loquela.

s NVNC & latentis. Ordo est: et nunc repetatur gratus risus proditor puellę latentis ab angulo. cũ enim risus auditur puelllam latere

vel bonũ vel malũ
p .i. fortuna
q: mors semp iminet
Quem sors dierum cumq; dabit lucro
patienter fer
Appone: nec dulces amores
.i. dum puer es
Sperne puer: neq; tu choreas
tibi iuueni senectus
Donec virenti canicies abest
difficilis
s. marcius vbi iuniores exercebantur
q
Morosa: tunc & campus & areæ
.i. voluptuosi
confabulatões
r per
Leuesq; sub noctem susurri
constituta tibi ab amica
Composita repetantur hora
risus pdit. manifestat
s
Nunc & latentis prõditor intimo
loco abdito
Gratus puelle risus ab angulo
armillas intelligit
s
brachũs.
Pignusq; direptum lacertis
anulũ intelligit
v
ficere ꝛ debiliter tenaci
Aut digito male pertinaci.

ostendit. quod quidem ad voluptatem. & iusum fieri solet. Virgil. in buco. Malo me galatea petit lasciua puella. Et fugit ad salices & se cupit ante videri.

t PIGNVSQVE direptam lacertis. Hic locus per antiphrasim intellectus a quibusdam fuit. Debemus enim intelligere pignus direptum a puella elacertis amatoris & anulum digito eiusdem. Sic nã q; amatores coguntur repetendi gratia quod reliquerant visere ablatum. puellas reuisere. Nam idcirco ille id fecerant.

v AVT digito male perti. Nam finguntlamatores se retinere quod optant sibi adimi a puellis et illud est. quo iustiores habeant redeundi causas.

Argumentum odes decime

m Ercurium laudat a genere / ab eloquentia / ab officio / ab inuentis / ab astu / a potentia. H. dicit Nec post tergandum est candidissime lector. Mercurium repertorẽ rerum plurimarum quibus vite hominũ consuleretur fuisse. Hunc enim primum & verba in ordinem redegisse & multis indidisse rebus nomina fui: fuisse quoq; litterarum inuentorem aiunt. instituisseq; quo honore qbusue sacris colerentur dij: in primis obseruator astrorum cursus fuit. & vocum armonias instituit: adinuenit palestram & appollinis lyram de testudine meditatus est. Docuit in primis medicinam: põdera ac mensuras & mercature questum inuenisse affirmant. grecos docuit verborum interpretatõenm Vñ & ipe hermes. i. interpres appellatur. Caduceatoria: inducias ac fœdera quibus rebus in bello vtimur: inuenisse dicitur. Et vt inuiolabiles essent caduciatores qui aliquid mandatorum ferrent. Quod idcirco obseruabãt quoniam Mercurius medius vtriq; hosti putabatur. Hec ex Dyodoro Siculo. li. i. & vi.

a MERCVRI. hic vocādi casus media correpta ꝓferī. ē eni troche⁹ deinde spōdeus sequit. De hmōi aūt vocatiuis latinis meminit Gellius li.ii.c.xxiiii. Meminit itē priscianus li.vi. Preterea nota quiq; Mercurios fuisse vt attestatur Cice. in li.de natura deorū. Tertiū tamē ex Ioue & Maia athlantis filia ꝓpterea dicit in textu nepos athlantis. verum poetę hec oīa sępe admiscent tanquam vnus sit.

b FACVNDE. Mercuriū laudat ab arte. vt idē ad iuliū flor. seu ciuica iura rñdere paras seu amabile carmen prima feres hedere vitricis premia.

c VOCE formasti. Cice. in li.de natu.de. Eloquendi vis que preclara. queq; diuina. quę primū efficit vt que ignoramus discere. & que scimus alias docere possumus. deinde hac cohartamur. hac presuademus. hac consulamur afflictos hac ducimus perterritos a timore. hac gestientes comprimimus. hac cupiditates iracundiasq; restringimus. hęc nos iuris legū vrbium societate deuinxit. hęc a vita immani & fera segregauit.

d CATVS. Ingenio acri predit⁹ & acutus ꝓprie (teste varrone) nō sapiens Catus inquit Seruius li.i. æn. in geniosum denotare.

e MORE palestre. exercitatione eloquētię. siue quia ab ipsa dicitur inuentū exerciciū huius certamiis

f PALESTRE. Palestra dicitur locus luctationis & dicit a palin q̄ ē luctta vel mot⁹. quia ibi frequēter se moueant. vel dicitur a pale dea pastorū In cuius honorem primo fuit celebrata. vel a palude qua vngebant luctaturi antequā haberēt oleum. Qui. Aut fera nos retinent aut vncta dona palestre.

g NVNCIVM. Sic Vir. de eodē Nunc & interpres diuū Ioue missus ab ipso. Testor vtrumq; caput celeres mandata per auras detulit.

h CALLIDVS. Astutus. Nā vt ait Cice. Callidus is est tāq; manus opere sit animus vsu calluit. Inde callere is dicitur qui sua astutia velocissime itelligit. Iuue. Ostrea callebat primo dephēdere morsu.

i IOCOSO furto. Quia nō auaritia ducit ad furta prestigiis facienda sed vt risum iocumq; concitaret: Non ergo vitium inest. sed lepos & sales.

k FVRTVM. dicit q̄ clanculū

p.n. q:.orationis inuentor p.n.
m Ercuri facunde nepos athlantis
.i.i.cōpositos mores nup editorū
ꝛ natorū
Qui feros cultus hominū recentum
sapiēti orōe acutus
c ad rōem reuocasti. d
Voce formasti catus. & decoræ
consuetudine
e f
More palestrę
i
mercurium
describam
Te canam magni Iouis & deorum.
interpretem epitheton lyre inuentorem
g
Nuncium: curuęq; lyre parentem
ingeniosum
h i
Callidum quicquid placuit iocoso
abs l:
Condere furto
l
mercuriū restituisses
Te boues olim nisi reddidisses
furatas qui puerilem formā
sumpseras
Per dolum amotas puerum minaci
minatur viduatus
.i.priuatus
Voce dum terret viduus pharetra
cum sensit iocos
p.n.
Risit Appollo:
insuper grecos mercurio
m q̄ indefunctū seuirēt
Quin & atridas duce te superbos
q: opulentissimū regnū tenuit
p.n.regis.
Ilio dives priamus relicto
nocturnas vigilias inimica
n
Thessalosq; ignes & iniqua troiæ
delusit
Castra fefellit.
o
mercuri locas
Tu pias lętis animas reponis
.i.clisijs caduceo vanā s.in tartaro
p ꝛ
Sedibus virgaq; leuem coerces
dijs
Aurea turbam: superis deorum
acceptus inferis
Gratus & imis.

surripit a furto. i. nigro: quia res in tenebris patrat. Et qm̄ seruorū maxime est furari. fures appellantur. Vir. in buco. Quid facient dñi audent cū talia fures vbi Seruius Seruum esse dicit hominē triū litterarum. Quin & adulteria: quia clanculū patrant furta dicūt. Vir. Vulcani martisq; dolos et dulcia furta

l TE boues. Sensus est. Boues olim nisi reddidisses amotas p dolum: te puerū appollo dū minaci voce terret pharetra viduus risit. Fabula aūt est Mercuriū aliquādo phoebo vaccas esse furturū: & cuidam seni nomine bacho qui solus furtū viderat vnam ex vaccis si rem sileret daturū promisisse. Sed mox puerili forma assumpta: seni vaccam taurumq; si furtū indicasset pollicitus est. Bathus aūt alium ratus maius munus minori anteposuit. vaccasq; indicauit. At iratus Mercurius illum vertit in lapidem. Appollo autem multa minatus nisi redderet sagittas in Mercurium cōiicere parauit. At ille suis prestigiis inuisibilis fact⁹. atq; insuper sagittas omues epharetra appolini surripuit. Sensit vaccuā pharetram appollo. & iram ꝓpter iocosum furtum in risum conuertit. Qua ꝓpter in gratiā reuersi Mercurius phoebo cytherā. phoebus mercureo caduceum dono dedit:

m QVIN & atri. Ordo est qui & diuus priamus relicto ilio te duce fefellit superbos atridas.

n THESSALOSQVE ignes Per hos custodes intelligit qui ante Achillis clausum temporiū erāt achille conante. dū Mercurio duce aperta ianua est ingressus prim⁹ Homerus. n.li. illiados vltimo inducit achillē inter alia hec priamo dixisse. Te quoq; nescio quis deus hic comitetur euntem. Quādoquidem iuuenile etiam si robur inesset Nec qsq; auderet. nec se cōmittet hosti. ingrediēs furti reseratorcardine nostras decepto custodes fores.

o TV pias. Ordo est. Tu gratus superis & imis. deorum aurea virga pias animas letis sedibus reponis. & leuem turbam coerces.

p VIRGAQVE aurea. Virg. li. iiii. de Mercurio inquit cum virgā capit hac animas ille euocat orco pallentes. alias sub tristia tartara mittit. Dat somnos adimitq;. & lumia morte resignat. Illa fret⁹ agit ventos & turbida tranat Nubila.

Argumentum odes .XI

Leucothoen admonet vltimũ vite finẽ scire nõ q̃rat. cõsulebat enim illa mathematicos. Hortatur postea pñtis diei leticiã carpere / postero namq; credendum minime. Hoc.d.

Undecima ode ad leucotheon.

a TV ne quesieris. Ordo est O leucothoe tu ne quesieris quẽ finẽ viuendi vel mihi vel tibi dii dederint: qa nefas est scire. i. nõ p mittunt hoc diuina iura.

b BABILONICOS. qa maximi astrologi apud babylonios hi fuerũt q̃s chaldeos appellãt

c NVMEROS. Ideo dixit: qa sine numeris arithmeticę nõ cõfcit astrologia. vñ Iuuenalis. nõ ibit piter nũeris reuocata trasylli

d VT me. Sensus est. Ideo nõ debes scire futura. vt meli⁹ pati possis futura mala q̃ tibi eueniunt. Nã semp in merore esses si scires imminentia mala.

e SEV plu. p synodochẽ pars ei anni p toto anno ponit. et est sensus licet cognoueris q̃ res cõmoueat mare: necesse est vt bibẽdo reseces curam.

f DEBILITAT. Nã fluctib⁹ illis ĩ littore ipe aq̃ debilitant. cũ aũt qescit mare. aquę suũ robur obtiment vel debilitat infringit.

g PVNICIBVS pro ĩpongiosis & aridis scopulis nã mare tempestuosum in scopulis eliditur.

noli inuestigare s. est. nam deus solus futura noscit.

a

t V ne q̃sieris: scire nefas quẽ mihi quẽ tibi

p. n. mulieris ad quã scribit o b

Finem dij dederint leucothoe: nec babilonios

s. scire .i. calculatõnes s. futurum de malis ipas astrologorũ s. possis

c d

Tentaris numeros: vt meli⁹ q̃cquid erit pati.

.i. annos partẽ ꝓ toto posuit .i. vltimũ annum vite

e

Seu plres hyemes: seu tribuit iupiter vltimaꝫ

s. vltima hyems cõmouet scopulis

cõtra positis f g m

Que nũc oppositis debilitat punicib⁹ mare

ethruscũ si cõsumes ꝓpter breue

h a i spaciũ

Tyrrhenũ: sapies vina liq̃s, & spacio breui

ne te diu victurũ ꝓutes

resecabis i

Spẽ longã reseces: dũ loq̃mur fugerit inuida

q. d. ita viuas vt tibi nullũ futurũ tempus ꝓmittas s. die

Etas carpe diẽ quã minimũ credula postero.

h TyRRHEVVM mare. a tyrrhenis dictũ. Est aũt historia huiusmodi. Quodã tẽpore tãta sterilitate agrotũ oppressa est meonia. vt tandẽ deficientibus necessariis coactus sit rex ita populũ instituere vt nõ nisi altero ex duobus cibũ caperent. altero inediã variis ludis fallerent quo tẽpore tesserarũ ludũ & alcarũ & pile herodotus inuentũ vult atq; in hac calamitate ad decẽ & octo annos durarũt. Postremo non cessante sterilitate coactus est rex dimidiã partẽ populi: cũ tyrrheno filio ad nouas sibi sedes parãdas emittere: hii ergo mare ĩgressi in eam partẽ Italię appulerũt q̃ hodie tuscia noiat: ibiq; pulsis vmbris sibi sedes posuere. & ab eoꝝ duce & regionẽ & mare illis ꝓpiquũ tyrrhenũ appelauere

i LIQVES. Neutralem habet significationẽ liqueo ergo liques ꝓ liquefacies. liques paulati po

k INVIDA Etas. (tãdo cõsumes ergo liques. q. destilles: dat sensum rei insensatę. Nam videtur inuidere nobis.

Argumentum odes. XII

i Nsinuatõne primo vtit q̃ ad Cæsaris Augusti laudes deueniat. Itaq; dio musam alloquit dicẽs Quẽ virũ aut heroa quẽ deũ celebrare incipiet aut lyra / aut tybia. Cuiusq; nomẽ recinet echo: aut in helicone: aut sup pyndo: aut in æmo: vbi quidẽ orpheo canẽte sylue & arbores seq̃bantur eum: flumina & venti celeres sistebant. Dumq; dubitare videt: quid pri⁹ laudet Iouem celebrare incipit: inde pallada: liberum: dyaonã: phœbũ: herculem: castorẽ et pollucẽ. Inde heroas Romulũ: Pompiliũ: Tarquiniũ / Cathonẽ / Regulũ / Scauros / Paulũ / Emiliũ / Fabritiũ / Curiũ / Camillũ / Marcellũ / Iuliũ syd⁹ Tandẽ Augusti cæsaris laudes p̃ponit oĩbus. nã secundũ a Ioue vult esse in terris. h. d.

Duodecima ode de laudibus pluriũ et auguſti maxie.

a QVEM virũ. Sũmũ artificiũ poetę. Nã dubitat quid primũ vel potiſſimũ dicat: an virũ mortalem aut heroẽ qui vt deo inferior eſt: ſic hoie ſupior aut poſtremo deũ: & iã tacite innuit: non hoibus aut heroibꝫ ſed diis eſſe cõparandũ Auguſtũ: vt aũt maius pondꝰ afferat laudibꝰ ſuis interrogat muſã vt ex eius ſnſa. nõ ex ppria electiõe quę dicit dicere videatur.

b VIRVM. Bñ virũ. Nã homo denotat ſpẽ cię vt ſit aĩal capax rõis Vir aũt in ipſa hũana ſpẽ excellentiã oñdit Theſites aũt apud homerũ ita homo eſt vt nõ ſit vir. Achilles aũt & homo ſit & vir: nõ ergo hoies: ſed viri digni ſunt laude Ordo eſt. Clio quẽ virum aut heroa quẽ ſumis celebrare tybia vel acri lyra i. graue ſonanti.

c HEROA. Credidẽrũt antiqui virorũ excellentiũ aĩas poſt mortẽ aerẽ habitare: & aerio corpe indui: & hoibus auxiliari eoſq; heroas apellari. i. ab aere. Alii dicũt heroas eos eſſe: qui ex deo mortalicꝫ muliere: vel cõtra nati ſunt vt hercules Achilles Aeneas. Diuus aũt aurelius in li. x. de ciuitate dei affert herois nomen a Iunone que hera grece dicit tractũ eſſe: qa aer Iunoni deę vbi volũt cũ demonibus heroas habitare quo nomie appellãt aĩas que alicuius meriti ſũt. Et idẽ li. viii. ingt inter lunę gyrũ: & nymborũ & ventorũ cacumina aereas eſſe animas: ſed eas animo nõ oculis videri. Et vocari heroas & lares & genios.

d IOCOSA imago. i. Echo que voces noſtras imitari videtur. eſt enim Echo vox aeris vel ſonus in ſilua vel cauernis reſonans.

de viuis iam de mortuis altiſſima
a b c
q Vem virũ aut heroa lyra vel acri
laudare: vel deſcribere
p.n. muſe
Tibia ſumis celebrare clio:
viri vel dei
iterũ canet d
Quem deum: cuius recinet iocoſa
.ſ. echon
e
Nomen imago
vmbram pbentibꝰ f regionibus
Aut in vmbroſis heliconis oris
g frigido h
Aut ſuper pindo gelidoue in æmo
cꝫ ꝯ monte p. inuia z deuia
optima voce ꝓdeũ
Vnde vocalem temere inſecute
i .p.n. l
Orphea ſilue
.i. ſuauiſſimo cantu celeres tardantem
nam filius caliope
Arte materna rapidos morantem
cursus
flumina
Fluuium lapſus: celereſq; ventos
p blande ſenſum audiendi hñtes ſonantibus
l
Blandum & auritas fidibus canoris
tales arbores
Ducere quercus
m cõſuetis veterũ poetaꝝ lyricoꝝ
Quid prius dicam ſolitis parentum
conditorẽ oĩm rerũ intelligit.
Laudibus: qui res hominum ac deorũ.

e IMAGO .q. imitago vt ſcribit porphirio.

f HELICONIS. Helicon mõs in boetia a muſis frequentatus.

g PINDVS mons theſſalię Apollini muſiſcꝫ ſacer.

h AEMVS. Mõs altiſſimus ex cuius vertice Euxinum & Adriaticum mare oriri opinio fuit.

i ORPHEA. Orpheus Apollinis filius ex muſa Calliope hic teſte Diodoro ſiculo li. hiſto. v. doctrina melodiacꝫ ac poeſi exceſſit omnes quorũ extat memoria: & ſuauitate cantus pre ceteris clarus fuit. Idem citheram ab Appolline patre accipiſſe dicit a poetis. Cuius modulatu ac dulcedine nõ ſolum homines ſed lapides et ſiluas in numerum ſe motare cogebat. dicente Oui. i. iii. de arte Saxa feraſcꝫ lyra mouit rhodopeius orpheus. Tartareoſcꝫ lacus trigeminũcꝫ canẽs: & Virgilius in dameta: orpheacꝫ in medio poſuit: ſiluaſcꝫ ſequentes

k SILVA. eſt ſpiſſum nemus & breue & dicitur a ſilen quod eſt vastitas vel ſilentiũ. quia ſilua eſt vbi loca vaſta ſunt & deſerto & ſilentio plena. Eſt preterea ſilua aut glãdifera cuius arbores non cedũtur ſed ad eſcam. quadrupedibus ſeruantur. Aut cedua cꝫ in ea arbores cum ad iuſtam proceritatẽ creuerint ceduntur vt vel edificationibus vel aliis vſibus materiam prebeant.

l FIDIBVS. Fides vt ingt Feſtꝰ gen° cithera dicta. qđ tñ iter ſe cordeiꝰ: ꝯtũ iter hoies fides cõcordet

m QVID prius: Senſus eſt: quid nam prius ego dicãcũ ſolitis laudibus parentum.

Qui mare ac terras: varijſq; mundū
diſponit regit n rgi bus
Temperat horis.
.i. a q̄ deo q.d.
Vnde nil maius generatur ipſo
nulla.n. ſimilitudo ſibi
eſt creatura ad creatorem
Nec viget quicq̄ ſimile aut ſecundum.
p ſ.Iouī
Proximos illi tamen occupauit
p n.dee
q
Pallas honores
forti⁹ ego hor̄tuꝰ
r s
Prelit audax nec̄ te ſilebo
bache digna
t t
Liber: & ſeuis inimica virgo
feris ſq̄ ſilebo incultabili
v
Beluis: nec te metuende certa
p.n.
Phœbe ſagitt.
laudabo herculem filios
x y
Dicam & alciden: puroſq; lede
caſtorē ſ.pollucē arte pugil
Hunc equis illum ſuperare pugnis
inſignē geminorū ſtatim benigna
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
reſplenduit
z
Stella refulſit
a
.i.liquefact. mōſtro reſoluta i nitz glacie
Defluit ſaxis agitatus humor
defin⁹flare fugantur
Concidunt venti. fugiuntq̄ nubes.
eminē⁹ in fluctū erecta ipſe caſtor⁊ pollux mari
Et minax (quod ſic dij voluere) ponto
facer vel,pſtrat⁹
Vnda recumbit.
illū virū deos
b c
Romulum poſt hos prius. an quietum
nume d nobile⁹
Pompili regnum memorē an ſuperbos
pulſū honores
e f
Tarquini faſces dubito. an catonis
mortem.
Nobile lætum

f
cis habenis. & c.

z STELLA refulſit. alias meꝝ ſtat ſidera fulgent.

a DEFLVIT ſaxis. Laus ſtelle a tempore nā veno tempore naſci tur. quo & niues reſoluunt. Virg. Vere nouo gelidus canis cū mon tibus humor liquit & c.

b ROMVLVM poſt hos. Ordo ē. Dubito an pri⁹ memorē poſt hos Romulū: an quietū reguum pompilii: an ſuperbos faſces. Tarq ni: an nobile lectū catonis hos aūt romanos duces & nobiles pretere undo cōmemorat. vt Auguſtum cunctis preferat. Nā Romulus vr bis rome cōditor eſt vir bellicis re bus grauis ac ſtrenu⁹: & ad cōſti tuendū ciuitatis ſtatū prudentiſſi mus fuiſſe perhibetur. vi bis autē fundamenta iecit duode viginti na tus annos nono kalendas Maii re gnauit annos xxxvii.

c AN quietum pompili. Numa pompilius curibus ſabinis habi tabat vir cōſultiſſimus diuini atq; humani iuris. Ita a romanis patri bus accitus rex creatus eſt: ſumma q; oīm pace regnauit annos. xliii. auctor eſt liuius.

d AN ſuperbos Tarqui. L. Tar quinus priſcus romanorū rex qui tus de ſabinis triumphauit omne nomē latinum domuit Regnauit annos. xxxviii.

e FASCES. i. regnū: ponit enī in ſignia regni pro regno. faſces inſi gnia ethruſcorū erant vt ſinguli lu comones hi enī erant xii in ethuria reges ante ſe duodecim lictores pre mitterent cū virgarum faſciculis: in quibus ſingulis: ſingule erant in cluſe ſecures: vt cū eſſet de reo ſup plicium ſumendū: lictor illū nuda tum ad palum religaret & virgis cęſo caput ſecuri ſeriret.

f AN cathonis nobile. Valerius etiam li. iii. de fortitudine hanc ca thonis mortem laudat. Ci. Item li. i. offi. ſecutus ſtoicorum dogma laudat mortem cathonis verum peripatheticorum ſententia vitu perandus eſt. Catho timiduſq; potius appellandus quam fortis. Diuus quoq; Auguſtinus hanc ipſam mortem vituperat Ariſtoti les. iii°. Ethicorum ſic ait mortem aūt ſibi conſciſcere obfugiendam paupertatem. aut amorem aut mo leſtum aliquid: nō fortis eſt homi nis ſed potius timidi. Eſt enī mol litudinis laborioſa fugere.

g RGGVLVM. M. Regulus attilius vir excellens in re militari vite moribusq; cōstantissimus & fide inaudita: Qui consul cōtra carthaginenses a quo vrbes fere ducēte in dedicionē redacte sunt. quę carthaginensium odio ad eum defecerunt: tādem a xantippo lacedemonio eorū duce victus captusq; est.

h SCAVROS. Scauri patritii fuerunt quorum M. ęmilius scaurus eloquente consultus ex ea gloriam peperit de quo late Pli. de viris illust. Salustius etiam in iug. sic ait. Sed ex omnibus maxime ęmilius Staurus homo nobilis impiger factiosus auidus potētie honoris diuitiarum. Ceterū callide vitia sua occultaris meminit etiā de hoc viro Valerius li. iii. de fiducia sui.

i PAVLVM. Emiliū dicit qui victus ab hanibale apud cannas Apulię vicum vicio college varronis maluit perire q̄ ex eo fugere.

k FABRICIVS licinius. honoribus & auctoritate omniciue temporibus suis maior censu par vnicuiq; a fannitibus quos vniuersos in clientelā habebat decem eris & quinq; pondo argenti totidemq; seruos sibi missos in samnium remisit continentię suę beneficio sine pecunia prediues. sine vsu familię abunde comitatus: quia locupletē illum faciebat nō multa possidere sed modica desiderare hec Valeri⁹ li. iiii. de continentia.

l HVNC & incōptis. Ordo est hunc & curium incomptis capillis & Camillum vtilem bello tulit sęua paupertas & auitus fundus cum apto lare.

m CVRIVM. M. Curium samnites aduersus quos bellum gerebat auro corrūpere tentarunt: quibus egregie respōdit romanos nō cupere aurum. sed imperare possidentibus aurum fuerunt aūt Curius & Fabritius pauperrimi.

n CAMILLVM. M. Camillus quo nemo excellentior iustitia & militari disciplina illis seculis fuit. faliscos capenates & reios superauit: tandem ab ingrata patria in exilium missus. Sed Roma absens gallos auro spoliauit: atq; in fugā vertit ex qua victoria pater patrię Item Romulus & alter vrbis conditor est appellatus.

p.n. .i. vite.
g h
Regulum & scauros: animeq; magne
cōtemptorē emiliū vincente hanibale.
i
Prodigum paulum superante pœno.
celeberrimo nariabo. carmine.
Gratus insigni referam camęna
talem romanū
k
Fabritiumque
.s. fabritiū ino: natis
l m
Hunc & incomptis curium capillis
pduxit illū romanū
n
Vtilem bello tulit & Camillum
magna a maioribus suis sibi relict⁹,
Seua paupertas & auitus apto
domo ager.
o
Cum lare fundus
occulte pcedenti.
p comparatio pulchra
Crescit & occulto (velut arbor) ęuo
laus splendet
q r s
Fgma marcelli: micat inter omnes
iulij cesaris stellam dicit stellas
t cōparatō
Iulium sydus: velut inter ignes
Luna minores
o iupiter q: creauit q: puidentia sua
t cūcta administras
Gentis humane pater atq; custos
nam ex saturno fuit iupiter.
Orte saturno tibi cura magni
augusti .i. sit secundus a te
p fata v
Cæsaris fatis data: tu secundo
Cæsare regnes

o FVNDVS. Ager dicitur quia sit rei familiaris fundamentū: nā pecuniarum rato labilis est. fundū autem neutri generis ima pars est.

p CRESCIT & occulto. Sententia est q̄ fama M. Marcelli crescit id non aduertentibus hominibus quemad modum arbor ꝓgressu temporis crescit & incrementum quod nō aduertitur singulis oris aut diebus cognoscitur elapso mēse vel anno.

q FAMA. a fando. differūt aūt Fama & rumor sedum Quintilianum Nam fama consensum ciuitatis & velut publicū testimoniū vocat. Rumor est sermo sine certo auctore dispersus cui malignitas initium dedit: incrementum credulitas. Virg. Audieras & fama fuit q.d. non Rumor.

r MARCELLI. M. Marcellus gallorum ducem apud padum ingenti exercitu stipatum cum Paucis equitibus inuasit: quem protinꝰ obtrūcatū cū armis exiuit. eaq; Ioui seretrio dicauit id scribit Vale. li. iii. de frortitudine.

s MICAT. Splendet. Vir. Ardētes clypeos atq; ora micantia cerno. Et quia splendor tremulus est & crebro salit aliquando salire est Virgil. Emicat eurialis & crebro moueri. Virg. Et linguis micat ore trisulcis significat & digitis sortiri Hinc Cicero: eum virum bonum appellat qui cum possis in tenebris micare.

t IVLIVM sidus. Iulius cęsar in deorū numerū relatus est non ore modo decernentium. sed & psuasione vulgi: nā cum Augustus primo ei ludos ędebat. Stella crinita per vii cōtinuos dies fulsit ex oriēs circa. xi. horam. Creditūq; est animam esse cęsaris in celū recepti: & hac causa simulacro eius in vertice addebatur stella.

t GENTIS humanę Apostrophe ad Iouem et Augustum post Iouem inuocandum censet.

v TV secūdo cęsa. q.d. ita regnes vt post te Cesar secundus sit simile q; est Virgilii distichō. Nocte pluit tota redeūt spectacula manes Diuisum imperiū cū Ioue cęsar habet.

x ILLE seu parthos. Sensus est siue augustꝰ domuerit parthos seu seras & indos Ioue minor ęquus orbem terrarum regit.

y PARHOS Parthorum imperium orientis erat vt Iustinus late xli.li.ostendit Augusto cęsari parthi & armeniā vendicanti facile cesserunt: & signa militaria que M. Crasso & M. Antonio ademerāt reposcenti reddiderunt obsidesq; insuper obtulerūt Auctor est Trāquillus De quo etiam dictum est. supra i ver. Neu sinas medos & c. in.ii.odes.

z LACIO imminētes: quomodo parthi latio hoc est ipi italię imminerent videto Apianū in libro parthico ibi enim hec clarissime scribuntur.

a IVSTO triumpho. Iustum nāq; erat vt signa militaria M. Crasso adempta recipierentur vtq; trāquillus scribit Augustus nulli genti sine iustis et necessariis causis bellum intulit.

augustus .s.italie infestos
x y z
Ille seu parthos latio imminentes.

sub subiugatos
a
Egerit iusto domitos triumpho

suppositos regioni
Siue subiectos orientis oris

tales populos.
b c
Seras & indos

sz ioue .i.perit terris
d inferior .i.iustus
Te minor latum reget ęquus orbem

e honore nimiū frueris
celum
Tu graui curru quaties olympum

pollutis
f
Tu parum castis inimica mittes

tonitrua
Fulmina lucis.

b SERES. populi sunt in ęthiopia apud quos altissime sunt arbores: in quibus vermes lanā tenuissimam emittunt quam ab ipsis sericum appellamus.

c INDOS. India & maxima est & ad orientem exposita vt Strabo li.xv. ostendit: Fauonii vero spiritu saluberrima est: bis in anno ęstatem habet: bis legit fruges vti Solinus asserit.

d TE minor latum ordo est. Ille ęquus Augustus tanq; optimus princeps te minor. q. d. qui tibi vnicedat: cęteris autē sit superior Nec tamen reddit eum superbum tam excelsus gradus: sed sit omnibus ęquus reget latum orbem.

e TV graui cur. Ordo tu quaties olympum graui curru: tu mittes inimica fulmina parū castis lucis.

f PARVM castis. secundū pontificum documenta & haruspicū: qui dicunt nunq; fieri fulmina nisi in lucis pollutis.

Argumentum odes.XIII.

a D lydiam amicam poeta scribit: vbi dolet riualem thelephum sibi ab illa pręponi. Dicit enim dū lydia Thelephi colluz aut brachia laudat / eius iecur ira feruescere: seq; nec mentem nec colorem habere. Lachrimari etiam cogi & zelotypia vri. Appellat (in fine) fœlices quorū amor non malis q̄rimonijs: sed morte sola dissoluitur. H.D. vsq; ad finem.

Tertiadecima Ode ad lidiam

a DVM tu lydia. Conat in hac ode inducere riualem in odiũ amicę sue & se ex zelotopia vehementer illam amare ostendit.

b CEVICEM. collum. Iuue. prebenda est gladio pulchra hęc et cãdida ceruix. proprie ceruix ob occipitio incipit. & tendit ad spinam. Et est tanquam canalis per medullas cerebri descendit. Dicta ceruix q. cerebri via. Est enim ex ossibus orbiculatim vertebratis quo commoditatem capite prebet quocũq; se flectẽdi. vnde dure ceruicis hoies qui obstinati inflexibilesq; sunt.

c CEREA brachia. i. mollia. vñ Arestoteles Molles carne aptos mente dicimus. ostendit etiam ex hoc agilitatem quę corporis non parua laus est.

d DIFFICILI bile. Epithetõ iracundię est quia implacabilis. vnde et difficiles, homines dicuntur qui duri & inexorabiles sunt. Bile bilis enim spuma sanguinis est qua sanguis incalescit. & in iram insurgit. & proprie fellis humor que iecori adheret, et a medicis colera dr̃.

e NEC col. quia pallidi redduntur amantes. Ouidius pallet omis amans hic color aptus amanti.

f HVMOR & in genas. Secretę lachrimę amoris nimietatẽ ꝓdẽtes

g GENAS. Bene palbebre dicuntur vel he partes que sunt sub oculis vel vbi primum barba oritur. Auctor est Festus.

h LENTIS ignibus. Occulte seuientibus. Vir. li. iiii. ęue. & tacitũ viuit sub pectore vulnus. Item & Cęco carpitur igni.

i VROR seu tibi. Aspectu crucior. quotiens aut vino per rixam. aut libidine certe amoris alterius

riualis mei

a o

d Vm tu lydia thelephi

pulchrum collũ, .i. flexibilia.

b c

Ceruicem roseam et cerea thelephi

commendas dolentis est

Laudas brachia: ve meum

esiuans dura iracundia epar se

d des sanguinis

Feruens difficili bile tumet iecur

qñ sic laudat thelephũ horatio sicut añ

.i. ratio e

Tunc nec mens mihi: nec color

q; carco lachrimas intelligit

tranqllitatee f g

Certa sede manent: humor & ingenas

clam menon demonstrans

aduertente cadit

Furtim labitur arguens

.i. interius tacitis amoribus

h extenuer

Quam penitus lentis macerer ignibus

zelotopia lydie.

i

Vror seu tibi candidos

immense vino

k

Turparunt humeros in modice mero

amoris causa.

Rixe: siue puer furens

diuturnã longã ꝓdentibus maculam

l

Impressit memorem dente labris notã

.i. si mihi obtemperes

m

☞ Non si me satis audias

sperabis .s. in amore .i. inhumaniter

Speras perpetuum dulcia barbare

scz morsu ora tua dea amoris

n

Ledentem oscula: que venus

in cubitu grẽ dulcedinis suauitate

o p ꝑfudit

Quinta parte sui nectaris imbuit

sunt q. d. o terq; quaterq;.

q .i. beati

☞ Fœlices ter & amplius

illesa vinculũ amoris

r

Quos irrupta tenet copula: nec malis

seperatus .i. litibus ex q̃bus q̃rimonie sunt

Diuulsus querimonijs

vltima dis duorũ amantiũ morte

Suprema citius soluet amor die,

in corpore tuo signa conspexero. Ordo est vror seu tibi immodice rixę turbarunt cãdidos humeros mero. seu puer furens impressit memorem notam labris dente.

k TVRPARVNT hume. quia ipse ex ebrietate excedẽs modũ verberet humeros & reddat liuidos.

l NOTAM. qua res notat̃. nam impressit memorem notam per q̃ amoris recordatio seruaretur. Est autem nota que tam in animo q̃ in corpore nota velut & macula. quamuis ex ea vitium ostendatur tamen aliquando ad laudem refertur. Ouidius. Ille Numantia traxit ab vrbe notam.

m NON si me. Ordo est si me satis audias non speres perpetuum amatorem barbare ledentem dulcia oscula. Aliter ordo est hic non speres si me audias amatoribus dulcedinem esse perpetuam.

n OSCVLA. Osculum diminutiuum abeo q̃ est os in muliere autem angustũ os laudatur. Oui. Videt oscula que nõ est vidisse satis

o QVINTA parte. Sunt enim quinq; lineę amoris Visus & alloquium. tactus post oscula factum

p NECTARIS. Nectar vt inquit Festus proprie est deorum potio. quẽadmodũ ambrosia cibus.

q FELICES ter &. Sensus satis fœlices existimo eos quorum inter se amor ita consentit vt non ante diem vltimum vitę resoluatur.

r COPVLA proprie cuiuslibet rei duplex numerus vnde dicitur copula matrimonii. Est etiam copula funiculus: quo venatorii canes retinent̃. Oui. li. vi. Tristi. Vtq; canẽ pauide nactũ vestigia ceruę. Latrãtẽ frustra copula dura tenet.

Argumentum odes. XIIII

Auim alloquit̃ hortans illũ ne iterũ ęstuosum mare ingrediat̃: sed portũ fortiter occupet. Cũ eius latus remigio careat
n Malus & antemnę ventis cõcussi fuerint. funesq; desine, nec vela integra maneã. Nec dii sint quos iterũ naufraga iuocet.
Et quũuis nobilissima sit & picta. nõ ꝓpterea timidus nauta sibi cõfidet. aut tẽpestatẽ euadere poterit. Itaq; cauendum putat.. ne ventis ludus fiat. & inter cyclades scopulosaq; freta incidat. Re vera tñ secundũ porphirionẽ videtur vt ad M. Brutũ loquat̃: qui apud philippos macedonię vrbẽ contra Augustũ & M. Antoniũ pugnans sinistrũ cornu. cui pręerat Cassius amiserat direptis etiam castris propter quod Cassius sibi ipsi mortẽ cõscierat. Ipse tñ Brutus videbatur rursus instruere se ad pugnam. itaq; merito poeta per allegoriã metuere, ꝓ eo se testat̃. qui & sub ipso militauerat. Inde tamen ex prelio philippico fatigatus receptus ab Augusto veniam meruit auxilio meccœnatis. h. d.

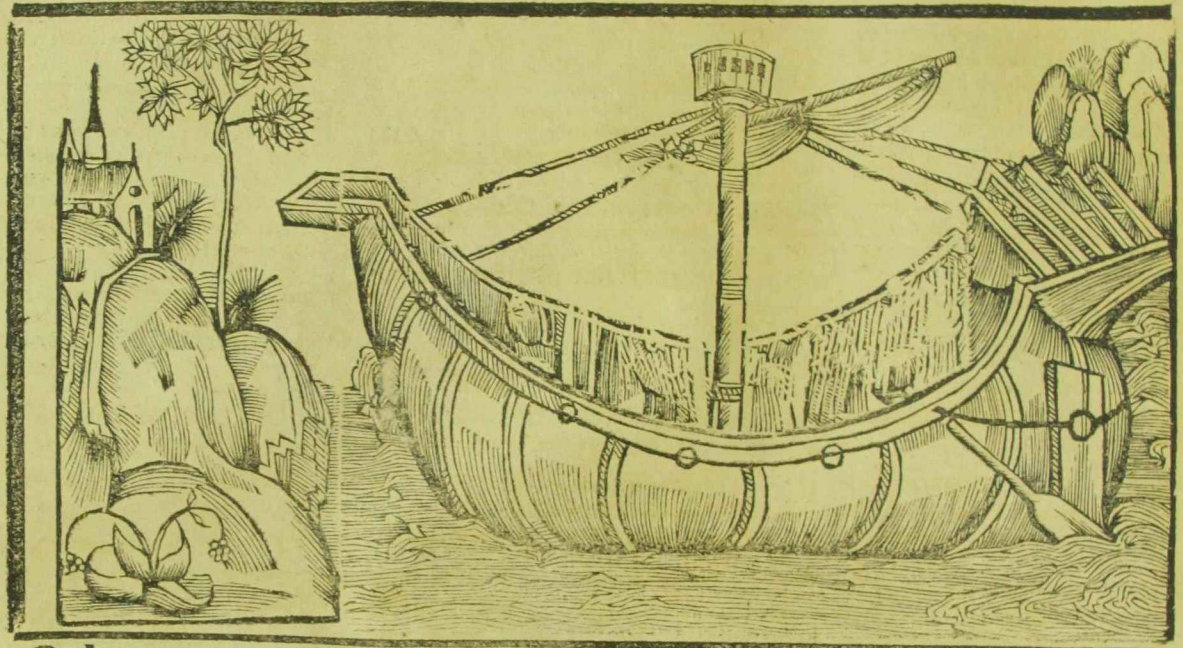

Ode XIIII ꝑ allegoriã. i. inuersionez. M. brutũ alloq̃tur.

a O NAVIS. Ordo est. o nauis noui fluctus referẽt te in mare o sexte noui fluctus. i. motꝰ animi tui referẽt te ex portu in mare. i. ex pace in bellũ. deinde veluti cernat illũ iã mare ingressum bellũ cepisse: exclamat. o quid agis. q. d. non recte agis. Ergo occupa portũ. i. preueni vt añ portũ capias quã sit qui repugnet aut ꝓhibeat. idẽ eni ꝓprie occupare est Virgi. Occupat eneas aditũ custode sepulto. Methaphorã aũt sumpsit a naui ex cuiꝰ armamẽtis & milites et diuersas voluit administrationes intelligi.

b NONNE vides. Sẽsus ẽ nõne vides q̃d latera nauis careãt reigibꝰ significat illũ exutũ esse exercitu viribusq; paternis. Et qd̃ malus feriat vento denotat validũ ostiũ impetũ

c REMIGIO. i. remigibꝰ a remo eni dicũt̃. remiges q̃ nauigia remis impellunt. Remigiũ aũt & multitudinẽ remigũ et actionẽ i remigãdo

d LATVS nudũ. Hoc ait ꝓpter mortuũ cassiũ. qui vt scribit Apianus erat antiquior bruto atq; exptior. & austerus a natura. qua propter ex mãdato ei parebant milites Brutꝰ vero facilis erat et clemẽs erga oẽs itq; nõ ita facile obseq̃bant̃.

f ANtẽne sic dctẽ qd̃ añ malũ sint ex transuerso posite Sed et vrbs ita

prelium ⁊ cladẽ

a
n Auis referent in mare te noui
bellorũ ciuiliũ imperus retine ac
tu brute posside.
Fluctus. o q̃d agis? fortiter occupa
pacem! q̃liter carens
b c d
Portũ: nõne vides vt nudũ remigio latꝰ
seuo lesus ꝓ p̃lio hic. alias
ꝓ vento
e
Et malus celeri saucius aphrico
vexille ex angustijs hoc est pecunia
f emittũt sonũ ⁊ impensis
Antemneq; gemant: ac sine funibus
tolerare aries ⁊ turme
☞ Vix durare carinę
violentum
Possunt imperiosius
acre prelium agmina vexilla,
Aequor? non tibi sunt integra lintea
fauor diuinus
g h
Non dij: quos iterum pressa voces malo
sis hec ad nobilitatẽ bruti referũtur
i
Quamuis pontica pinus

lię antẽnę dicta qd̃ añ amnẽ sit cõ

g NON dii. In hoc vult de (stituta os iratos itelligi. q̃a denuo de bello

h ITErũ. Nã pridie (ciuili cogitet̃ cladẽ habuerat Brutꝰ Cassi sinistro cornu dissipato a M. ãtonio. dii tñ fauisse ei visi sũt qm̃ augusti castra dissipauerat. postea vero nullã prebuere opẽ nã clade affectꝰ vt oñdimus ab amico cedẽ orauit. plutarchus ait in vita Bruti deꝰ & mutare & abducere cũcta q̃ velit potẽs Bruto fortunã hãc lętã abstulit: de victoria i augustũ itelligẽs Et cassius Bruto dixerat q̃ vellem o brute hec eẽ vt ñ solũ armis: eq̃s nauibus sed deorꝫ suffragiis fideremꝰ q̃ optimorꝫ operꝫ ac scissimorꝫ duces sũt

i PONTICA. Mirũ figmẽtũ & tñ manet in trãslatõe. Appellat igit̃ hãc pinũ. i. nauẽ ꝑ intellectionẽ põticã. et nobilẽ. vt alludat ad nobilitatẽ et gl̃iam põpei p̃ris quã reportauit ex triũpho mythridatis regis põti. Cũ tã potẽtẽ tã bellicosũ ducẽ nõ solũ in re militari: sed in multis doctris excellẽtissimũ regẽ mythridatẽ: q̃ vltra: xii. ãnos aduersus populũ romanũ pugnauit. vt sepius victoriã reportauerit sũma foelicitate. nec minori celeritate supauerit et bello cui hidrę capita esse viderẽtur extremũ manũ imposuerit.

k RILVE. Filia nobilis. Marci enim bruti progenitor fuerat iunius. Brutus qui tarquinos euerterat mater vero seruilia Catonis vticensis soror. Ipse vero bonarum artium disciplina & philosophie studiis imbutus erat. Philosophos greços ferme omnes attigerat. nec vllius ipsorū disciplinę vel expers vel ignarus fuit Auctor est plutarchus.

l NIL pictis. Sensus est quod nihil in bello prosunt ornamenta nobilitatis. sed arma & exercitus.

m PVPPIBVS. Puppis est vltima pars nauis. & sublimior. prora autem prima pars nauigii. Trā stra appellant nautarum sedilia: Virgi. Transtra per et remos.

pgenici'

Silue filia nobilis

gloriens nobilitatem generis nā bruti nomē erubescens ad ignominiā.

Iactes & genus: & nomen inutile:

gperuum epitheton nautarum nautibus

l m

Nil pictis timidis nauita pupibus

con n

Fidit. tu nisi ventis

res digna ludo ꝛ contempta caueas

Debes ludibrium caue

paulo ante cum fui tribunus seras

o ꝓperanter ꝓperares

Nuper sollicitum quę mihi tedium

Nunc desiderium. curaq; non leuis

longe apparentes.

p

Interfusa nitentes

debes vitare q

Vites equora cycladas.

n TV nisi. Ordo est. Tu caue nisi debes ludibrium ventis. id est nisi velis ventis esse ludus. quod fit cū huc illuc nauis trahitur a tēpestate

o NVPER sollicitum. Ecce hic manifeste ostendit se poeta partiū Bruti fuisse quarum affectione se teneri ostendit propter istius bruti miserationem.

p INTERFVSA nitētes. Absolute locus est ac si diceret. vites eq̄ra fusa inter nitentes cycladas.

q CyCLADAS. Insulas sic dictas in mari ęgeo. auctor est Strabo li. x. Allegorice autem ponit illas pro Augusti ducibus qui sibi aduersi sunt qui illi bellum asperū reddūt vt crebris insulis interiectū mare magis ęstuet.

Argumentum ode. xv.

h Ac ode Bachilidem imitatur Horatius vt scribit Porphirio. Nam vt ille facit Cassandram vaticinari futura troiani belli: q̄ tempore classis in gretiā parabatur. Ita hic protheū inducit ventura troianis mala p̄dicere. Sed videtur per Allegoriam admonere. M. Antoniū ne cleopatre amore ductꝰ aduersetur Octauiano. Antoniꝰ. n. repudiata octauia vxore sua & cęsaris sorore adeo se Cleopatre egypti regine addixerat vt nihil nisi illius arbitrio gereret: ac tandē bellū aduersus Augustū mouit: cōmissoq; prelio nauali sic poscente Cleopatra cum ipse terrestribꝰ copijs longe anteiret Augustū. Maritimis autē esset inferior fusus: fugatus est: Reuersusq; in egyptum ac ductus desperatōne rerum sibi mortem conscíuit diuina indignatione iuste ciceronianam cędem vltus.

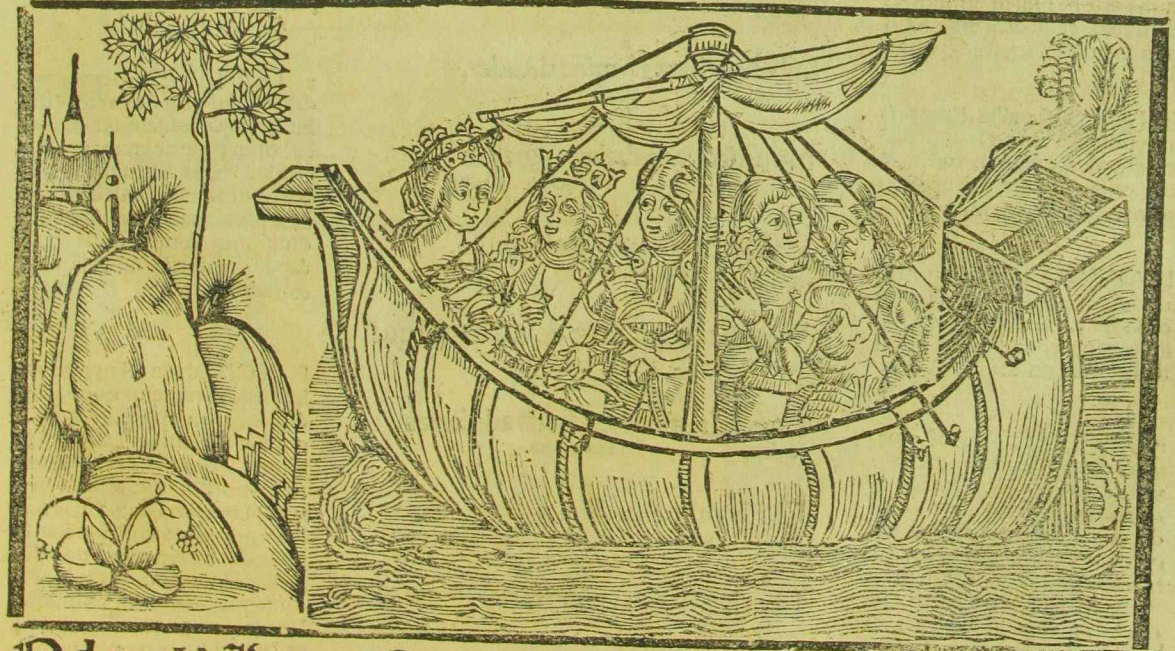

Ode. xv. Pronosticon troiani excidij.

a PASTOR cū. Sensus est cū paris troianꝰ raptā helenā p freta traheret nereus vētos cōpressit vt seua fata vaticinaret malo ducis auspicio. pastor aūt. i. paris priami et hecubę filiꝰ sed cū ex eo p̄gnās mater se in sōnis facē parere putaret qua

rancq; virapiam

a mania

p Astor cū traheret p freta nauibus

in ida. phrigie monte fabricatis

b

Ideis helenam perfidus hospitam

breui vniuersa vrbs icēdio flagraret. placuit priamo ex haruspicū cōsilio vt puer exponeret itaq; in ventus a pastore pro suo nutritus est longo post tpe regis filius agnitus inter regios fratres receptus est.

b PERFIDVS non enī hospicii iura seruauit sed hospitis menelai illo absente vxorem rapuit.

c INGRATO ocio. Venti enī seuire cupiunt hinc poeta dixit illi indiguantes magno cū murmure montis circū claustra fremunt. & cum ventus sit fluctus aeris remotu motu pereūt venti.

d FERA. Non solum paridi. sed troianis vniuersis.

e NEREVS autem deus marinus erat oceani filius qui ex sorore eademq; vxore sua dorie nymphas genuit.

f DVCIS. s. helenam. sed per Allegoriā cleopatrā intelligit.

g CONIVRATA. Inter coniurare & conspirare hoc interest quod conspirare interdum bonorum est. Coniure malorum.

h QVANTVS equis. Hominibus simul & equis prenūciat laborem futurum.

i DARDANE. Nam olim troia a dardano dardania dicta est. dardanus enī filius iouis fuit ex electra athlantis filia. & coniuge coriti regis. a quo coritus vrbs nominata est inter dardanum & Iasium fratres exorta contentio post mortem coriti est Interfecitq; Iasium dardanus. et cum parte populi in samothratiam enauigauit. atq; inde in troiam peruenit ibiq; sedes posuit.

k IAM galeā pallas. Bene primo posuit. Mineruam irascentē adultero. vtpote deam castitatis aut certe quia iudicio suparata est corrupto paride muneris.

l AEGIDA autem scutum iouis fuit. Nam cum esset in fatis opus illi esse scuto ex pelle amatheleę caput coopertum si gigantes superare vellet.

m NEQVICQVAM veneris. Ordo est. Tu ferox presidio veneris. nequicq; pectes cesariē & nequaq; imbelli cithera diuides carmina grata foeminis. nequicq; thalamo vitalis graues hastas. et spicula gnosii calami. et strepitum & aiacem celerem sequi. heu puluere collines crines adulteros tamen serus. Sensus autem est quod nec pulchritudo nec canēdi ars sibi in bello proderit. he namq; delitie mulierib⁹ magis conueniunt.

niuiso epitheton ventorum depressit

Ingrato celeres obruit otio

vaticinaretur crudelia

Ventos vt caneret fera

deus marinus fers augurio

Nereus fata. mala ducis aui domum

helenam exercitu

Quam multo repetet grecia milite

scinde

Coniurata: tuas rumpe nuptias

rumpere illius regis nobile

Et regnum priami vetus.

hoibus

Eheu quantus equis | quantus adest viris

bellicus labor tu paris .i. dardanie

Sudor. quanta moues funera dardanę

scutum

Genti. iam galeam pallas & ęgida

furorem belli

Currusq;: & rabiem parat.

frustra amoris auxilio tu paris

Ne quicq; veneris presidio ferox

vt luxuriosi faciunt p capillis

Pectes cesariem grataq; foeminis

que nihil bellicum fouet

Imbelli cithera carmina diuides.

frustra cubili

Ne quicquam thalamo graues

sagittas cretensis

Hastas: & calami spicula gnosij

armorum.

Vitabis: strepitumq; & celerem sequi

tardus

Aiacem | tamen heu serus adulteros

capillos deturpabis

Crines puluere collines

vlixem interitum quam iam diligis.

Non laertiaden exitium tuę

n CARMINA diuides. Hoc ideo. quia qui ad lyram canunt. alternatim modo sua voce vtuntur. modo lyre sono.

o GNOSII. a gnoso oppido insulę cretę. valebat autem olim creta sagitandi arte. qua propter in primis laudabantur in bello cretenses sagitta. Refert autē Plinius egyptum cretamq; abundare calamis grauioris ponderis qui propterea sagittis idonei sunt.

p CELERVM Aiacem. duo fuerūt Aiaces vt ostendit Homerus li. xiii. iliad. Oilei filium celerrimum omnium appellat. Et libro. ii. inquit. Quadraginta nauium dux fuit Aiax oilei filius in currendo pernix cognomine minor. qui non tantus quantus Aiax thelamonis filius erat.

q HEV serus. Scribunt enim perempto hectore ab achille. paridem cum arcu & sagittis valeret Achillem fraude hecubę ad desponsandam polixenam in tēplum tymbrei Apollinis nocte & solum euocatum occidisse. Oui. tamen li. xii. scribit Apollinem hortatum fuisse paridē in ipsa pugna vniuersali vt Achillem sagittis percuteret. sicq; illū periisse.

r COLLINES. cōcretos reddes quod et virg. de hectore scribit. Et concretos sanguine crines Est enim proprie linire. cum aut cera aut aliqua dissimili re quippiā obduramus. vnde dicimus Linire vasa. aut aliquod spaciū diuisumq; concernimus vt cū capilli qui discreti sunt aliqua re condensantur.

s NON laertia. Singulos velut exitiales minatur duces vlixē & Nestorem pylii filiū & alios qui hic narrantur. Laertiadem vlixem laertis filium cui homerus in prudentia ac astucia primas partes dat. quoniā in re militari prudentia vires superat. ergo hoc dat vlixi quod non dat achilli. Sic poeta noster nunc nō Aiacem qui fortissimus fuit. sed Vlixem qui prudētissimus appellat exitium gentis troianę.

t PILEVM nestora. a pilo vrbe eũ denominauit. Fuit nestor filius nelei. & neptuni nepos. Neleus em̃ a fratre pelia regno pulsus pilon vrbem condidit nestoremq; filium successorem reliquit cui lõgissima vita fuit Vir fuit fidissimus solerti pectore. et consilio potẽs itaq; achiuos pugnandi artem edocebat cũ senex esset atq; expertissimus.

v SALAMINVS Teucer. de hoc vide lacius ode. vii.

x SCELENVS. dux vnus qui in bello troiano plurima gloriosa peregit & campanei regis filius.

y SCIENS pugne. Prisci i curribus pugnabãt et duos ferebat vbi vn⁹ pugnabat: alter equos regebat Ergo poeta vtriusq; rei peritũ ostẽdit scelenum cum sit sciens pugne atq; celer auriga.

z MERIONEM quoq;. qui inter argiuos egregium se prebuit. quem homerus inter nouem grecorũ fortissimos numerat numerantur. n. Agamẽnon. Diomedes Aiax thelamonius. Aiax olieus. Idomeneus. Meriones. Eurypilus

troiane a pilo vrbe
t actũs grecus
Gentis non pileum nestora respicis
non timidi ex salamina insula vel q̃ in cypro salamina condidit
Vrgent impauidi te salaminius
p.n. / peritus
x y
Theucer. & scelenus sciens sthelenus
est etiã insignis domitor equorũ.
Pugnę: siue opus est imperitare equis
moderator equorũ 3
Non auriga piger. merionem quoq;
cog paridem
Nosces. ecce furit te reperire atrox
dyomedes fortior suo
a
Tytides melior patre
tytidem pulchra cõparatio
b paris
☞ Quem (tu ceruus vti vallis in altera
.i. causa timoris
Visũ parte lupũ graminis immemor)
c alto .i. luxuriosus
Sublimi fugies mollis anhelitu
d scz fugere es helene
Non hoc pollicitus tuę:
e vltimum progabit
Iracunda diem proferet ilio
matribus troianorũ .i. nauis p achillis
Matronisq; phrigum classis achillei
decretas fatis ex gretia veniens
x annos
Post certas hyemes vret achaicus
troianas
f
Ignis iliacas domos

Thoas Vlixes.

a THyTIDES. Tydei filius: qui vltra plurima gloriose gesta. Venerem in dextra. & Martem sub vtero percussit vt late li. v. Iliados habetur ideo dixit melior patre. & supra ode. vi. Tyden superisparem.

b QVEM tu. Ordo est. Quem tu mollis sublimi anhelitu fugies. vt ceruus graminis immemor lupũ fugit. in altera parte vallis visũ

c SVBLIMI anhelitu. Hippalo ge figura est pro sublimi parte corporis i. ore edito. vel quia ipse anhelitus summa petat potius q; ima

☞d NON hoc pollicit⁹. Pulchre notat amantium morem. qui maxima fortissimaq; de se apud amicas iactant quę deinde non prestãt

e IRACVNDA. Ordo est. Iracunda classis achillei. i. ipse achilles proferet illio diem vltimum. Matronisq; phrigum.

f Iliacas. Rectius quam troianas nam iliũ vrbs est. troia regio. Vir. Ilium in italiam portans victosq; penates.

Argumentum odes XVI

a Micam poeta alloquit̃ dicẽs siue igni / siue aqua / seu vti placuerit Iambos destruat: q̃s olim in eam furore ductus ediderat / Deinde ipsius furoris & ire effectus oñdit. Nouissime vero mutãdo tristia: mitia se scripturum fatet̃ dummodo mutato carmine iambis cõtrario. i. scriptis laudib⁹ sibi mica fiat. h. d. Imitatus aũt Sthersichorũ lyricum poetam siculũ qui vituperatõem helene scribens cecatus / postea vero responso Appollinis eiusdem laudes descripsit quare oculorum aspectum recepit. De quo etiam horatius in Epodo penultimo meminit ibi. s. infamis helene castor &. c.

Ode x Vad amicam palinodia idest recantatio

a OMATRE pulchra. Porta intendit sibi reconciliare itaq; amicã et indarda in quã prius probrosũ carmen stripserat. Nihil aũt quod ad artificium pertinet pretermittit Captat eni benuolentiã cũ illã pulcherrimam appellat quo nihil gratius mulieri prestari potest. deinde carmina in quibus maledixit p suo arbitrio abolenda permittit.

b CRIMINOSIS iambis. versus enim aptiores iniuriis sunt .& Iambus vehementiam affert et genus dicendi contortũ reddit. Siccq; illo vsus est Archilochus postea vt Hora alibi. Archilochũ proprio rabies armauit iambo.

c SIVE flãma. Hoc in satisfactione prodelendo crimine dixit Illud Virgilianũ secutus. Aut pelago da nauĩ insidias suspectaq; dona precipitare iubet subiectuq; viete flãma

d ADRIANO pro Adriatico & posuit speciem pro genere more suo.

e NON Dyndimene. Ordo est non dydime non incola pythius. non liber. eque in aditis concutit mentem sacerdotum.

f DyNDIMENE a monte matrem deum dicit. Amoris se faret furore pecasse. & probare sic vult iram moderationem non recipere in animis hominũ quemadmodũ alienum furoris bachantes.

g INCOLA pythius. quia plerumq; sacerdos appollinis quepithia dicitur ipsius numinis furorẽ in se concipit. ergo est incola illius appollo. Appollo autẽ dictus est pythius a pytheone serpente quem occiderat.

h TRISTES vt ire Philosophus li.vii.eti. etiam scribit iram corpus mouere et pmutare nonnullosq; in furorem ac insaniam adigere.

i NORICVS ensis. Speciem pro genere posuit. Non enim norico tãtum enses fiunt.

k NEC mare naufragũ. Sic Vir. Caulonisq; arces & naufragum

o Matre pulchra filia pulchrior
q̃ crimina inf.rant penam
b rhomasis
Quẽ crimino sis cunq; voles modũ
statues .i.q.n.
ru hita c
Pones iambis. siue flãma
pelag o
placer d
Siue mari libet hadriano:
q̃ bele magnũ mater
e f
Non dyndimene: non aditis quatit
fucra cũ illos aducna appello
furore g corripit
Mentẽ sacerdotum incola pythius
bachus sancta
equal ter
Non liber eque: non acuta
cõgemina tibus pullant cymbalo
sacerdotes cybeles
Sic geminant chorbantes ira
sicut vanc.
h i
Tristes vt ire: quas nec noricus
affirmat nullas vi naufragiũ facinus
furoz c.rri posse h
Deterret ensis: nec mare naufragum
crud.lis
Nec seuus ignis: nec tremendo
imperuos. venẽ
tonitru q fulmine
Iupiter ipse ruens tumultu
tiatur ce q̃ super.ª hoc est homini
l ode.ũ
Fertur prometheus addere principi
.i.pmo hois simulacro cũcta fere
ex limo facto animalibus
Limo coactus particulam vndicq;
abstasem ferrur
Defectam: & insani leonis
passionem ire
Vim stomacho apposuisse nostro.
hoz fratrũ mort
m
Ire tyesten exitio graui
oppressere ẽ regia
n vt illo rhebio q alijs
Strauere: & altis vrbibus vltime
s.ira scz ille vrbes alte
runt
Stetere cause: cur perirent
a fundamentis
Funditus: imprimeretq; muris
impudens
o p
Hostile aratrum exercitus insolens
cõprime ab ira horarum
q r
Compesce mentem: me q̃q; pectoris
turbauit p
Tentauit in dulci iuuenta
ira t concitatos
Feruor: et in celeres iambos

scyllaceum.

l FERTVR prometheus. Sensus pñti intẽtionẽ necessarius cõceptus est. ait autẽ prometheum cũ limo homines fingeret iussum ex hominibus animalibus particulas provt erat eorũ natura apponere. vnde vim leonis stomacho apposuisse ideo quod iracundia magis accendatur. Timorem a lepore posuit. a vulpe astuciam ceteraq; a reliquis. Ordo autẽ. Fertur prometheus coactus addere principi limo particulam defectam vndicq;. & apposuisse stomacho nostro vim insani leonis.

m IRE tyesten. Atreus & Styestes fratres fuerunt Styestes vero vxorem fratris incestauit ille filios eius patri epula lidos apposuit. Quod scelus & sol fugisse narrat. Hinc Vir. Ne tam auersis quos tyria ol iungit ab vrbe.

n STRAVERE. Deiecere. Nam vt in secũdis rebus elatos videmꝰ hoies. sic in aduersis prostratos.

o HOSTILE aratrum. quia prisco aratro in condendis euertãdisq; vrbibus vtebantur.

p INSOLENS exercitus Nam ex victoria insolens reddit exercitꝰ

q ME Quoq;. Admonet plura simul primo nemineur illum iratum fuisse olim. cum ipsa nuncirascatur. & excusat iram quevideret feruori adolescentię fuisse condonanda & ostendit posse illam spe rare ne rursus excandescat. cũ feruor iuuentutis descesserit.

r PECTORIS feruor. descriptio ire est cum ipsa sit accensio sanguinis circa cor.

s DVLCI iuuenta. profecta ętas est suauissima quia in nulla ętate plenius voluptates percipiuntur

t IN celeres iambos. idem in arte ait Syllaba lõga breui subiecta. vocatur iambus. Iambici autẽ versus aptissimi habentur ad maledicendum.

v NVNC ego tristia. i. p his que tristia & amare dixerã ponere mitia & iocunda.

x RECANTANTIS ob pbriis

tratũ senili cõstitutus etate
v iucundis
Misit furentem: nunc ego mitibus
ponere solum vt
Mutare quero tristia: dum mihi
in contrarium cantantis
x
Fias recantantis amica
z mihi
Opprobriis. animumq; reddas

Recantari pbra dicunt cũ cõtraria pbris carmina fiũt in eũ cui male dixerimus.

Argumentum XVII. odes.

c yndaridẽ puellã inuitat in villã: quã in sabinis habebat. laudãsq; illã dicit faunũ sepe numero liceẽ archadie mõtẽ relinq̃re. petereq; amoenũ lucretilẽ mõtẽ sabinę. et ibi suas oues passim pascẽtes reddere tutas ab estu. vẽtis serpẽtib⁹. ac lupis. Inde demũ rerũ copiã thyndaridis habere poterit: Nec estũ timebit caniculę. cãtabit & lyrica carmina sub vmbra: pocula optimi vini sumendo. nec metuet Cyrũ alterũ eius amatorẽ ne sibi manus iniicat. scindatue crinib⁹ herentẽ coronã aut vestẽ. h. d.

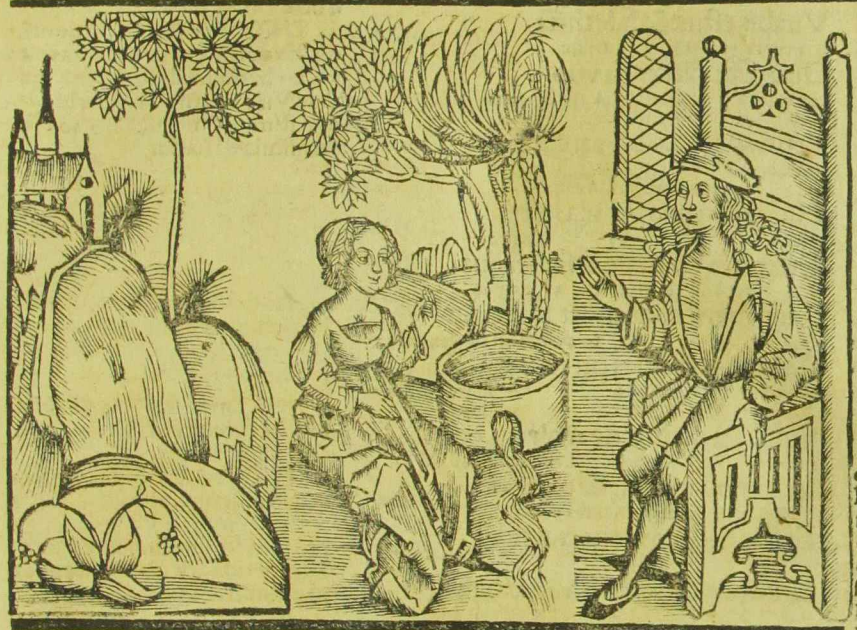

Ode xvii tidarida puel. inuitat in villã suã

a VELOX amenũ. (dixerim⁹. Iocũditate opibusq; referta est ode vt patet ex argumẽto velox. vel tũc velox cũ ex archadia vbi lyceus est veniat in sabinos ad lucretilẽ mõtẽ. vel sp velox qa caprinis pedib⁹

b AMENVM. recte positũ (sit. Nã amoenitatẽ in agris dicim⁹. Dicunt q; amoena secundũ Seruiũ loca quę fructũ quidẽ nõ ferunt. sed voluptatẽ ex pulchritudine prebẽt q. a munia. idest sine munere. vel potius amoena loca pulchra siue fructuosa sint siue infructuosa. qd sua pulchritudine ad se amandũ nos alliciat.

c LVCRGTILEM. Lucretilis mons est in sabinis. quod et locus iste ostendit.

d LyCEO. Lyceus mons in archadia in quo lycei Iouis delubrũ Auct. Pli. li. iiii. quem quidem Iouem lyceũ aliqui pana volũt significari de quo Vir in buc. Pan deus archadię venit. Itẽ pan curet oues ouiumq; magistros. Horatius igitur hoc loco. faunum pana ipsum intelligit.

delectabilem
a b
v Elox amenum sepe lucretilem
q; linqt lyceũ z pan hoc loco intelligitur
venit in lucretilẽ d c
monte relicto
Mutat lyceo faunus & igneam
phibet calorẽ a meis
auertit e f
Defendit estatem capellis
cõtinue pluuios inducentes
Vsq; meis pluuiosq; ventos
sine pena securum g
Impune tutum per nemus arbutos
capelle s. querunt pascentes
h
Querunt latentes: & thima deuie
fetentis abusiue p acrysogiã
i hoc est hirci
Olentis vxores mariti
k capelle serpentes
Nec virides metuunt colubras
metuũt marti cõsecrato
hedorũ septa
Nec martiales hedilia lupos
quotiensiũq;
Vt cumq; dulci dyndari fistula

e DEFENDIT estatem. dicunt latini defendo frigus tibi. Vir. Solstitium peco. defen. iã ve estas. Itẽ defendo te a frigore. Virgil. hic ego dum tene. defen a. fri. mythos.

f CAPELLIS. a capra est capella & capra a carpendo dicitur. nulla enim ex quadrupedibus maiori detrimento carpit arbores: nã earum morsu tacte arescunt. propter noxium calorem quem illę a febri qua assidue laborant habent illis imprimunt estq; adeo venenosares. vt oleas circa morsum lambendo arefaciant. qua propter nefas erat capram imolare minerue quę oleę inuentrix fuit.

g ARBVTOS. Virl. li. iii. g. post hinc digressus iubeo frondenti capris arbuta sufficere. et fluuios prebere recentes.

h THyMA. Thymi genera duo candidũ radice lignosa. in collibus nascens. quod & prefetur. Alterũ nigrius florisq; nigri. Plinius. Auctor lib. xi.

i OLENTIS vxores mariti. Caprarum periphrasis. quarum mariti hirci pessime olent.

k NEC virides. vehemẽter. n. nocent pecori serpentes.

l VT cumq; dulci. Sensus est quã documq; fistulę fauni vstice montis saxa resonuerunt metu colubrarum & luporum caprę meę liberantur faunus. n. eas in honorem meum tuetur.

m VSTICE Cubantis. Vstica mons in sabinis quē cubantē suauiter dixit ad resupinā regionē eius

n PERSONVERE. qm̄ (attēdēs reboatio ex cōcauitate valliū nascit

o DII met. Per transitū ostēdit deos tueri eos in quibus est pietas. ipios aūt negligere ꝓpter quod scribit & Diuus hioronymus senūquā iuenisse piū q mala morte

p MVSA. q.d. religio in (perisset musis. nā poete sacerdotes musarū sunt. Virg. Me vero dulces añ oia musę. Quarum sacra fero ingenti perculsus amore.

q BENIGNO cornu. Liberali & abundanti. Est aūt methaphora quę dicit diuitias largiri de quo Oui. li. ix. meth. quod hercules cū acheloo in thaurū verso pugnans ei alterū cornu fregit. Naiades vero illud pomis et odore floro repletū sacrarūt copię hic cornucopie dr̄.

r CANICVLE estus. canicula dicitur minor canis. qui procion dicitur. quoniam ante maiorē canem exoritur. Caniculę exortu inquit Pli. li. ii. accendi solis vapores quis ignorat. cuius sideris effectus amplissimi in terra sentiuntur feruent maria exoriente eo. fluctuant in cellis vina: mouētur stagna Canes etiam in rabiem agitantur

s FIDE theia. i. carmine lyrico anacreontis. Nam Anacreon lyricus poeta is fuit patria theius. Theos autē ionium ciuitas est in peninsula sita Auctor est Stra. li. xiiii.

t DICES laborantes in vno. i. vlixe. Nā ab vxore penolopen desideratos annos. xx. et a Circe adamatus.

v POCVLA lesbii. Strabo etiā li. xiiii. docet Lesbum vina optima ferre. ponit autē speties pro genere.

x NEC semeleius. Patronymicū est Thyone autem mater semeles. bachus autē Iouis semelesq; filius de quo Oui. li. iii. meth.

y CVM marte. q.d. e nostris poculis nulla orientur prelia quod centhauris accidit vt patet in sequēti oda.

z THIONEVS id bachi nomē est. Ex quo thyas & thyades vt a bacho bachides deduci asserit Seruius. Vir. in. iii. a nei. Thias vbi audito stimulāt trieterica bacho. Nā sacrificula est bachi.

a NEC metues. Ordo est. Nec metuas proteruum Cyrum suspecta sollicita: non tuta.

b PEOTERVVM i. procacem in quo insit impudens & arrogās audacia. dicitur enim proteruus a proterendo qui omnia sub pedibus esse velit. & nullus sit pudor in petendo & audendo.

m depresse.
Valles & vstice cubantis
n paruos lapillos intelligit
Leuia ꝑsonuere saxa
o defendent
Dij me tuentur: dijs pietas mea
p placet ex isto agro affluentia
Et musa cordi est. hic tibi copia
ꝓfluet ita vt nihil desit q liberali
Manabit ad plenum benigno
fructuum diues
Ruris bonorum opulenta cornu
in isto agro cōcaua r syderis celestis
Hic in reducta valle caniculę
o tyndari corde
s
Vitabis estus: & fide theia
r cantabis amantes s. vlixe
Dices laborantes in vno
vxor vlixis formosam vel p. n. mulieris mari ꝓpinquā.
Penelopen: vitreamq; circen
in isto agro v
ita temperata vt non noceant.
Hic innocentis pocula lesbij
sumes x a matre
Dices sub vmbra: nec semeleius
y deo belli cōmiscebit z bachus
Cum marte confundet thyoneus
rixas a b ꝓcacem vel arrogantem
Prelia: nec metues proteruum
sollicita riualē meū scz tibi eo inferiori
tu viribus
Suspecta cyrum: ne malē dispari
ab iniuria e s. cyrus a. verbera. inferat
Incontinentis iniciat manus
dilacerat ꝓ ornatu muliebri posuit
Et scindat herentem coronam
sine crimine
Crinibus: immeritamq; vestem

Argumentum. XVIII. odes

h Ortatur varū vt vitē priusq; arborē serat. & id qm̄ sobrii anxietates & sollicitudines patiunt. que nisi vino tolli nō possunt. Monet autem modeste bibendum exmplo centaurorum. ii. enim nimio potu certarunt cū laphytibus. Enarrat ide ebrietatis vitia per eam namq; illicita venus admittit. plus ęquo quisq; sese extollit. secretaq; etiam reuelantur. h. d.

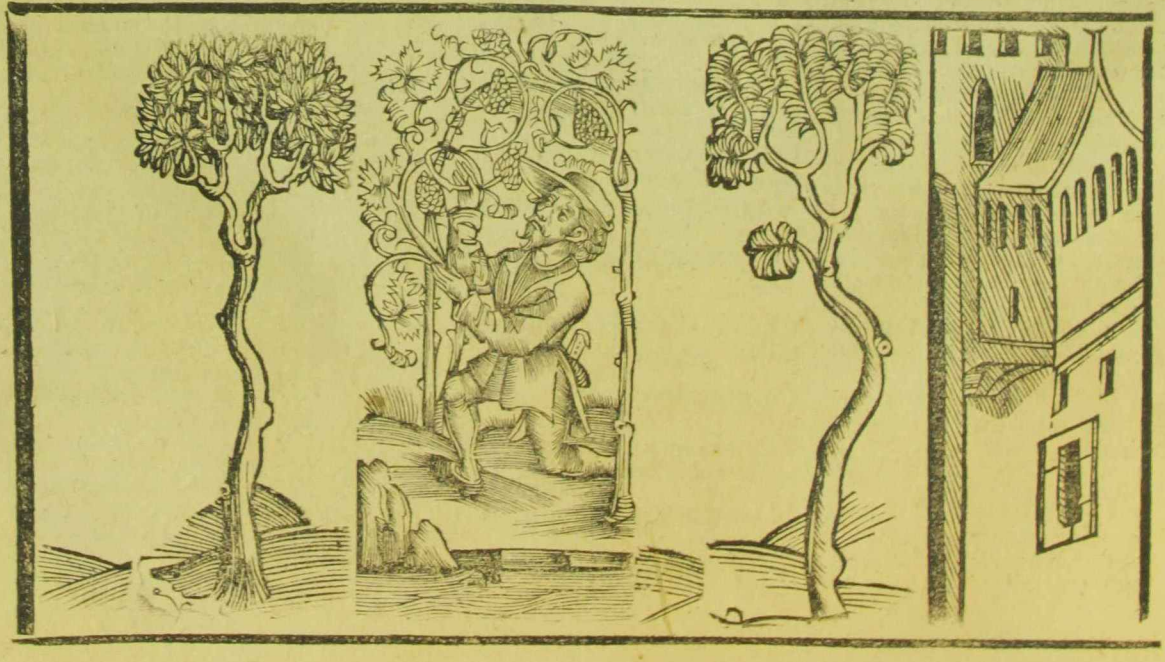

Ode. XVIII. Ad Varum Quintiliũ laudat vinum moderate sumptum

a NVLLAM va. Vinũ laudat suadens Varro vt in rigione tiburtina vitẽ priusquã arborẽ
b ET menia catylli. (supra) ferat. ostẽsum est catylli & coracẽ fratres esse tyburti, cuius nomine tybur condiderunt.

c SICCIS .i. sobriis & ieiunis nec vino madidis. sicut ebrii sũt Est aũt ratio curvitẽ priusquã arborẽ serere debet qm̃. s. sobrii curis afficiunt. que solo vino tolli possunt. hinc ait superius. & vino pellite curas.

d MORDACES sollicitu. eo quod mẽtẽ mordeãt & cruciẽt.

e QVIS post vina. perfecta argumentatio. posuit enĩ ꝓpositionẽ que fuit quod vites sereret. deinde attulit rationẽ siccis oia & reliqua nũc adiungit cõfirmationis rationis deinde exẽplis rem adornabit atq; ãplificabit. quis post vina. ostendit aũt que dura grauia aspera & misera sũt sine vino. post vini pocula apparesa cillima. bachus n leticię dator est

f DECENS ven⁹. Optime posuit cõueniẽtẽ comitẽ bachi vereq; vt in poculis modũ adhibendũ precipit. sic et in venere ꝓpterea q; decẽs dixit. i. q̃ obseruet q̃dã cõdecẽtia et decor. vel dixit decens qa in cõuiuio reqrit venustas q̃dã remota ab oi tristiori grauitate. Exornatio est hec q̃ in oratoria argumẽtatiõe q̃rta est. ꝓposuerat. n. sumẽdũ vinũ sed modeste deide attulerat rationẽ qđ siccis oia essẽt dura. deide cõfirmationẽ rõis. qđ neq; militia neq; paupartas vino exhileratis grauis est nũc ꝓ exẽpla inducit exornationẽ rõnis demõstrãs nisi modus obseruet q̃ sequant incõmoda. ordo aũt est rixa cẽtaurea. i. a centauris mota cũ laphitis sup mero monet nos ne qs trãsiliat munera modici liberi.

g TRANSILIat plus est quã trãsear. trãsit. n. etiã lẽto passu. trãsilit aũt saltu. nã ex trãs & salio.

n VIlã vare sacra vite prius seueris arborẽ
(plantaueris)
(temperatũ a caloze z frigore .i. fundum b)
Circa mite solus tiburis: & menia catylli
(sobrijs c)
Siccis omnia nam dura deus ꝓposuit. neq;
(quam potando .i. cure d)
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
(q. d. nullus e pauperrarẽ accusat)
Quis p⁹ via grauẽ militiã aut paupiẽ crepat
(caret f. apperat quam istius cura f)
Quis te non potius bache pr̃ teq; decẽs ven⁹
(cpari g)
Ac ne quis modici transiliat munera liberi
(istis populis h de vino)
Cẽtaura monet cum laphitis rixa sup mero
(h tracibus i bachus)
Debellata monet sithonijs nõ leuis euchius
(m iustum iniustum nulla differentia)
Cũ fas atq; nefas exiguo fine libidinũ
(distinguũt .i. in luxuriam pulcher n bache)
Discernũt auidi: nõ ego te candide bassareu
(nolentem irritabo o circundara)
Inuitum quatiam. nec varijs obsita frondib⁹
(.i. non ꝓferam in publicũ .i. dicere p coerce phygio)
Sub diuũ rapiam. sęua tene cum berecyntho
(tympana .i. quam ebuream essem ebriũ. inꝑfecta cupidita q)
Cornu tympana. q̃ subsequit cec⁹ amor sui
(q cę sine prudentia caput)
Et tollens vacuũ plus nimio gloria verticem
(secreti r t s)
Arcanię fides prodiga per lucidior vitro.

h CENTAVREA ab eo qđ est cẽtaur⁹. fuerũt aũt cẽtauri ismonis ex nube filii. Et fuerũt cẽtauri ppli thessalie sec⁹ mõtẽ pelii hitãtes q̃ media pteviri. et media eq dicti sũt. hos a laphitis origiñ traxisse dicũt poete q i nuptiis pirithoi vino calẽtes spõsã hippodam ẽauferre tẽtarũt. s; a laphitis oppssi sũt. vt late oñdit met. li. xii i LAPHITIS. laphiti ppli thessalie sũt. in pindo et otry mõtib⁹ habuere sedes vt Pli. li. iiii. oñdit.

k SITHONIIS .i. thracibus. nã thracia prius Sythõ dicta fuit. vt Gellius li. xiii. docet.

l EVCHIVS. Bachi nomẽ a ioui illi datũ. cũ dii bellũ cũ gigãtibus gereret primus in leonẽ cõuersus optimã operã nauasset.

m CVM fas atq; ne. Sensus est. cũ in luxuriã pni ꝓpter ebrietatẽ vix decor; ab idecoro discernant. Sic iuuen. Quid enĩ venus ebria curat. Inguinis & capitis que sint ad discrimina nescit.

n BASSEREV. vocatiuus remot⁹ a noiatiuo vt theseus o theseu. sic panthe⁹ pãthu vt vir. q̃ tessũma loco pãtheu. dr aũt bassareus spẽ quadã talaris vestis qua bache in sacris illius vtebanr̃. Ex q̃ & ipsi bassarides appellabanr̃ Persius. Et raptũ vitulo caput ablatura superbo. Bassaris et lyncẽ metuas flexura corymbis volũt q; vestẽ ipam a ptelydie bassara nominata sic dici.

o VARIIS frondibus quos thyrsos vocabant. nam hastas inuolutas panpinis tenebant in his sacris. Est igitur sententia. nõ archana nature vel que celanda sunt in publicum proferam & allegorice dicit non semper secreta vinum prodere.

p SEVA tene cumbere Sicut in berecinthio reprimitur ebrietas per mysteria matris deum ergo posuit in hoc loco tympana & cornu pro ebrietate.

q ET tollens vacuũ. Nã ebriorũ est vt multa de se stultissime simul & arrogantissime iactant & superbe efferantur.

r ARCANIQVE fides. Methaphora ab eo qui vltra modũ erogat pecunias neq; videt. aut cui aut quantum det.

s PERLVCIDIOR vitro. Nam vt in vitro apparent omnia que intra se continet. sic in homine fatili apparẽt omnia que sibi credita sunt.

Argumentum odes. XIX

p Oeta scribit a venere: bacho: & otio iterū se cogi formosam glyceram adamare quapropter scytharū parthorūue prelia eum scribere venus non patitur: nec etiā illa que ad voluptatem amore remue non pertineant. ait tandem peractis sacris Glyceram sibi leuiorem fore. Hoc dicit.

Ode. XIX. de Glicera.

venus

a crudelis b

m ATER seua cupidinum

mater bachi bachꝰ

Thebaneq; iubz me semele puer

c hoc est otium

Et lasciua licentia

d externeris

Finitis animum reddere amoribus

incidit p.n. amare puelle

e splendor

Vrit me glicere nitor

lucentis f

Splendentis pario marmore purius

amantibus lucrario

g

Vrit grata proteruitas.

facies ad libidinē pliuus

h vt aspiciatur

Et vultus nimium lubricus aspici

oīb⁹ virib⁹ imperu veniens

In me tota ruens venus

l: insulā ralē. l m

Cyprum deseruit: nec patitur scythas

n q̄ inter fugendū in hostē spicula contorquet.

Et versis animosum equis

desenbere f. patitur ad venerem

o

Parthum dicere. nec que nihil attinent

p q .t. aram ex cespite

Hic viuum mihi cespitem. hic

herbas sacras serui

Verbenas pueri ponite: turaq;

duoū anno:ū thrarere. vini

Bimi cum patera meri:

sacro sacrificio glicera mitior

Mactata (veniet lenior) hostia.

a MATER seua. Amatorie scripta ode. sed tñ occultius demōstrat nr̄a nos culpa icidere in amores. dicit seua mater. vt Vir. Seuus amor docuit natos; sanguie matrē commaculare manus.

b CVPIdinū. Tres cupidies Ci. fuisse docet in li. de na. de. Cupido eni primus vt inḡt mercurio & diana prima natꝰ est. Secūdus mercurio et venere secunda. Tertius quidē est Anteros marte et venere tertia. ouī. etiā inquit lib. iiii. fasto. Alma faue dixi geminos; mater amor; dicunt aūt iocū & cupidinē veneris filios hinc matrē geminor; amorū dicī. Vñ supra ait ode. ii. Siue tu mauis Erycina ridēs. quā volat circū ioc⁹ et cupido. alter āt allicit alter cōitā

c ET lasciua. Ociū semp re (git. soluit in lasciuiā' qua ppter et therētianus demas filiū reprehēdēs ex nimio ocio sibi puenire amorē affirmat. in alio loco deteriores hoies li

d FINITIS amori (cētia scribit bus. Nā sepe amor extinctꝰ. in vita ociosa et voluptasa reuiuiscit.

e VRIT me. est eni amoris vrere Virgi. Carpit enim vires paulatim vritq; videndo fœmina.

f PARIO marmare. paros vna de cycladib⁹ in qua effodiebaī cādi dilimū marmor Vir. Puriusue lapis circumdatus auro.

g GRATA. pteruitas. grata que dā obstinatio et insolētia. Nā cariora viris sūt que ipsi nō sine quadā difficultate assequunt modo termi nū nō excedat. hic Martialis. nolo nimis facilem difficilem nimis.

h LVBRICVS aspici. methapho rice. nā quēadmodū. loca sūt ita lubrica vt cōtineri nequeam⁹ quin labamur & ruam⁹. ita quidē vultus ita placēt. vt nō possum⁹ contineri quin illos aspiciamus. hoscq; lubri

i IN me ruēs. Ma; (cos appelat. gna est vehemētia veneris in me. et totas effundi vires nō eni venit in qua re ratio quedā et modestia esse possit. sed ruit. i. impetu & nō cōsilio fert. et ruit tota. i. oibus viribus.

k Cyprū. q. d. Ita in cōuersa est; vt nihil aliud curet imo loca etiā grauissima vt me petat deserat.

l NEC. hic oñdit se ī deliciis veneris occupatū se scribere bella nō posse

m SCyTAS. ppli sūt septētriones. isti olim seipsos scolotos appellabant. vt inquit Herodotus.

n VERSIS. infugā retortis quare fortiores dicuntur parthi. vt & missā parthi poscūt i tergū sagittā.

o NEC. Nec patiī ven⁹ dicere ea q̄ nihil ad amorē ptinēt. Exprimit ergo poeta id' de se. qd' de didōe scribit. Vir. quā oñdit amore impeditā cetera oia reliq̄re. ac soli q̄ vacare. quib⁹ reb⁹ nos monet. vt tā crudelem pestem euitemus.

p HIC Non vt epicurus qui credit deos hūana neglīgere. sed vt platonicus. Ip se eni asserūt oia curare deos. sacrificiū parat q̄ deū mitiget in qua re nos monet vt in difficultatibus cōsti tuti ad deū recurramus

q VIVVM cespitē. Cuius herbe vireant. et suis radicibus hereāt. est eni cespes gleba terre cum suis herbis auulsa. ex cespitibus enim sepe aras faciebant. Iuuenalis qua festus promissa deis animalia.

Argumentum. xx Odes

m Ecœnati secũ cenaturo vile sabinũ exhibere ꝓmittit: qd' greca testa cõdiderat: q̃ suauius esset. ip̃e tñ mecœnas ꝓpria domo Cecuhũ bibet Horatio eĩ nec phalernũ: nec formianũ inest. h. d. p. to. od.

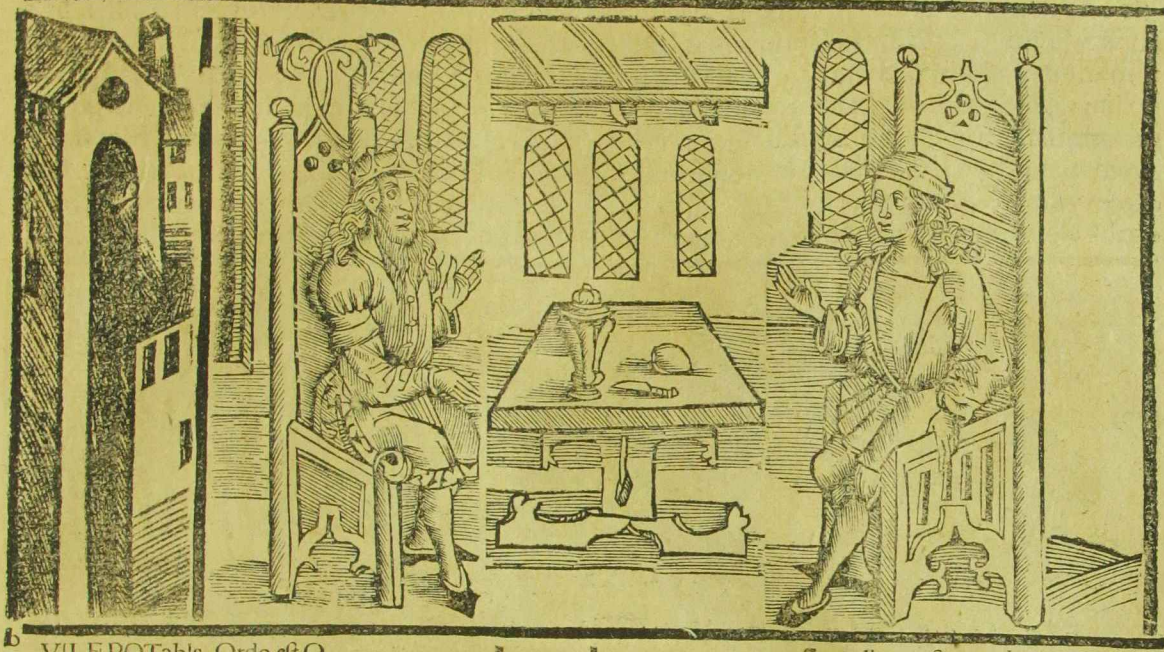

xx. ode ad mecenatẽ

qꝛ nouũ .i. paruis vinũ

b Ile potabis modicis sabinum

poculis scꝫ vinũ sabinũ

d Cantharis greca qd' ego ip̃e testa

.i. expositum releui

e f Conditum leui. datus in theatro

eo tempore q̃ laudabaris a po. ro

Quum tibi plausus

quia acceptus es.

g h Chare mecenas eques: vt paterni

tyberis

Fluminis ripe simul & iocosa

ꝑ echo scꝫ

i Redderet laudes tibi vaticani

Montis imago

vinũ campanie pressam ĩ illa ciuitate

lꝛ l m Cecubum: & prelo domitam caleno

dũ in domo .i. vinũ

tua fueris n Tu bibes vuam. mea nec phalerne

o p Temperent vites nec formiani

Pocula tolles.

b VILE POTabis. Ordo est O chare mecœnas eques potabis modicis cãtharis vile sabinũ. quod cõditum greca testa ego ipse leui. vile aũt dixit quia nouũ. aut certe abũdans. minoris precii. Virg. Si vero vitiãq; seres vilẽq; faselũ. & vilib⁹ aut onerat pomis. aut vile vinũ qa ipse vile sit q meliora potare cõsue

c SABINVM. demõstrat (uerat. se in vino exquirẽdo nõ esse solicitũ). cũ sit cõtentus eo quod in suis sabinis nascat. & simul se ostẽdit gratum cũ et agri meminit ab illo dono accepti et fructibus illius ac

d GRECA testa. ait vt in (qescere telligamus e gretia. illã venisse cũ aliquo optimo vino. dixit aũt testa quia nõ nisi fictilia erãt vinaria vasa apud priscos. Cõdiderat ergo vinũ in greca testa & nũc premebat e testa in cantharis modicis vt esset quod mecœnas biberet.

e LEVI. Preteritũ a lino Leui igitur. i. picaui inunxi. Nã vt pli. docet li. xiiii. In italia pice ac resina. cõdiebantur musta.

f DATVS in theatro. Ostendit quo tempore vinũ illud condiderit. per quod vetus innuit esse.

g CHARE mecœ. eques. Cõstat mecœnatẽ in equestri dignitate sua voluntate permansisse. dũ ei facultas cõsulatus pateret.

h PATERNI fluminis. ideo paterni. quia de tuscia fuit mecœnas vnde oritur tyberis vt Virgilius. Quetuscum tyberim & romana palatia seruas.

i VATICANI montis. Vaticanus collis inquit festus appellatus est. quod eo potit⁹ sit poro. vatũ respõso expulsis hetruscis is deniq; collis nõ longe erat a theatro pompei (vt porphirio asserit) quẽ resonuisse simul cũ ripis plausu populi dicit.

k CECVBVM. Vinum campanie regionis. Verum Cecubum & fundanum sicuti phalernũ & albanum inter nobilia nominabatur. Auctor est Strabo. li. v.

l PRELO. Prelum lignorum instrumentum quo vuę premuntur Virgil'. Colaq; prelorum fumosis eripe tectis.

m CALeno Strabo. li. v. docet Calenum in campania vrbem in primis eximiam adiunctam Casilino fuisse inde aũt optima vina romam aduehebant̃. sunt qui a calibus Calenum dictũ putent de quibus Virgil'. li. vii. ait Equora quiq; Calibes liquunt.

n PHALERNE vites. Secunda vini nobilitas phalerno agro erat. qui ager a ponte cãpano leua petẽtibus vrbanam coloniã Sillanam nuper Capuę cõtributã incipit auctor Plinius li. xiiii.

o TEMPERENT. vel q aqua miscent vel quia coquendo et alia quedã faciendo reducunt vina ad suam perfectionẽ. Temperare enĩ est tecte administrare. ita quod nec desit quicquã. nec excessus fiat.

p FORMIANI colles. Et in his nõ parua auctoritas vino fuit. Sũt autẽ formie nõ procul fundis creditũq; est ipsas olim fuisse lestrigonum sedes qui carnibus humanis vescebantur

Argumentum xxi. odes.

h Ac oda hortatur poeta vt ludis Appollinaribus virgines dyanam: Appollinem pueri. latonāq; laudibus efferant. Appollo enim eorum precibus motus & bellū & famem & pestem hosteſq; etiam a populo pellet. H. d. per totam odam. Bello punico secundo vt Macrobius. li. i. sat. ostendit ex libris Sibillinis Appollini ludi primum instituti fuere. Fertur autem in carminibus Marcij vatis inuētum esse ita scriptum: hostem romani si ex agro pellere vultis. Vomicaq; que gentiū venit longe Appollini censeo vouendos ludos qui quotannis comuniter Appollini fiant his ludis faciendis presit is pretor: qui ius populo plebiq; dabit summū Decem viri græco ritu hostijs sacra faciant. Hoc si recte facietis gaudebitis semper fietq; res publica melior. Nam is diuus extinguet perduellos vestros. itaq; decem viris pręceptum est vt greco ritu hijsce hostijs sacrum facerent Appollini: boue aurato & capris duab⁹ albis auratis. Latone boue feia aurata ludos ī circo ppl's coronat⁹ spectare iussus. hec ex. M.

xxi ode ad appollinē ⁊ dyanā laus pueroꝝ ⁊ virginū

a DIANAM. Cur prius nominat dianam, cum dignitate prior sit phœbus an quia ipsa prior nata est. & statim vt est orta matri phœbū perturienti obstitricis officium exhibuit. dicitur aūt in celo luna. in terris diana & apud inferos hecate.

b CYNTHIVM. a cyntho mōte deli in quo natus est. Vir. Cū canerem reges & prelia cynthius aurem vellit.

c LATONAMQVE. hēc filia Cæi titani. dicēte Niobe apud Ouidiū li. vi. Nescio quā audetis; natā titanida cæo Latonā preferre mihi Fuitq; mater Appollinis et dianę que ab illa latonia dicit. Vir. Astrorū decus et nemoꝝ latonia custos.

d VOS letam. Ordo est vos virgines tollite laudibus nemorū comā lętā fluuiis & comā quecūq; prominet aut gelido algido aut nigris siluis erymanthy. aut siluis viridis gragi. Et vos matees tollite tēpe appollinis totidē laudibus et de lon natalē appollinis & humerū insignem fraterna lyra.

e ALGIDO. Algidū oppidum erat post montes tusculanos ad q̄s descendebat via latina Auctor est Strabo li. v. Nūc vrbis vestigia extant: estq; locus latrociniis maxime infestatus.

f ERyMANTHI. Erymāthus in archastia mōs est in quo hercules aprū domuit viuumq; ad aristeum detulit Vir. Aut erymanthi placarit nemora & lernam tremefecerit arcu.

g GRAGI. in Strabonis li. xiiii. semp est Cragus. ait enim de lycia scribens deinceps est Antigragus mons erectus in q̄ est Carmilesus locus in coualle iacēs. post hūc est Cagrus qui vrbem habet eiusdem

h NATALEMQVE de (nois. lon. hec insula in mari ęgeo sita est vrbem habet in plano positam & appollinis tēplū atq; latone q̄ ibi dianā simul et appollinē pepit Auctor est Strabo. li. x. idē etiā li. xiiii. latonę partu optime meminit.

iuuencule
a laudare
d Ianam tenere dicite virgines
crinitum appollinē
b
Intonsum pueri dicite cynthium
appollinis matrē maximo
c .i. ⁊
Latonamq; supremo
valde
Dilectam penitus Ioui
virgines. s. dicite frondes
d fertilem
Vos lætam fluuijs & nemorum comā
frigido e
Quecunq; aut gelido prominet algido
densis f
Nigris aut erymanthi
g
Siluis aut viridis gragi
loca amenissima
Vos tempe totidem tollite laudibus
in q̄ natus est pueri
h
Natalemq; mares delon Appollinis

i FRTERNAQVE humerum lyra. Et hic & in priori versu insignemq; pharetra accipe per figurā vt sit appollinem insignem humerum habentem vt lęta comam dicitur a Vir. & multa similia. fraternaq; lyra quia Mercurius lyram inuenit qui frater appollinis.

k HIC bellum. Ordp est. hic motus vestra prece a populo & prin/

decorum de hac vi. superius

Insignemq; pharetra
i quia a mercurio inuentam appollini data
Fraternaq; humerum lyra
appollo lucruosam
k
Hic bellum lachrimosum
crudelem
Hic miseram famem
ab augusto octauiano
a
Pestemq; a populo & principe cæsare
p portbis posuit
l m
Persas atq; brittannos
puerorū iuuentus
& virginū
Vestra motus aget prece.

cipe cesare aget lachrimosum bellum & pestem cum misera fame in persas atq; brittannos.

l PERSAS. Persia tota altissimis vallatur montibus a septentrione Medię heret vt docet Dionisius.

m BRITANNOS. Britannia insula inter septentrionem et occidentem Auctore Pli li. iii.

Argumentum odes. xxii.

f Vsco amico scribit. Optimo viro nec iaculis: ne sagittis opus esse: quāuis loca periculosa adeat; qđquidem exemplo sui ostendit. Dū. n. suā lalagen cantādo apud suū agellū sabina i silua vagaretur ingens lupus eum inermem fugit. Cōcludit itaq; se vbiq; lalagen amaturum: vel in frigidissima scythia. vel in feruenti aphrica. Hoc dicit

Ode. xxii. Ad fuscum Aristium Laus innocentie

a INTEGER vitę. Poeta ostendit innocentiam semper & vbiq; tutā esse cuius rei testimonii ipse accepit & c. vt in argumēto patet.

b MAVRIS. Pro mauritanis. Maurus enī gentile est. Mauritanī autē possessiuū vt gallicus. Ergo dicimus virum maurum. & bellum mauritanum.

c PHARETRA. theca est in qua sagittas ferūt. qui arcu vtuntur & est grecum nomen.

d SyRTES. Syrtes sunt loca quedam periculosa maris circa fines aphricę versus egyptū. Et teste Pli

innocens sine aliq; scelere
a
i Nteger vite. sceleriscq; purus
calto b ab maurj vtūtur
Non eget mauris iaculis, nec arcu
.i. veneno imbutis.
plena
Nec venenatis grauida sagittis
p.n. ad quē scribit
o c
Fusce pharetra.
d fluctibus estuantes.
Siue per syrtes iter estuosas
inhabitabilem propter niues
Siue facturus per inhospitalitem
e
Caucasum, vel que loca fabulosus

nio li. vi. natu. hist. in equalitas magna maris & terrę. & in vno quidem loco profundissima fit aqua In alio vero vadosa. nec in eodem permanet. Suntq; loco hęc duo in aphrica & maiores faciūt syrtes et minores dicente Ouidio li. ii. de fine titulo. Qua lateāt syrtes magna minorq; situ.

e CAVCASVM. is scithię mōs est. dictus. q. Graucasus hoc est nive candidus vt plinius li. vi. Herodotus autem etiā li. vi. scribit Caucasum omnium montium altissimum esse.

f LAMBIT. Translatiue dictū a lingua p qd signat hidaspen leuiter suas ripas tangere.

g HIDASP. ānis indię: fabrosus aūt dictus quia india plurima genera miraculorum & digna fabu

h NAMQVE me. Hic (lis ferat pbat innocentē vbiq; tutum dicit: n. dū suā lalagē cantādo apud suū agellū sabina in silua vagaret ingens lupus eum inermē fugerit.

i LVPVS. Luporum oculi tersi sunt & pspicui vt in tenebris quicquid vel minime lucis est ita colligant vt fulgeāt. Eius natura est vt si hoiem prius viderit quā ab eo videat. illū mutescere. aut saltē rauce scere cogat. Vnde est puerbiū grecorū quod et Therēcius vsurpauit Lupus est in fabula. quociēs alicuius iteruētu. qm̄ ea que loquimur illū audire nolumus sermonē finimus. quia ita ab illo visi obmutescimus: quēadmodū obmutescūt vel raucescunt. visi a lupo. propter quod Vir. Vox quoq; moerim iā fugit ipsa moerim lupi videri prio

k MILITARIS. Hoc est (res. bellicosa habet. n. viros fortes.

l DAVNIAS. apulia dicta a dauno rege socero diomedis. aut a regione in qua regnauit vnde est & dauni miserere senecte.

placide tangit.
f g
Lambit hydaspes
h horatium. i
Namq; me silua lupus in sabina
p.n. amice sue
Dum meam canto lalagen: & vltra
fundi mei vacuus
Terminum curis vagor expeditis
sine armis
Fugit inermem
p lupo posuit h
Quale portentum neq; militaris
ob esculo arbore
i
Daunias latis alit ęsculetis
m p.n. terra
Nec iube tellus generat leonum
siticulosa
Arida nutrix
o fusce frigidis.
in n
Pone me pigris vbi nulla campis
o pflatur
Arbor estiua recreatur aura
quam partem
Quod latus mundi nebulę: malusq;
aer p
Iupiter vrget.
scz me i. sub zediaco z torrida zona
q̄ qdem estu inhabitabilis est
q
Pone sub curru nimiū propinqui.
r habitatōnibus
Solis in terra domibus negata:
dulciter tamen
s
Dulce ridentem lalagen amabo
p dulciter
Dulce loquentē.

m NEC iubę tellus. vt supra a rege significat prouinciam Nam iuba rex maurorū fuit. quę regio & sicca est & leonibus abundans Vir. in eius execrationem laudans italiam At rabide tygres & seua leonum semina & c.

n PIGRIS campis. In partibus septētrionalibus vbi gelu omnia concreta sunt. vbi aquę glacie pigrescunt. vel dixit pigris. i. frigidis ab effectu.

o ESTIVA aura. q.d. vbi nulla arbore recreatur ęstiua aura. non enim illic sunt aurę suaues.

p VRGET. i. comprimit. Nam frigore omnia contrahuntur. vt calore relaxanttur.

q NIMIVM propinqui. Non quod propinquior terrę sit sol in vna quam in alia parte orbis. sed quia illic directis radiis maiores affert calores quā vbi ferit obliquis

r DOMIBVS negata. quia vltime partes aphrice inhabitabiles sūt propter nimios calores.

s DVLCE ridentem. Sententia est quod nullis contrariis poterit prohiberi quin amet lalagen. Est autem simile illi Vigiliano. Non illum nostri possunt mutare labores. Non si frigoribus mediis hebrumq; bibamus & c.

Argumentum. XXIII. odes.

c Loen puellam alloquitur. Ea enim Horatij tactum tremibunda vitabat matrem requirens: vt hinuleus tigridis: aut leonis morsum metuens fugit ad matrem. Cunq; eam non persequatur, vt tigris vel leo hinuleū desinat: tandē iā matura viro mr̄em sequi: potiusq; ipsi adhereat. Hoc dicit

Ode. XXIII. ad cloen quam ad matrimoniũ hortatur

a VITAT hinuleo. Sẽsus est Cloe me vitat. et timet. vt hinnlus qui ceruæ matri aberrauit. & ad omnes motus aure. vl' nemoris tremit. Ordo est. Cloe vitat me similis hinulo querẽti pauidã matrem in auiis montibus non sine magno metu aurarum & silue.

b HINVLEO. Hinuleus diminutiuum est ab hinulo bene conueniens puellæ timorosæ. Est autem hinulus Ceruorum Capreolorũ Caprearum. damarũq; filius. Pli. scribit li. viii. quod equo & asina mares genitos antiqui hinulos vocabant. contraq; mulos quos asini & equa generarent Sic etiã varro dixit.

c AVIIS. Preter vie vsum: qua fere ambulare consueuerunt. Virgi. AViarum resonant a vir c.

d NAm seu mobilibus. Hippologe. est pro mobilia folia inhorruerunt aduentu veris Euagatur poeta vt locum exornet: Ordo est. Nam siue aduentu veris inhorruit mobilibus foliis.

e VIRIDES lacerte. Sic Virgil. Nunc etiam virides occultant spineta lacertas.

f RVBVS species mori agrestis sic deniq; a rusticis hodie in italia appellantur.

g ATQVI non. Sensus est. Non ita cloe tu timere hoc debes vt hinuleus. quia ille periculum vite a tygride vel a leone non ea mente prosequor vt assumam sed amplectar quare non tu vt ille matrem sequi debes. cum tu sis id etatis vt virum ferre possis.

h TIGRIS bestia est maculosa velocitatis tremende vt Pli. scribit

fugit puella
a b horatiũ
v Itat hinuleo me similis cloe
inuestiganti timidam c
Querenti pauidã montibus auijs
quia timet non timenda
Matrem non sine vano
tempestatũ trissillabum est.
Aurarum & silue metu
cõturbata est
d b
Nam seu mobilius veris inhorruit
e f
Aduentus folijs: seu virides rubum
resonare fecerunt
Dimouere lacertę
pauet
Et corde et genibus tremit
certe crudelis
g horati h
At qui non ego tigris vt aspera
aphricanus lacerare
Getulusue leo frangere persequor
o tu cloe
Tandem desine matrez
nubilis
Tempestiua sequi viro.

Argumentum odes. XXIIII.

h Ac ode poeta affatur Melpomenen p̃cipere & docere velit: quis pudor aut modus & finis sit desiderio chari amici. Respondet musa obijt ergo Quintilius honestus fidus & verus: nulli autem flebilior quam Virgilio. qui plus frustra deos poscit: sed si blandius orpheo cithara personaret non tamen vita mortuo rediret. Concludit inde quicquid durum non licet emendare leuius fieri patientia. Is igitur modus a musa precipitur & docetur in virgilij solamen, Hoc dicit.

Ode. XXIIII. ad Virgilium de morte Quintilij

a QVIS desiderio. Ordo est. o melpomene cui pater cum cithara dedit liquidam vocem. precipe lugubres cantus.

b DESIDERIO. est enim desiderium nimia cupiditas videndi eum qui abest. Hic dicimus post pugnam desiderari milites qui in pugna perierunt.

c PVDOR. idem est quod verecundia et est species modestie: qua prohibemur ne quid preter decorum aut agatur. Vnde diffiniunt philosophi pudorem esse modestiam. que animū r̄primit ne ꝓcaciter. aut mordinate aut turpiter peragat

d ERGO quintiliū. Respondet musa. Ergo quia scilicet lugubres cantus requiris.

e QVINTILIVM. Eusebius scribit Quintilium cremonensem Virgilii & Horatii familiarem fuisse obiisse ante Virgilii obitum amnis senis.

f INCORRVPTA fides. Fides incorrupta ante est appellata iustitie soror.

g OCCIDIT. occidisse aūt magnos & probatos viros diceban antiqui vt Acron docet.

h TV frustra. Ordo est. tu frustra

a b c modestia ꝛ decor

q Vis desiderio sit pudor: aut mod⁹

hois ꝑs ꝓ rota voce flebiles

Tam chari capitis: p̄cipe lugubres

p.n. muse dulcem iupiter

Cantus melpomene: cui liquidā pater

Vocem cum cythara dedit/

d e p.n. mors

Ergo quintilium perpetuus sopor

tenet qntilio que est

☞ Vrget: cui pudor/ & iusticie soror

f infucata

Incorrupta fides: nudaq; veritas

q.d. nunq̄ sunilem

Quando vllum inueniet parem?

viris dolend⁹ ē g mortuus est

Multis ille bonis flebilis occidit

sed magis dolendus

Nulli flebilior quam tibi Virgili.

h irrationabiliter vt scz reposcere debes

es i

Tu frustra pius (heu non ita creditum)

vt reddant

Poscis quintilium deos

sed delectabilius

Quod si threicio blandius orpheo

inauditam moduleris vel caneres cordam

h

Auditam moderere arboribus fidem

i vita

Non vane redeat sanguis imagini:

imaginem de qua superius ode. x.

Quam virga semel horrida

facilis sed implacabilis aperire.

Non leuis precibus fata recludere

congregauerit p.n. ꝓ vmbris poeti

ce

Nigro compulerit mercurius gregi

m leuigatur

Durum sed (leuius fit patientia) ☜

illicitum

Quicquid corrigere est nefas.

pius poscis deos.

i CRIDITVM. scilicet tibi ab illis diis. dii enim non perpetuo liberos aut amicos donant aut credūt Hinc Seneca in epistola. xc. scribit. liberos coniugē atq; patrimoniū ita nos habere debere tanq̄ nō vtiq; semper habituri. & tanq̄ nō futuri miseriores si habere desierim⁹

k AVDITVM arboribus. Nā citheram orphei sequebant̄ arbores. Vnde & in superioribus Blandū & auritas fidibus canoris ducere quercus blandius orpheo vide ad plenū superius ode. xii.

l VANE imagini. i. anime incorporee ergo vane dixit. quia sit icorporea Sic Virl. Perq; domos ditis vacuas & inania regna. appellat enim vacuas. quia anime locum non occupant.

m DVRVM. Sensus est. Durū est tanti amici mortis dolorē ferre. Sed leuius fit patientia quod corrigi nō potest. vt quicquid erit superanda omnis fortuna ferendo est. Namque vitari nequeunt minus nocēt si ęq̄ aio fert. optime ergo & Therentius. vt quimus aiunt. quādo vt volumus non licet.

Argumentum odes. XXV.

i NIydiam meretricem rapacem scribitur: que quondã a iuuenibus adibatur frequentius. Nũc autem rarius quia vetula Vtq; ipa forme fastu mechos olim spreuerat: ita facta anus vicissim despicietur: flebitq; etiam quotiens libidinoso amore torquebitur: non sine questu: quod iuuenes gaudeant puellis magis. spernantq; vetulam. Hoc dicit.

Ode. XXV. Ad lydiam de superbia ipsius

a PARCIVS iũc. Amarissima insultatio & felle plena. Fuerat enĩ hec dum flore etatis & forma insignis. & superbissima in amatores nam est apud Ouidiũ factus ineptus pulchris. sequiq; superbia formã nũc vero iminẽte grauiori etate in qua pulchritudo corporea deflorescit. nã est apud Salustiũ. Formę dignitas aut etate aut morbo deflorescit. Iam vilescere apud omnes ceperat. nec iã amplius illã vrgebant amantes. hoc igit nũc amarissime illi exprobat porta. Sensus autẽ est Iuuenes qui olim frequentius tuas fenestras lapidibus incessebant vt excitata somno ianuas aperires. iã te negligere incipiũt & idcirco hoc rarius faciunt.

b SOMNOS adimũt. Nã qui nocte tota te excitabãt vt admitterẽtur. nunc nõ excitãt. Est aũt hoc inditũ ex derisione acerbissimũ et prolatũ pene cũ ironia dũ videt illi cõgratulari. quod sibi randẽ quiescere liceat exprobat q̃d iã deserta sit.

c IANVA. primus ingressus ad interiora domus sic dicta a Iano deo cui antiqui oia rerũ initia cõsecrarũt. Nam fores dicuntur que foras aperiuntur.

d LIMEN. dicit quod extrãsuer so in ianua sit nã limũ trãsuersũ dicimus. Hinc Teren. limis oculis.

e CARDINES. Cardo dicit p quẽ foras libramentũ habent ad se commouendas. vt sit cardo q. cor ipsarũ nã vt animãtia motũ a corde suscipiunt ita fores a cardine.

f INVICEM mechos. Ordo est leuis an⁹ flebis arrogãtes mechos inuicẽ in angiportu magis subiter lunia thracio vento bachante.

g ANGIPORTV. Angiportũ vicũ flexuosũ ab anguis flexibus appellatur. Varro dicit angiportũ qua nihil agi possit.

h INTERLVNIA. metri causa diuisit dictionẽ. Est aũt interluniũ id spatiũ temporis in quo nec amplius luna noua appet. neq; adhuc noua videt. quia radiis solaribus operta sit.

i QVE solet. Maximũ argumẽtũ. Nam non solũ erit libidinosus amor tuus. sed etiã talis libido qualis erit iuuenca. Virg. li. iii. g. ait scilicet añ oẽs furor est insignis equoꝝ Et mentẽ venus ipsa dedit. Postea inquit illas ducit amor trãs gargara. transq; sonantẽ Ascaniũ. superant montes & flumina tranant. Plinius li. viii. scribit. q̃ equarũ libido extinguitur tuba tonsa.

k VLCEROSVM. Ac si dixisset flagrantissimū. nam vlcera in eo ex calore nascuntur. vel vt trito prouerbio dicunt ostendit ex amore iecoriam marcescere.

l LETA quod. p allegoriā hoc signat iuniores mulierculas iuuenculas. querere. pullum autem myrtum subcrescentem ac per hoc nouellum intelligendum.

m ARIDAS frōdes: cōueniēs superiori allegorię pro vetulis mulieribus posuit.

furorem inducet corruptum
amoris sedes l:
Seuiet circa iecur vlcerosum
querela
Non sine questu
iuuentus
Leta quod pubes hedera virenti
.i. nouella.
Gaudeat pulla magis atq; myrto:
hoc est vetulas .s. frido vt hiemis tempore
m
Aridas frondes hiemys sodali
deputet hebr⁹ tracie fluui⁹
Dedicet hebro.

Argumentum odes. XXVI.

o Stendit amicum musis hoc est doctum virum & perfectum vacare tristitia solitudine & metu. Hinc ipse ventis permittit auferre a se talia: quo vacet leticię & voluptati. Itaq; musam orat lamię suo flores nectat & coronam. sui namq; honores absq; ea nil prosunt. Hoc dicit.

Ode. XXVI. Ad musas de aelio lamio

a MVSIS amicus. Ordo est ego musis tradam proteruis vētis portare in mare creticum tristiciam et metus securus quis rex gelidę orę sub arcto metuatur.

b IN mare creticū. Quod creta isula termiat ab occasu mari adriatico. a Septentrione pelago cretensi a meridie punico. Ab oriente carpathio. Auctor est ptolome⁹ li. iii.

c SVB arcto. i. sub vrsa. id enim gręce significat arctos: est enim illa in celo imago que arcturus & vrsa appellatur.

ego q̄ sūt due maxime pturbatōs
a
m Vsis amicus tristitiam & metus
oīa pterrentibus
b species p gñe
Tradam proteruis i mare creticū
vt portent p quibus
c
Portare ventis: quis sub arcto
frigide regionis
Rex gelide metuatur ore:
d terrerē singulariter
Qnid tyridaten terreat vnice
semotus a cura puris.
Securus. o que fontibus integris
pulchros con
Gaudes apricas necte flores
e con aelio
Necte meo lamię coronam

d TyRIDATEM: armenię regem aut persię.

e NECTE. m. l. c. i. pone coronā quā nectendo flores feceris. fingūt enim poetę poetas a musis corona donari aut alio munere. Sic Virg. Vt linus hec illi diuino carmine pastor floribus at apio crines ornatus amaro. Dixerit hos tibi dant calamas en accipe musę.

muſa quia nil ſuauius muſis

f PIPLEA. Scribit enim Feſtus quod pipleides muſe a pipleo fonte macedonie dicte ſunt. propter liquoris eius vnicam ſubtilitatem.

Piplea dulcis, nil ſine te mei
.i. chordis
Proſunt honores hunc fidibus nouis
h .i. lyrico carmine
Hunc leſbio ſacrare plectro
o piplea hoc eſt alias muſas
Teq; tuaſq; decet ſorores.

g NIL ſine te. Sententia platonica. Ille enim de furorib⁹ diuinis loquens: cenſet inanem euaſurū poetam & ſua poeſim qui ſine muſarum inſtinctu poetas ad fores accedit. quoniam furor poeticus a muſis fit. ergo quicquid honoris tentaret inferre lamie poeta ſine muſarum fauore oē illud euaneſceret.

h HVNC leſbio. Ordo eſt decet te tuaſq; ſorores hunc ſacrare nouis fidibus.

i SACRARE. quia poete muſarū ſacerdotes ſunt. Vir. Me vero primū dulces ante omnia muſe. Quarū ſacra fero ingēti perculſus amore

Argumentum. xxvii. odes

ſ Odales hortat ne vino rixent: vt thraces agunt: verū benigne & hilare cōuiuia celebrent. Oñdit
☞ poſtea poeta meretricio amore illigatum maxime laborare vixq; diſſoluī poſſe re vlla. Hoc dicit

Ode. xxvii. Ad ſodales de vini modeſtia

a b
n Atis in vſum leticie ſcyphis
hoim efferatorū ſeuum
c remouete
Pugnare thracū eſt tollite barbarū
conſuetudinē q̄ verecundē vrendum eſt
Morem: verecundumq; bachum
ſanguinem, puocantibus a
Sanguineis prohibete rixis
a cōuiuio q̄ in cōuiuio ponebantur
d e
Vino & lucernis medijs acynacis
crudeliter differt
f
Immane quantum diſcrepat impium
mitigare
Lenite clamorem ſodales
ne inſurgite de
g
Et cubito remanete preſſo
o ſocij veruſti
h l
Vultis ſeueri me quoq; ſumere
vini ſ. nobis
i ſic dicta a loco
Partem falerni, dicat opuntie

a NATIS. Huius ode Senſus ſūptus eſt ab Anacreonte in li. iii. Ordo eſt pugnare ſciphis natis in vſū leticie eſt thracum.

c TNRACVM. Thraces enī nimio vino truces fiunt de iis etiam Ode. xviii. lacus dictum eſt.

d LVCERNIS. quibus in cōuiuiis vtebantur. Vir. li. i. de didonis conuiuio. dependent lichni laquearibus aureis incenſi. & noctem flammis funalia vincunt.

e ACyNACIS. Hoc vocabulū perſicum eſt. & gladium apud illos ſignificat.

f IMMANE quatum. Admirādo dicit. i. valde diſcrepat. hoc eſt non cōuenit. nec eſt aptus leticie vini barbarus animus.

g PRESSO. i. demiſſo in menſa. non eleuato ad pugnam.

h VVLTIS. Vel interrogantis eſt. vel ſubintelligenda ſi. vt ſit ſenſus ſi vultis me quoq; ſumere partem ſeueri falerni.

☞ i DICAT opuntie. Ex ſuis verbis oſtendit cōuiuiū oportere eſſe hilare. & feſtiuo aſperſum ſermone: ſed cui etiā non nihil aſſit vtilitatis ad vitā & mores emendandos. nam ipſe iocunde interrogat de amore. & non ſine commiſeratione amantē. ab auara meretrice abducere tentat. Intereret autē conuiuio frater Megellinę que pulchritudine nota erat. vnde fratrem ab illa denominat.

k BEAVS. nec sine rõe dixit Btūs. Nã btōs se putãt amantes cũ perditissime amãt si re amata frui possunt. Ergo amatorie de amore locut⁹ est poeta. & ex amãtiũ more nã & btōs seipsos nũcupãt & tñ se perire conqueruntur.

l CESSAT. Recusat ille dicere ad ducț⁹ pudore nõ quod amaret sed quod indignã amari amaret. nãvt est apud ouidiũ Turpis adulterio pei⁹ adulter erit at horatț⁹ cũ cõtra putaret. spabat nõ mediocrẽ se voluptatẽ capturũ. si suũ ille foedicem amorẽ sibi narraret. Itaq; dolet se illa voluptate carere. neq; adduci posse. vt bibat alia mercede.

m NON eru. Hoc dicit quia putabat illã esse modestã liberalẽq; mulierem non autẽ auaram.

n DEPONE. Futilis hois esse videt & vani suũ amorẽ alii manifestare nisi fideli & taciturno. quapter duo verba selegit. Primũ deponime⁹ quã ea ratione credimus vt integra cõseruet vñ est depositũ. Deinde dixit tutis auribus. i. quibus tute & sine periculo committere possis.

o AH miser. Ilã rẽ narrauerat adolescens. perceptaq; poeta longe aliter rem se habere quam crediderat. cũ illius amicã. & crudelissimam & auarissimam intelligeret. Itaq; ex commiseratione exclamat optime autem comparat rapacissimam mulierem charibdi. nam vt hec saxa cauernosa in furente estu nauigia trahunt tractaq; lacerant. sic auara meretrix amantem allicit allectumq; voratur. cum neq; cor pori illius. neq; pecuniẽ parcat.

p CARIBDIS autem & scylla duo monstra sunt in freto siculo. de quibus Maro. Dextrũ scylla latus leuũ iplacata charybdis obsidet

p.n.cõtinue felix
Frater megylle: quo beatus
amore
Vulnere qua pereat sagitta.
dicere ab negat
l ego horarius
Cessat voluntas: non alia bibam
condictõne / themasis / iugo subijcit / amica
Mercede: quę te cunq; domat venus
m turpibus
Non erubescendis adurit
amoribus libero nobili
Ignibus: ingenuoq; semper
horrantis
Amore peccas. quicquid hahes age
.i. hic que sit amica tua
n secretis o
Depone tutis auribus: ah miser
.i. quam rapacissima meretrice locaris
p
Quanta laboras charybdi
honestiore amore
Digne puer meliore flamma:
.i. venefica liberare efficacissimis
q r
Que saga: quis te soluere thessalis
s herbis liberare
Magus venenis: vix poterit deus
vincrum t
Vix illigatum te triformi
v liberabit .i. meretrice dolosa
Pegasus expediet chimera.

q SAGA. Sage inquit Nonius dicuntur fœmine ad libidinem virorum indagatrices. vnde sagaces canes dicuntur ferarum vel animalium quesitores. Acron dicit quod saga est incãtatrix et malefica dicta quod satis agat. Festț⁹ ait. saga quoq; mulier sacrorum. & veri sapiẽs Ordo autem est. que saga thessalis poterit te soluere venenis.

r THESSALIS. Nam ẽ regione veneficis mulieribus abūdasț se & Lucanus & multi alii poete testantur.

s MAGVS. Hoc verbum lingua persica sapientẽ significat vnde illi eos magos appellãt quos greci philosophos quos babyloni chaldeos ḳs Indi gymnosophistas. ḳs egyptii sacerdotes. Et quoniã ipsi huiț artis inuentores cultoresq; habentur. precipue autẽ zoroaster. iccirco qui in arte periti sunt magi appellantur & ipsa ars magica que romanorum legibus exerceri prohibẽt. Cuius rei non ignarus. Vir. ipsam sedidonem excusantem his verbis. Testor cara deos & te germana tuumq; dulce caput magicas inuitam accingier artas.

t TRIFORMI chimera. Sicut superius meretricẽ marinam hic chimerę cõparauit. q. multiformi beluę. que leonis draconis et capre capitibus emineret flammis armata. sic meretrix dolis & incitamentis libidinum multiformem autẽ hac comparatione intelligi voluit omnibus partibus esse turpem.

v PEGASVS. Bellorophontis equus. cuius celeritate chimera dicitur interempta. vnde alas habuisse dicitur. Vir. Alipedumq; fuga curvum tentauit equorum. Oui. li. iiii. met. ex medulę cruore pegasum natum scribit.

Argumentum xxVIII. odes

o Stendit mortem communem omnibus alloquens autem philosophum Architam dicit nil prosuisse mortuo sibi geometriam astrologiamq; nosse. Ille autem respondere inducitur omnib⁹ moriendum esse doctis pariter & indoctis: vario tamen casu: se vero illyricis vndis fuisse obrutũ. Itaq; nautas pretereuntes orat puluerem sibi ipsi iniycere pigeat minime. Hoc dicit.

Ode.XXVIII. Ostēdit mortē cōmunē oībus ꝑ Architā

a TE maris. Hec ode de ꝓsopopeia forma est. inducit enim corpꝰ naufragi Architę Tarentini in littus expulsum conqueri de iniuria sua & petere a pretereūtibus sepulturā. Hic aūt Archytas pythagoricus fuit. qui merito genmetrię peritus dicit. quia pythagorici omnia constare numeris credunt.

b MATINVM. Matinus mōs apuli iuxta quē archytas sepultꝰ ist

c AEREAS domos. quia astrologię sciētissimus fuit ergo domos aereas. i. celum & sidera. Vir. Pandit interea domꝰ oīpotētis olimpi.

d OCCIDIT. Respōdet pro Archyta. Sententia est cōmunis omnibus nec sunt soli docti qui moriātur. sed etiam magni reges & qui multū laboris. vt imperium obtinerent susceperunt. non esse recusandos labores vt doctrina acqrat cum ipsa dignior sit quā imperiū.

e PELOPIS. Tantalus pelopis pater epularū scelere deorum cōuiuia. a quibus pro funestis filii dapibus pœna perculsus est. Vir. in sexto lucent genialibus altis aurea fultra thoris. epulęq; ante ora paratę regifico luxu furiarum maxima iuxta accubat. & manibus ꝓhibent contingere mensas.

f THITONVSQVE. Thitoniū laomedontis filium: aurore maritum in auras receptū dicit. De quo superius ode. vi.

geometrā intelligit arismetricā intelligit

a

t E maris et terre numero carētis arene

cum q̄ metitur.

continet

Mensorem cohibet archyta

ibi incipit ordo

b

Pulueris exigui ꝓpe littus ꝑua matinū

paruū sepulchrū nihil tibi ꝓfuit ad mortalē cōditionē

Munera: nec quicquam tibi prodest

celum & sydera intellectu

c

Aereas tentasse domos: aīoq; rotunduz

.i. celum q. d. nō fuerat tantopere laborandū si tibi nihilominꝰ erat moriendū

Decurrisse polum morituro.

mortuus est hoc est tantalus fuit hospes deorum

d e

Occidit et pelopis geītor cōuiua deorū

.i. a terris in auras abijt.

f

Thitonusq; remotus in auras.

secretis p. n. viri

g

Et iouis arcanis minos admissus. hñtq;

qui fuit

inferna pythagoram inferno

h i

Tartara panthoiden / iterum orco

deorsum missum tpe troiani belli

Demissuz: quāuis clypeo troiana refixo

k recordatus

Tempora testatus / nihil vltra

.i. vltra corpus quia solū corpus perierat crudeli animus aūt immortalis manserat

Neruos atq; cutē morti cōcesserat atrę:

l ignobilis.

Iudice te non sordidus auctor

g ET iouis arcanis. Aut quod minos se predicabat cum Ioue colloqui & ex consilio eius cūcta agere. aut Iouis arcanis. plutōis a quo institutus est iudex pro recordatione iustitię Vir. in sexto Quesitor minos vrnam mouet.

h PANTHOIDEN. Nunc pythagorā significat qui predicauit se apud troiam euphorbum pāthoi filium fuisse. qui interfectus a menaloa iterum reuixit factus pythagoras. idq; eum cognouisse agnito clipeo. quem tēplo euphorbus fixerat hic ante. & in humerum dicitur renatus. postea in pauone postremo iam enium poetē. & dicit cum neruis atq; cute mortuū. anima diu vixisse iterū quia sepe mortuus est trāseat anima eius in alios

i ORCO. Pluto etiam dicitur orcus ait enim Cice. in verrinis vt alter orcus venisse ętnam & nō proserpinam sed ipsam cererem rapuisse videatur.

k TEMPORA testatus. Ordo est testatus troiana tpa refixo clipeo

l NON sordidus auctor Cicero in natura deorum scribit de pythagoreis: quod tantum opinio preiudicata poterat. Vt etiam sine ratione valeret auctoritas Nam pythagorei si quid affirmabant, in disputando querereturq; qua re ita esset respondebant ipse dixit, ipse autē erat pythagoras.

m SED omnes. Ouidi⁹ in met. Serius aut citius sedem properamus ad vnā. MORS oia mordet vt diuus Aurelius inquit hanc hectoris fortitudo nō vitauit nec dexteritas Achillis effugit, nec hercu|lis robur nec phalaridis mine. nec Ganimedis aut helene pulchritudo. nec castitas hippoliti aut diane nec doctrina Socratis aut platonis nec prudentia Catonis. nec continē|tia Scipionis. nec iusticia Aristi|dis, nec carmen homeri aut maronis. nec oratio demosthenis. aut Tullii. nec quisq; in hoc orbe vel splendior fuit lucillo. vel ditior midа. vel maior aio quocumq; iulio: potuit hāc mortis rabiē n gustare.

n DANT alios. Ordo est funera dāt alios spectacula toruo marti. i. multi furore ducti sūt ludi marti. pugnando enim pereunt.

o PROSERPINA. Filia Iouis ex cerere fuit que dū in sicilia flores legeret. a plutone ad inferos rapta. & in coniugē assumpta est.

p DEVEXI orionis. In deuexo celo positi. diuidit enim eum equinoctialis circulus cū tauro decertantem collocatum vt scribit higinus. de orione multa idem higin⁹ & naso li. v. fasto. de quo ait creuerat immensum. comitem sibi dēsa fecit. Ille deę custos ille satelles erat. deum relatus inter sidera stellas habet decem & septem. Huius sideris incertam tempestatem dicunt, nā sua magnitudine pluribus diebus oritur hinc ait Vir. li. i. an. Cst subito assurgēs fluctu nimbosus orio in vada cęca tulit.

q ILLyRICIS vndis. Illyris adriatici maris latus occupat teste mela et dionisio. Et plinius li. iii. inquit Que pars ad mare adriaticum spectat appellatur Dalmatia & illyricum.

r AT tu nauta. Hic quasi archy|naturalis veritatis & scientie — m — expectat

☞ Naturę vericę: is oēs vna manet mors
intranda iter mortis.

Et calcanda semel via lęti
nducunt furores bellici ludos ip.n.
n crudeli

Dant alios furie toruo spectacula marti
cladi
i

Exitio est auidum mare nautis
con mortes

Mixta senū: iuuenū dēsant fūera: nullū
ypalege est i. nullum caput fugit proserpina
o

Seua caput proserpina fugit.
orchiram velox
p

Me quoq; deuexi rapidus comes orionis
p.n. venit submergit
q

Illiricis notus obruit vndis
.i. ronq; malignus
r

At tu nauta vage ne pce malign⁹ arenę
sepult inspulto.

Ossibus & capiti inhumato

Particulā dare: sic q d'cūq; minabit eur⁹
.i. talo mari talitus species p genere
t v

Fluctibus hesperijs: venusinę
afficiantur incolumi
Plectant silue te sospite. m'raq; merces
q.n. vndecūq; est occasio punitur benigno

Vnde potest tibi defluat ęquo
nam neptunus a carentinis cultus fuit
s vel habebat in custodia carentum s

Ab ioue: neptunoq; sacri custode tarēti
pulsus 3 q nocebit

Negligis immeritis nocituram
filiq scias

Post mō te natis fraudē cōmittere: fors t
conditio mortis
pene q superbis dantur

Debita iura viceq; superbe
expectāt .i. pces mee afficiēt vltōem huius
rei.

Te maneāt ipm: precibus nō linḡr i vltis
exptatōnes liberabunt
o purgatōnes

Teq; piacula nulla resoluent
ad terminū
b vel partiam

Quāquā festinas nō ē mora lōga licebit
super corpore meo
c

Iniecto ter puluere curas.

tam ponit precari nautā. ne remaneat insepultus. sed etiam arenam iniciat. Ordo est. at tu nauta ne parce malignus dare particulam vagę arenę ossibus & inhumato capiti Sic plectantur venusine siluę quod cumq; minabitur eurus hesperiis fluctibus &c.

s EVRVS. IS ventus est veniens ab oriente equinoctiali. a romanis nauticis subsolanus cognominat. Auctor est Gellius li. ii. c. xxii.

t FLVCTIBVS hesperiis. Hesperia italia dicta est. qd occasui subiecta sit ab hespero stella. vt refert Macro. li. i. sat.

v VENVSINE. Venusia colonia fuit inter lucaniam & Apuliā.

x AB Ioue. Nec temere nauigantibus placare cupit Iouem et neptunum nam iupiter aer est a quo fiūt tempestates siue tranquille. neptunus vero potest mare nauigātibus tranquillum prestare.

y TARENTI. Tarentum est ca|labrie ppinqua. & maritima vrbs extrema italie & brundusium. de quo multa Strabo. li. v.

z NEGLIGIS immeritis. Ordo est modo negligis committere scilicet in me fraudem post te nocituram natis immeritis. q.d. negligenna ductus committis fraudē i. defraudas me sepultura. quā humanitatis officio prestare teneris. sicq; committis scelus nocituru tuis posteris. quamuis immeritis.

a TEQVE piacula. i. nullo modo expiabis hoc sceluſ quod in me admittis.

b QVAMQVAM festinas. per suaserat ab honesto. & vtili nunc etiam a facili.

c INIECTO ter puluere. Nā & hoc genus est sepulture Virgi. Aut tu mihi terram inice namq; potes portusq; require velinos Ter. quia ter manes vocabāt. Vir. Et magna manes ter voce vocaui.

Argumentum odes. XXVIII.

i Cciũ alloq̃tur dicẽs eũ auaritie causa militiã parare ꝑthis ac medis. Verũ q̃s neget flumia in fontes redire posse: hocẽ cõtraria fieri / cũ olim studiosus philosophie illa relicta militiã subeat. H.d.

Ode XXVIII. ad Icciũ militarẽ relicto philoso. studio

a ARABVM. Arabia inter assyriam & egyptum eius pars ad orientẽ spectans nabatea dicitur Oui. eurus ad auroram nabatheaq; regna recessit. Regio preciosa est & penuria aquę laborat & putei qui sunt deindustria ab incolis occultãtur. ne irruentibus hostibus potũ prebeant que vero ad meridiẽ vergit ea feracissima est omnium aromatum. et felix appellatur arabia.

b GAZIS. Gazam persę ęrariũ vocant vt scribit Mela.

c SABEE regibus. Saba regio est turifera. arabię spectans ortus solis ęstiui vt docet Plinius li. xii. Et Strabo li. xvi. scribit quod sabei felicem arabiam incolunt supellectilem ex argento & auro multã habent. Vasa / lectos / tripodas crateras cum operculis domosq; sumptuosas. nam & porte & parietes & tecta ex ebore auro argento lapidibusq; incrustatis sũt distincta.

d QVE tibi virginum. Ordo est que virginum necato sponso tibi seruiet.

e DOCTVS. resposio est.

f SERICAS sagittas. Seres vt scribit Pli. li. vi. c. xvii. regionem inhabitant quę spectat ęstiuum orientẽ laniuitio siluarum nobiles adlatius li. ii. g. Virgil.

q; vulgus felicitaẽ .i. emularis
in diuitijs collocat a

i Eci beatis nunc arabum inuides
diuitijs duram
b
Gazis: & acram militiam paras
a romanis c
Non ante deuictis sabeę
datiuus est forti de medis legito ode
se cunda. li. primo
Regibus horribiliq; medo
fabricas d .i. que virgo.
Nectis cathenas: que tibi virginũ
q. d. non sine tuo
periculo fiet
Sponso necato (barbara) seruiet
q. d. ponamus q; rapias puerũ regiũ qui sit tibi pincerna
puta ne hoc tanti vt philosophiam deseras
Puer quis ex aula capillis
pocula tua ponetur vnguentatis
Adciathum statuetur vnctis
puer parthicas.
e f
Doctus sagittas tendere sericas
g
Arcu paterno: quis neget arduis
decliuos rursus ascendere
Pronos relabi posse riuos
illũ fluuiũ ad originẽ suam
Montibus: & tyberim reuerti:
h icci ex oibus locis
Cum tu coemptos vndiq; nobiles
hoc est philosophiam / .i. secram
i
Libros paneti socraticam domum
h hispanicis
Mutare loricis iberis
hoc ad illud tendit. necte cathenas
l studia / con
Pollicitus meliora tendis,

g QVIS neget. Sensus est. Quis neget contraria fieri posse. cum tu olim philosophiæ deditus militiã subeas relicta illa. Simili est illud virgilianum. Iungentur iam gryphes equis &c.

h CVM tu. Ordo est omnia in contrarium mutabuntur. cum tu velis mutare libros panætii nobiles & ceptos vndiq; & domũ socraticam loricis iberis.

i PANETI. Panetius stoicus & preceptor scipionis aphricani. & lelii gener rhodius vt porphirio scribit. eundem vero Cicero imitatus est in officiis.

k LORICIS. dicitur autem lorica quia loris alligata sit: & per loricas hic militiam intelligit.

l POLLICITVS meliora. Meliora autem absolute dictum aut studia subaudiendum studia poeta secundum suam opinionẽ philosophiã vult intelligi.

Argumentum. xxx ode

h Ortatur venerem vt relicta cypro se in ædem Glicere transferat (de qua superius ait vrit me Glicere nitor) Secumq; ducat gratias & nymphas iuuentam atq; mercurium. Hoc dicit.

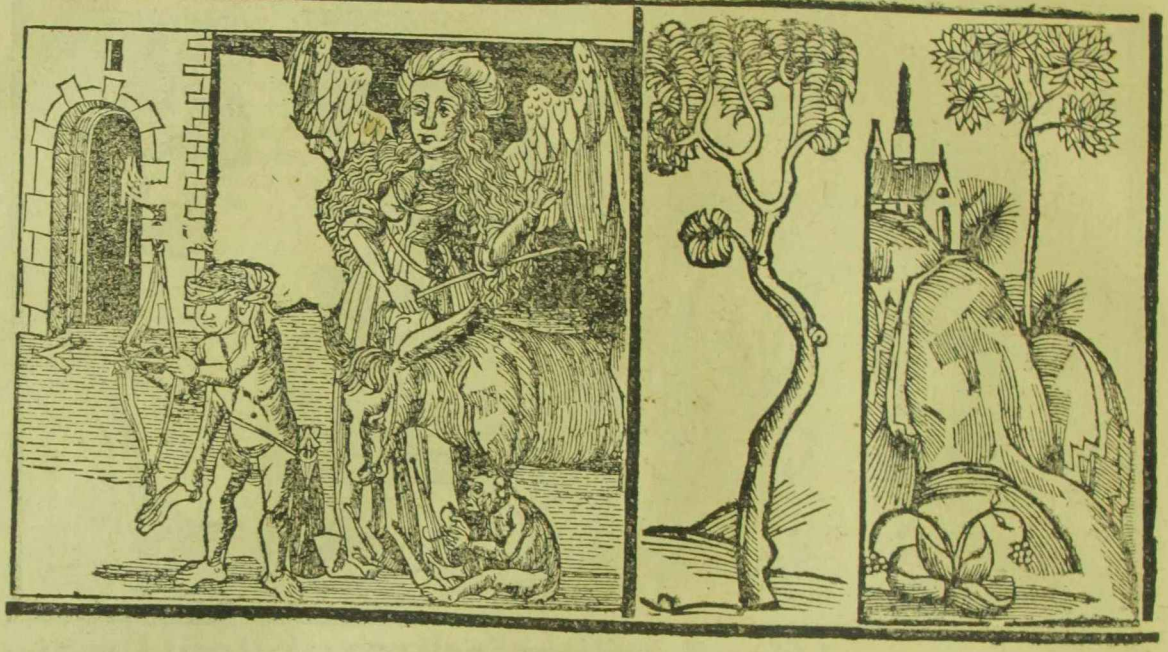

a O VENVS. dicarat glycera facellum veneri. Poeta autem scribit tanq; epigrāma illi sacello in quo venerē orat. vt relictis papho. gnido & cypro in ędem glycere sibi dedicatam migret.

b GNIDI. Gnydus in caria vrbs que portus duos habuit.

c PAPHIQVE. Paphos cypri vrbs portū habebat & tēpla optime structa vt Strabo scribit li. xv.

d AEDEM. Aedis dicta ab aditu q̄d plano pede adibant. vt Varro docet. Aedem autē numero singulari de templo tātum dicimus plurali vero & de domibus & de templo. Seruius in li: ii. æn.

xxx. ode ad Venerē

a b c
o Venus regina gnydi: paphiq;
dimitte tibi dedicatam de q̄ ode. i. ꝛ iij.
Sperne dilectā cypron: & vocantis
p. n. amice.
tibi veneri
Ture te multo glycere decoram
migra
d
Transfer in ædem
q: amor flammas iniecit cupido i. distinctis
Feruidus tecum puer & solutis
de q̄bus ode q̄rta festinent ad edē glicere
cingulis e
Gratie zonis: properentq; nymphe
q: sine venustate nulla est comitas
f
Et parum comis sine te iuuentas
de hoc vide plura ode. x g
Mercuriusq;

e NyMPHE. harū plura sunt genera. Nam que maris sunt nerinę appellantur que fontium Naiades quę montium oreades appellantur. Sūt itē driades siluarū nymphe sunt hamadriades que cum arboribus & oriuntur et occidūt Sunt napee florum.

f ET parum comis. hoc est minus elegans iuuentas sine venustate hoc est sine te. Sciendū est tamen venerem non tantum concubitus sed etiam omnium elegantiarum esse dominā sic alibi ipse ordinis hec virtus erit & venus.

g MERCVRIVSQVE. p Mercurium questum vult accipi tanq; sine venustate nec lucrum sit.

Argumentum. xxxi. odes

f Cribit poeta ab Appolline nuperrime dedicato se minime petiturū que ad auaritiam attinent Vti feraces segetes: armenta: aurum ebur: rura & similia: erat enim paruo contentus & iam paratis. petit autem corporis valitudinem cū sana mente vsq; ad senectutē lyrico studio nō cariturā. h. d

Ode.xxxi.ad apolli.narrat.n.q̄d ip̄e poe.ab illo petat

a QVID dedicatū. Appollinis templū augustus in palatio dedicauit ergo dedicatum non a se dicit poeta. sed quod alioquin dedicat⁹ est. ipsum autem ait dedicatū apollinem pro templo eius.

b NON opime segetes feraces: negat se poeta ab Apolline ea petere que ad auaritiam spectant.

c SARDINIE. Hec insula est in mari tyrrheno. Et in parte mōtuoso atq; sterilis. Magna tamen eius pars agrum habet rebus omibus felicem precipue tritico. Vnde horreū romani populi olim habebat̄.

d INDICVM ebur. Quia ex india veniunt maiores dentes et plures quia in india & plures sunt & maiores elephanti quam in mauritania. Virgi. India mittit ebur molles sua thura sabei.

e LyRIS Fluuius campanie est interfluens vrbem minturnēsium Virgi. Et vmbrosę lyris per regna marice

vel quem ipse domi vel augustus
a in palatio dedicauit
q Vid dedicatum poscit appollinē
de se tanq̄ de tertia p̄sona loquitur
vates calice
Vates: quod orat de patera nouū
effundens vini fertilis
b
Fundens liquorem: non opime
agros abundantes vel fertiles
c
Sardinie segetes feraces
ꝓpter magnos regio apta pecori
calores
Non estuosę grata calabrię
pecora poscit d
Armenta: non aurū aut ebur indicum
agros
e
Non rura/quę lyris quieta
circundat lenis fluuius
Mordet aqua taciturnus amnis.
s. illi.
amputent f
Premant calena falce quibus dedit
g
Fortuna vitem: diues & aureis
ebibat poculis
h
Mercator exiccet cululis
empta vel mutata
i
Vina syra reparata merce.
mercator sepius
charus Dijs clarus ipsis: quippe ter & quater
ꝓpter lucrum q.d. remotissimum
h i
Anno reuisens ęquor athlanticum

f CALENA. Cales opidum est in agro Sidicino vbi optima vina vt falerna nascunt̄ vide etiā ode. xx

g DIVES & aureis. Ordo est & diues mercator car⁹ ipsis diis quippe ter & quater anno impune reuisens athlanticū mare exiccet vina aureis culullis reparata syra merce.

h CVLVLLIS Proprie autem cululli calices dicuntur fictiles: quibus pontifices virginesq; vestales vtebantur.

i VINA syra reparata merce. q. commutata vina syra merce. Syram autem mercem preciosissimā accipe quę. s. in purpura & pipere & vnguentis aliisq; similibus esse solet.

k EQVOR athlanticum. Occeanus athlāticus dicit̄a mōte athlāte de quo poeta li. iiii ęn. ait occeaniq; finem iuxta solemq; cadentem. vltimus ethiopum locus est. vbi cęlifer Atlas axē humero torquet stellis ardentibus aptum.

E

l IMPVNE. Cum admiratione dictum quod sue stulticie et auaritię seuienti mari poenas non det.

m CyCHOREA. Herba multis & tenuibus radicibus. quas in tyba nomiauit in.iiii.geor. Strimonięq; grues et amaris i tyba fibris.

n MALVE. Malua maluę dicitur quedam herba. & dicit a mollio mollis quia ventrem molliat.

l non potest esse auarus cui tam tenuis victus satis sit

Impune: me pascunt oliue

pascis lubrice
m n
Me cychorea, leuesq; maluę.

o acq̃sitis horatio
Frui paratis & valido mihi
hpoebe p sed .i sana
p
Latoe, dones: at precor integra

deformem
Cum mente nec turpem senectam
deducere .i. lyrico studio
Degere: nec cythara carentem.

o FRVI paratis. Aut iis que ego paraui. Aut parata sunt. i. in promptu sunt omnibus. Ordo est & latoe precor dones mihi valido frui paratis. ac cum integra mente nec turpem senectam nec carēte cythara vt sit mens sana in corpore sano.

p INTEGRA cum mente. Iuuenalis etiam sat. x. inquit orandū est vt sit mens sana in corpore sano.

Argumentum. XXXII. Ode.

a Barbyto. i. sua cythara poscit: vt quicquid secum luserit diutius viuat. Hortaur que dicat latinum carmen: & canere perseueret. eius deinde laudes enumerat: dicit enim alcęum barbyto cecinisse liberum: musas venerem: cupidinem: & lyceum puerum sibi dilectum. Dicit etiam esse phoebi ecus & gratum summi iouis dapibus: dulceq; sis, laborum lenimen. H. d.

Ode. XXXII. Ad barbyton De carminibus suis

curis locus poete accommodatus

p Oscimus si quid vacui sub vmbra
a
scripsimus. b ciue finem
Lusimus tecũ qđ & hũc in annũ
ve annos
Viuat & plures: age dic latinum
vide ode. i. scz non
o ignra morituũ
Barbyte carmẽ
.i. alceo. quẽ hore decentate
rius imitatus est
Lesbio primum modulate ciui.
audaꝯ nam si etiam armis res leuiores cantꝰ poetꝰ
c admiscuit. nõ dubitur mihi vitio. si id facis
Qui ferox bello tamen inter arma
siue bello gereret. siue in magdido
portu quiesceret
d
Siue iactatam religarat humido
tudo
Littore nauim
bachum deam amoris
e et
Liberum & musas: veneremq; & illi
f cupidinem
Semper herentem puerum canebat
p. n. pueri quẽ alceus dicit g
Et lycum nigris oculis: nigroq;
h ignram dicit i pulchrum
Crine decorum
O decus phœbi: & dapibus supremi
k l
Grata testudo iouis: o laborum
maiorũ enim lenimen est cythare cantus
quandocũq;
Dulce lenimen mihi cũq; salue
apto loco & tempe
m
Rite vocanti.

lutis. Tradunt & musas virgines cum eo profectas apprime eruditas. iis tum propter cantus suauitatem. tum quia docte saltare bonisq; artibus erudite erat deus ille oblectabat. Scribit ea diodorus li. v.

f HERENTEM puerum. Qui nusquam ab eo discebat. nam semper amabat.

g NIHRIS oculis. Nigredo pupillarum in oculis laudatur.

h O DECVS. Exaltatur enim phœbus in cithara. que illi rectori & moderatori reliquorum luminũ propter celestem harmaniã datur.

i DAPIBVS. Recte autem dixit dapes. nam volunt dapes deorũ & principum. epulas priuatorum. Sensus autem est. non solum hominum sed etiam deorum conuiuia illa exhilerantur.

k TESTVDO. Hoc est cithara quia prima in formam huius animalis facta est.

l O LABORVM. Ordo est salue o dulce laborum lenimen mihi cumq; i. quandocũq; rite vocanti.

m RITE vocanti. q. d. etiam si te digno carmine vocauero.

Argumentum odes.XXXIII.

a Lbium Tybullũ hortatur ne doleat: quod ab immiti Glicera spernitur: sic enim veneri visum: Cui quidem placet & formas & animos impares sub iuga mittere: cum suo ioco: hinc pulchra licoris cyrũ adamans ab illo spernit. Ille vero ab aspera pholoe. Sibimet etiã accidisse ait idem. nam cũ a pulcherrima appeteretur. Potius libertine myrtile inhesit. que certe acerrima erat. Aliorũ itaq; exemplo Albium amice despectum solari contendit. Hoc dicit.

Ode.XXXIII.ad Albium Tybullum.

a MISERABILES elegos proprie elegiorũ versus aptissimi sunt fletibus.

b CVR tibi iunior. Quereris enĩ vnde fit quod dii illi quanto perfidior est tanto maiorem tribuant pulchritudinẽ cum contraria mereamur.

c PRENITEAT. tibi .i. magis te niteat ac placeat glicerę.

d INSIGNEM tenui fronte ly. Argumentationibus e grauioribꝰ philosophię locis eductis ad leuissimas amatorias res probandas vtitur. s. non esse recusanda que nobis accidant cum multis communia q; probat exemplo lycoridis. que cum pulchra sit & vehementer cyrum amet. tamen ab eo non amatur. cyrus autem declinat in asperam pholoen que in illũ aspera immitisq; sit.

e APVLIS lupis. Sic Vir. mopsonysa dat quid non speremus amãtes. Iungentur iam gryphes equis ęuoq; sequenti. Cum canibus timidi venient ad pocula damę.

f SIC visum. Quotienscumq; ratio non apparet sic visum interponitur vt Vir. Postq̃ res asię priamiq; euertere gentem immeritam visum superis.

a Lbi ne doleas: plus nimio memor
crudelis .i. ueue flebiles
p.n. meretricis a
Immitis glycere: neu miserabiles
q̃bus de illa conq̃ris
b adolescentior
Decantes elegos cur tibi iunior
quia pfidia exciterat amatori
c
Lesa p̃niteat fide.
pulchram parua accusatiuus grecus
d p.n.
Insignem tenui fronte lycordia
arescit p.n. iuuenis crudelem
Cyri torret amor: cyrus in asperam
propensus est p.n. meretricis e
Declinat pholoen: sed prius apulis
.i. prius lupi cõcumbent cum capris
Iungentur capree lupis
quod
Cyro
Quam turpi pholoe peccet adultero:
placet
f
Sic visum veneri: cui placet impares

g AENEA. Autem hic est quadrisyllabum vt ibi in li. i. meth. Tertia post illas successit ahenea proles & propterea interponenda est inter a & e littora h.

h IPSVM me. Dicit se amore amicę ab vxoris coniunctione reuocatum. cuius ita litibus vel amaritudine vexetur quemadmodum calabrie littora maris adriatici tempestatibus.

i GRATA. Non quia illa sibi vices in amore reddat, sed grata. i. iocunda. nam & si ab ea durius tractaretur tamen non poterat non amare. neq; poterat non lętari illa seruitute.

impares dura
g
Formas atq; animos sub iuga ęnea
crudeli amori
Sęuo mittere cum ioco
horatium dignior amica
h
Ipsum me melior cum peteret venus
.i. iocunda vinculo amoris .p.n. amice
i h
Grata detinuit compede myrtile
cibus cōtinuit
l m
Libertina: fretis acrior hadrię
erigentis pre nimio estu fluctus
Curuantis calabros sinus

k COMPEDE. Compedem singulari numero contra veterum posuit consuetudinem.

l LIBERTINA. Hec est conditionis distinctio vt hominum alii liberi dicantur. alii serui. & liberorum rursus alii ingenui sunt alii liberti alii libertini. de quibus habes multos ti. apud iurisconsultos.

m HADRIE. Mare tyrrhenum quum iam ad iapigiam vsq; reclinat. atq; inde boream versus dilatat sese. hadriatici confestim nomē sortitur. Auctor est Dyonisius.

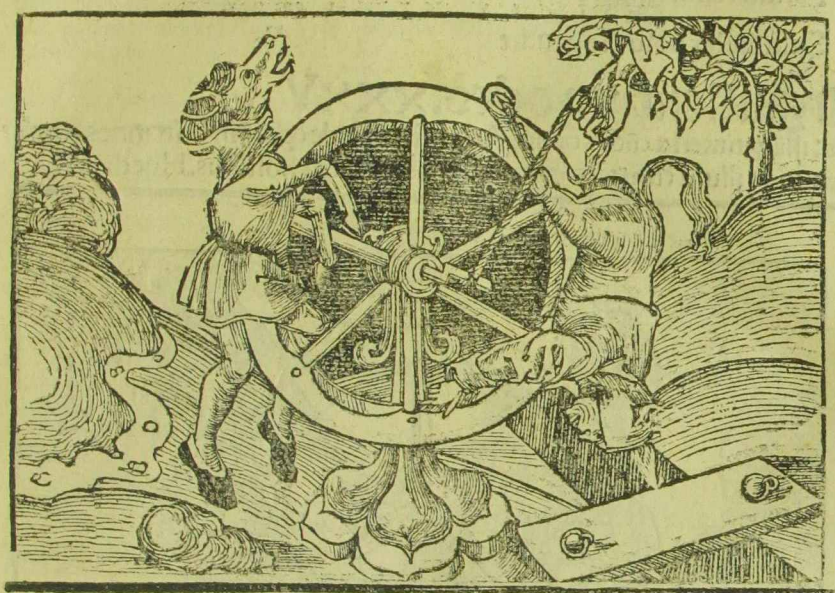

Argumentum odes. XXXIIII.

Scribit quod dum sectaretur Epicureā sectam parcus & infrequens deorū cultor euaserat. Nūc vero se cogi ait relicta repetere. Deus enim mutare pōt ima sūmis. insignem attenuare. obscurū educere. propterea q; fortunam hunc eleuare: illum deprimere. Hoc dicit.

Ode. XXXIIII. De dei potentia. Ad seipsum

a PARCVS deorum. Est autē ordo. Ego parcus et infrequens deorum cultor dum consultus insanientis sapientię erro.

b INFREQVENS. Nam cum putarent deos Epicurei humana non curare. neq; irasci hominibus aliquo scelere. neq; moueri vlla virtute volebāt ipsos propter has res non esse colendos sed propter earū excellentiam. idq; non nisi paruo raroq; sacrificio. & illud facit pro declaratione totius ode.

c NVNC retrorsum. Metaphora est a nauigatione eo quod contempta epicureorum disputatione

ego .i nō freq̄ns
a b
p Arcus deorū cultor & infrequēs
epicuree secte philosophie
Insanientis dum sapientię
peritus c
Consultus erro. nunc retrorsum
ꝓpositum repetere primū
religionis ⁊ sapientie
Vela dare: atq; iterare cursus
iupiter
d
Cogor relictos, nāq; diesper
.i. fulmine solitus diuidere
e lucenti
Igni corusco nubila diuidens
serenum
Plerumq; per purum tonantis
fulmina mobilem
f celi
Egit equos: volucremq; currum

reuerti se ad credendum asserat deos curare mortalia.

d DIEPER. Olim iupiter dictꝰ est vt diei pater scribit Mac. li. i. sat. Meminit & Gellius.

e IGNI corusco. Si in nube luctetur vapor aut flatus tonitrua edūtur. Si erumpat ardens fulmina. Si longiore tractu nitatur fulgetra. iis finditur nubes. illis prerumpitur Plinius auctor li. ii.

f VOLVCREMQVE currum Ex vulgi opinione plerūq; sensus poetę concipiunt vt hic de curribꝰ dictum pro olimpi strepitu.

g TENARVS Enim laconie ꝓ montorium est aduersum aphricę ripa erecta est sacram neptuni ędē constructā continens in luco propinquaq; spelunca est per quā cerberum ab inferis superius reductū ab hercule fabule canunt id Solinus scribit. & Strabo li viii. scribit item latius Seneca in hercule.

soue sine sensu tarda quod terre epitheton est

Quo bruta tellus & vaga flumina

palus inferna

Quo stix & inuisi horrida tenari

inferius in occidente est athlas mons de quo ode. xxi.

Sedes atlantheusq; finis

sedeus

Concutitur: valet ima summis

eleuare eos qui depressi sunt scz ꝓpter scelera diuitem

Mutare. & insignem attenuat deus

humilia eleuans verticem ꝓpter virtutem.

Obscura promēs hinc apicem rapax

lamentatōne sonoro

Fortuna cum stridore acuto

deposuisse

Sustulit. hic posuisse gaudet

h HINC apicem. Ordo est fortuna rapax cum acuto stridore sustulit hinc apicem hic posuisse gaudet idest summos infimos reddit et cōtra fortuna enim immeritos auget honoribus.

i GAVDET. Quia letari putat fortuna calamitatibus hominum

Argumentum odes. XXXV

f Ortune potentiā scribit: illāq; timeri a cūctis oñdit. Augustū deinde cęsarē in brittannos euntē eidem cōmendat. orat enim vt illum cum toto exercitu seruet deuictis hostibus. Hoc dicit

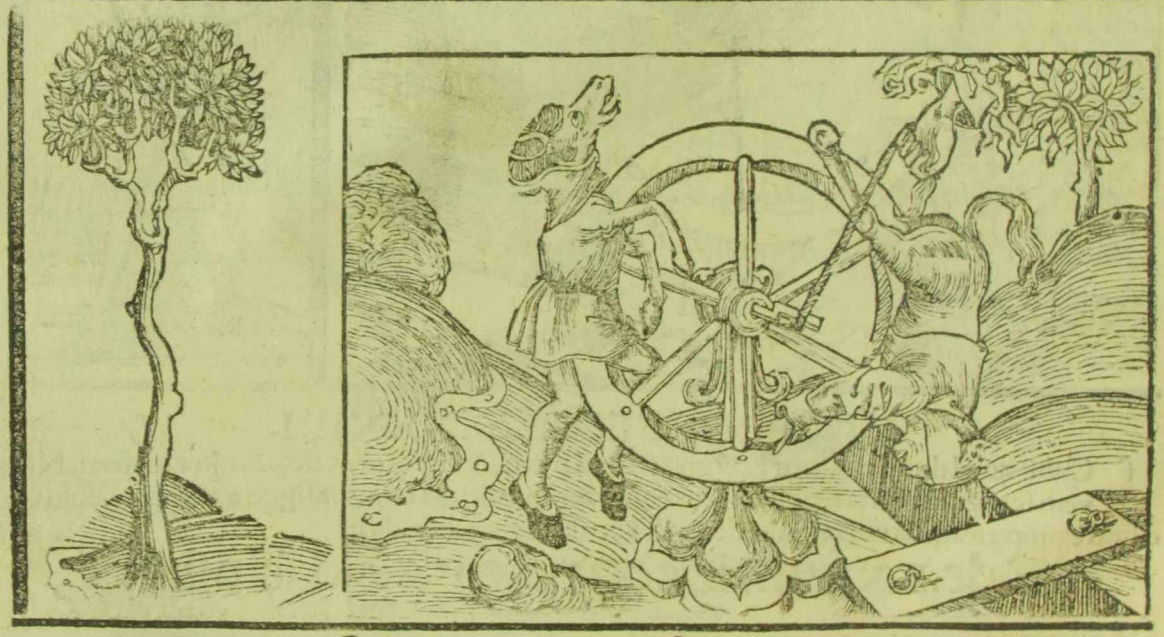

Ode. XXXV. ad fortunam

a O DIVA. Contraria superiori videtur quam nunc scribit ode in illa enim omnia fortune ademerat & diuine prudentie attribuerat. in hac tanquam illi reconciliatus sit omnia reddit.

b ANCIVM. Vrbs latii vbi religiosissime fortuna colebatur.

c IMO tollere gra Sic iuuenalis Si fortuna volet fies de rhetore consul. Si volet hec eadem fies de consule rhetor.

fortuna vrbem

a b

O Diua gratum que regis antium

prompta infima extollere ad honorē

c ꝛ diuitias

Presens vel imo tollere gradu

homuntionem

d

Mortale corpus. vel superbos

parata es cedibus

Vertere funeribus triumphos

metuit fortunā circumuenit

Te pauper ambit sollicita prece

agricola e

Ruris colonus. te dominam ęquoris

d VEL superbos. Mira ergo potentia si & eos in quibus nulla virtus est ad summum gradum subuehit & eos qui suis preclaris virtutibus iam summa imperia tenebant deiicit.

e TE dominam ęquoris. Fortuna enim & ęquori dominatur: ita vt a nauigantibus inuocetur.

f BITLINA carina. Species pro genere. vt innatat alnus missa pado. Bit hini autē asie populi iuxta phryges & mysios vt Stra. ait li. xi

g CARPATHIVM pela. Carpathos insula excelsa a qua pelago quoq; nomē inditum est vt scribit Strabo li. xi.

h DACVS asper. Diuiduntur Daci a germanis Danubio. vt scribit Tacitus de eisdem latius Strabo li. vii.

i PROFVGI scythę. i. parthi. nā ii fuerunt scytharum exules. quod etiam ipsorum vocabulo manifestatur scythico enim sermone exules parthi dicuntur. Auctor est Iustinus li. xli.

k LACIVM ferox. Vnde anchisę vmbra dormienti æneę li. v. æn. ait. Gens dura atq; aspera cultu de bellanda tibi latio est.

l REGVMQVE ma. Proprie timere filiis matrum est.

m PVRPVREI. Purpuratum ornatum purpura. purpureum vero quod totum fit ex purpura.

n STANTEM columnā. Metaphora est. intelligit enim regni robur. Cuius pręsidia vt iquit Salustius non exercitus neq; thesauri verum amici.

o CONCITET. Vt iunius brutus egit. contra tarquinios vt item M. Brutus contra iulium cęsarem

p TE semper. q. d. quod placuit fortunę id ineuitabile & necessarium est. vt necessitas fortunę subiecta dici possit.

q CLAVOS traba. Sēsus quod omnes cruciatus fortuna secū trahat. Clauos trabales idest ingentes et longos vti trabes hec autem omnia tormentorum genera.

r CVNEOS. Intelligit ferrea frustula quibus constringuntur compedes & manice.

s VNCVS. Curuum ferrū quo rei & infoelices trahebantur. Vnde Iuuenalis satyra. x. ait Scianus ducitur vnco spectandus.

.nauta instigat
f
Quicunq; bithyna lacessit
.i. naui
g
Carpathium pelagus carina
fortunam
metuit
h i
Te dacus asper. te profugi scythe
s. metuunt victoriosum
ie
Vrbes gentesq;. & latium ferox
l
Regumq; matres barbarorum. &
purpurati / o fortuna
m re
Purpurei metuunt tyranni.
iniusto. .i. potestate
deijcias
Iniurioso ne pede proruas
/ stipatus
n
Stantem columnā. ne populus freq̄ns:
desides ⁊ nihil agentes
Ad arma cessantes ad arma
clamet quia imperium semper
o fragabile putatur
Concitet. imperiumq; frangat:
dissillabum nunc est.
p fortunā crudelis
Te semper anteit sęua necessitas,
q r
Clauos trabales. & cuneos manu
portans trisillabū est crudelis
.i. firma
Gestans ahena/nec seuerus
s t
Vncus abest. liquidumue plumbum./
fortunam
v x
Te spes: & albo rara fides colit
scz fides scz fortunā re
y z
Velata panno: nec comitem abnegat,
quoriensc unq;
Vt cunq; mutata potentes
aut luctu aut pauperie
tu fortuna re
Veste domos inimica linquis.
infida
a b
At vulgus infidū. & meretrix retro
periurata vasis
c d
Periura cedit/diffugiuntq; cadis
exhaustis
Cum fece siccatis. amici,
.i. simul.
Ferre iugum pariter dolosi

i LIQVIDVMVE plumbum. Nocentes enim liquefacto plūbo quandoq; plectebantur.

v TE spes. Que sola sperādo meliora durat. Vir. Spem vultu simulat premit altum corde dolorem.

x RARA fides. Bono epithito raram fidem appellat. quia a paucis colitur.

y PAMO albo. Posset videri sordide dixisse pamo nisi vellet hac conceptione intelligi a pauperibus magis coli fidem. Albo autem dixit propter honestatem fidelitatis.

z NEC comitem. ab. Non spernite inquit o fortuna fides cum linquis potentiorum limina. vel cum relinquis diuites. per hoc autem videtur significare eos qui ex dignitate honoris aut diuitiarum ceciderint. nec fidem apud eos remanere idest fidem quoq; ammittere. Iuue. Quantum quisq; sua numorum seruat in arca. Tantum habet & fidei. Ordo est. nec abnegat comitē: vt cumq; liquis potentos domos mutata veste.

a AT vulgus. Ostendit superius fidem sequi fortunam quocumq; mutata erit vulgus autem & meretrix & infidi amici mutatam fortunam diffugiunt. Vnde Ouidius inquit li. ii. de ponto. Turpe quidē dictu. sed si modo vera fatemur. Vulgus amicitias vtilitate probat. Et in. i. li. tristium Donec eris foelix multos numerabis amicos.

b ET meretrix. Nota contra meretrices hunc textum. Meretrix est que pecunia et non amore corpus suum vulgat.

c DIFFVGIVNT cadis. Ordo est amici dolosi ferre iugum pariter. i. amici qui dolo & fraude detractant ferre calamitates vna cum amico confugiunt idest relinquūt amicum.

d CADIS idest vasis quibus vina conduntur. Virgi. Vina bonus que deinde cadis onerarat acestes.

e SERVES iterum. Longum est hyperbaton. tendit enim illuc vsq; o diua gratũ que regis antiũ & c.

f IN vltimos bri Britannia ante romanis incognita primũ a Iulio cesare in gallos bellum gerente victa est quamuis nihil huiusmodi mãdãte senatu. Qua propter censebat Cato nõ modo triumpho honestandnm sed potius pena afficiẽdum cesarẽ. qui immanes barbaros non sine reipub. periculo irritasset. Defecit tamẽ britannia post mortem Iulii quam cesar recuperauit. Ergo de parthis populis orientalibus. & de britannis triũphauit. Hinc Vir. Et duo rapta manu diuerso ex hoste throphea. Bisq; triumphatas vtroq; a littore gẽtes.

g EXAMEN. Metaphora eni est ab apibus. quarũ filii relinquẽtes alueos examen colligũt. & alio se conferunt.

h EOIS partibus. Orientalibus populis vt medis: parthis: persis: arabibus: indis.

i OCEANOQVE rubro. Ex mari eoo vnde sol oritur quod indicum vocant. quod rubrum mare siue æthiopicum appellãt ad austrum versus effunditur. ex ea maxime parte qua vasta quedam solitudo & inhabitabilis plaga terrę cõspicit. ardentibus semper caloribus exusta Auctor est Dyonisius

o diua euntem augustum

c f
Serues iturum cęsarem in vltimos,

Orbis britannos. & iuuenum recens
militum agmen

g h
Examen eois timendum
.i. mari rubro.

i
Partibus. oceanoq; rubro,
quas bella ciuilia dederant

l
Heu cicatricum. & sceleris pudet,
hoc est ciuitũ q.d. nihil ferrea

l
Fratrumq;, quid nos dura refugimus
nefarij, scelerati

Aetas? quid intactum nefasti
a quo templo
q.d. a nullo

Linquimus? vnde manum iuuentus

Metu deorum. continuit quibus

m
Pepercit aris? o vtinam noua
q.d. felicius formata / repercussum
tu fortuna
.i. reficias

Incude diffingas retusum in
populi

n
Messagetas arabasque ferrum;

k HEV cicatricum. Detestat poeta bella ciuilia. quibus quidẽ omne nefas commiserant. spreto deorum metu: suorumq; pietate. charitateq; patrię que omnibus maxima esse debet quod & Cirero meminit.

l QVID nos dura refugimus. Per appositionem. q.d. nullum stelus pretermisimus quoniã sumus dura ętas idest crudelis ętas: nam durum crudelem dicimus quoniã nulla humanitate mollescit. vel dura .i. ferrea poetę enim per metalla ętates diuiserunt: primamq; quoniam iustissima esset auream dixere. Oui. in .i. meth. Aurea prima sata est etas que vindice nullo sponte sua sine lege fidem rectumq; colebat. Secũdum quia paulo deterior fuit sed non multum depriuata dixerunt argenteam Tertiam eream Quartam ferream.

m OVTINAM. Optat vt arma malo omine fabricata quoniã in ciues conuersa sunt. nunc melioribus auspiciis refabricentur vt vertantur in messagetas & arabes.

n MESSAGETAS. Messagete populi sunt thracie. De quibus meminit multa herodot⁹ libro. iii. Et Strabo li. xi.

Argumentum odes XXXVI.

Scribit sacrificandum esse dijsq; gratias agendas: obseruatum ab eis pomponiũ Numidiam nuper enim ex hispania sospes redierat. Hortatur inde vt diem leti & hilares celebrent: genio operã tribuentes. Hoc dicit.

Ode. XXXVI. leticie vacādū ſcribit ob numide reditū ex hyſpania.

a ET ture. Parat ſacrificium pro reditu pomponii numide quod vouerat ſi incolumis rediſſet.

b QVI nunc heſpe. Ordo eſt qui ſoſpes reuerſus ab vltima heſperia diuidit multa oſcula charis ſodalibus. nulli tamen plura diuidit quā dulci lamię memor ſimul mutate toge.

c HESPERIA. Dicta italia ab heſpero rege. dicitur etiam heſperia hyſpania ab heſpero ſtella occidentali.

d DIVIDIT oſcula. que conſuetudo eſt amicorum dum de longinquo tardius reuertuntur.

e REGE. Pro rectore. Sic iuue. Optima ſiluarum interea pelagicq; vorabit Rex horum.

f PVERCIE. Dixit metri cauſa vt ſtaret ſolus dactilus.

g MVTATE ſimul toge. Nam cum ad adultam etatem deueniſſent depoſita puerili pretexta viridē togam ſummebant. i. memor toge quam mutata pretexta ſummebant. Simul ergo erant cogtanei.

a in ſacris enim etiam fidicines adhibentur
e T thure & fidibus iuuat
num dū placantur cum vota eis ꝓſoluimus
Placare & vituli ſanguine debito
qui cuſtodierunt pomponii
Cuſtodes numide deos
hiſpania ſaluus
b c
Qui nunc heſperia ſoſpes ab vltima
diuerſis ſocijs
Charis multa ſodalibus
cōmunicat.
d
Nulli plura tamen diuidit oſcula
de actio lamia dic tr de q̄ ⁊ ſupra in od. xxvi
Quam dulci lamię memor
ex patrono
c f
Acte non alio rege puertię
g
Mutateq; ſimul toge
cretenſi felicitate
b
Creſſaq; ne careat pulchra dies nota
ſez ſit p quod ſocios hortatur ad bibendum
Nec prompte modus amphore
aſſint ſaltatōes ⁊ letitie
i k
Nec morem in ſalium ſit requies pedū
p.n. amice .i. vini hoc eſt ebrietas
l
Nec multi damalis meri
illum virum potando
m
Baſſum threicia vincat amyſtide

h CRESSA nota. i. albo lapillo Erat enim de conſuetudine apud tretenſes vt quot dies ſibi feliciter euenirent tot albos lapillos in vaſculum conficerent. nigros autem in his qui infeliciter euenijſſet. atq; elapſo anno enumerabant albos totidem ſe dies vixiſſe dicebant. per ſius hunc macrine diem numera meliore lapillo. qui tibi labētes apponat candidus annos.

i NEC morem. Ordo eſt. Neu ſit requies pedum ſalium more.

k SALIVM. Salii enim martis ſacerdotes erant a numa rege inſtituti. & proprie ſalii a ſaliendo dicti ſunt.

l NEC multi. Senſus eſt. nec damalis que multi meri eſt. i. ebriosa non vincat baſſum in potando.

m AMySTIDE. Amyſtis vt quidā putat potionis genus apud thracas. ideo amyſtis dicta quod clauſis oculis potabatur vno ductu. Alii amyſtim gemmam volunt que preſenti vſu amatyſtus dicitur.

n ROSE. Valerius li. ii. de ciuitate spartana loquens scribit primos ionas vngenti coronarumq; in cõuiuio dandarum & secunde mense ponende consuetudinem haud parua luxurię irritamẽta reperisse.

non dapibus n
Neu sint epulis rose
nam multo pene anni tpe viriditatẽ ipdit. dicũt ꝛ hanc herbã si manducetur ebrietatem tollere
o
Neu viuax apium: neu breue lilium
scz cũ sint ebrij vino languidos
Omnes in damalim putres
suã pulchritudinẽ ĩspiciãt. p p. n. amice
Deponant oculos: nec damalis nouo
s. ab ipso numida p nouũ adulteriũ
Diuelletur adultero
q. ludentes vagẽ magis ambiens suis lacertis
Lasciuis hederis ambitiosior

o VVIAX apium, inquit quoniam diu virescit nec arei vt multæ aliæ herbę.

p NEC damalis. Sensus est nec nouus adulter .i. amator damali auellet a pristino suo amatore.

Argumentum odes. XXXVII.

s Odales hortatur ad leticiam & voluptatem ob victoriam quidẽ ab Augusto habitam cõtra Antonium & cleopatram: que ruinas & furias romano imperio parabat. Hoc dicit

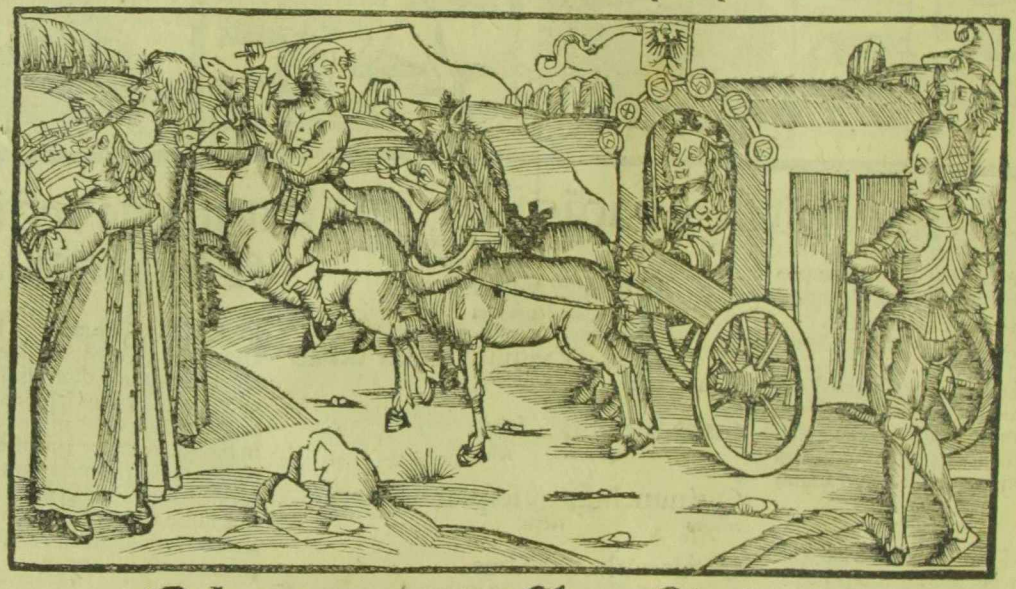

Ode. XXXVII. de Augusti victoria

a NVNC est bibendũ. Hac ode leticiam profitetur pœta suam ob victoriam actiacam augusti. qua M. Anthonium apud actium promontorium nauali prelio superauit. ac deinde alexandriam cœpit. Historia autem talis est. post imperium romanũ a triũ viris diuisum adeo amore cleopatrę alexãdrensis reginę exarsit Antonius vt deinde tantus dux in mulierculę arbitriũ cõcedens cũcta illius nutu gereret. Itaq; tandẽ diuortiũ cum octauia Augusti sorore suaq; vxore fecit. & bellũ contra octauianũ mouit. potuissetq; victoria potiri si celeritate vsus fuisset. Erãt. n. et milites et oẽs italie ciuitates octauiano ꝓpter acerba tributa infensę. Sed dũ antonius vniuersã greciã lentius lustrat & varia spectacula ac ludos cleopatre parat fuit spatiũ Octauiano vt etiã italos sibi recõciliaret. et exercit⁹ instrueret. obuiãq; in epyrũ hosti veniret. erãt ãtonio robustiores copie pedestres quã nauales. Cõtra aũt Octauiano cõtigerat. et tamen qm̃ sic placuit cleopatre maluit naualia prelio decertare. Ac paulo post omnino adhuc victoria cum fugientem cleopatram videret suos egregie certantes relinquens mulierẽ in egyptum secutus est. Aduolauit et illic octauianus. qua ꝓpter coact⁹ ẽ antoni⁹ ne in man⁹ hostiũ veniret sibi mortẽ cõsciscere. Cleopatra ad octauianũ viua deducta est. Nã cupiebat cęsar illã i triũphũ ducere quod mulier vt effugeret. veneno se ipam pdidit. siue qd fistulas inter capillos gerebat. siue iter ficus ab agricola porrectas aspides accepit q̃s mamillis suis admouit

a
n Vnc est bibendũ nunc pede libero
a periculis secura
in ipsa saltatõne copiosis
b
Pulsanda tellus: nunc saliaribus
c
Ornare puluinar deorum
socij
Tempus erit dapibus sodales
s. erat efferre oprimũ vinum de quo ode. xx
Ante hoc nefas depromere cęcubum
vinarijs antiqnis romano imperio
d e
Cellis auitis: dum capitolio
cleopatra ꝑ ipsa demens
Regina dementes ruinas
interitum romano
Funus & imperio parabat

b SAliarib⁹. saliares sacerdotales cenę erãt. q̃s salii faciebãt dicũt̃ amplissimi appat⁹ fuisse. Ordo est nũc est tp̃s ornare puluinar deoꝝ salia

c PVLVInar. pului(rib⁹ dapib⁹ naria dicebãt aut lecti deoꝝ. aut tabulata. in quib⁹ stabãt numina. vt eminentiora viderentur.

d CELLIS auitis vt noteť vetustas vini i qua laus sũma est

e DVM capitolio. ordo ẽ dũ regina ipotẽs speraret quod libet et ebria dulci fortuna parabat funus et demẽtes ruinas capitolio et iperio cũ grege turpiũ viroꝝ cõtamiato morbo.

f CONTAMINATO cũ grege. Duplex indignatio et quod mulier hoc tẽtauerit quod ne maximi quidẽ viri ausi essent & quod nõ fortib⁹ viris sed in bellib⁹ enuchis.

g GREGE. in quo vilitas quedam est vnde egregium excellentẽ virũ dicimus. quia nõ sit in grege.
h TVRPIVM. tum propter enuchos. tum propter ceteros qui luxuriosi essent.

i FORTVNAQVE dulci. Trãslatio ab ebriis qui vt auiditate suauis vini ebrii redduntur. sic qui felici fortuna efferuntur nesciunt se continere. quin supra suam conditionẽ multa sperent. ergo ꝯlusa fortunę successu. & ob hoc improuida & inconsulta vt ebrii solent.

k VIX vna so. na. aut nauis qua fugit cleopatra. aut per allegoriam ostendit cleopatrã Primũ Iuliũ cęsarem corporis sui illecebris cœpisse. Secundũ antoniũ. Augustũ deinde tentasse. sed eũ eius cõplexus vitasse. ideo vna sospes nauis ab
l LyMPHATAM. (ignibus. mentẽ. i commotã insania & vesanam. Varro enĩ scribit quod in gręcia commota mẽte quos lympholentos appellant. lymphatos dixerunt nostri.

m MAREOTICO. A mareoti de palude ęgypti vbi optimum vinum. Hinc ait Virgil'. li. ii. g. Sunt thasię vites. sunt et mareotides albe.

n CESAR ab italia. Ordo est. cęsar adurgens remis. idest celeri nauigatione illam volantem ab italia. velut accipiter vrget molles columbas. ac velut citus venator adurget leporem in campis niualis aemonię.

o VOLANTEM. vt illud virgilianum pedibus timor addidit alas. vel nauigantem nam mare veliuolum dixerunt. quia velis per illud voletur & Virgi. Pelagoq; volamus.

p ACCIPITER. Auis rapax est. ab accipiendo .i. rapiẽdo minores. dicta grcę dicitur hierax.

corrupto g scꝫ spadonum
f h
Contaminato cum grege turpium
castratõnis valde potens
Morbo virorum quodlibit impotens
successu fortune
i
Sperare: fortunaq; dulci
inconsulta
scꝫ cleopatra.
Ebria: sed minuit furorem
incolumis
k
Vix vna sospes nauis ab ignibus;
cleopatre ebrietatẽ insanam s. vino
l m
Mentemq; lymphatam mareotico
restituit ꝛ non fictos
Redegit in veros timores
auguste cleopatram
n o fugientem
Cęsar ab italia volantem
.i. nauigio ꝑsequens cumparatio. sicut
p
Remis adurgens (accipiter velut
s. vrget lepus. q. leuipes
velox
Molles columbas: ac leporem citus
s. vrget niuosa
Venator in campis niualis
tessalie .i. vt in vincula cõiceret
q
Aemonie) daret vt cathenis
periturũ cleopatrã dicit .i. maiore. quã sexus
r exigebat aĩo sitate
Fatale monstrum: quę generosius
mori
s
Perire querens nec muliebriter
timuit .i. intimas
t e
Expauit ensem. nec latentis
veloci reficit regiones
Classe cita reparauit oras
s. cleopatra territam ac mestam alexandriam
v
Ausa & iacentem visere regiam
constanti habebat ex desperatõne virtutem.
Vultu sereno: fortis & asperas
s. cleopatra noxium.
x y
Tractare serpentes: vt atrum
Corpore combiberet venenum
statuta ꝓmptior scꝫ ad mortem.
Deliberata morte ferocior
fortib⁹ augusto
z a b
Seuis liburnis: scilicet inuidens
scꝫ regno subtrahi glorioso
Priuata deduci superbo
sed superba
Non humilis mulier triumpho

q AEMONIE. Aemonia dicitur ab æmoue monte quem niualem merito appellauit quia est frigidissimus.

r MONSTRVM. Nam res mõstruosa fuit quod mulier Cęsar m dictorem prius. deinde Marcum Anthonium tantos duces ita demollisset & in suam pene ditionẽ adduxisset. & ad tantum periculũ romanum imperium impulisset. Fuit etiam & pro monstro vt mulier omni luxui semper dedita. tamen magnam in morte fortitudinem ostenderet.

s NEC MVliebriter expauit ensem. non tanquam ense periret cleopatra. sed signat eam prestantem animi fuisse vt ensẽ quoq; timuerit.

t HEC latentis oras. hoc est ne fugit latentes idest intimas ęgypti regiones vt vires inde reparet.

v IACENTEM regiam. Quia iam occupatum erat regnum ab octauiano. ipsa tamen dissimulabat dolorem. & simulabat spem. vt persuaderet octauiano consiliũ de morte sibi consciscenda penitus abiecisse. nam sic illo nil tale suspicãte cõmodius rẽ peragere potuit.

x TRACTARE. q. irritare vt asperiores in se essent Vir. nec dum etiã gemios a tergo respicit angues.

y ATRVM. Nam que veneno pereunt turgescunt & nigrescunt Cicero. Si tumore & liuore decoratũ corpus est mortui significat eum veneno necatum.

z SEVIS liburnis. Apianus li. ii. scribit Illyriorum gentem liburnos esse de quibus multa in primo epodo. liburni autem vt etiam porphirio scribit dicuntur ad mortem paratissimi.

a SCILICET inuidens. Ordo est scilicet non humilis mulier inuidẽs priuata deduci supbo triũpho.
b INVIDENS. Cęsari augusto ne captiuitas sua illi speciorem faceret triumphum. Nam & Liuius refert Cleopatram cũ deindustria ab augusto capta indulgentius tractaretur dicere solitam non triumphabor.

Argumentum odes. XXXVIII.

p Verum suũ alloquitur & elegantẽ ministrũ quẽ sibi mediocria iubet parare: negans ad voluptatem op⁹ esse magnifico apparatu & opimo. Perse aũt ob nimias diuitias in sũptuosissimis delitijs degere dicuntur.

Ode. XXXVIII. Ad puerum suum de parsimonia

c PERSICOS. Nimiũ luxuriosos & delitiosos vt persę consueuerunt. Quod & in multis locis. sed maxime in vita Alexandri ostenditur. qui quidem vehementer milites suos ostendit quod omissa seueritate macedonica persarum luxui se dedissent.

d PHyLyRA. Casus est ablatiui. Vnde Ouidi⁹ etiam li. v. fast. ait Ebrius incinctus phylyra conuiuia capillos saltat. Phylyra autem cortex est tylie siue membrana de qua coronę celebres a lemnissis instituebantur.

ego serue pompas
c
p Ersicos odi puer apparatus
non placent hoc est displicent corone
operiosius facte
d
Displicent nexe philyra corone
di diligenter sequi loco
e
Mitte sectari rosa quo locorum
tarda morã trahat
vltra alias
Sera moretur
cui nihil aliud adiungitur
f
Symplici imyrto. nihil ad labores
q. sine dolo familiarem
Sedulus curo: neq; te ministrum
nam cũ modica re delectetur
dominus. idem cõuenit et seruo
a. pãpinis densa
et vmbrosa
g
Dedecet myrtus: neque me sub arcta
Vite bibentem.

e ROSA sera moretur. Nam ela pso suo tempore rosę nõ nisi in raris locis reperiuntur.

f SIMPLICI myrto. Sensus est nihil ad labores myrto applicare Ordo autem est Sedulus ego curo nihil ad labores. i. laborando addas simplici myrto.

g MyRTVS. Arbor est in littore maris abundans. & dicit a mari. Vnde a grecis myrene dicitur. Vel dicitur myrtus eo quod mire redoleat.

Finit Primus liber Odarum.

Argumentum Prime odes Secundi Voluminis

p Rima ode ſecundi voluminis hortatur poeta Aſinīū pollionē tragediarum ſcriptorē: dū ciuiliū bellorū Cęſaris & magni hiſtoriam cōficit: ſeuere tragedię muſam quieſcere ſinat. Ordinatis. n. publicis rebus poterit tragedię munus repetere. Laudat inde Aſinium ipm a pietate / a prudentia / a dignitate & honore / ab eloquentię viribus. Oſtendit poſtea bellorū ciuilium calamitatem. Dicit enim romano ſanguine totum pene terrarum orbem repletum: poſtremo eius muſam hortatur vt relicto lugubri cantu ſecū leuiora quęrat / qualia ſane lyricos verſus decuerint. Hoc dicit.

Prima Ode ad Pollionem

h MOTVM ex metello. Ordo eſt oppollio. appoſitio inſigne preſidium meſtis reis et conſulenti curie. cui laurus triumpho dalmatico peperit ęternos honores. tractaſ motum ciuicum ex metello conſule bellicq; cauſas & c. Motum autē ciuicum intellige pro cōmotione ciuili. cum ſcilicet Quinto metello lucio Afranio conſulibus nimia pompei potētia ciuibus immouit inuidiam ita vt pompeium detractarent: preſertim metellus ob minutū cretę triumphū. et catho qui aduerſus potentes ſp obliquus: detractabant pompeiū. acriſq; obſtrepebant, hinc dolor pō

i. tumultum
b
m Otum ex metello conſule ciuicū
eo q̄ cęſari negarus triumphus bellum fecerit
l h l
Belliq̄ cauſas; & vitia et modos

peium ad preſidia dignitati paranda impulit. quare orbis imperium ſocietate trium principum occupatum eſt. Nā galliam Cęſar inuaſit Craſſus aſiam. Pompeius hiſpaniam que dominatio decem annos traxit vt lati⁹. L. florus edocuit

i BELLI cauſas. Que fuerint cauſe belli ciuilis vide ad longum. L. florū & Apianum li. ii. Et plutarchum in ceſare.

k ET vitia. Cęſar eni nec ferebat parem. Nec pompeius ſuperiorē vt florus ſcribit.

l Et modos. i. qb⁹ modis bellū geſtū eſt iter cęſarē et pōpeiū.

m ARMA vncta. Solent eni arma vngi finito bello ad fugãdum eruginẽ. per id autẽ ostendit bellũ ciuile non penitus exhaustum.

n INCEDIS per ignes. Versatur poeta in genere deliberatiuo, cuius finis est vtilitas: que diuiditur in tutum & honestum. Qua propter a tuto arguit vt abstineat ab hystoria belli ciuilis ne ambulet p ignes cineri tectos et allegorice hoc dixit sicut ignem in cinere opertum. ita adhuc odia belli ciuilia sub specie pacis latere. Nec tutum esse ea scribere. cum offendimus amicos qui ea gesserint. Item ab honesto. cum honestum sit non refricare vulnera belli iam preteriti. Non eni renouãda discordiarum memoria sed penitus delenda est.

o SEVERE tragedię. quia & seuerissimę res in tragedia tractãtur & seuerus in illis stilus adhibetur infra in arte latius dicetur.

p CECROPIO cothurno. A cecrope rege atheniẽsi qui primũ tragedias scripsit vt ostendit horatius infra in arte.

q INSIGNE mestis. Sẽtentia est posse pollionem sua eloquentia: et in foro amicos defendere & in senatu optimum consilium in dicendis sententiis dare. Ergo publice & priuatem prodest. Erit ergo ordo o pollio insigne presidium reis & curie tu tractas motum ciuicũ & reliqua.

r CVI laurus. Quo pacto triumphantes romani duces lauro coronarentur aurato curru per vrbem veherentur. latissime videto in epodo nono.

que ludibrio habet noxias
res humanas
Ludumq; fortune: grauesque
cesaris ꝛ pompei
m
Principum amicitias: & arma
purgatis
Nondum expetiatis vncta cruoribus
periculum inferentis ff
Periculose plenum opus alee
n .i. odia
Tractas: & incedis per ignes
tectos dat sensum rei insensate
Suppositos cineri doloso
tristis
o
Paulum seuere musa tragedię
statim
Desit theatris, mox vbi publicas
.i. vbi historias que pub ff nam grandia cõ
licas res continent tinet tragedia
Res ordinaris: grande munus
atheniensi calciamentum pedis est.
p
Cecropio repetes cothurno
excellens nam causidicus fuit
q
Insigne mestis presidium reis
.i. consiliũ petenti
Et consulenti pollio curię:
.i. victoria que laurũ meruit
r
Cui laurus ęternos honores
s
Dalmatico peperit triumpho.
graui
Iam nunc minaci murmure cornuum
obtundis nostras personant
v
Perstringis aures: iam litui strepunt:
veloces
Iam fulgor armorum fugaces
vt etiã homines terreret
fulgor exercitus
Terret ęquos. equitumq; vultus.
x
Audire magnos iam videor duces,
nam decorũ est victoribus cum aut puluere.
aut cruore detur pari sunt.
Non indecoro puluere sordidos:
cesare
Et cuncta terrarum subacta,
.i. constantem rigidum p.n.
y
Preter atrocem animum Cathonis:
quicunq; fuerit
z amicitior.
Iuno & deorum quisquis amitior
quam vlcisci nõ potuit a
tanq̃ victa discesserat
Afris, multa cesserat impotens
romanorum posteri
b
Tellure: victorum nepotes

s DALMATICO triumpho. Asinius pollo orathor fuit & consularis. qui de dalmatis triumphauit. lxxxq; ętatis sue anno in villa tusculana obiit vt tradit Eusebius.

t PERTRINGIS aures. vt eni oculi nimia luce perstringuntur. sic aures nimio sonitu.

v IAM litui strepunt. quomodo differat lituum a tuba vide superius ode prima.

x AVDIRE videor. Magna pfecto laus scriptoris. qui ita animos legentium moueat. vt sibi pugnę interresse & victores duces audire videatur qui clamore suo & commilitonibus audatiam & hostib⁹ terrorem iniiciat. Nam vt teste homero ostendunt qui de re militari scribunt non parua laus est in duce vti in prelio magna voce.

y ATROCEM animum. portius enim catho apud vticam elegit potius interire quam in hostiũ potestatem incidere. de cuius morte dictum est ode. xii.

z IVNO & deorum. Sensus est Iuno & quicumq; alii dii carthaginensibus fauerant vltionem vastę aphricę ex posteris eorum qui eam vastarunt Ordo autem est Iuno quisq; deorũ amicior afris impotens cesserat.

a IMPOTENS. Quia relactari non potuit.

b MEPOTES victorum. idest milites romanos nuper cesos in aphrica qui posteri sunt eorũ qui superauerunt hannibalem.

c INFERIAS. Sunt eni inferię sacra que exhibentur defunctis. Erat aũt hoc de more apud antiquos vt si dux in acie cęsus esset qui capti essent ex hostibus ad illius tumulũ tã quã hostię mactarentur.

d IVGVRTHE. idest hanibali. nã nomẽ ꝓ noie sępe ponũt poetę.

e PINGVIOR. Nam pinguescit terra humanis cadaueribus quis ergo campus non est pinguior sanguine nostro. q. omnis campus est pinguior. Vir. Nec fuit indignum superis bis sanguine nostro æmathiam & latos hemi pinguescere campos.

f AVDITVMQVE medis. De superiore ostendit sic enim intelligendum quis non campus sepulchris testatur impia prelia sonitũq; hesperie & c.

g QVIS gurges. Omnis aquarũ congeries gurges est. & per tapinosim pro mari capitur. Virgl. Apparent rari nautes in gurgite vasta.

h DAVNIE. A dauno rege apulie. Est autem daunia apulia. & ponitur hic pars pro toto. nam apulia ponitur pro italia.

vt essent inferie
c d
Retulit inferias iugurthę.
romano e
Quis non latino sanguine pinguior
Campus sepulchris impia prelia
q. d. extremi orbis habitatoribus
f
Testatur: auditumq; medis
Hesperie sonitum ruinę:
g
Quis gurges: aut que flumina lugubris
ytalie
h
Ignara belli. quod mare daunię
a proprio colore mutauere
Non decolauere cedes:
regio sanguine romano
Quę caret ora cruore nostro.
petulans
importuna
i
Sed ne relictis musa procax iocis
k l
Cęę retractes munera nenię
cum me horatio / locis voluptuosis
venereo
Mecum dyoneo sub antro
modulatõnes m
Quęre modos leuiore plectro

i SED ne relictis. Hortatur poeta musam eius vt relicto lugubri cantu secum leuiora querat. Sẽsus est. cum lyrico carmini aptiores iocisũt procaciter egeris o musa si lugubria potius dioneo plectro modulata fueris quam veneria que leuioribus modulis aptãtur. Ordo est. Sed tu o musa procax idest petulans que fines egressa tuos aliena inuadis quere mecum modos leuiore plectro idest carmina leuiori stilo facta sub antro dioneo sub antro veneris idest rebus lasciuioribꝰ & non grandibus. ne tu retractes munera nenie cęę relictis iocis.

k CEE. Cęa teste Pli. li. iiii. insula est in mari egeo. Strabo; etiam scribit vnam esse e cycladibus.

l NENIA. Lugubre carmen est quod in mortuos cantabatur Symonides autẽ lyricus poeta ex cęa insula adinuenit.

m PLECTRO. Pectinem latini dicunt Vir. iamq; cadem digitis iam pectine pulsat eburno. & est percussorium cythare.

Argumentum Odes Secunde

Salustium poeta a liberalitate & temperantia celebrat dicens latenti pecunie nullũ esse splendorem honoremue aliquẽ: nisi quis ea temperate vtatur. Affert ad id proculeij exemplũ: qui erga fratres fuit liberalissimus: Vnde dicit illũ perpetua fama notũ fore. asserit item late regnare illum solũ q̃cunq; cupiditates seq; ipsum domuerit. Facit deinceps comparationem ab hydropico ad auarũ: sicut enim hydrops bibendo plus sitit: ita nunq̃ satiat̃ habendi sitis. Postremo inquit q d̃ sapiẽs nõ appellat btm̃ illum qui diues aut rex fuerit: sed qui sine rerum cupiditate & auaritia vixerit. Hoc dicit.

Secunda ode ad Salustium

a NVLLVS argento. Ordo est O crispe salustri inimice lamne nullus color est argento abdito terris auarus & nisi & c. Est autem Sensus quod latenti pecunie nullus inest splendor et honor nisi temperate & modeste in vsu fuerit.

o AVARIS terris. Auare terre dicuntur quoniam bona multa in eis latent & celantur. vt thesauri et huiusmodi.

p LAMNE. & lamna & lamina indifferenter dicitur. lamne id est late massę argenteę quę ipsa pecunia est. Erat autē Salustius pecunie inimicus quoniā non terris vti auari solent cęlabat sed impēdebat potius necessariis rebus et oportunis modeste quidem & temperate.

q TEMPERATO. philosophus li. ii. ethicorum ait prodigum esse qui in erogando exuperat in capiēdo defecit. At auarus in capiendo exuperat. in erogando deficit. vnde exuperatio & defectio ipsum bonum corrumpunt mediocritas vero conseruat.

r PROCVLEIVS. Cęsarianus miles duos habuit fratres qui partes pompeianas secuti et hostes publici post victoriam cęsaris iudicati omne patrimoniū amiserūt. proculeius ergo suū illis patrimoniū condonauit. tibi ea satis esse dicitans que ex preda cōparasset. mox suis intercessionibus vt illos cęsar restitueret. curauit.

s PATERNI animi. Ergo plus quam fraterni. nam maior est patris in filium amor quam fratris in fratrem.

t FAMA superstes. Hoc est fama illi proculeio superuiuet. Superstites dicuntur qui aliquo mortuo supersunt. De fama hic ad longū Virgi. in. iiii. an.

v LACIVS regnes. Sensus est. Latius regnes cupiditatem vincendo quam si per vniuersum orbem possessiones extendas. Ex media philosophia sumptum. Arguunt enim presertim stoici illum solum esse diuitem cui nihil desit. At vero auaro multa desunt. nunquā ergo erit diues. contra vero qui animū suum a cupiditatibus vendicauit ei quecunq; adsunt satis sunt. nam natura paucis minimisq; contenta est. ergo diues. omnis enim diues est cui nihil deest. nam vt ait Cicero Animus hominis non arca dicitur appellanda est. Hinc illud stoicorum paradoxon. omnes sapientes diuites esse. Item solus sapiētes liberos esse.

x GADIBVS. Gades opidum est hispanie a poenis conditum.

y VTERQVE poen⁹. Ideo vtrūq; poenū dixit locis diuisum quia carthago est in hispania est quā spartariam vocant.

n VIlus argento color est auaris
recondito vocantur casus
Abdito terris inimice lamnę
non parco vel prodigo
Crispe salusti: nisi temperato
apparcat
Splendeat vsu.
eterna fama p.n. eternitate
Viuet extento proculeius euo
nobilitatus sapientem
munerum
Notus in fratres animi paterni:
deducet per noticias omnium
Illum aget penna metuente solui
que illi superuiuet.
Fama superstes:
cupidum cohibendo intra
rōnis terminos
Latius regnes auidum domando
animum distuncto ab ipsa
Spiritum quam si libyam remotis
ram orientalis quā
occidentalis
illis populis
Gadibus iungas. & vterq; penus
tibi ipsi
Seruiat vni.
concedens est enim morborū fere
pessimus
Crescit indulgens sibi dirus hydrops
hydropisis
Nec sitim pellit: nisi causa morbi
discesserit pallido
Fugerit venis & aquosus albo
morbus
Corpore languor
restitutum regio sedi p.n
Redditum cyri solio phrahaten
dissentiens beatorum
Dissidens plebi numero beatum
efficit prudentia
Eximit virtus: populumq; falsis
ea ipsa virtus
dissuadet
Dedocet vti.
iudicijs regnum cuius insigne
est dyadema serorum
Vocibus. regnum & dyadema tutum
solis sapientibus
perperam
Deferens vni. propriamq; laurum
magnos non inuidentes
Quisquis ingentes oculo irretorto
pernicibus
Spectat aceruos.

z CRESCIT indulgens. Hic poeta noster facit comparationem ab hydropico ad auarum. Namvt iuuenalis inquit. Crescit amor nūmi quantum ipsa pecunia creuit. Quidius item lib. i. fasto. creuerunt & opes. & opum furiosa cupido. Et cum possideant plurima plura petunt. Sic quibus intumuit suffusa venter ab vnda. quo plus sunt potę plus sitiuntur aquę.

a HyDROPS. Hydropisis grecū verbū latine subcutaneus morbus appellatur. quoniam sub cute aqua sit. qua venter turgescit. sic & ab aqua grecę denominat. nā hydor aqua est.

b NEC sitim & c. Nam quemadmodum hydropico nūquā cessat sitis potando. nisi pellatur e venis causa que sitim gignit. sic in nobis non satiat auaritia nisi pellatur ex animo infinita cupiditas habendi.

c LANGVOR aquosus. Ipse morbus qui aquam inducit. vnde fit languor corpore. Languor proprie est defectio virium & succi naturalis in corpore. Hinc languere dicuntur herbe. que arescere incipiunt. Sed & animi debilitatem defectumq; languorem dicimus.

d REDDITVM cyri. Ordo est. Virtus dissidens plebi eximit enumero beatū id est beatorū phrahaten reddituū cyri solio equo electus fuerat. et dedocet ipsa virtus pp̄m vti falsis vocibus deferens regnū et diadema tutū & propriam laurū vni soli. Quisquis oculo irretorto spectat ingentes aceruos.

e CyRI. Cyrus persarū rex. qui subegit asiā. & vniuersum orientē in potestatē redegit. regnauit annis xxx. continuo successu totius tpis admirabiliter insignis. cui tādē crudelitate ab hostibus scythis cū duocentis militibus persarū. successit filius cāb ipse qui imperio patris egyptū adiecit. scribit ea Iustinus li. i.

f PHRAHATEN. Phrahates inquit qui in regnū psarū restitutus est. nō in numero beatorū sicut vulgus putat. nec enim regnum aut diuitie beatos facit.

g POPVLVMQVE falsis. id est populo disuadet beatū dicere eū qui diues est & nō sapiens. tunc igitur falsis populus vtit vocibus cū beatos appellat diuites aut reges quibus auaritia ineſt spreta virtute. i. temperantia & liberalitate.

h OCVLO irreto. Idest sine cupiditate. & inuidia. Inuidus enim nusquam recta acie spectat. nisi vbi eius mne fuerint. tunc enim latatur maxime. Vnde li. ii. meth. Naso ait de inuidia pallor in ore sedet macies in corpore toto. Nusquam recta acies. liuet rubigine dentes. Risus abest. nisi quem vis fecere dolores.

Argumentum Odes.III

d Elium hortatur ad fortitudinem & temperantiã vt tũ in aduersis tũ ꝓsperis sibi tẽperet eadem ꝙ vultu & mente consistat. Hinc optime Seneca. Nemo desperet meliora lapsis. Nemo cõfidat nimiũ secundis. Cũꝙ moriturꝰ sit ei cõsulit. vt letiori incumbat dũ res & ętas parecꝙ etiã sinũt. Cedet enim relictis agris domo & villa. Nec aliquid interest diues ne ac nobilis an pauper & infimus natus fuerit omnes quippe serius aut citius Chatonis cymbam adibimus. Hoc dicit per totam Odam.

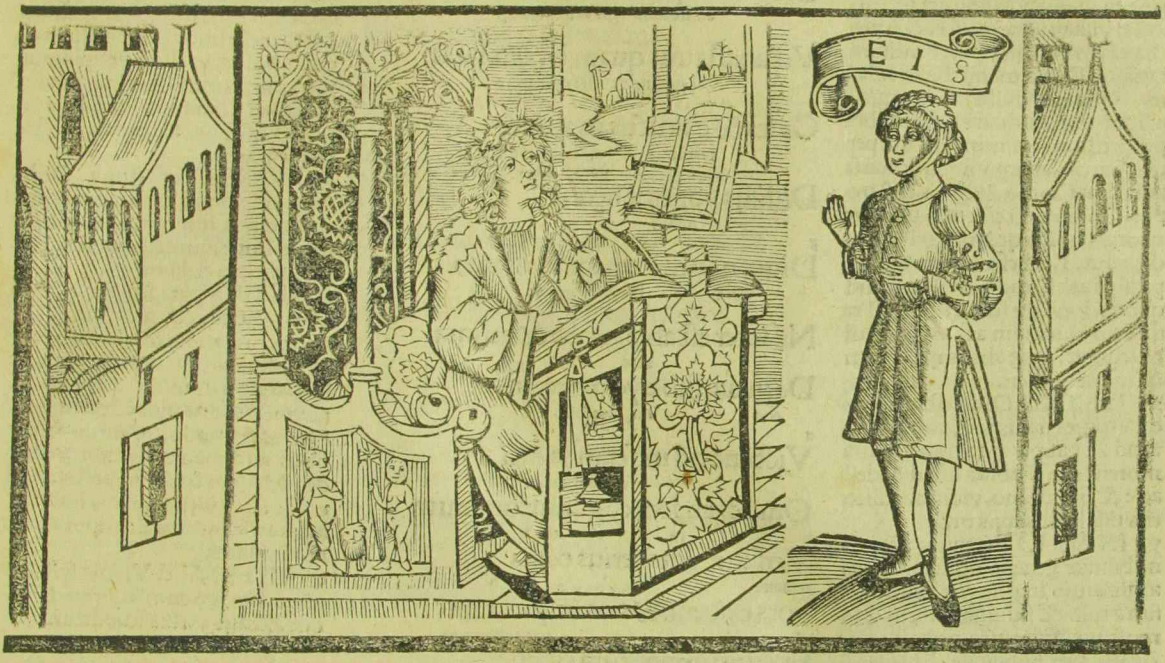

Tertia ode ad Deliũ De tpantia ⁊ liberalitate.

i AEQVAM memento. Aureũ preceptum quo amicum monetvt vtramꝙ fortunã moderate ferat. Ordo est. Memento rebus in arduis seruare mentem ęquam idest immutabilem. Nõ secus in bonis idest prosperis seruare ab insolenti lętitia o deli moriture.

k AB insolenti lętitia. Cicero. li. i. offi. docet. quomodo fortis animꝰ & magnus maxime cernit. Si nulli necꝙ homini necꝙ perturbatione animi nec fortune succumbat. in tẽperantia quoꝙ vtidem ait verecũdia & quasi quidam ornatus vitę oiscꝙ sedatio perturbationũ animi & rerum modus cernitur. Et li. iiii tusc. inquit quemadmodum temperantia sedat appetitiones. efficit vt hę rationi pareant. Sic huic inimica intemperãtia omnem animi statum inflãmat conturbat incitat.

l SEV moestus. Sententia est siue in rebus arduis hoc est aduersis. siue in lętis vixeris moriturus es propterea ꝙ indulge genio. & a sententia quã grauissime proposita. paulatim in epicuream mollitiẽ labit.

m BEATIS. Pro beaueris idest beatum feceris & secundũ epicu

equalem difficilibus.

i

a Equam memẽto rebus in arduis
conseruare aliter ꝓsperis
Seruare mentẽ nõ secus in bonis

i: subito orienti
Ab insolenti temperatam
.i. cui sit omni p.n. illius ad
no motiensũ quem scribit.
Letitia moriture deli

l crudis
Seu mœstus omni tempore vixeris
a fragmia hoim hoc est in siluis
Seu te in remoto gramine per dies
resupinum
recumbentem m
Festos reclinatum beatis

.i. lagena in interiore parte posita
n titulo vini
Interiore nota falerni
in q̃ gramine magna
o p̃
Quo pinus ingens albaꝙ populus
q̃ nobis erarum
pber hospitiũ
Vmbram hospitalem consociare amant
flexuoso
Ramis & obliquo laborat
aqua festinare
q
Lympha fugax trepidare riuo,
r grũa ẽ.
Huc vina & vngenta. & nimiũ breuis
delectabilis
Flores amene ferre iube rose

reorum dogma loquitur qui beatitudinem in voluptate corporis reponunt.

n INTERIORE nota. Antiqui ita vini in cellis condebant. vt que essent precosiora. & ad longius tẽpus duratura interius recondierent reliqua magis ad manus exponerent. Preterea doliũ notabant titulo quo & tẽpus in quo conditũ esset & patriã vini describebant. vnde Iuue. Cras bibet albani si aliquid de mõtibus aut de sinui cuius patriã titulumꝙ senectus deleuit multa veteris fuligine teste.

o PINVS. Arbor. matri deorũ consecrata est. Atqui pinus campos desiderat et populus fluuios. Vnde Virg. Fraxinus in siluis pulcherrima pinus in hortis Popꝰ in fluuiis abies in montibus altis.

p ALBAQVE populus. Interiora enim populi folia alba sunt.

q FVGAX. Aquę epitheton est semper enim labitur.

r HVC vina. idest vbi hospitalẽ consociant pinus et populi & vbi lympha fugax obliquo laborat trepidare riuo.

s BREVIS. Non ad corpus rose magnus enim flos est. sed quod ad tempus breue duret.

t DVM res & ętas hoc est dum est & vnde et dum per ętatem hęc decet facere. et dum fata permittūt viuere. et fila atra sororum patiuntur pro eo quod est dum ipse sorores patiuntur hoc est parce quorū fila sunt atra.

v FILLA atra. Propter mortē dixit atra. aliquando atra fila pro infœlici vita vt alba pro fœlici. Iuue. & pelago postquā parce meliora benigna Densa manu ducūt hilares. & staminis albe lanifice quoniā aūt vita humana initiū habet progressum & finem. Hec tria per tres parcas antiqui notarūt harū noīa sunt Clotho. lachesis et Atropos. Clotho colū cū penso gestat vt sit ortus noster qui materiā viuendi prebet. Lachesis autem filū ex penso ducit id enim est tēpus illud quod ad viuēdū sortiti sumus. Tertia vero filum iam a lachesi ductū obtruncat. quia abrumpit vitam & mortem affert.

x DIVES ne. Ordo est. nil interest an diues natus fueris a prisco inacho an pauper et de gente infima moreris idest habites sub dio idest aere & sine domo victima scilicet eris nihil miserantis orci.

y INACHO. Inachum aūt pro nobilitate generis posuit. Rex enī argiuorum Inachus nobilissimus fuit a quo & fluuius quia in ipso mortuus est nomen accepit vnde & Vir. pro nobilitate. Et turno si prima domus repetatur origo inachus acrisiuq; pater.

familiares.
t iuuenilis
Dum res & ętas & sororum
pmittunt nigra
v
Fila trium patiuntur atra
migrabis a scz oībus diuitijs
tuis bonis
Cedes coemptis saltibus & domo
.i. turbidus vide in .li. i. ode. ij.
Villaq; flauus quam tyberis lauit
cōpositis vt forte tapetibus
Cedes & extructis in altum
vtetur ergo nō tibi sed
illi labores
Diuitijs potietur hęres
nobili
x t
Diues ne prisco natus ab inacho
differt humilis genere
z
Nil inter est an pauper: & infima
aere
De gente sub dyo moreris
eris implacabilis
a
Victima nil miserantis orci
compellimur.
Omnes eodem cogimur omnium
b in c citius
Versatur vrna serius ocius
p morte d
Sors exitura & nos in ęternum
naui charonis
Exilium impositura cymbę.

z PAVPER duas fortune iniurias ponit. quas vulgus maximas putat & quod pauper sit & ignobilis.

a VICTIMA. Veluti victima que Plutoni mactetur. Seruius victimam esse ait que diis pro hostibus deuictis sacrificabatur. hostiā autem que sacrificatur cum sit contra hostes eundum. ergo victima gratias referimus pro beneficio accepto hostia vt illud accipiamus precamur tamen Ouidius ait victima quod dextra ceciditvictrice vocatur hostibus a domitis hostia nomen habet.

b VERSATVR vrna. Ordo est. Sors omniū exitura serius vel ocius et nos impositura cymbę et delicet impositura est nos vt in ęternum dirigat exilium.

c SERIVS vrna. Poetice. q. d. ex vrna sorte educta moriantur homines. Erat romę consuetudo propter infinitas pene causas vt omniū litigantium nomina in vrnam cōiicerent. & forte inde educerent. & quibus primo sortes euenirent illi prius audiebantur eorumq; lites decidebantur Iuue. Expectandus erit qui lites in choet annis hoc nūc ad diuersa moriendi tempora retulit. Horatius.

d ETERNVM. Vltima syllaba abundat. ergo cum sequenti dictione alterius versus scandetur.

Argumentum odes. IIII

e Rat phoceo phillis ancilla: quā certe amore ꝓsequebatur ait poeta id sibi non esse dedecori: Achilles. n. Brisaida: Aiax Tegmessam: Agamennō Cassandram captiuas etiā & ancillas adamarūt. Probat inde phillida quoq; regium genus vti illas habuisse moribusq; & forma nobilem. que omnia decori amatoribus potiusq; dedecori possunt accedere. Hoc dicit

Ode IIII. ad Phoceum de amore ancille.

e Ne sit ancille. Ne sit res amatoria & argumentum comicum in quo probat exemplo achillis non oportere pudere xanthium amoris ancillaris.

f ANCILLE. Ancilla serua. & teste Seruio dicitur ex arci antiqua prepositione quod circum significat. & cilio moueo vnde & forcille quod illis in area fruges moueantur & oscilla quod ore cillantur. i. moueant. sic ancille quia circa dominum vt illi administrent crebro moueant. Festus tñ ancillas dictas vult ab anco rege quod is in bello magno foeminarũ numerũ coeperat. vel quod prisci anculare dicebant ministrare. ex quo dii deeq; coli dicuntur. quibus anculi & anculę nomina sunt.

g BRISEIS. ea quidẽ ab achille rapta fuit ex lyrnesso regia Mynetis ex theba veto Eetionis patris andromache capta fuit Chriseis que sane agamennoni contigit. Ambe autem he vrbes in eo campo erãt. qui postea thebanus campus est appellatus is propter fertilitatẽ pri a mysiis ac lydis postea a grecis infestatus est. Erat autem in cilicia nã cilices in duos diuisi erant principatus alterum Eetionis alterũ mynetis. Erantq; ista oppida lesbo opposita. quibus omnibus priamus iperabat quod achillis verba manifeste declarant vbi ait. Ante tuas noramus opes. spatiosaq; regna que foelix pariter lesbos complectitur & que comprehendit phrygie tellus. ac hellespontus. Tunc quidẽ hec erant postea varia sunt mutationes consecute. Tota autem ora sub troianis in nouem principatus diuisa erat. & sub priamo in bello troiano constituta. & Troia appellata hec omnia ex Strabonis li. xiii.

h TEGMSSE. De hac Ouidius lib. iii. de arte meminit his verbis. Odimus & moestas. Tegmessam diligat aiax nos hilarem populum foemina loeta capit.

i TVRNE. pars pro toto posita est. Turma enim ex triginta equitibus fiebat qui illis pręerat decurio appellabatur.

k ET ademptus hector. Ordo est. Et hector adẽptus tradidit pergama leuiora tolli a fessis graiis. Vnde & Vir. ait Decimum quos distulit hector in annum.

ignominia

n E sit ancille tibi amor pudori
p.n. illius ad quẽ scribit superbum

xanthię phoceu prius insolentem
p.n. digna amoris
g pulchritudine.

Serua briseis niuio colore
tantũ virũ

Mouit achillez.

ex

Mouit aiacem thelamone natum
pulchritudo p.n. captiue quam
h amauit aiax

Forma captiuę dominum tegmessę
.i. agamennon.

Arsit atrides medio in triumpho

Virgine rapta
.i. troiane.

i

Barbare postquam cecidere turmę
achillem intelligit interfectus

k

Thessalo victore & ademptus hector
.i. morte sua auenit imbecillitora
hoc commodũ l

Tradidit fessis leuiora tolli
menia troiana
grecis

Pergama graijs.
p nescis o phoceu diuites

m

Nescias ante generum beati

Phyllidis flaue decorent parentes
parentes regios.

n

Regium certe genus & penates
plorat

o p

Męret iniquos

o

Crede non illam tibi de scelesta
amatam fidem seruantem

Plebe dilectam: neq; sic fidelem
abhorrentem pecuniam

Sic lucro auersam potuisse nasci
turpissima.

Matre pudenda
illius phillidis nõ crassas

r

Brachia & vultum teretesq; suras
.i. castus de me aliquid mali.
ego

Integer laudo: fuge suspicari
festinauit

l

Cuius octauum trepidauit ętas
finire q̃dragesimũ annũ

Claudere lustrũ.

l FESTIS. Decẽnali bello et grauibus preliis ab hectore editis.

m NESCIAS ANte. Potuisset phoceus respõdere poete non mirum esse. quod Achilles Briseida. Tegmessam aiax. agamennon cassandram captiuas & ancillas arserint. ille enim regum filie fuerant. Suam vero phyllida humilẽ esse. Hinc ait poeta illã merere regium genus. moresq; generosos habere vt similem illis ostendat.

n PENATES. Sunt omnes dii qui domi coluntur. vt Seruius ait li. ii. æn.

o MOETET. Quod nihil ei profuerit. vt seruitutem vitaret tristis recordatione sui generis. vt Qualis populea moeret philomena sub vmbra.

p INIQVOS pentesa. i. deos in quorum custodia erat qui iniqui irritiq; illi sint quia in seruitutẽ abduci permiserunt.

q CREDE nõ illã. Coniectura est eo quod solet esse nã que ex plebe sunt non solent iis moribus esse quibus est phillis. sed dicit eam poeta dilectam idest electam. neq; vere simile sit. quod ex matre pudẽda idest ex matre impudica cuius filiam pudere deberet nata sit illa. et fidelis que fidem seruet in amore. & quod aduersa sit lucro & non pecunia corrupatur. Permulti enĩ refert quibus quisq; parentibus natus sit. & vbi educatus. vnde Iuue. scilicet expectas vt tradet mater honestos animeq; alios mores fuit vtile porro filiolã turpi vetule producere turpem.

r SVRAS. SVRA est posterior pars cruris. Est enim tibia os. Sura caro posterior. crus vero ex sura & tybia constet diciturq; crus. quia illo curramus. Est autẽ laus in muliere vt Sure minime turgescant. sed teretes sint.

s INTEGER laudo. Poeta remouet de se suspitionem. ne videatur proferre suum iudiciũ de pulchritudine puellę corruptus eius amore. & vt ille omnem suspitionem amoueat non esse sibi de se suspicãdum. quia cum ante virtutes laudarit integer pulchritudinẽ laudat presertim cum iam quadragenarius sit in qua ętate cupiditates iam rationi cedunt.

Liber Secundus

Argumentum odes. V.

f Ectanti lalagen puellam pulcherrimãq; sed innubilem viroq; immaturã Horatius scribit illam iuuence comparans nondũ valenti thaurum sufferre. Cõsulit igit illius citã adolescentiã expectare velit. tunc enim pterua impudenticq; fronte virum vltro appetet. Crederẽ attamẽ sibi ipsi potius id dicere. Superius enim de lalage inquit quod vbicũq; fuerit illam semper amabit. Hoc dicit

Ode. V. Non tentandas puellas innubiles

t NON dum subacta. Rem turpiusculã allegoria honesta admonetq; sodalem ne eam que adhuc viri potens nõ sit tangat. per comparationem iuuence que nondum thaurum ferre queat.

v MVNIA. Munera. Munus singularem numerum habet. & significat donum vel officium. Munia autem officia solum & maxime que publice prestantur hinc immunes dicunt qui vel etate vel alio priuilegio prestare munia non tenentur neq; singularem habet hoc nomen neq; in plurali aliter cadit.

x CIRCA virẽtis. Ordo est. Nũc est animus tue iuuence solãtis gratia uem estum fluuiis circa virentes campos nũc est animus tue iuuence ludere cum vitulis in vdo salicto.

y VDO. Quia salicta prata irrigua & flumini vicini adamant.

z SALICTO. Locum. signifi-

cat salicibus consertum salices autem dicuntur a saliendo. quia saliunt ideſt breui surgunt & crescũt cum autẽ a quercu dicamus quercetum. a pinu pinetum. ab esculo esculetum sic a salice debet etiã esse salicetum. sed per syncopam salictum proferrimus.

a PREGESTIENTIS. Vehemẽter cupientis. gestire enim est cum rem adeo vehementer cupimus vt corporis gestus id exprimentes cõtinere non valeamus.

b TOLLE cupidinem. Transit in allegoriam immaturevuę. cõparans viriditatem adhuc puelle virginitati.

c RACEMOS. Racemus botrionis pars vt Seruius docet.

d IAM te sequetur. Quę te nunc acerbitate etatis refugit. paulo post matura vltro petet te.

n Ondum subacta ferre iugũ valet
Ceruice nondum munia cõparis
Aequare nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentis est animus tuę
Campos iuuence nunc fluuios grauem
Solantis estum nunc in hudo
Ludere cum vitulis salicto
Prẽgestientis tolle cupidinem
Immitis vuę: iam tibi liuidos
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore
Iam te sequetur: curret enim ferox
Aetas: & illi quos tibi dempserit

e PROTEVA fronte. In fronte dicunt esse pudorem. pudori frontem dedicatam esse volunt. ergo proterua fronte idest petulanti vt ostendat illam iam pudorem abiecisse. ecōtra de didone. vir. tū breuiter dido vultum demissa profatur.

f PHOLOE. De hac li. i. ode vero. xxxiii. etiam dixit cyrus in aperā declinat pholoen sed prius apulis iungentur capreę lupis. Quam turpi pholoe peccet adultero.

g VT pura. Comparatio perpulchra. quemadmodum luna pura idest nulla nube impedita resplendet in mari nocturno idest ipsa nocturno tempore resplendet in mari. nam si in aqua limpida trāquillaq; lunam conspicias splendida omnino apparet. possumus etiam per hyppalogen proferre. mare renidet luna nocturna. nam ex eius lumine repercussum, vehementer splendet.

h QVEM si. Sensus est Si tu admisceas puellis aut canentibus: aut saltantibus falleret non nos ciues qui illum cognoscimus. sed hospites qui quoniam peregrini sunt nō hactenus viderunt. nunc autem cū tanta illi viginea facie similitudo cū puellis sit poterit haberi sagax idest solers & acutus ad inuestigādū sit.

impudenti
e
Apponet annos: iam proterua
p.n amice
Fronte petet lalage maritum
ab oībus tantum
f
Dilecta quantum non pholoe fugax
formose puelle nomen
Non cloris albo sic humero nitens.
sicut / resplendet
g
Vt pura nocturno renidet
ex gnydo insula p.n. pueri pulcherrimi
Luna mari: gnydiusq; gyges,
puerum gygen.
h
Quem si puellarum intersis choro
.i. deciperet .i. peregrinos q̄bus ante non cognitus esset
Mire sagaces falleret hospites
.i. incognita differentia intonsis
Discrimen obscurum solutis
an scz puelle an puer esset.
Crinibus ambiguoq; vultu

Argumentum odes. VI.

Septimio amicissimo suo poeta scribens: ait secum in vltimas etiam & asperrimas orbis oras iturum esse quod sane maximam eius beniuolentiam arguit. Optat inde tibur senecte sedes haberi possit. quod si parce non dederint petet inquit Tarentum cuius quidem regio sibi preter omnes arridet. Abundat enim melle. vino. oleo & temperie summa. Hortatur itaq; Septimium velit eo secum pergere. Vbi defuncto sibi valeat debitas emittere lachrimas. Hoc dicit.

Ode. VI. ad Septimiũ de Tybure ⁊ Tharento

adibis

i GADES. Insulę sunt hispanię in vltima parte oceani.

k CANTABRVM. Cantabri populi sunt in hispania taroconensi ad oceanum vt docet ptolomeus li. ii. Eos autem & vicinas illis gentes quę latrocinia retinebant Augustus oppressit. vt scribit Strabo libro. iii.

l MAVRA vnda. Quia sunt in mari mauritano.

m AESTVAT. Quia assidua reuolutione harenarum veluti feruens exundat.

n TIBVR argeo. Quod condidit tiburtus argius vi. supra ode. ii. vi. li.

o SIT modus lasso. Ordo est. lasso mihi sit modus maris. viarum & militię.

p GALESVS. Vt dixit Liuius li. v. de secundo bello punico. calabrie flumen. est tarento proximum per quinq; milia passuum. Et Plinius li. viii. scribit Tarentinas oues suluas esse.

q PHALANTO. Hoc duce lacones Tarentum appollinis oraculo condiderunt de quo multa Strabo li. vi.

s Eptimi gades aditure mecum: &
nondũ sunt assueti imperio romano

k Cantabrum indoctũ iuga ferre nr̃a: &
inhabitabiles

l Barbaras syrtes: vbi maura semper

m Aestuat vnda
vide ode. vij. li. i. conditum

n Tybur argeo positum colono
domicilium

Sit meę sedes vtinam senecte
.i. finis nauigationis

o Sit modus lasso maris & viarum

Militięq;
a quo tybure dee fatales de q̃bus supra in iij. ode. ij. li.

Vnde si prohibent parcę iniquę:

p Dulce pellitis ouibus galesi

Flumen & regnata petam laconi
p. n. ducis

q Rura phalanto
scz angulos

horatio.

Ille terrarum mihi preter omnis
tarentine ciuitatis in quo tarento

r Angulus ridet. vbi non hymeto
procedunt

s Mella decedunt: viridiq; certat
oliua

t Bacca venafro
in tarento scz

v Ver vbi longum tepidasq; p̃rebet
hiemes

x Iuppiter brumas: & amicus aulon
optimis vinis

Fertilis bacho mi uimumq; falernis

Inuidet vuis
fertiles

Ille te mecum locus & beate
montes nuper exustam

z Postulant arces ibi tu calentem
.i. merita ⁊ amica

a Debita sparges lachrima fauillam

Vatis amici.

r HyMETVS. Mons est nobilis in attica qui mel gignit optimũ vt Strabo ait li. ix. Qui etiam li. vi. scribit Tarentinam oram fructuũ bonitate precellentem. nam & mel eius & vellero vehemẽter laudant.

s VIRIDIQVE certat. Sententia est: quod oliuę huiꝰ agri equipearĩ possũt iis quę oriunt̃ in venaphro.

t VENAFRO viridi. idest oleo venafrano. nam laudes habet oleo totus venefranus ager. maxime planis finitimus aruis. Auctor est Strabo li. v. de campania loquens.

v Ver vbi longum. Ver non spacium trium mensium. sed dicit longum. quia & in hyeme tale temperamentum aeris est. quale solet esse in vere. vnde addit tepidas hyemes

x Et amicus aulon. Ordo est. & aulon fertilis amicus bacho.

y AVLON. Locus est cõtra tarentinam regionẽ ferax optimi vini vt porphirio inquit.

z IBI tu calentem. Ordo est. ibi sparges tu calentem fauillam vatis amici debita lachrima. Antiquorum enim mos erat mortuorum cadauera concremare. ideo defuncti fauillam dixit.

a FAVILLAM. Cinerem extinctum dicimus. scintillã accensam.

Argumentum odes. VII.

a D pompilium varum scribit gaudens eius in patriam reditum: quem comilitionem sibi in castris bruti & cassij fuisse commemorat: et b elli ciuilis euasisse pericula Augusto victore: qua gratia liberius se conuiuium exhibere promittit. Hoc dicit.

Ode. VII. ad Pompilium sodalem ⁊ commilitonē

b O SEPE. Est autem ordo. O pompei prime meorum sodaliū sępe mecum in vltimum tempus deducte Bruto militię duce quis diis patriis & italo celo redonauit te quiritem. cum quo sępe mero fregi diem morantem coronatus capillos nitentes sirio malobathro.

c CORONATVS capillos. per synedochen. q.d. habens coronatos capillos. vt oculos suffusa nitentes.

d MALOBATHRO. Malobathrum vnguenti speciem esse scimus.

e PHILIPPOS. Philippi campi thessalici sunt dicti: regio equis amica: et in his primo a cęsare et a pompeio. deinde ab octauiano antonioq; atq; cleopatra. & a bruto & cassio pugnatum est. Vir. Ergo in

in vite meram

b

o Sepe mecum tempus in vltimū

de illo duce late in li. i. ode. xiij.

Deducte bruto militię duce

redire fecit ciuem romanum

Quis te redonauit quiritem

Dijs patrijs: italoq; celo

sotiorū

Pompili meorum prime sodalium

pompeio estiuum vel longū hoc ē cōuiuio in

Cum quo morantem sepe diem mero

consumpsi splendentes

c

Fregi coronatus nitentes

vnguento quod sirij conficiunt

d

Malobathro syrio capillos

plium in philippicis campis

e repentinam.

Tecum philippos: & celerem fugam

f

Sensi relicta non bene parmula

bruti e cassij,

⁊ ceterorum g

Cum fracta virtus & minaces turmę

.i. terram barba ⁊ facie.

.q.d. oppetiere

Turpe solum tetigere mento:

horatium de quo ode. x

h vel ox

Sed me per hostes mercurius celer

timentem .i. nube

Denso pauentem sustulit aere

ter sese partibus concurrere telis: Romanas acies iterum videre philippi.

f PARMVLA. Diminutiuum a parma hęc autem breue scutum est quo pedites vtebantur. Virgil. Parmaq; in glorius alba.

g MINACES. Propterea turpe pro turpiter ceciderunt: quia minaces erant. nam turpe est hominiuinci. cum minatus fuerit. vel dicam turpe solum idest cruore fœdatū.

h SED me p̄. Iucunde se dixit a Mercurio liberatum. vel quod furtim fugisset & celerem ostenderet fugam. vel quod poetę ad mercurium spectare dicuntur.

i TE rursus. Ordo est. Te rursus in bellum tulit vnda sorbens fretis ęstuosis. i. mentis furor.
k LATVS. Totum corpus intelligit. sed defatigatio maxime in latere sentitur.
l Cadis vi. ode xxx. v. li. i.

m MASSICO. A monte campanie de quo. i. ode. li. i.
n CIBORIA. i. pocula nam proprie sunt folia colocasie. in quorũ similitudinem pocula facta eodẽ nomine appellantur Auctor est porphirio.

o CONCHIS. Piscium testis in quibus vngenta seruabantur.
p VDO apio. i. viridi vel quod in aquosis locis nascitur.

q VENVS. Talorum iactum significat. Talus enim sex laterũ erat in quibus canis afferebat iacturam. erat enim vnius punctivt scribit pollux. Venus et senio lucrum.

iterum
l
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit ęstuosis.
debitam conuiuium
Ergo obligatam redde ioui dapem
defatigatum k
Longaq; fessum militia latus
intelligendũ apud poete domum laurũ fuisse
Depone sub lauro mea: nec
.i. vasis vinarijs
l deputatis
Parce cadis tibi destinatis.
qnia illud vinũ curarũ obliuionẽ inducit
polita m
Obliuioso leuia massico
bibendo euacua amplis
n
Ciboria exple: funde capacibus
interrogat cũ exhortatõne
o p
Vngenta de conchis? quis vdo
.i. valde ꝓperare
s. a nobis
Deproperare aperio coronas
scz nobis ꝓpter venerem dixit .i. dominum
ꝓ vel q
Curat ve myrto, quem venus arbitrum
constituet. modestius imo
veque modeste
Dicet bibendi: non ego sanius
illis populis. ad hospicium.
r
Bachabor ędonis recepto
vehementer letari
Duce mihi furere est amico

Persius. Quid dexter senso feret scire erat in voto damnosa canicula quãtum raderet. Augustus preterea scribit. Talis iactis vt quisq; canem aut senionem miserat in singulos talos singulos denarios cõferebat in medium. quos tollebat vniuersos qui venerem iecerat. propertius. Me quoq; per talos venerẽ querente secundos semper damnosi subsiliere canes. Qui iactus sex continebat senio dicebatur. Qui vero vnum canis. Acron autem scribit quod veneris iactus in talis habebat tricenariũ numerum Plautus in asinaria. hoc venereum est. pueri plaudite & mih obiactum cantharo mulsum date.

r EDONIS. Edoni thracię populi sunt accolentes hebrũ fluuiũ vt scribit plinius li. iiii. Quod autẽ thraces vino bachentur ode. xxvii ostendit his verbis natis in vsum lęticie scyphis pugnare thracũ est.

Argumentum odes. VIII.

b Arynem meretricem periuram poeta alloquitur. non enim vota persoluerat nec pacta sibi seruauerat. Dicit aũt si poena aliq̃ vel etiã minima propter ipsa periuria afficeretur: crederet deos esse vel illos curare mortalia. At vbi periurijs pulchrior efficitur. Maternos cineres & signa cum toto celo deosq; ip̃os epedit fallere. quippe periuria omnia Venus nymphe & cupido rident. Hinc & ei amotorum numerus passim affluit. Hoc dicit.

Ode. VIII. Ad Barinem meretricē De periurio.

s VLLA si iuris. Scęnicum principium in barinem meretricem. intelligitur enim per hanc inuectionem aliquos precessisse sermones quibus noctem sibi eadem barina iureiurando ꝓmiserit. dehinc post quam fefellit eum in hęc verba velut amantem erupisse.

t IRIS peierati. Peierare est iusiurandum rumpere. & fit ex per et iuro. sed. v. in. e. mutatur & subtrahitur in verbo. in nomine autem manet. nam dicimus per iurium. & non peierium.

v PVBLICA CVra. Publicus amor. nam omnes tuo amore ardent. ostēdit autem in hoc loco naturam amantium. qui quanto infœliciores sibi res suam in amore & quanto magis decipiuntur. tanto sibi quā amant pulchrior videt

x OPERTOS. Vrna conditos. Erat autē hoc apud priscos haud contemnendum iusiurandū. Vir. Per patrios cineres per spes surgentis iuli.

y ET signa ta. noc. More oratorio tendit ad grauiora. Non enim solum fallit mortales scilicet matrē sed et celestia. quoniam ipsa sidera sed deniq; ipsos immortales deos.

z SIGNA. Omēs imagines ex pluribus stellis configuratas signa appellant. precipue illa. xii. signa que in zodiaco sunt. Refert autem Plinius septuagita duorum signorū cognitionē habere astrologos in quibus sunt mille sexcente stelle. Signa autem taciturna dixit ꝓpter lunam & sydera interdiu latentia quę noctis signa dicuntur. quoniā in ea apparent. interdiu autem tacere dicuntur cum nō appareant. vnde & luna silens vel tacita dicitur cum non lucet. vel dicas taciturna signa noctis pro taciturnę noctis nox enim tacita dicitur. quia tunc pene omnia tacere solēt hinc Oui. li. i. tristium inquit. iamq; quiescebant voces hominumq; canumq; Lunaq; nocturnos alta regebat equos. quod autem per sydera etiā iurarent li xii. æn. Virg. ostendit his verbis hęc eadem ænea terrā mare sydera iuro.

iurandi non obseruati

s t

v Lla si iuris tibi peierati

Poena barine nocuisset vnquam

q. d. si minima parte corporis fieres turpior credentem. &c.

Dente si nigro fieres vel vno

deformior

Turpior vngui

deos cuiare humana postquam

duouisti

Crederem: sed tu simul obligasti

ad vota reddenda

quin potius splendes

Perfidum votis caput: enitescis

amatorum exis

Pulchrior multo: iuuenumq; prodis

omnes. n. te apperū

v

Publica cura

vtile est

x

Expedit matris cineres opertos

.i. lunam et sydera

y

Fallere: & toto taciturna noctis

.i. sydera ab effectu deos

z

Signa cum celo: gelidaq; diuos

Morte carentes

asseuero que amantibus facilis est

Ridet hoc inquam venus ipsa rident

a

Simplices nymphe ferus & cupido

b

Semper ardentes acuens sagittas

c

Cote cruēnta.

iuuentus.

d e

Adde quod pubes tibi crescit omnis

turba seruorum

Seruitus crescit noua nec priores

quia periura.

domum

Impię tectum domine relinquunt

f

Sepe minaci.

meretricem ne vorentur a meretrice adolentibus barinem.

g

Te suis matres metuunt iuuencis

auari

h i

Te senes parci: misereq; nuper

Virgines nupte: tua ne retardet

splendor

Aura maritos.

a FERVS & cupido. NVmen cupidinis demōstrat immite et implacabile. & quod ignoscere nesciret nisi voluntatem veneris & iudicium sequetur. vt Virgil. Iamq; ibat dicto parans et dena cupido.

b SEMPER ardentes sagit. Propertius item de cupidine. Et merito hamatis manus est armata sagittis. & pharetra ex humero gnosia vtroq; iacet Ante ferit quoniam tuti quā cernimus hostem. Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit. Ardentes autem sagittas dixit poeta propter faces quas etiam cum sagittis habet nam ex immensa sollicitudine amatorum corda ardere videntur.

c COTE cruenta. Idest sagittas cruētas acuit cote. vel dixit cruentā cotem. q. aspersam sanguine sagittarum que in ea acuuntur. Cotem autem speciem lapidis dicūt in qua ferrum acuitur. ipse alibi fungar vice cotis acutum reddere quę ferrū valet expers ipsa secandi.

d ADDE. Adiunge his, que tibi creuerunt ex periurio.

e OMNIS. tibi crescit. q. d. omnes qui crescunt et crescendo in etatem veniunt amori aptam tui futuri sunt. neq; exemplo eorum quos lusisti deterrentur.

f SEPE minaci. Ostendit quantum ab amatoribus diligatur. nā cum eis etiam minax esset & asperrima. attamen eam relinquere non poterant.

g TE suis ma. Exaggerat quanta sit amatorū turba. cum ipsa petatur. & a tenellis qui adhuc in materna potius quā paterna potestate sint. idcirco appellat iuuēcos. q. qui adhuc matrem sequantur.

h TE senes parci. Metuebāt ergo potissimum diuitiis suis.

i MISEREQVE nuper vir. Zelotopia mouētur que maxime torquet nouas nuptas. que nuper asuētę amori perdite amant. & ob hoc misere.

Argumentum odes.IX.

o Bierat valgio puer clarissim⁹: vñ plus ęq̄ dolore afficiebat. Hinc Horati⁹ eũ solari cupiẽs ꝑ simi litudines: inqt nõ sꝑ manare pluuias: nõ semꝑ in mari ꝓcellas esse: nõ semꝑ esse in armenia gla ciem: nõ sꝑ aqlonibus vexari siluas. hoc est nõ semꝑ in reb⁹ esse ꝑturbatões & aduersa: ipe tñ cõtinue sibi puerũ ademptũ lachrimabat nulla quiete habita: Et cũ nestor Antilochũ filiũ apud troiã extinctũ nõ oĩs suę vitę ãnos plorauerit. Nec etia Troilũ parentes sororesq; fleuerint sꝑ. Debet etiã ipe multo magis abstinere a q̄relis. Augustiq; cęsaris nouã medorũ victoriã vna secũ decantare. Hoc dicit.

Ode.IX. ad Valgium de fletu Miste pueri

k NON semper. Demõstrat hac ode nõ semper lugendum esse. sed omnium rerum fieri vicissitudinẽ non enim semper imbres &c.

l MARE caspiũ. id ad mare septẽ trionem est vt Strabo docet lib. xi. qui etiam li. v. ait mare caspium a plerisq; vocari hircanum.

m PROCELLE iequales. quia vndatim irruunt. est autem procel la secundum Seruium aqua vento admixta. Plinius autẽ dicit esse re pentinos flatus. qui exhalantes eter ra gignunt ventos qui maiore illa ti põdere incursusq; si late sicca ru perint nubem procellam gignunt que gręcę cenephias dicitur hic ce pit pro vehementiori vento.

n ARMENIIS in oris. Arme nia maior est & minor. est autem ad septẽtrionem. de qua legito pto lomeum. li. v. Et Strabo li. xi.

o AQVILONIBVS. Hic ven tus a vehementissimo volatu in star aquile appellatur.

de incultos
l2
n On sꝑ imbres nubibus hispidos
ꝓsiliunt nec semper species ꝓ
erumpunt l genere
Manant in agros: aut mare caspiũ
irruunt .i. asperrimi venti
ꝛ tempestates m
Vexant inęquales procellę.
semper
n
Vsq; nec armenijs in oris
hic incipit ordo horret inertes reddẽs
.p.n.
Amice valgi stat glacies iners
species ꝓ genere
o
Menses per omnes aut aquilonibus
loca quercubus conserta vrgentur
p
Querceta gargani laborant
priuantur speciẽ ꝓ genere posuit
q
Et folijs viduantur orni
valgie fatigas .i. luctuosis versibus
Tu semper vrges flebilibus modis
p.n. pueri mortuum r
Mysten ademptum: nec tibi vespero
i. in occasu recedunt
apparente
Surgente decedunt amores
.i. mane ipso
Nec rapidum fugiente solem.

p GARGANI. Garganus pro montorium est prope apuliam ad stadia. ccc. protendens in pelagus orientem prospectans vt Strabo ait lib. vi.

q ORNI. Pro quibuscumq; ar boribus posuit de ornis plura legi to ode. ix. li. ꝑ. i.

r VESPERO. plinius li. ii. c. viii. de venere ait. quod hęc stella cum solem pręcedit lucifer dicitur & an te ortum solis apparet in oriente. cum subsequitur. hesper & vesper & hesperus vesperusq; appellatur videturq; in occasu statim postq̄ sol occidit. primusq; pithagoras eã dem esse stellã deprehendat hespe rum & luciferum in lucifero colo re gaudentem. in hespero fulgentẽ videmus. nunquam a sole longius gradibus quadraginta sex discedit Genitalis roscida prospera & salu taris est.

p AT non. Ostenderat fieri mutationē in rebus naturalibus. nūc idem probat hominum exemplis.
t TER ęuo functus, Periphrasis est nestoris. qui apud Ouidium inquit. vixi annos bis centum. nunc tertia viuitur ętas.
v ANTILOCHVM. Hic filius nestoris ex euridice fuit ab hectore in prelio cęsus. Ouidius. i. li. episto. Siue quis antilochum narrabat ab hectore victum. Antilochus nostri causa timoris erat.
x IMPVBEM. Erat enim lugēdus. & quia filius. & quia bonus filius. & quia adolescens. cum illa ętas etiam externas lachrimas excutere possit. & tamen luctui imposuit modum. ergo & te idem facere decet. cum amiseris nō filium sed seruum.
y TROILVM. Is priami filius qui puer adhuc ab achille i pugna cęsus est. Vir. Parte alia fugiēs amissis troilus armis. infoelix puer atq; impar congressus achilli.
z DESINE mollium que. idest a mollibus querelis cōstructio gręca: & poetis potius quam ceteris scriptoribus concessa.
a ET potius can. q. d. melius remoto luctu. cesaris facta cantem⁹
b TROPHEA augusti. Scribit Suetonius. quod parthi quoq; au

potitus ergo magis dolendum.

At non ter ęuo functus amabilem
fleuit
v
Plorauit omnes antil ochum senex
imberbem.
x
Annos: nec impubem parentes
cassandra polixena
y p.n. ꝛ creusa vxor ence
Troilum aut phrigie sorores
nō ad virū pertinentiū
z
Fleuere semper. desine mollium
post diuturnū luctū a .i. magna.
Tandem querelarum: & potius noua
lyricis carminibus
b
Cantemus augusti trophea
c
Cęsaris. & rigidum nyphaten
.i. in numerū victarum gentiū accessisse
d
Medumq; flumen gentibus additum
aquas
e
Victis: minores voluere vortices
constitutum terminum
f g
Intraq; prescriptum gelonos
a cesare determinatis.
.i. vagari
Exiguis ęquitare campis

gusto & armeniā vendicanti facile cesserūt & signa militaria quę. M. Crasso. & M. antonio ademerant reposcenti reddiderunt. obsidesq; insuper obtulerunt. Scythas quoq; pellexit ad amicitiā suā populi romani vltro per legatos petendam
c NyPHATEN. nyphates mōs est in armenia Masio mōti orientē versus iminens vt Strabo li. xi. docuit. Poete autē dant quodāmodo sensum fluminibus, vt se victos fateantur. Virg. Euphrates ibat iam mollior vndis. & alibi. Pontem indignatus araxes.
d MEDVMQVE flumen. Euphraten indorum amnem vult intelligi. Ordo autem est. cantemus medum flumen voluere minores vortices additum victis gentibus.
e VORTICES. Vortex aqua in se retorta. vel quicquid similiter vertitur. inde propter flexum capillorum pars summa capitis. id fabius li. viii. docet.
f INTRAQVE prescriptū. August⁹ eni fines gelonis statuit. quos victi egredi non auderent. sed prescriptis limitibus tenerent. cū ante vbi libuisset excurrent.
g GELONOS. Geloni vt Solinus scribit populi sunt in scythia. qui de hostium cutibus. & sibi indumenta faciunt. & equis suis tegmina.

Argumentum odes Decime

Lycinio poeta scribit hortans eum ad temperantiam & mediocritatem. nam qui summa petunt multis ac varijs casibus opponuntur: & inde grauius decidūt. Qui vero infima tenent: ignaui semper habentur: & nullius sunt precij. ad illud etiam exhortatur ne scꝫ desperet meliora lapsis. neue confidat nimium secundis. est enim omnium rerum vicissitudo vt & Therentius scribit. Hoc dicit.

Ode.x.ad lycinium de mediocritate

h RECTIVS viues. Ordo est. o lycini rectius viues neq; semper vrgendo altum. neq; nimiũ premendo littus iniquum. dũ cautus horrescis procellas.

i AVREAM MEdiocritatem. Philosophus li. iiii. politicorũ scribit. quod in omni ciuitate sunt tres speties hominum. Diuites. pauperes. & mediocres. inter quos optimi sunt mediocres. quia medium semper est optimum.

k TVTVS. Philosophus idem li. iiii. politicorũ scribit mediocres ciues magis saluari quoniam nec insidias patiunturt. nec fraudes faciunt. vt alii qua propter sine periculo viuunt. ibidẽ quoq; ait. quanto magis aliquid accedit ad mediũ tanto melius quanto magis distat a medio tanto peius. & li. ii. ethicorum ait. quod exuperatio & defectio bonum ipsum corrumpunt. mediocritas vero cõseruat.

l SEPIVS VEntis. Metaphora ab arboribus & ędificiis tanquã maiora & in alto posita periculis semper subiacere & casibus vt Iuuenalis numerosa parabat excelsę turris tabulata vnde altior esset casus. & impulse preceps immane ruine. Et alludit ad illud Ouidii. Summa petit liuor. perflant altissima venti. Summa petunt dextra fulmina missa iouis.

☞ m SPERAT ifestis. Ostẽdit poeta oportere animum sapientis

felicius .i. pelagus
h
RECtius viues lycini neq; altum
instanter petendo casus arduos ꝛ pericula.
Semper vrgendo: ne dũ procellas
qui cupis esse cautus
Cautus horrescis nimium premendo
ꝓpter vada ꝛ saxa nautis periculosum
Littus iniquum
.i. felicem ꝛ pulcherrimam mediũ inter extrema
Auream quisq; mediocritatem.
securus inquinari ꝛ polluti
h
Diligit tutus caret obsoleti
paupertate .i. sublimi ex q̃ inuidia oritur
Sordibus tecti: caret inuidenda
temperatus regia
Sobrius aula
magna.
Sepius ventis agitatur ingens
Pinus: & celse grauiore casu
percutiunt
Decidunt turres: feriuntq; summos
Fulgura mõtes
aduersis
m
Sperat in festis metuit secundis
fortunã bonam instituturum aut malam
Alteram sortem bene preparatum
turpissimas tempestates. bonorũ aũt ꝛ malorũ vicicissitudines ostendit.
Pectus informes hyemes reducit
aer
Iupiter idem
abducit in futurũ
n
Submouet non si male nunc & olim
quandoq;
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat musam neq; semper arcum
vt feriat
Tendit apollo
in difficilibus plenus aĩo. i. fortitudine
o
Rebus angustis animosus atq;
obtempera.
p
Fortis appare: sapienter idem
supprimes ꝓspero
Contrahes vento nimium secundo
inflata
Turgida vela

ita se habere vt in mediocritate se cõtinens. & rebus secundis aduersas & aduersis secundas euenire posse arbitretur. vt nihil illum incautũ improuidumq; opprimat. sed aduersus omnes suos ictus armatũ fortuna inueniat.

n SVBMOVET. dat diuinitatis exempla. & primo per imitationes temporum per que sperare in aduersis semper fortes esse debeamus. quemadmodum enim Iupiter qui aer est non semper inducit hyemes. sed post illas infert mitia tempora. sic & appollo non semp arcu ferit. sed illo posito demulcetur lyra.

☞ o REBVS angu. Conclusio aurea. & ex intima veraq; philosophia prompta. Nam fœlices nunquam in vita erimus. nisi nature que paruis minimisq; contenta est obtemperemus. Deinde res angustas & difficiles forti et inuicto animo perferamus. & secundis nullo pacto efferamur neq; ĩtumescam⁹.

p SAPIENTER idem con. vẽ. dicit si vela turgent nimis secundo vento contrahe. ne nimis inflentur Carmen omnino dignum tanto poeta. in quo cum grauissima & ad mores emendandos aprime vtilia proferat. tamen suis methaphoris atq; exemplis tristem grauitatẽ multa iocunditate exhilarat.

Argumentum odes.xi.

q Vintum hirpinū aliena q̄renda minime esse admonet. suadet etiā victus & gaze eū sollicitum esse non debere. Cū paucis natura cōtenta sit. Inuitat hinc illū ad lętiorem cōmodioremq; vitandum iuuenis est: superueniet namq; senectus voluptatum immunis & expers. Hoc dicit.

Ode.xi.ad Quintium hypinum de leta vita

a QVID bellicosus. Suadet hirpino. vt omittat futurorum curā. presertim earum rerum que longa absunt. & vite breui indulgeat. & vt superior oda a stoica secta proficiscebatur. nunc contra epicureā redolet cupit enim volumen varietate carminis distinguere atq; illustrare.

b CANTHABER & scythes. de canthabris & scythiis dictū est in superioribus. ode quinta.ii.lib. & ode.xix.i.lib.

c HADRIA obiecto. Hic hadria pro mari posuit masculino genere. & non neutro vt quidā aiūt Lucanus lib.v.sonat ionio vagus hadria ponto. De mari vero adriatico superius dictum est.

d POSCENTIS pauca. Natura enim paucis est contenta. Hinc Lucanus ait. Satis est populis fluuiusq; ceresq;.

e FVGIT re.le.ui. Ouidius etiam li.iii.de arte inquit vtendum est ętate cito pede labitur ętas &c.

☞f ARIDA canicie. Macrobius li.vii.scribit. Caniciem ex nimio humore fieri. quod phlegma vocatur nam ideo albi sunt cani. quia calorem humoris quo nutriuntur imitant. Latius tamen videto ode.ix.

q Vid bellicosus cāthaber & scythes
p.n. illius ad quem scribit
Hirpine quinti cogitet hadria
postponas
ꝑuifacias.
Diuisus obiecto remittas
anxius sis
Querere: nec trepides in vsum
vite
Poscentis ęui pauca: fugit retro
lasciua pulchritudo
Leuis iuuentas & decor: arida
fugante illa enim eras lasciuiam omnem excludit
Pellente lasciuos amores
senecta .i.mitem ꝛ quietum.
Canitię facilemq; somnum:
pulchritudo.
Non semper idem floribus est honor
qui maxime in vere nascuntur
Vernis: neq; vno luna rubens nitet
splendet
.i.qui nō est par eternorum consiliorum
Vultu: quid eternis minorem
maceras
Consilijs animum fatigas

g FACILEMQVE somnū Nequeūt enim senes dormire propter morborum molestiam. hinc ait Iuuenalis sat x circūsilit agmie facto morborum omne genus ille humero hic lumbis hic coxa debilis. ambos perdidit ille oculos. & luscis inuidet. Huius pallida labra cibum capiunt digitis alienis. iuuenibus autem facilis est somnus.

h NON semper. Comparat floribus adolescentiam. ac iuuentam. sicuti enim illi paruo tempore vigent. sic ipsi iuuenes cito desinunt senectutis aduentu.

i NEQVE luna. Sensus est neq; luna nitet vno vultu. sic etiam iuuenum vultus crescente ętate mutat. luna autē nunc pura videtur. nunc obscura & nigra. nunc rubicunda pura serenitatem portendit. nigra pluuias. Rubicūda ventos. auctor est Plinius. & poeta li.i.georgicorū

k QVID ęternis. Ordo est. quid fatigas animum minorem ęternis consiliis idest qui non est par eternorum consiliorum. non eni semper subsistit in corpore non minorem animum ad consilia. sed eternis consiliis minorem voluit intelligi idest infinitis & diuturnis.

l CVR non ſub alta. Ordo eſt. cur dum licet non potamus ſic te⁊ mere iacentes ſub alta vel platano. vel hac pinu. et roſa odorati canos capillos & vncti aſſyria nardo.

m CANOS odo. capil. Abſo⁊ luta locutio canos capillos odora ti. pro habentes odoratos capillos canos.

n ASSyRIAQVE. nardo. De vnguento nardino ſeu foliato in⁊ telligit. de quo plura plinius libro xiii. ca. i.

ſub tali arbore
l
Cur non ſub alta vel platano vel hac
imprudenter
nullo ordine.
Pinu iacentes ſic temere: & roſa
odoratos habens;
m
Canos odorati capillos
ꝯ iuuentute
n
Dum licet aſſyriaq; nardo
tollit bachus
o
Potamus vncti: diſſipat euchius
nam animū cruciant ſeruus ocius
2 attenuant
Curas edaces. quis puer ocyus
facientis calorē
optimi vini
Reſtinguet ardentis falerni
ne in ebrietatē incidat
aqua
Pocula prętereunte lympha
meretricem
p
Quis deuium ſcortum eliciet domo

p
Lyden| eburna dic age cum lyra
feſtinet incompoſitum ſ. mulieris
r
Maturet ncomptum lacenę
i
More comam religata nodum;

o DISSIPAT euchius. Ad idē redit quod ſuperius dixerat Nunc vino pellite curas.

p SCORTVM. Feſtus ait Scor ta appellari meretrices.

q EBVRNA dic. Ordo eſt age dic cum eburna lyra maturet mo⁊ re lacene religata nodū incomptū appoſitio comam.

r LACENE. ideſt laconice mu⁊ lieris non enim de helena tantum intelligit. vnde Vir. li. i. æn. ait. Virgi nis os habitumq; gerens. & virgi nis arma ſpartanę. erant nāq; ſpar tanę venatrices.

Argumentum odes. xii.

h Ac ode Mecœnatem alloquitur oſtendens lyricis verſibus non conuenire bella tractare. ipe tñ multo melius ſoluta oratione prelia cęſaris ſcribet: quam pœta lyricis. Itaq; dicit horatius ſue pu ellę laudes: cum oſculis cuius etiam maxime Regum opes haud permutande eſſent. Hoc dicit.

Ode. xii. ad Mecoenatem de lycinie laudibus.

r NOLIS longa. Ordo est. o mecœnas nolis aptari mollibus modis citharę lōga bella ferę numātię

s BELLA ferę numantie. Numantia celtiberorum nobilissima ciuitas erat. que in belo celtiberico quod aduersus populum romanum gestum est. virtutem propriā ostentauit. quod. xx. perdurauit ad annos complures enim exercitus cum imperatoribus ad internitionem detracti nouissime autē Numantini obsidione cincti diuturna patientia tolerarunt. Paucisdū taxat exceptis qui cedentes murum dediderūt. Durias autem fluuius preter Numātiam currit. Auctor in iis Strabo li. b. iii. Multa etiā scribit Liuius li. lv. lvi. lvii.

t NEC durū ha. Qui annos. xvi cōtra romanos pugnauit in italia vt scribit Liuius li. b. xxx. Durauit autem bellum ipsum punicum secundum annis. xviii. vt scribit florus. Durum id ait. quia vt etiam Liuius scribit hannibalis nullo labore aut corpus fatigari. aut animꝰ vinci poterat caloris ac frigoris patientia par princeps prelium inibat vltimus conserto prelio excedebat Erat ei in humana crudelitas. nil veri nil sancti. nullus dei metus.

v NEC sicnlum mare. En. dulius seu Duellius consul in cicilia aduersus classem poenorum prospere pugnauit. primusq; omniū romanorum ducum naualis victorię duxit triumphum ob quā causam ei perpetuus honos habitus est. vt reuertenti a cena tibicines canerent. et funale preferretur hec scribit Liuius li. xvii.

x NEC sęuos laphytas. Centaurorum pugnā intelligit in nuptiis perithoi habitam cum laphytis de qua re latius legito in ode. xviii. li. i.

y HyLEVM. centhauri de quo Virg. li. viii. ait in hymno herculis. Tu nubigenas inuicte bimembres hileumq; polumq; manu. tu cressia mactas prodigia & c.

z VNDE periculū. Ordo ē. vnde fulgens domus saturni veteris contremuit periculum & c.

o mecenas seuissime.
r s
n Olis longa ferę bella oumantię
laborū patientē
t v
Nec durū hannibalem: nec siculū mare
aphricano rubeum lyricis
carthaginensi
Poeno purpureū sanguine mollibus
cōuenienter iungi .i. carminibus
Aptare cytharę modis
nolis aptari a me superbū. vino
x illos ppl'os
Nec sęuos laphytas & nimiū mero
y subiugatos forti
Hileum: domitosq; herculea manu
terre gygantes a q̄bus sibi ꝓuenturum
z
Telluris iuuenes: vnde periculum
q̄a stellarū timuit olympus siue celum
Fulgens contremit domus
mecenas infra
a .i. soluta orōne scriptis
Saturni veteris: tuq; pedestribus
drscribes augusti
Dices historijs prelia cęsaris
ibi incipit ordo quam ego qui carmina scribo
b
Mecœnas melius ductaq; per vias
q̄ subiugari sunt q̄ minaces erant
Regum colla minacium
horatium
c
Me dulces dominę musa lycinie
Cantus me voluit dicere lucidum
lucentes licinie .i. valde inuicem re
d spondentibus
Fulgentes oculos & bene mutuis
fidele
Fidum pectus amoribus
licinium mouere .i. bene decuit
e f virginum
Quam nec ferre pedem dedecuit choris
salibus
g dedecuit
Nec certare ioco nec dare brachia
cum pulchris festo
h
Ludentem nitidis virginibus sacro
in quo dyane sacra agerentur
Diane celebris die
regna p. n. regis persarum
i
Num tu quę tenuit diues achemenes
k diuitias
Aut pinguis phrygie mygdonias opes
pulchritudine illius
Permutare velis crine lycinię
opulentas
Plenas aut arabum domos

a SATVRNI veteris. Is eni prima ętate regnauit. dixerūtq; a filio pulsum quod Macro. li. b. i. Sat interpretatur nihil aliud esse. quā tempora senescētia ab his que post sūt nata de pelliis. autem est temporū auctor. deorumq; princeps vt idē ait Vir. item li. vii. i nquit. Saturnusq; senex ianiq; bifrōtis imago. Et li. viii. Primus ab ęthereo venit saturnus olympo arma iouis fugiēs & regnis exul ademptis.

b DVCTAQVE colla regum. Nam victi reges ante currum cathenis vincti in triumpho procedebant.

c LyCINIE. Non placet que mecœnatis sit vxor. cum veluti lasciuam illam laudet. sed potius poetę amica q̄ amore amantium dominam vocat.

d FVLGENTES Oculos. que laus in oculis suprema est.

e QVAM nec. Laudauit hactenus a bonis corporis. nunc laudat a bouis animi. s. ab arte.

f NEC dedecuit. Liptote est. idest bene decuit.

g NEC certare ioco. Laudat a iocis. s. ab ea spetie ioci que vrbanitas appellatur. in qua sunt facetię. lepores sales & dicta.

h SACRO die. In quo dianę sacra agerentur. Videtur autem ita a ioco ludoq; illam ludare. vt tamē lasciuię castitas nō desit. non in veneris sed diane sacra cōmemorat. de hoc ad plenum li. i. ode. xxi. vbi ait Dianā tenere dicite virgies. & c.

i NVM tu. Ostendit licinię osculis & iocis. non permutandas regum diuitias.

k MyGDONIAS opes. Mygdonia iuncta est phrigie vt docet Plinius li. v. c. xxxiii. phrigia autē vt ibidē inquit Troadi superiecta. priamus vero iis regionibus imperauit vnde Strabo li. xiii. scribit Achillis verba fuisse ad priamum huiusmodi Ante tuas noramus opes spatiosaq; regna que pariter lesbos complectitur & quę comprehendit phrigie tellus ac hellespontus.

l AVT facili seuitia. artem meretriciam designat cum velut irata aut negat amatori oscula, aut interdum vltro expetit. sic satis fatiens indignanti. vt THerentius. nolis cupiunt vltro.

olentia vel ex amore ardentia
Cum fragantia detorquet ad oscula
caput l leui oscula
Ceruicem: aut facili seuitia negat
.s.dum
extorqueri
Que poscente magis gaudeat eripi
oscula .i.puenlat rapere
Interdum rapere occupet.

Argumentum Odes. XIII

o Ppressus arbore decidente horatius que suo in pelago sabino fuerat detestatur hic eius consitorem. ostendit postea nunq̃ satis esse hoibus cautũ ad euitanda pericula. mors enim improuisa rapuit rapietq; gentes. scribit inde se inferos pene radijsse vidisseq; ęacum iudicantem. Sapho quoq; et alcęum fidibus canentes que omnia maxime mirabantur vmbrę. Hoc dicit.

Ode. XIII. De arboris casu ꝛ inferis.

m ILLE & nefasto. Ordo est. o arbos ille quicumq; primum te produxit in neptotum perniciẽ opprobriumq; pagi posuit, et nefasto die & manu sacrilega.

n NEFASTO die. Qui dies dicũtur fasti. vel nefasti. vi. superius ode i. libro. i.

o NOCTVRNO cruore. i. cruore nocturno tempore sparso. nã qui flagitium commissurus est latebras sibi querit ad scelus tegendũ Vehementer autem singulis partibus scelus auget. non enim solum interfecit hospitem. quod ex se ingens est scelus. verum interfecit ex insidiis, quia nocturno tempore. fuitq; iniusta cedis causa. nam si iusta fuisset. non quesisset latebras. interfecit sue domi. ergo sue se fidei hospes commiserat. interfecit crudeliter. quia fudit illius cruorẽ quo penetralia sparsa sunt. q. repleta, posuit ergo duo maxima scelera & eius qui parentem. & eius qui hospitem crudeliter necasset. Cũ horrendum scelus antiqui putarẽt polluere iura hospitalitatis, quibus iupiter optimus maximus preęsset vnde Vir. Iupiter hospitibus nam te dare iura loquuntur.

nõ fasto sed abhominando
m n
i Lle & nefasto te posuit die
.i.sceleratissima
Quicũq; primũ et sacrilega manu
plantauit; hoc est posteriorum
Produxit arbos in nepotum
exitium infamiam ꝓpter dñi
oppressionem ville
Perniciem opprobriumq; pagi
qui te plantauit.
Illum & parentis crediderim sui
caput interiora domus dicuntur. vt docet seruius
Fregisse ceruicem: & penetralia
sanguine
o
Sparsisse nocturno cruore
ceteris pestilentiora
p
Hospitis ille venena colchica
illo loco
Et quicquid vsquam concipitur nefas
q.d. vehemẽtissime agit
Tractauit, agro qui statuit meo

p VENENA colchica. Versus est hypermeter. scanditur igitur cũ sequẽti. In ponto autem vbi colchi sunt prouentus est malorum graminum idem vero in epodo penultimo ait. cales venenis officina colchis.

q IN domini. ca. im. Scelus erat in quemcumq; caderet. sed maius dominum maximum in dominũ immerentem.

r QVOD quisq;. Mirum poetę ingeniũ. vt ex occasione paruę rei magna innectat. & que ad vitam & mores maxime pertinent leuioribus inserat. Ostendit enim quanta sit humana inbecillitas, atq; miteria ex ipsa iscitia qua sępe non timenda timeamus. Cõtra vero nullus sit metus ab his que summa cũ pernicie imminent.

s NAVITA. Pro nauta per repẽthesim sic Virg. Nauita tum stellis numeros & nomina fecit. Fit autẽ epenthesis quotiens in dictione syllabam addimus vt Iuue. Qualis tunc epulas ipsũ glutisse putamus induperatorem idest imperatorem

t BOSPHORVM. Duplex est bosphorus thracius & cimericus est autem angustum mare. quo io in bouem mutata enatauit cõsilio iunonis inde sic appellatum. Dionisius & Mela scribunt.

v POENVS nauita. Est autem sensus. quod multi timent loca tantum periculosa. quibus preteritis putant se tutos. sed decipiuntur. fata enim obstant. & vbi non credũt opprimuntur.

x AECVM. Fuit is iouis filius. quem apud inferos bonorum & malorum iudicem ferunt fabulę.

infelix casurum
Te triste lignum. te caducum

q
In domini caput immerentis.

r l
Quod quisq; vitet. nunq; homini
p singulas horas.

s t
Cautum est in horas. nauita bosphorũ
aphricanus. species p genere.

v
Pœnus perhorrescit. neq; vltra
occultos, euentus .i. pernitiem
ab alio loco
Cęca rimet aliunde fata
romanus repentinami,

Miles sagittam & celerem fugam
italorum

Parthi. cathenas parthus & italum
mortis

Robur. sed improuisa leti
violentia

Vis rapit rapietq; gentes.
nigre vxor plutonis
de qua superius

Quam pene furię regna proserpinę
nos horatius.

x
Et iudicantem vidimus æacum
separatas a penis
campum elisiũ.

Sedesq; discretas piorum
.i. lesbijs cordis

y
Aeolijs fidibus canentem
accusatiui casus vulgaribus

Sapho puellis depopularibus
quam sopho.

z
Et te sonantem plenius aureo
p.n. poete .i. nauigatõnis

Alceę plectro dura nauis
.i. exilij quod gessit aduersus tyrannum

Dura fuge mala. dura belli.
.i. cum religiosa quadã attentõne

a
Vtrumq; sacro digna silentio
cantare

b
Mirantur vmbre dicere. sed magis
expulsos

Pugnas. & exactos tyrannos
stipatũ ad audiendũ pugnas
.i. auide audit

Densum humeris bibit aure vulgus
q.d. nihilj admirans

c
Quid mirũ. vbi illis carminibus stupẽs
nigras

d cerberos
Demittit atras belua centiceps

Aures et intorti capillis

Hinc ait Ouidi⁹ in ibin noxia mille modis lacerabitur vmbra tuasq; in AEacus inge in poenas ingeniosus erat.

y AEOLIIS fidibus. idest lesbiis Nam vt scribit Dionisius AEolidum insularum rupes lesbes est et tenedos. Vtq; Strabo docet li. xiii. AEolica regio ingens erat & troię adiuncta.

z AVREO plectro idest excellẽti stilo. Et non immerito Alceus aureo plectro donatur. qui tyrannos insectatus. multum etiã moribus confert. Auctor est Fabius li. x

a VRVMQVE. Sententia est. quod vmbre vtrumq;. s. Sapho et alceum mirantur cum dicant res quę sunt audienda.

b SED magis. Ordo est. sed vulgus densum humeris magis bibit aure pugnas et exactos tyrannos.

c QVID mirum. Sensus est. non est mirandum si illum vmbrę libẽter audiunt cum Cerberus & angues eumenidum stupeant admiratione carmine illius.

d CELVA centiceps. Cerberum intelligit. centiceps autem recte dixit. propter multitudinem anguiũ qui ex eo manant.

EVMEMDVM. per antiphrasim appellantur tre furie infernales Alecto Thesiphone. et Megera. mites enim interpretantur.

f PROMETHEVS. De hoc late lib. i. videto ode. iii.

g PELOPIS parens. De hoc ad plenū videto superius ode. xxviii. libro. i.

furiarum delectantur
Eumenidum recreantur angues
insuper f is tantalus
Quin & promethetis & pelopis parens
.i. deceptus a sono obliuiscitur laborū
Dulci laborum decipitur sono
b talis venator
Nec curat orion leones
venare
Aut timidas agitare lyncas.

h NEC aurat. Solūt poete idem studium apud inferos quoq; quēq; sectari. Vnde Virg. li. vi. ait. quę gratia currum amorumq; fuit viuis. que cura metētis pastere equos eadem sequitur tellure repostos.

Argumentum odes. XIIII.

o Stendit amico posthumo iuuentam effugere: nec pietas aliqua future senecte: aut imminenti morti moram afferet: vnde & regibus & inopibus adeunda est charontis vnda. linquenda tell⁹ domus & vxor: heresq; inde optimo cecubo fruetur: & humi sparget ꝓdigus q d' ip̄e tantopere seruauerat: per quod inuit quidem poeta posthumum ip̄m potius debere frui bonis suis: quam abutenda heredibus relinquere. Hoc dicit.

Ode. XIIII. ad Posthumum de morte ineuitabili

i FVGACES anni. Ouidius li. iii. de arte etiam ait. Ludite eū anni more fluentis aque. & dixit fugaces quod plus est quā fugitiui. nā huiusmodi verbalia abūdanciārei denotāt. sic dicimus bibacē et edacē

k POTHVME. In hoc loco nomen proprium est ceterum is posthumus appellatur qui posthuma tū patrē nascitur Virg. Siluius albanū nomē tua posthuma proles. cōgemiat aūt nomē. que cōgemiatio occultā habet aut cōquestionē aut iurgationē. Sic Therē. o thais thais Sic Vir. o choridon choridon que te dementia cepit.

l NEC pietas in. Oui. quoq; de morte tibulli li. iii. de amo. Viue tū moriere pi⁹ cole sacra. colētē mors grauis a tēplis incaua busta trahet

m PLVTONA. ad quē ꝑtinet. nā in tutela plutōis sūt mortui. nec ampli⁹ i superoꝝ custodia. hic vir. nec iā cę vl. debe. Pluto saturni. & iouis neptunicq; frater. et cui in mūdi diuisione infera regna euenisse

n TER amplū geryonē (fabulāt. Vir. li. vi. et forma tricorpis vmbrę. finxere poete geryonē esse tricorporē illiusq; vmbrā apud inferos esse Iustinus itē li. vltimo scribit geryonē ip̄m nō triplicis naturę vt fabulis ꝓdit̄ fuisse. Sed tres fratres tante cōcordie extitisse. vt vno aīo oēs regi viderēt. nec bellū herculi sua spōte indixerūt. sed cū armēta sua rapi vidissent. amissa bello repetisse. Ordo aūt est. q cōpescit ter amplū geryonē & tition tristi vnda. oib⁹ enauigāda qcūq; vescimur munere terre: siue erimus reges. siue erimus in

o TITYONQVE (opes colomi. de hoc ait Vir. li. vi. Nec nō & tityō terre oīparētis alūnū cernere erat. ꝑ tota nouē cui iugera corpus porrigēt. rostroq; imanis vult ad vnco. imortale iecur tōdēs fecūdaq; poenis. viscera rimatq; epulis hitatq; sub alto pectore. nec fibris requies datur vlla renatis.

h Eu fugaces posthume posthume
veluti aqua sine intermissione
Labuntur anni: nec pietas morā
imminenti
Rugis & instanti senectę
e inexpugnabili
Affert indomiteq; morti.
Non si trecentis quotquot eunt dies
.i. placare tentes.
durum
Amice places illachrymabilem
pluto .i. trimembrem
m n
Plutona tauris: qui ter amplum
p.n. 2
o
Geryonem tytionq; tristi
.i. stygia pulchra sententia sequitur
Composcit vnda. scz omnibus
Quicunq; terrę munere vescimur

p ENAVIGANDA. Respexit ad Fabulam qua Charon animas acherontem transuehit. Vir nauita sed tristis nunc hos nunc accipit illos &c.

q FRVSTRA cruento. ostendit frustra nos abstinere a bellis. a nauigatione frustra quoq; timere autūni austrum pestiferum nam omnino inferos adire debemus omnes morti necessitate.

r RAVCI. idest sonori. vir. Tum rauca assiduo longe sale saxa sonabant.

s AVSTRVM. Plinius li. ii. scribit quod humidus est auster presertim italię. ac noxius. De autumno autem ait Naso de arte. Quum modo frigoribus premimur. modo soluimur ęstu. Aere non certo corpora languor habet.

t DANAI genus infame. Belides intelligit fuerunt. l. ex diuersis vxoribus filię danai filii beli. vnde dicti sunt belides. Aegistus frater danai cum parem numerum filiorum haberet. filiis suis in matrimonium collocare volebat. Sed danaus oraculo respōso exterritus. prorsus assentire nolebat. Nam responderat appollo Danaū ipsum manibus vnius ex filiis Aegisthi. quē generum haberet occidendum esse sed pene ad matrimonia conficienda coactus. filias in hūc modum subornauit vt cum ad virorum thalamos accederent. abscōsos gladios secum portarent. & viros suos ea prima nocte iterficerēt. quos vtiq; omnes excepta minore natu hipermestra interfecerunt. que lino viro suo miserta pepercit. a quo tractu temporis Danaus ipse detruncatus fuit.

v DAMNATVS laboris. Sic dicitur damnatus capitis vel iniuriarum. vt placet Auctoribus.

p n l

Euauiganda, siue reges
pauperes agricole

Siue inopes erimus colon

q

Frustra cruento mare carebimus
illisis tempestuosi

r

Fractisq; rauci fluctibus adrie
noxium

Frustra per autumnos nocentem
timemus illum ventum.

s

Corporibus metuemus austrum
niger deformi

Visendus ater flumine languido
fluuius infernalis flexuosus

t

Cocytus errans. & danai genus
turpe perpetui

v

Infame: damnatusq; longi
p.n. coli filius

x

Sysiphus ęolides laboris
a morientibus .i. agri q̄bus delectaris

Linquenda tellus & domus & placens
foues

Vxor. neq; harum quas colis arborum
vide ode. ix. i. li.

Te preter inuisas cupressos
.i. breuis vite

Vlla breuem dominum sequetur
vi. ode. xx. li. i.

a

Absumet hęres cęcuba dignior
celata vino

b

Seruata centum clauibus: & mero
plus est quam sparget nobili

c

Tinguet pauimentum superbo
.i. meliore

d

Pontificum potiore cęnis

x SYSIPHVS ęolides. De hoc in metha. legitur. aut petis aut vrges rediturum sysiphe saxum. Et Seneca in hercule furente. Ceruice saxum grande sysiphea iacet.

y ET placeus vxor. Non temere placēs dixit. nam relinquere difficilem et morosam vxorem pars nō minima felicitatis videtur hac eadē ratione Iuue. scribit Rogus aspiciēdus amate coniugis et fratrum pleneq; sororibus vrnę.

z INVISAS cupressos. Nulla arbor sequetur te preter cupressū sed nec ea quidem delectaberis quoniā erit iudicium tui regi. Adhibebat autē funeribus. quoniam vt mortui non resurgunt, sic ipsa cęsa nō pullulat ergo rogus illa ornabat. Virg. Ingentem struxere pyram cui frondibus atris intexunt latera & ferales ante cupressos.

a ABSVMET heres. Hec cum inuectione dicuntur in eos qui nimia parsimonia conseruant que p digi heredes absumunt. Iuue. Vt locuples moriatur egens.

b SERVATA centum clauib⁹ Summa stulticia vt tanta anxietate parcens ea serues. que alter ita dissipabit vt non modo vtatur. sed etiam spargat. Ostendit autē quod vsu sępe euenit vt quanto maiore auaritia & paramus. et partis parcimus. tanto maiore prodigalitate hęres spargat.

c PAVIMENTVM. solum domorum dicebantur. etiam pauimenta poenica. hoc est marmore numidico strata vt scribit Festus pauire vero ferire est vt idem ait.

d POCIORE cænis. idest vino quod datur in cænis pontificum. cōstat enim apud plures scriptores & maxime apud Macrobium pōtificum cęnas latissimas luxuriosissimasq; fuisse.

Argumentum Odes. XV.

d Amnat hac ode edificiorꝝ. luxuriam: agri enim illis occupati minus ppl'o necessaria suppeditabant: laudat inde maiorum parsimoniā. Census enim priuatus olim breuissimus erat: res vero communis ingens. Hoc dicit.

Ode. xV. De rusticanis edificijs ⁊ maiorũ parsimõia

e IAM pauca. Sensus est. tanta libido est hoc tempore latius porrigendi edificia. vt breui de futuri sunt agri & c.

f IVGERA. QVINTilianus ait quod Iugera iungendo boues dicatur vultq; tantum terre esse quãtum vno die boues iuncti arant.

g VNDIQVE latius. Ordo est vndiq; visentur stagna latius extenta idest ampliora lacu lucrino. piscinas enim intelligit.

h HVCRINO lacu. Contiguus baiis lucrin⁹ adest sinus intra quẽ auernus est inquit Strabo li. v. Pli. quoq; li. iii. Prope baias esse indicat lacum lucrinum & auernum.

i PLATANVSQVE cęlebs. Per methaphoram iunguntur eni platano vites quia vt scribit Plinius iucunda est vmbra platani. quã q̃ crassa Celibem autem dictum existimant quod dignam celo vitã ducat vt scribit Festus.

k TVM violaria. Damnat luxũ in hortis quos vltra modum propagabant et illis locum antea oleis arboribus fructuosis datum occupabant damnat autem eam spetiẽ hortorum qui solis florihus conseruntur.

erate nostra .i. ad arandum

e f
i Am pauca aratro iugera regię
diuitum pretoria extensius.

g
Moles relinquent: vndiq; latius

h
Extenta visentur lucrino
viuaria p.n. arboris sine vitibus

i
Stagna lacu platanusq; cęlebs
.i. maior est platanorum quã vlmorũ numerus futurus

k
Euincet vlmos, tum violaria &
arbor veneri cõsecrata .i. odorũ

Myrtus & omnis copia narium
vbi fuerint oliueta

Spargent oliuetis odorem
.i. q̃ fertilia fuerant .i. illi q̃ ante possidebat
domino priori

Fertilibus domino priori
densa

l
Tum spissa ramis laurea feruidos
s. solis p.n.

m
Excludet ictus: non ita romuli
preceptum est prisci p.n.

Prescriptum & intonsi catonis
imperijs ⁊ priscorũ. lege
potestate

Auspicijs: veterumq; norma:
priscis res p̃ria tenuis

Priuatus illis census erat breuis
res publica magna

n
Cõmune magnum. nulla decem pidis
mensurata vmbrosam

o
Metata priuatis opacam

l TVM spissa ramis lau. Infructuosa etiam laurus aut ad excludendos vmbra sua solis ardores posita.

m Non ita romuli. Ordo est. Nõ ita prescriptum auspiciis romuli et intõsi cathonis. et veterũ norma.

n NVLLA decempedis. Sensus est nullus priuatus vir habebat porticum tantam ad septentrionẽ pro ęstiuo sole vitando que etiam potuisset sufficere vmbre solis vicini plage septentrionali tunc enim vmbrę sunt minime. quod iuuenalis sat. vii. innuit dicens parte alia longis numidarum fulcta columnis Surgat & algentem rapiat cœnatio solem. Decempeda autem regula est. seu partica decem pedũ qua fabrice mensura colligitur.

o METATA. q. magno spatio mensurata. nam metari castra que magna sunt dicebantur quod spatium nunc luxui priuato dari conqueritur.

p ARCTON opacam. idest vmbram solis vicinioris arcto. vrsę boreali de arcto vi libro .i. ode.xxvi.

q NEC fortuitū. Sensus & ordo est. hic nec sinebāt leges spernere cespitē fortuitū idest nō licebat irridere eū qui super stipulā recūberet aut dormiret. propter quod significat simplicem aut sine ambitione vitam veteribus romanorum fuisse.

domus illa que preest foribus
vergebat p
Porticus excipiebat arcton:
casu inuentū quando ibi sederent
aut starent
q
Nec fortuitum spernere cespitem
pmittebat
r s
Leges sinebāt oppida publico

Sumptu iubentes & deorum
.i. externo ꝛ aliunde inuecto

Templa nouo decorare saxo.

r LEGES. Que scilicet parsimoniam iubebāt. Luxū quoq; prohibentes.

s OPPIDA publico. Sensus est. quod in publicum diuites essent & illis diuitiis aut oppida ędificabant. aut templa exornabant.

Argumentum odes.xvi.

s Cribitur ode ad Grosphum: dicens otium multos temere optare a dijs: Cum per se ipsos habere possint remota rerum praua cupiditate & auaritia. Vnde non diuitijs: non honoribus curę cędunt: sed sola mentis & animi quietę. qui paruo gaudet. Hinc Horatius paruo gaudens lyricis vacat otio fruens. Hoc dicit.

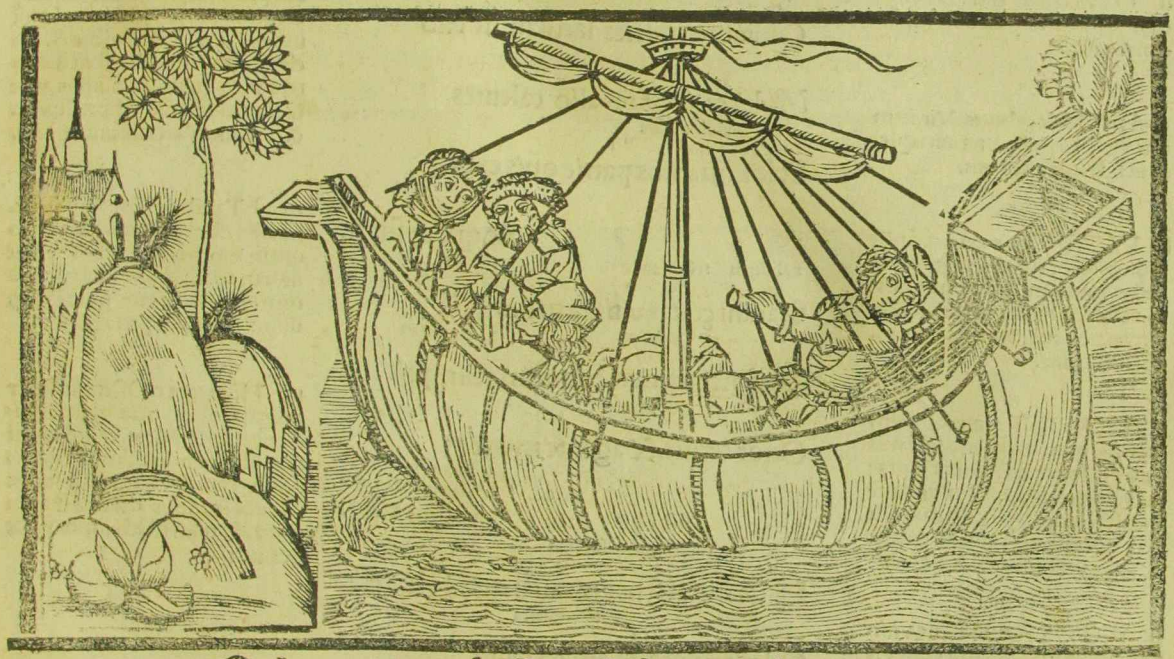

Ode.xvi.ad Grosphum de ocio

t OCIVM diuos. Ordo est. o grosphe simul atra nubes condidit lunam neq; fulgēt nautis certa sidera prensus in patenti ęgeo rogat ocium diuos. Ocium autem vacatio est a labore. cuius contrarium est negocium.

v AEGEO. Huius maris cōfracti exitus sparsis insulis fluctus adeo & ipsi plerumq; strident & fremunt. vt nullū aliud mare esse credatur. quod maiores efferat motus neq; periculosiores. portēditur autem vsq; ad tenedon. vbi tanquam tantę tedeat amplitudinis in angustum delabitur alueum scribit dionisius. scribit & plura Plinius.

x CERTA sydera. sydera obseruationē in nauigando phoenices inuenerunt vt scribit Pli.li.vii.

diffuso
t
o Cium diuos rogat in patenti
deprehensus
mari v
Prensus ęgeo. simul atra nubes
abs splendent
x
Condidit lunam neq; certa fulgent

Sydera nautis.

t
Ocium bello furiosa thrace
p parthis posuit
Otium medi pharetra decori
pciosis lapillis
Grosphe nō gēmis neq; purpuraue
est otium
3
Nale neq; auro.

y BELLO furiosa thrace. Thraces enim bellicosi sunt. inde phillis ait apud Ouidium Armiferam thracē qui regat alter erit. Vbi etiam Ouidius sicut hoc loco horatius gręce variauit Thrace thraces latine enī thracia dicit.

z VENALE. id proprie dicitur quod est venditioni expositum. Vendibile vero quod facile vendi potest. hic autem poeta vsus est themasi figura.

H

a CONSVLARIS lictor ꝑ omni magistratu et imperio posuit. que omnia ocium denegāt.

b VIVITVR paruo bene. Sententia est. quod qui neq; timore futurorum malorum premunt. neq; nimia cupiditate inflāmantur. & presentibus tenuiter quidem & sine sordibus fruuntur bene viuunt.

c CVPIDO sordid⁹. Praua cupiditas idest auaritia sed preter morem genere protulit masculino. Iuuena. Misera est magni custodia census.

d QVID breui. q. d. Stultum est in tam breui ętate tam multa concupiscere.

e ALIO sole calentes. Vir. item li. ii. geor. atq; alio patriam querunt sub sole iacentem.

f PATRIE quis exul. q. d nō nullus. nā quamuis voluntario exilio patriam deseramus ituri in alias regiones questus causa. tamen non fugimus nosipsos. i. nostras curas.

g SCANDIT ęratas. Ostendit neq; mari neq; terra siue militia posse quemq̄ curas fugere suas vel peccatum. Sensus autē hic est si equo quis velit curas fugere non potest quia & ceruis. & ipsis ventis sunt velotiores.

h VICIOSA cura. Bene vitiosa. nam potest esse cura cum virtute. quando mediocres & quatenus ratio patitur curas capi-

ample diuitie

Non enim gaze neq; consularis

aufert passiones

Submouet lictor miseros tumultus

laq̄aribus ornata

Mentis. & curas laqueata circum

Tecta volantes.

relictum a parte

Viuitur paruo bene. cui paternum

tanq̄ aurū vel argentū ꝑ quocunq; vase posuit.

Splendet in mensa tenui salinum

faciles auaritia

Nec leues somnos timor aut cupido

demit.

Sordidus aufert.

appetimus ęrare

Quid breui fortes iaculamur euo

Multa quid terras alio calentes

auaritie causa

Sole mutamus patrie quis exul

Se quoq; fugit.

nobiscum robustas

Scandit ęratas vitiosa naues

cateruas .s. ipsa cura

Cura. nec turmas equitum relinquit

que est

Otior ceruis. & agente nymbos

sez cura mordat .i. velotior tali vētō

Otyor euro.

res pñtes non futuras

Lętus in presens animus: quod vltra est

infortunata

Oderit curare. & amara lento

mollificat notabilis sententia

Temperat risu: nihil est ab omni

Parte beatum.

repentina p. n.

Abstulit clarum cita mors achillem

p. n.

Longa tithonum minuit senectus

Et mihi forsan tibi quod negarit

Porriget hora.

de minoribus intellige vt sunt oues

Te greges centum. siculeq; circum

mus. que non anxios sed cautos & prouidos nos reddunt. & rebus agendis quantum oportet intentos.

i ET amara lento. philosophi cum preceptum. Pacientiam exhortans vt aduersa leticia temperetur. & non satis prosperis credatur maxime cum varietate vite nec pro voluntate ad omnia felicitas constet. nec sint aduersa continua.

k TEMPERAT risu. Simile huic Virgil. Spem vultu simulat premit altum corde dolorē.

l ABSTVLIT clarum. Probat per exempla nil esse beatum ab omni parte Achilles enī quāuis clarus esset & illustris & inclitus tamē iuuenis obiit Tithonus vero quamuis diutius vixerit tamen senecta oppressus est. & versus in cicadā ante obitū.

m ET mihi forsan. Sensus est. Forsan & ego diutius te vixero qui paruo fruor & letior. tendit autem ad illud idem nil esse beatum ab omni parte. potest nāq; ditior citius pauperi mori.

n TE greges c. Ostendit se paruo gaudentem ocio frui. & lyricis operam tradere. quod diuiti grospho non accidit ob imminentes causas & curas. hinc ex diuersis fortunis diuersa sunt ingenia. & nihil est ab omni parte beatum.

armenta vaccarum

o Mugiunt vacce: tibi tollit hinnitum

.i. certaminibus curulibus

p Apta quadrigis equa, te bis aphro q

Murice tinctę.

horatio.

Vestiunt lanę, mihi parua rura &

ingenium tenue grece .i. muse grūs etc singularis.

Spiritum graie tenuem camœne

immutabilis. vult. n. fataliter sibi hoc ingeniū attributum

Parca non mendax dedit, & malignum

r plausū vulgi

Spernere vulgus.

o HINNITVM. Hypermeter est versus. hinnire est equorum. mugire boum.

p APTA quadrigis. pluribus modis auget diuitias. nam ostēdit illum non solum abundare gregibus sed armentis. & illa in sicilia habere. vbi optima sunt pascua neq; solum habere vaccas sed equas. & eas natura ita veloces. vt sint apte quadrigis. nam pydarus sepe huiusmodi equas laudat.

q APHRO murice. idest tyria purpura. nā tyria purpura optima omniū perhibetur Auctor est Strabo li. xvi. Murex autem est piscis firmiori purpura circūdatus e cuius sanguine lana tinguitur de quo Plinius lib. ix. per hoc autem quod dicit bis tincte lanę intelligit dibapham purpuram. dibapha enim dicebat̄ que bis tincta esse magno impendio de quo Pli. li. ix.

r SPERNERE. Vulgus per quod se minime ambitiosum esse ostendit.

Argumentum odes. XVII.

d Vm mecœnas acriter egrotaret morbi seuitia querebat̄. quare Horti⁹ longe dolebat. hinc ait se terreri & perimi quodā mō q̄relis illius. Sed nec dijs nec sibi gratū esse mecœnatē horatiū morte preire. cū rerū suarū fuerit dec⁹ atq; presidiū. Vñ iuratū se dicit nullo pacto velle mecœnati superesse Narrat inde amborū horoscopū cōuenire: cū eodē tēpore pene oppressi fuerint: vtiq; iouis tutela mortem mecœnati tardauerit: ita eū truncus substulisset nisi faunus dextra leuasset ictū. Hortatur demum mecœnatē vota p̄soluere votiuā. s. edem. ipse enim humilem agnam sacrificabit. Hoc dicit.

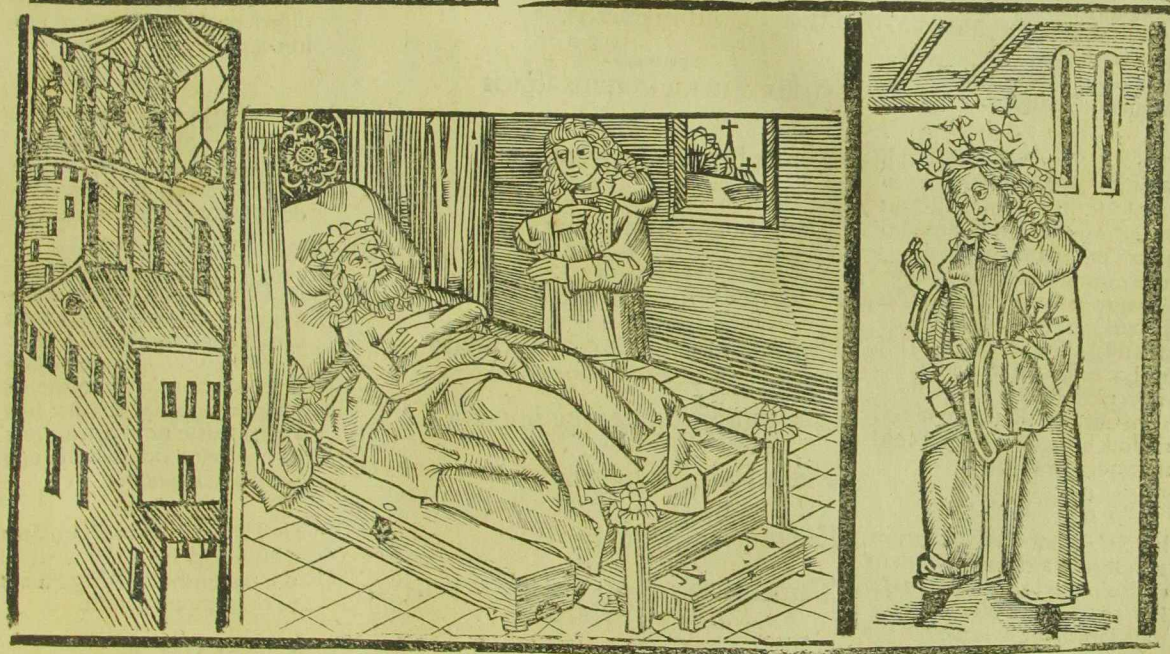

Ode. XVII. Ad mecenatem egrotantem.

q̄rebatur enim mecenas morbi seuitia

s perimis

a Vr me querelis exanimas tuis

gratum scz q̄ ego obeam

Nec dijs amicum est: nec mihi te pri⁹

Obire mecœnas mearum

magnum presidium honorū ⁊ facultatū

Grande decus columenq; rerum.

Ah te meę si partem anime rapit

s CVR me querelis. Quantū in aīo bene instituto. & beneficiorū memori possit vis amicitie hoc carmine manifestat poeta. cum querelis tam vehementer moueatur mecœnatis. quem amabat & obseruabat. atq; etiā admirabat̄. ostendit autem vehementer dolere verborū mecœnatis. nā cum ęgrotaret et vota pro eius salute essent facta respondebat amicis se satis vixisse. at hora. negat victurū nisi ille viuat. ordo autem est. Mecœnas grande decus & columē mearum rerum. cur me exanimas tuis querelis. nec diis nec mihi amicum est te prius obire.

t AHTE. Sētentia est. Animā suā ita distributā. vt melior pars sit in corpore mecœnatis quam in suo. quod si ille mortu⁹ sit est ablaturus illā aīe partē. negat se moraturū diutius cū altera parte. sed pariter moriturum altera parte qua viuit. nam illa neq; sibi ęque grata est. vt pars que cū mecœnate est. neq; illo mortuo remanet integer. cum iam pars que in mecœnate est. perierit.

mortis violentia .i.ego ipse horatius altera pars anime mee

Maturior vis. quid moror altera.

Nec charus eque nec superstes

Integer. ille dies vtramq;

nam tu quo die obibis ego quoq; obibo

Ducet ruinam. non ego perfidum

.i.iuramentum

Dixi sacramentum. ibimus ibimus

vel etate vel sorte.

vltimum

Vt cunq; precedes supremum

arripere deliberati

Carpare iter comites parati.

horatium.

Me nec chimere spiritus igneę

centum habens manus

Nec si resurgat centimanus gygas

Diuellet vnquam. sic potenti

de quibus ode.ij.li.ij.supra

Iusticię placitumq; parcis.

signū celeste illud signū

s.horatium

Seu libra seu me scorpius aspicit

.i.timendus

Formidolosus. pars violentior

dativus est

sez aspicit

Natalis horę. seu tyrannus

.i.hispanie ꝛ occidue. capricornus enim vt scribit higinus ad occasum spectat

Hesperie capricornus vndę

.i.tuum ꝛ meum

Vtrumq; nostrum incredibili modo

conuenit s.mecenatem

Consentit astrum: te iouis impe/io

Tutela saturno refulgens

Eripuit volucresq; fati

Tardauit alas. cum populus frequens

cum crepitu emisit

Lętum theatris ter crepuit sonum.

horatium

Me truncus illapsus cerebro

deus siluarum

Sustulerat. nisi faunus ictum

.i.doctorum

Dextra leuasset mercurialium

.i.tanq; debitam deo exhibere

Custos virorum: reddere victimas

.i.templum ex voce pmissam.

Aedemq; votiuam memento.

.i.tenue sacrificium.

Nos humilem feriemus agnam.

v DIXI sacramētum. Innuit se iuratum fuisse nolle mecoenati superesse. q.d non sum ivelut miles. qui adactus sacramento transfuga efficitur perfidus. non dixi sacramentum. quod velim frangere. nam hoc modo essem perfidus. sed seruabo. propterea ibimus. idest veniemus parati et prompti tibi comites.

x ME nec chimerę. q. d. Poeta Nullorum obiectione mōstruorum societatē disiungi posse que nec mortis terrore separatur.

y CHIMERE igneę. id monstrum erat triceps. per singula autem capita ignem emittebat. Latius tñ videto in ode. xxvii. lib. i.

z CENTIMANVS gigas. i. briareus. Virgi. li. vi. Et centum geminus briareus ac belua lernę. dixere enim poetę eū habuisse centum manus & capita quinquaginta. is idem ægeon quoq; dicitur idest terrigena.

a SIC potēti. Reddit duplicē rationē tam insolubilis vinculi amicitie. primo enim ostendit hanc esse veram amicitiam quoniam sit ex lectione cum ipse memor eorum que acceperat beneficiorum iudicarit id poscere iusticiam vt vitam etiam si opus esset illi impendat. Secundo idē probat ex configuratione syderum. nā quamuis animi nostri liberi sint arbitrii. tamen multū credunt posse ad amicitias contrahendas ipsa sydera.

b SEV libra. Ordo est. vtrumq; nostrum astrum consentit incredibili modo. seu aspicit me libra seu formidolosus scorpius pars violentior horę natalis. seu aspicit me capricornus tyrānus hesperię. vnde per geniture commemorationē horoscopos suos similes esse. & inter se asserit conuenire in quibus vitę finis apparet vnde dicit tēpore vno ille egretudine hic casu laboris periclitatus sit. Libra autem. septimū est in zodiaco signum estq; domicilium veneris.

c SCORPIVS formidolosus id signum & aries marti stellę quę naturaliter desiccat dantur. vt ait ptolomeus.

d PARS violentior horę natalis. id de scorpione ait quoniā scorpius marti datur de quo manilius libro. iiii.

e TyRANNVS Capricornus. id signum et aquarius dantur saturno stellę. quę naturaliter est frigida. caloriq; contraria vt scribit ptolomeus. tyrannū autē dixit. qm̄ teste columella li. xii. xv. kalen. Ianu. Sol in capricornum transitum facit brumaleq; solstitium est vt hipparcho placet. itaq; tempestatem sepe facit. Occidit autem capricornus. xv. kalen Februarii quo die sol in aquarium transit.

f TE iouis impio. ordo est. Te eripuit tutela iouis refulgens impio saturno. et tardauit volucris alas fati. Iuppiter enim occultat impio saturno. et cum fuerit cū mercurio delebit ifirmitates medicaminibus vel per iustorū medicorū medelas. Auctor est ptolomeus.

g TARDAVIT. Nā mors penit⁹ tolli nō pōt sed tardari potest. alius enim alio serius maturiusue moritur. sic & fata tardant. Vir. nec facta vetabāt & c.

h POPVLVS frequens. adeo populo gratus erat mecoenas vt cum grauiter egrotasset. & inde se ex improuiso in theatro ostendisset ex subita leticia frequentissimus populus vehementer sibi applauserit. tunc autem in agro suo horatius casu arboris oppressus est inquit.

i TER. q.d. multociēs quia numerus ternarius perfectus est & diuinis attribuitur. Virg. Numero deus impare gaudet.

k SONVM. & non vocem. quia strepitu pocius et gestu quā sermone applaudimus.

l MERCVRIALIVM. Scribit enim ptolomeus. quod mercurius habet ix homine locutionem deliberationē memoriā linguam fel atq; nares.

m REDDERE Victimas. Ostendit opulētos viros magna et preclara dicere immortali deo reddere. quoniam eius dono illa assecuti sunt. tenui autem etiā pusillum sat esse.

Argumentum odes XVIII

o Stendit hac ode se carere superba domo: carere etiam fastu: esse tamen fidei plenũ & ingenio p̃ditum. Et quod diues eum pauperem adit. ipseq; nihil vlterius a dijs poscit contentus sabino agello. prefert itaq; paupertatem suam diuitijs cunctis: in auarum inde inuehitur. qui cum deberet sibi potius sepulchrum parare oblit⁹ vite breuissime domos struebat amplissimas proximi agri terminos auellebat. virum & vxorem clientes suos proprio ruꝛe pellebat deos & natos in sinu ferentes. mors tñ oĩbus ęqua cunctos attrahet diuites simul & pauperes nullo discrimine. Quid igitur multa prodest appettere relinquenda sane. Hoc dicit.

Ode. XVIII. de sua parsimonia aliorumq; auaritia

n NON ebur. Hac oda incontinentiam carpit. per quam paupertatem suam prefert omnibus diuitiis. Ordo autem est. Non renitet mea domo eburneum neq; aureũ lacunar.

o LACVNAR. Testudo que solet esse in cameris & domibus arcuata & concauata instar lacunę.

p HyMECIE trabes. Hymetus attice mons est nobilis. qui mel gignit optimum. effossioq; marmorum pulcherrimorum ex ora hymetia erat. vt Strabo docet li. ix.

q VLTIMA aphrica. De numidia intelligit quę pars est libię maximissę clara nomine vt scribit Plinius li. v. in numidia autem lapis erat optimus ad columnas.

dens elephantis
n pauratum
n On ebur neq; aureum
resplendet
o
Mea renitet in domo lacunar
.i. lapidee
p
Non trabes hyemetię
q
Premunt columnas vltima recisas
pergami rex fuit
r
Aphrica. neq; attali
Ignotus heres regiam occupaui.
ad deum decus ꝛ
s ornamentum
Nec laconicas mihi
texunt vt vestes faciant lanas infectas purpura
t
Trahunt honestæ purpuras clientes
sed p ingenij ꝑ apocopen
At fides & ingeni
mitior
v ꝛ
Benigna vena est. pauperemq; diues
horatium vlterius
Me petit. nihil supra
p̃cando fatigo scꝫ ip̃m mecenatem
Deos lacesso. nec potentem amicum

r NEQVE attali. Ostendere vult romanos nõ iure factos Attali hęredes de attalo vide ad plenum in ode. i. li. i. ibi agros attalicis conditionibus &c.

s LACONICAS purpuras. plinius li. ix. cxxxv. ait in laconica purpuram fieri. ex purpuraq; fasces securesq; romanę viam faciebant. Idemq; color pro maiestate in pueritia erat. distinguebat ab equitate curiam. diis aduocabatur placandis omnemq; vestem illuminabat in triumphali miscebat auro.

t HONESTE clementes idest familiariũ mulieres auxiliantes matronis.

v PAVPEREMQVE diues. q. d. propter fidem et ingenium potentiores meam expetunt amiciciã

x LARGIORA flagi. Ostendit poeta suam modestiam & amici copiosam libertatem extollit. nam dicit se nolle flagitare largiora.

y TRVDITVR dies die. In eos inuehitur qui iutelligunt tempus vitę sue velociter currere. nihilominus tñ non desinũt ędificia domorum ingẽtia ac preciosa cõstruere.

z NOVEQVE pergunt. Nam breui tempore fit plenilunium. & paulopost ita decrescit. vt nusquã appareat. & interesse videtur. per hoc autem demonstrat velocitatẽ & breuitatem temporis.

a TV secanda. Summa stultitia est vt tu circa mortem tu pares ędificare. de secandis autem marmoribus vide Pli. li. xxxvi.

b MARISQVE baiis. Multi enim non contenti prętoriis et amplis domibus in terra manentibus etiã in mari ędificabant prope baias voluptatum gratia. Baię autem contigue sunt lucrino sinui ab vlyssis socio nomine sic dictę. erant ibi calide aquę. & ad voluptatem & ad sanandos morbos accõmodatissime quod scribit li. v. Strabo.

c VRGES submo. instas fabris vt submoueant. idest ad vlteriora protendant.

d QVID quod vsq;. Accedit nũc inquit ad ambitionem tuam auaritię scelus. quod vicinos tuos per impotentiam agris suis expellis.

e PELLITVR paternos. Ordo est. pellitur & vir & vxor ferens in sinu paternos deos.

f PATERNOS deos. Per id lõgo tempore eum agrum illius miseri clientis & suorum parentum fuisse indicat.

ampliora poeta
Largiora flagito
diues sibi a mece. dono datis
Satis beatus vnicis sabinis.
impellitur
Truditur dies die
noue lunationes
Noueq; pergunt interire lune
loquitur ad auarũ
Tu secanda marmora
marmorarijs .i. mortis
.i. circa mortem
Locas sub ipsum funus. & sepulchri
oblitus edificas
Immemor: struis domos
.i. quod baijs suo sonitu obstrepis instas
Marisq; baijs obstrepentis vrges
effusionẽ diuitũ culpat
Summouere littora
tu minus diues
Parum locuples continente ripa
Quid quod vsq; proximos
auellendo terminos q̃ sunt inter te & vicinum tuum
Reuellis agri terminos: & vltra
terminos
Limites clientium
.i. saltus extruditur
Salis auarus: pellitur paternos
gremio
In sinu ferens deos
eorum paupertatẽ indicat
Et vxor & vir: sordidosq; natos
pulchra sententia
Nulla certior tamen
.i. plutonis ad se rapientis constituta
Rapacis orci fine destinata
domus expectat
Aula diuitem manet
dominum equam se prebens
Herum: quid vltra tendis ęqua tellus
aperitur
Pauperi recluditur:
reges p diuiti filijs charon portitor intelligitur
bus posuit
Regumq; pueris. nec satelles orci
prouidum n. p. de q̃ ode. iij. li. i.
Callidum promethea
stigia scz nymba corruptus,
resoluit
Reuexit auro captus. hic superbum
de q̃ vide ad plenum ode. xxviij. li. i.
Tantalum atq; tantali
Genus coercet: hic leuare functum
.i. qui laboriosam vitam habuerat
morte enim pauper laboribus absoluitur
Pauperem laboribus
charon.
Vocatus atq; non vocatus audit.

g . SORDIDOSQVE natos. Acerbitatem facti euidenter expressit. dum homines pauperes ac religiosos sedibus suis violẽter expulsos sacra deorum penatum secum ferre. cum discedant & nihil amplius quam filios suos demonstrat. quos sordidos ad grauiorem pellẽtium inuidiam dixit.

h NVLLA certior. Sensus est. quamuis diues auarus multa possideat. & sine fine exoptet. attamen ei nulla domus certior est plutonia domo illic enim morabitur in perpetuum.

i QVID vltra tendis. Quid plura queris. quoniam tellus se ęquã prebet & recluditur idest aperitur. ita pauperi vt regibus.

k NEC satelles orci. Antiphorisat idest tacite questioni satisfacit. Nam diceret quispiam. si diuitiis ono vitari potest mors. poterunt fortasse quia iam mortui sũt se ab inferis suis diuitiis redimere. sed hoc falsum est. cũ nullo auro charon corruptus sit. vt quos hic nominat reuehere voluerit. Non ergo fauet diuitibus. qui cum faciliter viuant ad vitam redire cupiũt. Sed fauet pauperi qui cum vitam infelicem egerit. tandem ipsum morte a tantis curis & laboribus liberat. Satellites autem proprie sunt qui ad alicuius regis custodiam ponũtur. hic vero charonẽ intellige qui ingressum inferorum obseruans animas sua cymba transuehit. trãsuectasq; nunquam reuehit vt poetę fingunt.

l HIC leuare. Ordo est hic charõ vocatus atq; non vocatus audit leuare pauperem functũ laboribꝰ.

Argumentum odes. xix.

f Atetur Horatius in ſeceſſu vidiſſe bachum docentem carmina muſas diſcentes: ſatyros quoq; attētos: iñ ipius bachi geſta & laudes celebrat. h. d. de libero aūt et muſis latiꝰ videto ode. xxxj. li.

Ode. xix. De Bacho & eius laudibus

m BACHVM in remotis. Ordo eſt vidi bachum docentem carmina in remotis rupibus. & vidi nymphas diſcentes & acutas aures capripedum ſatyrorum.

n CAPRIPEDVM. ſaty. De Satyris vide li. i. ode. i.

o HEVHOE. Vocem ſibi dat qua bachantes furore plene conſueuerunt.

p PARCE graui. tanquā indignus fuerit vidiſſe numen. veniam orat.

q THyRSO. Haſta pampinis involuta vtebantur in ſacris bachi quoq; thyrſum nuncupabant.

r FAS peruicaces & c. Fas enim ſignificat nec licet ſed poſſibile eſt. probare enim vult ſe deo non indignum eſſe miniſteriiſq; eius. que ad ſacra eius pertinente ſufficere cāndis.

ſ THIADES. Bachi ſacedotes dicuntur.

t VINIQVE fontem. Scribunt dionyſium vitis repertorem. viniq; conficiendi rationem. et fructuum longiorem vſum ſeruandorū cura et modum docuiſſe Auctor

m
b Achū in remotis carmina rupibus
ego horatius mihi
Vidi docentem. credite poſteri
i. muſas
Nymphas diſcentes. & aures
capr: arum pedes: habentes ad audiendum.
n
Capripedum ſatyrorum acutas
religiose
o
Heu hoe recenti mens trepidat metu
p turbide nam
meus trepidabat
Plenoq; bachi pectore turbidum
bache
Letatur: heu hoe parce liber
p q
Parce graui metuende thyrſo
i. peruas & vagantes bachas
r
Fas peruicaces eſt mihi thyadas
s inuentore v
Vinicq; fontem: lactis & vberes
arbo: ibus.
t
Cantare riuos: atq; truncis
repetere
Lapſa cauis iterare mella.
v
Fas & beate coniugis additum
x
Stellis honorem: tectaq; penthei

ſecretis;

eſt Diodorus li. vi.

v LACTIS riuos. Scribit Acrō in ſpeluncis Dionyſio vino melle et lacte olim ſacrificari.

x TRVNCIS lapſa. flauaq; de viridi ſtillabant ilice mella inquit Ouidius.

y CONIVGIS honorem. Coronam Ariadnes intelligit. a libero patre inter ſydera collocatam cum Ariadna libero nuberet. hanc primum muneri accepiſſe ab venere ſcribit higinus. cum omnes dii in eius nuptias dona conferrent. habet autem ſtellas nouem in rotundo diſpoſitas. De corona etiā. vi. li. i. ge. ibi Gnoſiaq; ardentis decedat ſtellā coronę.

z TECTAQVE penthei. Pentheus fuit teſte Ouidio. iii. li. metha filius echionis ex agaue coniuge filia Cadmi. qui cum liberi patris ſacra aſpernaretur ira numinis a matre & ſorore in furiam verſis laceratus fuit. Diodorus li iiii. ſcribit Dionyſiū ſuſtuliſſe omnes impios qui in orbe erant. ſed maxime pentheum & ligurgum.

a THRACIS lycurgi. Is thracię rex aduertens vini causa in mores multa comiti. abscindi iussit vineta. atq; dionisii iracundia per furorem sua crura amputauit vt Acrō ait. multa etiam scribit Diodorus libro. i.

b TV flectis amnes. barbaros. s. per quos terrarū populos indicat per mare autem insulas.

c BISTONIDVM. Bistonides idest thraces crinibus solutis angues & in capite & manibus gestātes (vt porphirio scribit) hoc igitur pacto intelligitur coerces crines nodo viperino. quod ille solutos crines in capite serpente circumdata constringerent. Bistonides idest thraces mulieres. Bistonis eni thracia dicta est. a bistone rege. vt scribit Lactātius li. ii. thebaidos.

d COHORS gigan. O siris qui etiam dio dictus est. vt scribit Diodorus li. i. Gigantes deuicit. cum iosiridiq; & diis bellum intulissent leonis vnguib⁹ vt scribit Acrō

e RETVMH. enim gigantem in leonē conuersus occiderat bachus

f SED IDem. Mira laus quod idem medius sit pacis & belli idest se vtriq; ei cum munē prebeat.

g TE vidit insons. Liber inferos adiit. quoniam impetrarat ab Ioue vt Semelem matrem inde reduceret quam & reduxit. Auctor in hoc est higinus.

☞ h EORNV decorū. Bacho cornua nonnulli assignant. quoniā vinolentia proteruitatem & contumaciam consueuit augere.

i LENITER atterens caudam. Leui motu caudā percutiēs quod faciunt canes cum nobis applaudent.

k ET recedentis. Ordo est. & tetigit pedes & crura recedentis.

destructa graui

Disiecta non leui ruina

periculū fas est cantare

a

Thracis & exitium lycurgi.

bache

b .i. domas

Tu flectis amnes: tu mare barbarum.

semotis madidus vino

remotis montibus

Tu seperatis vuidus in iugis

Nodo coerces viperino

.i. thracum nocumento.

c

Bistonidum sine fraude crines.

bache iouis

Tu cum parentis regna per arduum

multitudo ascenderet

Cohors gigantum scanderet impia

illum gygantem

e vicisti

Rethum retorsisti leonis

Vnguibus maxilla metuendus

Virginibus horribiliq; mala

iocus in verbis dicitur

Quamquam choreis aptior. & iocis

existimatus p satis

aptus ad pugnam

Ludoq; dictus. non sat idoneus

f

Pugne ferebaris: sed idem

Pacis eras mediusq; belli

bachum innocens tibi

g

Te vidit insons cerberus aureo

.i. suauiter pcutiens

h i

Cornu decorum leniter atterens

.s. cum ad superos inde redires.

k

Caudam. & recedentis trilingui

.s. cerberus.

Ore pedes tetigitq; crura:

Argumentum odes. XX.

o Stendit se verti in Cygnum auem canoram: suaq; carmina totum orbem aditura. Renuit itaq; nęnias & funeris laudes Superuacuosq; sepulchri honores eius ęnim carmina perpetuam sibi laudem & memoriam prebebunt: hinc immortalis erit. Hoc dicit

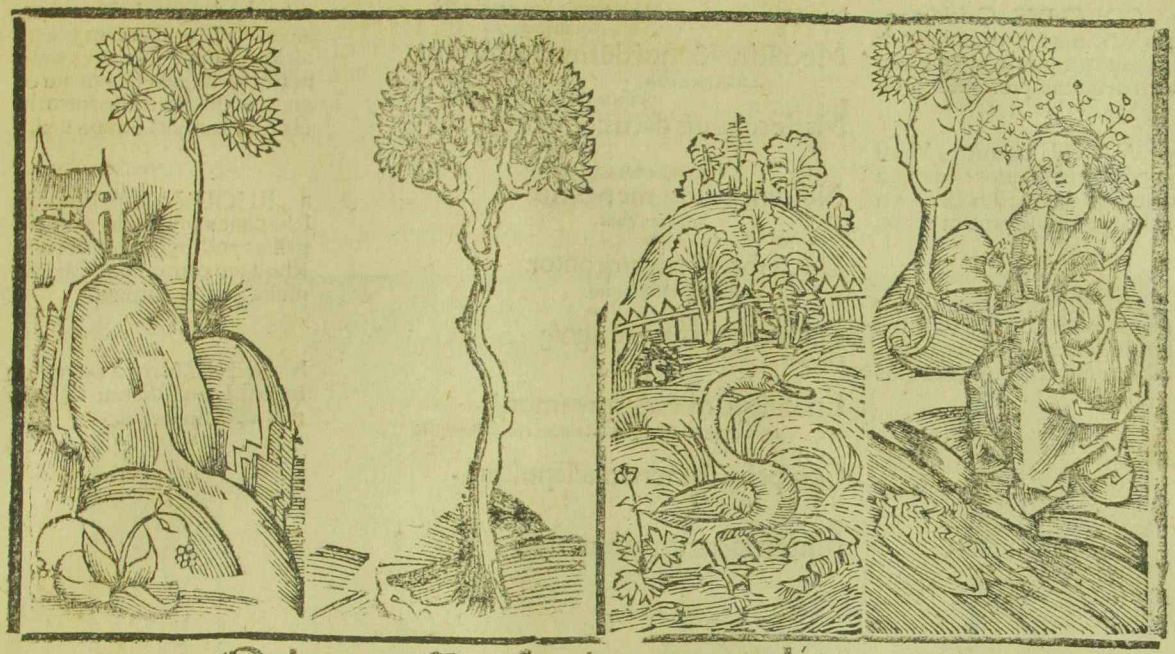

Ode.xx.De sua immortalitate.

l NON vsitata. Ordo est. Vates ego biformis ferar per liquidū ethera penna nō vsitata tenui Nō vsitata penna dixit prius enī non volauerat. per id autem eius famam intelligit. vel non vsitata idest lyricis versibus quibus adhuc latini non vsi fuerant vti & ipse.

m INVIDIA q; maior. Sem per quippe maioribus inuidet. hinc inuidie minoris sunt conditionis.

n ON NON ego pauperū. ostē dit se nullo pacto mortalem fore. Est autem ordo. Non obibo ego sanguis pauperum parentū Non obibo ego. quem tu mecœnas vocas dilecte. potes & dilecte mecœnas dicere.

o MVTOR in alitē. se in cignum mutari dicit. non abre bonus enim poeta Cigno canoro comparatur sicut malus anseri obstrepenti. Virg. Nam neq; ad huc vario videor nec dicere cigno. Digna sed argutos instrepere anser olores.

l
n On vsitata nec tenui ferar
quia hactenus homo iam cignus

Penna biformis per liquidum ethera
poeta rendit ad hoc q̄ diuersa per liquidum erhera

Vates. neq; in terris morabor
diutius m

Longius. inuidiaq; maior
quia relinquam humana; & sequar diuina n

Vrbes relinquam. non ego pauperum
genus. gentes q.d. quem tu amas.

Sanguis parentum. non ego quem vocas
chare p.n. ad quem scribit mortar

Dilecte mecœnas obibo
infernali cocrecebor vt alq; quorū nulla fama superstes

Nec stygia cohibebor vnda.
horrescunt qualee cignorū sunt

Iam iam residunt cruribus aspere
o cygnum

Pelles. & album mutor in alitem
e parte superiori epytheron pennarū

q
Superne: nascunturq; leues
manuū brachia penne

Per digitos humerosq; plume:
per id indicat se non

q casurum vt icarus cecidit

Iam dedaleo ocyor icaro

r insonantis & frementis
Visam gementis littora bosphori

t
Syrtisq; getulas canorus
cygnus intelligitur

v q̄ alter argonautis plures superauerunt

Ales hyperboreosq; campos

p SVPERNE. idest in parte superiori. sicut enim crura sic manus & humeri pennis velebant est autem periphrasis alarum.

q DEDALEo ocyor icaro. hic nulla fit syna loepha. tradunt autem fabule. Dedalum & icarū fabricatis alis euolasse. Icarum tamen cecidisse solutis alis calore solis. de quo lege Iuue. saty. i.

r VISAM Innuit se totum orbem adituru suis carminibus

s LITTORA bosphori. Angusti maris apud thraciam lege latius ode. xiii. huius. lib. Strab. libro. xii. scribit Bosphorū esse apud Bizantiū mare angustū.

t SIRTISq; getulas loca sunt periculosissima in mari libyco dequibus latius in epodo. ix. Getuli autem natio frequens et multiplex iuxta libycum mare &c. vt docet Mela.

x COLCHVS. Colchica regio & iberia sibi coniuncte sūt in ponto prouincia ad septentrionem de quibus ptolomeus li. vii

y MARSE cohortis. Marsi populi sūt italie. quos refert pli. a circes filio originē duxisse. et vim habere contra serpentem ictus.

z IBER peritus. Iberia & hispania eadem dicitur vt scribit Strabo li. iii. a priscis autem vocabatur iberia tractus vniuersus

horatium — timent enim omnes isti populi romanos

Me colchus & qui dissimulat metum

.i. itali exercitus

de dacis vide ode. xxxv. li. i.

Marse cohortis dacus: & vltimi

de quibus ode. x. huius li.

Noscent geloni. me peritus

hispani ⁊ galli

Discet iber: rhodaniq; potor

nihil mortuo ꝓfuture

Absint inani funere nęnię

fletus

Luctusq; turpes & querimonię

expolitio, est color rhetoricus. nam eadem sententia

Compesce clamorem ac sepulchri

di inutiles

Mitte superuacuos honores.

extra rhodanum. Iustinus item li. vlti. scribit hispaniam veteres ab ibero amne iberiam primū postea ab hispalo hispaniam cognominasse. De iberia autem iūcta colchis multa Strabo li. xi.

a RHODANIQVE potor. Rhodanus ingens fluuius est in gallia apud lugdunum vbi arar Rhodano commiscetur. de quo multa Strabo libro. iiii.

b NENIE. Neni a cantus lugbris est. Latius dictum est superius ode. i. huius li. ii.

Sequitur Liber Tertius Carminum

Argumentum odes. Prime

h Ac ode edocet reges dñari alijs. regibus vero Iouē. cuncti ergo homines metuūt illos reges. Isti numina. Ostendit postea varia esse hominum ministeria: variasq; fortunas & gradus: vnā tñ esse mortis conditōem. Ostendit item diuites non otio non somno frui. pauperes vero his omnibus gaudere: in auaros iñ inuehitur: qui nō cōtenti terrestribus edificijs: in mari etiā edificabāt. Ait demū si dolor nō domibus ornatissimis: nec purpureis vestibus tollitur: nō optimo vino: nō lodoribus sūmis Cur ipse velit talia exoptare. Cur itē sabinā vallē diuitijs maximis ꝑmutare: vbi qdē securā vitā agebat.

Ode prima De hominum varijs curis variaq; fortuna ⁊ equa morte.

c ODI. Egregiū atq; artificiosissimū huiꝰ tertii libri principiū qd'et ꝓhemii vim maximā obtineat. nā maximā captat attentionem cum etiam dicat se non prius cātata carmia cātaturꝝ. Maximā itidē beniuolētiā cū ꝑbeat se auctorē reꝝ nō priꝰ auditarū & earū que pueros puellasq; deceant cū deniq; arceat indoctū vulgus. Sunt deniq; quecūq; hic describit precepta. ad vitā beatam summopere spectantia: nam ostendit neq; in imperio. neq; in diuitiis illam consistere. sed in animi tranquillitate. que snia a teneris annis pueris puellisq; persuadenda sit.

d FAVETE li. fauere Inquit festꝰ est bona fari. At veteres poetę pro silere vsu sunt. nam sacris indicebaur silentiū ne malū omnem intercederet.

pūtis temporis
c indoctum a me
o Di profanum vulgus & arceo
silete lyrica primus romanorū
d scripsit commendanda quidem.
Fauete linguis carmina non prius

e MVSARVM sacerdos. Poetę sacerdotes atq; ministri musarū sunt vt inquit Strabo li. x.

f REGVM timendorum. Sententia est. quod reges quidem timentur ab his qui sub regno sunt sed ipsi non carent metu nā sub imperio sunt deorum ergo stultissima est cupiditas regnandi si credūt nō esse iperiū supra se ordo est. imperiū regū timendorū est in proprios greges. iperiū iouis est in ipsos reges.

g CLARI giganteo. Dicit poeta quod non sit contemnendū imperium iouis quando quidē potuit immanissime gigantes superare.

h SVPERCILIO Supercilia infima pars frontis pilis vestita que ciliis prominet que cum cōmouentur seueritatem perferunt vnde hoc loco supercilio iouis pro ipsius maiestate autseuerita te posuit.

k EST vt viro. Ordo talis erit Est vt vir Latius viro ordinet arbusta sulcis. hoc est accidit vt alius alio in agricultura possideat &c.

ARBVSTA. arbores dicūtur vitibus connexe. item loca arboribus ac vitibus consita.

m MORIBVS & fama. Nā in alio candidato valebat nobilitas generis. in alio celebris fama a suis virtutib⁹ orta. in alio numerus magnus clientum.

n CLIENTIVM. Clientes dicuntur. q colentes qui se alicuius potentioris cuius patrocinio cōmittunt ipsum tanquam patrem colunt. ipse autem dicitur patronus. q. pater. isti ergo clientes patrono in magistratus petitione suffragantur.

a romanis

c
Audita musarum sacerdos
vt sęc in tenella vita teneritudine virtutis amplitudo

Virginibus puerisq; canto.
subiectos.

f
Regum timendorum in proprios greges
dominium

Reges in ipsos imperium est iouis

g
Clari gyganteo triumpho
ipso auctu

h
Cuncta supercilio mouentis
cuncta degerat in ordinem

h
Est vt viro vir latius ordinet
fossis nobilione genere natus

i
Arbusta sulcis: hic generosior
maternus s. magistratus alicuius.

Descendat in campum petitor

m
Moribus: hic melior fama
s. cum illo generosiore
dignior seruorum

Contendat: illi turba clientium
paribus cōditionibus
ipsa mors

Sit maior: equa lege necessitas
sorte sumit diuites infimos pauperes

Sortitur insignes & imos.
insignib⁹ z infimos

o
Omne capax mouet vrna nomen.
gladius crudeli tyranno

p
Districtus ensis cui super impia
tyrano sicilie parato.

Ceruice pendet / non sicule dapes
.i. nullo labore erunt ita instructe vt vultum saporem exhibeant illi cui pender ensis super impia ceruice

Dulcem elaborabunt saporem

Non auium citharęq; cantus
quem cure ab eo pellerunt

q
Somnum reducent. somnus agrestiū

Lenis virorum non humiles domos
spernit

Fastidit: umbrosamq; ripam
illis ventis loca amenissima

Non zephiris agitata tempe.

r
Desiderantem quod satis est neq;
nam videtur tumultus in aquis ita surgere cum fluctus in mari concitantur

Tumultuosum sollicitat mare

o VRNA. dicunt enim sorte quadam mori homines vi. ode iii. libro. iii.

p DISTRICTVS ensis. Alludit ad exemplum illud Dionisii syracusanorum tyranni. nā cum quidam ex eius assentatoribus Democles commemoraret in sermone copias eius. Maiestatem. dominatus. rerum abundantiam magnificentiam ędium regiarum negaret q; vnquam beatiorem quemquam fuisse. Vis igitur inquit o democle. quoniā hec te vita delectat. ipse eandem degustare. & fortunam experiri meam. cum ille cupere dixisset collocari iussit hominem in aureo lecto pulcherrimo textili strato gulo. magnificis operibus picto Abacosq; q; plures ornauit argento auroq; cęlato. Tū ad mensam eximia forma pueros delectos iussit cōsistere. eosq; ad mutum illius intuentis esse aderant vngenta coronę incendebantur odores. Mensę conquisitissimis epulis extruebantur. fortunatus sibi democles videbatur. in hoc medio apparatu fulgentem gladium elacunari seta equina appensum demitti iussit. vt impenderet illius beati ceruicibus. ita q; nec pulchros illos administratores aspiciebat nec plenum argentis argentum. nec manum porrigebat in mensam. iā ipse defluebant corone. Denicq; exorauit tyrannum vt abire liceret. quod iā beatus nollet esse. Satis ne videtur declarasse dionisius nihil esse ei beatū. cui semper aliqs terror impendeat. hec omnia ex li. vltimo tusc. questionum.

q SOMNVS agrestium. Dicit agrestes paruo contentos. atq; ab omni ambitione & auaritia procul. non afficiuntur iis curis quibus somnus tollitur.

r DESIDERANTEM. ostendit mediocritate gaudentem carere anxietate timore & cura.

s ARCTVRI cadentis. Arcturus stella est que vrsę cauda interpretatur dicit autem cadentis nam in occasu huius signi insurgunt tẽpestates.

t ORIENTIS HEdi. Hdęi due sunt stellę. Oriuntur autem vt scribit columella li. xii. quinto cal. oct. oriuntur itẽ pridie nonas oct. Plinius li. xviii hedos oriri. iii. cal. oct. horum exortus tempestates indicant vt idem inquit li. ii. Manilius quoq; li. i inquit: tum subeunt hedi claudentes sydere pontum.

v FVNDVSQVE MENdax: Ordo est. & non sollicitat fundus mendax arbore culpãte nũc aquas nunc sydera torrentia agros nunc iniquas hyemes. hic autem illud ostendit quod in textu dicit poeta fundusq; mendax. plerumq; autẽ sterilitas arboribus euenit per nimias aquas. interdum per siccitates aliquãdo per violentias frigoꝝ

x CONTRACTA pis. ostendit cupidos non contentos edificiis terrestribus etiã in mari edificare quo etiam cure accedũt. nisi reliquerint penitus infinitam habendi sitim.

y IACTIS in altum molibus. Verbo ipso vsu est fabricantium. iaci enim in mare moles dicuntur quotiens excluditur aqua.

z HVC irequens redemptor. Ordo est frequens redemptor & dominus fastidiosus terre cum famulis dimittit huc cementa. Redẽptor autem dicitur ille qui accepta quã pacti sunt pecunia aliquid faciendi suis sumptibus suscepit.

a FASTDIOSVS teere. Nã nisi terras fastidiret in aquas non edificaret.

b SED timor & mine. ode etiã xvi. li. ii. ait patrie quis exul se quoq; fugit Scandit eratas vitiosa naues cura, nec turmas equitũ & c.

c QVOD si dolẽtem. Superfluũ dicit ambitum edificandi. & diuitiarum appetitum dum dolores et merorem auferre non possunt.

d PHRyGIVS lapis. Plinius li. xxxvi. sic phrigius lapis gentis nomen habet. Est autem gleba punicosa. Vritur ante vino perfusus flaturq; follib⁹ donec refuscat. ac rursus dulci vino restinguitur & hoc trinis vicibus tinguendis vestibus tãtum vtilis. Horatius ergo de hoc lapide ad tinguendas vestes intelligit. cum dicat quoq; nec purpurarum. & c.

e ACHENIVM' costum. idest persicum vngentum. perse enim dicti sunt ab achemene rege vnde costum venit.

f ET nouo ritu. ordo est ritu nouo sublime atriũ cur moliar.

g CVR valle. Cur inquit relicto sabino agro sub quo securam vitã ago contentus. an petam amplissimas domuum fundorumq; possessiones qui mihi oneri & molestie sunt.

Nec seuus arcturi cadentis
sollicitat illũ
Impetus. aut orientis hedi.
sollicitat illũ cui sufficit quod habet
Non verberate grandine vinee
q; agricole spem nil ferendo deceperit
Fundusq; mendax arbore nunc aquas
desiccantia
Culpante. nunc torrentia agros
tempestates
nimias ⁊ graues
Sydera. nunc hyemes iniquas.
.i. angustiata maria
Contracta pisces ęquora sentiunt
ꝓfundum mare s. in vltimum mare.
Iactis in altum molibus. huc frequens
fundamenta vbi edificium consistit
Cementa dimittit redemptor
suis
Cum famulis dominusq; terre
Fastidiosus. sed timor & minę
ascendunt
Scandunt eodem quo dñs. neq;
s. timor ⁊ cura
Decedit ęrata tiremi
.i. post eius terga in clunibus equi
Post equitem sedet atra cura:
Quod si dolentem nec phrygius lapis
Nec purpurarum (sydere clarior)
mitigat
Delinit vsus: nec phalerne
tam eximius odor costi
Vites acheniumq; costum:
ambitiosis ianuis
Cur inuidendis postibus & nouo
marmoribus ornatum
extruam
Sublime ritu moliar atrium
q̃ modica ⁊ frugi ẽ
Cur valle permutem sabina
.i. magna opera ⁊ labore acq̃sitas
Diuitias operosiores.

Argumentum odes. II.

a Mico scribẽs doc; robustũ pueꝝ debere acri militia discere pauperiẽ pati. et hostes ęq̃s vexare vitam sub diuo agere. Nam dulce est decorum pro patria mori. Que mors omnes ꝓsequitur & fugaces & imbelles. virtus aũt honore afficitur: nec perit vnq̃: ait inde quenq̃ impiũ secũ morari nolle. nam spretus iupiter sępe scelerato addidit etiã innocentem: Raro enim pœna scelestum deserit: quã quam sera quandoq;. Hoc dicit.

Ode .II. subeundū esse militiā virtutēq; immortalē esse edocet.

graue̅m

a Nguſtā amícę pauperiem pati
fortis ita

Robuſtus acri mílitia puer
.i. hoſtes ſpecies p genere.

Condíſcat: & parthos feroces
timendus

Vexet ęquęs metuendus haſta,
ære ſub ſole ſub imbri.

i periculoſis
Vitamq; ſub dío & trepidís agat
q̄ futurus vir eſt
h

In rebus, illum ex menibus hoſticís
dimicantis

Matrona bellantís tyranni
filia matrone

Proſpíciens & adulta vírga
ignarus
preliorum militicq;

Suſpiret: eheu ne rudís agmínum
.i. dū tangatur
puocet vel tangitur

Sponſus laceſſat regíus aſperum
.i. romanū militē ſtrenuū

Tactu leonem: quem cruenta
ſcz

Per medías rapit ira cedęs,
honorificum

l
Dulce & decorū eſt pro patría mori
hic oſtendit eos maxime periclitari qui fugiunt

Mors & fugacem perſequitur vírum.

h ANGVSTAM amíce. Iā in principio huius tertii libri proposuit se ea cantaturum. que & si vulgo abhorrent. vtilíſſima tamē eſſent ad teneram ętatē bonis moribus informandam. Admonet ergo pueritiam. vt a prima ętate in laboribus atq; parſimonia viuere aſſuęſcat. vt inde fortitudinem animi & temperantiam ſibi comparet. optima enim virtus eſt temperantia. & que iure optimo prudentię cuſtos appellari poſſit. Quapropter greci hanc virtutem ſophroſinem. ideſt prudentię cuſtodem dixerunt.

i VITAMQVE SVB dio. q.d. quod in tenera ętate & molliuſcula addiſcat duriora ferre. et aſſuęſcat ęgeſtati. & labori militari.

k ILLVM ex menibus. Senſus eſt. illum romanum militem belliſ aſſuetum & ſtrenuum timeat regia hoſtis vxor a mœnibus eum aſpiciens. timeat inquam ne ſuo viro concurrat in bello. Ordo autem eſt. Proſpiciens illum ex hoſticis menibus matrona bellantis tyranni. & adulta virgo ſuſpiret.

l DVLCE [&] decorum. Edocet pulchrum eſſe pro patria mori ergo pugnandum nō fugiendum eſt. cum etiam fugientibus mors magis inſtet.

m IVVENTE. Genitiuus est ab eo quod est iuuenta iuuentę.

n POPLITIBVS. Poplites ligamenta genu. quę quoniam nerui sunt. & robur & imbecillitatem pro eorum qualite afferunt.

o TIMIDOQVE tergo. Hoc est fugientium. vt est. Et in tergum fugientibus ingerit hastas. tergum autem pro quibuscũq; membris posuit posterioribus. quę vulnerari solent his qui in prelio fugiunt.

p VIRTVS repulsę. Sensus est. quod virtute preditus nunquam repulsam habere potest. splẽdet enĩ per se incorruptis honorib⁹. quos in se habet vnde si peteret magistratum. nec populi fauorem haberet. repulsam nõ habet. quia omnino dignus est magistratu ipso fungi.

q NEC sumit aut ponit. Sensus est. Quod virtute preditus non sumit, aut relinquit magistratus arbitrio populi fauentis vel obstantis. quoniam omnino virtute sua illud meretur exequi. nec aliquis ei auferre potest vel dare quod est in ipso positum.

r SECVRES. Consulatus. aut dicturas ant pręturas quarum insignia sunt secures & fasces.

s VIRTVS recludens. Ostendit virtutute preditos humana despicere. appetereq; celestia. illisq; diuinos honores exhiberi. cum inter celicolas referantur.

t FVGIENTE penna. tanquam ipsius virtutis fama terras fugiens celum petat.

v EST & fideli. Ostendit virtutem ipsam secreti tenacem esse. & fidelem.

x QVI cereris sacrum. Cereris sacra mystica erant idest secreta. nec vulgari licebat. dicunt enim eam occulte consiliis vsam fuisse donec filiam reperiret.

y SVB iisdem. Sententia est. neq; mecum habitabit. neq; vna nauigabit. nam per sępe euertit aut domum aut nauigium deus. vt puniat scelestum qui ibi sit. vnde necesse est quod & qui boni sunt cum illo pereant.

z PHASELVM. fluuiale nauigium est. vnde & circumpictis vehitur sua rura phaselis.

a RARO antecedentem. Ordo est. poena claudo pede raro deseruit scelestum antecedentem. Nam vt etiam Valerius li. i. scribit Lento gradu ad vindictã sui diuina procedit ira tarditatemq; supulicii grauitate compensat. Et iuuenalis sat. xiii. Vt sit magna tamen certe lenta ira deorum est.

.i. debilis ꝛ non apte bellis
m
Nec parcit imbellis iuuentę
.i. fugienti
n o
Poplitibus: timidoq; tergo.
ignara ignominiose
p
Virtus repulsę nescia sordidę
incorruptis splendet
Intaminatis fulget honoribus;
virtus de
q r
Nec sumit aut ponit secures
vulgaris fauoris
Arbitrio popularis aurę.
aperiens
s
Virtus recludens immeritis mori
s. omnibus,
Celum negata tentat iter via.
vilium hominum consortia
Cœtusq; vulgares & vdam
.s. virtus res terrenas.
t velocissime labente
Spernit humum fugiente penna.
virtus
v i
Est & fideli tuta silentio
hec sacra pro omi archano posuit
x
Merces: vetabo qui cereris sacrum
patefecerit.
y
Vulgarit arcanę: sub iisdem
ꝓ tecto p. ss.
Sit trabibus. fragilemq; mecum
in pelagus dimittat. iupiter
z
Soluat phaselum: sepe diesper
scelerato innocentem.
Neglectus incesto addidit integrũ.
a precuntem
Raro antecedentem scelestum
lento.
Deseruit pede pœna claudo.

Argumentum odes. III.

Scribitur sapientem virum & optimum nulla seditione / nullisq; minis tyranni / non tempestatibus: non iouis fulmine: posse a solida & integra mente concuti et moueri si etiam mundus rueret impauidum ruine ferirent. itaq; virtute & mente innixius pollux & hercules celum ascendere. inter quos quiddm ipse quoq; Augustus accumbet. Hac item virtute a tigribus vectus est bachus. Hac inquam virtute Romulus martis equis & militie glorie fugit inferos: celum ascendit iunone etiam ꝑmittente: dum dij consilium super hoc agerent. Refert inde plurima Iunonis verba in romuli romanorumq; gratiam prolata. Admonet postea musam vt deorum sermones referre desinat. Cum lyricis iocosa tantum non seria grauiaq; conueniat. Hoc dicit.

Ode. III. ad musas de Augusto stoice Iustitiam laudat

b IVSTVM & tenacem. Ordo est. iustum virum solida mente. & tenacem propositi non quatit ardor ciuium iubentium prauia.

c TENACEM propositi. idest fortem & constantem & in proposito perseuerantem. nam fortitudinis partes sunt. Constantia confidentia magnanimitas perseuerãtia. patientia magnificentia. & seueritas. verum magnanimitatis partes sunt dignitas & liberalitas magnificentie vero gloria amplitudo studium & exercitium. ergo tenacem propositi intelligit perseuerantem. Est autem perseuerantia quã fortitudinis partem esse posuit in re bene considerata stabilis ac perpetuo mansio.

d AVSTER dux turbidus ode quoq;. iii. li. de eodem ait nec rabiẽ noti quo non arbiter adrie maior tollere seu ponere vult freta.

e NEC fulminãtis. Sẽtẽtia est nihil vnquam futurum tam horrendum. quod illum a vita recte instituta dimoueat. neq; si mũdus ruat expauescet illius ruina.

.i. constantem.

b c

i Vstum et tenacem propositi virũ:

furor sedicõ iniqua sperantium

Non ciuiũ ardor praua iubentiũ

seuitia terrentis

Non vultus instantis tyranni

concutit firma d

Mente quatit solida: neq; auster,

maris

Dux inquieti turbidus adrię:

concutit illum

e

Nec fulminantis magna iouis manus

Si fractus illabitur orbis

concutient

f

Impauidum ferient ruine

.i. iustitia. cõstãtia quia orbem terrarum circuit

g ⁊ fortitudine.

Hac arte pollux & vagus hercules

vehementer nixus

sydereas

Innixus arces attigit igneas.

discumbens

h

Quos inter Augustus recumbens

pulchro potio deorum

Purpureo bibit ore nectar.

.s. arte ⁊ virtute.

pugnantem

Hac te merentem bacbe pater tuę

inconsueto

k

Vexere tigres indocili iugum

arte ⁊ virtute.

l romulus

Collo trahentes: hac quirinus

f IMPAVIDVM fe. ru. Id fortis viri officium est. vnde philosophus. iii. li. ethi.; ait is igitur homo fortis proprie dicitur. qui circa honestam mortem. & ea omnia que repente eueniunt atq; afferunt interritus est.

g HAC arte pollux. Ostendit exemplis homines virtute & iusticia inter deos esse relatos.

h QVOS inter Augustus. Vult augustum quoq; in deorum numero haberi. loquitur autem vt ille Tu das epulis accumbere diuum nam homines per merita deorum conuuiuiis adhibebantur.

i HAC te. Repetitio est. hanc enĩ dictionẽ in initio clausule ter ponit

k VEXERE tygres. Poetę tygres bacho dant (teste probo) vt per earum colorem in vino varias hominum esse mentes intelligamus. vel vt per eas seuitia demonstret quod quidam poti infinitam excedunt crudelitatem.

l HAC quirinus. Hunc in augusti laudem commemorat.

m MARTIS equis. Bene martis equis. nam & martis filius fueret et quia rebus bellicis claruerat.

n GRATVM elocuta. Non est alia hec oda quam superior. sed illi adheret quare falluntur qui eas seperant. quippe cum manifeste hereat hoc modo. hac quirinus. m. e. a. f. Gratum elocuta consiliantibus iunone diuis. significat hac romulum in celum receptum iunone mitigata romanis quibus aliquā diu propter iram quā in troianos habuit irata fuit.

o ILION ilion. Sunt iunonis romanis conciliate verba ad deos. Ordo est fatalis & incestus iudex & peregrina mulier vertit in cinerem ilion. vt in puluerem ilion dānatum mihi & castę minerue cum populo & fraudulēto duce ex quo laomedon destituit deos pacta mercede.

p ET mulier peregrina. peregrina dixit ad exaggerationem nam magna est ignominia mulieri cum patriā mutat vt Vir. Fœmina que nostris errans in finibus vrbem.

q EX quo destituit deos. Fabulantur enim dirutis mœnibus troianis ab hercule pactum. pactum fuisse laomedontem se ingens auri pondus Neptuno apollinique daturum si illi menia restaurarent. ac deinde opere absoluto pacta mercede deos defraudasse quod nonnulli ad historiam referunt. dicunt enim cum deesset pecunia ad reparandos muros regem eam que in templo apollinis & Neptuni sacra erat assumpsisse diis pollicitū breui ipsam repositurum. nec tamen reposuisse. quod periurio ita deos commouit vt accedēnibus deinde nouis in iuriis in iunonem minerua que iniquitate iudicii a paride illatis illi vrbem iunoni Minerue q damnarit.

.i. inferos ipsos

m
Martis equis acheronta fugit

p grate — consilium habentibus de
n — re capiendo romulum
Gratum elocuta consiliantibus

sic enim nominabatur
q in troia regione fuit
Iunone diuis: ilion ilion.

extralis paris — p. aronice scit iudicem.
Fatalis incest⁹ usq; iudex:

.i. helena — funditus eruit
p
Et mulier peregrina vertit

pmauit — neptunū. s. et apollinē
q
In puluerem ex quo destituit deos

pmissa p. n. — p. a me
Mercede pacta laomedon mihi

damnatum destinatū. ad perdendum
p. n. dee
Castęq; damnatum minerue

.i. ipso laomedonte
Cum populo & duce fraudulento

r helene
Iam nec lacene splendet adulterę

infamis — s. splendet — familia
s
Famosus hospes: nec priami domus

pter laomedontis — greco s
mendacē.
Periura pugnaces achiuos

auxilio
Hectoreis opibus refringit.

in plures annos prolongatum.
r
Nostrisq; ductum seditionibus

quieuit / mox de hinc
Bellum resedit. protinus & grauis

odiosum — romulum
Iras & inuisum nepotem

ilia numitoris filia — genuit
s — s. romulum
Troica quem peperit sacerdos

t — romulum
Marti redonabo. illum ego lucidas

edificari p — ppinare deorū cōsilia
mittam — etiā interesse pmittam
Inire sedes: discere nectaris

saporibus necteris
— annumerari v
Succos & ascribi quietis /

Ordinibus patiar deorum

ne illuc romani redire.
t — q̄nt instaurareq; ilium
Dum longus inter sęuiat ilion

.i. mare quod diuidit romam a troia — ad eneā & comites rerum a q̄bus romani sunt oriūdi
Romamq; pontus: qualibet exules

p regnent
In parte regnanto beati

sepulchro
v
Dum priami paridisq; busto

insultat
Insultet armentum & catulos ferę

r IAMNEC lacene. q. d. remitto inimicitias iis qui a troia originem ducunt. quia iam abunde vltra sīi paridem. & exultanter atq; amare dixit. iam non splendet. vt demonstret hominem luxuriosum cultuq; corporis & nonvirtutibus operam impendisse.

s FAMOSVS hospes. Rapuit enim helenā menelai hospitis vxorē. et iura hospitalitatis fregit quod horrēdū scelus apud antiquos fuit

r NOSTRISQVE ductum seditionibus. q. d. quicquid ipsis durauit bellum troianum. id omne ascribendum non virtuti illorum; sed nostris seditionibus. nam partim deorum etiam troianis fauit. vt est apud homerum & Virgilium qui si omnes in pena scelerum eorū consensissent. statim actum fuisset de troia. Qua propter ego iam vltra nō vlterius prosequar iniurias. sed redonabo romulum nepotem troianorum exilia. quamuis illū oderim marti filio meo et patri suo.

s TROICA sacerdos. Pro troiana. Ilia eni troiana genere fuit vt vir. donec regina sacerdos marte grauis geminā partu dabit ilia prolē.

t MARTI redonabo. id est martis gratia iras et odium in romulū & romanos relinquam.

v QVIETIS. Bene quietis nam solius diuinitatis quies est. creaturarum autem motus.

x DVM Longius. Tolerabilius se ferre confirmat. vt longo maris spacio interiecto romę regnent potius romanorum nepotes. quam ilio fruantur imperio.

y DVM priami. Sensus est dum modo priami sepulchra et paridis armenta pascendo insiliant ferę: tutę ibidem catulos celent. id est dū modo ilion desertum fuerit stet capitolium &c.

z BVSTO. Bustum proprie locus est. in quo defunctus est combustus & sepultus dicitur: combustum. q. bene vstum.

a INVLTE.idest secure Siluolis enim & desertis locis ferę catulos tuto celant.vtsiluas et lustra ferarū.

b TRIVMPHATIS.Vsurpauit participium passiuum averbo nō passiuo. Non enim dicimus triūpho medos. sed triumpho de medis.idem fecit & Vir.ille triumphata capitolia ad alta co.

c MEDIVS liquor.Garitanum mare dicit inde enim incipit europa secerni a libya.

d TVMIDVS nilus.Nilus ethiopiam ab aphrica diuidens mediōs ethiopas secat.dicit autem tumidus.quia diebus canicularibus cōtra reliquorum fluminum morē ita turgescit. vt egyptum exundet. vide Plinium li.v.c.x.

e AVRVM irrepertum. Ordo est fortior spernere aurum irrepertum & sic melius situm. cum terra celat quam cogere in vsus humanos dextera rapiēte omne sacrū

f SPERNERE fortior. Fortior inquit roma spernere aurum quā appetere & vsitare.

g OBSTITIT.Hoc propter mare ait.id enim terre obstat ne vltero tendat hinc Ouidius ait circumfluctus humor vltima possedit.solidumq; coercuit orbem.

h QVA parte debach.Lybie partem intelligit. quam torrida zona occupat.de qua re. Strabo li. xvii.

i QVA nebule ripheo iugo intelligit ad scythiam vbi regio est assiduis obsessa niuibus quippe

abscondent

Celent inulte stet capitolium

b

Fulgens:triumphatisq; possit

Roma ferox dare iura medis:

Horrenda late nomen in vltimas

c

Extendat oras:qua medius liquor

Secernit europen ab afro.

d

Qua tumidus rigat arua nilus

e

Aurum irrepertum & sic melius situm

f

Cum terra celat:spernere fortior

Quam cogere humanos in vsus:

Omne sacrum rapiente dextra

g

Quicunq; mundo terminus obstitit

h

Hunc tanget armis visere gestiens:

Qua parte debachentur ignes

Qua nebule pluuiiq; rores.

i

Sed bellicosis fata quiritibus.

k

Hac lege dico ne nimium pij

Rebusq; fidentes auite

Tecta velint reparare troię

l

m

Troię renascens alite lugubri

n

Fortuna tristi clade iterabitur

Ducentevictrices cateruas

o

Coniuge me iouis & sorore.

p

Ter si resurgat murus eneus

q r

Auctore phœbo ter pereat meis

casu continuarum pruinarum dā nata pars mundi & ab rerum natura in nubem ęterne caligini smersę.ipsisq; prorsus aquilonibus rigentissima. Nec decęlo aliud accipit quam hyemem sempiternam hec ex Solino.

k HAC lege dico. Santio romanis hoc ius fatorum. vt pernicio sum habeant per se reparare troiā.

l NE nimium pii. Qui velint prestare parentibus contra voluntatē deorum.

m TROIE renascens Ordo est: fortuna troie renascens lugubri alite iterabitur trifti clade me coniuge & sorore iouis ducente victrices cateruas.

n TRISTI clade.hoc ideo quidā dictum volunt quod Fimbria legatus Cinę ilium temporibus sylani si oppugnauerit ac diruerit.qui mox seditione militū perēptus est.

o CONIVGE me iouis.Sic Vir. Ast ego que diuum incedo regina iouisq;.Et soror & coniunx.

p TER si resurgat.Hic dicit quotiens reparata fuerit.diruendā dicit vt finitum pro infinito ponat. aut tertio troiā significat periisse semel ab hercule.secundo a grecis pro helena.tertio a fimbria.

q AVCTORE phœbo.q.d. nō derit nec; si a deo fiat. nec; si exinfrangabili materia.

r MEIS argiuis.nam argis colebatur.Vnde supra plurimus in iunonis honorem aptū dicet equis argos.& Vir.Prima quod ad troiam pro charis gesserat argis.

s TER vxor. Andromachen intelligit propter hectorem & Astionactam.

t NON hec iocose. Musam hortatur vt seria & deorum sermones referre desinat. cum lyricis iocosa potius quam illa conueniant. nec velit magna extenuare humili carmine idest lyrico. Et a iunonis verbis in se poeta conuertitur.

grecis andromachen intelligit

Excisus argiuis ter vxor

hectorem

Capta virum puerosq; ploret

t

Non hec iocose conueniunt lyre:

arrogans.

Quo musa tendis desine peruicax

Referre sermones deorum. &

modularõnibus metrorum

Magna modis tenuare paruis.

Argumentum Odes. IIII.

q Voniã superiori ode horatio musam deorũ sermones retulerat. Eam pñti ode celo descendere hortat: referreq; potius humana quã diuina: itaq; scribit se puerum in vulture mõte appulo dormientẽ a palũbibus fuisse lauro & myrto tectũ: quo esse tutior ab viperis ferisq; oibus: Dicit iñ qd' vbicũq; fuerit musarũ erit vel in sabinis vel p̃nestę vel tyburę vel baijs. Hoc est vbicũq; carminibus operã tradet. Dicit item musarũ ope liberatũ se philippensi clade liberatũ arboris casu: liberatũ quoq; siccula tempestate apud palinurũ lucanie promontoriũ esse. Asserit inde Augustum cęsarem sepe a musis q̊q; recreari: musasq; ip̃as recte consulere. Hinc iupiter gygantes euicit quia nullo cõsilio virib⁹ freti fuerãt. Vis. n. cõsilij exp̃s sua mole ruit. vis aũt cõsilij plena a dijs q̊q; auget. qd' sane exẽplis etiã ꝓbat. h. d.

Ode. IIII. Musis deditum poetam ostendit

a DESscẽde celo. ordo est. o regina caliope age descẽde celo et nũc tibia dic lõgũ melos. seu mauis acuta voce seu fidibus citharaue phebi

b REGINA calliope. id ait. qa calliope cantus suauitate ceteras antecedit vt Diodorus li. v. edocet.

c MELOS. aũt spetiasiter dicivolũt cantũ pastoralẽ. est aũt indeclinabile neutri generis.

d AVDITIS. id interrogatiue legendum. Nam cum musam e celo ad cãtũ vocasset tanquã illa venerit inquit poeta auditis. nam ipsi videbat audire illius cantum.

.i loqui de dijs

a

d Escende celo & dic age tibia

b. p.n. muse c

Regina longum calliope melos

magna ⁊ clara

Seu voce nunc mauis acuta?

Seu fidibus cytharaue phœbi

d e ⁊ eludit f

Auditis? an me ludit amabilis

.s. musam

g

Insania. audire & videor pios

e ME ludit. Deludũt insani phãtasmatis poetę quoq; furore ducti insaniũt. multaq; videre falso videt hic fingũt etiã cõtraria rerũ naturę

f AMAbilis insania. Poeticus furor: oblectabat. n. furore illo quo musam audire videbatur.

g AVDIRE et videor. Ordo est videor audire. s. musam. & errare per pios lucos. quos subeunt & amœne aquę & aurę.

h VVLTVRE in apulo. Est vultur apulie mons.

i NVTRICIS apulię. Est autem Apulia regionis nomen. hic pro nutrice posuit.

k LVDO fatigatum. Ordo est. me puerum fatigatum somno texere palumbes noua fronde in vulture apulo extra limem apulie fabulosę nutricis.

l PALVMBES. Que veneri dedicate sūt. per id autem quod myrtum infra dicit. de amore se scripturum indicat. per laurum vero poetam futurum.

m NIDVM acharontie. Acherontia ciuitas est lucanię. quam nidum appellat. quia parua est & in montis cōstituta summitate. sicut nidi auium in summis arboribus quod porphirio scribit Acron vero asserit esse in apulia conterminā lucanię. Plinius vero li. iii. scribit in lucania esse acheronta fluuium. a quo oppidani acherontini.

n SALTVSQVE batinos. Batina oppidum est in apulia vt porphirio docet.

o HVMILIS ferenti. Ferentum oppidum lucanię & dixit humilis quia in valle positum.

p VT tuto ab atris. Ordo est. vt infans non sine diis animosus dormirem corpore tuto ab atris viperis & vrsis. vt premeret a sacra lauro & collata myrto.

musas delectabiles
Errare per lucos amenę
lucos circundant
Quos & aque subeunt: et aure.
blande facere
h
Me fabulose vulture in apulo
tanuam
i
Nutricis extra limen apulię
fessum
k
Ludo fatigatumq; somno
recenti
l
Frōde noua puerū palumbes
Texere: mirum quod foret omnibus
m
Quicunq; celse nidum acherontię
n
Saltusq; batinos: & aruum
p.n. oppidi
pingue
o
Pugne tenent humilis ferēti:
securo venenosis serpentibus
p
Vt tuto ab atris corpore viperis
tegerer
Dormirem et vrsis. vt premerer sacra
Lauroq; collataq; myrto
sine phoebi veneris ꝛ musarum numine.
q
Non sine diis animosus infans
vbicunq; inquit sum vester.
r
muse
Vester camenę vester in arduos
quia in mōtibus positum
Tollor sabinos: seu mihi frigidum
oppidū italie montuosum
Preneste seu tybur supinum
.i. aquose de q̄bus li. ij. ode. xviij.
Seu liquide placuere baię
me
Vestris amicum fontibus et choris
s
horatiū
Non me philippis versa aties retro
scelesta et execrabilis de qua supra dixit.
Deuota non extinxit arbor.
in mari siculo
t
Nec siccula palinurus vnda:
quandocunq; libenter
v
muse
Vt cunq; mecum vos eritis: libens
estuantem de q̄ ode. iij. li. ij
Insanientem nauita bosphorum
aggredi calentes
x
Tentabo: & vrentes harenas
pedester ego.
Littoris assyri viator.

q ANIMOSVS infans. Hoc ideo quia solitudinem nemoris nō expauerat. cum esset & solus & infans: quod ipsum prodigium diuinitatis dicit cuiusdam quam in se esse intelligi vult.

r VESTER Sensus est o camoenę ego ducor in sabinos vester. vester & seu placet mihi preneste seu tybur seu baię. vester ero per quod se innuit vbicumq; carminibus vacaturum.

s NON me phillippis. Philippi macedonie vrbs ad quam victus est ab Augusto & M. anthonio Brutus & cassius cuius Bruti horatius tribunus erat de quo latius ode. xiiii. li. i. item ode. vii. li. ii. vbi a mercurio si liberatum dixit hic vero a musa.

t NEC sicula palinurus vnda. Putādum est horatium e macedonia fugientem in mari siculo vsq; ad palinurum promontorium lucanie tempestatem fuisse passum. Plinius autem li. iii. docet palinurum lucanie promontorium esse prope vrbem veliam que prius hela dicebatur.

v VT cumq; Sensus est. Quandocunq; mecum eritis sine timore ęstuosum mare tentabo. & seuissimas gentes adibo inuiolatus.

x LITTORIS assyri. In assyria enim regione vehementior sol est. ergo dixit vrentis arenas littoris assyri Sunt autem persię iuncti assyrii vt Strabo li. xvi inquit.

y BRITANNOS hospitibus feros. Hospites enim immolabant vt aiunt.

z CONCANVM. Concana vrbs est medi teranea cantabrorũ in tarraconensi hispania. quod scribit ptol. li. ii.

a ET scythicũ amnem. Tanaim dicit qui europam ab asia disiungit atq; ambarum fines vtrimq; perlambens in boream versus per sauromatas in scythiam vsq; atq; in meotidis paludem protenditur oritur autẽ ex indie montibus dionisius scribit et Strabo li. xi. et li. vii.

b VOS cęsarem. Ordo est. vos recreatis antro pierio altum militia cęsarem querentem finire labores simul abdidit oppidis cohortes fessas.

c PIERIO antro. q.d. in vestra suauitate & amenitate constat eni augustum poetice haud ignarum fuisse. de quo late tranquillus. Musarum autẽ est pierius mons thessalię qui ad macedoniam protenditur vt scribit Plinius li. iiii. inde pierides muse dicunt, vt docet Festus.

☞ d SCIMVS. Exẽplis ostẽdit consilio res bene geri. Ordo autem est. scimus vt sustulerit impios titanas caduceo fulmine immane turbam vnus qui tẽperat mertem terram. & ventosũ mare. & qui equo imperio regit tristia regna et vrbes & diuos & mortales turbas.

ego inhospitabiles

Visam britannos hospitibus feros,

Et lętum equino sanguine concanum.

ego de q̃bus ode. ix. li. ii.

Visam pharetratos gelonos.

intactus tuitõnem musarum

Et scythicum inuiolatus amnem.

muse augustum

Vos cęsarem altum militia simul

Fessas cohortes abdidit oppidis

releuare conantem

bellorum necessitates.

Finire querentem labores

i. musico

Pierio recreantis antro.

Vos lene consilium & datis: & dato

sancte muse quemadmodum

Gaudetis almę. scimus vt impios

gygantum

Titanas immanemq; turbam

nam caduca sunt q̃ sua sponte cadunt

Fulmine sustulerit caduco:

desidem regit

Qui terram inertem qui mare temperat

sollicitudine plena

Vento sum: & vrbes: regnaq; tristia.

deos

Diuosq; mortalesq; turbas

insto

Imperio regit vnus equo:

timorem

Magnum illa terrorem ĩtulerat ioui

Fidens iuuentus horrida brachijs:

gigantes intelligit frondoso

p contendentes

Fratresq; tendentes opaco

p imponere monti thessalie.

Pelion imposuisse olympo.

enumerat ferocissimos gigantes p.n. gigantis

p.n. gigantis.

Sed quod typheus & validus mimas

alto ⁊ imminenti pugna

Aut quid minaci porphyrion statu:

p.n. gigantis

Quid rethus: euulsisq; truncis

p.n. gigantis

Enceladus iaculator audax

Cõtra sonantem pallidis ęgida

☞ e TITANAS. hic per titanas ostendit. vires sine prudentia solũ vanas esse. sed etiam aduersas sibi. vnde et gigantum posuit exemplũ qui irrationabili furore aduersus deos arma sustulerunt.

f MAGNVM illa terrorem. Ordo est. illa horrida iuuentus fidens brachiis & fratres tendentes imposuisse pelion olympo intulerãt magnum terrorem ioui.

g PELION imposuisse olympo. De hoc etiam Vir. Ter sunt cõnati imponere pelion ossam. Scilicet atq; ossę frondosum inuoluere olympum Ter pater extructos disiecit fulmine montes.

h SED quod typheus. Ostendit vires sine cõsilio nõ prodesse cõtra sapientes. de gigantibus autem videto nasonem in met

i ENCELADVS gigas. quem Maro ętne supponit. Fama est enceladi semustum fulmine corpus Vrgeri mole hanc ingentemq; insuper ętnam. impositam ruptis flãmam expirare caminis.

sine consilis aliquo.
.i.ex vna parte iouis
Possent ruentes, hinc auidus stetit

Vulcanus: hinc matrona: iuno: &

Nunq̃ humeris positurus arcum

k
Qui rore puro castalię lauit
est enim crinitus apollo

l
Crines solutos qui lycie tenet
nemora s.in qua natus est apollo

Dumeta natalemq; siluam
a delio insula de
q̃ li.i.ode.xxi.

m
Delius et patareus apollo:
ignara

n
Vis consilij expers mole ruit sua
virtutem temperatam. augent

Vim temperatam dij quoq; prouehunt
altum s.dij

o
In maius: idem odere vires.
scelus cogitantes

Omne nefas animo mouentes.
confirmat exemplis supe briareus.s.de q̃ ode.xvij.li.ij.
riorem sententiam

Testis mearum centimanus gigas
q.s.vis consilij expers inuiolate
mole ruit sua

Sententiarũ: notus & integre
huius dee

p
Tentator orion dyanę
occisus

Virginea domitus sagitta:
gygantibus.

q
Iniecta monstris terra dolet suis
dolet ipsa terra sualidum.
ipos gigantes

Męretq; partus fulmine luridum
di infernũ consumit

r
Missos ad orcum: nec peredit
talem montem sicilie.

Impositam celer ignis ętnam:
libidinosi

s
Incontinentis nec tyty iecur
vultur.

Reliquit ales nequitię additus
numerus pro numero

t
Custos: amatorem trecentę
detinens

v
Pirithoum cohibent cathenę:

k CASTALIE. Castalia fons in parnaso ad fines cuius fontis Delphi vrbs locata erat Strabonis tẽpore vt ipse docet. li. ix.

l LICIE dumeta. ibi enim colit & responsa dat Virgil. Nunc licie fortes nunc & ioue missus ab ipso interpres diuum fert horrida iussa per auras. Et alibi qualis vbi hybernam lyciam xanticq; fluenta deserit et delõ maternã iuisit appollo.

m PATAREVS. Patara ciuitas lycie in qua appollo maxime colitur. vt Statius. Seu lycie patere exercent dumeta iugis.

n VIS consilii. Generalis sententia est. nec specialiter pertinens ad gigantes. quod robur sine prudentia periculosum sit & inefficax.

o IDEM odere vires. idest execrabiles diis sunt virtutes. que omnem iniquitatem animo meditant.

p TEMPTATOR orion dianę. Orion venator fuit qui stuprari conatus dianam eius sagittis occisus est.

q INIECTA mõstris. Ordo est terra iniecta monstris suis dolet. i. gigantibus ipsius terre filiis. super quos cecidere fulmine montes.

r NEC peredit. Sensus est quod ętna encelado imposita nunquam ab igne consumitur. vt continua Enceladus poena efficiatur Ouidius li. v. meth. dicit esse Typhoeum sub ętna.

s INCONTINENTIS titii. Dicunt enim voluisse latone vim inferre hinc apud inferos eius iecur assiduus vultur depascitur. de quo late. Vir. li. vi. Nec nõ & tition & c.

t AMATOREM. Inuidiose dixit quasi qui deas concupiscere sit ausus.

v PIRITHOVM. Fuit is isionis filius. qui cum theseo ad inferos descendit vt pro serpinam raperet sed ibi detentus est. de quo vide Senecam in tragoedia herculis meminit & Diodorus li. v.

Argumentum Odes. V

h Ac ode Augustum celebrat: scribit enim homines credere iouem regnare celo: quia tonat et fulminat. Augustus vero presens diuus habebitur sua virtute ac potentia imperio additis britannis & persis. Arguit inde (& hoc in Augusti meliorem laudem) crassi milites qui captiui hostiũ puellas thamo quoq; iunxerant vitę gratia: sub regeq; medo pugnabant romanę virtutis & gl'ie penit⁹ obliti: quod agere non debebant sed potius pro libertate vel honesta morte pugnare spreto omni terrore. Quod & regulus agendum esse censuit. cum a pœnis captus & in vrbem legatus in senatu consuluit nullo pacto captiuos permutandos aut redimendos esse: nam vera virtus semel amissa non redit vnquam: nec qui semel captus est timore mortis poterit fortis esse iteruz enim capi sinet ne pugnãdo occidatur ab hostibus: reguli demum fortitudinem commendat. Hoc dicit.

Ode. V. Augustum celebrat

a CELO regnar. Mirificũ carmẽ & miro artificio atq; argumento compositũ nã ad preclaras laudes augusti adiũgit saluberrima precepta & recte viuẽdã suis ciuib⁹. Vituperat eni animi ignobilitatẽ. quę multoꝝ maloꝝ in repub. causa est

b ADIECTIS iperio. Ciuitates germonię vt scribit Liui. cis rhenũ & trãs rhenũ posite oppugnate sũt a druso ꝓ illis igit̃ britãnos posuit poeta. nã iũcti sũt et vicini. ordo aũt est. august⁹ adiectis britãnis iperio et grauib⁹ psis. habebit̃ pñs diu⁹.

c GRAVIBVSQVE persis. der persis vide plura in superioribus.

d MIES. Hoc arguit qa captiui poti⁹ viuere maluerit quã pugnãdo ꝓ libertate mori. Est aũt ordo. an crassi miles vixit turpis marit⁹ barbara cõiuge et hostiũ. s. cõiuge Nã si barbara fuisset dũmõ nõ hostiũ decẽtius foret. Appian⁹ in lib. pthico scribit cũ crasso ad. xx. milia hoim interiisse. x. milia in potestatẽ redacta esse. de crasso etiã plura videto superius.

e PRO curia. Exclamãdi interiectio atq; dolẽdi dolet eni poeta qd' romana curia id dedec⁹ tolleraret q̃ sp ad laudẽ tetẽderat. id vero propter crassum et ei⁹ comites dicitur.

f CONsenuit. Auget vitupationẽ ad diuturnitatẽ. cũ cõtra faciendũ esset. nã breue sit qd' turpiter audes

g MARSVS. Hos italie ppl'os qa strenuissimi erãt ꝓ cũctis noiat.

h ANCLLoꝝ. i. romani iperii responso eni haruspicũ vbi ancille seruaretur orbis imperium erat.

i TOGE. erat hec ꝓprie romanoꝝ Vir. gentẽq; togatã. illi vero milites dimissa toga pthorũ vestib⁹ vtebãt̃

k INcolumi ioue. q. d. astãte mũdo. aut saluo capitolio. vel rerũ natura. et romana vrbe. nõ. n. mirũ si roma capta & capitolio diruto cõsenesceret sub rege mędo. sed icolumi capitolio. et vrbe roma turpissimũ est cõsenescere sub hostibus armis. hoc cauerat mẽs ꝓuida reguli ne qs vitã ex captiuitate sparet. sed poti⁹ ꝓ libertate moreret̃. captus. n. regulus a poenis iperator roman⁹ dũ ꝓ cõmutatiõe captiuoꝝ romã ab afris missus fuisset. Hãc sniam in senatu dixit ne captiui aut cõmutarent̃ aut redderent̃. & in posterũ disciplina militaris tali exẽplo depiret nec militi spes alia salutis nisi in armis fuisset vnde milites crassi qui reguli animo dissimiles erãt. vitam captiuitate pepigerunt.

a
c Elo regnare credidimus iouem
Regnare: presens diues habebitur
b additis
Augustus adiectis brittannis
romano c infestis ꝓ parthis
Imperio grauibusq; persis.
d numerus singularis ꝓ plurali
Miles ne crassi coniuge barbara
quia captiuus scz coniuge
Turpis maritus vixit. & hostium
e hostes enim romanis dñabantur
(Pro curia inuersiq; mores)
diu ꝑsistit.
f
Consenuit socerorum in armis
ꝓ partho ꝓ romano.
g
Sub rege medo marsus & appulus
.i. dignitatũ fame et gl'ie romane
h i
Ancillorum & nominis & toge
scz marsus ꝑ hanc religionẽ intelligit.
& apulus.
Oblitus ęterneęq; vestę
i. augusto quem ioui cõparauit
k
Incolumi ioue & vrbe roma:

l PERNICIEM veniens in euũ. in futurorũ perniciẽ processuram si tale duceretur exemplũ romanis. nam si tunc facta fuisset permutatio omnes deinde captiui illã rursus futuram speraturi essent.

m SIGNA ego punicis. Oratio est. & ponitur in genere deliberatiuo dissuadet ergo permutationem primum a turpitudine. quia turpe sit eos redimere. quia in cęde arma hosti tradideret. & vltro brachia post terga reuicienda prębueret. & multis cladibus oppressis carthaginensibus & paulo ante intra vrbem oppressis non sine agrorum populatione permiserunt vt in pace degerent.

n MILITIBVS sine cęde. vt suorum ignauiam significaret. nec eos redemptione dignos. nudatos eos sine cęde & commissione pugne dixit armis. vt cur ante tubam tremor occupat artus.

o TERGO libero. aut nudo dixit. aut quia ingenui essent. ne occiderentur seruire voluerũt & ligari

p PORTASQVE non clausas Afros non timentes & quasi iam victores recolentes agros quos cũ exercitu romano ipse vastauerat.

q AVRO repensus miles. Per ironiam dicit sub hoc sensu. ergo fortior miles procedet ad pugnã precio redẽptus. Et significat nõ posse

puiderat q̃ nõ pãtibus solũ sed futuris consulit

Hoc cauerat mens prouida reguli

discordantis q̃ captiuos afrorũ noluit pro se reddi

Dissentientis conditõnibus

turpibus

Fœdis: & exemplo trahentis

in futurum

l

Pernitiem veniens in ęuum

.i. si non petissent captiui quorũ, nemo eorũ misereri deberet

Si non periret immiserabilis

iuuentus verba sunt reguli

m affricanis

Captiua pubes: signa ego punicis

templis scz vidi

Affixa delubris & arma

romanis pugna regulus

n

Militibus sine cede dixit

ablata regulus dixit romanorum

Direpta vidi: vidi ego ciuium

vt religarentur sine armis

o

Retorta tergo brachia libero

aphros non timentes

p vidi

Portasq; non clausas & arua

ad frumenta disponi scz romano exercitu

Marte coli postulata nostro:

precio redemptus certe loquitur ironice

q

Auro repensus scilicet acrior

pcedit ad pugnam vos milites

r

Miles redibit: flagitio additis

psoluendo. s. pecuniã p eorũ redemptõne.

s

Damnum: nec amissos colores

reducit .i. tincta infecta

t colorata

Lana reffert medicata fuco.

inuiolata

t

Nec vera virtus quum semel excidit

reddi vilibus restitui

Curat reponi deterioribus.

cõparatio expedita

v pulchra liberata

Sic pugnat extricata densis

retibus ironice loqtur

s. miles

Cerua plagis. erit ille fortis

nam poeni fidefragi sunt

Qui perfidis se credidit hostibus.

bello affricanos cõteret scdo sequente

Et marte pœnos proteret altero

zonas t laqueos

Qui lora restrictis lacertis

expertus miles

Sensit iners. timuitq; mortem

.s. miles iners q̃ pacto euaderet nescius

Hic vnde vitam sumeret insci⁹

bello romanorum

x

Pacem duello miscuit: o pudor

inacie fortiter stare militem. qui viuere redemptione didicerit. aut certe acrior ad vitia redibit idest deterior redemptus velut qui culpam hauserit damno.

r FLAGICIO additis idest dedecori eorum quia capi se permiserũt. deberẽtq; virtute potiusquam auro se ipsos liberare.

s NEC amissos. Sicut fuco ĩquit lana medicata ad pristinum iã nõ potest colorem reuerti. ita miles vitio captiuitatis imbutus ad pristinam non potest redire virtutem.

t NEC VERa virtus. Atqui ait. Virg. Quondam etiam victis redit in precordia virtus. Sed sentẽtie nõ semper genererales sũt. sed interdũ pro negotiorum qualitate firmãt.

v SIC pugnat. Sensus est. quod sicut cerua expedita & liberata retibus & laqueis fugiendi morẽ nõ mutat nec pugnat vnquam. sic accidit illis qui semel captiui fuerint. facile enim capi iterum sinent non repugnãdo hostibus timore mortis. malunt enim sub seruitute viuere. quã pugnaudo honeste mori.

x PABEM duello mis. Qui tanquã in pace se hostibus credit. dũ se debuerit armis tueri.

y O PVDOR. Regulus idem cũ dolore exclamat.

z O MAGNA CArthago. Ea enim inclita erat. reguli tamen & aliorum cede altior effecta est. id vero ait regulus quo in captiuos senatus odiũ & inuidiam moueret.

a CONIVGIS osculum. Martia reguli vxor apud syllum li. vi. refugienti eam regulo ait. Nõ ego complexus & sancte fœdera tędę. Coniugiumue peto. patrios damnare penates. Absiste. ac natis fac duc concedere noctem. hos inter fletus iunctus vestigia pœnis. Limine seduxit tyrio. questusq; reliqt

b CAPITIS minor. idest stultus et insanus. vel tanquam seruus. nã captiuus erat. Hinc renuit matronã romanã et filios ingenuos osculo detur pare. Capitis autem diminutio est status cõmutatio. vt quãdo liber efficitur seruus. Est autem triplex diminutio capitis. maxima media. & minima. maxima dicit̃ cum ciuitas amittitur nec libertas retinet̃. cum defertur quis in insulã cum seruus efficitur.

c CONSILIO alias non da. Nã quis ea cosulit que contra se sunt.

d INTERQVE merentes. Sensus est. quamuis obstarent amici.

ignominiosis
3
O magna carthago probrosis
indignatio romani ducis
Altior italię ruinis.
verba sunt poete quos reguli fortitudinem celebrat
a
Fertur pudice coniugis osculũ
sicut b
Paruosq; natos. vt capitis minor
grauem non muliebrem
A se remouisse: & virilem
id egit ne illorũ aspectu
& fletu moueretur
Toruus humi posuisse vultum
.i. incertos quid agerent
c
Donec labantes consilio patres:
quia ipse qd̃ pmutatõ
nõ fieret auctor fuit
Firmaret auctor nunquam alias dato:
flentes
d
Interq; merentes amicos
.i. inclitus q. d. q̃ sciebat se nunq̃ reuersurum
Egregius properaret exul.
certe poenorũ crudelitatem non ignorabat
e
At qui sciebat quę sibi barbarus
cum rediret ad eos
secus
Tortor pararet: non aliter tamen
scz ase reclamantes sententiam suam
f
Dimouit obstantes amicos
romanum tardantem
Et populum reditus morantem
g non aliter amicorũ suorũ.
Quam si dientum longa negotia
finita composita scz iam curis vacuus
Diiudicata lite relinqueret
animi relaxandi gratia
h
Tendens venafranos in agros.
scz tendens a lacedemonijs conditũ
Aut lacedemonium tarentum:

& retinere lachrimis cuperent. ille ne dubitabundus quidem paululũ substitit sed progressus est imo properauit.

e ATQVI sciebat. Reguli fortitudinem commẽdat qui ad certos cruciatus cum laude maluit redire quam in patria turpiter esse & cũ infamia si captiuus redẽptus esset vel permutatus.

f DIMOVIT obstantes. Sillius lib̃. vi. ait de regulo volenti repetere carthaginem post habitum consilium patrias properabat ad horas prosequitur vulgus patres ac planctibus ingens personat & luctu cãpus. reuocare libebat. Interdum & iusto raptum retinere dolore.

g QVAM si clientum. Ita tranquille ab vrbe proficiebatur. vt solent qui reliquunt suorum clientiũ negotia post litem diiudicatam vacui curis in villam suam animi relaxandi gratia discedere que sit aut in venafrano. aut in tarẽtino agro.

h VENAFRANOS in agros: Venefranum est campanorũ mediterranea ciuitas vt scribit ptolomeus li. iii. ibi oleum optimum est (teste Strabone li. v.)

Argumentum odes. VI.

h Ortatur romanum populum ad religionem: ne maiorum delicta amplius luat. Di namq; neglecti malis plurimis italiam affecerant: romanorumq; exercitus sępe cladem fuerat passus: ostẽdit postea adulterijs fuisse matrimonia contaminata. Inde degeneres natos esse: & a maiorum virtutibus dissidentes: procedenteq; tempore nequiores vitioresq; gigni. Hoc dicit.

O de VI. hortatur Romanos ad recte viuendum

i DELICTA maiorũ. Grauissimum omnino preceptum. & quo nullum ad bene beateq; viuẽdum grauius vtiliusue esse possit monet enim vt religionem obseruent cunctaq; romano imperio affirmat deorum beneficio quoniã religionem semper coluerũt prouenisse. in bella autem et calamitates non nisi quia deos quandoq; neglexerint incidisse. additq; iccirco iuuentutem degenerasse. quoniam ex adulteris sit matribus concepta.

k IMMERITVS. Quia non tu sed maiores tui scelera cõmiserũt.

l LABENTES. Nam exhausta cedibus vrbe propter syllana marianaq; primo bello ac rursus propter cęsariana atq; põpeiana. multa templa deserta sunt idest multa etiam victorum auaritia direpta ex quo paulatim cadere ceperunt.

m DII multa neglecti. Probat exemplis quantum nocuerit neglecta religio. Nam crassus quoniam templum hierosolymitanum diripuisset. a parthis cum omni exercitu cęsus est.

n NON auspicatos contudit. bene contudit. quia non bonis auspiciis bellum gesserunt. Nam cõtra auspicia rem gesserant. Dicimus

peccata tuorum solues.

d Elicta maiorum immeritus lues
intellige omnes romanos .i. reficias
Romane, donec templa refeceris
templa
Edesq; labentes deorum &
inculta situ vetustatis
Fœda nigro simulacra fumo
deo enim seruire quando regnare est
Dijs te minorem quod geris imperas
a deorum cultu fuit tibi imperandi
Hinc omne principiũ: huc refert exitũ.
finem
intulerunt
m
Dij multa neglecti dederunt
talie
Hesperie mala luctuosę
hi parthorum reges fuerunt de qbus suetoneus potestas
Iam bis monesis & pachori manus
.i. sine auspitio pcedentes .i. importunos conatus
n
Non auspicatos contudit impetus
parthos
Nostros: & adiecisse prędam
paruis gaudet
o
Torquibus exiguis renidet.
p
Pene occupatam seditõnibus
q
Deleuit vrbem dacus: & ęthiops

rem auspicatam quę auspiciis probata est. vnde datur vitio. Mancino qui cum a littore solueret iturus contra numantiam non obtemperauit voci. quę fuit mancine mane.

o TOQVIbus exiguis. Torques appellabãt aurea siue argentea ornamenta. que circa collum gerebãt milites. Refert ergo poeta parthos ipos qui prius exiguos torques haberent. effecisse illas maiores adiiciendo illis predam idest aurum ex preda direptũ manus ergo pachori renidet adiecisse predam torquibus. idest resplendent propter fulgorem torquium. Qui ampliores facti sunt ex preda quam illis adiecerunt.

p SEDICIONIBVS. Habitis certe inter cęsarem & pompeium. & tunc in augustum & brutum ac cassium. & sextum pompeium postea cum. M. antonio. de quib⁹ late Suetonius.

q DACVS. Dacorum incursiones augustus coercuit tribus eorũ ducibus cum magna copia cęsis. de quibus apianis in lib. parthico.

s HIC classe. Forte de Augusto inteligit. qui classe preualebat. M. anthonius autem terrestribus copiis. Sed tamen vt cleopatrę obtēperaret. que naues suas mirifice exornauerat propterea q; conspicivolebat bello nauali contendit.

t PRIMVM inquinarunt. Sensus est. quod populus romanus ex adulterio. primo familias deinde patriam inquinauit.

v MOTVS doceri. Arguit puellarum praua & vana studia. Motus ionicos. grecos & lasciuos saltus. Iones enim primi id genus inuenerunt. iones autem athenis profecti sunt. vt scribit Pli. li. v.

x NEQVE elegit. Ostēdit quod adulteria committebant non clam remotis luminibus. sed palā quoq; etiam viro iubente sicq; damnat maritos simul de quibus & iuuenalis ait. Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso & c.

y NON his iuuentus. Ostendit degenerasse romanos ex adulteriis propterea nequiores esse.

augustus m. antonius

Hic classe formidatus, ille
que mittuntur ex arcu.

Missilibus melior sagittis.
plena nostre coniugis

Fœcunda culpe secula nuptias
dispari coniunctione nobiliū ⁊ ignobilum

t
Primū inquinarunt & gen⁹ & domos:
ab hac generatione luxuria
ꝓcreata

Hoc fonte deriuata clades
romam

In patriam populumq; fluxit:
saltatus

v
Motus doceri gaudet ionicos
nubilis componitur ad gestus

Matura virgo & fingitur artubus:
turpissimos

Iam nunc & incestos amores
ab ipsa tenella etate
exercet

De tenero meditatur vngui.
deinde grandiores

Mox iuniores querit adulteros
.i. inter ipsas nuptias.

x
Inter mariti vina. neq; elegit
ei quē obuiū rapit
.i. inconcessa

Cui donet impermissa raptim
scz veneria tedis faculis

Gaudia luminibus remotis
vacata in pñtia

Sed iussa coram non sine conscio
scz spe lucri mercator aliquis

Surgit marito: seu vocat institor
species ꝑ genere
gubernator

Seu nauis hispane magister
adulteriorum multa cuim ꝑ coitu
impendebat

Dedecorum preciosus emptor.
degeneratis ⁊ delicatis

y
Non his iuuentus orta parentibus
ꝑmutauit

z mare
Infecit equor sanguine punico:
magnum

a
Pirrumq; & ingentem cecidit
de q̄ superius laborum patientem

b
Antiochum hannibalemq; durum
s. occidit fortis

Sed rusticorum mascula militum
ferramentum
rusticorum

c
Proles sabellis docta ligonibus
arare

d
Versare glebas. & seuerę
preceptum

Matris ad arbitrium recisos

z INFECIT equor. Gn. Duilius consul in sicilia aduersus classem. poenorum prospere pugnauit.

a PIRRVMQVE. de pyrrho rege epirotarum intelligit ex nobilissimo ęacidarum genere virum quidem nimis regnandi cupidum sed magnificentia & humanitate egregium. qui. auxilio tarentinorū bellum romanis intulit. a Curio et fabritio superatus. de quo multa Pli. de viris illust.

b ANTIOCHVM. Is syrie rex nimia opum fiducia bellum romanis intulit. nauali prelio cui hannibalem prefecerat. ab l. Aemilio regulo superatus est. inde cum. l. Scipione cōflixit victus & vltra Taurum montem reliquit a sodalibus occisus est plura quoq; Plinius.

d SEVERE matris &c. Mire simplicitatem & pacientiam laboris in iuuenibus per id ostendit quod etiam matrū potestati se subiicerent. cum ad arbitrium earum operarentur.

e SOL vbi montium. vt Virgi. Et sol crescentes decedens duppli-cat vmbras.

f BOBVS fatigatis. Virg. Aspice aratra iuga referunt iuuenci.

g AMICVM tẽptus. Bene ami-cum ob capescendum quietem.

virgas e postq̃
Portare fustes: sol vbi montium
Mutaret vmbras, & iuga demere
fessis laborantibus.
f g
Bobus fatigatis amicum
vesper ipse sol ducens
Tempus agens abeunte curru.
videntur omnia ꝓcessu temporis in deterius labi
h
Damnosa quid nõ imminuit dies
patrum qui nos genuerant
Aetas parentum peior auis tulit
patribus nostris
Nos nequiores mox daturos
filios peiores.
Progeniem vitiosiorem.

h DAMNOSA quid non im-minuit dies. Ouidius quoq; ait. Tẽ-pus edax rerum. tuq; inuidiosa ve-tustas omnia consumitis &c.

Argumentum odes. VII

g Iges maritus asteries nauigauerat: hic illa fletu macerabat. scribit horati⁹ eã id agere nõ debere. ille n. vere diues redibit hortatq; ip̃az ad honestatẽ seruandã. Cũ giges etiã vir su⁹ castissime deget. h. d.

Ode. VII. Asteriem hortatur ad spem ⁊ honestatem

i QVID fles. Ordo est. O asterie quid fles gygen iuuenem constan-tis fidei. quem candidi fauonii pri-mo vere tibi restituent beatum thy-ma merce.

k PRIMO vere. Primi verni tẽ-poris dies extat. vii. idus febru. ha-betq; dies nonaginta vnũ. auctor est Varro li. i. de re rustica.

l CANDIDI fauoni. Fauonius enim ventus occidentalis est tepi-dus & siccus vt docet Pli. li. ii. septi-mo autem idus se. fauonii spirare incipiunt vt docet colu mella li. xii.

m THyMA merce be Thymos oppidum est cilicię vt docet Plini⁹ li. v. & Strabo li. xii. scribit thynos vicinos esse bithynis.

ꝓpter quid scz gigen sereni
i
q Vid fles asterie quem tibi cãdidi
prima parte vernalis temporis
k l
Primo restituent vere fauoni
m diuitem
Thina merce beatum:
firme ꝓ fidei
Constanti iuuenem fide
p. n. giges pulsus.
n austris q̃ humidi sunt o
Gigen. ille notis actus ad oricum
nocua .i. post tempestatem
p q
Post insana caprę sydera frigidas

o ORICVM. Mela de epiro scri-bens sic ait. Vrbium prima est ori-cum. secunda dirachium Epidam-nos ante erat. romani nomen mu-tauere. quia velut in damnũ ituris omne id visũ est vltra ẽ apollonia.

p POST insa. Heniochus quem nos latine dicimus aurigam vt scri-bit higinus. vna manu vt lora tenẽs figuratur cuius in humero sinistro capra in manu autem duo hędi stellis formati dicuntur. habet pre-terea stellã vnam in capite in vtro-q; humero vnam. in manu duas. quę hędi appellantur. Verum hic poeta de capra stella itelligit ait enĩ li. xii. Columella quod. xv. calen. ia-nua. Capra occidit mane et tempe-statem significat.

n ILLE notis. Ordo est ille notis actus ad oricum post insana sydera caprę &c.

q FRIGIDAS. Quia solus cubat. Hinc ait illa. Non ego deserto iacuissem frigida lecto.

r ATQVI sollicite. Ostendit gygis continentiam vt facilius eandē asterie persuadere possit. Est autem ordo. At qui vafer nuncius sollicitę hospitę dicens Cloen suspirare. & miseram ignibus tuis vri.

s VT protheum. Ordo est. refert vt perfida mulier falsis criminibus impulerit protheum credulū maturare necem bellorophonti. nimis casto.

t MVLIER perfida. Stenobeam significat proethei vxorem que bellorophontem hospitem amauit et non consentiem sibi adulterum criminata est.

v PELEA. peleus æaci filius achillisq; pater fuit. Demum quū fratrem phocū occidisset in exiliū abiit (seuera patris iusticia iubente) vbi ab achasto fraterna cęde purgatus est. hec & plura habentur lixi. metha. Addunt alii eo tempore hippoliten achasti vxorē pelei amore ductam peleū attentasse. illūq; noluisse obsequi. quare irata mlier falso peleum viro suo insimulauit. Hinc achastus credulus illum inermem reliquit in pelio monte. vt a centauris opprimeretur. quod esse non potuit. nam Chiron illi auxiliatus est inde collectu exercitu peleus Achastū regno priuauit vxoremq; supplicio affecit.

.i. cum multis
Noctes non sine multis
vigilans. nam amor absentis ducit
priuat amantem somno
In somnis lachrimis agit.
certe anxie scz cloes.
x
At qui sollicite nuntius hospitę
p̄bere spiritū ꝓpter amorem
Suspirare chloen & miseram tuis
.i. tui viri gigis quo
etiam tu vreris.
Dicens ignibus vri:
nuntius .i. multis
ad suadendum callidus
Tentat mille vafer modis
quemadmodū stenobea
s p.n. viri t
Vt protheum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus nimis
p.n. iuuenis
Casto bellorophonte,
accelerare mortem nuntius
Maturare necem refert
scz nuntius vt in amorē accusatiuus grecus.
cloes trahat gygen v
Narrat pene datum pelea tartaro
hec erat achasti vxor a stupro
de qua ouidius in epl'is dum
Megnessaz hippoliten dū fugit abstinēs
suadentes
Et peccare docentes
nuntius x
Fallax historias monet
incassum scz ad audien-
dum giges .i. maris icarei
Frustra: nam scopulis surdior icari
scz giges nulla respondit
z sed
Voces audit adhuc integer. at tibi
p.n. iuuenis
Ne vicinus enipheus
eq̄ vel non ꝓ forma. sed ꝓ libidine
Plus iusto placeat caue:
nullus alius
a domare
Quā uis non alius flectere equū sciens
campo b
Aeque conspicitur gramine martio:
non alius militū
c velox
Nec quisquam citus ęque
tyberino
Tusco denatat alueo:
in initio noctis tuam
Prima nocte domū claude neq; inuias
.i. sonore deorsum per fenestras aspicias
Sub cantu querulę despice tibie
s. iuueni
d s. gygen
Et te sępe vocanti
in mora
Duram: difficilis mane.

x HISTORIAS do. pec. qualiter historia bellorophontis & pelei fuit. plura enim exempla nuncius ille fallax narrabat. quo gygen ad amorem cloes traheret.

y SCOPVLIS surdior. Methaphora a nauigantibus. quod ita amantis non audiret preces quemadmodum si a periclitantibus rogentur scopuli. vt est. Sed nullis ille mouetur fletibus aut voces vllas tractabilis audit.

z AT tibi ne vicinus. Prius commemorando mariti honestatem. hortatur nunc ipsam ad honestatem seruandam.

a QVAMVIS non alius. Ordo est. quamuis non alius ęque conspicitur flectere equum in martio gramine.

b MARCIO gramine. In campo martio bellicis artibus exerceri consueuerat romana iuuentus quibus ita enipheum ceteros pręiredicit vt merito amari possit si pudicicie custodia non resisteret.

c NEC quisquam. Ordo est. nec quisquā citus denatat alueo tusco.

d ET te vocanti. Deniq; o asterie mane difficilis. idest perseuera in sententia: & ne prebete exhorabilē enipheo vocanti te duram.

Argumentum odes. VIII.

m Artias calendas Matrone solũ celebrabant. verũ horatius quoq; easdem colebat. Scribit igitur mecœnati causam: qd' eo die oppressus arboris ictu epulas & albũ caprũ libero vouerat: hortaturq; illum ad epulũ celebrandum. & genio curis omissis vacandum. Hoc dicit.

Ode VIII. ad Mecenatem.

e MARCII calendis. Hoc die nouum ignem vestę aris accendebãt In regia & curiis atq; flaminum domibus laureę veteręs nouis laureis mutabãtur. hoc mense mercedem exoluebant magistratis quas completus annus deberi fecit. Comitia auspicabantur vectigalia locabant. Et senus coenas apponebant matronę. vt domini saturnalibus. hoc & plura Macrobius. li. primo sat.

f CELEBS. Celibem dictum existimant inquit Festus quod dignã celo vitam ducat. dicunt alii celibẽ esse qui non vult contrahere matrimoniũ celebs ergo Horatius erat. idest sine coniuge.

g DOCTE sermonis. Ordo est O docte sermonis vtriusq; lingue miraris quid cęlebs agam martiis calendis & c.

sine vxore .i. primus die
e f marcij. in
m Arcijs celebs quid agã calendis
ꝑtendant .i. arcule vbi
thus ponebatur
Quid velit flores: ⁊ acerra thuris
.i. possis mirari
.i. ⁊ possis mirari quid velit
Plena miraris. positusq; carbo
.i. ara ex herboso
cespite.
Cespite viuo:
s. mecœnas .i. grece ⁊ latine
g
Docte sermonis vtriusq; lingue
ꝑmiserã scz hoc die quo eram fere ꝑiculo arboris creptus.
h
Voueram dulces epulas & album
hoc est bacho. extinctus
Libero caprum prope funeratus
de q̃ ode. xiij. li. ij.
Arboris ictu.
scz erit mihi nõ solũ matronis
i .s. quolibet
Hic dies anno redeunte festus
sub eris corticẽ intellige pice arripiet in vsũ cõuiuij
illitum ꝑ amphore operculo
Corticem astrictum pice dimouebit
.i. vasi ab amphora fumosũ. tpe enim fit fumosũ vinũ
Amphore fumum bibere institute
h
Consule tullo
mẽsuras dixit
l scz mei horatij.
Sume mecœnas cyathos amici
numerus finitus ꝑ infinito m
Sospitis centum: & vigiles lucernas

h ALBVM caprum. Superis enim erant aptiores victime inferis nigre.

i HIC dies. Ordo est. Hic dies Festus redeunte anno dimouebit corticem amphorę astrictum pice institute bibere fumũ Tullo consule.

k CONSVLE tullo. idest marco tulio cicerone consulatum gerẽte. quod dixit ad desinandum vini vetustatem.

l SVME mecœnas. Sensus est. licet centum cyathos bibas innocui erunt. Indicat ergo vinũ illud optimum fore. neq; alicui nociturum ad ebrietatem.

m VIGILES. Hortatur eum vt tota nocte genio vacet secum.

n MITTE ciuiles. noli inquit sollicitus esse de salute vrbis cum sint tuta omnia. & solue animum in conuiuio meo.

o DACI cotisonis. De dacis superius dictum est. Cotiso autē rex getarum fuit. cui Augustus iuliam filiam despondit. quo tempore sibi quoq; inuicem filiam regis in matrimonium petiisset Auctor est Tranquillus.

p DISSIDET armis. Orta fuerat inter medorum parthorumq; reges discordia quedam que sane principium ex romanorum spoliis assumens suspicionem amittēdi regni & pauorem medo attulit Nunciis itaq; ad Anthonium missis in auxilium vocare cępit cum omnibus copiis suis ad bellū pollicitus esse quod etiam latius apianus scribit in libro parthico.

q SEVIT hispanę. Ordo est. Seruit Canthaber domitus sera cathena appositio vetus hostis hispanę

pduc scz a nobis .i. absit

Perfer in lucem procul omnis esto

Clamor & ira.

n de

Mittte ciuiles super vrbe curas

p.n. regis getarum

Occidit daci cotisonis agmen:

numerus sin p p li.

Medus infestus sibi luctuosis

p

Dissidet armis.

romano imperio antiquus

q ff

Seruit hispane vetus hostis orę

tarda p seruitute

Cantaber sera domitus cathena

audito moderatōne augusti

r

Iam scythe laxo meditantur arcu

Cedere campis.

esto in aliqua bello se agitet

s securus tu mecenas

Negligens nequa populus laboret

noli tanq̄ priuata persona.

t .i. puidere.

Parce priuatus nimiū cauere: &

beneficio o mecenas dici

Dona presentis cape lętus hore.

re grauia

Linque seuera.

ore. Vetus autem hostis ait. quia lōgo tempore id bellum durauerat.

r IAM scythę. Augustus virtutis moderationisq; fama indos etiā ac scythos auditu tunc cognitos pellexit ad amicitiam suam. populiq; romani vltro per legatos petendam quod quidem Tranquillus scribit.

s NEGLIGENS nequa. Ordo est tu negligens idest spernens & securus nequa. idest ne aliqua causa populus laboret priuatus scilicet curis omnibus reipub.

t PARCE priuatus. Magno artificio persuadet quietē a curis publicis. primo quia nulla impendēt pericula. Deinde quia priuatus tūc sit & non consul. postremo etiam temperauit qui non absolute dixit parce cauere. sed parce nimium cauere. non igitur prohibet illi. quamuis priuatus sit. ne omnino caueat sed ne nimium caueat. nam modū excedens in vitiū caderet. neq; cautio illa est que cadit in sapientem sed metus qui insapientem cadere non potest.

Argumentum odes. IX.

s Cribitur ode tanq̄ dyalogus. alloquitur. n. poeta lydiā dicēs: donec ab ea diligebat̄: null⁹ eo beatior erat respondet illa: donec horatius nō aliā magis arsit: se fuisse dariorē ilia romuli matre loquitur iñ poeta. Quatuor. n. versus rñdet quisq; Demū vterq; optat pristin⁹ amor ambob⁹ redeat: q̊ vna viuant vnaq; pereant. H. d. p totā odā. Et est oda pñs satis lubrica & amatorie conscripta.

Ode. IX Ad Lydiam

dum acceptus

d Onec gratus eram tibi
valentior
a melior
Nec quisq; potior brachia cādide
.i. nemo erat in amplexus tibi gratio
Ceruici iuuenis dabat
florui
b
Persarum vigui rege beatior.
respondet lydia
c
Donec non alia magis
.i. amasti scz donec illam amicā
Arsisti: neq; erat lydia post chloen
fame ⁊ glorie.
Multi lydia nominis
quam florui que fuit mater romuli.
Romana vigui clarior ilia.
horatium thraria
d e
Me nunc cressa cloe regit:
numeros musice
Dulcis docta modos: & cythare sciens:
s. cloe
Pro qua non metuam mori
q. d. dimidiū est ipsa anime
Si parcent animę fata superstiti.
lydiā omnino desiccat
f amore
Me torret face mutua
nomen amantis
g
Thurini chalais filius ornith
Pro quo bis patiar mori:
h
Si parcant puero fata superstiti.
priscus amor.
Quid si prisca redit venus
.i. nos seperatos simultate quadā ⁊ odio forti
Diductosq; iugo cogerit ęneo:
eijcitur e pectore meo
Si flaua excutitur chloe
pateret mihi.
tu
Reiectęq; patet ianua lydię.
i
Quamq; sydere pulchrior
horati
mutabilior
Ille est: tu leuior cortice & improbo
adriatico mari
Iracundior adria
scz horatio scz ego lydia vt tecum consumerer euo
Tecum viuere amem tecū obeam libēs.

a NEC quisq; potior. idest non quemq; me potiorē habebas cui ceruicis tuę amplexus permitteres.

b PERSARVM rege. Tanquā amator ponit summum bonum esse frui re amata. idq; persarum regno anteponit.

c DONEC non alia. Respondet lydia & retorquet crimen in illum ostenditq; quod dum amata est. semper amauit. & amare insultās eadem ratione respondet quod nō fit sine felle. demonstrat preterea efficacius inducens amorem cloes initium discidii ab illo prouenisse. Et cum demonstrat se clariorē ilia fuisse affert efficacissimā causam. qua facile credat se ab illa amatum quoniam gloriose cum sint mulieres suum nomen celebrari sumopere gaudent.

d ME nunc. Respondet poeta. & prouocatus latenti felle in mulieris verbis concitatior fertur & animum penitus immutatum fatet.

e REGIT. Amatorum verbum. q. d. pro suo arbitrio mihi imperat.

f ME torret. Maiora respondet nam se non in potestate adolescentis esse dixit vt ille in potestate amicę. sed mutuo ab illo amari.

g THVRINI. Thurium oppidū erat in Tarētino sinu. vt scribit ptolomeus li. iii. Erat etiam ibi vinum optimum vt scribit Strabo li. vi.

h SI parcant puero. idest si fata permittent puerum illum superesse mihi.

i QVAMQVAM sydere. Bene dicenti bene respondet. Sed tamen quantum sibi concedat. non tacet quę linquat pulcherrimum amatorem. & reuocet & hominem et leuem & iracundum. & perpetuo vinculo se illi obligaturā ꝓmittat.

Argumentum Odes.x.

c Aptus amore lyces poeta ante illius fores cubabat/dicit inde si barbara esset hoc est immitissima & nupta viro asperrimo tñ eũ ante fores iacentem aquilonibus opponere non sine lachrimis pateretur petitq; ab ea vt mitior fiat: non enim poterit diutius aeris impetus perpeti. Hoc dicit.

Ode.x.ad Lycen

k EXTREMVM SI thanaim. Grauis querela in crudelitatem lyces. quę duritia plus quam barbarica sit.

l THANAIM. Thanais fluuius scythie dicitur qui et danubius per cuius commemorationẽ vult intelligi barbari animi mulierem.

m INCOLIS aquilonibus. hoc ait quia a septentrionibus flat septẽtrio interq; eum. & exortum solstitialem Aquilo qui & boreas quicumq; autem venti a septentrione spirant frigidissimi sũt. niuales sũt aquilo & septentrio Auctor plini. libro.ii.

n PENELOPEN. Hec vlixis vxor. xx. annos virũ casta voluit expectare. nec vnquam procis obsequi. de qua li.i. de arte ait naso. penelopen ipsam presta modo tempora vinces.

o O QVAMVIS. Ordo est. O parcas supplicibus tuis quamuis neq; te curuent munera nec preces nec pallor amantium viola tinctus nec vir saucius pieria pellice. quamuis nec mollior animo mauris anguibus.

p TINCTVS viola pallor. Hic ait Ouidius li.i. de arte palleat omnis amans color hic est aptus amãti. viole autem pallide sunt Virgil. pallentes violas & summa papauera carpens.

vltimum p.n.
k l
e xtremum thanaim si biberes lyce
esses horatium
Seuo nupta viro. me tamẽ asperas
iacentem m
Porrectum ante fores obicere incolis
fleres illis ventis
Plorares aquilonibus:
hoc est non later te ventorũ viridarium
Audis quo strepitu ianua quo nemus
Inter pulchra situm tecta remugiat
ꝓpter audes q̃liter
ventos. .i. inducat glacie sua
Ventis: & positas vt glaciet niues
.i. pura serenitate
Puro numine iupiter
nam venus humanitatẽ affabilitatẽq; desiderat
Ingratam veneri pone superbiam
.i. ne rota currente funis rumpatur. hoc est ne tu etiam amans aliquem spernaris ab illo
Ne crurrente retro funis eat rota.
n
Non te penelopen difficilem procis
italus
Thyrrenus genuit parens.
optantis est scz curuent scz curuent te.
o
O quamuis neq; te munera: nec preces
scz curuat te
p
Nec tinctus viola pallor amantium

q NEC vir pieria. Deprehēsa pellice. mulier lōge ardet hinc ait Ouidius Sed neq; fuluus aper mediatam sęuus in ira est fulmineo rabidos cum rotat ore canes. Nec lea cum catulis lactentibus vbera prebet. Nec breuis ignaro vipera lesa pede. Fœmina quam socii deprensa pellice lecti Ardet & in vultu pignera mentis habet. In ferrum flāmasq; ruit positoq; decore. Fertur vt aonii cornibus icta dei.

p.n.pellicis.
s. concubine
Nec vir pieria pellice saucius

Curuat supplicibus tuis
.i.parce flexibilior arbore illo
Parcas nec rigida mollior ęsculo:
quāuis scz tuo es
r
Nec mauris animo mitior anguibus?
apud quod iaceo
s t imbalum.
Non hoc semper erit liminis: aut aquę
p toto corpore
Cęlestis patiens latus

r MAVRIS anguibus. Lege lucanum lib.ix. Mauri vero serpentes ęstu sunt acriores. quod etiam vbiq; accidit.

s NON hoc semper. Ostendit se non diutius posse pati ante fores cubare hinc mitior effici debeat.

t LIMINIS. Oui. li.ii. de arte inquit. Sepe feres imbrem cęlesti nube solutum. Frigidus & nuda sępe iacebis humo.

Argumentum odes. XI

m Ercurium eiusq; lyram poeta ad cantus inuitat. quibus lydę fugax & impia oblectetur: ipsius deniq; Mercurij laudes & potentiam melodię concelebrat. Refert etiam Belidū penas apud inferos & illarū cedē ī patrueles ipie nāq; illic puniunt. Id aūt agit ne lyde sit īpia sed mitis fiat in eū. h.d.

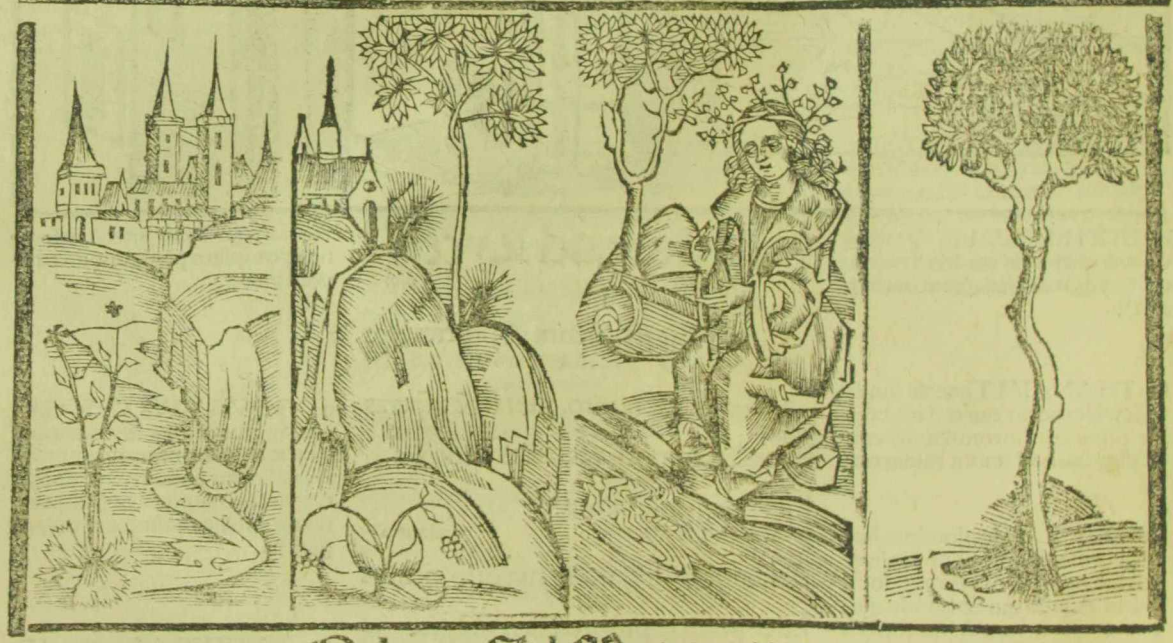

Ode. XI. Ad Mercurium

a MERCVRI nam te. Ordo est. o mercuri dic modos quibus lyde applicet aures obstinatas. nam te magistro docilis amphion mouit lapides canendo & tu testudo callida &c.

b PHION. is Iouis filius primus musicam inuenit. primus item cū cithara cecinit. primus illam inuenit. vt alii orpheus. vt alii linus. auctor Plinius li.vii.

c SEPTEM neruis. Diodorus li. i. scribit mercuriū lire ex neruis trium chordarum instar trium anni temporū repertorem fuisse. tris enim instituit voces acutam. grauem. & mediam Acutam ab ęstate. grauem ab hyeme. mediam ab vere sumemus. Macrobius li.i. satscribit lyram apollinis chordarū septem fuisse. per quas tot celestiū sperarū motus prestat intelligi quibus solem moderatorem natura constituit.

d NEC loquax olim. q.d. neq; loquacem liram. neq; gratam fuisse antequam mercurii doctrina aptaretur ad cantum nam & sacrificiis fidicines adhiberi consuerant.

o scz mercurio .i.te docente
a
o Mercuri: nam te docilis magistro
induxit ad cantum
b
Mouit amphion lapides canendo
lyra cum
c
Tuq; testudo resonare septem
docta .i.chordis
Callida neruis.
.i.vocalis sonora
d
Nec loquax olim: neq; grata: nunc
conuiuijs
lyra
Diuitum mensis & amica templis
.i.da versus duras inexorabiles
Dic modos lyde: quibus obstinatas
velut oblectata ad audiendū applicet
Applicet aures

e NVPCIARVM expers. dixit autē nuptias & maritum per Acyrologiam. nam impropriē dicunt hec nisi in humana specie.

f CESSIT immanis. Cerberus nam fingunt poete orpheum cum inferos petiisset. vt Eurydicen reduceret. omnes tortores omnesq; tortas vmbras sua lyra demulsisse et mitigasse.

g QVIN & ision. Ision apud inferos hac poena cruciatur vt rotę inter serpentes alligatus assidue & sine requie circumagatur Qui volutur ision dū sequiturq; fugitq;.

h INVITO vultu. Nā & si cruciatus contraheret tamen voluptas lyre ad risum porrigebat.

i VRNA. De belidū vrna loquitur de quibus ode. xiiii. lib. ii. de iis autem ait Ouidius lib. iiii. metha. Moliriq; suis letum patruelibus

scz lyde — est enim in his — trium annorū
cōpa — lasciuior equa
ratio

Que velut latis equa trima campis
saltuatim — scz equa

Ludit exultim metuitq; tangi
.i. contingi — petulanti
e

Nuptiarum expers: & adhuc proteruo
immatura

Cruda marito.

testudo — q̄ fuit ferocissime
vt parcere in orpheo

Tu potes tigres: comitesq; siluas
poetu — fluuios — scz vt psilliant

Ducere: & rituos celeres morari
hipalloge cum ipse magis blanditus sit cerberus.
f

Cessit immanis tibi blandienti
tanue custos

Ianitor aulę
de hoc vide superius — vt supra belus
conticeps

Cerberus: quamuis furiale centum
scz cerberi.

Muniant angues caput eius: atq;
anhelitus niger corruptus humor.
.i. fluat

Spiritus teter saniesq; manat
ex

Ore trilingui:
insuper — ntūs grecus
g

Quin & ision tytioq; vultu:
restitit paululum
h — i

Risit inuito: stetit vrna paulum
filias

Sicca: dum grato danai puellas
de

Carmine mulces
amica que mihi — manifestas
h — crudelis est

Audiat lyde scelus: atq; notas
.s. belidum — aque.

Virginum pœnas & inane lymphe
vrnam — defluentis

Dolium fundo pereuntis imo
sero vetustis
l

Seraq; fata
scz fas — nefas
m

Que manant culpas etiam sub orco
scz puelle belides — supplicū

Impie nam quid potuere maius
belides — scz suos — quia mariti erant
n

Impie sponsos potuere duro
occidere

Perdere ferro.

ause assidue repetunt quas perditę belidas vndas Finxerunt enim poetę has apud inferos esse damnatos tali supplicio vt haurientes aquas vrnas absq; fundis conentur implere. Vnde Seneca vrnasq; frustra danaides plenas ferunt.

k AVDIAT lyde. Optat poeta lyde. ipsa mitior fiat audito supplicio eorum que amantibus impie fuerant. Ordo autem est. Et audiat lide sera fata quę manant culpas impię etiam sub orco.

l SERAQVE fata. id est decreta deum sero venientia. Nam deorū vindicta sera est sed grauior.

m SVB orco. Non solum damnantur in aquę penuria. sed etiam infernali cruciantur igni.

n DVRO perdere ferro. Non ad naturam ferri relatum est epithetō sed ad earum animum. quę dura ac crudeli mente hoc ause sunt. vt duris te genuit cautibus horrens caucasus.

hipermestra .i. matrimonio

o VNA de multis. Ordo est. vna virgo de multis digna face nuptiali fuit splendide mendax in parente periurum. & fuit nobilis in omne euum hypermestram autem dicit quelinum maritum seruauit & viri presenti affectioni illlatum.

Vna de multis face nuptiali
est .i. contra eunuū scz hipermestra

Digna periurum fuit in parentem
vocare : hoc est multer

Splendide mendax, & in omne virgo
propter pudorem

Nobilis euum.
hipermestra s. lino

p SVRGE que dixit. Hipermestra apud Ouidiū lino scribens ait Iāq; patrē famulosq; patris lucēq; timebam. Expulerant somnos hec mea dicta tuos. Surge age belide de tot modo fratribus vnus nox tibi nupperes ista perennis erit &c.

p
Surge quę dixit iuueni marito
repentino ē eternus mors

Surge: ne longus tibi somnus vnde
danaū prēm meū

Non times detur socerum & scelestas
decipi scz meas

Falle sorores.
scz sorores dū reprehenderint

q QVE velut nacte. Ordo est. que velut nacte leenę vitulos heu heu lacerātsingulos. & est pulcherrima comparatio.

q
Que velut nacte vitulos leenę
scz maritos suos dilanīūt
hipermestra
Singulos eheu lacerant: ego illis
melior .s. linum
interficiam
Mollior nec te feriam neq; intra
Claustra tenebo:
danaus
Me pater seuis óneret cathenis:
eo lino ego tanq;
Quod viro clemens misero peperci:
etiam .i. ad efferatos barbaros
Me vl' extremos numidarū vel in agros
ergo difficilius sit redere.
Classe releget.
vade .i. raptim ferunt ad nauigationem

r ME pater. Hec verba hypermestre miserātis ostendunt liden quoq; miserari debere.

s
I pedes quo te rapiunt & aurę
donec amor meus in re
felici
Dum fauet nox: & venus: i secundo
fortuna scz meo
t
Omine & nostri memorem sepulchro.
p epitheuin cōmemoratōem
Sculpe querelā.

f I PEDES quo te ra. Ostendit ita properato opus esse vt non detur spacium prius cōsultandi quo potissimum sit fugiendum.

t SEPVLCHRO sculpe q Apud Ouidium quoq; ait hipermestra lino. Et sepeli lachrimis perfusa fidelibus ossa sculptaq; sint titulo nostra sepulchra breui. exul hipermestra precium pietatis iniouum quā mortem fratri depulit ipsa tulit.

Argumentum odes. XII.

m Iserarum esse inquit Poeta nō vacare iucundo amori: aut epulis. Timere etiam patruorū mias & contumelias: propter quod ingratam vitam esse ostendit sine gaudio & amore. Dicit inde neobolen hebrū lypareum ardere. quicq; a nullo victus aut pugno / aut cursu / aut iaculis esset. Itaq; operā omnē & studiū omittebat ergo nō misera neobole erat: sed felix potius cū letiori vite vacaret. h. d

Ode.XII. Ad Neobolen amandum esse.

v AVT exanimari. Ordo est. aut miserarum est metuentes verbera linguę patrue exanimari &c.

x PATRVE lingue. Acrius eni patrui quam parentes castigant.

y TIBI qualum. Ordo est. tibi o neobole aufert qualum Cytheree puer ales tibi aufert telas & studiū operose mineruę nitor hebri lyparei simul eques melior ipso bellorophonte. neq; victus pugno neq; segni pede vnctos humeros lauit vndis tyberinis. Qualum autem est. calathum seu canistrum vbi lanę linum & opera continentur.

z LIPAREI hebri. A lipara insula vna ex eoliis dicta a liparo ausonii regis filio. qui illic vrbem ędificauit. vbi postea eolus imperauit sumpta lipari filia pro coniuge auctor est Diodo. li. vi.

gaudium

m Iserarū est neq; amori dare ludum:

curas ⁊ sollicitudines

extricare v

Neq; dulci mala vino lauere aut ex

.i. terreri ⁊ stupescere x seuere minas ⁊ cōtumelias

Animari metuētis patrue verbera līgue

sed .i. veneris cupido alatus scz

x p cistula

Tibi qualum cytharee puer ales

labores multarum

texendi operum

Tibi telas operoseq; minerue

scz tibi vel a ce p liparensis p.n.

3

Studiū aufert neobole liparei nitor he-

postq̄

a ado

lescentis

Simul vnctos tyberinis humeros (bri

doctior

Lauit vndis eques ipso melior

q̄ equū alatū ascendit arte pugili cursu pedestri

Bellorophōte: nec pugno neq; segni pe

prudens scz eques amatus q̄a natura timidi sunt

sagax a neobole in plano.

Catus idē per apertū fugiētes (de victꝰ

.i. moto p canes iaculis configere

⁊ venatoem b

Agitato grege ceruos iaculari: &

e d laudat a fortitudie

Celer arcto latitātē fruticeto excipe aprū.

a VNCTOS humeros. Ne aquā frigiditatē nantes sentirent. olei caliditate temperant.

b IACVLARI. Laudat in venatione artem sagittandi.

c FRVTICETO. Frutices sunt minores arboribus et maiores herbis. vt sunt rubi & sentes & similia que siluuas implicatas et inuias reddunt. & vt quercubus fit quercetum, sic a frutibus fruticetum.

d EXCIPERE. Autem proprie est. cum veluti in insidiis collocati expectamus vt veniens incautus in nos incidat vt parati imparatū facile opprimamus.

Argumentum odes.XIII

p Romittit hic sacrificium fonti blandusie apud agellum suū in sabinis: vbi perspicuitas ad imū frigusq; amabile & amoenū erat quē fontē laudādo inter nobiles fontis anumerari cōtendit. h. d

L

Ode. XIII. Blandusie fontem laudat

e O FONS Res festiua & stilus comicus pollicetur fonti in agro suo constituto sacrificium & celefritatem nominis.

BLANDVSIE. Blandusia regiuncula apud sabinos. vbi poetę agellus.

g NON sine floribus & c. Amphibolon. incertum est enim vtrũ dicat hędo qui erit cum floribus ornatus.

h FRVSCRA. ideo frustra quia inficiet gelidos riuos.

i TE flagrantis. Opacitatem nemorosi & abstrusi fontis ostendit per quam dicit canicularum ęstũ alores arceri.

.i. fons blandusinus
e f lucidior
o Fons blandusię: splendidior vitro
nam suauitas tuarum aquarũ
digna est. vt vino admisceatur g
Dulci digne mero: non sine floribus
scz a me horatio cum
Cras donaberis hedo
hedo in q̃ iam turgescant cornua
Cui frons turgida cornibus:
recentibus constituit. decernit
Primis & venerem & p̃lia destinat
q̃a imolabitur frigidos .i. maculabit ad tuum
h honorẽ
Frustra: nam & gelidos inficiet tibi
ꝑperuũ epitheton sanguinis
l
Rubro sanguine riuos
luxuriosi ff
Lasciui soboles gregis,
fontem blandusie
i h
Te flagrantis atrox hora canicule
q̃a fons ille erat operatus
i arborum vmbris amenum
Nescit tangere: tu frigus amabile
aratro.
Fessis vomere tauris
scz prebes amabile frigus
Prebes & pecori vago.
efficieris vnus ex nobilibus fontibus
m
Fies nobilium tu quoq; fontium
laudante .i. cauatis
n
Me dicente cauis impositum ilicem
ex quibus sonantes
saxis
Saxis: vnde loquaces
aque deriuantur
Lymphe desiliunt tue;

k HORA caniculę Dies caniculares qui ingentes calores inferunt Persius. En quid agis siccas insana canicula messes iamdudum coquit. nullo ergo tempore calescit.

l NESCIT tangere. Id autẽ propter vmbras arborum erat. & ilicem sibi iminentẽ vt infra ostendit

m FIES nobilium. idest efficieris vnus ex nobilibus fontibus meo carmine.

n CAVIS impositum ilicem saxis. Significat in saxo natam ilicem arborem sub cuius radice erumpit aqua fontis huius.

Argumentum odes. XIIII.

m Axima cum gloria Romã ab Hispania repetebat Augustꝰ deuictis cantabris populis barbaris atq; bellicosissimis: hunc ita poeta laudat: vt illum herculi comparet: nam vt ille extincto Gerione ingenti victoria illustratus olim palanteum vbi nunc Roma est venit; sic & Augustus deuictis cantabris triumphaturus Romam nunc redit. Hoc dicit.

Ode.xiii.Ad Romanos de Augusti victoria.

o HERCVLIS ritu. Ordo est o plebs cesar dictus petiisse laurum venalem morte modo victor ab hispana ora ritu herculis repetit penates. herculis autē ritu dixit. non enī auaritie gratia illuc accessit. sed vt populos pacaret quod quidē hercules fecit.

p HISPANA ora. Augustus cesar anthonio deuicto cantabricū bellum gessit domuit autem partim ductu. partim auspiciis suis cātabriam Auctor est Tranquillus Multa etiam Strabo li.iii.

q VNICO gaudens. Inuitat ad sacra reddēda diis Liuiā augusti vxorem sospite viro & victore Augustus autem Liuiam drusilā iam matrimonio tiberii Neronis

q semper victor redibat romane
o populo.

h Erculis ritu modo dictus o plebs
morte enim corempru laus .t.laurum z
victoria queritur triumphum.
Morte venalem pecisse laurum
augustus p .t.redit domum
Cesar hispana repetit penates
tangz regiõe;
Victor ab ora

quē vnice dilexit liuia drusilla
q vxor augusti.
Vnico gaudens mulier marito
in publicum veniat sacra faciens
r
Prodeat iustis operata sacris
pdeat ocrauia q̄ antonij vxor fuit tangz decore pdeant
augusti
Et soror clari ducis, & decore
.t.ea q̄ in supplicijs
s deorū vrbantur
Supplice vitta
scz pdeant
Virginum matres: iuuenumq; nuper
reuersorum scz pdeant.
Sospitum vos o pueri: & puelle
.t.nupte .t.turpibus
Iam virum experte male nominatis
malis omnibus
Parcite verbis.
t
s.reditus cesaris noxias
Hic dies vere mihi festus atras
tollet horatius cōmorōem belloꝝ.
Eximet curas, ego nec tumultum

& quidem pregnantem adduxit dilexitq; probauit vnice ac perseueranter. Dicit autem poeta vnico marito nam vt Valerius li.ii.scribit. quod que vno contente matrimonio fuerant corona pudicicię honorabantur.

r OPERATA sacris. Operari enim sacrificare est. Vir. Letus operatus in herbis.

s SVSPLICE vitta. Non vitta sed vittis solutis supplicātes. vt solute crinales vittas capite orgia mecū

t HIC dies vere festus. quoniam affert summam leticiā cum simus a periculosissimo bello liberati. Festi enī dies instituti sunt. vt animus letitia relaxetur.

v I PETE vngentum. Puerum suum monet vt necessaria letis epulis paret.

x MARSI Duelli. idest socialis belli quod maxime opera marsorum populorum excitatum est. & dictum sociale bellum. cuius caut sa fuit. M. Liuius Drusus qui vt senatus causam susceptam tueret italicos populos. spe romane ciuitatis sollicitauit. qui cum ille promissa prestare non posset. irati defecerunt initium sumptum a picentibus vestinis marsis & peliguis vide Strabonē li. v. & Apianum.

y SPARTACVM vagantē gladiator fuit spartacus hic cū. lxxxiiii sociis similis conditionis eludo fugiens dux factus per quattuor annos aduersumq; romanos bellās plura vastauit. deo nullam lagenā euadere potuisse cōmemorat. hūc

erat enim vbiq; pax augusto imperāte .i. incolumi:

Nec mori per vim metuam tenente

s. augusto

Cęsare terras.

vade p solennitate festi

v

I pete vngentum puer & coronas

vinū qd bello marsico diffusū est .i. belli

.i. lagenam x

Et cadum marsi memorem duelli.

p. n. gladiatoris

y

Spartacum si qua potuit vagantem

scz vt dep vinaria henderetur.

Fallere testa.

o puer p. n. cytharistrie

Dic & argute properet neęrę

perfusum mirrha .i. colligare

Mirrheum nodo cohibere crinem.

vt quā primū a iani hostiarium

a tore non admitteretur

Si per inuisum mora ianitorem

.i. redeat domū suā insa lutata

Fiet: abito.

mitigat ppter canitiem

b

Lenit albescens animum capillis

.i. cupidos cōtentōnis superbos iuuenes

Litium & rixe cupidos proterue

c ptulissem d

Non ego hec ferrem callidus iuuenta

Consule planco.

postea pompeius oppressit. vt Lunus et simili causa caderet qua spartacus hostis. vide lucium florum & latius Apianus li. i. de bel. ciuili.

a SI per inuisum &c. Precepit puero vt si tardius ad neeram ab hostiario admittatur redeat. deide quare hoc preceperit oñdit iferēdo.

b LENIT albescens. Hec cū admiratione quadam & dolore dicuntur mirat enim se tam segnē factum vt in contumelias fastidiētis puellę non irascatur quod ipsū iniuria senectutis fieri ingemiscit. Inquit ergo animi iuuenum qui litium & rixe in contemptu amoris cupidi sunt sęnili ętate leniuntur.

c NON ferrem significat se consule planco adolescentem fuisse irasci mirabiliter solitum si fastidieret

d CALIDVS iuuenta. in quabilis vehementer sanguinē ad irā accendit.

Argumentum odes. xv.

c Hlorim pauperis ibici vxorē monet: vt finē rebus veneris iponat: cū iā funeri ꝓxima sit: itaq; lanam potius eam parare decebat: quā citharā tangere vel coronis inter cōuiuias ornari. H. dicit.

Ode.xv.Ad chlorim

e VXOR pauperis. Omni excusatione illam spoliat. cum nō diuitiis abundet. que cum ociū prebeant. accedunt voluptates sed paupertate prematur. que iuuenes a voluptatibus arceri possit. Vnde iuue. prestabat casta humilis fortuna latinas.

f MATVRO propior. ordo est. Desine inter virgines ludere cum sis propior funeri &c.

g ET stellis. Allegoria ait enī vt stellarū decus & nitor fuscatur nebulis & celatur. sic nitorē virginū pmixta anus obscurat.

h NON si quid. Ordo est. o clori non si quid satis decet pholoen decet te rectius expugnat filia domus iuuenum.

e

V xor pauperis ibici
cum iam satis supq; huiusmodi rebus indulseris
finem
Tandem nequitię fige modum tuę.
turpibus meretricis
Famosisq; laboribus.
f cito victimo: iā p etatem morti
Maturo propior desine funeri.
duplex est vitiū qō vetula ludat; inter virgines
Inter ludere virgines.
g puellis formosis
Et stellis nebulam spargere candidis.

Non si quid pholoen satis
scz decet vetulā i scz tua pholoe
Et te clori decet; filia rectius
.i. e domibus attrahit iuuenes forma sua
Expugnat iuuenum domos;
sacerdos bachi li
sicut scz tua filia
Pulso thyas vti concita tympano
s. pholoen cogniti adolescentis
Illam cogit amor noti
quia hoc genus lasciuie. alibidini aptius est
Lasciue similem ludere capre
dicit lanificio eratem magis opā quam lupa
Te lane prope nobilem
vl species. p genere
Tonse luceriam non citharę decent.
.i. rosea corona qua in conuiuiis; vrebantur
Nec flos purpureus rosę
m tanq; q vasa vino veteri vacuaret
Nec poti vetula fęce tenus cadi.

i FILIA rectius. Vituperāda est omnino mulier que in qua cumq; grate ita petulans sit vt vltro viros petat. sed hoc magis conceditur filię quam tibi. quoniam datur aliqua venia teneris annis.

k CONCITA. s. tua filia vti thyas pulso tympano. Eo aūt instrumento bachantiū antistites vtebanē hinc mulieres illico ad sacra concitabantur chloridis vero filia pholoe concitabatur ab amore. sicut & thyas pulso tympano hoc; que pacto filiam viluperat.

l LVCERIAM. Luceria ciuitas apulię. vide Strabonē li. vi.

m NEC poti. Sēsus est. q; nec vetulam decent cadi poti ad fecem vsq;.

Argumentum odes.xvi.

m Ecœnati hac ode ostēdit exemplū afferēs danes ferrea turri incluse: ne forte alicui iungereē. Iupiter .n. in aurū versus illa potitus est. Dicit inde vnumquemq; plura optare vbi plurima habuerit. Se
a utem paruo contentum cum multa petentibus multa desint. Hoc dicit.

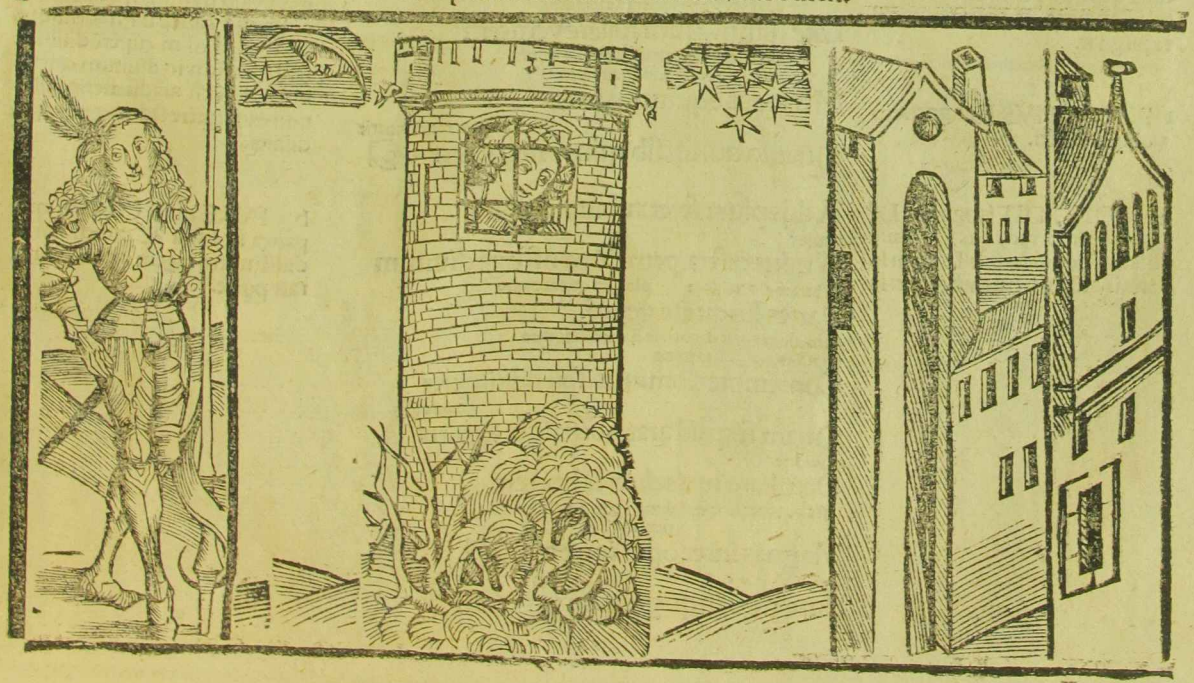

Ode. XVI. ad Mecenatem quid possit aurum

filiam acrisij p forti

o INCLVSAM danaen. acrisus pater danaes accepto oraculo mortem sibi futuram ab eo. qui ex filia natus esset illam in turri clausit. Iupiter vero in aurũ versus eam vitiauit. ex quo congressu natus est perseus qui postea acriseũ obiecto Gorgonis capite in saxum vertit Meminit ita Lactan. li. i. the. dicunt alii auro pudicitiam virginis viciatã quod & poeta noster hic innuit Lactan. etiam plura de danae li. ii. the. ordo autem est. Enea turris & robuste fores & tristes excubie vigilum canum satis muni erant inclusam danaen ob nocturnis adulteris si non Iupiter & venus risissent acrisium pauidum custodem abditę virginis.

p TRISTES excubie. Epitheton vigiliarum. eo quod mestitudinem generent. seu danae tristis nuptiis per custodiam denegatis.

q NOCTVRNIS ab adulteris. Bene nocturnis. quia adulteris nox apta est. est vt gregib⁹ nocturnus obambulat. cũ & per diẽ lupi insidiari consueuerint.

r FORE enim. ordo est. Conuerso deo in precium fore enim tutum iter.

☞ s SAXA. q. mũita loca que viribus expugnari non possunt quia aurum potentius est quã fulmen. nam ea per corrut pelã expugnat.

t POTENTIVS. Exaggeratio voluptuose rei.

v CONCIDIT auguris. De Amphiarao dicit qui apollinis fuit antistes vt scribit Lactan li. i. the. is autem ne in thebas iret la

o
i Nclusam danaen turris ahenea
repagulis munite
Robusteq; fores: & vigilum canum
seuere vigilie
p
Tristes excubie munierant satis
q
Nocturnis ab adulteris.
prẽm danaes abscondite
Si non acrisium virginis abdite
sollicitum
Custodem pauidum iupiter: & venus
collusissent scz. norant securum
r
Risissent: fore enim tutum iter patens
aurum ioue
Conuerso in precium deo.
scz hostiũ cuneos ꝛ familiares.
hostiles fremitus
Aurum per medios ire satalliees ☞
scz munitiones expugnare s r s. aurum.
Et perrumpere amat saxa: potentius ☞
v corruit
Ictu fulmineo: concidit auguris
greci amphiarai ꝓpter amorem monilis
Argiui domus ob lucrum
dicta hiatu telluris refregit
Demersa exitio. diffidit vrbium
philippũ significat alexandri magni patrẽ
cuertit
Portas vir macedo: & subruit emulos
nam eos q̃ in illorũ regno potentia ꝑualebant pecunia corrupit
ꝓpter diuitias
Reges muneribus. munera nauium
piratas dicit qui causa lucri sepe illaq̃antur
Seuos illaqueant duces.
auctam
Crescentem sequitur cura peceuniam: ☞
scz pecuniarũ ꝓ desiderio posuit timui.
Maiorumq; fames. iure perhorrui
.i. ad summas diuitias ascendere
Late conspicuum tollere verticem
nam eques romanus fuit nec voluit
transire in ordinem senatorum
Mecœnas equitum decus
3 .i. minus concupiuerit
Quanto quisq; sibi plura negauerit ☞
A dijs plura feret: nil cupientium
pauper a
Nudus castra peto & transfuga diuitum
habitatõnes vel loca plus est quam cupio
Partes linquere gestio.
nam magis possidemus ea q̃ contemnimus
quam ea que possidemus
Contempte dominus splendidior rei
laboriosus
Quam si quid arat non piger apulus
recondere
Occultare meis dicerer horreis
sic de tantalo fabulantur pauper
diuitias
Magnas inter opes inops ☞
b
Pure riuus aquę siluaq; iugerum

tuerat vxore eryphile cõscia. quę quidẽ eũ prodidit monilis desiderio ducta quod erat argię vxoris polinicis ab vulcano elaboratum. Vir postea ab terrę hiatu absumptus est. De quo Statium lege libro. vi.

x VIR macedo. De philippo macedonię rege itelligit qui opũ diutiarumq; gratia multas diruit vrbes. in grecia presertim. in scithiam quoq; predandi causa profectus est. eiusq; ęmulos thebanos et lacedemones bello confecit de quibus plura legito apud Iustinum li. viii. & li. ix.

y CRESCENTEM pecuniã Sententia este Quod quanto plures pecunias. congregant homines. tanto maiori cura & sollicitudine afficiuntur. Alludit quod superius expressit Crescit indulgens sibi dirus hydrops.

☞ z QVANTO quisq̃. q̃to quisq; diuitias magis spreuerit cõtẽtus mediocritate census. nec habenti ambitum fortunę maioris tanto deorum fauore dicit nil posse abesse.

a TRANSFVGA diuitum. Bene trãsfuga vt maneret in trãslatione a militia sumpta cũ posuisset castra. nã transfuga is est qui suos relinquẽs ad hostes defecit. Vult ergo dicere. nudus fugio veluti transfuga a castris diuitum ad castra nil habentium nam cum olim cuperẽ diuitias seruatus sum in diuitum castris nunc autẽ cũ aiaduerterim illas non extinguere. sed augere cupiditates.

b PVRE riuus. Ostendit quã pauca sibi sint & tamen illis seditissimum regem aphrice superare posse.

c ET segetis ordo est. Certa sides segetis beatior imperio fertilis africe fallat fulgentē sorte, id est illum qui fortuna fulget et nō virtute. Sensus autem est quod ipse beatior est sua sorte. quam ille qui aphrice dominat. vbi maxime est tritici copia.

d QVAMQVAM nec calabrę &c. In calabria enim sunt flores aptissimi apibus. per mella autem negat possessionem calabrię.

e LESTRIGONIA. Formię oppidum iuxta caietam fuit antiqua lestrigonum sedes auctore Pli. li. iii. Straboq; li. v. scribit totam hancoram optima vina generare.

f NEC si plura velim. Duo facit nam & paupertatem pati volentem ostendit & mecœnatis liberalitatem laudat. Quare autē nolit plura indicat. quia ipse me

c
Paucorum: & segetis certea fides mee
ille enim cognoscit felicitatem paupertatis. neq; paruo contentus est sicut ego
Fulgentem imperio fertilis africe
scz illa certa fides mee segetis mee
Fallit sorte beatior.
d
Quamquam nec calabre mella ferunt apes:
e formiana p vino
Nec lestrigonia bachus in amphora
senescit horatio .i. crassa
Languescit mihi: nec pinguia gallicis
scz mihi
Crescunt vellera pascuis.
.i. molesta inopia
Importuna tamen pauperies abest:
f scz quam habeo mecenas
Nec si plura velim: tu dare deneges.
.i. mitigata ꝛ repulso desiderio diuitiarū
Contracta melius parua cupidine
agrorū fructus intelligit
extendam
Vectigalia porrigam
g h i p.n. reges
Quam si mydonijs regnum halyattici
adiungam k
Campis continuem: multa petentibus
scz ei
Desunt multa: bene est cui deus obtulit
modesta .i. quod ei sufficit ad vitam degendam
Parca quod satis est manu.

lius porriget. idest extendit parua vectigalia idest paruos suos prouentus qui sunt vectigalia agrorum suorum.

g QVAM si. ordo est. quam si mygdoniis campis regnum alyatici continuem.

h MyGDONIIS. Mygdonia regio in finibus asie ab rege mygdonio vt scribit Lactan. li. ii. the. legito item que dicta sunt de mygdonia superius.

i REGNVM halyatici. Alyatticus rex lydie pater cresi qui opimo imperio vsus est. vide Herodotum li. i.

K MVLTA petentibus e Aurea sententia. Nam qui multa cupiunt multis careant necesse est. & infinite cupiditates insatiabiles sunt. Qua propter recte concludit. bene cum illo actum esse cui deus dederit quantum ad vitam degendam sat sit.

Argumentum odes. XVII.

a Elij lamie genus celebrat: ait inde cornic s augurio se nosse crastinam tempestatē. Hinc illū monet vt arida ligna componat ad sacrificiū. quo luce sequenti genium mero & porco bimestri curare possit. Hoc dicit. De Aelio autem lamio li. i. ode vero. xxvi. etiam meminit.

Ode. XVII. Aelij Lamie genus celebrat.

l AELI vetusto. Lamiarum familiam excelsum gradum in vrbe tenuisse. Iuue. Suetoniusq; testes sunt. Oriundi autem erant formis. que a lestrigonibus habitare fuerunt. vbi lamos regnauit. Dicit autem vetusto ad differentiam aliorum qui deinde fuerunt in ea familia.

m FASTOS. Libri fastorum appellantur in quibus tocius anni sit descriptio ait Festus. nã breuiter & annuatim notabantur fastos autẽ hic consules qui nobilitatis in posteros memoriã testantur.

n MARICE. Seruius lib. vii. ęn. scribit. Maricam fuisse deam littoris mynturnensium iuxta lyrim fluuiũ afferens quoq; hunc horatii locum in testimonium.

o CRAS foliis nemus. ordo est tẽpestas demissa ab euro sternet nemus multis foliis. & sternet littus alga inutili.

qui es rege formiarũ familie auctore

l

a Eli vetusto nobilis a lamo

quoniam ab aelio

Quando & priores hinc lamias ferunt

.i. posteritatis

Denominatos: & nepotum

.i. qui ad nostrã memoriã res gestas deducunt

m

Per memores genus omne fastos

tu aeli

Auctore ab illo ducis originem

scz lamia vide ode. xx. li. i.

Qui formiarum mœnia dicitur

tanq; q. innundantẽ n

Princeps & innantem maricę

fluuium de q̃ li. i.

Littoribus tenuisse lyrim

rex

Late tyrannus: cras folijs nemus

herba marina tenuissima.

p

Multis: & alga littus inutili

q illo vento

Demissa tempestas ab euro

prenuntis

Sternet. aquę nisi fallit augur

diu viuens s .i. permitteris

Annosa cornix. dum potes aridum

cogere t

Compone lignũ. cras genium mero

duos menses habente

Curabis. & porco bimestri

v cum seruis vacantibus

Cum famulis operum solutis.

p ALGA. herba marina & nullius vsus. vnde & Virgi. horridior rusco ꝓiecta vilior alga ergo inutili alga.

q AB euro. qui vehemens vẽtus est. & gręce sic dictus quod late perflat.

r ANNOSA cornix. Hesiod⁹ multa de hominum ęuo referẽs cornici nouem nostras attribuit ętates. quadruplum eius ceruis. id triplicatũ coruis. vide ad plenum Pli. li. vii.

s DVM potes. Ostendit autẽ tempus hiemis. dum ad focum parari hortatur & sacrificium genio institui vt Vir. Inuitat gemalis hiems curasq; resoluit.

t GENIVM. Genius est numẽ quoddã familiare quod nobis nascentibus dat vt Seruius scribit li. vi. ęn.

v CVM famulis. horratur vt diem festum agat.

Argumentum odes. XVIII.

f Aunum agrestem syluestremq; deũ orat. vti per suos agros mitis & innocens eat. cũ pleno ãno hedum ei vinaq; & odores plurimos tradat. agrestesq; etiam sibi tripudient. Hoc dicit.

Ode.xviii.Ad Faunum

a FAVNE nympharum. Fauni dei latinorum erant. quos in siluestribus locis traditum est solitos fari quod farro scribit.Seruius etiã docet faunos dictos a fando ideſt vaticinando vnde & fatuos dicimus inconsiderate loquentes. de faunis autẽ poeta.li.i.g. ait. Et vos agrestum presentia numina fauni ferte simul faunique pedem.dicit autem fugientium.fugiũt enim nymphe suam petulantiam.vel respexit ad fabulam panis.in qua fingitur insectatus syringam nympham. que fugiens miseratione deorum in calamos conuersa est.ex quibus pan fistulam composuit.

b LARGA nec desunt. Ordo est Nec desunt veneris sodali larga vina in cratere.

c VINA cratere. Craterem veneris sodalem dixit quia sine cerere et bacho friget venus.

f Aune nympharũ fugientiũ amator
agrorũ amena
Per meos fines & aprica rura
mitis placidus .i.respiciens
Lenis incedas,abeasq; paruis
benignus vernos relligit
Aequus alumnis.
siquidem .i.complero
Si tener pleno cadit hędus anno
b ſcz tibi fauno q̃ es
sodalis veneris
Larga nec desunt veneris sodali
c d ſcz rud
Vina carere,vetus ara multo
Fumat odore.
c q.d.non solum homines gaudent
Ludit herboso pecus omne campo
fauno tunc enim fauno sacra celebrabantur
Cum tibi nonę redeunt decembres
tua festa celebrans ſ.ab labore
Festus in pratis vacat otioso
f
Cum boue pardus.
non semper audaces sed illo die.
Inter audaces lupus errat agnos
ad tuum honorem
Spargit agrestes tibi silua frondes
g pptr annuũ laborem agricola
Gaudet inuisam pepulisse fossor
numerus p numero
Ter pede terram

d VETVS ara. Ex hoc ostendit quod per multos annos sacrificiũ hoc institutum fuerat.

e LVDIT herboso. Id erat in numinis honorẽ vt etiam pecora gauderent & luderent. que sub eius tutela sunt.

f PARDVS.Sunt pardi panthe rarum mares. panthera autem & tigris macularum varietate spectãtur.suntq; panthers in cãdido brues macularum oculi.ferunt colore earum mire sollicitari quadrupedes cũctas.sed capitis torsitate teneri.quamobrem occultato eo reliqua dulcedine inuitatas compiũt Auctor est Pli.li.viii.

g GAVDET inuisam. Sensus est.q; in faunalibus agricole saltationem adhibeant. vt omnis pars corporis leticiam exprimat.

Argumentum odes.xix

t Helephum poetam grecum familiarẽq; suũ cũ ioco arguit:is.n.grecorũ historias referebat horatio:cum tempus posceret conuiuij potius necessaria tractare:hortatur inde puerum suum: pocula preparere:assintq; tibię cum lyra & fistula.Hoc dicit per totam odam.

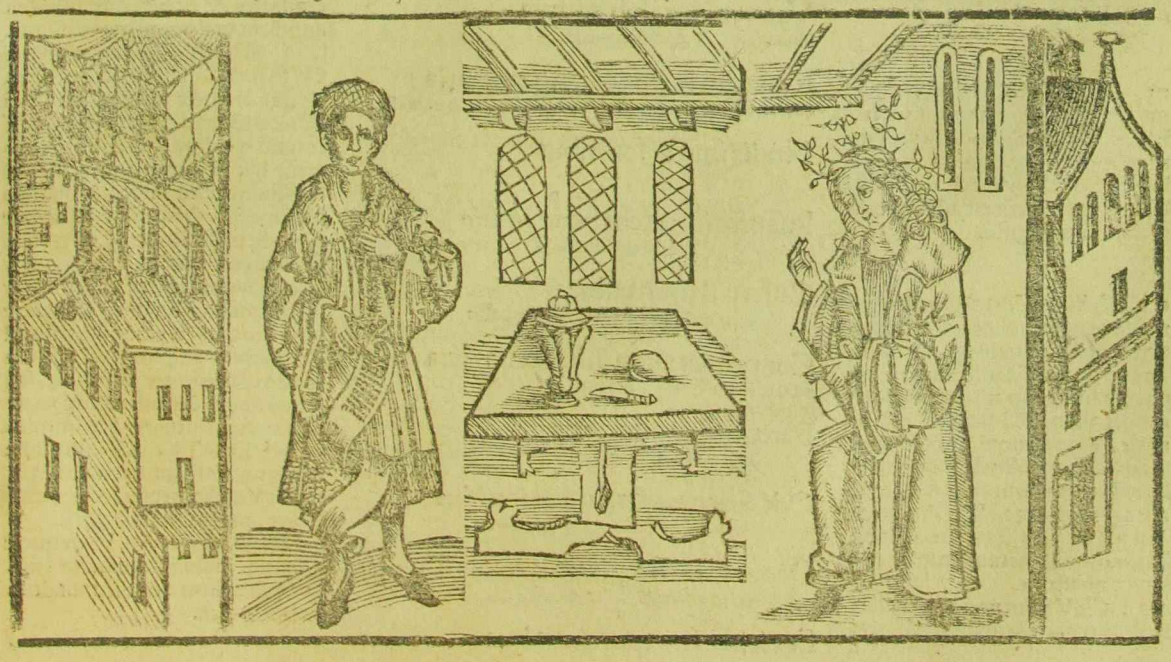

Ode.xix.ad Telephum.

h INACHVS videad plenum ode tertia.li.ii. Inachus autem primus argiuorum rex qui regnauit annis.l.anno aūt mūdi.M.M.M. cc.xl.auctor est Eusebius.

i CODRVS.Fuit is athenensiū rex xvii.qui regnauit annis.xxi.anno mundi.MMM.cx.vt scribit eusebius. vtq; Iustinus li.ii.ait.Cum essent inter athenienses & dorienses simultatū veteres offense. quas vindicaturi bello dorienses de euē tu prelii oracula cosuluerunt respō sum foreni regē athenienſiū cecidisſent cum ventū esset in preliū militibus ante omnia custodia regis athenienſis precipitur. Athenienſibus eodem tēpore rex codrus erat qui & responſe dei & preceptis hostium cognitis permutato habitu pannosus sarmento collo gerens castra hostium ingredit, ibi in turba obsistencium a milite quem falce astu conulnerauerat interficitur. cognito regis corpore dorienses sine prelio discedunt. atq; ita athenienſis virtute ducis pro salute patrie se offerentis bello liberantur.

k GENVS eaci: Aecus fuit is iouis eginecq; filius.genuit autem thelamonem.peleū & phocū. Expeleo ac thetide achilles ortus.qui cū agamēnone ad troiam accessit.auctor in iis Diodorus li.v.

l SACRO ilio. A diis enī menia sibi cōstructa fuerant.vel ad imitationē homeri.qui sepe dicit sacrā troiam.

m PELIGNIS frigoribus.peligni ppli sunt marsis vicini.vt scribit strabo li. v.Sulmo aūt peligno rū est mediterranea ciuitas vt docet li.iii.ptolo. Hic nasonē poetā nobilissimū natū dicūt.est aūt regio,ppter montes frigida.

n DA lunę. Hortat̄ pueriū ad parāda pocula.Ordo est puer da propere pocula noue lunę. da medie noctis da pocula murene auguris pocula miscentur tribus ciathis cōmodis aut nouē.Dicit autem lunę noue.i. lunę honorē.hoc ait quoniam solebant olim sumere pocula in deorum honorem.aut heroū aut amicarū hinc Martialis inquit neuia sex ciathis.septem iustina bibatur.omnis ab infuso numeretur amica phaleno.

o TRIBVS aut nouem. Gellius scribit varronem dixisse conuiua differt.vel rpe vel virtute.

q Vantum distet ab inacho
i p.n.regis
Codrus,p patria nō timidus mori
o thelaphe familium
historiam li illius viri
Narras:& genus eaci.
participium sine verbi origine
l
Et pugnata sacro bella sub ilio.
de chio vino optimo.supertius dictum est.

Quo chium precio cadum
.l.emamus repefaciat.est enim aqua
reppida remediū ebrietatis
Mercemur. quis aquā temperet ignib?
ex nostris hospitibus .l.hora
scz hospitalē
Quo prebente domum.& quota
quota hora possim me domū recipere
m vt illa tectus possim vitare frigus.
Pelignis caream frigoribus:taces
loquitur tanquam in conuiuio sit
n
Da luue propere noue.
.l.bibamus in honorem medie noctis & auguris murene

Da noctis medie:da puer auguris
auguris pollebat murena
o
Murene,tribus aut nouem
.l.sine damno

Miscentur cyathis pocula commodis
vt nos poccsumus

Qui musas amat impares
ne inebriaretur

Ternos ter cyathos attonitus petet
p quilibet sacricola.
o tres scyathos
Vates: tris prohibet supra
limum ppter ebrietatem

Rixarum metuens tangere gratia
quare nude fingantur gratie supra li.i.ode.iiij.dictum est.

Nudis iuncta sororibus
p
Insanire iuuat.cur berecynthie
spūs quia ex flatu sonitū emittit tibis
q
Cessant flamina tibie.
quia quādiu pendet sonum non habet
r
Cur pendet tacita fistula cum lyra
nihil agentes manus
pulsatōni.
Parcentes ego dexteras
in mensa .s.
r t
Odi.sparge rosas.audiat inuidus
furibundum p.n.vicini

Dementem strepitum lycus:
q̄ foreiici amica est apta
v
Et vicina seni non abilis lyco

differt.vel rpe vel virtute.

rum numerum oportere incipere a graciarum numero.& progredi ad musarū idest proficisci a tribus & consistere in nouem. vt cū pauciſſimi conuiue sint. non pauciores sint q̄ tres,cum plurimi nō plures q̄ nouem. Nam multos esse in quit non conuenit.quod turba plerumq; est turbulenta.

o TRIS prohibet supra. Ne si supra nouem addideris tres ebrius factus exurgas in lites.que sunt gratię leticięq; contrarie.Ideo gratię nude pinguntur veluti sine dolo. sine fraude.sine aliquo velamine.

p BERECINTHIE. Berecinthus vrbs phrigie. vnde & tibias phrigias dicit.que matris deum sacris adhiberi consueuerant.ad,quarum cantus a conuiuantibus saltabatur. vt tympana vos buxusq; vocant berecinthia matris vel quia tibię ipsa inuentrix fuerit.

q FLAMINA.Quia ex flatu sonitum emittit. vnde tibias tubas & similia non pulsare sed inflare dicimus.Vir. Inflauit cum pugnis ebur tyrrhenus ad aram.

r FISTVLA.Hec ecannis vt plurimum fiebat Vir.Est mihi disparibus septem compacta cicutis fistula.ceterū ex variis metallis etiā fiunt.vt sint tanquam cannales omnibus liquoribus peruie nam que crassiores & fictiles sunt tubulos appellant vt demonstrat vitruuius.

☞ SPARGE rosas.Festinanti sibi festinātē orationē accōmodat. & que in furēte furorē sapiat. Nā & interrogatio & repeticio & dissolutio q colores tres rhetorici tres assūt hāc festinationem ex furentis cupiditate,puenientē ostēdunt.huiuscemodi vehemētiā et alibi inuenies. & presertim apud virgilianā didonē cū abeūte iam enea sic secū querī cuius in icio est.Proh iupiter ibit hic ait et vīris illuserit aduena regnis. hoc enim eloquentis simul & sapientis scriptoris est. vt non modo concedentes sententias. sed genus quoq; dicendi naturę rei de qua agitur cōueniens accōmodet.

t AVDIAT lycus.Vicinus hilaritatis nostre strepitū et inuidiā patiat vt Vir.Fit strepitu tectis vocesq; per ampla volutant atria.

v NON abilis lyco. Vxor que semipuella inabili coniuncta esset. vnde & zelum eius ostendit,dum inabilem dicit.

x SPISSA te. Ordo est. cloe tempestiua petit te nitidū spissa coma & similem puro vespero Spissa quod est adolescentie. nam in grauescente ętate non sunt densi capilli. quia caloris defectu caluescim⁹.

densa
x
Spissa te nitidum coma:
quia non nubibus obfuscatur
Puro te similem telephe vespero
viriporens
Tempestiua petit cloe.
flexibilis
y p.n. amice. t
Me lentus glycerę torre, amor meę.

y LENTVS amor. Eleganter lētus amor. q. latens & occultus ac sine flamma vrit. Vel lentus idest diuturnus nam que lente ꝓcedunt diu procedunt.

Argumentum odes. xx.

e Rat insignis puer Nearchus apud mulierem quandam. Pyrrhus autem poete sodalis illum rapere destinarat. Admonet igitur horatius illam secum pugnaturam Victorieq; facultatem esse penes Nearchum puerum nam ille victor erit quem ipse voluerit. Laudat inde pueri formam. H.d.

Ode. xx. Ad Pyrrhum

a GETVLE CATulos. Leenę Amantem mulierem leenę habenti filios comparat. nam sicuti orbanatis. leena fuerit. sic etiam mulier illa rapto sibi amato puero.

b TIBI preda cedat. Interrogatiue legendum. est enim sensus. vincesne tu an illa.

ammouere tentas
n On vides quanto moueas periculo
a
Pyrrhe gętule catulos leenę.
.i. timidus
Dura post paulum fugies inaudax
Prelia raptor
q̄ tibi mouebit mulier amica
nearchi pueri
Cum per obstantes iuuenum cateruas
s. ipsa muler p.n. pueri
Ibit insignem repetens nearchum
.i. ipsa mulier cer b
tans ⁊ furens
Grande certamen tibi preda cedat
.i. vinces tu ne an illa
Maior an illi:
pirrhe res
c
Interim dum tu celeris sagittas
adhuc ꝑstat in metaphora
Promis, hec dentes acuit timendos:

c INTERIM dum. Suauissima est allegoria. & manet in translatione nam ostendit quod antequā in certamen destendatur vterq; sua instruit arma.

d NVDO pede. Ostendit enim victorē fore cui puer voluerit palmam tradere & seipsum.

e FERTVR. Dicit poeta frustrari pyrrhum comitem conantē ab amore meretricis reuocare iuuenē

f NIREVS. Is regnauit in naxo insula. fuitq; charopi filius atq; alagię speciosus admodum. et qui cū agamēnone ad troiam profectus est. vt Diodorus ait li. vi. meminit etiam homerus in iliade. a quo tā speciosus tradit vt omnes grecos sxcepto Achille superaret.

g RANTVS. s. Ganimedes quē Iupiter in aquilam conuersus ab ida monte phrigie ad celum rapuit sed huius fabula nota est.

h AB ida aquosa. bene aquosa ab ida, eni monte defluunt scamāder & symois. vt scribit Mela.

i. ipse puer pugne iudex dissoluto
Arbiter pugnę posuisse nudo
victoriam
Sub pede palmam
s. venesi sucubuisse agitatōe captus
Fretur & lene recreare vento
vngeuto illitis
Sparsum oderatis humerum capillis:
q̄ fontib⁹ fluuijsq; abundat
Qualis aut nireus fuit. aut aquosa
s. ganimedes
Raptus ab ida.

Ode. XXI. Ad Amphoram

a Mphoram hortarur optima vina effundere in coruini gratiam: qui & si mores socraticos habet non tamē a potu abhorrebit catonis exemplo: is enim mero caluisse pluries legitur edocet inde quid merum efficiat. Hoc dicit.

h ONATA mecum &c. Promittit amphoram vetusti vini ex veteratorio sic enim cellam appellabant. in qua ad multos annos duraturum condebant promittit. ergo amphoram qua coruinum in conuiuio letius accipit qui quamuis philosophus sit non abhorret a poculis exemplo Cathonis qui & ipse summa grauitate admirādus vir ad multam noctem conuiuia pitisando & sorbilando vinum producebat. nō quod bibax esset homo. sed cupiebat sermone familiari aliquid de animi tristi seueritate minuere vino quidem modico. sed quoniam tenuisse sorbilādo potabat ad plures horas durabat. Vnde & omnis tristicia exhilerabatur. & temperantie fines non excedebat.

Ode. XXI. ad āphorā

iocose alloquitur anphoram
o Nata mecum consule manlio
amphora.
Seu tu q̄relas: siue geris iocos
siue iram non
Seu rixam: & insanos amores:
amphora
Seu facilem pia testa somnum
s. erit s. consulū optimū vinū
Quocunq; lectum nomine massicum
s. tu festo
Seruas: moueri digna bono die
Descende coruino iubente.
put pmas languidiores reddentia
Promere languidiora vina

i CONSVLE manlio. Vno eodemq; tempore vini amphoram: & se natum asserit.

k SEV tu querelas. Vino eni aut queruli. aut hilares. aut venerei. aut pugnaces. aut somnolenti fiunt.

l LECTVM. In amphora cōsulū nomen in vetustatis testimoniū

perfusus est

m Non ille quamq; ſocraticis madet
amphoram contemnit
Sermonibus te negliget horridus.
diatur
n Narratur & priſci catouis
vino æſtuaſſe ingeniũ
Sępe mero caluiſſe virtus.
edocet quid merum efficiat
o Tu lene tormentũ ingenio admoues
Plerumq; duro tu ſapientium
ſecretũ p facero
Curas.& archanum iocoſo
ebrij enim ſecreta pandũt vino
Conſilium retegis lyeo.
q amphora meſtis
Tu ſpem reducis mentibus anxijs
r violentiam
Viresq; & addis cornua pauperi
poſt tuum potum timenti
Poſt te nec iratos trementi
potentiaꝫ ꝛ ſublimitates
Regum apices neq; militum arma
s
Te liber:& ſi lęta aderit venus
pigre
Segnesq; nodum ſoluere gratię
p ardentibus
Viueq; producent lucerne.
.i.dum redit dies.ergo per totam noctem .i.ſol
Dum rediens fugat aſtra phœbus.

m NON ille quamquam.Ordo & ſenſus eſt.non ille te negliget nec eſt in hoc horridus quamquam philoſophie ſtudioſus ſit.

n NARRATVR & priſci catonis.Probat exemplo Cathonis.& dixit narratur . quia illum non viderat.ſed ab his qui viderant accęperat puer enim pœta erat.cũ apud vticam ſe ille interemit. Poeta autẽ abuſus eſt nomine.non enim cato priſcus.ſed vticenſis vino inuigilabat.vt iam oſtendimus vel ad tempora ſua reſpexit. Erant quippe et alii catones.

o LENE tormentum. Vini calorem.atq; potentiam.& moleſtiã quandam lene tormentũ appellat.

p IOCOSO lyeo . Per vinum quippe multi iocoſi fiunt & hilares. Virgil. Aſſit lętitie bachus dator & bona iuno.

q TV ſpem reducis . Meſti enim vbi vino incaluere melius ſperant

r VIRESQVE & addis cornua Feſtus ait inquit homines nimio vino truces fieri . ideoq; liberi patris ſimulacro cornua addi . Ouidius item li.i. De arte de vino ait. Vina parant animos faciuntq; coloribus aptos . Cura fugit multo diluiturq; mero. Tunc veniunt riſus tunc pauper cornua ſumit. tũc dolor & curę. rugaq; frontis abit Tunc aperit mentes ęuo rariſſima noſtro.Simplicitas artes excutiente deo.

s TE liber. Senſus eſt.quod liber venus . & gratie veneris comites.& lucerne peruigiles vſq; ad ſequẽtem auroram potus producent. quod & de cathone legitur.Ordo autem eſt . Liber viue lucerne producent te.dum phœbus rediens fugat aſtra ſi lęta venus aderit & ſi aderũt gratie ſegnes ſoluere nodũ.

Argumentum odes.XXII.

d Iane officia celebrat:eſt.n.montiũ nemorũq; cuſtos.eſt virgo fauet pturientibus & morte liberat poſt hec pinũ q̃ndã ville ſuę iminentẽ.eidẽ cõſecrat,pmittẽs anno quoq; verrẽ ſacrificare.h.d

Ode.XXII. Diane officia celebrat

t MONTIVM custos. Dianę varias potestates. & annua illi sacra pollicetur.

v VIRGO. Hec in celo luna. in terris diana. apud inferos proserpina appellatur dicitur ergo tergemina. Item hecate propter centum. i. multiplices potestates Vir. Tergemina hecatem triavirginis ora dianę preest & diis. que quia steriles sunt. idcirco ipsa dea virgo fingit.

x QVE laborantes. Preest parturientibus et appellat iuno lucina. i. que tuet ad veniendũ in lucẽ. Nec refert vt nomina dearum confundantur. Nam prisca religio omnes deos ad solẽ omnesq; deas ad lunam referebant vt aperte demonstrat Macrobius. Hinc maro solẽ lunãq; vocaturus dixit. Vos o clarissima mundi liber & alma ceres Bachum Cereremq; pro sole & luna ponens. preest infantibus quia illis dum in matris vtero sunt plus est vegetatiue potentie. quę a luna est quam sensatiue que est a sole.

siluarum
t v
m Ontiũ custos nemorumq; virgo
x
Que laborantes vtero puellas
trinarius numerus religioni tributus est — quia prestas vt inco lumes pariant
Ter vocata audis: adimisq; leto
Diua triformis
p sit
Imminens ville tue pinus esto
finitos
Quam per exactos ego letus annos
ex transuerso
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

y IMMINES ville. Ordo est. Pinus imminens ville tua esto pro sit & sic melius dictum quam si dicatur esto aduerbium concedentis.

z VERRIS obliquum. Modũ ferientis porci describit. nam seuius ledunt verres cum transuersum feriant iuxta dentium naturam.

Argumentum odes.XXIII.

Scribit ad phyliren dicens quod si ad celum tendet supinas manus noua quidem luna: si ture & fruge lares placarit & porca. eius vites minĩe ab aphrico offendent. nec segetes a rubigine nõ etiã alumni sui in autumno grauabuntur Concludit demũ deos satis placare etiam minimis. dum modo quis eos sine crimine & scellre precetur. Hoc dicit.

Ode.XXIII. ad Phyliren

ad celum — eleuaueris
suplices
c Elo supinas si tuleris manus
in qua rure habitas
Nascente luna rustica philyre
huius anni.
Si ture placaris: & horna
penates — inexplebili
Fruge lares auidaq; porca.
i. ventum pestilentiam adducentem
a
Nec pestilentem sentiet africum
s. sentiet
Fœcunda vitis. nec sterile seges

a PESTILENTEM aphricum Plinius lib. xviii. ca. xlix. ita scribit Ex aduerso aquilonis ab occasu brmnali aphricus quem gręci liba vocant &c. Est autem ventus humidus vt lib. ii. docet.

b RVBIGINEM. Carbunculum quo spica in nigredinem vertitur et omne granum corrumpitur. Varro tamen dicit rubiginem proprie appellari vitium obscene libidinis de hac Vir. vt mala culmos esset rubigo.

c POMIFERO anno. Autumnum intelligit de quo etiam Ouidius li. ii de arte ait. Sepe sub autūnum cum fortissimus annus plenaq; purpureo subrubet vua mero Cum modo frigoribus premimur: modo soluimur estu. Aere non certo corpora languor habet.

d NAM que. Ordo est. Nā deuota victima que pascit inter quercus & ilices. aut crescit albanis in agris ceruice tinguet pōtificum secures te coronantem marino rore et fragili myrto paruos deos nihil attinet tentare eos multa cede bidentum.

e SECVRES. Quia maiores hostie securi feriebantur.

b
Rubiginem aut dulces alumni
c i.i. molestū ꝛ noxiū
Pomifero graue tempus anno
d oppido
Nam que niuali pascitur algido
tijs ꝓmissa inter
Deuota quercus inter & ilices
pinguibus quales apud albā ciuitatē
Aut crescit albanis in herbis
e
Victima pontificum secures
te pertinet
Ceruice tinguet te nihil attinet
placare i.macrando multas bidētes.
Tentare multa cede bidentium
s. te ipsam
Paruos coronantem marino
s. lares
Rore deos fragiliq; myrto
scz scelerū ꝛ innocens
Immunis aram si tetigit manus
g opulenta
Non sumptuosa blandior hostia
placabit iratos
Mollibit auersos penates
i. mola salsa fiebat ex sale horno et fruge
h
Farre pio: & saliente mica

f BIDENTVM. Bidentes proprie oues que duos annos habent vt docet Acron. de iis late Gellius & Macrobius.

g NON sumptuosa hostia. Ordo est. non mollibit aduersos penates sumptuosa hostia blandior fare pio & saliente mica. Et nota plus valere far. idest paruum sacrificium cum innocentia. quam magnum cum scelere. Sumptuosa autem hostia non nominatiui. sed ablatiui sunt casus. sa enim cęsura lōga est & esse debet: nam sensus aliter non quadret.

h SALIENTE mica. Salientē autem micam salis granum intellige quod saliat cum in ignem missum sit.

Argumentum odes. XXIIII.

i Nauaros inuehitur. arguens primū eorū plurima minimeq; necessaria ędificia. non. n. cōtenti terrestribus: in mari quoq; ędificabant. quod quidē nihil prodesse dicit ad fugiendā mortē omnino: namq; licet etiam multa quis possideat moriendū erit. Laudat exinde scythas: qui domibus carētes plaustris pro illis vtuntur. & paucis contenti viuunt. Quicunq; autem & laudē & gl'iam optat: habendi cupiditatem frenare debet: Vnde damnantur illi: qui acquirendi gratia omne periculū subeunt spreto etiam mari quocunq; relictaq; arduę virtutis via. Hortat inde vl' in capitoliū gemmas & aurū vl' in mari mittenda vt malorum cause fugentur. Damnat postea parentū ꝑfidiam in acquirendis rebus indigno & vitioso viro. Hoc dicit

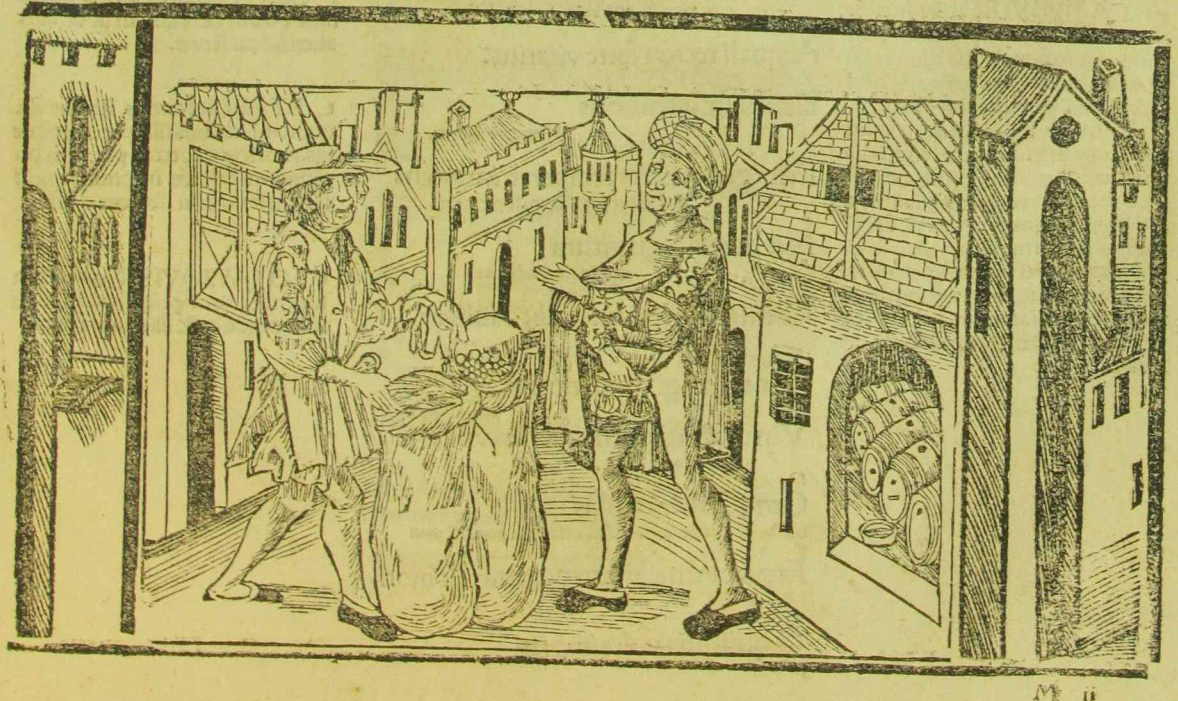

Ode.XXIIII. In auaros.

i INTACTIS opulentior. Ordo est. tu auare opulentior intactis thesauris arabum & diuitiis indie licet occupes omne tyrrhenum mare. & mare ponticum tuis antēnis non expedies animum metu & caput laqueis si quidem dira necessitas figit adamantinos clauos summis verticibus. Animaduerterat poeta nullam perniciem hominibus capitaliorem esse quam auariciam qua propter variis rationib⁹ illam a mentibus humanis euellere tētauit. nunc autem maxime ex eo a vita amouendam esse probat. quia neq; fata neq; mortem fugiant diuitie. Censet igitur abigendā omnem cupiditatem ne vitiis que ab illa sunt coinquinemur. Cum illi qui cum virtute degunt. & in vita magno in honore habeantur. et post mortem celebre & immortale de se nomen relinquant.

k ARABVM & diuitis indie. Ditissimas gentes ad diuitiarum emphasim posuit. Arabes enim qui propter copias aromatū que in omnes orbis partes inde exportantur vndiq; ingentes pecunias coaceruant. India autē fertilitate agrorū preterea auro argentoq; & vnionibus qui ex mari sunt. et multis preciosissimisq; lapillis reliquas regiones superat.

l NON animum metu. Sensus est. quod mortis necessitate nulli diuitiis carere possumus.

m CAMPESTRES scythe. Scytharum nomadum parsimoniam proponit romanorum diuitiis de nomadibus scythis pastorib⁹ multa. Vir. li. iii. ge. Et strabo lib. vii. sic ait. Nomades enim tentoriis vtuntur centonum instar pilo contextis in plaustris vitam degentes. circūq; tentoria pecora comittantur a quibus victum captant. & alunt lacte caseo carne. pascua vero sectātur loca semper herbosa permutātes hibernis quidem temporibus meoticis versantur in paludibus. estiuis vero per campestria vagātur. & c.

inuiolatis tu

i Ntactis opulentior

h

Thesauris arabum: & diuitis indię

lapidum ⁊ lignorū teneas

Cęmentis licet occupes

p hyperbolen exprimit insanas instructiones illius seculi. ⁊ moles in mari iactas

Tyrrhenū omne tuis: & mare ponti cū

siquidem durissimos ⁊ infrangabiles

Si figit adamantinos

.i. viris summis seua mors

Summis verticibus dira necessitas

l

Clauos. non animum metu.

nam mors oēs illaq̄ a. nec pōt quisq̄ ob illius laqueis caput dissoluere

Non mortis laqueis expedies caput

quod in campis sine tectis viuant

m

Campestres melius scythe

ex consuetudine

Quorꝝ plaustra vagas rite trahūt domos

frigore constricti

n

Viuunt. & rigidi getę.

interminata inter se cōmunes

o

Immetata quibus iugera liberas

Fruges. & cererem ferunt

nam tantum secū ferunt. q̄ntū ad annū sufficiat

Nec cultura placet longior annua

vnumquemq; fatigatū in labore

p

Defunctumq; laboribus

succedit in labore

Aequali recreat sorte vicarius?

Illic matre carentibus

abstinet ab iniuria.

Priuignis mulier temperat innocens

non habet potestatem super virum

q

Nec dotata regit virum

quia nolunt adulteros.

Coniunx. nec nitido fidit adultero

s. apud illos

r

Dos est magna parentium

concubitum

Virtus. & metuens alterius viri

vinculo

s

Certo fœdere castitas

sensus est. peccare aūt illis est nefas. aut pena est mori

t

Et peccare nefas? aut precium est mori.

s. princeps

v

O quisquis volet impias

n RIGIDI, GEtę. Thraces sunt quos rigidos dixit propter frigora regionum earum.

o IMMETATA. sine metis & terminis.

p DEFVNCTVMQVE laboribus. idest illū qui anno precedenti elabo[illegible]erat alter sequenti anno recreat. quiescit enim ille altero operante. Cesar li. iiii. de bel. gal. scribit sueuos germanorū omniū bellicosissimos. centum pagos habere ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi causa ex finibus educunt. Reliquos vero qui domi māserint se atq; illos alūt hi rursus inuicem anno post in armis sunt illi domi remanent. sic neq; agricultura neq; ratio atq; vsus belli intermittitur. sed priuati atq; seperati agri nihil est.

q NEC dotata. Sensus quamuis ibi dotate sint coniuges. attamen viris suis debent obtemperare. quod romę non erat. hinc Iuuenalis ait Intolerabilius nihil est quā fœmina diues.

r DOS est magna. Castitatē laudat exemplo barbarico eo quod dotem habent virtutem parentū & amorem coniugum. que viros vitātes externos seruant pudiciciā coniugalem.

s CERTO fœdere. Quod quidē inter virum & vxorem sit vt alter alteri fidem seruet.

t ET PECcare nefas. Sensus est. quod mulieribus illis peccare est nefas. morsq; est peccati precium. puniūtur enim illico impudicę quod sane in italorum dedecus dicit.

v O QVISQVIS. Non recte a superiore ode hęc seperata sunt. cū inde pendeāt & illis annexa sint.

x SI queret pater vrbium. Si quis velit patrię pater vocari & statuarum titulos habere. remoueat licentiam presumendi. & illicita nō presumat admittere.

y CLARVS post genitis; Aut postea laudatur in filiis. aut obseruitatis & correctionis institutum posteris admirandus.

z QVATENVS. ideſt quādiu. nam quatenus aduerbium est interdum temporis. interdum loci. quatinus vero coniunctio est tātū.

a HEV nefas. Per interpositionē dictū est vt exprimatur dolor odimus ergo virtutem in viuentibus. deinde cum sublata est ex oculis. i. cum defunctus est homo in quo virtus erat tunc illam querimus. i. desideramus. posuit enim subsequens pro antecedenti. nam desiderium inquisitionem antecedit.

b QVID tristes. Sensus est. quid prodest conqueri de vitiis si culpa punitur supplicio. Quid leges. Sensus est. quid prosunt leges sine obseruatione & vsu.

autem seditiōem
auferre de roma.

Cedes & rabiem tollere ciuicam

Si queret pater vrbium
.i. habituru titulos habere

Subscribi statuisti indomitam audeat
presumere illicitam.

Refrenare licentiam
fama z glia posteris

Clarus post genitis quaten⁹ (heu nefas)
incorruptam

Virtutem incolumen odimus
nostris

Sublatam ex oculis querimus inuidi.
s. proficiunt

Quid tristes querimonie
pene

Si non supplicio culpa reciditur,
q. d. si non obseruentur

Quid leges sine moribus

Vane proficiunt: si nec⁹ ferocis
auferre intelligis

Pars inducta caloribus
vult autem intelligi septentrionem.

Mundi nec boreę finitimum latus

Durateq; solo niues
repellunt: timida

Mercatorem abigunt, horrida callidi
cupiditate

Vincunt ęquora nauitę

Magnū pauperies opprobrium iubet
quodlibet

Quid vis, & facere, & pati
s. pauperies

Virtutisq; viam deserit arduę
excelse

Vel nos in capitolium
q. sapientiores sumus

Quo clamor vocat, & turba fauentiū
s. pontifices s. sacerdotum

Vel nos in mare proximum

Gemmas & lapides, aurū & inutile
summum malum auaritiam dixit

Summi materiam mali

c SI nec⁹ feruidis. Nihil⁹ potest obstare cupiditatibus per quas non tantum leges irrumpūtur. verum etiam rerum natura expugnatur lucri causa. dum etiam nec inhabitales orbis regiones possint prohibere commertia.

d FINITIMVM latus. nobis vicinum nam septentrionalis plaga nobis vicinior. vtpote in qua ē axis. vt Vir. Hicvertex nobis sublimis est. & c.

e MAGNVM pauperies. Sententia est. quod paupertas quam in opprobrium & dedecus habetur iubet omnia pati & subiecta spreta virtutis via vt enim discernitur fas & nefas vna confundunt.

f VEL nos in capitolium. Hoc in loco poeta ipse horatius consulit vel in capitoliū gemmas & aurum vel in mare mittēda vt eis malorum cause fugentur.

g CLAMOR. illuc enim cum spectantium clamore et plausu triumphantes accedebant.

h SCELERVM si bene. q.d. si piget scelerum & malorum tollā ture lementa auaritię

i TENERE mentes. Duplex intellectus vtrum puerorum mentes teneras dicat esse formādas ad asperiora studia hoc est fortiora. an certe luxurioforum mentes teneras appellat quas vult abiectis luxurie instrumentis auro & gemmis asperiorib⁹ studiis reformari.

k NESCIT equo rudis. Culpat romanos quos omisso exercitu studio ad grecos ineptos luxuriososq; ludos. filios transtuli[illegible] commemorat.

l TROCHO. Instrumentum est orbiculatum in acutum desinens quod habenis verberatū assiduo voluitur. Vir. Ceu quondam volitans sub verbere turbo. Quem pueri magno in gyro vacua atria circum intenti ludo exercent ille actus habena. Curatis fertur spaciis stupet Iscia turba. impubesq; manus mirata volubile buxum.

proijciamus h .i. valde
Mittamus. scelerū si bene pœnitet
penitus euellenda cupiditatis
Eradenda cupidinis
principia & cause molles
Praui sunt elementa: & tenere nimis
Mentes asperioribus
exercende [q; se nō exercuit
Formande studijs. nescit ęquo rudis
liber et generosus
Herere ingenuus puer
Venariq; timet ludere doctior
Seu greco iubeas trocho.
Seu malis vetita legibus alea
n perfidia
Cum periura patris fides
in hereditate
Consortem socium fallit. & hospitem
o q ꝓpter scelera indignus est
Indignoq; pecuniam
inique
Heredi properet scilicet improbe
Crescunt diuitie: tamen
.i. diuitijs
Curte nescio quid semper abest rei.

m VETITA legibus alea. De ludis lege prohibitis tute ipse legum titulos & tractatus conspicito. plurima etiam videbis euitanda.

n CVM periura pa. fi. Dānat poeta parentum perfidiā in acquirendis rebus indigno & vitioso heredi.

o INDIGNO heredi. Vituperat ergo auarū primo quod questus gratia tolleret omnes labores atq; pericula. Deinde per stulticiam putat summum malum esse paupertatem. Tertio in loco quod querat per omne nefas & scelus. Additur quarto quod sit malo exemplo tenerę ętati filiorū. Additur & quinto quod diuitias pariat heredi indigno. postremo quod etiā post multas opes partas adhuc cupiditates suas non expleuerit.

p TAMEN curtę & c. Hoc ad ipsam auaritię naturam refetur. cui cum nihil desit semper videtur deesse.

Argumentum odes. XXV.

o Stendit horatius se numine plenum & ab illo in nemora & specus rapi: ibiq; Augusti cęsaris numen & laudes stellis inserere velle & iouis consilio scribit: Hoc dicit.

Ode.xxv.Ad Bachum.

q QVO me bache Quia desperat humana mente posse laudes cesaris dicere. cupit furore dei rapi. et cum vehementer cupiat. iam se rapi putat. Admirabilius ergo dicit Quo me bache rapis. &c.

r QVIBVS in antris. Ordo est. Quibus antris meditans audiar inserere stellis & iouis consilio eternum decus egregii cesaris.

f STELLIS inserere. q. annuat. decus cesaris idest ipsum cesarem cui erit summum decus in signū aliquod celeste conuersum iri. Sic enim & Virg. spacium libre occupaturum eū scribit vt sit inter scorpium & virginē. vt a scorpio martis domicilio disciplina rei militaris a virgine que mercurii est scientia atq; eloquentia prouentura sit. Ait enim ante nouū tardis sydus te mensibus addas. Qua locus eri

.i. numine tuo

q Vo me bache rapis tui
bachi duce:
Plenū .q̄ nemora aut q̄s agor in
nemo spū bacchico speluncas

r Velox mēte noua: q̄bus (specus
q̄ vnus inter mortales sit
Antris egregij cesaris audiar

Aeternum meditans decus
in quibus antris audiar

s Stellis inserere: & consilio iouis
cunabo miraculū nouum
Dicam insigne recens adhuc
non dictū ab alio aliter montibus:

t Indictum ore alio. non secus in iugis
sine somno

v Ex somnis stupet euhias
fluuium thracie.

x Hebrū prospiciens. & nūc niue cādidū
thraciam qui barbari gambulant

Thracen. ac pede barbaro
mons thracie

y Lustratam rhodopen. vt mihi deuio
fluminū augusti decus ab alijs
indicum intelligit

z Ripas & vacuum nemus
bache
musarum

Mirari libet. o naiadum potens

Baccarumq; valentium
longas

Proceras manibus vertere fraxinos
.i. lyricis versibus

Nil paruum aut humili modo
si me in tuos specus duxeris
dulcis labor

Nil mortale loquor. dulce periculuz est

3

O lenę sequi deum
aut tua aut culorum rupū
Cingentem viridi tempora pampino.

gonē inter chelasq; sequentes. Pandit ipse tibi iam brachia contrahit ardens. Scorpius & celi iusta plus parte reliquit.

t NON secus. Sensus est non aliter bacha prospiciens hebrum fluuium thracie vel rodopen montē regionis eiusdem delectatur quā ego videns nemora scripturus cesaris cōsecrationē i antris musicis.

v EVHIAS. idest bacha est enī patrononimicum femininū. nā euhius bachus est a voce bachātū.

x HEBRVM. Hebrus fluuius est sub rhodope thracię monte niuosovt scribit Plinius li. iiii. de quo etiam Strabo li. vii.

y DEVIO. Deuium est a via remotum ac per hoc in siluis ac solitudinibus agentum.

z LENEE. A torculari quo vinum exprimitur bachum dici volunt vt ait Diodo. li. iiii.

Argumentum odes. xxvi.

a Mori finem imponere destinat. & in veneris templo barbyton affigere tanquam emeritus: orat postea venerem: vt cloen asperam semel flagello tangat, Hoc dicit,

Ode.XXVI. Ad Venerem.

a MILITAVI. Nam ſpeties quedam militię eſſe videt amare. hinc Ouidius. Militat omnis amans et habet ſua caſtra cupido.

b LEVVM latus. In ſiniſtro tẽpli latere intelligit.

c MARINE veneris. Ex ſpuma enim nata eſt in mari. propterea q; in littore ſibi templa vt plurimum fiebant. Iuuena. ante domum veneris quam dorica ſuſtinet anchon.

d LVCIDA funalia. Faces intelligit quibus amicarum ianue vrebantur aliquando.

e VECTES. Inſtrumenta ſunt ad aliquid ſubuertendum euertendumq; qua propter & thraſo thaidis domum expugnaturus inquit Procede hunc cum vecte dorax.

q d. vſq; in hanc etatem
gl'ioſus
v Ixi puellis nuper idoneus
a
Et militaui non ſine gloria:
quia defeci p etatem
Nunc arma defunctumq; bello
Barbiton hic paries habebit
b c ſ. paries.
Leuum marine qui veneris latus
in templo ponite d
Cuſtodit. hic hic ponite lucida
hec inſtrumenta amoris intelligi vult
e
Eunalia & vectes & arcus
Oppoſitis foribus minaces
regis illam inſulã
f
O que beatam diua tenes cyprum: &
ciuitas egipti ſpecies p genere
g h
Memphim carentem ſcythonia niue
venus in altum eleuato
i
Regina ſublimi flagello
p.n. amice erga me horatium
Tange cloen ſemel arrogantem.

f CYPRVM. De illa inſula dictũ eſt ſuperius ode. i. li. i. & aliis locis.

g MEMPHIM. Erat memphis egyptiorum regia. vrbs magna & populoſa & ſecunda poſt Alexandriam. vide Strabonem li. xvii. & Diodorum ſiculum.

h SITHONIA niue: thracenſi a monte thracię. Virg. Sithoniaſq; niues hiemis ſubeamus aquoſe.

i SVBLIMI flagello: In altum ſublato ictu. quod fit dum quis vehementius vult ferire & ideo cloen quia arrogans eſt & ſuperba amãtibus percuti vulnere graui dicit debere amoris plaga venerei.

Argumentum odes.XXVII.

g Alatea poete amica migrare volente optat Horatius vt impij malo omine pergant. ipſa vero felici auſpicio. Et quia illius digreſſus eum pigebat. tempeſtatem iminere indicat. quam hoſtib⁹ imprecat. Exẽplo deinde europes eam a migrãdi ſentẽtia reuocare nitit: illa. n fidens mitiſſimo tauro e phœnitia in cretẽ vſq; per equor ab illo vecta eſt inſcio pr̃e a gñe. vbi maximã q̃ſtã ven⁹ ſolata eſt. h. d.

Ode. XXVII. Ad Galateam

i IMPIOS parre & c. Gen⁹ cause deliberatiuum est. huius finis vtilitas habetur. hec autem in tutum et honestum diuiditur. demonstrat aūt inutile esse iter. quia periculosū.

k PARRE. Parra auicule gen⁹ est in latio nunc vulgo parruza dicitur. Pli. autē li. xviii. c. xlii. scribit. auem parram oriēte syrio ipso die non apparere. donec occidat.

l OMEN. Pro augurio posuit. Augurium autem fit. aut ex garritu auium idest ex cantu. aut ex volatu ex pastu quod appellatur tripudium. q. terri pauium.

m RAVA lupa. Pli. li. viii. scri. quod in italia quoq; credit̄ lupo rum visus esse noxius vocēq; homini quem priores contemplent̄ adimere ad presens inter auguria ad dexteram commeantium preciso itinere si pleno ore secerit nullū omnium prestantius.

n MANNOS. Pusilli equi manni dicuntur quos vulgo buricos appellāt vt porphirio scribit. Acrō vero ait mannos dictos quod cōsuetudine manum familiarius sequantur.

o IMBRIVM. Diuinam cornicem dicit imminentiū imbriū presciam Virg. li. i. g. Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce Et sola in sicca secum spatiatur are

ergo oscinis ⁊
i h non prepetis l
i Impios parre recinentis omen
⁊ hoc inter mala auguria computabant
Ducat ⁊ pregnās canis: aut ab agro
rufa species ꝑ genere
m
Raua decurrens lupa lanu vino
pestilens q. volipes.
Fœtaq; vulpes
impediti malo auspicio
.i. incidat ꝓpositum
Rumpat & serpens iter institutum
s. currens
Si per obliquum similis sagitte
equos horatius
n
Terruit mannos: ego quid timebo
futurorū.
Prouidus auspex
stagnū intelligit
Anteq; stantes repetat paludes
pluuias ꝑsaga cornix
o
Imbrium diuina auis imminentum
ore canentem augurio.
p
Oscinem coruum prece suscitabo
q
Solis ab ortu.
vt licitū est
r
Sis licet fœlix vbicūq; mauis
p. n. amice ad quā scribit
Et memor nostri galathea viuas
.i. mali ominis
s ꝓhibet
Teq; nec leuus vetet ire picus
t
Nec vaga cornix

na. Et caput obiectat querulum venientibus vndis.

p OSCINEM coruum. Oscines dicuntur aues que voce augurium faciunt prepetes que volatu vt Virg. Qui volucrum linguas et prepetis omnia pennę. Sensus autē est & ordo. Ego prouidus auspex suscitabo pede coruum oscinū ab ortu solis. quia inde a coruis bona proueniunt auguria.

q SOLIS ab ortu. Ab ortu enī solis prospera corui omnia sūt. aduersa ab occasu.

r SIS fœlix. Ordo est. Galathea sis fœlix & memor nostri. licet viuas vbicumq; mauis. idest & si sine me esse mauis sis fœlix tamen

s LEVVS picus. Pli. lib. x. scribit picum martium insignem & magnum esse in auspiciis quodq; ipsi pici principales latio sunt in auguriis. ab rege qui nomen huic aui dedit Refertq; in L. tuberonis pretoris vrbani capite ita placide resedisse vt manu prehenderetur. dixere augures si dimitteretur reipub. exitium portendi si examinaretur pretori. Examinauit pretor. ac paulo post impleuit prodigium.

t VAGA cornix. de cornice Vir. li. i. g. ait Cum cornix plena pluuiā vocat improba voce. Et sola in sicca secum spatiatur arena. & c.

v SED vides. postq̃ per insinuationem animum Galatheę occupauerat. nunc iam a profectione illam dehortatur.

x PRONVS orion. In occasum vergens de quo late superius.

y ATER sinus adrię. Adriaticum mare obscuram tempestatem portendere indicat.

z ALBVS iapix. is ventus est ex apulie ore proficiscens de quo latius ode. iii. li. i.

a HOSTIVM vxores. Hostibus imprecatur ventorum hyemem atq; equoris.

b SIC & europe. Exemplo europes eam a migrandi sentẽtia reuocare nititur Europa autẽ agenoris phœniceę regis filia fuit. & cũ vna virginibus tiriis inter armenta luderet. captus eius amore iupiter p mercurium curauit. vt armenta a mõtibus littori admouerẽtur. Ipse autem pulcherrimum taurum cõuersus mitem se virgini obtulit. at illa & pulchritudine & mansuetudine illius delectata adeo paulatim assueuit. vt illum ascendere nõ dubitarit. at iupiter aptatam predam per mare vehens in cretam transuexit. & in veterem formam reuersus pro cõiuge habuit. ex eaq; Minoa Rhadamantum & Sarpedonam substulit de qua late Diodo. li. vi.

c NIVEO doloso credidit tauro. Credidit tauro doloso latus niueũ habenti de quo Oui. li. ii. meth. sic ait. nunc latus in fuluis niueum deponit arenis. paulatimq; metu dempto. modo pectora prebet virginea palpando manu. modo cornua sertis Impedienda nouis. ausa est quoq; regia virgo. nescio quem premeret tergo considere tauri.

ru galathea. festinet
v
Sed vides quanto trepidet tumultu
s. in occasum horatius
x signũ celeste y
Pronus orion. ego quid sit ater
maris p adriatici serenus
z
Adrię noue sinus. & quid albus
ex apulia pficiscẽs
Peccet iapix
a
Hostium vxores puerique cęcos
cõmotiones
Sentiant motus orientis austri
ppter tempestatẽ vndarum z tonitruum
Aequoris nigri fremitum & trementes
fluctuũ littora
Verbere ripas.
simili modo
b c
Sic & europe niueum doloso
feruentem
Credidit tauro latus & scatentem
quas in medio fere mari cognouit
Beluis pontum mediasq; fraudes
vehementer timuit
d
Palluit audax
ipsa
e
Nuper in pratis studiosa florum. &
Debite nymphis opifex corone
lucida
Nocte sub lustri nihil astra preter
Vidit & vndas
s. europe
f vt
Que simul centum tetigit potentem
dixit
g h
Oppidis creten. pater o relictum
p a filia relictũ
i
Filię nomen pietasq; dixit
errore mẽtis vt amore
Victa furore.
a quanta dignitate
k l
Vnde. quo veni. leuis mors est
ego europe
m
Virginum culpę vigilans ne ploro
n
Turpe cõmissum. an vitijs carentem
.i. somnũ dicit
Ludit imago

d PALLVIT audax. Id quod efficitur posuit pro efficiente. idest que ante audax fuerat. nũc palluit.

e STVDIOSA florũ. idest que nymphis studeat facere floreas coronas.

f QVE simul centum. Ordo est. que simul attigit creten potentem centum oppidis victa furore dixit o pater o pietas relictũ nomẽ filię.

g CRETEN. De hac etiam Maro ait. Centum digesta per vrbes.

h PATER o relictum. Gementis europe verba sũt. Est autem ordo o pater appositio nomen relictum filię pro a filia.

i PIETASQVE. Tullius pro plantio inquit quid est pietas nisi voluntas grata in parentes.

k VNDE quo veni. Ordo est. vnde veni quo veni. vel vnde idest a qua pietate paterna quo veni.

l LEVIS vna mors est virginũ culpę. Sensus est. quod vnica mors culpę crimini & peccato virginũ leuis est. meretur enim virgo peccans plures mortes. is proprius & verus sensus huius loci est. & esse debet non alius.

m VIGILANS ne ploro. dubitat an vere scelus commiserit. vt relicto patre secuta fuerit taurum.

n VICIIS carentem. idest me que vitio caream nec verum sit. quod mihi forte videtur. vt rapta fuerim.

o PORTA eburnea. Vir. in fine li. vi. en. ait. Sūt gemine somni. porte. quarū altera fertur cornea. qua veris facilis datur exitus vmbris. altera candenti perfecta nitens elephanto. Sed falsa ad celum mittūt insomnia manes.

p INFAMEM iuuencum. aut fomosum aut certe sibi infamem. aut infamem propter dolum machinatum.

q LACERARE ferro. Virg. vt non potui abreptum diuellere corpus & vndis spargere. vt indignationem simul sexus indignatione monstraret.

r IMPVDENS orcum. Sensus est. vti sine pudore patriam reliqui ita sine pudore viuo.

s TVRPIS macies: que turpes facit. vt ante deteriorationem formę optat perire.

t SVCCVS. viriditas. Pulchritudo corporis signatur. vt corpus solidum & succi plenum.

ꝑ quē somnia vana emittuntur.
o
Vana, que porta fugiens eburna
conducibilius
Somnium ducit, melius ne fluctus
Ire per longos fuit an recentis
legere
Carpere flores.
p europe
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
tradar q
Dedat iratę: lacerare ferro &
conabor
paulo ante
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri:
turpiter nomen ꝑ aduerbio demoror
r plutonem
Impudens orcum moror, o deorum
ego europe
Si quis hec audis: vtinam inter errem
non solū mortē sed crudele genꝰ mortis expetit.
Nuda leones.
deformis roscas
s
Aantequam turpis macies decentes
maxillas pulchritudo
t
Occupet malas terreręq; succus
q̄ p̄da sunt .i. anteq̄ macies me deformet
facta thauri
Defluat prędę: speciosa quero
Pascere tygres
ꝓpter amissum pudorem ꝓsequitur
v
Vilis europe pater vrget absens
Quio mori cessas? potes hac ab orno
que, adiutura sit mortis consilium
x
Pendulum zona bene te secuta
Ledere collum
montis precipitia
Siue te rupes & acuta leto
iuuant
Saxa delctant, age te procellę
tu europe
y magis velis
Crede veloci, nisi herile mauis
Carpere pensum.
nam es de regali sanguine orta
z
Regius sanguis domineq; tradi
q̄relas fundenti
Barbare pellex, aderat querenti
aduerbialiter ꝑpetuū epitheton veneris distento
a
Perfidum ridens venus & remisso
cupido
Filius arcu.

v VILIS europe. Se ipsam per Anastrophen alloquitur dicens o vilis europe pater absens. vrget idest insequitur ac si fuerit amatorē secuta. quid mori cessas.

x ZONA bene te secuta. Bene te secuta. vt recte factum sit quod zonam attuleris in vsum laqueineq; temere dixit te secuta tanquā si diuina vltione factū sit ne te zona deseruerit.

y NISI herile mauis. Addit ad pudorē miserias quoq; seruitutis.

z REGIVS sanguis. Nam & si cuiq; grauis esse debeat seruitus. multo tamen grauior erit stirpe regię. & quamuis quecumq; domina fugienda sit. magi stamen est fugienda barbara.

a REMISSO arcu. Merito remisso arcu cupido. Tanquam qui europe pudorem debellasset.

b NOX vbi lusit satis. idest post q̄ diu passa est im illam ignaram felicitatis de casu suo conqueri.

c CALLIDEQVE rixe. de calore animi venientis. vel furoris commotione. idest posteaq̄ passa est diu illam casus suos conqueri. vel ut facti auctoris ignaram.

d CVM tibi inuisus. Ironice dictum qui minata fuerat se cornua

b ob ira
Mox vbi lusit satis: abstineto
tracunde
c
Dixit irarum calideq̄ rixe:
quando
d
Cum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua taurus
e
Vxor inuicti iouis esse nescis
di gemitus
Mitte singultus bene ferre magnam
diuisus
f
Disce fortunam: tua sectus orbis
ex tuo nomine dicetur
Nomina ducet.

tauri fractura. ideo non laceres eū Cum se tibi rursus obtulerit.

e VXOR inuicti iouis & c. Ambiguum vtrum hoc dicat nescis te coniugem iouis esse. an vero nescis te gerere coniugem iouis.

f SECTVS Diuisus eo quod vna pars orbis europe nomen accepit altera asia dicta est. vt europa atq; asia pulsus.

Argumentum odes. xxviii.

Lyden hortatur vt in neptunalibus optimum vinum exhibeat. cantetq; secum vicissim neptuni nereidumq; laudes. Lathone etiam ac cynthię demum veneris. Hoc dicit.

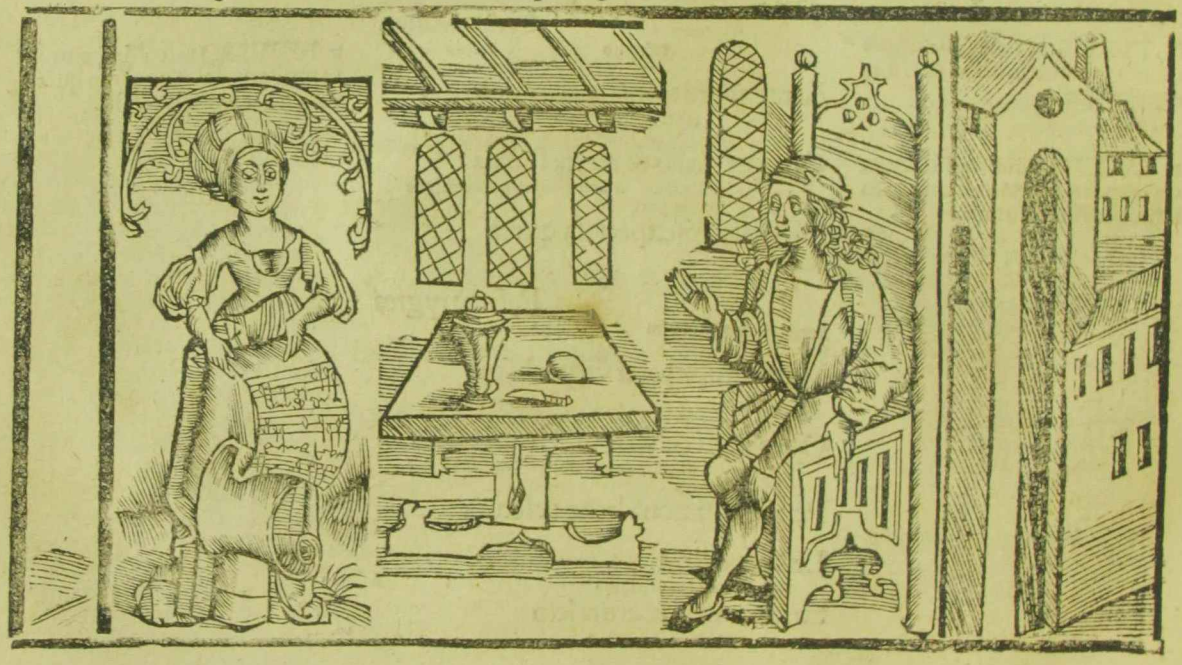

Ode. xxviii. Ad Lyden

festiuitate neptuni
e
f Esto quid potius die
defer reposita
Neptuni faciam: prome reconditū
pulchra vinum optimū vide ode. xxii.
Lyde strenua cęcubum
q̄ nulli fortune subiecta est
Munitęq; adhibe vim sapientię.
f occasum sc̄
Inclinare meridiem
vides nihil enim tempore velocius
Sentis ac veluti stet volucris dies

e FESTO propter neptunalia que neptuno celebrant.
f INCLINARE meridiē. Ostēdit maiorem diei partem preterita et diem ipsum tendere in occasum Inde opus vt citius cōuiuia parent

g HRREO. Id pro vinaria cella posuit.

h NEPTVNVM. Tertiam saturni sobolem neptunū idest aquarum elementum dicunt. quem a nando neptunū. sicut a portu portunum litteris paululum immutatis secundum Tullium nūcupant Tridentē fer quod aqua fert triplici fungatur virtute sunt enim liquide secunde & potabilis.

i VIRIDES. cerulei omnes finguntur aquarum dii.

k SPICVLA cynthie. Stimulos veneris dicit amatoris.

l SVMMO carmine aut maximo. aut in cōsumatione carminis

tessas non diripis de g
Parcis diripere horreo
desidem
p.n. idest bibuli consolatu reconditū
Cessantem bibuli consulis amphoram.
ego ꝛ tu per vices
Nos cantabimus inuicem
quia neptunia co aquatiles
lebantur eo die i
h
Neptunum et virides nereidum comas
lyde iterum cantabis
Tu curua recines lyra
dianam tela veneris
k
Latonem & sceleris spicula cynthie:
excelso venus
l
Summo carmine: que gnidon:
soli oppositas insulas illas ciuitatē illā de q̄ ode. xx. li. i.
Fulgentesq; tenet cycladas: & paphum
.i. cignis
m
Iunctis visit oloribus:
cantabitur n
Dicetur merita nox quoq; nenia.

idest in fine cantabimus veneris laudes.

m IVNCTIS oloribus. Dicunt enim veneris magne currum a cignis trahi aut quia per albedinem significat lauticiā muliebrem. aut potius quia dulcissime canāt. vt demonstretur animantium animos cātu trahi de curru vero veneris apuleius libro. vi.

n NENIA. Enim carmen quod mortuis cantabatur in honorem inferorum. Sed quia nocte predicaturus erat propter tenebras & sumnum que morti proxima creduntur ideo dixit nenia noctis.

Argumentum odes. XXIX.

m Ecœnatem vt secum conuiuia ineat exhortatur. dicit. enim se iam diu optimum pro se merum seruasse: parasseq; & coronas & vngenta sibi. Hoc dicit.

Ode. XXIX. Ad Mecenatem

n THyRRENA. Est aūt ordo o mecœnas tyrrhena regū ꝓgenies iādudū apud me est tibi lene merū cado nō añ verso est balan⁹ pressa tuis capillis cū rosarū flore. de mecœnatis ꝓsapia latius ode. i. li. i. hac ode autē ad pñs suadet. quod sepe alias suasit. vt publicis curis omissis vel pocius in aliud tp̄us dilatis genio indulgeat & apud se sit neue sit illi graue deserere qñq; res ma-

n .i. de regali ꝓsapia in tuū honorē.
t Hyrrena regum progenies tibi
effuso suaue merum vase
Non ante verso lene merum cado
Cum flore mecœnas rosarum: &
expressa ꝑ tuis capillis ex balano. i. liquor exprimitur odorat⁹
o p
Pressa tuis balanus capillis

gnas & ad paruas descendere.

o PRESSA. Expressa pro tuis capillis ex balano eni liquor exprimitur odoratus seu oleum.

p BALANVS. Idem videtur apud grecos significare qda pud latinos nux. Nux enim omnia cōplectitur que duriori cortice vestiuntur inde castaneasq; nuces dixit Virgilius.

horatium
subtrahe

Iamdudum apud me est: eripe te more;

irriguis propter copia aquarum q
p.n. riuis grecis

Non semper vdum tybur & esule

turrim in hortis suis mecenas dicitur construxisse vnde hec oia despiceret.

Declive contempleris aruum. &

r

Telegoni iuga parricide.

quam secum habes

a

Fastidiosam desere copiam. &

rursum propter altitudinem alris

Molem propinquam nubibus arduis

cessa

t

Omitte mirare beate

diuitias

Fumum & opes strepitumq; rome

varietates

v

Plerumq; grate diuitibus vices

pure. nam virandus est luxus. sed ea ira adhibeatur pauperies vt non admittatur sordes

Mundeq; paruo sub lare pauperum;

quibus exornentur parietes
purpura

Cœne: sine aulæis & ostro

tristem .t. hilarem reddidere

x

Sollicitam explicuere frontem.

cepheus

y

Iam clarus occultum andromede pater

.t. esium de quo superius
arden

Ostendit ignem. iam procijon furit

z proro signo furentis. ve enim aliquando particula interni posuit sius e vrsi chemes. nonnūq; puatius vt vecors

Et stella vesani leonis

collidos

Sole dies referente siccos

estiuali tempore feffo

Iam pastor vmbras cuz grege languido

fatigatus aspera propter aculeos tos sentes

Riuumq; fessus querit & horrida

loca dumis consita

nam syluano deo consecrari sunt

Dumeta syluani caretq;

a

Ripa vagis taciturna ventis.

mecenas

b

Tu ciuitatem quis deceat status

angius.

Curas. & vrbi sollicitus times

populos illos de quibus superius

p.n. regis perfidum

Quid feres & regnata cyro

q ESVLE. Esulanos latii populos fuisse Pli. scribit li. iii.

r TLOGONI iuga parricidę. Tusculum indicat quod in rome conspectu situ erat in summo mōtis de quo latius in epodo primo. id autem vt etiam porphirio asserit Thelogonus condiderat filius quidem circes & vlixis qui pigno ratiam patrem occiderat.

s FASTIDIOSAM. que fastidium aliquando ingerit.

OMITTE mirari. Ex illa enī turri tota fere vrbs spectabatur.

v PLERVMQVE grate. Vicissitudinem rerum dicit gratam sole re diuitibus quos interdum post diuitias & copias delectat familiarum mediocritas. Ordo autem est plerumq; mundę cœnę grate vices diuitibus sine aulęis et ostro super paruo lare pauperum explicue re sollicitam frontem.

x EXPLICVERE. sol. fron. i. hilarem reddidere. nā mesti frontem in rugas contrahunt. cōtra vero ex letitia frontem explicamus et sine rugis extendimus. Vnde illud therentianum est ex porge frontē.

y IAM clarus. Propter imminentem estum mecenatem ad hilaritatem inuitat. Clarus pater habet enī cepheus stellas .xix. vt higinus ostendit. Andromede pater idest cepheus de quo late li. iiii. metha. Et apud higinum. Columella aūt li. xii. scribit septimo idus iulias cepheum vespere oriri. idibus autem iuliis procyon exoritur mane. Terciodecimo cal. augu. Sol in leonē transitum facit Nono autem cal. augu. leonis in pectore clare stella exoritur.

z VESANI leonis. Signum septentrionale est. collocatum enim iuxta cancrum in quo estiuum sol sticium fit. dicūt idcirco inter astra a ioue collocatum esse leonē quod ceteris bestiis excellat. Alii volunt in archadia illō iussu iunonis nutritum. vt herculem perderet sed ab hercule iussu Eurysthei siluam ne mea fuisse cesum.

a TACITVRNA. Quia cum non commouentur ventis nullū murmur edit.

b TV ciuitatem. Ostendit autem mecenatem prefectum vrbis eo tempore fuisse.

c BACTRA. In scythia sunt bactra vrbs. que etiam zariaspa appellata est. vt Strabo docet li. xi.

d TANAISQVE Discors. Is fluuius est qui europā ab asia disiungit atq; ambarum fines vtrimq; perlambens in boream versus per sauromatas in scythiam vsq; atq; in meotidis paludem protenditur oritur autem ex indie montibus Auctores sunt Dionisius & Strabo li. xi. discors autem ve quia europam ab asia disiuugit vel propter populorum seditionem.

e PRVDENS futuri. Ostendit deum prudenter futura celasse homines quade re illi minime ea curare debent. presentiaq; tantum sumere. Ordo est. prudens premit deus exitum futuri temporis caliginosa nocte & ridet si mortalis trepidat vltra fas.

f CETERA fluminis. Comparat res humanas fluminibus que modo placida fiunt. modo inquieta imbrium. copia ita & hominū res lętę subitis aduersis turbantur. Ordo autem est. cetera ferūtur ritu fluminis nunc cum pace dilabentis in ethruscū mare medio alueo nunc voluentis vna adesos lapides & raptas stirpes & pecus & domos.

g STIRPESQVE raptas Extirpatas. vt rapidus montano flumine torrens sternit agros.

h ILLE potens sui. Deest ille felix est qui modum vitę sue habet

moliantur
c d
Bactra parent tanaisq; discors
e finem rerum
Prudens futuri temporis exitum
ignorantia comprimit
Caliginosa nocte premit deus/
de
Ridetq; si mortalis vltra
in presenti
Fas trepidat/ quod adest memento
finire benignus ea q̄ futura sunt
f
Componere equus. cetera fluminis
modo
Ritu feruntur. nunc medio alueo
thyrrenum
Cum pace delabentis hetruscum
In mare/ nunc lapides adesos
s. syluarum
g
Stirpesq; raptas & pecus & domos
Voluentis vna/ non sine montium
sonitu
Clamore vicineq; siluę
crudele diluuium
Cum fera diluuies quietos
concitat h quisq; homo compos sui
Irritat amnes. ille potens sui
viuens
Letusq; degens cui licet in diem
i nigra
Dixisse vixi. cras vel atra
celum p occupet
Nube polum pater occupato:
bonum
Vel sole puro: non tamen irritum
i2 .i. quod preteritum est
Quodcunq; retro est efficiet. neq;
destruet q. non factum
Diffinget infectumq; reddet
ptransiens tempus attulit
Quod fugiens semel hora vexit
l aduerso
Fortuna sęuo lęta negotio: &
cudelem pseuerans
m
Ludum insolentem ludere pertinax
Transmutat incertos honores:
Nunc mihi nunc alij benigna
stabilem a me celer
Laudo manentem sceleris quatit
reddo scz fortuna
Pennas resigno que dedit & mea
animi mei munio puram mentem
n
Virtute me inuoluo. probamq;

siue qui futura non curat. Sensus autem est. qui se totum in potestate continet. neq; habet in illo ius aliquod fortuna. quod cum facit homo semper letus viuet & in diem idest singulis diebus potest dicere vixi. quia sine perturbatione fuit. Nam non dicitur viuere qui infeliciter viuit.

i CRAS vel atra. Perseuerat persuadere presentia tantum curanda nec futuris animum cōmodari.

k QVODCVMQVE retro est. Sensus est. quod preterita nullo pacto etiam iupiter potest destruere & infecta reddere. Est autem vniuersa hec ratio ex stoica grauitate de prompta. qui preter virtutem nihil in bonis enumerant. Ergo si fortuna illis aridet. accipiunt quidē commoda fortunę. non tamen vt inde se beatos fieri putent. sed tamē illa incommodis preferenda putāt Sinautem immutetur tunc illius commoda sine perturbatione dimittunt.

l FORTVNA sęuo & c. Que delectatur incertis. & inquietudine hominū gaudet. prospera mutat aduersis.

m INSOLENTEM. iniquum nouum. Iuuena. quotiens voluit fortuna iocari.

n VIRTVTE me inuoluo. idest mea virtute me munio non timēs incerta fortunę.

o NON est meum. Ostenditse minime pertinere nauigare. sed potius velle in probitate esse pauper. hoc est vult esse probus & pauper.

p VOTIS pacisci. Cum diis enim votis mediantibus videmur pacisci cum aliquid petimus.

opibus amplector
Pauperiem sine dote quero.
q. d. idcirco pauperare delector: quia nolo me committere periculosissime nauigationi.
o
Non est meum si mugiat africis
supplices
Malus procellis ad miseras preces
vota promere
p
Decurrere: & votis pacisci,
species p genere
q
Ne cyprię tyriequę merces

Addant auaro diuitias mari
r auriloi
Tum me biremis presidio scaphe
securum species p genere

Tutum per egeos tumultus.
de castore & polluce fauentibus nautis intelligit
Aura feret geminusq; pollux

q CYPRIE. Erat Cyprus ditissima. vt latius ostensum est superius. ode. i. li. i.

r TVM me. Ironice loquitur dicens quod aura & geminus pollux feret eum tutum per maris egei tumultus presidio scaphe biremis idest parue nauiculę per quod nauigationem se effugere innuit.

Argumentum odes. xxx.

Criptis hactenus tribus odarum libris. ait poeta se monumentū perfeciſſe. quod omni aere perennius erit: non enim aqua: non ventis: non amnis consumi poterit: hinc minime totus peribit Sed magna ipsius pars erit superstes. dum roma fuerit. hortatur inde Melpomenen musam vt sibi delphica lauro coronam paret. Hoc dicit.

Ode. xxx. Ad Melpomenen

a EXEGI monumentum &c. Videtur ita hoiuscemodi ode hūc tertiū librū concludere. tanquā lyricis carminibus finē ipositurus sit. Quapropter sint qui velint ipsum dēinceps augusti ipulsu. vt in laudē drusi neronis priuigni sui quartū quoq; librum scripsisse. Ita ergo tertiū librū claudit. vt cōcludat carmina que hactenus scripsit huiuscemodi sui nois monumētū futurū.

peregi sepulchrum turabilius
a
e xegi monumentū aere perenni?
a
Regaliq; situ pyramidum altius
monumentum corumpens valde porens
Quod non iber edax: non aglo impotēs
destruere b
Possit diruere: aut innumerabilis

vt eterna sit duratura eius fama.
a REGALIQVE situ. Pyramides regū egyptiorū sepulchra sunt adeo ingenti mole saxorum in medijs harenis ęgypti structa vt inter septē miracula habeantur.

b AVT innumera. an. se. Vt annis soluit sublata vetustas. hoc est ne dicta sua tempestatibus nec vetustate abolenda.

q.d non omnis consumi poterit.

Annorum series & fuga temporum
nam si interibit corpus fama erit superstes
totus
Nõ omnis moriar: multaq; pars mei
feretrum semper
c d
Vitabit libitinã. vsq; ego postera
ego horatius quia non accedet vetustas
c
Crescam laude recens: dum capitolium
verecunda aut p sacrificio siue p
f tacente sacerdocij dignitate clara.
Scandet cum tacita virgine pontifex
predicabor
g
Dicar: qua violens obstrepit aufidus
qua stiriculosa
h
Et qua pauper equę daunus agrestium
i
Regnator populorũ: ex humili potẽs
lyricum
Princeps eolium carmen ad italos
gloriam
l2
Deduxisse modos: sume superbiam
acquisitam apollinari
Quęsitam meritis & mihi delphica
placens p.n. muse
Lauro cinge volens melpomene comã.

Finit Tertius liber Carminum.

a LIBITINAM. Libitina lectꝰ est in quo mortui efferebantur. Dicitur autem vt multi volũt per cõ contrarium quod nemini libeat.

d VSQVE ego postera. Ordo est ego recena crescam postera laude.

e DVM capitolium. Sentẽtia est Dum imperium romanum durabit quod eternum futurum tacite innuit. Sic Vir. Dum domus ęneę capitoli immobile saxum accolet.

f SCANDET. sacrificaturus ioui optimo maximo.

g AVFIDVS. Fluuius est apud cannas apulie vicum de quo Silius li. x. scribit.

h DAVNVS. Apulie fluuius a dauno rege.

i EX humili potens. Ordo est: ego ex humili ideſt vili genere potẽs princeps ideſt primos dicar de duxisse ad italos modos eolium carmen ideſt lyricum lesboum alchaicum alceum quippe imitatus est lesbium. lesbos autem in eolia regione est de qua latius supra.

k SVME superbiam. Ordo est. Melpomene sume superbiam que sitam meritis & volens cinge mihi comam delphicam lauro. tanquam cui placuerit laurus delphica consecrata, appollini vel poetis.

Argumentum odes Prime Quarti Voluminis.

p Roposuerat velle poeta lyricis finem imponere vt Tertij libri finis ostendit. Sed tamen quum venus eum iterum aggrederetur quamquã natus annos quinquaginta rursus ad lyrica redijt. Itaq; hac prime quarti voluminis ode Venerem ipsam precatur: ne amplius in eum seuiat sed in iuuenes potius lusibus aptiores. Ad ligurinum postea puerum sermonem vertit dicens quo modo eũ nocturnis somnijs videt: & captum retinet fugientemq; etiam sequitur. Hoc dicit.

Ode. i. Ad Venerem

quia diu a bella in me cessasti

k

i Ntermissa venus diu

q. d. iterum cogor scribere cum iam deseruerim

l

Rursus bella moues: pce p̃cor p̃cor

ostendit causam qua possit remoueri venus vt sibi parcat

Non sum qualis eram bone

dominio

m

Sub regno cinere: desine dulcium

k INTERMISSA diu venus. Excusat grandiorem ętatem eamq; amoribus aptã dicit. hortatq; venerem vt petat paulum maximum iuuenum & rebus amatoriis aptum.

l BELLA. Idem inquit Ouidius Militat omnis amans et habet sua castra cupido.

m CYNERE. Ea quidem olim ipsius amica fuerat.

crudelis vide latius ode.xix.li.i

Mater seua cupidinum

quibus quinquaginta anni efficiuntur

n voluptuosis

Circa lustra decen flectere mollibus

q.d.relinque inabiles

Iam durum imperijs.abi

venerem

Quo blande iuuenum te reuocant pces.

magis idoneo tempore

p

Tempestiuius in domo

nitidis aut pulchris aut regine veneris dedicatis

Pauli purpureis ales oloribus

delectabere quia nobilis z diserrus fuit

conuiuando

Commesabere maximi:

sedes amoris

q

Si torrere iecur queris idoneum:

s.paulus in flore iuuentutis

r

Nanq; & nobilis & decens:

mestus ab eloquentia cum laudat et

o picrate

Et pro sollicitis non tacitus reis

finitum p infinito

virtutem

Et centum puer artium

s

Late signa feret militię tuę.

pro quandocunq;

v

Et quandoq; potentior

p deriserit

rivalis

Largis muneribus riserit emuli.

x

Albanos prope te lacus

sc3 paulus

y enea

Ponet marmoream sub trabe cypria

.i.plurima ex thure sacrificia

Illic plurima naribus

z

Duces tura:lyreq; & berecynthie

cu ven°.

Delectabere tibię

Mixtis carminibus non sine fistula

a

Illic bis pueri die

Numen cum teneris virginibs tuum

pulchro.

Laudantes pede candido

p saltorum saltabunt

b

In morem salium. ter quatient humū

f ET pro sollicitis &c. Causidi; cum oratorem ostendit paulum.

r SIGNA feret. Ouidius quoq; li.i.de re amo. ait. Parce tuum vatem sceleris damnare cupido. Tradita qui toties te duce signa tuli.

v ET quandoq;. Ordo est et potentior largis muneribus emuli quandoq; riserit. Addit & quintū quod multum in amore valet. nā pecunie omnem expugnant pudicitiam. quod danaes exemplum indicat. Hinc Ouidi. Ipse licet venias musis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foras.

x LAcus albanos. In albano mōte lacus est vbi paulū dicit optima preda posse dere. vnde effusiores ad cultum veneris & amoris expensas promittit.

y PONET marmoream. Marmoreum veneris signum & templum deorum statuet.

z BERECyNTHIE. Vel quod ab ipsa dea inuenta sit. vel quod illius sacris adhibebatur.

a ILLIS bis pueri. In honorem veneris secūdo in die promittit pueros saltaturos. & salios.

b IN morem salium. q.d. non minori pompa quam salii.

n LVSTRA decē. ideſt annos quinquaginta. Ouidius itē in ibin ait. Tempus ad hoc luſtris bis iam mihi quinq; peractis.

o IAM durū. methaphora eſt a quadrupedibus que adulta non facile domantur.

p TEMPESTIVIVS in domo Ordo eſt. Venus tu ales oloribus purpureis ideſt volucris et alas habens propter olores ſuperius enim oſtenſum eſt olores ducere & comitari veneris currū. ſi queris torrere idoneum iecur tempeſtiuius ideſt aptius commeſabere in domo pauli maximi.

q TORRERE iecur. Adurere. Vñ Ouidius li.iii. de amo. inquit captaq; fœmineus corpora torret amor.

r NAMQVE nobilis. Nam nobilitas & pulchritudo & virtus et poſtremo eloquentia amantes cōmendat. hec dido enumerat apud Virgiliū in ęnea. Nam de pulchritudine ait herent fixi pectore vultus de eloquentia verbaq; adiungit virtutem cum ait. Multa viri virtus animo. Adiungit nobilitatem vt multuſq; recuſat gentis honos.

c IAM nec spes.q.d. ea etate iam sum qua homines a puellis fastidiuntur. Qua ꝓpter nulla mihi spes est vt possim credere si quam amē mutuo me ab illa amari.

d NEC certare. Ponit oīa que iuuenē decent senem vero dedecent

e CVR ma.ra.me.ge.lach. quod solet his accidere qui vehementi amore repente saucii sunt. Sic & Vir. Didonem inducit a principio amoris. nam post verba cum sorore habita ait. Sic affata sinus lachrimis impleuit ab ortis.

f INTER verba cadit. Indicium est nimii amoris. subito interloquē dum tacere. vt incipit effari media q; in voce resistit.

horatium

Me nec fœmina nec puer

amoris

c

Iam nec spes animi credula mutui:

contendere

d delecta

Nec certare iuuat mero.

coronare recentibus

e

Nec vincire nouis tempora floribus

p.n. adolescentis

e

Sed cur heu ligurine. cur

non amoris paruitate. sed etatis verecundia. cui non flere conueniat ꝑ amore

Manat rara meas lachrima genas:

diserta

Cur facunda parum decoro

f q. in medio sermone deficit

Inter verba cadit lingua silentio:

nam qd vigilantes vehementer aut cupimus aut timemus idem dormientibus sese offert

Nocturnis ego somnijs

Iam captum teneo: iam volucrem seq̄r

h

Te per gramina martij

i fortia fluuiales

Campi te per aquas dure volubiles.

g NOCTVRNIS ego somniis Dicit se ligurinū semper ex desiderio somniare vt sit terrore quodā mentis imaginari eum. q. diu quesitum. & tandem iuuentum velut alitem ex ipso volatu complexū.

h MARCII cāpi gramina. Gramina inquit quoniam erāt ibi perhennes herbe coronatiq; vsq; ad fluminis alueum colles Auctore Strabone li. v.

i PER aquas. Tyberis qui iuxta campum martium fluit. nam adolescentes variis certaminibus se in campo martio exercebant. & in propinquo flumine nare discebāt.

Argumentum odes. II.

p Indarum thebanum nouem lyricorum principem maxime laudat: quem etiam nulli imitabilem asserit. hinc cigno eum comparat: se vero api: Antonium postea. M. Antonij filium & poetam celebrat dicens illum cęsaris gesta maiore plectro cantaturum vota demum persoluenda ob Augusti incolumem reditum memorat. Hoc dicit.

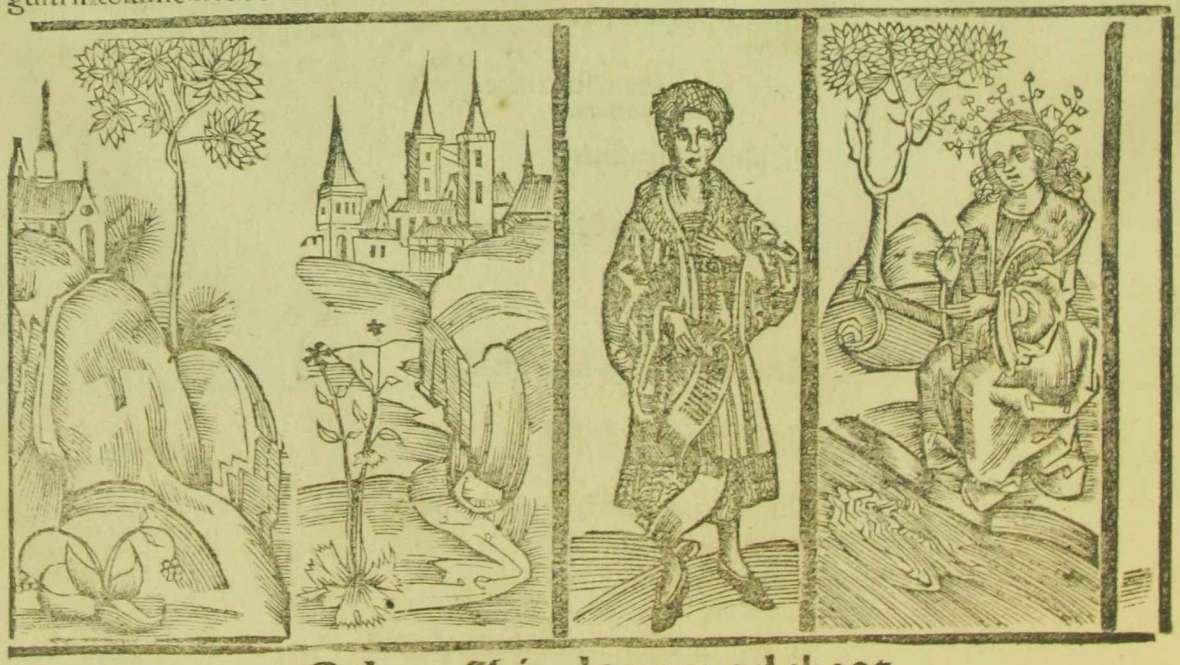

Ode. II. Pindarum celebrat

l PINDARVM qsquis. Pindarus thebis oriundus cūq; Alexander macedo thebas rapet pidari vatis familie penatibusq; iussit parcere. vt scribit Pli. li. vii. Sensus autem est si quis adeo audax sit. vt nitatur imitari pindarum. is proecto senciet nō aliter suos cogitatus irritos futuros quam senserit Icarus qui cū volare nesciret in mare decidit.

m OPE dedalia. Quo pacto dedalus sibi & Icaro filio suo alas fabricauerit superius patuit li. i.

n DATVRVS nomina. Vt fecit Icarus cuius casu dictum est mare icarium. qui volet ergo emulari pindarum. non gloriam sed dedecus potius subibit.

o MONTE decurrēs. Pindarici spiritus magnificentiam et rerū verborumq; copiam velut quoddam eloquentie flumen exundanti imbrium copia animi cōparat.

p IMBRES. Ordo est. quem imbres aluere super notas ripas.

q AVDACES dithyrambos. Metri genus in bachi honorem. Ideo autem audaces dixit. quia ceteris rithmis vehementiores sunt.

r NVMERISQVE lege solutis idest rithmis. qui non ex pedum lege sed concentu vocis sunt. vnde Vir. Numeros memini si verba tenerem. Ergo in dithyrambis querebant modulationem solum nō habita pedum ratione quoniā magna licentia est in his versibus variare metrum itaq; extant qui idcirca dithyrambros dici velint. quoniam poetę licet vti alio hostio. nā hoc vocabulum grecę ingressum significant.

s SEV deos. Scripsit enī pęanas idest deorum laudes & apollinis.

talem poetam sequi

p Indarū quisquis studet emulari

Iule ceratis ope dędalia

conatur pspicuo

Nittitur pennis vitreo daturus

mari

Nomina ponto.

o sicut p

Mōte decurrēs velut amnis imbres:

auxere

Quem super notas aluere ripas

ppter diluuium

fluit

Feruet immensus ruit & profundo

sententijs grauibus.

Pindarus ore.

corona

Laurea donandus appollinari

siue admirabilia

q

Seu per audaces noua dithyrambos

velut vates rapitur

r

Verba diuoluit numerisq; fertur

Lege solutis.

siue

s t

Seu deos regesq; canit (deorum

ff

Sanguinem) per quos cecidere iusta

illi populi.

Morte centauri cecidit tremende

v

Flamma chimerę.

Siue quos elea domum reducit

qui pugnis certat q equestri certamine exercetur

x

Palma celestis pugilemq; equumue

statuas intelligit

y

Dicit: & centum potiore signis

laudes eorū accipit

pyndarus

Munere donat.

z

Flebili sponse iuuenemue raptum

describitiut viri plorantur sapientiam virtutes morales plangentibus sponsis

Plorat & vires animumq; moresq;

p bonis

Aureos reducit in astra nigoq;

habet inuidiam nigro orco

Inuidet orco.

thebanum eleuat

a

Multa dirceum leuat aura cignum.

b

Tendit antoni quotiens in altos

horatius

c

Nubium tractus ego apis matinę

More modoq;

t REGESQVE. Laudauit enim in olympicis hieronem sicilie regē herculem Theseum. perithoū qui centauros vicerunt de quibus li. i.

v CHIMERE. quo pacto bellorophon chimerā domuerit supra patuit li. i.

x PALMA celestis. Propter honorem numinum quibus ludi exhibebantur. Vel quia in maximo honore victores habebantur.

y ET centum potiores signis. Dicit magis illustrari honore quem pindarus carmine suo agonistico celebret quam si cētum statuis honoretur.

z FLEBILI sponsę. Etiā in epithauiis pindarū significat magnū cum aut iuuenem fortem. aut puellam mortuam fuisse describit. & alicui⁹ adolescentis morte facit spōsam deceptam quē inferis subducit & dat imortalitati laudando.

a DIRCEVM cignum. Thebanum pindarū intelligit a dirce fonte & quia thebanus pindarus fuit Ideo dirceum cignum dicit a suauitate vocis siue carminis.

b ANTONI: Apostrophat ad Antonium quem alloquitur volētem pindarum imitari.

c EGO apis matinę. Quia cigno pindarum cōparauerat se api cōtulit pro paruitate in calabrię saltu matino pascenti. de quo legitur iā calidi lucent buceta matini. Fugiēs ergo arrogantiam api se cōparat. que & circa terram volat. & amenitate florum depascitur.

Grata carpentis thima per laborem
quia aquis abundat

Plurimum circa nemus uuidiq;
magni laboris
humili ingenio

Tyburis ripas: operosa paruus
compono.

Carmina fingo
tu antoni
v stilo

Concines maiore poeta plectro
augustum
vacat

Cęsarem quandoq; trahet feroces
ad arcem capitolinam debita
c

Per sacrum cliuum merita decorus
laurea corona.
f

Fronde sicambros
cesare
g

Quo nihil maius meliusue terris
ppicij

Fata donauere boniq; diui

Nec dabunt: quamuis redeant in aurũ,
antiquũ.

Tempora priscũ.
ti.publicas ferias
h

Concines lętosq; dies & urbis
.i.de

Publicum ludum super impetrato
i

Fortis augusti reditu forumq;
priuatum

Litibus orbum
.i.tale vt dignũ sit
h qõ audiatur

Tum meę si quid loquar audiendum
adderur tuo poemati
l

Vocis accedet bona pars & o sol
a periculis ere
pro

Pulchro o laudande canam recepto
ego horam

Cęsare fœlix,
vox letitie.
m

Teq; dum procedis io triumphe

Non semel dicemus io triumphe
nota figura vt pars in frusta secant p.dũ

Ciuitas omnis dabimusq; diuis
reditum enim
prestantibus.

Tura benignis,

d CONCINES maiore. Concines ergo inquit. hoc est cãtabis nobiscum tu antoni maiore plectro ideſt meliore opere victorem cesarem per sacrum capitolii diuũ captiuos siccambros pro triumpho trahentem.

e PER sacrum cliuum. Cliuus quidem erat publicus non longe ab eo loco incipiens ubi pons erat sublicius qui iam sancte Marię vocatur vt aiunt quo iter ab initio in fora ducebatur. De quo Ouidius. i. fasti. inquit. Vtq; leuis custos armillis capta sabinis ad summę tacitos duxerit arcis iter.

f SICCAMBROS. Augustus germanos vltra albim submouit ex quibus Sueuos & Siccambros dedentes se traduxit in Galliam. atq; in proximos rheno agris collocauit Auctor est Suetonius. Latius tamen Lucius florus scribit. Feroces autem ideo dixit quia antequã caperentur centuriones romanos qui ad stipendia missi erant tentos crucibus defixere.

g QVO nihil. Nec aureo seculo similem cesari virtũ natus. uisse aut nasci potuisse dicit si in eum statũ tempora recurrant.

h CONCINES. Repetitio est. canes etiam dies festos et ludos publicos quos populus romanus pro reditu cęsaris vouebat.

i FORVMQVE litibus orbũ. Hoc dicit propter ferias. Nam aliquando propter aliquem tumultum cessabat pretor a iure dicendo & illa vacuatio iusticium dicebatur. Aliquando propter magnam aliquam felicitatem & ille feriedicebanť que erant imperatiue. Nam feriarum alie dicebãtur statiue. que erant omnibus comunes & certis mensibus ac diebus celebrabanť et in fastis adnotate erant. vt agonalia carmentalia. & lupercalia. Alie erant conceptiue que & ipse quotannis a sacerdotibus vel magistratibus concipiebantur. sed non semper incertos dies vt superiores. vt sunt latine sementine paganalia & compitalia. Alie sunt imperatiue. Verũ iste nec certis diebus nec semper singulis annis imperabantur. Sed imperabant illas consules aut pretores quocięs aut victoria. aut aliquid letũ veniebat vt he de quibus nunc poeta meminit. Alie denięq; sunt nũdine paganorum & rusticorum quibus cõueniunt negociis propriis vel mercibus prouisuri.

k TVM meę si. Sub fuga arrogantię etiam laudes cęsari dicturũ promittit vt Vir. O mihi tam longe maneat pars vltima vitę. Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

l O SOL. Solem pro die posuit quo victo cęsar ingressus est Vir. Tris adeo incertos cęca caligine soles eramus.

m IO triumphe. Ad ipsum quasi triumphũ loquitur sacra inuocatione. quę io dicebatur. vt io matres audite.

n TE decem tauri. Hoc ad iuliū dicit. Ad honorem eni maiorū numinum pertinent siue potentium personarum. si magnis victimis immoletur. vt & maxima taurus victima.

o LARGIS herbis. Vt ostendat diligenter a se nutriri vt hostia pinguior sit.

ulium
n
Te decem tauri totidemq; vacce:
horatium
Me tener soluet vitulus relicta
o
Matre qui largis iuuenenescit herbis
a me diis pmissa
In mea vota
p
Fronte curuatos imitatus ignes
Tertium lune referentis ortum
q signum
Qua notam duxit niueus videri
Cetera fuluus.

p FRONTE curuatos. Ostendit in eo talia esse cornua. qualia videmus in luna in tertio die a suo nouilunio.

q QVA notam duxit. Vitulum fuluum designat sed cui ex albo in fronte nota sit.

Argumentum odes. III.

p Robat quencunq; nascentem Melpomene placido lumine viderit nulli rei vacaturum preter quam poetice: indeq; nobilem fieri. vt et sibi accidit qui quidem a romanis inter vatum choros ponebat: Cūq; digito etiā mōstraretur viueret & placeret Melpomenes munus & beneficium esse asserit. Hoc dicit vsq; ad finem.

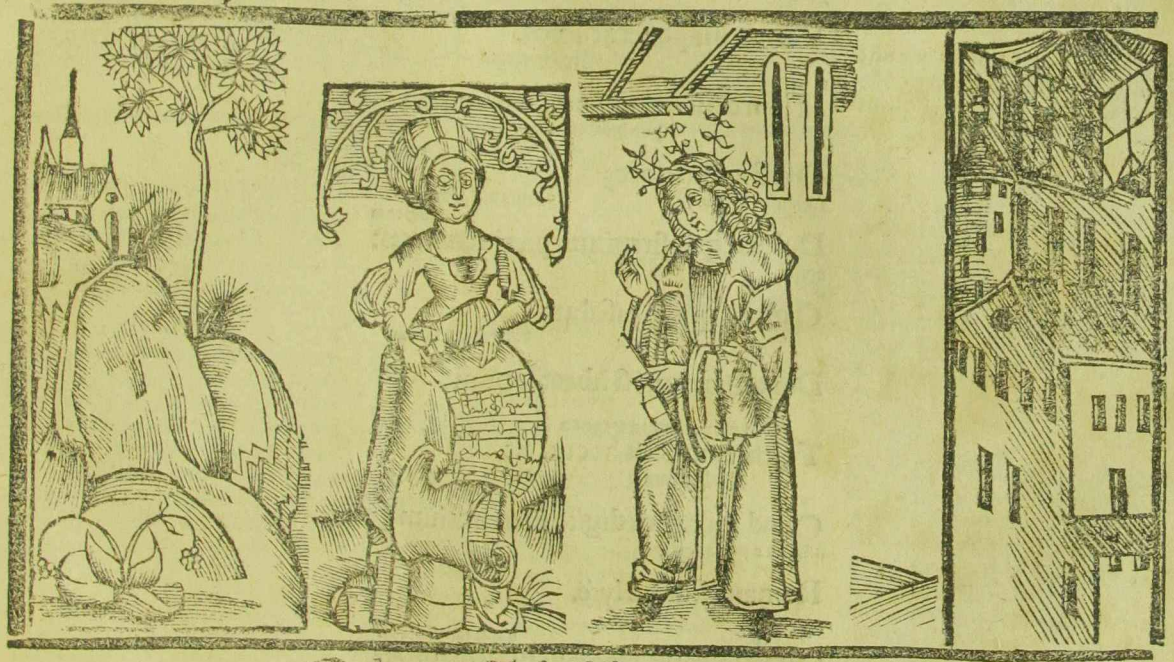

Ode. III. Ad Melpomenen.

r QVEM tu mel. Quāuis solus homo ex cūctis aiantibus si iuris sit ꝓpter animi diuinitatē & liberū sibi a rerū oium cōditore cōcessū arbitriū. tn̄ non parū in multis rebus interest quo sydere. natissimus Nā & si nulla vi stellarū. aut in virtutē aut viciū inuiti trahi possum⁹ nisi noster accedat assensus. tamen in his que corporis & fortunę sūt nō isulse dixit Iuue. Distat eni que sydera te accipiāt mō primos incipiētē edere vagit⁹. et adhuc a matre rubētē quietiā et acumē ethebetudinē igenii nō minima ex pte dāt stelle. Ergo si quē a genesi sua melpomene. i. cōfiguratio illa stellarū. vn̄ hec studia dant benignitate aspexerit. hic profecto reliquis studiis cōtēptis totū se musis tradet. quo in loco se in musas gratū ostēdit poeta cū quicquid in se boni habeat. id ab illis esse fateat. hac ode signat et affirmat studio poetico deditū nulli posse alii rei vacare. deinde deorum subiungit laudes.

r p. n. muse ad quam scribit
q Vem tu melpomene semel
Nascentē placido lumine videris.
qui deditus ē arte poetice s .i. labor susceptus in ludis ischmijs.
Illum non labor ischmius
larum faciet .i. q nec equestri carmine enitescat
Clarabit pugilem: non equus impiger
quadrigali certamine
Curru ducet achaico
disciplina militaris.
v delphica lauro,
Victorem: neq; res bellica delijs

s LABOR isthmius. Isthmos aliter terra angusta inter duo maria. vt inter ęgeum & ionium. vbi sita est corynthus ibi aūt isthmia celebrabant. Ludi quidē in honorem neptunii.

t CVRRV achaico. Currule certamē itelligit in pisea regiōe apud eliden de quo latius ode. i. li. i.

v NEQVE res bellica. Ordo est Illum quē tu o melpomene nascentem videris placido lumine non labor isthmius clarabit pugilem. & non impiger equus ducet victorē in curru achaico. neq; res bellica ostendet capitolio ducem ornatum deliis foliis. idest phoebeis. idest non ducet triumphantem in capitolium quia cōtuderit tumidas minas regum. idest compresserit minantes. & superbos reges.

x QVOD regnũ tumidas quod vinctos reges in triumphi pompa ad capitolium ducat. nam & victores duces lauro coronabantur.

y SED que tybur. q.d non his omnibus fortibus factis claruerit sed descriptionibus locorum vel fulminum per poeticam nobilitatẽ

z ROME principis vrbiũ. Augustum vel priuignum eius significat. siue posteritatem romanam a qua se inter poetas numerãdum promittit.

a ET iam dente. In virtute se & laude ait maleloquia & inuidiam superasse. Salustius gloria inuidiã vicisti.

b O MVTIS. O musa que potentia tua & muta animalia oblectare facis. aut propter Arionem quem cythara in mari canentem delphines secuti dicuntur. Virgil. Orpheus in syluis inter delphinas arion.

c TOTVM muneris &c. Totum hoc quod monstror a pretereuntibus digito fidicem romane lyre idest poeta lyricus in romana lingua & quod spiro. i. viuo. et qd placeo si placeo. idest verũ est quod placeam. est tui muneris idest munus mihi ad te datum.

d QVOD spiro. idest viuo. sed non dixit viuo nisi quod sum in aliqua fama. Nam qui sine fama degunt illorum vita morsq; vt ait Salustius iusta quoniam de vtraq; siletur.

Ornatum folijs ducem
superbas
x
Quod regum tumidas cõtuderit minas
Ostendit capitolio.
apud quas solent poete componere.
y
Sed que tybur aque fertile prefluunt
dense
Et spisse nemorum comę
component
.i. alcaico vel lesbio
Fingent eolio carmine nobilem.
z
Rome principis vrbium
.i. romana stirps
Dignatur soboles inter amabiles
poetarum
Vatum me ponere choros.
ego horatius
a
Et iam dente minus mordeor inuido
pulchre et dulcisone.
O testudinis aureę
scz musici fontes
o musa melpomene
componis
Dulcem que strepitum pieri temperas:
musa
b
O mutis quoq; piscibus
dulcedinem cantus
Donatura cigni si libeat sonum
c
.i. munus mihi a te datum
Totum muneris hoc tui est
ego horatius
Quod monstror digito p̃tereuntium
.i. lyricus poeta.
Romane fidicen lyre.
d
q.d. si tantũ placeo
Quod spiro: & placeo: si placeo: tuũ est.

Argumentum odes. IIII.

h Ac ode & aquile & leoni comparat Drusum tyberi fratrem ob eius in hostes strenuitatem domuerat nãq; rhetos & Vindelicos: eiusdẽ quoq; maiorũ gesta in ei⁹ etiã laudẽ cõmemorat. h.d.

Ode. IIII. de Drusi Laudibus

c QVALEM ministrum. Drusum laudat priuignum Augusti. cuius gratia institutum suũ quartum hunc librum scribendũ suscepit. Drusus in alpibus rhetos vindelicos populos asperrimos superauit. Comparat ergo illum Aquile & leoni. quorũ altera inter aues alter inter quadrupedes regnum obtinet. Ordo. Qualem alitem ministrum fulminis. Cui iupiter rex deorum permisit regnũ in vagas aues. Expertus fidelem in flauo ganimede. olim iuuentas & patrius vigor propulit nido laborum inscium & c.

d FVLMINIS ministrum. Negant solam aquilam vnquam fulmine exanimatam. ideo armigerã iouis consuetudo indicauit vt pli. libro. x.

e PREMISIT regnũ. Rex auiũ appellatur hic ales quoniam ceteris omnibus sit generosior. & altius omnibus volet.

c d aquilam

q Valem ministrum fulminis alitẽ

qa incertis sedibus vagantur.

Cui rex deorꝝ regnũ ĩ aues vagas

e

Permisit expertus fidelem

pincerna deorum

Iupiter in gaminede flauo:

nam non degenerat a parente

Olim iuuentas & patrius vigor

in metaphora aquile pdurauit.

dicendo nidum laborũ ꝑ familia nobillũ f

Nido laborum propulit inscium

simile vt ruit imbriferum ver

Verniq; iam nymbis remotis

inconsuetum nisum ad primos volatus aquile adhuc aerem ꝛ ventos timentis

Insolitos docuere nisus

g vt agnos rapiat.

Venti pauentem: mox in ouilia

Demisit hostem inuidus impetus

abstantes.

Nunc in reluctantes dracones

vt sit sibi esca

belli

Egit amor dapis atq; pugnę.

pinguis

h

Qualemue lętis caprea pascuis

Intenta: fulue matris ab vbere

Iam lacte depulsum leonem

adhuc inconsueto ad predam

i

Dente nouo peritura videt:

f INSCIVM laborũ. Quia nõdum volauerat. vnde addidit insolitos nixus. q. d. quod sit opus maiori nixu. quia insolens volandi sit.

g MOX in ouilia. Vt agnos rapiat. In quo notat generositas. quia in primis volatibus adhuc inscia rerum sola generositate talem predam petat.

h QVALEMVE lętis. ordo est. qualemue leonem iam lacte depulsum ab vbere fulue matris caprea intenta lętis pascuis videt peritura nouo dente. Alia comparatio & in omibus superiori similima. Ergo talem videre rheti drusum. qualem leonem videt in letis pascuis caprea intenta propter timorem ab vbere fulue matris leonem iam depulsum lacte. idest qui ad florentem validamq; ętatem ex minori iam peruenit Videt ergo hunc caprea peritura nouo dente idest dẽte leonini catuli nondũ in alia preda exercitato.

i NOVO dente. Adhuc enĩ nunquam cędem commiserant leonis parui dentes.

populi illi

Videre rheti bella sub alpibus

Drusum gerentem vindelici (quibus

Mos vnde deductus per omne

Tempus amazonia securi

Dextras ob armet querere distuli)

Nec sciri fas est omnia: sed diu

Latecq; victrices caterue

Consilijs iuuenis reuicte.

Sensere quid mens rite quid indoles

Nutrita faustis sub penetralibus

Posset: quid augusti paternus

In pueros animus neronis.

Fortes creantur fortibus & bonis.

Est in iuuencis. est in equis patrum

Virtus: nec imbellem feroces

Progenerat aquile columbam

Doctrina sed vim promouet insitam

Rectiq; cultus pectora roborant.

Vtrumq; defecere mores

Dedecorant bene nata culpe.

Quid debeas o roma neronibus:

Testis metaurum flumen & hasdrubal

Deuictus: & pulcher fugatis

Ille dies latio tenebris

optatus ab Augusto successor principatus eius fuit vocatusq; est tiberius cesar.

f FORTES creatur fortibus Laudat ;domum claudiorum ex qua isti orti sunt.

t NEC imbellem feroces. proverbialis sententia.

v DOCTRINA sed vim. Sententia est. Valere quidem multū in homine vim a natura insitam Sed tamen opus esse dicit vt ingenium illud naturale bonarū artium disciplina colatur nō enī virtutes in nobis a natura sunt. Sed vt ait Cicero. Extant ignicu li seminaq; virtutum. que & si efficacissima sint tñ nisi doctrina optimisq; moribus excitenī aut geanturq; facile extinguuntur.

x VTCVMQVE defecere. Sēsus est. Quod si boni mores quibus semina virtutum ad habitum, perfectum producūtur deficiant culpe. ideſt vitia dedecorant & deturpāt bene nata. ideſt illam probam vim nobisi nsitā quam seminat apollo quoniam deprauati mores illam obruūt Non enim sunt a natura virtutes. sed per bonos mores exercitatis actibus fiunt habitus qui virtutes sunt.

y QVID debeas o roma. Poeta in laudem drusi maiorū quoq; gesta commemorat.

z METAVRVM flumen. Metaurus fluuius est in vmbria vt scribit Pli. li. iii. ingrediq; mare adriaticum. Apud metaurū denicq; M. Liuius et claudius nero consules Astrubalem hannibalis fratrem vtilli se coniungerent ex hispania venientem occiderunt. cesis etiam. lvi. milibus hostiū. Captis quinq; milibus & quadringentis cum magna preda tum omnis generis tū auri argentiq;. Ciuium etiā romanorū qui capti apud hostes erāt supra quattuor milia capitū recepta. sed octo ferme milia romanorum sociorumq; occisa. plura etiam liuius li. vii. de bello punico secundo.

k VIDERE rheti. Hyperbaton longum superiori sensu respondet. Qualem aquilam vel leonem in bellis preda. talem drusum videre rheti vindelici barbarorum gentes.

l DRVSVM. Fuit is tyberii neronis et liuie drusille filius. frater q; tyberii cesaris. & augusti priuignus qui rhetos & vindelicos alpium populos domuit de quibus etiam Suetonius & Strabo lib. iiii.

m MOS vnde deductus &c. Hi vindelici ab amazonibus electi e suis sedibus et ex thracia in exiliū se contulisse alio inque iugis insedisse dicuntur et quod potissimum in se tela securesq; amazonū exptos fuissent ipsos vsum earum in bello accepisse.

n QVERERE distuli. Dicit autē poeta distulisse querere vnde illis mos. ideſt consuetudo deductus per omne tempus subarmet dextras amazonia securi. quia nefas sit scire omnia. Sed satis sibi esse scire. quod ipsi hactenus victores concilio drusi superati sint.

o NEC scire fas. Sēsus est. fas est non omnia scire. ideſt licet aliquid ignorare. consiliis iuuentis repressse. eo pertinet quod victrices late dixerat.

p SED diu lateq;. Magna ergo laus eius victorie. qua infinita hominū multitudo que semper victrix fuisset succubuerit.

q QVID indoles. Non potest poeta Drusum laudare vt filiū Augusti. ab eo educatum institutumq; dicit.

r QVID augusti &c. Duo fuerūt nerones priuigni augusti quorum vnum in domo tyberii claudii nerōis mariti liuia peperit. alterum in vtero ad augustum attulit. horum alter in germania morbo extinctus alter ad

victoria

a Qui primus alma risit adorea
crudelis hanibal

b Dirus per vrbes afer, vt italas
sicut ventus ille

Ceu flamma per tedas vel eurus
siculum mare.
.i. quam celeriter equitandus aufugit

Per siculas equitauit vndas

c prospera
Post hoc secundis usq; laboribus
iuuentus

Romana pubes creuit: & impio
clamore bellico

Vastata penorum tumultu
propicios

Fana deos habuere rectos:

d e
Dixitq; tandem perfidus hanibal
post diuturnum bellum

f
Ceruí luporum preda rapacium

Sectamur vltro: quos optimus
romanos

g
Fallere & effugere est triumphus
troia

h
Gens que cremato fortis ab ilio

Iactata tuscis equoribus sacra
eneam & ascanium anchisen & eneam.

Natosq; maturosq; patres
italicos

Pertulit ausonias ad vrbes,
ilex enim cesa ferro

i melius pullulat
Duris vt ilex tonsa bipennibus
.i. virides umbrose.

Nigre feraci frondis in algido

Per damna per cedes ab ipso
vires audaciam

Ducit opes animumq; ferro

k
Non hydra secto corpore firmior
nam iniquo animo
fert vinci vir fortis.

Vinci dolentem creuit in herculem

l populi illi
Monstrumue submisere colchi

m
Maius. echioniq; ue thebe.
romanum ferociores

Merses profundo pulchrior euenit

h GENS que cremato. Ordo est gens que fortis ab ilio cremato iactata a tuscis equoribus pertulit ausonias ad vrbes sacra & natos & maturos patres per damna. per cedes ab ipso ferro ducit opes animumq; & c. Sic Vir. Quos mille fatigant prelia necvicti possunt absistere bello.

i DVRIS vt ilex. Sensus est. Vt ilex quantomagis securibus cedi tur tantomagis corroboratur ac reuiuiscit. Ita romani per damna cedis suę fortiores effecti sunt. Ordo est. vt ilex nigra est frondis in algido feraci duris bipennibus tōsa

k NON hidra. Exemplo hydre etiam que excisis sub hercule serpē tum capitibus numerosior excre scebat oportuna comparatio. quia romanos vult intelligi cęde sui po tentiores fieri.

l MONSTVMVE submisere Colchorum quoq; monstro eos comparat. de qua re vide Ouidiū li. vii. metha.

m ECHIONIEVE thebę. Simi le et aliud exemplum draconis the bani quem cadmus occidit. cuius satis dentibus armati prodierunt ex quibus aliquos in sotietate con dendę vrbis cadmus dicitur asci uisse. de qua re Latius in. iii. metha. Hoc autem intelligi vult mirabile esse non deesse romanos tot bello tum cladibus acceptis.

a ALMA adorea. idest laude et gloria. nam adoream laudem siue gloriam dicebant. qui glorioſum eum putabant esse. qui farris copia abundaret vt festus ait.

b DIRVSq; vrbes. Sensus est quod hanibal victo Astrubale per italas vrbes fugit vt flamma per tedas. & eurus per mare siculum Quid autem actum ab hanibale deuicto astrubale sit. vide Liuium li. vii. ix. & x.

c POST hoc secundis'. In laudē drusi qui de Neronis genere descē dit commemorat ex quo hasdru bal occisus est & a nerone haniba lem iam mortuum fuisse & creuis se romanos.

d DIXITQVE tandem. Verba sunt hanibalis cum coactus est de fuga cogitare.

e PERFIDVS. Quia ipsius in stinctu post primum bellum fra ctis pacis conditionibus in bellū reditum est.

f CERVI luporū. Optime fu gientes ceruis. raptores lupis com parat.

g FALLERE & effugere. Ser ius est. FALLARE romanos et effugere illos erat aphris summe triumphus.

euincet antea inuinctum

n Luctere multa proruet integrum

quia ita pruet vt laudem mereatur

Cum laude victorem: geretq;

vtrum que ipsi romani milites apud coniuges suas ostentēt. an que coniuges eorū de maritis predicent

o Prelia coniugibus loquenda

ego hanibal

Carthagini iam non egó nuntios

ex victoria. vt post trebiensenm transimenen/se. canensemq; cōflictu misit.

p Mittam superbos: occidit occidit

q Spes omnis: & fortuna nostri

Nominis hastrubale interempto:

r Nil claudtę non perficient manus:

augustū intelligit

Quas & benigno numime iuppiter

ipsius augusti consilia

s Defendit: & cure sagaces

explicant periculosissima

Expediunt peracuta bella.

n LVCTERE. Pro lucteris idest si etiam lucteris. et pugnes. ipse proruet te victorem idest qui antea viceris.

o PRELIA coniugibus loquēda. hinc Ouidius ait. grata ferunt nymphe pro saluis dona maritis. Illi victa suis troica facta canunt. Et postea narrantis coniunx. pendet ab ore viri.

p OCCIDIT occidit spes &c. Hec reuera frequenter dixisse dicitur hanibalem cum caput fratris sui hastrubalis vidisset quod nero de industria allatum ex gallia ante castra eius nihil adhuc scientis de hac cęde proiici iusserat

q SPES omnis. erat enim Astrubal patre eodem amilcare genitus.

ęque dux impiger per tot in hispania annos. bello ro. exercitatus. gemina victoria insignis duobus ducibus cum exercitibus deletis vt liuius scribit li. vii. de bel. pu. secūdo.

r NIL claudie. Poetę verba sūt in laudem drusi domus claudię.

s CVRE sagaces. Occulte ostendit ad res magnas pagendas opus esse diuino auxilio. sed illud nunquam affuturum. nisi summam solertamq; curam adhibeamus. Naz vt ē apud Salu Non votis neq; suppliciis mulieribus auxilia deorum parantur. sed vigilando agēdo. & recte consulendo prospere omnia cedunt.

Argumentum odes. V.

a Bsentem ab vrbe Augustum ad reditum exhortatur. cuncti enim ipsum optabant cum presertim iam omnia bella quieuissent & pax vbiq;: nec timenda regio vlla romanis esset iam cunctis pene subactis. eum postea vti deum coli omnibus scribit: quod quidem ex historia sumpsit. nā Suetoni⁹ ait prouinciarū plerasq; sup templa & aras ludos q̊q; quinquennales pene oppidatim augusto. constituisse. Hoc dicit.

Ode V ad Augustum cesarem

ꝓpter eneam romulum ⁊ cesarem
a q̄ ingente iulia dij fuerunt. vocatiui casus

d Iuis orte bonis optime romule
totius

Custos gentis, abes iā nimiū diu
celerem,

b
Maturum reditum pollicitus patrum

Sancto consilio: redi
plus dixit, quam salutem,

Lucem redde tuę dux bone patrię
ad similitudinem p̄sentia tua

c
Instar veris, enim vultus vbi tuus
romano

Affulsit populo gratior it dies
contra vsum soles splendent

Et soles melius nitent.
sicut .i. odioso

d
Vt mater iuuenē quem not⁹ inuido

e
Flatu carpathij trans maris equora
demorantem

Cunctantem spacio longius annun
s. matris

Dulci detinet a domo:
nam precatur deos. ⁊ vota concipit

f
Votis omnibusq; & precibus vocat:

g
Curuo nec facilem littore dimouet.
ꝑcussa

h
Sic desiderijs icta fidelibus

augustum
Querit patria cęsarem:
ostendit causam tanti amoris esse, q̄d terra mariq;
i omnia cesaris virtute pacata sunt

Tutus bos & enim rura perambulant
dat vim rura qua rura fertilescant
noue felicitas dicta

Nutrit rura ceres almaq; faustitas
compressi enim ab eo fuerant pirate

Pacatum volitant per mare nauitę
omnes iam fidi sunt

Culpari metuit fides,
adulterijs

Nullis polluitur casta domus stupris
.i. consuetudo que a lege ꝓuenit

k l
Mos & lex maculosum edomuit nefas:
partu lauatam
significat

m
Laudantur simili prole puerperę:
q. d. nec differendo vindictam
prestat peccandi licentiam

Culpam pœna premit comes

a DIVIS orte. Ordo est. O optime romule orte bonis diuis &c. Est enim Augustus ortus ab ęnea romulo & iulio cęsare per adoptionem. nam reuera fuit filius acię filię iulię sororis cęsaris. Maxime autem laudes Augusti in hac ode exprimuntur. cū tanto desiderio populum ex illius absentia affici ostēdat. quod nūquā esset nisi sua multa maximaq; merita in patriam extarent. Miserat senatus. populusq; ro. legationes ad Augustum in transmarinis partibus diutius morantem vt quam primum reuerteretur supplicantes. verum cum diutius opinione moreretur. scripsit ad eum poeta.

b POLLICITVS. id per litteras vel oratores actū intelligamus

c INSTAR veris. Pro similitudine veris. quia lux dixerat superius. ideo comparationem verni tēporis posuit. Videtur autem non formam demonstrare. sed quantitatem hinc Virgili⁹ Instar montis equum diuina palladis arte. ędificant. Non enim formam montis. sed magnitudinem equum habuisse demonstrat. Est ergo poetę sententia. quod Augusti vultus tantum splendoris afferat. quantum affert ver ī anno. veluti dicat quod absente Augusto fuerit hyems. in qua omnia tenebre sunt. reuertente autem illo redeat ver. in quo & dies gratior est. & soles melius nitent scilicet quam cum abest.

d VT mater. Ordo est. Vt mater & votis omnibus & precibus vocat iuuenem cunctantem longius annuo spatio quem notus inuido flatu trans equora carpathii maris detinet vel destinat idest diuidit a dulci domo. Sensus autem est. ita patriā Augusti desiderare presentiā. sicut a matre reditus absentis filii consueuit.

e CARPATHII maris. Id mare tendit vsq; rhodum cætamq; ac ciprum vt Strabo docet li. iii.

f VOTIS omnibusq;. Tanquā vota pro reditu faceret. & omnia aduersa timeret.

g CVRVO nec facilem. Vt affectum desiderantis ostenderet. eas partes sollicite dixit attendi. a quibus sperat reuerti.

h SIC desideriis. Adaptat comparationem. Ordo autem est. Patria icta fidelibus desideriis sic querit cesarem. vt mater vocat iuuenē. quem notus destinet. cunctantem.

i TVTVS bos. Ostendit per cęsarem augustum omnia tuta esse. & crimina cuncta fugata Florus enim scribit quod augustus clauso iani templo conuersus ad pacē primum in omnia mala & in luxuriam fluens seculum grauibus seuerisq; legibus coercuit.

k MOS & lex. Mos est institutū patrum maxime pertinens ad religionem cerimoniasq; deorum vt Festus ait. quod idem Macrobius li. iii. Lex est recta ratio in iubendo & vetando vt scribit Tul. libro. i. de legibus.

☞ I MACVLOSum nefas. idē stupra & adulteria. nam eam legē tangit quam de adulteriis coercendis sanxit ea erat lex iulia vnde Trāquillus de augusto ita scribit leges retractauit. & quasdam ex integro sanxit. vt sumptuariam & de adulteriis. & de pudicitia de ambitu de maritandis ordinibus. De lege autem iulia Latius legito in Iuuenalis satyra secunda ibi scilicet vbi nunc lex iulia dormis.

m LAVDANTVR simile probe. Non enim nothi non spurii generantur. verum legittimi & genitoribus similes.

timeat
Quis parthũ paueat: qs gelidũ scythen.
n
Quis germania quos horrida parturit
augusto bellicose
Fœtus incolumi cęsare quis fere.
hispanie
Bellum curet iberie
finit
o
Condit quisq; diem collibus in suis
sine vitibus
Et vitem viduas ducit ad arbores.

p ad cõuiuia q
Hinc ad vina redit lętus: & alteris
r
Te meosis adhibet deum
augustum
Te multa prece te prosequitur mero
penatibus
Diffuso pateris & laribus tuum
s. quemadmodũ
s
Miscet numen vti grecia castoris.
Et magni memor herculis
t .i. dies festos
Longas o vtinam dux bone ferias
toto die.
Prestes hesperie dicimus integro
sobrii port ac madidi
Sicci mane die dicimus vuidi
subrer est .i. in occasum conditus
Cum sol oceano subest.

n QVIS parthum. Per augustũ prouincias deuictas enumerat Sẽsus autem est. nullas gentes incolumi cęsare formidare. Laudauit autem quod augustus tranquillitatem peperit. propter quã rura optime culta fertilem ferunt annonam Laudauit quod optimis legibus rem administrat laudat nũc quod non solũ bella cessant verum etiã quod omnis belli metus remotus sit. Nam & parthos & scytas & germanos & hispanos ita coherecuerat. vt nihil inde tenendum sit.

o CONDIT quisq; & c. sic Vir. cantando longos memini me condere soles. Condit diem abscondit solem & finit diem colendo agros suos. Id autẽ pacẽ vbiq; esse idicat

p HINC ad vina. idest a labore ad conuiuia.

q ALTERIS mensis. idest secũdis que in honorem deorum exhibebantur Duas enim mensas. adhibebant antiqui primam carnibus similibusq; rebus dabant. secunda vero pomis appellabantq; has secundas mensas bellaria. Et quia tunc optima vina dabantur appellabant vina preciosa bellaria bachi. Vir. Nõ ego te mensis et diis accepta secundis trãsierim rhodia.

r TE deum. Nam viuenti adhuc Augusto diuini honores instituti sunt. Vnde alibi. Presentiq; tibi maturos largimur honores.

s VTI gręcia. Sic a romanis promittit Augustum diis penatibus sociandum. sicut a gręcis hercules castor & pollux.

t LONGAS o vtinam. Ordo est. Sicci mane integro die dicimus o vtinã bone dux vel o bone dux vtinam prestes hesperie longas ferias vuidi cum sol oceano subest dicimus o bone dux vtim & c.

Argumentum odes. VI.

a Ppollinis hymnum poeta scribit: laudat enim illũ niobes prolem et tytion in latone matris vltõnem peremerit. quod item achillem cęteris maiorem militibus apud troiam occiderit. commendat deindi apollini sua lyrica: nam phœbus spm̃ phœbus carminis artem: phœbus poete nomen dederat sibi. hortat postea pueros puellasq; nobiles in apollinis & dyane laudes sua carmina decãtare. h. d.

Ode VI. De laudibus Apollinis.

☞ DIVE quem proles &c. Sunt qui credũt in ludis secularibus carmen hoc in apollinis honorem a poeta scriptũ. sed ludis in suo loco dicet. Interim quid sibi velit poeta inuestigemus. laudat Apollinem et in primis a pietate quã in matre vlciscenda adhibuerit.

a NIOBEA proles. Fuit niobe tantali filia que filios septem todidemq; filias peperit summo decore prestantes. tali prole superbiens admodum gloriabatur se latone preferens numero filiorum. itaq; ira motam fabulę latonam ferunt apollini vt niobes filios diane vt filias arcu interficerent mandasse. quibus matri obtẽperantibus contigit eodem tempore & abundare filiis nioben & carere. de quo ad plenum li. vi. metha. & diodo. li. v. & Gellius multa. ☞ Niobes autẽ funeribus superstes vidua mestaq; in tam grandem atq; obstinatam taciturnitatem deuenit vt pocius immobile saxum videretur quam femina. Quam obcausam a poetis fictum est. eam apud siphilum. vbi sepulti fuerant filii in lapideam statuam fuisse conuersam. durum est & odiosum plurimũ superbos non dicam tollerare. sed spectare homines mulieres autem fastidiosum. & importabile. (cum cente Iuuenale intollerabilius nihil quam femina diues) cum illos feruentis animi atq; elati vt plurimum natura produxerit. has vero mitis ingenii & remisse virtutis lauticiis potius quam imperiis aptas produxit. quamobrem mirabile minus si in elatas dei procliuior ira sit. & iudicium seuius. quotiens eas sue debilitatis contingat excedere terminos. vt insipiens Niobes fecit fortune lusa fallacia et ignara. quoniam ample prolis parentem fore non virtute parientis. sed nature opus esse in se celi benignitatem flectentis. Satis igitur illi ymo debitum erat. deo ex cõcessis egisse gratias. quam sibi diuinos qualescumq; honores quesisse. tanquam sui fuisset operis tam numerosam prolem atq; conspicuã peperisse. Quedum superbe potius quam prudenter operata est. egit vt infortunium viua fleret. & post multa secula suum nomen posteritati foret exosum.

b MAGNE lingue. idest superbię. vnde li. vi. metha. Niobe. Quis furor auditos inquit preponere visis. Cęlestes. aut cur colitur latona per aras. Numen adhuc sine ture meum est.

magnifice
a b
d Iue quem proles niobea magnę
vltorem stuprator
neũs grecus
c
Vindicem lingue: tytiosq; raptor
fere quasi.
Sensit & troię prope victor alte
ex phithia vrbe thessalie
d
Phithius achilles.
militibus
Ceteris maior tibi miles impar
s. dee
Filius quamuis thetidis marine
troianas
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.
achilles sicut comparatio pulchra
e
Ille mordaci velut icta ferro
illa arbor arbor alta vento illo
Pinus: aut impulsa cupressus euro
Procidit late posuitq; collum
Puluere teucro.
achilles.
f g
Ille non inclusus equo minerue
ociosos & quietos
Sacra mentito male feriatos
de hoc late li. ij. aene
Troas & lętam priami choreis
p fefellisset
h
Falleret aulam.
Sed palam captos grauis heu nefas heu
grecis
Nescios fari pueros achiuis
Vreret flammis etiam latitantem
Matris in aluo.
i
Ni tuis victus venerisq; grate
Vocibus diuum pater annuisset
variui casus meliori
Rebus ęnee potiore ductos
auspicio
Alite muros.

c TYCILSQVE raptor. quia voluit latone vim inferre. de quo vide ode. xiii. li. ii. Item li. iiii. ode. iii.

d PLITHIVS achilles. Ordo est. & plithius achilles ꝓpe victor altę troię miles ceteris maior tibi impar quamuis filius thetidis marinę. postea sequitur pugnax tremẽda cuspide quatere dardanas turres. Pithius autem dicitur ab vrbe phithia pue achilli subiecta fuit. de qua vide Strabonem li. ix. & plinium li. iiii.

e ILLE mordaci. Achilles ruẽs cadenti arbore comparat. de achillis autem morte vi. ode. xv. li. i.

f ILLE non inclusus. Ordo est. Ille achilles non inclusus equo mẽtito sacra mineruę &c. Ostendit autem achillem nõ fraude et clam sed aperte troianos potuisse opprimere. nisi apollo eum occidisset.

g EQVO minerue. Euersionem troie cũ sinone suo & equo ligneo ceterisq; omnibus que librum secũdum faciũt eneidos a pisandro pene ad verbum transcripsit Maro inquit Macrobius li. v. sat.

☞ MALE feriatos. Feriati sũt q̃ ferias & dies festos celebrant. ergo male idest in perniciem suam Nã celebrant eum diem in quo perituri erant. Virg Nos delubra deũ miseri. quibus vltimus esset ille dies festa velamus fronde per vrbem. laudat autem Achillis fortitudinem vt ostendat maius in troianos beneficium Apollinis fuisse.

h FALLERET aulam. Aulam sine dubio pro toto ilio positũ est. neq; enim solum regem fefellerant gręci adhibitus insidiis. verum totum populum.

i NI tuis victus. Sensus est. Viuẽtem achillem potuisse troianos ad vnum interimere. ita quod nec valuisser ęneas in latiũ pergere & vrbis rome conditores perducere verum diuum pater apollinis precibus & veneris motus ꝑmisit achillis interitum. quo ęneas romã vrbi fundatores generaret. Ordo autem est. ni diuum pater victus tuis vocibus o apollo & grate veneris annuisset rebus enee muros ductos potiore alite.

sonore
h nam ⁊ citharam pulsas ⁊ alios pulsare docet.
Doctor argute fidicen thalię
sic vir. cannicq; fluenta tyberic ac
delon maternam inuisit apollor.
Phœbe qui xantho lauis an ne crines
apulie. ⁊ ese intelligit q̄ p̄mus sit apud latinos lyricus
Daunię defende decus camenę
timbrbis
l
Leuis agileu.

q.d. diuinū illum furorem
m n
Spiritum phœbus mihi phœbus artem
Carminis nomenq; dedit poetę
primarie
Virginum prime puericq; claris
Patribus orti.

diane
o
Delię tutela deę fugaces
Lyncas & ceruos cohibentes arcu
lyricum carmen
p
Lesbium seruare pedem meicq;
.i. modulatorem lyrici carminis
Pollicis ictū.
appollinem latone filium
Rite latone puerum canentes
quia crescit ⁊ decrescit lunā q. nocte lucentem
Rite crescentem face noctilucam
rore nocturno nutrientem
q
Prosperam frugum celeremq; pronos
.i. sua reuolutione p̄ficere
r
Voluere menses.
a amabile
Nupta iam dices ego dijs amicum
r die singulo festum referente
Seculo festas referente luces
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis horati.

k DOCTOR argutę thalię li. i. ode autē. xxxiii. dictum est apollinem citharę eiusq; musicę inuentorem fuisse. thalia autem dicitur quasi capacitas. seu celebritas. quod in longum tempus poetarum laus parta virescat.

l LEVIS agileu. Agyla grece via dicitur. Porphirio autem scribit Varronem dicere quod ex responso oraculi inuitis publicis vrbis sue athenienses statutis altaribus sacrificare apollini instituerunt. & agyleum appellauere.

m SPIRITVM phœbus. Ordo est. O prime virginum & pueri orti claris patribus. appositio tutela delię de arcu cohibētis fugaces lyncas. & ceruos & c.

n ARTEM & nomen. Ergo omnia recognoscit ab apolline.

o DELIE tutela. Nam in tutela dianę. idest lune dicūtur pueri pro pter vim vegetatiuam que ita ab illa est. vt sensitiua a sole.

p LESBIVM pedem. Hortatur enim illos cantare suum carmen in apollinis & dianę laudes.

q PROSPERAM frugum. Luna enim nocturno temperamento maturandis frugibus moderatur vt Macrobius edocet. Virg. Quantum longis carpent armenta diebus. Exigua tantum gelida se nocte reponit.

r VOLVERE menses. Nam vt ad cursum solis annus. ita ad cursum lune mensis instituitur.

s NVPTA iam. idest postquam nupta eris. nam virgines grece & latina carmina & peanas canebāt.

t SECVLO festas & c. de seculari carmine. & ludis secularibus Latius videto post carmen epodon in carmine seculari.

Argumentum odes. VII.

Ac ode veris aduentus describitur. Ostenditur inde nil immortale & perpetuum esse ab exemplo varietatis temporum: ver enim hiemem fugat: ver estatem: estatem autumnus. autumnum iems: que tamen omnia vicissim redeunt: homines vero vbi semel occiderint perpetuo iacent in puluerem versi redituri nunquam. Cūq; etiam mortalium vita sit incerta & longe breuissima torquatū hortatur ad liberalitatem. nam illa sola heredis manus effugiunt: que amicis donantur. Cū itaq; ab inferis reditū sperare nō possit bonis suis nō amplius potietur: amicis ergo donandū donec vixerit. Hoc dicit vsq; ad finem

Ode. VII. ad Torquatum de liberalitate.

a DIFFVGERE niues. Non solum describit verum etiã depingit q̃ volatile sit tempus. & quam momentaneo interuallo fluat.

b MVTAT terra vices. Per rationem temporum dixit etiam ipsam naturam mutari.

c ET decrescentia ripas & c. Preter ripas eunt flumina quod significat ripas suas non excedere sed intra alueum labi.

d IMMORTALIA ne speres. Nil esse perpetuum exemplo varietatis temporum probat.

e FRIGORA mitescũt. Mirum poete ingenium qui cum ver ad voluptatem legentis latius descripserit. nunc velocitate orationis velocissimum temporis cursum ante oculos ponit.

quia aduentu veris fugatur hiems — que hiemali tempore aruerant.

a
d Iffugere niues redeũt iã gramina cãpis

Arboribusq; come

longiuscule, psequitur veris descriptionem

b c
Mutat terra vices & decrescentia ripas

inter ripas labuntur

Flumina pretereunt

de gratijs multa videto li. i. ode iiij.

Gratia cũ nymphis geminisq; sororib⁹ audz

quia iam frigora exclusa sunt

Ducere nuda choros.

quia alat

d
Immortalia ne speres monet ann⁹ & almũ

Que rapit hora diem.

p hieme posuit — ij enim veris initium p̃bent

e
Frigora mitescunt zephiris ver, pterit estas

Interitura simul.

Pomifer autumnus fruges effuderit. ⁊ mox

hiems — ab effectu — b

Bruma recurrit iners.

restaurãt

f — .i. vna cum suis cursibus celerrimis

Damna tamen sceleres reparãt celestia lune.

homines — ad inferos

Nos vbi decidimus

p vbi — g de his late superius

Quo pius eneas, quo tullus diues & ancus

nam corpus in puluerem redit

Puluis & vmbra sumus.

Est enim boni poetę & in rebus ociosis ociari. & in his que raptim gesta sunt precipiti quadã oratione ipsam celeritatem exprimere.

f DAMNA tamẽ. Sensus est. Quod temporum vicissitudines certo spatio mensium redeunt & reparantur. homines vero vbi semel occiderint nunquã redierint. Ordo autem est. tamẽ nos vbi dedicimus lunę celeres reparant celestia dãna. idest ipsorum temporum vicissitudines.

g TVLLVS diues. Propter amplam victoriam. quam de albanis reportauit nam & poro. ex albanis ciuibus quos in ciuitatem romanam recepit vehementer auxit. de quo Liuius.

h QVIS scit. Vite breuitatem & incertitudinē indscat. nam nemo in hoc orbe nascit qui non assidue videat mortē sibi paratissimā esse. nisi hoc ordinasset ille opifex rerū mūdi melioris origo aut nos in hoc orbe felicitatē nobis omnē propositā existimaremus. aut quantū sensu mouemur tantū saperemus & intelligeremus presentibus intēdentes. & paululū vel preterita vel futura sentientes. vt inquit Cicero. Corruūt ergo que sūt in hoc orbe singula. Nec cuiq; sue vite certus est dies vnus. Quid quod ea que videntur diutius duratura continuo dilabuntur. Cuncta defloreſcunt. & a mane ad vesperum concidunt. atq; alia vite pars aliam insectatur & pellit infantia. q. lepus puericiam quasi venatorem effugit puericiam pellit adolescentia. huic inuidet iuuentus hanc insequitur virilitas. hec a senectute fugatur senectutem predatur decrepitas. in quam fit vt deueniat vita nostra succumbercq; denicq; morti.

i CVNCTA ma. Torquatum ad liberalitatem hortatur. Illa enim sola heredis manus effugiunt que amicis donātur cū q; ab inferis reditū minime sperare possit bonis suis non amplius potietur ergo amicis donādum donec vixerit.

k CVM semel. Sensus est. Nō aliqua generis nobilitate. nō eloquentia non pietate ab inferis revocaberis inquit. non aliquorū

q.d. quis scit an eras victurus sit.

b Quis scit an adiiciant hodierne crastina vite

Tempora dij superi.

q.d. illud tuum erit tantum quo diu n viuis funeris fueris.

i Cuncta manus auidas fugiēt heredis amico

Que dederis animo.

l Cū semel occideris. & de te splendida minos

i iudex apud inferos

Fecerit arbitria

species p genere nobilitas eloquentia. potest

Non torquate genus. nō te facundia. non te

Restituet pietas.

m castum

Infernis neq; enim tenebris diana pudicum

p.n.

Liberat hippolitum:

p.n. dilecto

n Nec lethea valet theseus abrumpere charo

suo amico

Vincula perithoo.

deorum fauore.

l SPLENDIDA arbitria. Nō dicit cum splendidum ornatūq; fecerit minos indicio suo. sed cū de te splendide ac digne iudicauerit minos ita splendida arbitria. ad minois laudem & gloriam pertinet iudicantis non ad eū de quo iudicat Nō torquate genus. ideſt nobilitas. Nobilitas autem nihil aliud est quam quoddā splendidū decus in rebus prospicientium oculos morum facecia & affabilitate refulgens surgēs ex alicuius habitu ta animi voluntate. et opere pro viribus exercutioni mādata. sperandi vitia imitandeq; virtutis quod non aliter posteris heredi tario vel legatario. seu quouis iure alio liqui pōt. quā scientia aut ingeniū reliquat. hec non (vt rentur stolidi plurimi) regias inhabitat domos. seu in diuitiis et splendore vestiū delectatur. Nec ob preteritorum famosas imagines lares successorum incolit. sola quidem mentis puritate letatur et quocūq; vel vbicūq; sit. m NEQVE in tenebris diana liberat appollitū. Fabulose dicit hippollitū ab inferno reuersum. Aut nihil ad condicionē mortalitatis. pfuisse. quia ab equis suis tractus vite restitutus est dū in eandē fuisset fortē reuersus nec mortē ppetuo potuisset effugere n NEC valet. & c. Theseus & perithous amici fuerūt. quos dicit coniurata amicitia morti eripi nō posse. nā volētes. pserpinā rapere apud inferos remāserunt.

Argumentum odes. VIII.

a Sserit hic poeta se non pateras non era non tripodas non statuas donaturum. sed carmina tantū quibus sane perpetua maiorq; laus acquiritur: nam dignū laude virum musa emori vetat. H. d

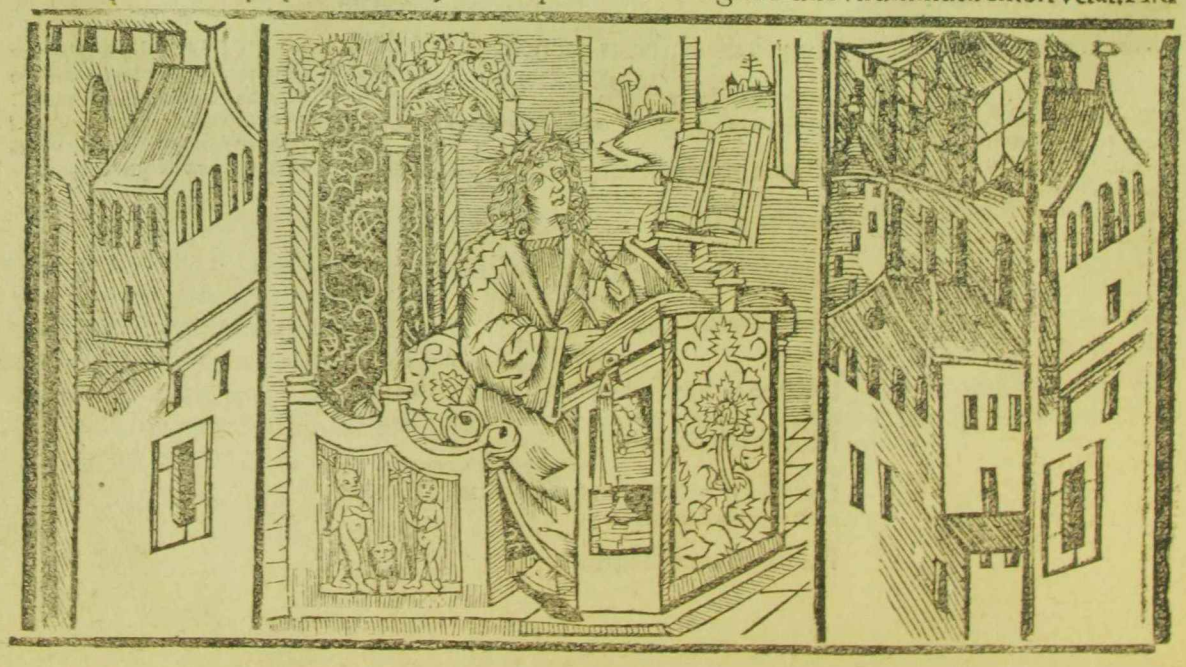

Ode. VIII. Ad Censorinum.

vasa argentea

n DONAREM pateras. Argumētū potest hic esse nihil esse quod mortales homines magis immortales reddere possit quā carmina. Poetarum enim tantū fuit ingenium vt ab homero fateatur Strabo. vel historicos vel philosophos vel legum latores suarum artiū vsurpasse primordia. Tanta deinceps facta carminis celebritas. vt sine carminib⁹ vel ipsa quidem sacra in templis non sint pretermissa Quodvt instituit apud suos Dauid ille rex deo gratissimus sic & in hodiernum vsq; diem obseruant omnes christiani.

o TRIPODAS. Trium pedum mensas pulcherrimas. vnde Agamennon inter alia dona achilli miserato ob briseida Tripodas septē pondere & arte pares. Erat autem donū apud grecos egregium.

p PESSIMA. Vilia de carminibus dicit. ideſt si diuicias haberem. carmina non donarem.

q PARRHASIVS. athenien⁹ pictor ac primus qui capillos in picturis distingueret. et varios in facis vultus faceret. et modo acrem modo letum pingeret & currentes itavt in cursu sudorem emittere videretur vide Pli. li. xxxv. c. ix.

r SCOPAS. Fuit is marmorarius optimus certans cū praxitele fecit autē dignissima opa de qbus legito Pli. li. xxxvi. c. v.

s HEC vis. vt predicta donare queam.

t NEC tibi animus talium &c. Sensus est. nec ego talia largiri possum nec si possem tu ea desiderares vt qui carmina diuitiis omnibus antefers.

n
d Onarem pateras gratacq; cōmodis
statuas

Censorine meis era sodalibus
mensas
o ephyreesis.
Donarem tripodas premia fortium
graiorū oprata liprore.
p
Graiorum neq; tu pessima numerum:
si essem diues .i. rerum arte fabricatorum

Feres diuite me scilicet artium
athenensis pictor signorū.
q hoibus dimulgauit sculptor
r
Quas aut parrhasius protulit aut scopas
scopas parrhasius

Hic saxo liquidis ille coloribus
penitus pingere

Solers nunc hominem ponere nunc deū.
pingendi
s t
Sed non hec mihi vis nec tibi talium

Res est: aut animus delitiarum egens
s. tu censorine. nos poete
Gaudes carminibus: carmina possumus
.i. quam preciosum munus sit
t
Donare: & precium dicere muneris
litteris palam porrectis

Non incisa notis marmora publicis
carmina q carmina
v
Per que spiritus & vita redit bonis

x
Post mortem ducibus: non celeres fuge
ducis carthaginensis
Reiectaq; retrorsum hannibalis mine

Non incendia carthaginis impie
scipionem significat
y
Eius qui domita nomen ab africa
quia africanus dictus est. vt salust. cui postea j africano cognomen ex virtute fuit.
Lucratus rediit: clarius indicant
muse
z
Laudes quam calabre pierides: neq;
si non contineantur charis vel libris

Si charte sileant quod bene feceris

a b
Mercedem tuleris: quid foret ilie
morris
romulus c
Mauortisq; puer si taciturnitas

Obstaret meritis inuida romuli?

ET preciū dicere muneris ideſt dicere carmina esse preciū muneris. ac si diceret preciosum munus aiteni Oui. li. i. de amore. Ergo cū fælices cum dens patientis aratri. depereant quo. carmina morte carent. Cedant carminibus reges. regumq; trium phi'. Cedat & auriferi ripa beatagi.

v PER que spiritus &c. Per tituloſ enim ſepulchrorum viuere quodammodo videntur ſtre nuiſſimi viri. Sensus autem eſt. quod neq; tituli neq; arcus triū phales tantum valent ad laudes preclarorum virorum. quantū carmina. Ergo ſcipionis aphricani laudes maxime claruerunt muſis calabris .i. verſib⁹ Ennii.

x NON celeres fuge. Oſtendit benefacta parum eſſe niſi fuerint carminibus apte repoſita. de hanibale multa ſupen⁹ legito

y EIVS qui domita &c. Scipionem africanū ſignificat. qui africanus dictus eſt. vt Salu. Cui poſtea africano cognomē ex virtute fuit.

z QVAM calabre pierides. Enniū ſignificat. qui facta africani deſcribit. oriundum de rhodino oppido calabrie. ideo calabre muſe.

a MERCEDEM tuleris. Sensus eſt. niſi carminibuſ tua geſta narrentur laudis mercedem & premium non habueris. Nam carmine fit virtus viuax.

b ILIE puer. De romulo Latius ode. ii li. i.

c TACITVRNITAS inuida. Nam ſilētium de rebus magnis videtur inuidere glorie illorum de quibus ſiletur.

ab inferis ꝛ a morte liberatũ

d Ereptum stygijs fluctibus ęacum de hoc superius

c Virtus & fauor & lingua potentium

poetarum .i. fortunatis insulis ꝛ campo elyseo

Vatum diuitibus consecrat insulis.

phibet

f Dignum laude virũ musa vetat mori

g beatum reddit pñs est

Celo musa beat. sic iouis interest

Optatis epulis impiger hercules

castorem ꝛ

h pollucem dicit

Clarum tyndaride sydus ab infimis

ꝑ nauib⁹.

Quassas eripuit ęquoribus rates:

Ornatus viridi tempora pampino

Liber vota bonos ducit ad exitus.

d EREPTVM stigiis. Mira varietate narrationẽ distiguit. nam cum idem de scipione romulo & ęaco dicat. non tamen eodem modo dicitur varietate ipsa et tedium amoueatur & ornatus orationi augeatur.

e FAVOR vatũ potentiũ. Nam magna vis est in ipsa perfecta eloquentia. vnde & alexander magn⁹ cũ ad Achillis sepulchrum peruenisset. felicem iudicauit qui homerum tantum vatem suarum laudum preconũ sortitus esset.

f DIGNVM laude. Expolitio est in eo enim persistit vt demõstret carmina poetarum homines immortales reddere Vetat ergo musa mori eum qui dignus laude est.

g CELO musa bea. iddest beatum reddit. diis illum inserendo. nam soli poetę herculem & dioscoros & bachum immortales reddiderunt. cum illos ad celum ascendisse. & auxilium hominibus prestitisse scribant.

h CLARVM tyndaride sydus. Ephexegesis qui tyndarida sydus aiunt. sepe autẽ dictũ est stellas castoris ac pollucis nauigantibus spem meliorem ostẽdere.

Argumentum odes. IX

Scribit minores non debere a scribendo abhorrere timentes eorum scripta non fore perpetua. Cum doctissimi viri scripserint & laudem maximam fuerint consecuti. Itaq; probat exemplo posteros etiam non deterritos laudem quoq; meruisse: vt pindarum & alios plures post homerũ poetarum summũ. Pollicetur exinde lollij laudes suis carminibus celebrare quod vbi egit ostendit beato esse non multa possidentem: sed qui deorum muneribus vtitur sapienter: & pauperiem pati nescit timens flagitia magis quam mortem vllam paratus pro charis amicis & patria mori. Hoc dicit.

Ode. IX. Ad Lollium scribendum esse

h NE forte In iis ꝓfecto enumerãda est huiuscemodi ode. q̃ artificio sũmo scripte dici possũt ꝓmittit aũt lolliũ suis carmibus imortalẽ redditurꝝ. sed ne videat nimis suo stilo arrogare exẽplo aliorꝝ poetarꝝ ꝓbat qd'et si prim⁹ nõ sit neq; homero aut pindaro sitis. tñ ita viuẽt sua carmia. vt vixerũt carmia illorũ poetarꝝ q nõ primũ locũ tenuerũt. ordo est. ne forte credas iteritura verba. quę natus ego aufidũ longe sonãtẽ loquor socianda chordis per artes non ante vulgatas.

h E forte credas interitura que

i Louge sonantem natus ad aufidum

k scꝫ latinas

Non ante vulgatas per artes

.i. cithare

Verba loquor socianda chordis

i AVFIDVM. Flumẽ apulię. de quo latius supra.

k NON ante vulgatas prim⁹ enim latinorum Horatius lyrica laude digna scripsit.

l CEEQVE. Hoc ait propter Simonidem lyricum poetam qui de Cea insula. de qua meminit pli. lib. iiii. vnde & Pindarus.

m MINACES. autem alcei cameně dicti sunt. quoniã adeo amarus fuit. vt austeritate carminis sui multos de ciuitate eiiceret.

n TERSICHORI graues. Magne profunde. & ipse bellorũ poeta scriptor.

o NEC si quid olim lusit. Anacron. Ideo lusit quia iocis & conuiuiis digna cantauit vt carmina qui lusi pastorum &c. Anacron autem satyram scripsit amicus lisandri. alii dicunt quod scripsit circen & penelopen in vno laborantes vnde in li. i. in oda Velox. Dices laborantes in vno penelopen vitreamq; circen.

p AEOLIE puelle. ideſt saphus lesbie. nam vt supra ostensum est. in eolia regione lesbos est.

q NON sola comptos. Ordo est non sola helene lacena arsit cõptos crines adulteri & aurum illitũ vestibus. mirata & cultus regales & comites. Hic vero carminũ vim ostẽdit. Sẽsus aũt est. quod nõ sola helene que pulcherrima fuit amauit paridem sed alie plures ante eã. At quoniã poete aliqui de illis scripsere nihil latent ac si non fuissent carminum igitur beneficio memoria rerum & bene gestorũ laudes perpetue fiunt hinc helene. quia homeri preconio & aliorum vatum cantata est perpetuo celebrat.

r PRIMVSVE teucer. Sẽsus est. Quod teucer thelamonius primus optime vsus est sagittis sed multi ante ipsum attamen ac si non fuissent latent. Teucer vero in hominũ ore versatur homeri preconio.

s CYDONIO arcu. ideſt cretensi nam cydonia ciuitas vna est e tribus crete eximiis vt scribit Strabo

Non si priores meonius tenet,

Sedes humerus, pindarice latent
t. simonidis
l m
Ceęq; & alcei minaces
muse
n
Terſichoriq; graues camenę.
lyricus poeta
o
Nec si quid olim luſit anacreon
recens est
Deleuit ętas: ſpirat adhuc amor
p amoribus
Viuunt commiſſi calores:
lesbie
p
Aeolię fidibus puelle.
amauit paridis
q
Non ſola comptos arſit adulteri

Crines, & aurum veſtibus illitum
quia priami regis filius fuit
Mirata regaleſq; cultus

Et comites helene lacena
ſpecies pgeneré
r s
Primuſue theucer tela cydonio

t
Direxit arcu: non ſemel ilios

v
Vexata: non pugnat ingens
qui cretensibus imperauit
Idomeus ſchelenuſue ſolus
fortis
x
Dicenda muſis prelia: non ferox
filius priami regis frater hectoris
Hector vel acer deiphobus grauis

Excepit ictus pro pudicis
vxoribus
Coniugibus puerisq; primus,

y
Vixere fortes ante agamennona
quoniam nulla eorum memoria est
Multi: ſed omnes illachrymabiles
premuntur
z
Vrgentur: ignotiq; longa

a poeta b
Nocte, carent quia vate ſacro

t NON semel ilios. Sensus est. qđ pluries ilios bella vexata fuerat sed quia nulli vates scripsere nulla est memoria nisi quando abagamẽnone & id propter homerum. Ergo carmine fit viuax virtus.

v NON pugnat. Sẽsus est. quos non solum Idomeus & sthelenus cantanda prelia pugnarũt sed plures alii tamen perpetuo latent. carẽtes poetarum munere &c.

x NON ferox hector. Sensus est quod non primus hector & deiphobus pro pãtria pugnarunt. sed multi alii. tamẽ perpetuo latent carentes poetarũ munere quod non euenit hectori &. deiphebo. maxime enim ab homero laudantur.

y VIXERE fortes. Sẽsus est. multi ante agamennonem fortes fuerunt. sed nemo lachrimat illos in prelio cęsos quoniam nullus poeta eos descripsit.

z IGNOTI nocte &c. magnã obscuritatẽ nam quẽadmodũ illustres dicimus eos quorum nomen celebratur sic nocte opprimi eos q̃ sine noie sunt. & fama. et quorum nulla memoria extat.

a CARENT. Ratio quare sint in obliuiõe. quia nõ habuerũt poetã

b SACRO vate. Ouidius de arte li. iii. ait. adde quod insidie sacris a vatibus absunt. Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos. Est deus in nobis sunt et cõmertia celi Sedebus ethereis spiritus ille venit.

c PAVLVM ſepulte. Sēſus eſt quod virtus nō celebrata carminibus ignauie ſimilis eſt. ac ſi nulla fuerit. Sentētia aūt vera eſt quātū ad famā iceteris aūt falſa.

d NON ego te. Polliceturiam Iolii laudes ſcribere.

e EST animus tibi. Pollicitus eſt illū laudaturū. Nunc oſtēdit ſuas laudes per adulati onē. ſed illum eas mereri propter vtrūq; virtutis genus quod in illo ſit. Nam quod ſibi ſit animus prudens rerum poſuit prudentiam vnam ex virtutibus intellectiuis pro ceteris omnibus que ſunt intelligentia. ſcientia. ſapientia. prudentia & ars. Ergo laudat eum a philoſophia ſpeculatiua quod autem iit rectus in temporibus ſecundis et dubiis ideſt aduerſis notat in illo philoſophiam moralem que maxime cōſtat ex iuſticia adhibito freno temperātie & ſtimulo fortitudinis. quam ergo laudem nō meretur ille qui & virtutibus intellectiuis quarum finis eſt rerum. & moralibus que rectum equumq; proponunt inſignitus eſt.

f ET ſecundis tēporibus &c. Senſus eſt. & ita vitam agit vt neq; rebus ſecundis elatus neq; aduerſis factus a recto honeſto q; deflectat.

g SED quotiens. Senſus eſt. Quotiēs inquit iudex bonus es honeſtum vti preponis vel quotiens bellorum victoriis reipublice conſulis totiens cōſulari vteris poteſtate & virtute tua predi tus perpetuus conſul efficieris.

h REIECIT. Noluit corrumpi muneribus.

i EXPLICVIT ſua victo. q. per medios hoſtes victor euaſit. Nam crudeliſſimi hoſtes ſunt qui nos in iudicio temptant.

e
Paulum ſepulte diſtat inertię
occultata
d
Celata virtus non :ego te meis
illiaudatum
Chartis inornatum ſilebo.

Totue tuos paciar labores
ſualidas
Impune lolli carpere liuidas

e
Obliuiones: eſt animus tibi
hoc eſt philoſophie, ꝓſperis
f
Rerumq; prudens: & ſecundis
aduerſis
Tmporibus dubiiſq; rectus:
liberatos
Vindex auarę fraudis. & abſtinens

Ducentis ad ſe cuncta pecunię

Conſulq; non vnius anni

g fidelis
Sed quotiens bonus atq; fidus
plus dilexit honeſtatem quam vtilitatem
Iudex honeſtum prętulit vtili
prudenti noxiorum
h
Reiecit alto dona nocentium
cupiditatum ſcilicet
Vultu: per obſtantes cateruas
conſilia ſuam; virtutem
i
Explicuit ſua victor arma.
contra auaros
h
Non poſſidentem multa vocaueris

i tener habes
Recte beatum: rectius occupat

Nomen beati. qui deorum
vt ſunt diuitie amici: huiuſmodi
Muneribus ſapienter vti
[acute nouit
m
Duramq; callet pauperiem pati
morte delictum
Peiuſq; leto flagitium timet.
ſcelus
Non ille pro charis amicis

mori
Aut patria timidus perire.

k NON poſſidentem. Sententia in hoc poeta triſtiſſima. vt nō quia diuites ſumus beati poſſimus dici ſed quia diuitiis dijuitis que munera deorum ſunt ſapienter vti ſciamus & paupertatem pati et mori q; flagitium malimus. Ergo qui ita animum inſtituit pro patria & pro amicis mori non dubitauit.

l BEATVM. Seneca in epiſtolis beatū appellat animo bono cuncta retinentem. Tullius vero beatum vocat qui bona multa retinens abſq; malo degit. Ipſe vero horatius alibi inquit neue putes aliū ſapiēte bonoq; beatū.

m CALLET pauperiem. Sapiens equo animo fert paupertatem. Stultus vero omnino arcere. et fugare ſolet pauperiē onuſ O male cognita plurimis humilis & appetenda paupertas. Tu ſola dum nature leges obſeruas nocuas ſolercias ſubigis. caducos vilipendis honores. diſcurſus hominum varios trāſferationes nauticas. & ſudores rides armorum. & dum ſupernatanea deſpicis. eſtiuos ſoles nuda facie pateris hyemales brumas ſūma pacientia ſuperas. vmbrā cōtēta nemorū. Quid queſo aliud ſumma. ſecum ferunt imperia preter mordaces curas. pauores noxios multorum inuidiam. caſus altiſſimos. & perſe peflebiles exitus atq; ignominioſos. auro purpura gēmis & inani quadam gloria tectos. hec inter ſuſcipientium periculo maximo blandus ſe cupide inſerit et laxatas epulis. & leticia mentes venenis ſuis ifícit facile. quequot flammas. quot excidia. quot ociſiones intulerint ſi troia fatis oſtendere non poteſt. Agamenon inſuper truncatus oſtendat.

Argumentum odes. X

f Cribit ligurinū quandoq; fore vt poeniteat sue superbię. Idq; agebat vt sibi moriger esset. H. d.

m OCRVDELIS. Ita se philosophum profitetur poeta. vt tamen se poetam esse non sit oblitus. Ergo inseriis & grauibus rebus tristiciam hilaritate admit. Et quamuis res lasciua sit. tamen hoc inde percipiē. neque momētanea sunt diuturna speremus ordo estlo crudelis & adhuc potens & c.

n INSPERATA. putas enī semper habere adolescentiā. sed veluti Ouidius. Naso inquit. forma bonum fragile est quantumcumq; accedit ad annos fit minor & spatio carpit ipsa suo.

Ode x. Ad Ligurinum

m grata forma

o Crudel adhuc & veneris muneribꝰ potēs
n lanugo & pili ipsi.

Insperata tuę cum veniet pluma superbię

o

Et q̄ nūc humeris inuolitat deciderint comę
sanguinei coloris pulchrior

Nunc & q̄ color est. puniceę flore prior roseę
hirsutam

Mutatus ligurinū in faciem verterit hispidā

p

Dices heu quotiēs te in speculo videris alteram
voluntas

Que mens est hodie cur eadē puero non fuit
voluntatibus obsequendi alijs

Vel cur his animis īcolumes ā redeūt genę.

o DECIDERINT comę. nā teste Acrone vsq; ad pubertatē pueris comę nutriri cōsueuerūt.

p DICES heu quotiēs. Mutationem forme per etatem aspectam dolebis in speculo.

P ii

Argumentum odes. XI.

h Ac ode phyllida inuocat. vt secū mecœnatis natale celebrare velit. nec speret telephum amplecti posse. ille nāq; a ditiore puella teneturita horatiū ipm eius. amatorē potiꝰ adire debet. Hoc dicit

Ode.xi.Ad Phyllida.

q EST mihi nouum. Ad phillidam scribit amicam suam inuitans eam sub promissione vini albani veteris ad leticiam cõuiuii exhibẽdi natali mecœnatis

r ALBANI laus est a patria: Elocutio autẽ est albani cadus vt vina bonus que deinde cadis onerarat acestes.

s APIVM. Superius ostensũ est fugare ebrietatem. que bacho consecrata est.

t VERBENIS. Verbene sunt omnes herbe frondesq; festę ad aras coronãdas dicte. q. herbene

v CVNCTA festinat manus Ad multitudinem ministrorũ refertur.

q horatio

e St mihi nouũ superantis annum

r

Plenus albani cadus: est in horreo

s

Phylli nectendis apium coronis

que bacho consecrata est

Est hedere vis.

uiridior appares

Multa: qua crines religata fulges

splendet religiosis:

Ridet argento domus, ara castis

de quibus superius .i. cupit

t

Victa verbenis auet immolato

paragoge

Spargier agno.

multitudo ministrorum

v

Cuncta festinat manus: huc & illuc

Cursitant mixte, pueris puelle

nigrum

x

Sordidum flammę trepidant rotantes

Vertice fumũ.

y

Vt tamen noris: quibus aduoceris

celebrande

Gaudijs: idus tibi sunt agende

quia in mari ipsa orta est

z

Qui dies mensem veneris marinę

a diuidit:

Findit aprilem.

x FLAMME rotãtes. Fumũ nam in gyrum inuoluunt & inuoluẽtes extollunt ipsum fumũ.

y VT tamen. q.d. non temere est quod tantus sit apparatus cũ inseruiet natali tanti viri.

z MARINE veneris mẽsem de aprili multa Macrobius li. i. sat. inter que ait. verrium flaccũ assererein aprili constitutum vt matronę veneri sacrum facerent multa item Varro & naso libro ii. fast.

a FINDIT aprilem. Idus enĩ vocamus diem qui diuidit mẽsem iduare namq; hetrusca lingua diuidere est. vñ vidua quasi valde vidua idest valde diuisa aut vidua. idest a viro diuisa. vt autem idus omnes ioui. ita kalẽdas omnes iunoni tributas confirmant vt scribit Macrobius libro. i. sat.

horatio

Iure solennis mihi sanctiorq;

Pene natali proprio. quod ex hac
die crescentes

Luce mecœnas meus affluentes

disposuit toto anno
facienda.

Ordinat annos.

p.n. iuuente
b amas

Telephum quem tu petis occupauit
fortune z conditionis

Non tue sortis iuuenem puella
c d telephum

Dives & lasciua. tenetq; grata
amoris vinculo.

Compede vinctum.
ingentes z illicitas

e
Terret ambustus phæton auaras
alatus

Spes; & exemplum graue prebet ales
grauiter ferens
i

Pegasus terrenum equitem grauatus
p.n. de equo superius li. i.
g

Bellorophontem
possibilia suadet poeta appetere

Semper vt te digna sequare & vltra

Quam licet sperare nefas putando
telephum
h

Disparem vites; age iam meorum
i

Finis amorum.
.i. nullam post hanc amabo

Non enim post hac alia calebo
i

z ise inquit carmina z ipse sonos quos
suauj voce canter. ne rustica videaris.

Fœmina; condisce modos amanda
nocte
k l.

Voce quos reddas; minuentur atre
nam tuc voluptas ad
mittitur si cura pellatur

Carmine curę.

b THELEPHVM quē. erat is quē phyllis amabat. horatius eum cum ditiore puella esse dicit vt eam ad se facilius alliciat.

c DIVES. Que dare multa possit. vel saltē ab eo nihil petat.

d LASCIVA. Que multum illum oblectare possit.

e TERRET ambustus. Nequid aliide & supra conditi onem nostram appetere conemur phetontis & Bellorophontis proponit exempla. Quamuis autem hęc oda Amatorie sit conscripta tamen latenter carpit ambitionem & immoderatam concupiscentiam sicut ergo qui ex parte vna coronas regias huius enumeret fulgores et gloriam. & leta. inicia superadat. & altera non dicam ignominiosas suorum cedes. tā suo iussu q̄ hostium potētia factas sed solum exitum eius apponat. & iusto liberet iudicio. vtrū caligini claritas. aut claritate caligo cedat. mea nisi fallor sententia longe plus claritatis nimꝰ obfuscasset caliginis. Quid ergo miseri. quid ceci ad excelsa tanto cupidinis aspiramus impetu. quid adptis supbimus. quid casuris confidimus. postq̄ etiā facili nebula fulgores eximios obfuscari delericq; discernimus. Reprimēdus est igitur maiorum exemplo ad moniti insaciabilis appetitus. et virtute acerrima cohercendus. vt; dum minimis cōtenti sumus humilitate. veram gloriam meream consequi.

f PHAETON. Hic enim cum currum paternum regendum sumscepisset essetq; id negotium supra vires suas perit.

g BELLOROPHONTEM Nam ait Acron quod bellorophon ausus equitare per aera pegasum alatum equum decidit.

h DISPAREM. tibi. non enī amori tuo respondet vti ego.

i FINIS amorum Constituerat enim poeta post hanc nullam ardere.

k ATRE cure. quas scilicet ex thelepho concipis.

Argumentum odes. XII.

Virgilio scribens Veris tempora explicat: inde illum ad conuiuia exhortatur dicens, Dulce esse quandoq; desipere loco & tempore: Hoc dicit.

Ode.XII. Ad Virgilium De Vere.

l IAM veris comites. Vir. alloquitur iterum autem veris tempus describit.

m TGRACIE anime. x. enim kal. Martii venti septentrionales qui vocantur Ornithie per dies xxx. esse solent. tum & hirundo aduenit ita Columella li. xii. c. ii. scribit. de iis igitur ventis poeta intelligit nam ipse quoq; de hirũdine meminit. Vsitatum autem poetis est animas flatus ventorum dicere. dum ad graue vocabulum referunt animas. Virgil. Quantum ignes animęq; valẽt.

n IAM nec prata. Ipso enim tẽpore & hiems clauditur & veris amœnitas aperitur quo fauonius ceperit flare.

o NIDVM ponit ithym. prognem ac per hoc hirundinem signat que progne fuit pandionis atheniensis regis filia & Therei coniunx quem cum maritus sororem suam philomenam per vim constuprasset & deinde nerem proferret linguam sibi abscidisset. Ithim filium communem interemit atq; patri epulandum posuit ipsa ergo in arundinem maritus in upupã filius in phasianum auem. philomena in lusciniam mutati sunt.

p ETERNVM opprobrium quia contra atheniensium mores immanem crudelitatem exercuit filiũ insontem interimens.

q COLLES archadię. Ibi enĩ precipue colitur. Virgi. Pandeus archadię mecum si iudice certet.

r CALIBVS. Campanie populis. vbi calenum, vinum optimum.

s NARDO vina. Sensus est. quod afferendo secũ Nardi paruum onichem. idest vasculum lucrabitur optima vina.

tranquillum
reddunt

l
i Am veris comites que mare temperãt
venti illi ornithie septentrionales
m
Impellunt anime lintea thratię:
veris tempore
n
Iam nec prata rigent nec fluuij strepunt
hiemali.
Hiberna niue turgidi
o
Nidum ponit ithym flebiliter gemens
in domo enim cecropis.
hoc scelus factum est
Infœlix auis & cecropie domus
q. efferatas
p
Eternum opprobrium: quod male barbaras
Regum est vltra libidines
canunt nuper nato
Dicunt in tenero gramine pinguium
pastores in honorem ponas
Custodes ouium carmina fistula.
vmbrosi
Delectantq; deum cui pecus & nigri
q
Colles arcadie placent
estatem
Adduxere sitim tempora virgili
bibere vinum
r
Sed pressum calibus ducere librum
cupis hic p domestico t amico
Si gestis iuuenum nobilium cliens
nardino vnguento q. d. si vngenta dabis
s vinum accipies calenum
Nardo vina merebere

t ONIX. Lapis in arabiœ mõtibus & germania nascitur. potoriis valis inde factis primum deinde pedibus lectorum sellisq; Eo vrcei & amphore magnitudine vsi sunt. hunc aliqui lapidẽ alabastriten vocant quẽ cauant ad vasa vngentaria quoniã optime ea in corrupta seruare dicit̃ hec & plura pli. li. xxxvi. c. viii.

v QVI nunc sulpiciis. Sulpicia horrea dicebantur vbi nunc galbę illic ordeum condi consueuerat.

☞ x SPES donare. Optimo enimmero spes redit & leticia.

y AD que si properas. idest pocula non dabuntur tibi nisi et tu adinuicem mercede ampullam detuleris vngenti.

☞ z NON ego te meis & c. vt gratis pascam sicut diuites consueuerunt diuites enim & optima vina & vngenta conuiuiis prestant.

t
Nardi paruus onix eliciet cadu
pcellis vinarijs posuit

v
Qui nunc sulpicijs acubat horreis
ad donandum liberal' amaritudines
magnas

x
Spes donare nouas largus amaraq;
expellere potens qui largitate
sua curas expellit;

Curarum eluere efficax

y
At quę si properas. gaudia cum tua
cum onyche nardi

Velox merce veni. non ego te meis
sine aliquo crimine inebriare

Immunem meditor tinguere poculis

Plena diues vt in domo

de a
Verum pone moras & studium lucri
funeralium

Nigrorumq; memor dum licet ignium
prudentie

b
Misce stulticiam consilijs breuem
tucundum est aliquando a seueritate discedere

Dulce est desipere in loco.

a STVDIVM lucri. idest auariciam. Auaricia autem est latentium indagatrix lucrorũ quod sponte latebat cupiditate querendi ardens coram eduxit. hec quidem perfodere montes. terebrare telluris viscera. profundũ maris vncis piscatoriis exarare docuit. alpium scopulos strauit. siluasq; aperuit naues in alienum littus euadere. fallere grifes. saphire serpentes. fraudes nectere. mẽiri fallas signare tabellas ostentdit. In violentias mortales armauit attonita idest venena composuit. & proditionem etiam amauit. Auari autem mordaci cura torquent̃ ne rodantur a tinea deuorent̃ ab igne. surripiãt̃ a fure a furore publico. seu a predonib⁹ rapiantur inuidiam multiplicẽ in se excitant. nisidias patiunt̃.

b MISCE breuem stulticiam nam prudentis est in loco desipere modo breuiter fiat. Non ergo est stulticia sed videtur.

Argumentum odes. XIII.

l Icen arguit meretricem. que iam anus amari optabat ac iuuenis. Hoc dicit.

Ode XIII. Ad Lycen.

p. n. meretricis ad quam scribit

b
a Vdiuere lyce dij mea vota: dij
qd̃ votis a dijs petieram

Audiuere lyce sis anus & tamen
pulchra

Vis formosa videri
qd̃ iunioribus conceditur.

Ludisq; & bibis impudens

b AVDIVERE lyce. Mordacissime inuehitur in mulierẽ que hactenus quia pulchra esset & iuuenis superbissime erga amãtes se gerebat. Vtitur autem i. a ratione vt magis suũ effectum exprimat. De superbia huius meretricis conquestus est etiam poeta in tertio libro cuius initiũ est. extremũ thanam si biberes lyce

nam ex senectute vox intermiscit
amorem
Et cantu tremulo pota cupidinem
tardum cupido
c d
Lentum sollicitas, ille virentis
canere vnde psalmus.
Docta psallere chię
vigilat oculis
Pulchris excubat in genis:
s. tibi quia ab illo contemneris e
Importunus enim transuolat aridas
anus nigri
Quercus: & refugit te quia luridi
lycen frontis
f
Dentes: te quia rugę
fedant ꝓ canicie
Turpant. & capitis niues.
g vestes preciose
Nec cœ referunt iam tibi purpurę
iuuentutem
Nec clari lapides tempora quę semel
Notis condita fastis
sepeliuit
Inclusit volucris dies:
h venustas
Quo fugit venus heu: q̃ ve color decens
agilitas corporis .i. tue iuuente tue veneris ⁊ gratie
Quo motus: quid habes illius illius
Que spirabat amores:
ꝓ subripuerat
Que me surpuerat mihi
k pulchra post primã ætatem.
Fœlix post cynaram: notaq; & artium
q. multo ⁊ artificioso tanquam immatura perijt
cultu exornata l m
Gratarumq; facies, sed cynare breues
Annos fata dederunt
Seruatura diu parem
cornix enim diu dicitur viuere cui lycen
comparat ꝓpter longinquitatem vite
Cornicis vetule temporibus lycen
amore ꝑ alentes
Possent vt iuuenes visere feruidi
Multo non sine risu
lycen intelligit
n
Delapsam in cineres facem.

c LENTVM sollicitas. Quia amor tardus est atq; piger in vetulas.

d ILLE virentis. Multum decoram vult chiam mulierem videri vel quod virenti ętate sit & docta saltare. vel quod genis. i. facie pulchra sit. & ideo cupidinẽ excubare in genis ei⁹ induxit.

☞ e ARIDAS quercus Quasi per irrisionem quercũ voluit anum mulierem intelligi. quas amor dum festinat ad iuuenes necesse est transuolare.

f QVIA te rugę. Vt frontem abscenam rugit arat.

g NEC coę referunt. Coę preciose a loco in hac eni insula melior purpura tingitur nec clari lapides. Significat autem nec vestimentorum cultu, nec gemmarũ preciis ad pulchritudinem reuerti annis iam et ętate consumptã.

h QVO fugit venus. Amor. cuius ab ea fugam ideo se simulat dolere vt ei mœrorem incitet maiorem.

i QVID habes illius. s. lyces que olim puella fuit. q. d. nihil omnino. quia tota imutata alia videris ab illa lyce que i me amores spirabat.

k FELIX. pulchra. Eadem ratione qua beatum diuitem dicimus. Nam mulieres in pulchritudine summum bonũ ponunt vel fortunata in amore, quoniã ad nutum omnia succedebant.

l FACIES. Multarum artiũ. Quasi multo & artificioso cultu exornata. q. cui plus succi quã natiuus decor conferret.

☞ m SED fata & c. Sẽsus est Fata seruatura lycen parem temporibus cornicis dederunt breues annos cynarę. Cornicem vero aiunt phisici centesimum annum excedere. sed ne sibi applaudat lycę ex diurna ętate. addit ea causa a fatis illam seruatam vt iuuenes qui fasce illius ardebãt videant ipsam facem penitus exustam.

n FACEM. idest lycen ipsam olim iuuenem & splendentẽ vti fax est nunc vero anum & extinctam. i. sine splendore aliquo.

Argumentum odes. XIIII

o Stendit non a senatu / non a populo vnq̃ augusto pro meritis posse honores plene reddi: ipso enim auctore ipso inquam prebente copias & consilium suosq; diuos Geloni Brenni Alpini. Cantabri Medi Indi Scythę Aegiptus Britanni Gallia Iberia Sycambri. Romano ĩperio parebãt. h. d.

Ode.xiii.Auguſtum celebrat.

quanta senatorum populiq; ro.
a ſollicitudo

q Ve cura patrum quę ve quiritium,
ſ.poſſit honorare.
Plenis honorum muneribus

Auguſte virtutes in euum
b geſtorũ .i.qui ad memoriam reducunt
Per titulos memoreſq; faſtos
eternas reddet
c
Aeternet.o qua ſol habitabiles
regiones
Illuſtrat oras maxime principum
druſum.
d
Quem legis expertes latine
populi illi
Vindelici didicere nuper
in re militari e
Quid marte poſſes. milite nam tuo
populi de quibus ſuperius
Druſus gelonos implacidum genus
f
Brennoſq; veloces & arces

Alpibus impoſitas tremendis
proſtrauit oſtendit duplici clade
affectos hoſtes
Deiecit acer plus vice ſimplici
druſus maior ex filijs neronis
g arroz bellum
Maior neronum mox graue prelium
feroces
Commiſit immaneſq; rethos
q.d.ruit auſpicijs

Auſpicijs pepulit ſecundis
famoſus terribilis bellator.

Spectandus in certamine martio

a QVE cura. Ordo eſt. O Auguſte que cura patrũ queue quiritum plenis muneribus honorũ per titulos memoreſq; faſtos in euum eternet virtutes tuas. diuerſi utẽ argumenti et ſtili a ſuperiore oda que amatorias nugas contineret eſt hęc. que graui ore charactere laudes auguſti cõtinet. cum oſtendat quam anxia vniuerſa ciuitas.

b PER titulos eternet. Qui ad commemorationem bonorum vel rerum geſtarum inuenti ſũt ipſi enim faſti dicuntur indices virtutis. ſiue in quibus memoria temporum continetur. Eternet autem dixit. ideſt eternas reddat tuas virtutes. Sententia eſt. virtutes ſuas eſſe maximas. ſed opus eſſe ea munera in illum cõferre queillarum memoriã eternam conſeruent.

c O MAXIME principum. omnium qui vbiq; ſunt. nã homines alibi eſſe nõ poſſunt quã in locis habitabilibus.

d QVEM didicere. Trita elocutio vt dicamus quem vindelici didicere quid poſſis vt ſi dicamus noui te quid feceris.

e MILITE nam tuo. ordo eſt Druſus acer nõ ſimplici vice deiecit gelonos. Nõ ſic hec dicit. q. ab auguſto cęſare debellati ſint. ſed quod druſus exercitibus auſpiciiſq; auguſti eos debellauerit

f BRENNOSq;. ii ſunt alpini populi teſte Pli. libro. iii. & lucio floro.

g MAIOR neronum. Tyberius poſt druſi mortem rheticũ vindelicũq; bellũ geſſit. inde pãnonicũ inde germanicũ rhetico atq; videlico gẽtes alpinas pãnonico brẽnos et dalmatas ſubegit Auctor eſt Tranquillus Strabo etiam li. vii. ſcribit Tiberium naualibus pugnis vindelicos inuaſiſſe. Euſebius item ſcribit. quod tyberius vindelicos & eos qui thraciarum cõfines erant romanas prouincias fecit.

h DEVOTA pectora. s.rhe/ torum & vindelicorum. qui vt liberi essent morti se exponebāt.

i INDOMITAS prope. ordo est. Impiger hostium vexa re turmas et mittere frementum equum medios per ignes. qua/ lis auster choro pliadum scindē te nubes exercet vndas prope in domitas. Sēsus Talem stragem edidit in hostibus qualis est in mari. quando auster in ortu ple iadum seuit. pleiades enim ortū tempestuosum habent.

k PLIADVM choro. Sunt pliades in cauda tauri septē stelle quas appellauere virgilias vt scri bit Pli. & Gellius li.xii. Vtq; hi/ ginus ait. Existimantur choreā ducere stellis.

l SCINDENTEM. nubes. Ita pugnantem drusum scindis/ se dicit hostium turmas vt ven/ tus nubes vndasq; consueuit.

m PER medios ignes. in me/ dium pugne furorem.

n TAVRIFORMIS aufidus Habēs tauri formam fluuii enī cum cornibus pingūtur. & pro pter aquarum murmur ac im/ petum. & propter retortas ripas vide etiam. li.iii. ode vltima.

o DILVVIEM meditat agris Inundationē fluminis viro for/ ti comparat pro drusi laude.

p PRIMOS & extremos metendo. Sic Vir. proxima que/ q; metit gladio.

q TE copias te consilium & c. hoc ideo dicitur quia auspiciis cesaris hec egisse dicitur. nam ti/ bi quo die ita euenit vt post an/

s.rhetorū et vindelicorum

b

Deuota mori pectora libere

cedibus

Quantis fatigaret ruinis:

i

Indomitas prope qualis vndas

l: quia plures sunt

Exercet auster pleiadum choro

l

Scindente nubes impiger hostium

imrare acies

Vexare turmas & frementem

irumpendo in hostium cuneos

m

Mittere equum medios per ignes.

comparatio p.n.fluuq

n

Sic tauriformis volvitur ausidus

ausidus

Qui regni dauni pfluit appuli

Cum seuit. horrendamq; cultis

o inundatōem

Diluuiem minitatur agris

sicut exercitus

Vt barbarorum claudius agmina

magno

Ferrata fasto diruit impetu:

p a prima acie ad vltimam

Primosq; & extremos metendo

ferre suorum militum

Strauit humi sine clade victor.

ostendit idcirco laudē ad octauianū pringere. quoqīa. dequiq a deo so gestū est. id omne militibs cōsiliys z fortuna z diuinitate augusti g.flum ē. q

Te copias: te consilium & tuos

augusto

Prebente diuos: nam tibi quo die

p alexandria

Portus alexandrea supplex

sine domino. nam .m. antonius iam extinctus erat.

Et vacuam patefecit aulam:

xv. enim anni interfuerunt a victoria alexandrina ad hunc diem

Fortuna lustro prospera tertio

prosperos

Belli secundos reddidit exitus

r

Laudemq; & optatum peractis

s.diuinos honores attribuit

Imperijs decus arrogauit.

de quibus supra .t. non ante cesarem vlctus

Te cantaber non ante domabilis

de medis supra. qa sine certis sedibus

e t

Meduscq; & indus: te profugus scythes

augustum dicit

Miratur: o tutela presens

Italię domineq; rome

Te fontium qui celat origines

nos. xv. drusus eo die rhetos vin delicos vinceret. qua die augu/ stus alexandream viterat.

r OPTATVM decus. scribit florus. quod augustus ob ingē tia facta dictator perpetuus & pater patrie dictus est. Tracta/ tum etiam in senatu. an quia cō didisset imperium romulus vo caretur. Sed sanctus & reueren/ tius visum est nomen Augusti. tantundem coleret terras ipso no mine & titulo consecraretur. pre terea scribit Suetonius cum Au gustum senatus cum po.ro.cō/ salutauit patrem patrie. respon/ dit Augustus lachrimās his ver bis. ipse sicut messale oppositum compos factus votorum meo/ rum patres cōscripti quid aliud habeo deos immortales precari quā vt hunc consensum vestrū ad vltimum vite finem perferre liceat. per hec igitur verba ego in telligo optatū decus cognomen patris patrie.

s INDVS. Scribit Eusebius. quod indi ab augusto per lega/ tos amicitiam postularunt. stra bo autem li.xv. sic ait his ea ad/ di possunt que a nicolao dama/ sceno dicuntur refert enim antio chie. que apud daphnem est. in/ dorum legatos vidisse ait. ceteri longitudine via magna ex parte parierāt addit etiam epistolam grecam fuisse in membrana scri ptam. in qua significaretur po/ rum esse qui scriberet. & cū sex centis regibus imperaret cesaris tamen amicitiam multifacere. et paratum se quocumq; voluerit aditum exhibere et in quibuscū/ q; rectum fuerit opitulari. hec di cit in epistola contineri.

t TE profugus scythes. Parthi dequibus latius supra scytharū exules dicti sunt.

v TE fontium. ordo est. Nilus qui celat origines suorum fon/ tium. idest de cuius origine ne/ mo nouit.

x NILVS In certis oritur fõtibus secudum quosdam immenso longitudinis spatio ambulans. demum in locis & latẽs & exiens aphricam ab ęthiopia diuidens medios ęthiopes secat longo postea interuallo in ęgyptũ mare se euomit hec et plura pli. li. v. ca. x.

y ISTER. vt Strabo ait li. ix. orit ab extremis germanię partibus superiores aũt fluminis partes in fontes versus vsq; ad precipites ei⁹ cursus. quas catarratas nominãt danubium vocãtque maxime per dacorũ agrũ delabunt. alias vero inferiores vsq; in pontũ per getas istrũ vocitant

z RAPIDVS tigris. Oritur tigris in regione armenię maioris fonte conspicuo in planicie. a celeritate aũt tigris dicitur. ita enĩ appellant medi sagittã. Auctor Pli. lib. vi.

nomina fluuiorum repentinus
x y z
Nilusq; & hister: te rapidus tygris
non a se sed a nobis
a
Te beluosus qui remotis
circumsonat
b
Obstrepit oceanus brittannis.
augustum timentis mortem
c
Te non pauentis funera gallię.
hispanię
Dureq; tellus audit iberię
augustum
d
Te cede gaudentes sycambri
pacatis
Compositis venerantur armis.

a BELVOSVS oceanus. In eo enim varie sunt beluę de quo vide Plinium.

b BRITANNIS. Augusti tẽpore vniuersa fere britannię insula romanis propria familiarisq; habita vt docet Strabo li. iiii.

c GALLIE. De gallia et iberia multis in locis superi⁹ dictũ est

d SyCAMBRI. augustus germanos vltra albim submouisse dicitur ex quibus sueuos & sycambros dedentesse traduxit in galliã. atq; ĩ ꝓximis rheno agris collocauit vt Tranquillus ait.

Argumentum odes. xV

a Vgusti cesaris laudes hęc ode continet vti & precedens. ille enim a parthis crasso ablata signa resumpsit. Iamq; etiam templum omni bellorum remoto furore clausit. Hoc dicit.

Ode. xV. Augustum celebrat.

d PHEBVS Excusat tenuitatẽ ingenii que magnitudini rerũ gestarũ ab octauiano par esse non possit Aitq; cũ pararet illa describere a phœbo ꝓhibitũ eẽ. est aũt tale figmentũ quale vir. quoq; in bucolicis adhibet. ait eni cũ canerẽ reges & prelia cinthius aures vellit. & admonuit pastorẽ tyti re pingues pascere oportet oues deductum dicere carmen.

Ordo est phœbus ĩcrepuit me lyra volẽtẽ loq ꝑlia et victa vrbes

e PARVA ve. ꝑ Allegoriã significat magnã materiã nõ sufficienti ingenio et humili genere carminis non debere committi.

heratium
d
p Hœbus volentem prelia me loqui
familiar. rer admonuit.
Victas & vrbes increpuit
e f mare
Ne parua tyrrhenum per ęquor
nauigia g
Vela darem: tua cęsar ętas
Fruges & agris retulit vberes
.m. crasso augusto
h
Et signa nostro restituit ioui
adempta
Direpta parthorum superbis

f TyRRHENVM per. Methaphora. intelligit aũt maxima cęsaris Augusti gesta.

g TVA cęsar ętas. Augustum laudat a pace qua sane bona cũcta ꝓueniũt vt fruges & similia.

h SIGNA nostro restituit ioui. Que interfecto crasso cũ exercitu Augustus a parthis susceperat. de iis videto in fine odes ii. libro. i.

i ET vacuum duellis ianum Significat omnia pacata sub cę saretēplo iani clauso. quod belli tempore semper patere cosueuit Vnde ad significationem future pacis apud Vir. claudentur belli portę.

k ET ordinem rectū &c. Augustus enim vt supra ostensum est conuersus ad pacem primū in omnia mala & luxuriam fluens seculum grauibus seuerisq; legibus cohercuit. Ordo autem iniecit frena licentie ordinem rectum euagienti.

l VETERES artes. Quattuor virtutes intelligit. prudentiam. Iusticiam. Temperantiam. fortitudinem. Laudat ergo augustū quod vigilātissimus pro gubernanda repub. fuerit. et custos populi sit (quod sanctissimū est magis diligi quā timeri) meminisse quippe presidētes debent nō esse populos seruos sed conseruos. Nam vti ex sudore populorū regis fulget honor. sic & vigilantia regis populorum salus & rerequies procuranda est. qualiter hoc faciūt principes hodierni viderit deus. In tirānidem versi sūt regii mores & despecta in potētia subditorū auro gēmisq; splēdore volūt lōgo seruiētiū ordie circūdari. pallacia in excelsū erigere. grege pellicū. & histrionū deformi sodalitio oblectari. obscenitatibus aures complere. cōuiuia in longissimam noctem deducere ebrietatibus & ignominiosis libidinib⁹ vacare. dies in somnos profundissimos perdere. populos in suam salutem vigiles permanere. & bella non iure sed iniuria sumere magnificum arbitrātes. consilia proborum respuere. sibi tantum credere bonos deprimere. improbos extollere. ciuitates vectigalibus onerare. ciues torquere. in exiliū agere trucidari & luti more calce calcare.

m AD ortū solis &c. Vt imperiū oceano famā qui terminet astris. ab oriente ad occasū imperium significat peruenisse romanum vt et qua sol inter vtrūq; recurrens respicit oceanum.

☞ n CVStode rerū &c. Sūma laus in principe. vt nō putet ob suum commodū illi datum imperium. sed vt sit optimus cu

bellis
i
Postibus: & vacuum duellis
.i. pacem vbiq; fecit
h
Ianum quirini clausit & ordinem
.i. leges tulit q̄bus more rege rentur
Rectum: & vaganti frena licentię
remouit, ciecit
Iniecit. amouitq; culpas
virtutes
i
Et veteres reuocauit artes.
artes
Per quas latinum nomen. & italie
p imperij
Creuere vires famaq; & imperi
significat ab oriente ad occasum.
imperiū ro. peruenisse m
Porrecta maiestas ad ortus
.i. occasu
Solis ab hesperio cubili
n augusto o
Custode rerum cesare non furor
violentiam pacem
Ciuilis aut vis eximet ocium
.i. cudendo extendit
Non ira que pcudit enses
tanq̄ bellum facientes
p
Et miseras inimicat vrbes
Non qui profundum danubium bibunt
q populi
Edicta rumpent iulia. non getę
perniciosi
r
Non seres infidiq; perse
schitas significat
Non tanaim prope flumen orti
diebus festis
s t
Nosq; & profestis lucibus & sacris
leticiam iubentis bachi
Inter iocosi munere liberi
Cum prole matronisq; nostris
inuocantes
Rite deos prius apprecati
duces inquit optimos parentū pietate venerantur quos augustus
v
Virtute functos more patrum duces
x
Lydis remixto carmine tibijs
Troiamq; & anchisen & almę
iulium gentem
Progeniem veneris canemus.

QV. Horatij Flacci Liber Quarti Carminum Finis.

stos & veluti pastor pabuli. vnde latini dixere regē a regendo. non aūt dominos vt nūc corrupti mores appellant.

o NON furor ciuilis. Ita enim administrabit populum vt nulla belli species ocium. idest pacē perturbet.

p INIMICAT vrbes. Noue & preter consuetudinem. Nam inimicari tibi & non inimico te dicimus.

q EDICTA rumpent iulia. Nullis gētibus dicit leges augusti contemni in iuliam enim gentem fuerat adoptatus augustus.

r INVIDIQVE persę. Crassum enim securum de pace persuaserant.

s NOSQVE &c. Ostenstit se die quoq; diis sacrificaturū cantaturumq; strenuos duces & veneris progeniem. vnde iulia gēs ortum habuit. Nā ex venere ortus est ęneas. ide ascanius. a quo iulus. cui regni loco apud albā sacra est potestas attributa atq; honor cuius familia fuit maxima atq; clarissima omniū. Auctor est Dionisius li. i. Ex eadem familia iulius cęsar est. vnde Maro ait Iulius a magno demissū nomen iulo. quod non de ascanio intelligendū est. sed de iulo ascanii filio q magnus fuit quātum ad sacram potestatē & honorem vt ostendimus.

t PROFESTIS lucibus Profestum diem dicebant qui festus non erat. vt pompeius ait.

☞ v MORE patrū. Valerius li. ii. sic ait maiores natu in conuiuiis ad tibias egregia superiorum opera carmine comprehēsa pangebant. quo ad ea imitanda iuuenem alacriorem redderent. Cicero item li. i. tusc. scribit esse in catonis originib⁹ solitos esse in epulis canere cōuiuas ad tibicinem de clarorum hominū virtutibus.

x LIDIS tibiis. Tres enī erant modi tibiarum dorius. siue ionicus phrigius & lidius. Nam Sacadas argiuus eā quā in musicis strophen dicūt tribus tonis dorio phrygio. et lydio adiuenit

e Podi dicuntur versus metro quolibet scripti & sequentes clausulas habentes particularū ipor= versuum: quales sunt epodi horatij: in quibus singulis versibus singule clausulę adjiciunt. Vt nox erat & celo lucebat luna sereno: deinde inter minora sydera & quicunq; sunt similes. De quibus latius Diomedes. Epodos vero proprie dicitur versiculus sequens. tamen & superior & sequēs simul epodos vocatur per synodochen. s. vnde & alibi ait Diomedes. Iambicum est carmen maledicum ple= rumq; trimetro versu & epodo sequente compositum. Epodon carmen secundū Acronē dicitur qñ priorversus maior est. secūdus minor. sed cōtinuo tenore primi versus sensus versu sequēti cōcluditur.

Quinti Horatij flacci Carmen Epodon incipit

Argumentum odes. Prime

m Ecœnas vti etiam apianus ostendit /secutus est Agustum in siciliam vsq; cum. M. agrippa cõtra sex. Pompeium. vbi tandẽ bello nauali põpeius ipse superatus est vt late ostensum est ode vi. li. i. Secutus item Augustum mecœnas est contra. M. Antonium & cleopatram aput Actium epiri promontorium. vbi namuchia liburnarum presertim victus Antonius in ęgiptũ vsq; fugit Augusto etiam persequente donec Alexandriam vi cepisset ibi Antonius sibi mortem consciuit & cleopatra. Horatius itaq; Mecœnatem alloquitur euntem in naumuchiam cum ipso Augusto paratum oẽ cęsaris periculum suo protegere: hinc ei timens dolet poeta se relictum esse in vrbe discens otium sine mecœnate sibi non dulce fore: sed libenter in mecœnatis gratiam militare voluisse: non autem lucri causa quo fieret ditior: nam minime parare cupit. quod aut auarus vi chremes continuo labore accumulet: inde abscondat. aut vti consumptor & prodigus dissipet Oñdit itaq; se paruo cõtentum illoq; parce fruiturum. Hoc dicit.

Ode Prima Ad Mecoenatem

a IBIS & c. Demonstrat hac ode quã anxius sit de salute mecœnatis. qui cõtra Ant. bello nauali decertaturum octauianum comitabat vt patet ex argumẽto

b LIBVRNIS. Hic genus nauigii est, alibi vero currus a populis liburnis qui iuxta sinum illyricum sunt. Vir. Regna liburnorũ & fontẽ superaui timaui.

c AMICE. Non cęsaris exponas. sed ipsius horatii. satyra eni vi. ait ad mecœnatem. ita te quoq; amicum presertim cautum. & paulo post quod te sortitus amicum.

d PROPVGNACVLA. In maioribus hiburnis propugnacula. turresq; constituebantur. vt tanquam de muro ita de excelsioribus tabulatis facilius vulnerarent vel perimerẽt inimicos quod autem ample naues altaq; propugnacula in bello nauali apud actiũ fuerint Vir. quoq; li. viii. ita ostendit alta petunt pelago credas innare reuulsas cycladas aut montes cõcurere mõtibus altos Tanta moli viri turritis puppibus instant.

e QVID nos. Sensus est. Nos autem qui rome restamus futuri sumus incolumes & leti te incolume. Si autẽ contra nos quoq; cõtra in luctu victuri sumus

nauigij genus

a b

i Bis liburnis inter alta nauium

c d

mẽet solũ ferre debemus quoniã corpore non valem⁹. quẽ. s.

Amice propugnacula

.i. opponere te morti ꝓ illius salute

Paratus omne cęsaris periculum

ꝓtegere tuo periculo

Subire mecœnas tuo

faciemus ꝓ pñti posuit

e t

Quid nos: quibus te vita si superstite

.i. nos quoq; in luctu victuri sumus

Iucunda. si contra grauis

f

Vtrum ne iussi persequemur ocium

Non dulce: ni tecum simul

An hunc laborem mente laturi decet

Quem ferre non molles viros

g

Feremus & te vel per alpium iuga

inhabitabilem

h

Inhospitalem & caucasum

Vel occidentis vsq; ad vltimum sinum

i

Forti persequemur pectore.

rogare posses

Roges tuum laborem quid iuuem meo

.q. d. si comes sum minore metũ paciar qui sꝑ absentibus esset.

k

Comes minore sum futurus in metu

Qui semper absentes habet

sicut

l incubans

Vt assidens in plumibus pullis auis

Serpentium allapsus timet

f VTRVMNE. Sensus est debemus ne ocium sequi non dulce nisi tecum simul an patiemur bellicum laborem laturi mente. idest quem mẽte solum ferre debemus quoniam corpore non valemus quẽ. s. laborẽ decet ferre viros non molles.

g ALPIVM iuga. Alpes mõtes sunt altissimi. qui italiã a germania submouent teste Pli. lib. iii. horum montium difficultatem legito liuium lib. i. de bello punico secundo.

h CAVCASVM. Caucasus scythie mons est. dictus. q. graucasus hoc est niue candidus. vt Pli. ait li. vi. & herodotus li. vi.

i PECTORE. Meto inimicos imbecillem enim corpore in sequenti dicturus erat.

k MINORE metu ea si quidẽ metuam duntaxat que videro: absens vero per diuersas suspiciones etiam plura timebo quam que accidere possunt.

l VT assidens. Sensus est. vt magis timet relictis pullis auis quia maior metus absentes habet. Et quamuis adesset non tamen plus auxilii presentibus ferret quam relictis. Sic etiam Horatius magis timet absenti mecœnati quãuis presens plus auxilii non ferret.

m IN spem tue gratie. idest libenter militabo vt tibi rem gratam faciam. Neq; tuã beniuolentiam cupio. vt plura a te consequar munera hoc autem sic exprimit. Nõ vt aratra illigata plurimis meis iuuencis nitantur. s. contra obstantẽ terrã. idest arent sed lege per hippalogen vt sit. nõ vt plures iuuenci illigati aratris nitantur. idest non vt habeam plura rura.

n PGCVSVE calabris. Dicit vt ante calorem pecus mutet lucana pascua calabris. scilicet pascuis. Lucania enim non multũ calet estate. Varro ait. Neq; eadẽ loca estiua et iberna idonea omnibus ad pascendum. itaq; greges ouium longe abiguntur ex apulia in samnium estiuatum et a campestri estate exiguntur in altos montes. lucania autem vt

q̃uis p auxilij
Magis relictis: non vt adsit auxili
quam relictis
Latura plus presentibus.
.i. libenter militabo vt tibi rem gratam faciam
Libenter hoc & omne militabitur
m
Bellum in tuę spem gratię.

Non vt iuuencis alligata pluribus

Aratra nitantur meis
n ante caniculares dies
Pecusue calabris ante sydus feruidum
hoc vult dicere. non vt pecus ante feruidissimum estatis tempus ex calabris in lucaniam transeat.
Lucana mutet pascua:
alti in superiore positi
Nec vt superni villa candens tusculi
tusculum intelligendũ. sensus aũt est nolo continuare
o agros tusculanos vsq; ad circeum
Circea tangit mœnia.
liberalitas
Satis superq; me benignitas tua
p acquisiuero
Ditauit: haud parauero ☞
p. n. in thereutio
diuitis & tenacis
Quod aut auarus vt chremes terra premam
dissolutus. prodigus vel luxuriosus
Discinctus aut perdam vt nepos.

Strabo docet libro. vi. Inter tyrrhenum siculũq; latus iacet quibus samnites propinqui accole vero tractum omnem post calabros apuliam vocant.

o CIRCEA mœnia. Thelogonus circes filius tusculũ cõdidit aut circea menia campanię. idest nolo continuare agros tusculanos vsq; ad circeum.

☞ p HAVD parauero. Sensus est. Quod nõ parabit quod aut auarus vti chremes continuo labore accumulet. inde abscondat aut vt consumptor & prodigus dissipet. per quod ostẽdit se paruo & iam parto cõtentum. illoq; parce fruiturum.

Argumentum odes. II.

h Ac ode rusticę vitę laudes & commoda poeta scribit. appellatq; ante omnia beatumillũ qui suis bobus paterna rura exercet & colit. remotus ab omni fœnere: militũ foro & ciuium fastu. H. d

Ode.II.rustice vite laudes continet

q BEATVS ille Virg. quo ꝯ li.ii.ge. ait. O fortunatos nimiũ sua si bona norint Agricolas q bus ipsa procul discordibus armis. Fundit humo facilem victum iustissima tellus. Si nõ ingentem foribus domus alta superbis. Mane salutantum totis vomit edibus vndam. Nec varios inhiant pulchra testudine postes. Illusasq; auro vestes epireamq; ęra. Alba neq; assirio fuscatur lana veneno. Nec cassia liquidi corrumpitur vsus oliui Et secuta quies & nescia vellera vita. Diues opum variarum at latis ocia fundis. Spelunce viui lacus ac frigida tempe. Mugitusq; boũ molles sub arbore somni. Non absunt illic saltus & lustra ferarum. Et patiens operũ paruoq; assueta iuuentus Sacra deum sanctiq; patres extrema per illos. Iusticia excedens terris vestigia fecit.

r VT prisca gens. Antiquitatẽ significat. cuius aurea secula credita sunt. quod preter ciuitatum munitiones oẽs in agris viuebãt

s SOLVTVS o.f. Non enim cura fœnerandi afficitur. sed sola agricultura contentus est.

t NEC exercitatur c. Vite incõmoda quibus rustici carent prosequitur. non enim rustici auaritię causa militiam subeunt non nauigandi curam non salutandi tedia.

☞ v FORVMQVE vitat. Forũ iudicatorum & litium sedes vt marcellus docet forũ est negociatoris locus forum est in quo iudicia fieri solent vt festus asserit prosequit aũt nũc quibus incommodis carent rustici. Primo enim dixit quod nauigant vt mercatores. qui questus causa periculosissimas nauigatiões suscipiunt. Posuit autẽ tria quibus homines rem suam augere student. Fœnus. militiam. & nauigationem. addit & quartũ nam multi patrocinando ditescunt. Addit & quintam infœlicitatẽ vitę ciuilis qua rusticus carct. nã non sunt sibi salutandi potentiores ciues. quorũ patrocinio ipse cum ambitiosus sit. magistratus querit.

x ERGO aut adulta. Rusticę vite commoda atq; oblectationes incipit explicare priusq; de verno tempore.

.i. molestijs vrbane vite

q
b Eatus ille qui procul negocijs
antiqua
r
Vt prisca gens mortalium
a patres sibi relicta colit
Paterna rura bobus exercet suis,
liber vsura
s
Solutus omni fœnore:
t ruba terribili
Nec excitatur classico miles truci
timet tempestuosum
Nec horret iratum mare
v
Forumq; vitat: & superba ciuium
per hec salutationum officia innuit
Potentiorum limina.
r r
Ergo aut adulta vitium propagine
s
Altos maritat populos.
secreta
Aut in reducta valle mugientium
pascentes.
Prospectat. errantes greges
Inutilesq; falce romos amputans.
fertiles
a
Eœliciores inserit
emuncta vasis
b
Aut pressa puris mella condit amphoris
imbecilles ꝛ molles
Aut tondet infirmas oues:
c d
Vel cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit.
ipse rusticus
e
Vt gaudet insitiua decerpens pira
f
Certantem & vuam purpure
vua
g
Qua munerentur te priape & te pater
custos agri
Siluane tutor finium.
rustico placet magna
Libet iacere modo sub antiqua ilice
eo q terram radicibus stringat ꝛ cespite
Modo in tenaci gramine:

y VITIVM propagine. Propagationum vero genera ac modos legito columellam li.iii.

z MARITAT populos. hoc ait. quoniam vt scribit. li.iii. Columella de arbustis. Vitem maxime populus alit deinde vlm deinde fraxinus.

a FELICIORES inserit. De insitione videto Pli. li.xvii.

b PRESSA mella. Pressa ait quoniam pressis fauis mella defluunt. vnde Vir. li.iiii.ge. Mella premes. Sunt autem mellis conficiẽdi duo tempora ver atq; autumnus. Vernum suauius candidius omnino prestantius autumnali est Auctor est Arestotiles. li.ix. de animalibus.

c VEL cum decorum. Autũni commoda narrat.

d DECORVM caput. Poetico more autũni describit. q. corporalem deum pomis coronatum. Festus inquit Autumnum dictum quod tunc maxime augeantur hominum opes coactis agrorum fructibus.

e VT. Hoc in loco admirantis est. posset etiam exponi vt quem admodum.

f CERTANTEM & vuam purpurę. Nigram vuam intelligit mixto rubore quodam. purpura enim piscis est in cõcha degens quę florem illum tinguendis expetitum vestibus in mediis habet faucibus liquoris hic minimi est in candida vena vnde pretiosus ille bibitur nigrantis rosę colore sublucens reliquũ corpus sterile auctor est pli. li.ix.

g QVA munerentur Pli. lib. xviii. scribit quod olim non gustabant nouas fruges aut vina antequam sacerdotes primitias libassent.

☞ g LIBET iace. Artificiosũ carmẽ. nã maxima laus est agriculture cum tantum possit mouere homines. vt etiam auarissimos dũ cupiditas pecunie cedit rationi ad se amandum alliciat. Inducit igitur alpheum fœneratorem rusticam rem laudantem.

h QVERVNTVR aues. queruntur ait. quoniam veteres omnium animalium voces preter quam hominis querelam dicebant vt porphirio asserit. Virgi. Et cantu querule rumpunt arbusta cicadę. item & veterem in limo ranę cecinere querelam. Et de bob⁹. atq; omne querelis impleri nemus.

i AT cũ tonantis. Nũc hyemis commoda ad vitam rusticam explicat. Idem quoq; Virg. ait. Frigorib⁹ parto agricole plerumq; fruuntur. Mutuaq; inter se leti hyems curasq; resoluit. Ceu presse cum iam portum tetigere carine. Puppib⁹ et leti nauti imposuere coronas. Sed tũ & quernas glandes tũc stringere tẽpus. Et lauri baccas. oleãq; cruẽta myrta. Tunc gruibus pedicas & rhetia ponere ceruis. Auritosq; sequi lepores tũ figere dãmas

k AMITE leui. Amites pertice aucupales vt scribit Festus porphirio etiam dicit esse furculas quibus rhetia in venatione vel aucupio suspenduntur.

l ADVENAM gruem. De longinquo venire grues Pli. lib. x. ostẽdit sicuti & ciconie veniũt sed grues hiemis ciconias vero ęstatis aduenas esse dicit.

Labuntur altis interim ripis aque

h a rusticis
Queruntur in siluis aues

circumsonant ꝛ obmurmurant exeuntibus.
Fontesq; lymphis obstrepunt manantibus

perpetuum somni epitheton
Somnos quod inuitet leues.

i hyems ipsa. acris
At cum tonantis annus hibernus iouis

pluuias
Imbres niuesq; comparat.

s. rusticus
Aut trudit acris hinc & inde multa cane

retia
Apros in obstantes plagas.

h polito
Aut amite leui tendit rętia

est enim veracissima auis ff
cuiuscunq; esce
Turdis edacibus dolos

timidum pedica
l
Pauidũq; leporem: & aduenã laqueo gruẽ

ff
Iucunda captat premia:

s. rerum vi cupiditatum
m auaritia
Quis non malarum quas amor curas habet

Hec inter obliuiscitur.

Quid si pudica mulier in partem iuuet

Domum atq; liberos

m
exempla pudicitie a mulieribus rusticis sumpta
Sabina qualis aut perusta solibus

celeris
velocis aliq volũt esse. p. n.
Pernicis vxor appuli

penatibus enim sacer.
Sacrum vetustis extruat lignis focum

.i. ante vel circa
Lassi sub aduentum viri

n pingue
Claudensq; textis cratibus lętum pecus

plena lacus
mulgendo
Distenta siccet vbera:

huius anni o
Et horna dulci vina promens dolio

p
Dapes inemptas apparet

m QVIS non malarũ. Cõcludit predictis cõmodis & voluptatibus quemq; posse obliuisci auaritię & omnium cupiditatum.

m SABINA. Nam hos populos & religiosissimos fuisse scribunt. & castissimas feminas habuisse.

n CLAVDENSQVE textis cratibus. Crates a pastoribus texi consueuerunt ad mutandas pecudibus mansiones. vt apposite greges muniãt ab incursione ferarum. vt cũ fremit ad caulas.

o DOLIO. Dolia vasa grandia dicuntur quibus vinum reconditur Auctor est Nonius.

p DAPES inemptas. Virgil. quoq; de rustico sene. Seraq; reuertens nocte domum dapibus onerabat inemptis.

delectauerint

Non me lucrina iuuerint conchylia
s.quam dapes inempte

Magisue rhomibus aut scari.
p intonata sonora

Si quos heois intonata fluctibus
tempestas

Hiems ad hoc vertat mare:

Non aphra auis descendat in ventrem meũ
ex ionia venit hec auis

Non attagen ionicus
s.est

Iucundior quã lecta de pinguissimis

Oliua ramis arborum

Aut herba laphati prata amantis & graui

salutiferes
Malue salubres corpori

Vel agna festis cęsa terminalibus:

Vel hedus eretus p lupo.
quemadmodum

Has inter epulas vt iuuat pastas oues

Videre properantes domum

Videre fessos vomerem inuersum boues
fesso

Collo trahentes languido
famulas .i.qd solent esse in domo diuitis
.i.ad examen infantiũ retulit

Positosq; vernas.ditis examen domus
.i.splendentes focos

Circum renidentis lares

Hec vbi locutus feneraror alphius:
optat fieri usticus

Iamiam futurus rusticus
congregauit illam a debitoribus

Omnem redegit idibus pecuniã
iterum in fenere collocare.

Querit calendis ponere.

☞q NON lucrina Ordo est Non me magis iuuerit.idest delectauerint lucrina.

r ATTAGEN ionicus.hanc autem maxime ionicus celebrat vocalis est alias.captus vero obmutescens. quondam existimatus inter raras aues vt Plinius asserit li.x.

s IVCVNDIOR. Quam innuit agrorum fructus cetera superare.

t LAPHATI.huius herbe vis Ructus facit.vrinam ciet.caliginem oculorũ discutit.nec a malua dissimiles effectus habet. vt scribit Pli.li.xx. scribit aũt cũ th.

☞t MALVE. Malua dicitur ab emolliendo ventre. vt innuit Pli.lib.xx. ostendit autem poeta agrũ vltra pomorũ cõmoda afferre quoq; salutiferas herbas.

☞v TERMINALIBVS.in termino sacra fiebant. quod in eius tutela fines agrorum esse putabant. deniq; numma pompilius statuit eum qui terminum exarasset & ipsum & boues sacros esse auctor est Festus.

☞x HAS inter epulas.post ciborũ frugalitatẽ enarratam alias etiam explicat voluptates.

☞y POSITOSQVE vernas ordo est. Et videre vernas.appositio.examen ditis domus positos circum renidentis lares.positos autẽ inquit circa lares. idest focos quoniam vt etiam ostendit columella lib.xii. Villicos rusticos epulari circa larẽ domini focum familiarem semper consuescere debeat. Et idem horatius sat.vi.li.ii.de vita etiã rustica ait. O noctes ceneq; deum quibus ipsi meiq; ante larẽ propriũ vescor. Vernasq; procaces pasco libatis dapibus.

z HEC vbi locutus. Ostendit per hunc quod si ab auaritia sua propter contractum habitũ nõ posset.alphius tamen cognoscebat quantum voluptatis esset in agricultura.

a IDIBVS. Circa dimidiatũ mensem.& in kalendis sequentis mensis.

b PONERE. Apud alios.s. fœneris causa.per quod ostendit poeta nõ facile quempiam discedere posse ab auaritia & solita fœneris cupiditate.

Argumentum odes.III

h Ac ode Mecœnatem alloquitur Allium detestans. Eo siquidem eso offensus poeta fuerat. Vñ dicit illud cicutis viperinoq; sanguine esse nocentius. Hoc dicit.

Ode. III. Mecenatem in Allium

a SENILE guttur. Sunt enim senes morosi & anxii grauesq; omnibus hic Iuue. sat. x. inquit Vsq; adeo grauis vxori natisq; sibiq;. vt captatori moueat fastidia Cosso.

b CICVTIS. Cicuta herba venatissima venerem extinguit testibus circa pubertatē illita. hec & plura Pli. li. xxv.

c ALLIVM. id est asperi saporis. oculos hebetat inflationes facit. stomachum ledit copiosius sumptum. sitim gignit Auctor Pli. li. xx.

d ODVRA messorum. Vir. etiā in. b. ait. Thestilis & rapido fessis messoribus ęstu. Allia serpillūq; herbas contundit olētes.

e CANIDIA. sub hoc canidię nomine inquit porphirio Cratidiam neopolitanam vngētariā intelligi vult. quam veneficam horatius semper insectatur.

☞ f VT argonautas. ordo est Medea vt mirata est Iasonē ducem candidū preter omēs argonautas illigaturum tauris ignota iuga perunxit hoc allio. Notā autem historiam hunc in locum conuertit. q. medea allio perunxerit Iasonē vt eū muniret aduersus vim taurorum flammā spirantium qui iussu regis subiiciēdi erant si vellet pellem auream recipere.

sensus est. si quis ergo inquit patricidium fecerit comedat allium pro pena

p Arentis olim si quis impia manu

a

Senile guttūr fregerit.

comedat herbis venatissimis

b c

Edat cicutis allium nocentius.

.i. fortia

d

O dura messorum ilia

Quid ho veneni seuit in precordijs

Num viperinus his cruor

decepit

Incoctus herbis me fefellit, an malas

e p.n. venefice

Canidia tractauit dapes.

postq;

f

Vt argonautas preter omnes candidum

g

Medea mirata est ducem

h

Ignota tauris illigaturum iuga

alio p.n. ducis

Perunxit hoc iasonem.

s. 3 alio

i hoc est vncris

Hoc delibutis vlta donis pellicem

Serpente fugit alite

k est

Nec tantus vnquam syderum insedit vapor

aride

Siticulose apulie.

g MIRATA est ducem. Medea apud Ouidium inquit. Cur mihi plus equo flaui placuere capilli. Et decor & lingue gratia ficta tue. Et formosus eras & me mea fata trahebant Abstulerant oculi lumina nostra tui.

h IGNOTA tauris & c. Medea iasoni inquit. dixerat interea tibi rex vt dura ferorum insolito premeres vomere colla boum. Martis erant tauri plusquā per cornua seui. Quorum terribilis spiritus ignis erat aere pedes solidi pretētaq; naribus ęra. Nigra p afflatus hęc quoq; facta suos.

☞ i HOC delibutis. ordo est Vlta pellicē donis delibutis hoc scilicet allio. Glaucem autē dixit creontis filiam quā dū reuersus a colchis iason voluit accipere vxorem propter amorem iasonis medea repudiata dolore obliuionem corone malefica arte composite incendit & occisis filiis medo & merinero dolorem suum vlta pēnatis drocombus fugit vecta & medeam constituit ciuitatem. de quo late Ouidius li. vii. meth.

k NEC tantus syderum. idest nō tanto ardore solis siccari apuliam dicit quanto ardore alliū comedentium viscera perurit.

l NEC munus herculis. Nessus cētaurus vim deianyræ vxori herculis iferre voluerat. At hercules sagittis ex sanguine hidrino infectis nessum interfecit. Moriens autem nessus vltionem parauit. Persuasit enim deianiram vt vestem suam illo sanguine iā infectam seruaret affirmans eā illi vim inesse vt si quando hercules aliam amaret mulierem et ea veste indueret. statim eo amore solueretur. Credidit deianira et cum occupatus esset hercules siue omphales siue ioles amore

perpetuum herculis epitheton

l Nec munus humeris efficacis herculis

Inarsit estuosius.

m At si quid vnquam tale concupiueris

iocis gaudens

Iocose mecœnas precor

ori

Manum puella suauio apponat tuo

exteriore parte lecti

Extrema & in sponda cubet.

misit vestē ignara euentus ignarus et hercules induit. indutusq; ab ea exustus est. videto Ouidiū libro. ix. metha.

m AT si quid. Ostendit tandē ridicule hec scripta esse cū post tantas tragedias huc euadat vt si quando mecœnas alium cōmederet puella virosum anhelitum suum effugiēs opponat manum osculo.

Argumentum odes. IIII

Poeta in Menam libertum inuehit. Is. n. pecunia supbus erat & in ordine equestri receptus. tribunusq; militū factus. Acron autem & porphirio scribunt Menam Gn. pompeij magni libertū fuisse. Deinde apud sextū pompeiū magni filiū mansisse. q̄ quidem exercente pyraticā ad augustū p̄fectus classis relicto sexto confugit iterum postea ad Sextum reuersus est. rursus illo relicto ad augustū redijt. a q̄ tribun⁹ militū factus est. De quo etiā Suetonius. Hoc dicit.

a LVPIS & agnis. Sensus est Dicit poeta tātam esse discordiā inter eum & menam libertum. quanta sit, lupis & agnis.

b IBERICIS funibus. Ostendit non solum seruū fuisse. quod non illius sed fortune vitium dici posset. sed nequā seruū quod illi & nō fortune attribuēdū est.

Ode IIII. ī menā libertū

a l. ex sortito naturaliter

l Vpis & agnis quanta sortito obtigit

mihi horatio.

Tecum discordia est

b spēs p̄ge. c

Ibericis peruste funibus latus

ferrea

Et crura dura compede:

s. tu mena

Licet superbus ambules pecunia

d

Fortuna non mutat genus

e

Vides ne sacram mentiente te viam

hoc est sex vlnarum toga

Cum bis ter vlnarum toga

c PERVSTE. Absolute dixit vt oculos suffusa nitentes.

d FORTVNA & c. Nam pecunie ignobilem non valent nobilitare.

e VIDES ne sacram. ordo est videsne vt liberrima indignatio vertat huc et huc ora euuntium te mentiente sacram viam.

f LIBERRIMA indignatio. Significat autē populum ex indignatione quod ille oblitus cōditionis tā magnificus incedat detorquere ab illo aspectum. & bene liberrimā indignationem dixit quod libere ac palam hūc videntes in seruitutē inuehūtur.

g SECTVS flagellis. Orationem a Mena auditores conuertit ex indignatione. Iuuenalis sat. vi. de mulierum seuitia in seruos ait. Sic frangit ferulas rubet ille flagellis hic scutica & c.

h TRIVMVIRALIBVS innuit menam publice quoq; in maius dedecus fustigatū. Triūuiri enim supplicijs preerant.

i PRECONIS ad fastidium: ideſt tamdiu cesus donec etiam preconi fastidio esset.

Vt ora vertat huc & huc euntium
f iustissima
Liberrima indignatio
cesus virgis
g h
Sectus flagellis hic triumuiralibus
i
Preconis ad fastidium.
k
Arat falerni mille fundi iugera:
equis.
l
Et appiam mannis terit:
m
Sedilibusq; magnus in primis eques
.i. spreta orbonis lege.
Othone contempto sedet.
n
Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones atq; seruilem manum
.i. latrone? seruo
Hoc hoc tribuno militum.

k ARAT falerni mille &c. Summa indignatio quod sceleſtus et sordidus vir tam sit locuplex.

l APPIAM. Preclariſſime sūt vie vt Strabo ait li. v.

m SEDILIBVS. in quatuor decim ordinibus. Roscius enim otho tribunus plebis legem tulit. ne quis sederet intra quartū de cimū theatri gradum. niſi cuius auo patricq; genuo quadragin ta sextercia fuissent. Ergo contēpto othone. ideſt lege ab othone lata qua non sat erat habere quadraginta sextercia. quia pater eius ingenuus nō fuerat. imo neq; ipe.

n QVID attinet. Sensus est. frustra pugnatum esse aduersus seruilem manū spartaci. frustra aduersus piratas. si mena q & seruus & pirata fuerit tribunus militum fiat.

Argumentum odes. V

h Acode in Canidiam veneficam scribitur. ea quippe adamans Varū a quo spernebatur pretextatum puerū: cum sagana veia & folia veneficis mulieribus dam ceperat. spoliauerat. in fossam vsq; ad mentum cum incantata aqua immerserat. quo ex illius fame deficiētis medulla & iecore amoris poculum parare posset. puer autem salutis expes diris imprecationibus illas est insecutus. De eadē vero canidia latius epodo. iij. Preterea de Canidia & Sagana late idem horatius scripsit in satyra octaua primi libri vbi incipit Carmen. Vidi egomet nigra succinctam vadere palla Canidiam. &c. H. d.

Epodon

Ode. V. in Canidiam veneficam.

puerí verba ad deos.

a AT o deorum. Banidia fuerat neapolitana mulier peſſima venefica. huius ergo neocramãtiam de puero factam ſub nomine canidię vituperat. inducit autem puerum ab illis ſurreptum. & ad imolationem paratum ſuas miſerias conqueritur & in canidię ſociarumq; crudelitatẽ inuehitur. loquitur ergo puer. At expauescentis.

b QVICQVID in celo regis. ideſt o omẽs dii qui regitis terras & humanum genus.

c PER liberos te. Canidiam puer orat iam ſe capientem.

d LVCINA. Hanc grauide inuocabant quoniam ex actis mẽſibus lucẽ naſcentibus iuno prebet vnde appellatur Iuno lucina ab iuuando et luce vt Varro dicet. Multa etiam Macrobius libro. vii. ſcribit.

e VERIS partubus. ideſt legitimis filiis. vel non fictis partubus. per quod innuit eam vel nõ peperiſſe. vel ex adulterio concepiſſe.

f PVRPVRE decus. Pretextã intelligit patricis enim bulla aurea cũ toga cui purpura pretexte baturvtebantur cordis autem figuram in bulla ante pectus annectebant. vt illam inſpicientes ſe homines cogitarent ſi corde preſtarent Togam vero pretextã ferebãt. vt ex purpurę rubore ingenuitatis pudore tegerentur vt ſcribit Macro. li. i. ſat.

g PETITA ferro belua. Leonem intelligit vulneratus eni mira obſeruationem percuſſorem mouit. & in quantalibet multitudine appetit. Eum vero qui telamiſerit. ſed tamen non vulnerauerit correptum raptumq; ſternit nec vulnerat auct. Pli. li. viii.

a To deorum quicquid in celo regis

Terras & humanum genus
cupit malorum furor

Quid iſte fert tumultus & quid omnium

nam omnes ille venefice inimico animo ſpectabant

Vultus in vnum me truces,

c

Per liberos te ſi vocata partubus
legitimis filios

b e

Lucina veris affuit,
vanum non enim: ſibi pfuerat

f

Per hoc inane purpure decus precor
.i. vindicaturum. nam humane victime
touc accepte eſſe non poterant

Per improbaturum hec iouem:
ſicut inſpicis.

Quid vt nouerca me intueris, aut vti

g

Petita ferro belua.

Vt hec trementi queſtus ore conſtitit
hoc eſt pretexta & aurea bulla.

Inſignibus raptis puer
.i. ſine pilis ſic tale erat

Impube corpus: quale poſſet impia
demulcere h

Mollire thracum pectora
non longis.

i

Canidia breuibus implicata viperis

Crines & incomptum caput
h

Iubet ſepulchris caprificos erutas
lucruoſas

l

Iubet cupreſſos funebres:
m grandis

Et vncta turpis oua ranę ſanguine.
que nocturno tempore volant

n

Plumamq; nocturnę ſtrigis.
q̃ in ponto eſt intelligitur

o

Herbaſq; quas colchos atq; iberia

Mittit venenorum ferax.

Et oſſa ab ore rapta ieiune canis
quales medea tractauit apud colchos

Flammis aduri colchicis:

h THRACVM pectora. Sũt eni thraces bellicoſiſſimi & crudeles hinc polidorus lib. iii. eneę ait. heu heu fuge crudeles terras. Mela etiam ſcribit thraces feroces eſſe & immites.

i VIPERIS. Vtebatur igitur viperis pro vittis.

k CAPRIFICOS Eſt caprificus ſilueſtri genere ficus nunquam matureſcens. eius virtutes ſunt plurime. Quarum vna eſt. quod caprificus ferociũ taurorum collo circumdata in tantum rapidam naturam compeſcat. vt immobiles preſtet. Multa etiam Pli. li. xxiii.

l CVPRESSVS funebres. Cupreſſus diri ſacra eſt & ideo funebri ſigno ad domos poſita vt Pli. li. xxiii. ſcribit.

m ET vnctis turpis oua ranę &c. Non rane oua. ſed vncta ranę ſanguine. Rana enim infernũ & venenoſum animal eſt. vt Iuuena. Et ſtygio ranas in gurgite terras. Tales etiam rane vulgo rubete dicuntur & magis venenoſe ſunt. de quibus Iuue. ait. Ranarum viſcera nunc̃ inſpexi & idem alibi. Miſcet ſitiente rubetã

n STIRGIS nocturne que nocturno tempore volant. de quibus Naſo li. faſt. vi. inter alia ſic ait. Nocte volãt pueroſq; petunt nutricis egentes Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.

o COLCHOS atq; iberia. Hę regiones ſibi coniuncte ſunt in ponto prouincia ad ſeptentrionem de quibus late ptolo. li. v. in ponto autem eſt prouentus malorum graminũ hinc Vir. in. b. has herbas atq; hec ponto mihi lecta venena. Ipſe dedit Mocris naſcuntur plurima ponto.

p AVERNALES aquas. petitos ex auerno lacu. nam efficaciam ad has herbas habere credebantur. et in auerno defunctorum vaticinia fiebant. Multa Strabo. li. v.

r ESCINVS marinus. Esthini pisces e cancrorum genere. in quibus spine pro pedibus. ingredi est iis in orbem volui ora in medio corpore in terram versa. Pli. lib. ix. id scribit. Est etiam terrestris echinus qui erinacius aliter dicitur.

s LIGONIBVS. Ligo rusticum instrumentum est. dicitur autem quod propter latitudinē sub terra facilius legitur vt Varro docet.

t QVO posset. Ordo est. Quo loco puer infossus posset emori in longo spectaculo dapis mutate bis terq; die. puero enim anteponebantur epule sepius deinde mutabant vt spectando magis puer affligeretur esuriens.

v QVANVM extant. Ordo est. tantum quantum corpora suspensa ab aqua extant mento.

x EXTERTA vti. Veneficii causam explicat vt. s. ex pueri visceribus amatorium poculum facerent.

y IECVR aridum. Horatius iecur aridum appellat Iuue. Vero siccum sat. i. Quid referā quāta siccum iecur ardeat ira. quod quidem propter coleram ait que calida est & sicca. Colera autem ab ipo epate ad fel transmittitur

succincta p. n. veneficis alterius

At expedita sagana per totam domum

p

Spargens auernales aquas

erectis

Horret capillis vt marinus asperis

piscis nomen

r

Echinus, aut currens aper

.i. remora .i. cognitione sui ipsius cordis

Abacta nulla conscientia

s

Ligonibus duris humum

.i. effodiebat

Exhauriebat ingemens laboribus

loco

t

Quo posset infossus puer

vt puer magis cruciaretur.

Longo die bis terq; mutare dapis.

intus mori. dixit spectaculū in mulierū inuidiā q. que ex illius miseriis voluptatem caperent.

In emori spectaculo

manifestaret

v

Cū promineret ore: quantū extant aqua

vsq; ad mentum

Suspensa mento corpora

siccum pueri scz

x

Exerta vti medulla & aridum iecur

Amoris esset poculum

interdicto

z

Interminato cum semel vixe cibo

defecissent

a

Intabuissent pupulle.

.i. vehementis

Non defuisse mascule libidinis

p. n. venefice

b

Ariminensem foliam.

studiis dedita.

c

Et ociosa credidit neapulis

s. neapoli

Et omne vicinum oppidum

s. meretrix folia magica

d

Que sydera excantata voce thessala

extrahit

Lunamq; celo deripit

atro

e

Hic irresectum seua dente liuido

s. pretextati

Canidia rodens pollicem

ex qua ira commouetur hinc colerici facilius irascuntur propter humoris tenuitatem.

z INTERMINATO. Sensus est. quod ex pueri medulla et iecore amoris poculum volebāt efficere. cum semel intabuissent pupullę fixe cibo interm. nato. idest cum iam moriturus esset.

a PVPVLLE. Parue oculorū imagines quas phisici dicunt ante triduum morituris non apparere. Pli. etiam ait li. vii. in oculorum & narium aspectu indubitata esse mortis signa.

b ARMINENSEM foliam Nomine virorum libedine calentem.

c OCIOSA neapolis. Innuit predicta neapoli esse facta. Nā cratidia neapolitana fuit. Ociosa autem neapolis a poeta dicit quoniam vt Strabo li. v. edocet habebat neapolis calidarū aquarum scatebras & apparatissima balnea. inde plurimi e roma secessum faciebant aut quietis aut ocii gratiā. presertim qui eruditioni operam darēt. aut remissioris vite desiderio maxime quos senectus affligebat vel aduersa valitudo &c.

d VOCE thessala. idest carminibus quibus vtentes thessali lunam e celo auocant Virgil. Carmina vel celo possunt deducere lunam.

e IRRESECTVM. Rodebat enim policis superfluum vnguē quem non securat.

Epodon

f NOX nam magicis nox co litur quia noctu sacra sua pera gebant Vir. Tum stigio regi no cturnas inchoat aras.

g DIANA. Nã hec dea prin ceps his rebus adhibetur Virg. Tergeminam hecatem tria vir ginis ora dianę.

☞ h NVNC in hostiles do mos. Invarũ est iprecatio a quo ipsa spernebatur. Vnde orat no ctem & dianam efficiant illum senem quoq; adulterum esse & ita cruciari amoris impacientia vt nocturno tempore quo etiam fere quiescunt vnguento perun ctus per vrbem vagetur ad vi sendum meretrices. canes alla trent & omnes irrideant.

i FORMIDOLOSIS. Ordo est. Dum fere dulci sopore lan guide latent siluis formidolosis canes suburane latrent senẽ nar do perunctum quo ideſt vt om nes arrideant adulterum quale ideſt tali nardo quali &c.

q.d. omnia dixit q.d. nihil tacuit

Quid dixit. aut quid tacuit: o rebus meis
consciꝫ & testes

f
Non infideles arbitrę.

f g pro
Nox & diana que silentium tegis
secreta

Arcana cum fiunt sacra
vari

h
Nũc nunc adeste. nũc in hostiles domos
s. vestram vestrũ potentiam

Iram atq; numen vertite
bestie

i
Formidolosis dum latent siluis ferę
esse

Dulci sopore languidę:

Senem quo omnes irrideant adulterum
sic dicte a loco.

Latrent suburane canes
.i. nardino vnguento p quo

Nardo perunctum quale non perfectius
pro laborauerunt

Mee laborarunt manus

k
Quid accidit. cur dira barbarę minus

Venena medeę valent.
potens

Quibus superba fugit vlta pellicem

Magni creontis filiam
.i. veneno
m s. medee
Cum palla tabo munus imbutũ nouam
per incenditũ creontis filiam sc̨
perdidit
Incendio nuptam abstulit.
certe
n
At qui necherba. nec latens in asperis
aliquibus herbe

Radix fefellit me locis.

o
Indormit vnctis omnium cubilibus ☜
meretricum

Obliuione pellicum
dolentis.

Ah ah solutus ambulat veneficę

k QVID accidit. Cũ iam pera ctis sacris senex venire. miratur canidia. cur illa sacra que eadem sunt quibus vsa est medea cum regiam creontis excussit nõ pos sunt peruertere mentem senis cũ illud maius fuerit.

l VLTA pellicẽ. Expulsa me dea iason glaucam creontis re gis corynthi filiam duxit vxorẽ qua propter irata medea per fi lios dona quedam venenis illita sponsę misit que cum illa corpo ri applicuisset incidit in morbũ paterq; filie auxilium ferens cũ corpori illius hesisset illico expi rauit. Auctor est Diodorus li. v.

m PALLA. Erat palla honeste mulieris vestimẽtum. hoc est tunice pallũ vt marcellus asserit

n ATQVI. ASSErit se nihil omisisse de illis que medea ege rat. miratur igitur cur voti compos non fuerit.

o INDORMIT vnctis. Or do est. Indormit varus cubili bus vnctis obliuione omnium pelicum. putat enim aliam vene ficam id egisse. Vt varus. s. amo re liber omnium sit oblitus me retricum &c.

Scientioris carmine
venefiçis meis

p NON visitatis vare potionibus
ranq; aduersum quem aggredi vehementioꝛa disponat.ira vt alienus mente volũtari eius nescius reperiatur.

O multa fleturum caput

Ad me recurres: nec vocata mens tua
efficacissimis

Marsis redibit vocibus.
s.veneficium

q Maius parabo. maius infundam tibi
vt etiam, vis poculi carminibus adderetur

Fastidienti poculum.
antequit ipsis elementis rerũ natura mutabitur quã nostra varus amore meo ardeat vt igni bitumen appositum.

Priusq; celum sydet inferius mari

Tellure porrecta super.

Quam non amore sic meo flagres vti

r

Bitumen atris ignibus.
.i.dum hec agerentur
blandis

Sub hec puer non iam vt ante mollibus
p lenibat
venefiças

Lenire verbis impias

Sed dubites vnde rumperet silentium
.i.diras imprecationes

Misit thyesteas preces.
q d.quãuis venena multa possunt.non tamen
s valent merita in contrarium vertere

Venena magnũ fas nefasq; nõ valẽt

Conuertere humanam vicem
execrationibus

Diris agam vos dira detestatio
nullo sacrificio expiari.i.purgari potest.

Nulla expiatur victima.
insuper

Quin tibi perire iussus expirauero
promittit se in eas seuiturum post mortem

s Nocturnus occurram furor.

Petamq; vultus vmbra cruuis vnguibus
.i.furiarum ergo multo magis timendum.

Que vis deorum est manium

v Et inquietis assidens precordijs

Pauore summos auferam.

p NON visitatis. Ordo est. O Vare appositio caput fleturum recurres ad me potionibus non visitatis. nec mens tua redibit ad me vocata vocibus marsis. q.d. adhibeo potiones efficacissimas & aliis incognitas quibus coactus ita ad me recurres. vt tua mẽs iam a me insana affecta nõ possit redire. s. ad sanum. quamuis reuocetur vocibus marsis. ideſt potentissimis carminibus qualia marsi siciunt. nã hos populos constat a marsia Circes filio origenem traxisse. & a Circe que suis veneficiis homines in omnia monstra vertere poterat illa didicerant.

q MAIVS parabo. Quoniã hoc nihil proficio quod erit tante efficatie quod prius celum sidet. ideſt residet inferius mari terra porrecta super ideſt ex parte superiore quoniã tu nõ ita amore vtaris vt bitumen vtitur igni bus quos atros appellat quoniã ex multum vnctuosa ignes nigrescunt propter nimium vaporem qui illis admiscetur.

☞ r BITVMEN. Liquidũ quod naphatham vocãt igni admodum corripit ignis. & si corpus eo illitum igni admoueris deflagrat. nec aqua vllo pacto extingui potest. sed magis ardet nisi valde multam superinfuderis. nigrum bitumen babilonii. in lucernis pro oleo vrebant. hec ex Strabonis li. xvi.

r MISIT thyesteas preces. ideſt talia illis imprecatus est. qualia tragici inducũt thyestem aduersus fratrem imprecari. Optime autem thyesteas preces. quoniam eius filii perierant. vt hic puer nunc perit.

s VENENA magnum. Ordo est. Venena non valent conuertere humanam vicem appositio magnum fas & nefas. ideſt meritum & poenam cuiusq;. Est enim sensus quod venena licet multum possint efficere attamen nullo pacto conuertent cuiusq; merita. nã vel premiis vel penis afficientur oino merentes.

t NOCTVRNVS occurram furor. Indignatio & ira. Ouidius item ait in ibin. Tum quoq; cũ fuero vacuas dilapsus inauras Exanimis manes oderit vmbra tuos. Quicquid ero stigiis erum pere nitar ab vndis. Et tendam gelidas vltor in ora manus. Me vigilans cernes tacitis ego conditus vmbris. Excutiam somnos visus adesse tuos. Deniq; quicquid ages ante os oculosq; volabo. & querar & nulla parte quietus eris.

v INQVIETIS precordiis. Hinc iuuenalis sat. xiii. ait de periuris et scelestis. Cur tamen hos tu euasisse putes. quos diri conscia facti. Mens habet attonitos. & surdo verbere cedit. Occultũ quaciente animo torrore flagellum. Philosophus ait. Stultos malorum memoria torqueri.

R

x VOS turba. Ordo est. Turba hominum. s. vicatim hinc et hinc saxis petens contundet vos appositio obscenas anus. huius autē furoris ipse causa erit. vt populus. s. eas saxis opprimat scelerum causa.

y EXQVILINE alites. idest que exquilias vnum ex septē romanis collibus habitabāt. dicte autem sunt exquilie vel ab excubiis quas reges antea q̄ locus ille mœnibus cinctꝰ esset. illi agi iubebant. seu ab eo quod exculte ab rege Tullo essent vt Varro docet.

z HEV mihi & c. Dolentis interiectio dolet enim parentū. dolet item se harum scelere superstitem parentibus suis esse nō posse. aut equum est euntibus ordine fatis.

x s. hoim p vicos
Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens
diminuet
Contundet obscenas anus:
addit penis quas luent in vita ignominiā quam post mortem subibunt
Post insepulta memhra different lupi
Et exquiline alites
Neq; hoc parentes heu mihi superstites
Effugerit spectaculum.

Argumentum odes. VI.

h Ac ode in maledicum scribitur. qui in externos & infimos quietosq; potius quam in ciues & ī fortes timenda voce latrabat / hortatur eum horatius vt in se si potest vertat inanes minas nam emorsurus est non enim vt puer flebit. si quis eum atro dente petierit. Hoc dicit:

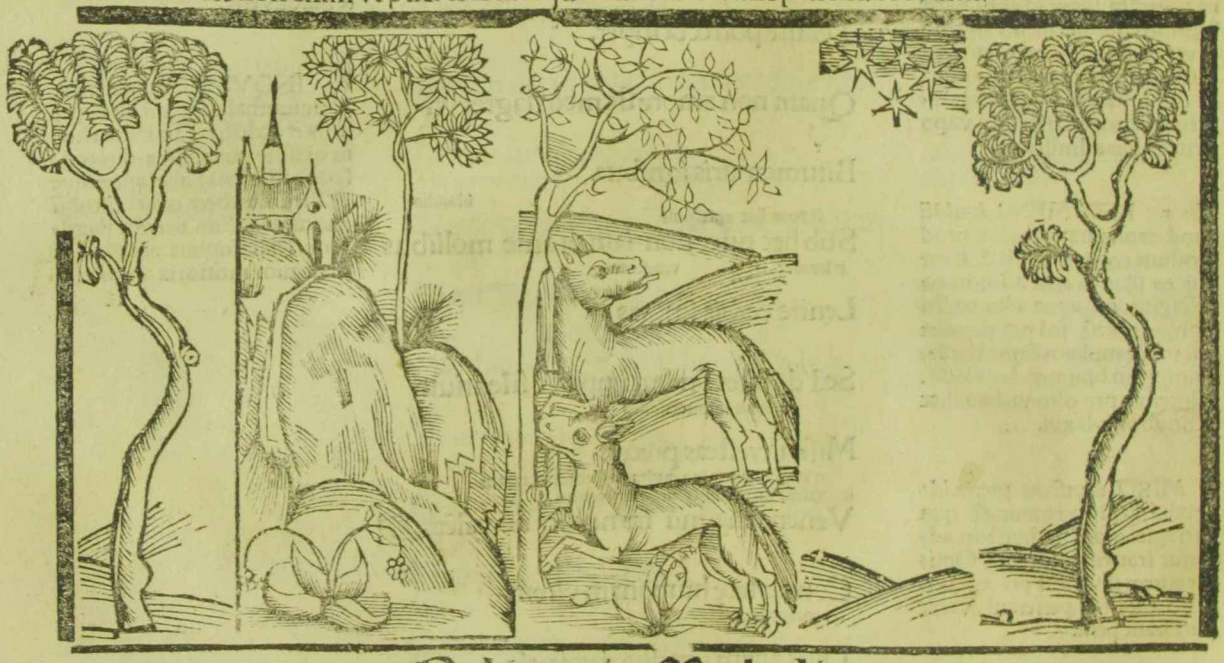

Ode. VI. in Maledicum

a QVID immerentes. Est autem ordo. tu canis ignauus aduersus lupos quid vexas immerentes hospites.

b LVPOS. fortes viros. et qui remordere possunt.

c NAM qualis. Ordo est. Nā talis qualis aut molossus canis aut fuluus lacon. appositio vis amica pastoribus sublata aure per altas niues agam. s. ferā quecumq; fera precedet. per id autē ostendit se sagacem esse nec vnquam precedentem feram dimissurum hoc est sibi nocentem aliquem relicturum quin vicē reddiderint. cōparat se demū optimis canibus illum vero ignauis & clamosis tantummodo.

d MOLOSSVS aut lacon. Nam in epyro & laconia erant optimi canes. legitur apud Plinium canem molossum percussorem domini laniatu & latratu indicasse.

e AMICA VIS pastoribus. Ephexegesis est superiorum. per appositionem igitur leges dicit enim molossum canem & laconem esse vires amicas pastoribus per eos namq; et ab lupis et a furibus tuei redduntur.

q a Vid immerentes hospites peregrinos vexas canis fatigas
Ignauus aduersum b lupos
potius
Quin huc inanis si potes verte minas
Et me remorsurum pete.
c Nam qualis aut d molossus. aut fuluus lacon canis ex laconia
e Amica ff vis pastoribus
de se poeta hoc dicit. significans non defuturam sibi lingue amaritudinem si pvocetur alicuius improbitate
Agam per altas aure sublata niues
Quecunq; precedet fera.

f PROIECTVM odoraris cibum. Methaphora est per id enī cum ignauū esse innuit. verbis namq; magna ostendit deinde re minima acquiescit. vt canes ignaui solēt obiecto cibo. quod molossus aut lacon non facerēt vbi latrat⁹ emiserint fera aliqua precedente.

g TOLLO cornua. Mutat translationem. & dicit se similē tauro qui cornua tollat in eos q sibi maledicunt.

h QVALIS lycambe. Datiui casus, archilochū significat qui

Tu cum timenda voce complesti nemus
f
Proiectum odoraris cibum
Caue, caue namq; in malos asperrimus
g
Parata tollo cornua.
h
Qualis lycambe spretus infido gener
i
Aut acer hostis bubalo
maledico horati ū.
An si quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer.

lycamben phrosis carminibus vsq; eo insectatus est. vt ille mortem sibi consciscceret. hoc autem eo fecit quod ille filiam in matrimonium promissam mox denegasset.

i ACER hostis babulo. Hipponactem significat qui babuli filiam nuptum petit & pro deformitate est contemptus illud tamen verius volunt babulum fuisse pictorem hic hipponactē quendam poetam deformē prorisu pinxit quo ille furore cōmotus tali eum carmine perculsit vt se laqueo suspenderet.

Argumentum odes. VII.

h Ac ode Romanos arguit ciuile bellum instaurantes de quo tamen intellexerit nō facile dignasci potest. De bello quidem Actiaco contra Antonium & cleopatram intelligere magis placet Id enim finis armorum ciuilium fuit. De quo etiam primo epodo horatius meminit. Hoc dicit.

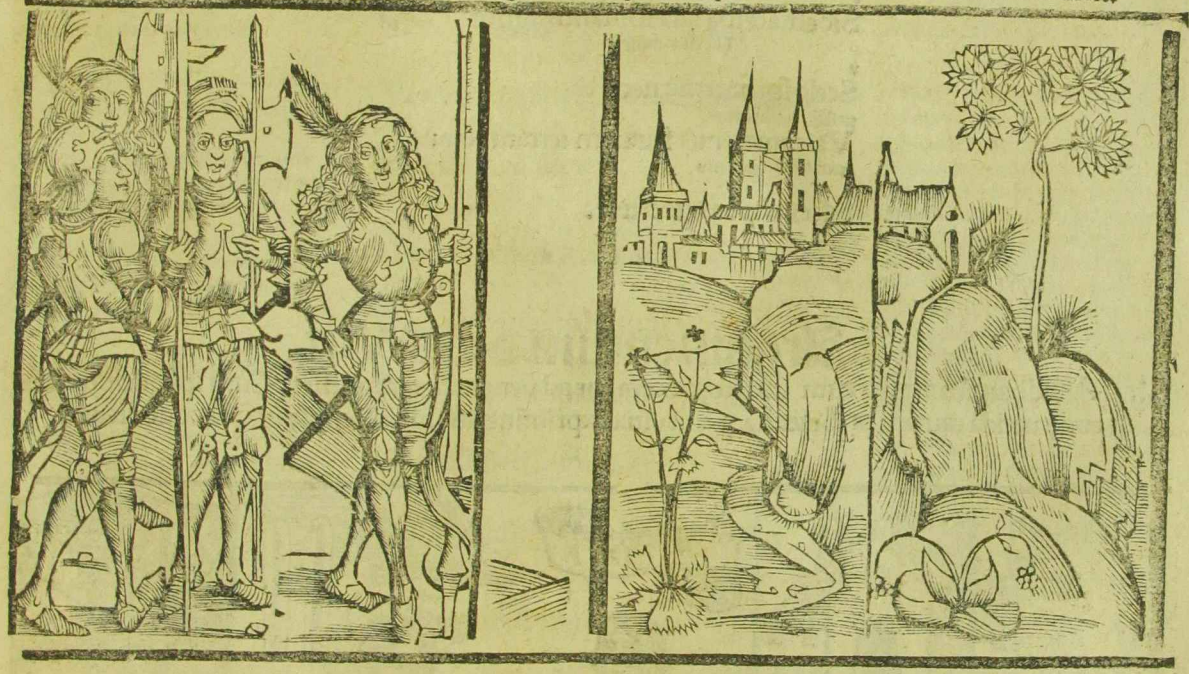

Ode. VII. detestatur ciuile bellum.

k QVOQVO scelesti. Eleganter in tumultu ab exclamatione incipit. ad eos autem dicit qui furiosa mente instaurare bellum ciuile conantur.

l ENSES conditi. Post cassii & Bruti & Sexti pompeii interitum qui erant bella ciuilia itaq; omnis romanorum vis atq; potestas ad duos tandem Antoniū

sine consilio quidem
h
q Voquo scelesti ruitis, aut cur dextris
vestris
sic. rum .i. vaginis inclusi.
l
Aptantur enses conditi:
carnis mari
Parum me campis atq; neptuno super
romani
Fusum est latini sanguinis
ideo coprasentes dextris
m
Non vt superbas inuide carthaginis
similes er.
Romanus arces vreret

scilicet & Augustum cesarem peruenerat vt apianus libro, vii. meminit.

m NON vt superbas. Nā esset laudandū bellū aduersus superbos hostes sumptum. vt contra vituperandum est. si geratur cōtra ciues.

Epodon

apte inuicem

n
Intactus vt brittannus vt descenderet
sic enim ducebantur reges
o captiui in triumpho
Sacra cathenatus via.
desideria
p inimicorum
Sed vt secundum vota parthorum sua
roma
Vrbs hec periret dextera:
q s. vt seipsi persequerentur
Neq; hic lupis mos nec fuit leonibus
hoc est in diuersam naturam.
Vnquam nisi in dispar feris
ineptus ira a fatalis necessitas,
Furor ne cecus. an rapit vis acrior
r
An culpa responsum date
pallons epitheton
s
Tacent & albus ora pallor inficit
consuetudo
Menteſq; perculse stupent
t deorum ire persequuntur
Sic est. acerba fata romanos agunt
hoc est romuli
v
Sceluſq; fraterne necis
posteri innocentis
Vt immerentis fluxit in terram remi
excrabilis posteris
x
Sacer nepotibus cruor:

n BRITANNVS Ptolomeus li. ii. scribit in insulis britannie nec montes neq; paludes neq; fluuiorum fontes esse.

o SACRA via. nã via sacra perducebat a porta triumphali ad capitolium per quam procedebat triumphus.

p SECVNDVM vota parthorum. Qui occiso Crasso metuebant romanos. nisi bellum ciuile emersisset.

q NEq; hic lupis. Sensus Fere non faciunt quod vos o romani. sanguinem inuicem petẽtes. nam fere que sunt eiusdẽ generis habent inter se pacem. dispares se insectantur.

r AN culpa. Vel ut interroget causam furoris:

s TACENT. Fingit nõ respõdere interrogatos. quod penitentie pudoriſq; signum sit.

t SIC est. Concludit a fato fuisse bellum & culpam contractũ a romulo. qui fratrem Remum dominandi causa interemit.

v SCELVS fraterne necis. De romulo & remo vide Liuium de quo etiã Lucanꝰ fraterno primi maduerunt sanguine muri.

x SACER nepotibus. id est execrandus & horrendus. nã suo cruore id erant expiaturi.

Argumentum odes. VIII.

h Ac ode anum arguit eum interrogantem cur ad venerem tardus esset. Cum ipsa deformis & euo putrida causam preberet Itaq; eius vitia exprimit. Satis tñ obscena sunt q̃ hac ode dicunt.

Ode.VIII.in anum impudicam.

corruptam

a longa etate

r Ogare longo putidam te sęculo

.i.que res

debiliter

Vires quid eneruet meas:

niger

b c

Cum sit tibi dens ater: & rugis vetus

s.tuam designet

Frontem senectus exaret.

dehiscat

Hietq; turpis inter aridas nates

dure

d e

Podex velut crude bouis.

relaxare

f horatiū g

Sed incitat me pectus & mamme putres

tales

Equina quales vbera

rugosus inflatis

h i

Venterq; mollis & femur tumentibus

gracile

Exile furis additum

diues

k

Esto beata: funus atq; imagines

precedant

Ducant triumphales tuum

sponsa aliqua

sylla

Nec sit marita que rotundioribus

gemmis

Honusta baccis ambulet.

l

Quid quod libelli stoici inter sericos

ceruicalia

Iacere puluillos amant

durescunt

Illiterati num minus nerui rigent

priapus ipse.

Minusue languet fascinum

fastidienti

Quod vt superbo prouoces ab inguine

aut lingua aut blandimentis

Ore allaborandum est tibi.

a ROGARE longo. adde nō pudet Est eni figura Aposio pesis. idest interruptio siue poti⁹ Synechdoche fit eni n cum sub tractum verbum aliquod satis ex ceteris intelligitur. in aposio pesi vero quid taceat incertū est. Fit autem interceptum silentiū cum quis irascitur aut perturba tur. his eni affectibus tantum ser monis defectio congruit.

b DENS ater. Naso li.b.iii. de arte inquit. Quid si precipiā ne fuscet inertia dentes oraq; susce pta mane lauentur aqua.

c RVGIS exaret. Idem naso li. iii. ait. Quam cito me miserum laxantur corpora rugis. Et perit in niueo qui fuit ore color.

d PODEX. Pudēda pars cor poris. vt Iuue. Et podice leui.

e CRVDE. idest fluxum ven tris propter cruditatem patientis tunc enim magis hiare videtur.

f SED incitat. Pulcher rima ironia est in qua sententia verbis contraria est.

g PVTRES non turgentes et stantes vt puellis.

h VENTERQVE. alium di cimus. quo sordes decidūt. hinc purgare alium vterum vbi foe tus qua propter in sola foemina est. Ventrem tumorem qui illis partibus turgescat. Iuue. Monta ni quoq; venter adest abdomie tardus. Et vniuersū illud quod illibus pube & lateribus termi natur ventrem appellamus.

i FEMVR. Femenq; a verte bro ad genua pertingunt exter ne interneq; Sed femen infra ge na vsq; ad iuncturam pedis vi detur extēdi plautus in asinaria Quibus obtrite ad foemina erāt vngule. dicitq; femen a flectēdo

k ESTO beata. Sis inquit poe ta & diues & nobilis & gem mis ornata preciosissimis non tamen effugies quin anus sis & deformis. Erat autem consuetu do prisca. vt gentilium statuę fu nera eorum qui eiusdē essent gē tis in pompa sequerentur.

l QVID quod libelli stoici. Est autem sensus quid est vel quid significat vel quid dicam. quod stoicos libros in puluillis habes An propterea minus durescunt nerui illiterati vel minus languet fascinum. idest ipse priapus. Illi terati autē nerui videbantur esse sine illorum librorum presentia ipsa autem vt docta videretur il lud agebat quo magis inde amā retur. Sed quoniam anns erat et turpis nihil iuuabat ad neruo rum tentiginem. Nerui enim lit teras nesciunt. nec litterarum stu dium habent aut appetunt. itaq; ore potius illi erat laborandum

Argumentum odes.IX

m Arcus Antonius post parthos cleopatre amore ductus. quasi bene gestis rebus in regio se sinu reficiebat. Aegiptia mulier ab ebrio imperato re precium libidinum Romanum imperiũ petijt. Promisit Antonius: veluti hec omnia latius scribuntur ab. L. Floro. Itaq; in patriam pugnaces nauis quingentes naues duxit auctore Plutarcho: peditum milia centum. Equitum milia. xxij Antonio igitur circa actium epiri promontoriũ nauis habente cęsar Augustus illuc duxit nauis pugnaces. ccl. Peditum. lxxx. milia Equitum ferme Antonio numerũ inter pugnandũ autem naues. lx. Cleopatre: que post magnas naues collocauerant velis sublatis per medios pugnantes fugam arripuerunt. Antonius post habitis omnibus in quinqueremẽ ꝓsiluit. & cleopatram insecutus est: itaq; ad tenerum appulerunt. Antoniana classis egre decima hora superata est. Mortui non fuere supra quinquaginta milia. Capte autem naues trecente Exercitus item omnis victori se dedit. Post hec cesar ab Actio profectus athenas ijt. Hac igitur lętus victoria horatius mecœnatem alloquitur suum vt vna optimo vino quam primũ gaudeant. sicut etiam paulo ante victo Sexto pompeio fecerant. Arguit inde Antonium quod muliebri imperio se subdiderit cum liber esset & alter orbis imperator: puerũ tandem hortatur optima vina misceat Iuuat enim mero dulcissimo curam & metũ rerũ cęsaris soluere. Penultima etiam ode li. i. de Antonij & cleopatre clade plurima idem horatius meminit. Hoc dicit.

Ode. IX. Ad Mecenatẽ De augusti victoria in Antoniũ et cleopatram

a QVANDO repostum Ordo est. O beate mecœnas letus ego victore cesare. quando sub alta domo sic ioui gratum tecũ bibam tecubum repostum ad festas dapes.

b CECVBVM Sinui caietano contiguum erat cecubũ oppidum. Verum cecubum & fundanum. & setinum sicuti phalernum & albanum inter nobilia numerantur Auctor est Strabo vide etiam li. i. ode. xx.

.i. seruatum vinum.

q Vãdo repostũ cęcubũ ad festas dapes

.s. augusto

Victore lętus cęsare

.i. in alta domo

Tecum sub alta sic ioui gratum domo

Beate mecœnas biba m

quod est artificis miscere lyre tybiarum sonitus

Sonante mixtũ tibijs carmen lyra

c SVB alta domo. Intelligit enĩ mecœnatis turrim. ex qua Nero incendium vrbis prospectauit.

d SIC. Vt cęsaris victoria gaudeamus.

e IOVI gratum. Eius enĩ numine vicerat Augustus.

doricum grecū phrigium
f
Hac dorium illis barbarum
oppressus in freto siculo ab agrippa
Vt nuper actus cum freto neptunius
g h
Dux fugit vstis nauibus.
romane
i
Minatus vrbi vincula que detraxerat
Seruis amicus perfidis
k l
Romanus (eheu posteri negabitis)
sui iuris
Emancipatus femine
.i. gerit auram bellici apparatus cleopatre
m
Fert vallum & arma miles & spadonib⁹
longeuis
Seruire rugosis potest.
Interq; signa turpe militaria
n
Sol aspicit conopeum
.i. aduersus romanū militem, vicz. in. antonium.
Ad hunc frementes vertere bis mille eqs
qui erant in exercitu cesariano
loudantes
Galli canentes cesarem
in tuto loco
o
Hostiliumq; nauium portu latent
s. ad alexandriam
Pupes sinistrorsum cite.
veloces
expectas
p
Io triumphe tu moraris aureos
integras
Currus & intactas boues
in quo de iugurtha trium
phauit marius q
Io triumphe nec iugurthino parem
r
Bello reportasti ducem.
s quam de carthagine triumphauit
Neq; africanum cui super chartaginem
Virtus sepulchrum condidit
t
Terra mariq; victus hostis puni co
v
Lugubre mutauit sagum
sic vir. centum digesta per vrbes.
x
Aut ille centum nobilem cretam vrbibus
non pspera
Ventis iturus non suis
y
Exercitatas aut petit syrtes noto

le certamen haberetur erant in tuto loco nihil agentes vt scribit plutarchus.

p IO triumphe. Io vox est ouātis Naso li. ii. de arte. Dicite io pean & io bis dicite pean. decidit in casses preda petita meos.

q PAREM reportasti ducem Non tanta inquit gloria C. marius. de iugurta triumphauit.

r BELLO iugurthino. Bellū po. ro. cum iugurta rege numidarum gessit. quod magnū fuit & atrox de quo plutarchus & Salustius.

s NEQVE africanū & c. Deuicta enim carthagine virtute scipionis africani. cū afri aduersum romanos denuo rebellarent cōsulto oraculo responsum est. vt sepulchrū scipioni fieret. quod carthaginem respiceret. tunc leuati cineres eius sunt & piramide in vaticano constituta et humatā in sepulchro eius in portu carthaginem respiciente.

t TERRA mariq; victus. Iā ad antonium poeta redit. quem dicit terra mariq; victum accepisse pullatum sagum. in varia q fugisse loca. vt augusti victoriam ostēdit. dixerat enim victo reletus cesare.

v LVGVBRE mutauit sagū hoc est deposuit coccineam clamidem antonius qua scilicet imperator vtebatur & accepit lugubrem. ideſt nigram. & vtū obluctum victarum partium hoc facit. an vt in fuga lateat.

x AVT ille & c. Antoniū denotat qui fugiendo varia loca adiit. petit cretam iturus ventis nō suis. hoc ait poeta quoniam Antonius fugiens quinqueremi vt cleopatram assequeretur. ab illa in sua naui receptus est. sicq; ad tenarum appulit. vt docet plutarchus.

y SIRTES. Desyrtibus superius dictum est. multa etiā Strabo meminit li. iii. multaq; Lucanus libro. ix.

f HAC dorium. Dorus dori enses parnaso affines habitatores constituit sibiq; superstites a se vocatos reliquit. quod Strabo. li. viii. Et Pli. li. vi. ca. ii. Tris tantum gentes grecas iure dici dorica. Ionicam. Eolicam. ceteras barbarorum esse.

g DVX neptunius. Sex pompeius intelligitur quem appellat ducem marinum. quoniam predonibus mari dominabatur.

h FVGIT vstis nauibus. Nauium quippe pompeii octo supra xx. merse sunt. reliquae aut cōbuste. aut redacte in potestatem septem & decem dum taxat fuga elapsis. quibus e massana in pontum ad Antonium se contulit. Sed milete a Titio Antonii prefecto interemptus est.

i MINATVS vrbi vincula. duplici nota afficit pompeium. & quod bellum patrie inferet. et quod seruos in epiro & alibi cōuocaret. vt eos contra patriam amaret.

k ROMANVS. Ordo est. romanus miles emancipat⁹ fert vallum & arma fœmine. & potest seruire rugosis spadonib⁹ eheu posteri negabitis. Redit autem ad Antoniū & eius milites qui emancipati. ideſt liberi possint se in libertatem vindicare valeant.

l POSTERI negabitis. Sunt adeo fœda & indigna hec vt. s. romanus miles fœmine & spadonibus seruiret. vt vix credi ab vllo possunt aut debeant.

m VALLVM. ipsa munitio dicitur. Nā valli sunt fustes. quibus vallū munitur seu pervallū & arma fœmine intelligit aureū sceptrum et diadema regine. que omnia antonius gerebat. cum purpurea veste ingentibus gemmis astricta. vt scribit florus.

n CONOPEIVM. id velum erat qua in egypto ad arcendos culices vtebantur vt scribit herodotus & porphirio.

o HOSTILIVM nauiū puppes. Sexaginta cleopatre naues intelligit que quidem dum naua

Epodon

z INCERTO mari. Pro ipse Incertus . vel per incertum mare cuius nomen ignorabat adeo remotum erat.

a CAPACIORES affer. Post quam Antonii fugam victore cesare patefecit. leticię gratia vina optima iubet afferri.

Aut fertur incerto mari.
a maiores
Capaciores affer huc puer scyphos
b optima vina
Et chía vina aut lesbia
c comprimat
Vel quod fluentem nauseam coerceat
vinum optimū
Metire nobis cecubum
sollicitudinem augusti
Curam metumq; cęsaris iuuat
vino
Dulci lyeo soluere.

b CHIA vina. aut lesbia chia vina aruisia intelligit. Est enim aruisium promontorium chii ex quo vinum quod aruisium vocant vt scribit Pli. li.xiii.c.x.

c NAVSEAM coerceat. nausea proprie vomitus dicitur. trahunt autem optimo vino nauseam comprimi.

Argumentum odes.x

m Oeuius poetarū pessimus. tum Virgilij tum Horatij & æmulus. vt & bauius erat. Hinc mœuio nauigaturo tempestatem poeta hac ode imprecatur. Hoc dicit.

Ode.x. Imprecatur tempestatem in Meuium.

d MALA soluta. Ominatur mala nauigaturo Mœuio. Mala. quia in fœminino genere pro malo augurio ponit vt ait acrō.

e OLENTEM. Putidum. vt allia serpilliumq; herbas contū dit olentes de quo & Virgi. Qui

p malo auspicio
m Ala soluta nauis exit alite
malet referuntur ad famam
c
Ferens olentem mœuium
f tempestuosis
Vt horridis vtrumq; verberes latus
nomen venti
Auster memento fluctibus
nomen venti
Niger rudentes eurus inuerso mari
spargat
Fractosq; remos differat.
ventus septentrionalis
Insurgat aquilo quantus altis montibus

bauium non odit amet tua carmina meui.

f VT horridis vtrumq; auster & c. lucūde q. vento presenti precipiat. & vtrumq; latus nauis vtiq; intelligendum est.

g TRISTIS orion. Tēpestuosus in occasu eni ipsius signi maxime tempestates emergunt. vt nymbosus orion.

h QVAM graia manus. Talē nauigationis exoptat errorem, qualem post troie excidium laborem greci victores pertulerūt aut naufragiū reuerētes in mōte caphareo. Cū pallas vsto vertit iram ab ilio minerua enim sacerdote sua ab Aiace viciata irā verterat a Troianis i grecos. Vir. Pallas ne exurere classem argiuum atq; ipsos potuit submergere ponto. Vnius ob noxam et furias aiacis oilei.

i NON virilis &c. Non eiulabis vt femina pre timore naufragii neq; virilem grauitatem obseruabis.

cominotas arbores illas
Frangit trementes ilices.
obscura
Nec sydus atra nocte amicum appareat
.s.nocte nimbosus occidit
g
Qua tristis orion cadit.
s.meuenius mari
Quietiore nec feratur equore
h grecia multitudo vel societas.
Quam graia victorum manus
combusto
Cum pallas vsto vertit iram ab ilio
huius ducis.
nauim
In impiam aiacis ratem.

O quantus instat nautis sudor tuis
meuio violaceus ⁊ croceus
Tibiq; pallor luteus
i planctus rōnis expers.
Et illa non virilis eiulatio
non audientem ⁊ iratum,
Preces & auersum ad iouem
adriaticus
aquoso.
Ionius vdo cum remugiens sinus
nauem soluerit tempestate
Noto carinam ruperit
pinguis s.cadauer tuum ad littus reiectum.
k
Opima quod si preda curuo littore
extenta tales aues
l
Porrecta mergos iuuerit:
m sacrificabitur
Libidinosus immolabitur caper
quoniam illle causa mortis fuerat.
Et agna tempestatibus.

k OPIMA preda. Corpus meuii intelligamus ex quo apparet pinguem fuisse.

l MERGOS iuuerit. Quia te pascentur mergi aues aquaticię sunt a facilitate mergendi noiati

m LIDINOSVS cape. Similitudini impudici & petulanti poetę animal comparat immolandum. si mortis eius voti compos extiterit.

Argumentum odes. XI.

a Mico pectio scribens Horatius ait versus componere non iuuare se vt olim est graui amore perculsus lycisti pueri. Hoc dicit usq; ad finem.

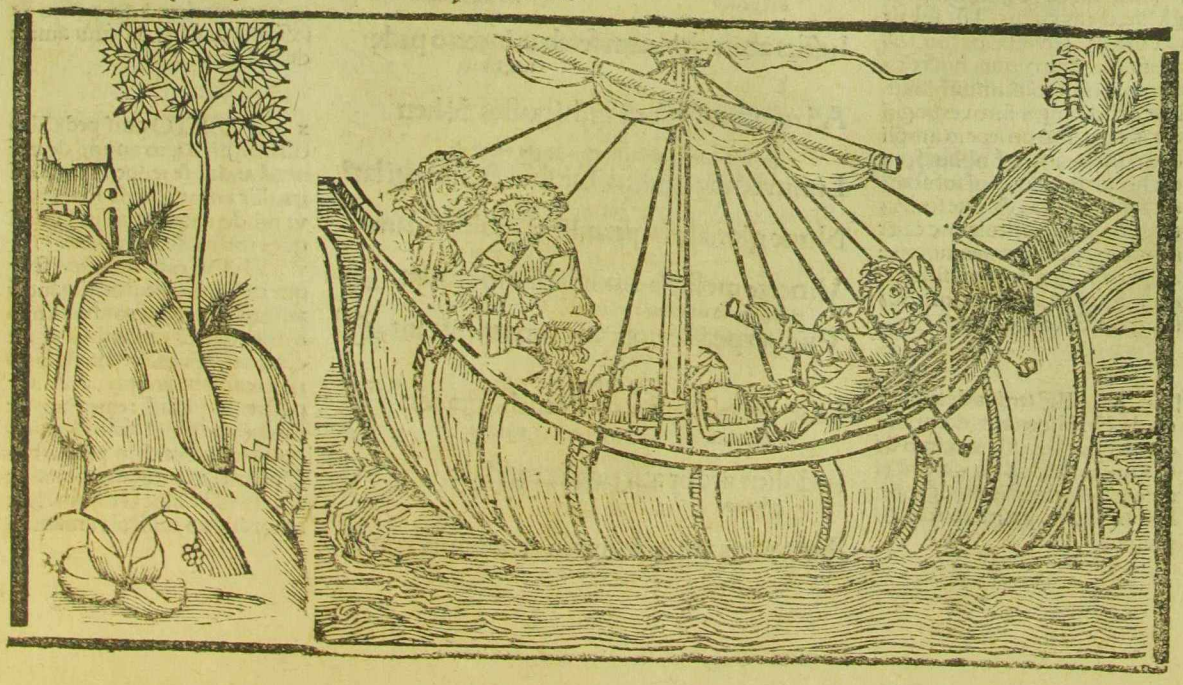

Ode. xi. Ad Pectium.

p. n. illius ad quem scribit delectat

n PECTI nihil me. Quereda de amore ad pectium familiarem suum. quo in loco amorem abominādo oēs ab illo deterrere conatur. dicit enim se amore ita detentum ad faciendū versus nec delectationē habere. nec animū. Vigilandum est igitur & robore plurimo nobis armanda sūt corda. non eni inuitis incumbet obstandum est ergo principiis frenandi sunt oculi ne videant vanitates. obstruende sunt aures. laboribus assiduis est premenda lasciuia. blandus quippe incautus sese offert et placidus intuitu primo. et si recipiatur spe leta primo delectat ingressu. sua det ornatus corporū. mores cōpositos. facecias vrbicas. choreas. cantus & carmina ludos & cōmessationes atq; similia. post cū vero a probatione stolida totum occupauerit hominē. & libertate subacta. mentibus carnis iniectis & vinculis. differentibus preter spem votis suspiria excitat. premit inertes ingenia. nullū discrimen faciēs inter virtutes & vicia dumodo cōsequatur optatū. innumero ponēs hostium quecunq; obstantia. hinc exurentibus flammis infelicium pectora. itur redituq; & ambitu indefesso. res amata perquirit & exiterato sepius visu semper noua cōtrahunt incendia. & cū non sit penitentie locus. itur in lachrimas dictant preces. mellitis delinite blanditiis. instruunt leue munera. donat. proicit. & nonnunq; falluntur custodes. & septa vigiliis capitum tur corda. et in concubitos q̄q; deuenit amplexus. tūc pudoris hostis & sceleris suasor rubore & honestate fugatis parato volutabro porcis & grunmētes fugit illecebras coitus. Tūc sobrietate reiecta. cerere & bacho feruens aduocatur venus. nocteq; tore spurcido consumunt luxu. Nec ob id semper furor extingui tur iste qui imo perpetue in amplior em insaniā augeat. obliuascan tur honores. effundant substancie. armenti odia. & vite sepissime subeantur pericula. neq; carēt ista doloribus. interueniunt rixe & paces tenues rursum suspiciones & zelus animorum consumptor & corporum.

o HIC tertius december Ordo est. Hic tertius december decuit honorem siluis ex quo desiti furere inachia. in decembri autem folia cunctis pene arboribus excidunt. pauce enim excipiuntur.

p ECTI nihil me sicut antea iuuat

Scribere versiculos amore percussum graui exequitur

Amore qui me preter omnes expetit

obscena sunt.

Mollibus in pueris atq; in puellis vrere:

o tertius annus

Hic tertius december ex quo destiti

p. n. amice

Inachia furere. siluis honorem decutit.

p ostendit amatorum miserias

Heu me per vrbem: nā pudet tāti mali

ego horatius

Fabula quanta fui conuiuiorum & penitet

p quibus animi egritudo

In quis amantem languor & silentium

indicat suspirium: vult designare

Arguit & latere petitus imo spiritus

q

Contraq; lucrum nil valere candidum

Pauperis ingeniuz querebar applorans tibi

postq; amantis r

Simul calentis vt inuerecundus deus

vino s secreta

Feruidiore mero arcana promorat loco:

feruet

Quod si meis inestuet precordijs

t ira i. disperdat et a me dimoueat

Libera bilis vt hec ingrata ventis diuidat

querimonias intelligit hoc est amorem

Fomenta vulnus nil malum alleuantia

emulta. s. qui largiri multa sublatus

possunt cū ego non possum

Desinet imparibus certare submotus pudor

grauis continēs

v coram te pectio

Vbi hec seuerus te palam laudaueram,

a te pectio vt ebrij faciunt.

x

Iussus abire domum ferebar incerto pede

inachie sęc

Ad non amicos heu mihi postes & heu

que mihi pernoctanti durum pbebant cubile.

Limina dura quibus lumbos & infregi lat?

Nunc gloriantis quamlibet mulierculam

horatium

Vincere mollicia amor lyciste me tenet:

pulcherrime sententia

Vnde expedire non amicorum queant

iniurie

Libera consilia: nec contumelie graues:

s. expediet pulchre

Sed alius ardor aut puelle candide

gracilis

Aut teretis pueri longam renidentis comā.

p HEV me. ordo est. Heu me quanta fabula sui pervrbem nam pudet tanti mali. & penitet conuiuiorum.

q CONTRAq; lucrum. quereba tur quod lucrum nihil valeret contra ingenium candidū. Sententia est. quod non prosit sibi quod ceteris prodesse solet. nā qui pauperes sunt. quoniam cura rerum necessariarum assiduo premūtur. solent aut nō incidere in amorē aut plpasi facile inde liberari. Amor enim ex ocio & lasciuiori vita nascitur. Negociis autem & labore facile pellitur. Ouidius. ocia si tollas periere cupidinis arcus.

r INVERECVNDVS deus Vel bachus vel cupido. ii. enim reddunt inuerecundos.

s ARCANA promorat. Latius superius multis in locis de vini effectu patuit. est aūt sensus quod vbi vino incaluerat secreta sua pectio manifestabat conquerens quod eius ingenium cādidum nil valeret apud auaram meretricem. hinc & Ouidius li. ii. de arte. Ipse licet venias musis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foras.

t LIBERA BILIS. i. dest ira Libera quidem ab amore.

v VBI hec. Ostendit quod sepe ira parciti amatores magnifice aduersus amorem loquuntur Sed paulopost iterum resurget amor a quo victi rursus illi cedimus & in eius ditionem redimus. Ergo & poeta cū hoc proposito a meccenate domū redieret inter eundem a proposito dejectus a via sua ad ędes amicę deflectebat.

x INCERTO autē pede. Vacillantia principio animo domū ne ad amicā se reciperet hinc enī ira. illic amor diuersa suadebat. vt modo aliquot passus huc. alias quot rursus illuc dirigeret.

y VNDE expedire. Duo sunt que multum valent ad fugaudū amores. aut recta consilia amicorum qui & rationibus & auctoritate nos moueant. & iniurie a reamata acceptę. Additur postremo vltimū remedium. vt si non potest tolli amor fiat permutatio. nā vt est in prouerbio Clauus clauo truditur sic amor amore tollit. hinc Ouidius. Succedere nouo tollit vis amans.

Argumentum odes. XII.

i N mulierem & deformem & olentem hic inuehitur. que quidem sepe horatio tum munera tū litteras mittere solebat veneris gratia. Hoc dicit.

Ode. XII. in mulierem libidinosam.

a QVIS tibi & c. Satis obscena que hac ode dicuntur.

b BARRHIS. idest elephantis quorum quidem coitus auersus est. vti et leonum lyncum camelorum tigrium Auctor est Solinus. Dicit autem illā elephātis dignam quoniam auersi coeuntes eius deformitatem videre non possunt.

c TABELLAS. Pugillares triplices intelligit. a tribus. s. foliis qui quidem rebus amatoriis & leuioribus seruiebant. Tunc triplices nostros non vilia dona putabis cum se venturam scribet amica tibi.

d NEQVE naris obese. idest. crasse. nam interdū in naribus caruncule quedam similes muliebribus māmis nascuntur eęq; imis partibus que carnose sunt inherent. Auctor est celsus.

e POLIBVS an grauis. Dicit se nec putorem narium nec hircorum ferre. quo illa laborabat ab hircorum enim fetore dicti sunt & olentis titili polybus autē caruncula est modo alba modo subrubra que narium ossi inheret. Auctor est celsus li. vi.

f QVAM canis acer. Sagacitatem suam inueniēdo muliebriū membrorum putorem cani cōparauit feras querenti.

g VIETIS membris idest languidis sine vi & naturalibus priuatis viribus quod festus edocet. Theren. vietus veternosus colore mustelino & c.

h CRESCAT odor & c. Penem tam mulieris quam viri posuit coitu finito.

i HVMIDA creta in medicaminibus & chia terra candicās vsus ad mulierum maxime cutem lactei coloris est hec. auctor Plinius li. xxxv.

k VEL me cum. Ordo est. vel q̄ malus odor vndiq; crescat vietis membris cum seuis verbis agitat mea fastidia.

a Vid tibi vis mlr nigris dignissia barrhis
horatio litteras
c Munera cur mihi quid ve tabellas
qui possit sufficere libidini tue
d clause
Mittis / nec firmo iuueni: neq; naris obese
ego solus
Namq; sagacius vnus odoror
e taceat
Polybus an grauis hirsutis cubes hirc⁹ ī alis
odoretur
f Quam canis acer vbi lateat sus.
qualis rugosis
g Quis sudor vietis: ⁊ quā mal⁹ vndiq; mēbris
h virili semine omisso
Crescat odor cum pene soluto
libidinem satiare
Indomitam properat rabiem sedare. nec illi
ob coitus sudorem
i Iam manet humida creta colorq;
ad conseruandam cutem vel candorē faciendum subagitando
Stercore fucatus cocodrilli. iamq; subando
n mio motu
Tenta cubilia tectaq; rumpit:
k Vel mea cum seuit agitat fastidia verbis
p.n. puelle i.quam
Inachia langues minus ac me

.s.stuprare

l

Inachiam ter nocte potes mihi sp ad vnũ

s.es coitum

m

Mollis opus pereat male que te

mihi

n

Lesbia querẽti thaurũ monstrauit inertẽ.

p.n.amati.

Cum mihi cous adesset amyntas

obscena sunt

Cui⁹ ĩ indomito cõstãtior inguine neru⁹

Quam noua collibus arbor inheret

o

Muricibus tyrijs iterate vellera lanę

.i. cuius gracia.q.d.tibi immerenti
⁊ in re venerea impotenti

Cui properebantur tibi nempe

Ne foret ęqual is inter cõuiua magis quẽ

horatiũ.

Diligeret mulier sua quam te:

.i. infelix

sicut

O ego nõ felix quã tu fugis: vt pauet ae

Agna lupos capreq; leones.

☞ I INACHIA lãgues. verba sunt anus ad horatium. Nec te moueant ista verba anus candidissime lector & alia obscena que hac ode dicuntur. nam in lectionibus poetarum apes imitari decebit Vt enim ex floribus ceteri nihil sumunt preter odorẽ & colorem. Apes vero etiã mella inde excerpere sciunt. Nec insuper apes oẽs flores pariter adeũt nec si quos adeunt. eos totos absoluunt. sed eo ablato quod operi suo aptum sit reliquum omne valere sinunt. Audi basilium sctissim atq; peritissimũ virum Nos inquit laudamus poetas cũ non iurgiam referunt. neq; cum scurras. aut amantes. aut ebriosos. aut dicaces imitantur. neq; cum diuite mensa cantuq; dissoluto foelicitatem diffiniunt. Minime vero cum de diis aliquid dicunt. & maxime cum de illis ita narrant q̃; si plures sint atq; discordes & paulo plus hec eadem dicenda sunt ait de ceteris scriptoribus. et tunc maxime cũ ad voluptatem leguntur.

m PEREAT male. Ordo est Male pereat lesbia que querenti mihi taurum monstrauit inertẽ.

n TAVRVM. idest virum venereum ac fortem vt taurus est.

o MVRICIBVS. Purpura. Virgilius. Tirioq; ardebat murice lene.

Argumentum odes. XIII.

h Ac oda sodales hortatur ad letiorem vitam. Cum enim nunc plueret / nũc ningeret / & in mari ⁊ siluis tẽpestas eẽt. occasionẽ ad voluptatẽ rapiẽdã esse docꝫ. eo nãq; tpe aliud agi ñ poterat. h.d

Ode.xiii.Ad Sodales.

a HORRIDA tẽpestas Eãdem sententiã sepius repetit. hortatur enim amicos ne velint assidua cura marcescere. Sed cum dantur tempora quedam, veluti feriata indulgeant genio Et quãuis aurem oda hec videatur epicream. sectam redolere. tamen monet nos poeta quam labile tẽpus sit. Et profecto calamitosa mortalium conditio es. nunc regnas nunc seruis. nunc summo splendore prefulges. nunc turpi squalore tabescis. nunc superba iubes. nunc humilia obsequeris et precaris. Quid celsorum locorum auida es. cum tam crebras assidue ruinas prospectes. quid humilia non respicis in quibus solis stabilitas posita. quid tibi miseranda non prospicis. quid oculos in tuã salutem nõ acuis.

b ET imbres &c. Suauiter q. cum imbribus Iupiter descẽdat Ordo autem est. Et imbres et nives deducunt iouem. deest deorsum ducut aerem.

c SILVE. Metri causa trissilla bum fecit.

d OCCASIONEM. Dicitur occasio oportunitas tẽporis casu prouenies vt festus ait.

e CONSVLE meo. Horatio eni sub manlio torquato cõsule natus est quod etiam superius scripsit.

.i. nubes. aer enim nubes contrahũt.

a h Orrida tẽpestas celũ contraxit & imbres.
aeram b

Niuesq; deducũt iouẽ, nunc mare nũc siluc
c
tracensi

Threicio aquilone sonant, rapiamus amici
b
bibendi .i. tempore ipso s. nostra

Occasionem de die dumq; virent genua:
d
dum rugara

Et decet obducta soluatur fronte senectus:
quia sub hoc consule natus est

Tu vina torquato moue consule pressa meo.
e
nam sapientis est preelige q̃ in se sunt. in reliquis amore
f mercu diuinũ expectare consilium

Cetera mitte loq: deus hec fortasse benigna
restituet dum pluit persico

Reducet in sedem vice: nunc q; achemenio
g
lyra
h

Perfundi nardo iuuat: & fide cyllenia
recreare

Leuare duris pectora sollicitudinibus:
sicut chiro achilli quẽ
i nutriebat.

Nobilis vt cecinit grandi centaurus alumno

Inuicte mortalis dea nate puer thetide
expectat in quo sepeliendus erat
k

Te manet assarici tellus quam frigida parui
p labuntur
l
p.n. fluuij

Fidunt scamãdri flumina lubricus et simois
ex troia dee fatales

Vnde tibi reditum certo sub tegmine parce
s.ru ad theris marine

Rupere: nec mater domũ cerula te reuehet,
m

Illic omne malum vino cantuq; leuato
ab effectu tristicie verbis

Deformis egrimonię dulcibus alloquijs.

f CETERA. Sensus est. Vacãdũ est coniuuis tãtum cetera vero omittenda vt sunt minus lęta. nam deus in melius forsitã reducet.

g ACHEMENIO. idest persico achemenes enim teste herodoto li. iiii. Fuit primus persarũ rex a quo postea reges omnes vsq; ad darium descenderunt.

h FIDE cyllenia idest lyra. mercurius enim lyrã inuenit et phoebus cytharam de quibus late superius in odis.

i NOBILIS. Sensus est. quod centaurus chiron achilli alũno predicens mortem apud troiam monuit omne malum vino & cantu leuandum. eodẽ itaq; modo & ipse agit.

k ASSARICI tellus Troiam intelligit. Nam dardanus ioue natus genuit erichdoniũ is troẽ. Tros assaricũ ex quo capis natus est ide anchises hinc eneas &c.

l SCAMANDRI. ex ida phrigie monte Scamander et simois fluuii descendunt in troadem vt Mela scribit.

m ILLIC omne. Ordo est. illic vino cantu & dulcibus alloquiis leuato omne malũ deformis egrimonię.

S

Argumentum odes. xiiii.

Excusat qd amore impedit. nec se nec alios uõ absoluat: tutaq; se exẽplo Anacreõtis poete. h. d.

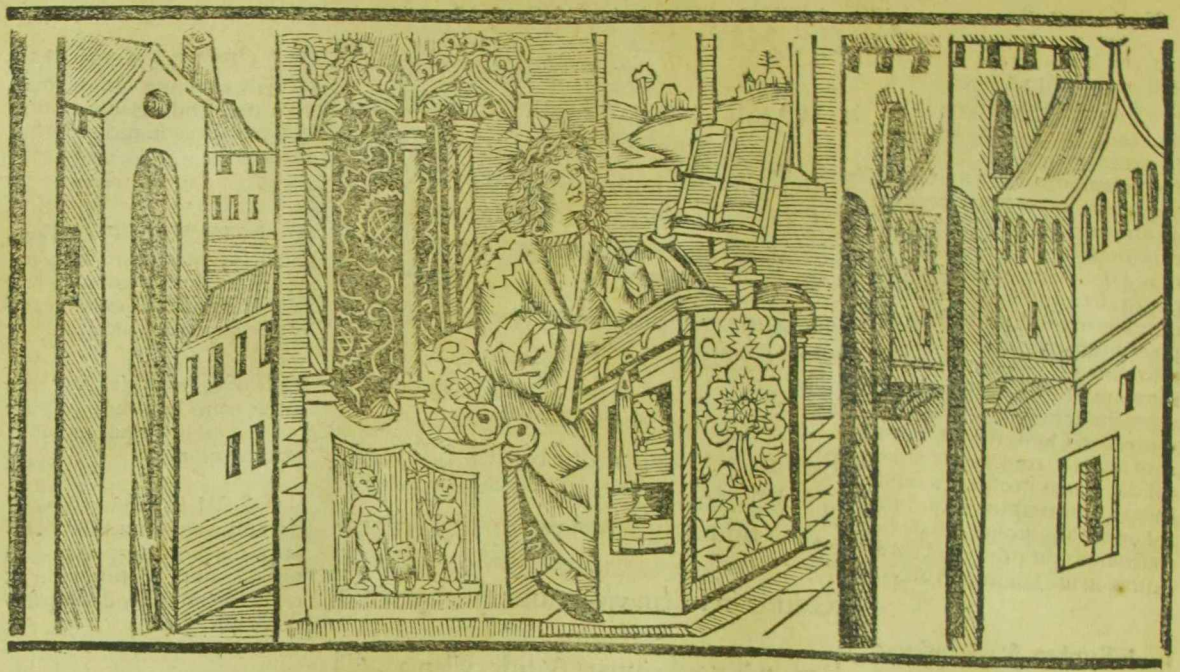

Ode.XIIII. Ad Mecenatem.

m MOLLIS inertia. Ordo est Candide mecoenas occidis sepe rogando cur mollis inertia diffuderit tantam obliuionem.

n VELVTI arenti. idest siciente fauce traxerim. q. auidissime biberim pocula lethea .i. aquas letheas inducentia somnos. idest obliuionem.

o FAVCE. raro in singulare numero legitur.

p DEVS deus. Congeminatō maiorem asseuerationem habet ergo vetor deo. i. fatis vel cū deū dicit amorem intelligit. & tunc lege distinctim vt dicat deus vetat. deus incq̄ tanquā inferat nō esse dubitandum pollentem deū esse cupidinem.

q AD vmbilicum. idest ad finem. nam in fine libri vmbelici ornamēti genus solent poni. vnde Martialis finem tertii libri. ita clausit. ohe iam satis est. ohe libelle iam peruenimus vsq̄ ad vmbelicum & alibi idem quoq̄ ait nunquam grandia vel molestia poscit. que cedro decorata purpuraq̄ nigris pagina creuit vmbilicis.

r SAMIO bathillo. Anacreon lyricus poeta is patria tęius. qui bathillum puerū samiū adamauit. Teos autem ionium ciuitas est. in peminsula sita hinc est anacreon lyricus vt Srabo ait li. xiiii

s NON elaboratum ad pedē: Id autem propter amoris curā eueniebat.

t VRERIS ipse. Hoc mecoenati dicit. quia & ipse Therentiam dilexit. Sensus autem est. tu mecoenas vreris & ignis qui incendit ilion non est pulchrior tuo igne. ergo ea qua vreris pulchrior helena.

☞ v NEC vno cōtēta. Vt sit Iuuenalis sentētia vera. ocius illud extorquebis vt hec oculo contēta sit vno.

effeminata infuderit internis
m amor
m Ollis inertia cūr tanta diffuderit imis
s. meis
Obliuionem sensibus
obliuiosos sicut
n
Pocula letheos veluti ducentia somnos
sitienti s. mea
o
Arente fauce traxerim
crucias
Candide mecoenas occidis sepe rogando
cupido s. phibet
Deus deus namue vetat.
s. tibi
Inceptos olim ꝓmissum carmen iambos
q ad finem
Ad vmbilicum adducere.
.i. simili modo r amasse
Non aliter samio dicunt arsisse bathillo
poetam lyricum
Anacreonta tęium
anacreon lyra s. ciatilli
Qui persepe caua testudine fleuit amorem
ꝑduetum finem.
q
Nōn elaboratum ad pedem
tu mecenas ꝑ quia
t .i amor.
Vreris ipse miser q d'si non pulchrior ignis
ad helenam hoc refert troiam
Accendit obsessam ilion
sic vir. vtere sorte tua horatium viro
v
Gaude sorte tua. me libertina nec vno
p. n. meretricis
languere facis
Contenta phirne macerat.

Argumentum odes. xv.

i NNeeram ſcribitur ode. arguitur enim illa periurij a poeta. nam cum iuraſſet ſe perpetuam fo-re illius. alteri poſtea heſerat. Hoc dicit.

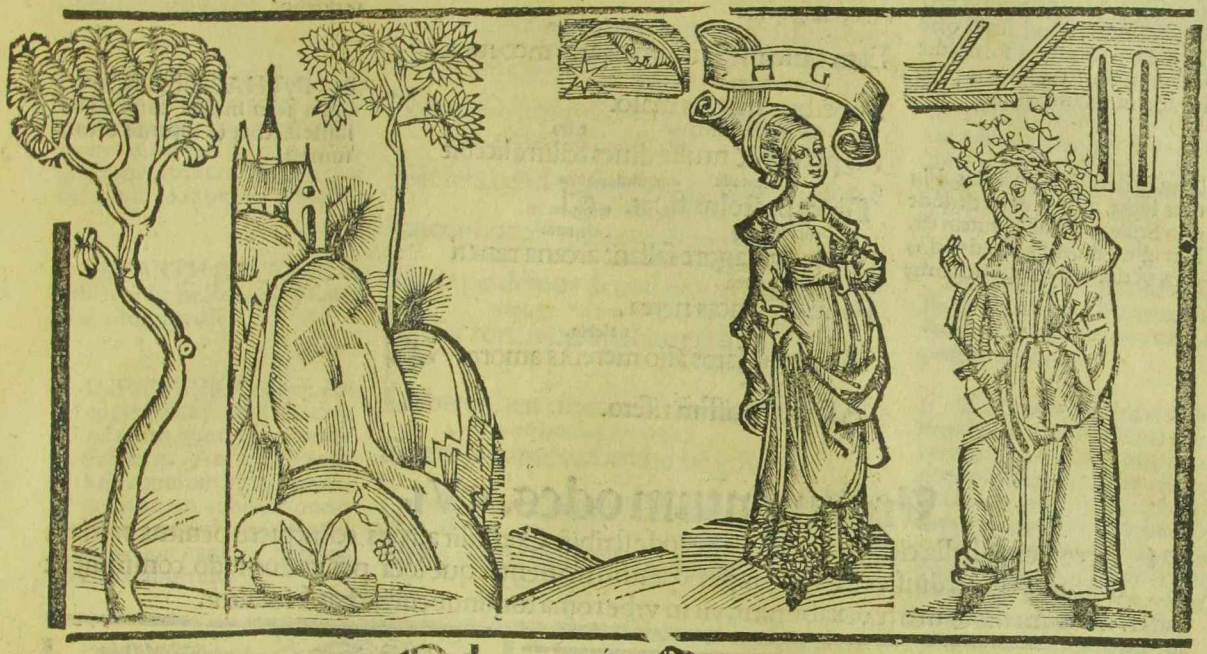

Ode. xv. in Neeram.

a NOX erat. Cõqueriſ quod periurio fidem fregerit. Minatur q3 deos ſcelus vlturos.
b MAGNORVM deorum. ſcelus auget.

c DVM pecori lupus. Huic ſimile eſt. In freta dum fluuii current dum montibus vmbre luſtrabunt conuexa polus dum ſidera paſcet.

splendebat
a
n Ox erat & celo fulgebat luna ſereno

Inter minora ſydera:
o neera b pper periurium
Cum tũ magnorum numen leſura deorum
quia ego dicebam tibi ſacramentum
In verba iurabas mea.
ſtrictius magna arbos illa
Arctius atq3 hedera procera aſtringitur ilex
amplexu brachiorum cum hec iurares
ſ. meis
Lentis adherens brachijs.
ſ. infeſtus tẽpeſtuoſus ſignũ illõ celeſte
c
Dum pecori lupus: & nautis infeſtus orion

Turbarit hibernum mare.

Intonſo q3 agitarit appollinis aura capillos
interroget me
Fore hunc amorem mutuum.
d quia ſi iratus fuero contemnã te principies dolere
O dolitura mea multum virtute neera
.i. ſi quid habet in ſe virile horatius
Nam ſi quid in flacco viri eſt
e frequentes .i. rituali quiporio; eſt apud te
Non feret aſſiduas potiori te dare noctes
.i. mutuo amantem puellam
Et queret iratus parem

d O DOLITVRA &c. Nã conſtans ero ex animi robore & manebo in ſententia vt nõ amem eam que me non amat.

e NOCTES aſſiduas. Durũ enim eſſe poteſt vt alium admittas. ſed duriſſimum vt aſſiduo admittas.

.i.quam tu affecisti piurio

f Nec semel offensę cedet constantia forme
Si certus intrarit dolor:
ad riualem hoc dicit.
me apud neeram
Et tu quicunq; es felicior atq; meo nnnc
.i.tibi placens ac gloriosus
Superbus incedis malo.
s.tu riualis magna terra
Sis pecore & multa diues tellure licebit
g fluuius ille .i.abundes auro
Tibiq; pactolus fluat.
riualem h secreta.
Nec te pythagore fallant arcana renati
.i.pulchrior sis nirea
Formaq; vincas nerea.
dolebis.
Eheu translatos alio merebis amores
horatius
Ast ego vicissim risero.

f NEC semel. Tunc constantia amatoris cedit forme mulieris quando lesus non audet abscedere. hoc est quod dicit si offensus fuero non cedam formę tue idest non tibi seruiam non perseuerabo iniuriam passus.

g TIBIQVE pactolus. Fluuius lydie aurum ferre dicit de quo Solinus. Sensus autem est. licet igitur diues sis & adeo doctus vt etiam pythagorica omnia arcana noris. Sis deniq; pulchrior nirea. quandoq; illa te deseret & vt rides me. sic ego nunc te ridebo.

h PyTHAGORE REnati. Quia se in multis corporibus fuisse dicebat vt superius ostensum est.

Argumentum odes. XVI.

i N romanos bella ciuilia repetentes hec ode scribit. Consulit aũt eis relinquere penitus patriam confugereq; ad diuites insulas prope oceanum manentes que loca pijs tantumodo constituit iupiter. ibi enim nullo marte vexabuntur. vti in vrbe roma continue eueniebat. Hoc dicit.

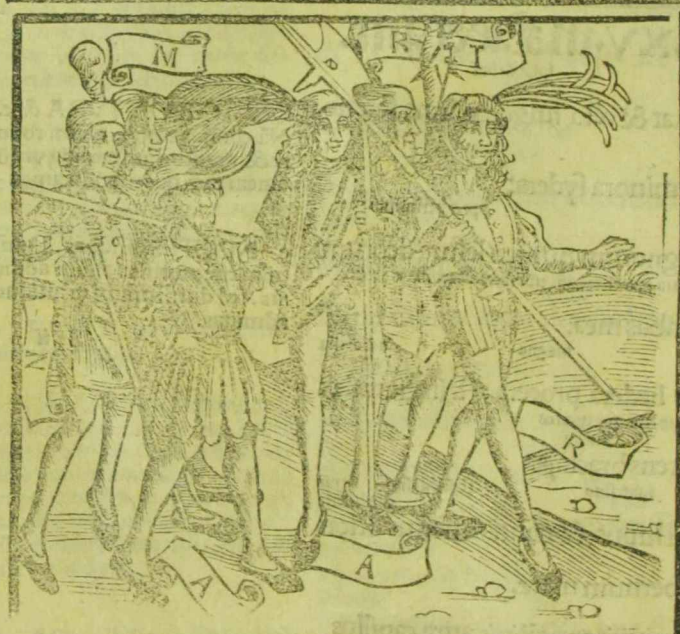

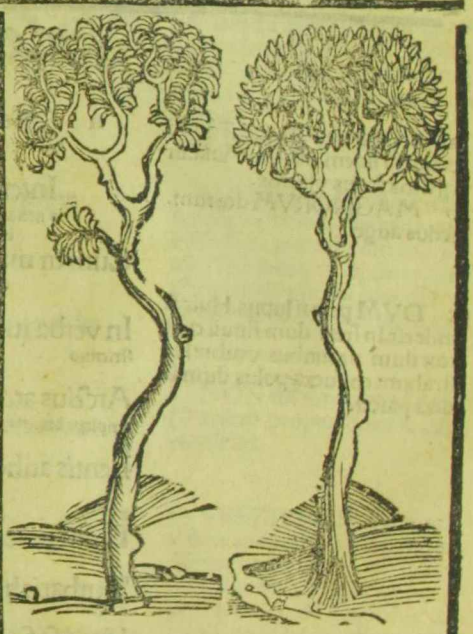

Ode. XVI. In Romanos bella ciuilia repetentes.

a Ltera iam teritur bellis ciuilibus ętas
a alterum seculum
hoc est quod liuius ait. magnitudine labor et sua
Suis & ipsa roma viribus ruit
b isti populi.
Quam neq; finitimi valuerũt perdere marsi

a ALTERA iam teritur. acerrima inuectiua in ciuile bellum quod inceptum a cęsare atq; põpeio in homines sequenti ętatis Octauianum & Brutum perductum est.

b MARSI. Hoc dicit propter bellum sociale cuius marsi et peligni in primis auctores fuerunt

c PORSONE. Hic clusii i ethuria rex fuit. & Tarquinū roma eiectum in in regno suo exercitu restituere conatus est.

d AEMVLA virtꝰ capuę. Florus scribit campanię caput fuisse capuam que quodam inter tres maximas romā. carthaginemq; Numantiam pro qua vrbe ppls ro. famnitas inuasit.

e SPARTHACVS acer. Is belli seruilis auctor fuit vt supe/rius ostensum est.

f INFIDELIS allobrox. Allobroges gallie populi sūt iuxta Rhodanum quorum metropolis est Vienna. Auctor est Strabo li.iiii. quorum legati Cicero/ni catilinariam coniurationem patefeceruunt. Sed et ipsi sepe de/ficiendo non paruum negociū po.ro. exhibuerunt.

g CERVLEA pube. Germanis oibus truces & cerulei oculi rutile come. magna corpa & c. Auctor est Tacitus.

h IMPIA perdemꝰ. Ordo est perdemus nos impia ętas sanguinis deuoti & c.

i FERISQVE rursus. Nam vt ante vrbem conditam a ferís habitabatur sic post ipsam diruta rursus ab illis habitabitur.

k BARBARVS victor. Barbari enim plures & Augusto et M. antonio auxiliati sunt.

l QVEq; carent. Ordo est. & insolēs eques dissipabit ossa quirini. que carent ventis & solibus appositio nefas videri.

m NVLLA sit hac potior: Ordo est. Nulla sententia sit hac potior. s. ire quocumq; ferent pedes quocumq; per vndas vo/

Mínacís aut hetrusca porsene manus
d inuida
Aemula nec virtus capuę: non sparthacꝰ acer
e
hoc ad tempus illud refertur quo catiline facto cōiurauit & pene legati allogrobū illi consenserant.
Nouisq; rebus ínfidelis allobrox.
f
quorū oculi cerulei sunt
Nec fera cerulea domuit germanía pube
g
ꝓpter crudelitatē & ꝓfidiam.
Parentibus abhominatus hannibal
h nos .i. execrabilis & detestandi
Impía perdemus deuoti sanguínis ętas
i iterum s. roma
Ferísq; rursus occupabitur solum
veri compos
Barbarus heu cíneres ínsistet victor. & vrbē
k .i. equus ipse hominem portans
Eques sonante verberabit vngula.
l romuli
Quęq; carent ventis & solibus ossa quírini
ll .i. audax
Nefas videri dissípabit ínsolens.
s. vobis agere
Forte quid expedíat cōiter aut melior pars
bellicos morus
Malís carere queritis laboribus
melior ꝓ phocensium
Nulla sit hac potíor sententia phoceorum:
Velut ꝓfugit execrata ciuitas
vomos rempla
Agros atq; lares patrios habitandaq; fama
Apris reliquit & rapacibus lupis
Ire pedes quocunq; ferent / q̄cunq; ꝑ vndas
tolis ventus
Notus vocabit aut proteruus africus
per interrogatōem hec leguntur
Sic placet: an melíus quis habet suadere scḋa
auspicio
Ratem occupare quid moramur alite:
verba vt sequuntur
p Sed iuremus ín hec: símul ímis saxa renarít
Vadís leuata: ne redíre sit nefas:
Neu cōuersa domum pigeat dare líntea qñ
marini montis apulie quod nunquam erit
q Padus matina lauerít cacumina:
.i. promontorium fet.
In mare seu celsos procurrerit a poeminus
r

cabit notus. a ut proteruus aphricus velut phoceorum & c. Consulit autē vt potius patriā ipsam relinquant alio tendentes quam velint ciuili furore concurrere.

n PHOCEORVM. Phocenses a patrio solo discedētes in galliam venerunt & massiliam vrbem nobilissimam condiderūt Auctor est Strabo li.ix.

o SIC placet. est autē ordo: sic placet an quis habet melius suadere. nam tanquam nomen posuit infinitum.

p SED iuremꝰ in hec. s. verba deinde ponit verba vt nō antea reuertantē quā saxa ex imo aquarum in summo natent. Simul ímis saxa. ordo est. símul saxa leuata ab ímis vadis renarint. deest iterū sursum natauerint. quod quidē erit nūquā. nā saxa semper erunt ín vadis ímis. nec vnquā poterunt enatare.

q PADVS. is fluuius est qui ab ímis radicibus vesuli montis exortus paruis se primū fontibus colligit. & aliquatenus ex ilis ac macer mox aliis amnibus augescit adeo vt per septem se hostia effundat. de quo ad plenum Mela scribit.

r APENINVS. is mons est qui ab alpibus illis inchoās que citeriorem galliam ab vlteriori seperant septentrionem versus in siculum vsq; protenditur fretū italiam per medīū secans quod Dionisius scribit.

Epodon

admirabilia

Nouaq; monstra iunxerit libidine.

succumbere

Mirus amor iuuet vt tigres subsidere ceruis

Adulteretur & columba miluio.

vt credant se leonibus greges

Credula nec flauos timeant armenta leones

vt sit absq; pilis

Ametq; salsa leuis hircus equora

Hec & q̄ poterūt reditus abscindere dulces

quæ sumus in ciuitate execrata

Eamus omnes execrata ciuitas.

f. melioribus

Aut ps̄ docili melior grege mollis & exspes

infelicia

Inominata perprimat cubilia:

Vos quibus est virtus muliebrē tollite luctū.

mare terrhenum

Hetrusca preter & volare littora:

mare

Nos manet oceanus circūuagus aura beata:

fortunata

Petamus arua diuites & insulas:

fruges non culta singulis annis

Reddit vbi cererem tellus inarata quotannis

semper

Et imputata floret vsq; vinea.

Germinat & nunq; fallentis termes oliue

non insitam

Suamq; pulla ficus ornat arborem.

fluant de

Mella caua manant ex ilice mōtibus altis

aqua

Leuis crepante lympha desilit pede:

Illic iniusse veniunt ad mulctra capellę.

distensa plena

Refertq; tenta grex amicus vbera.

circumuagatur

Nec vespertinus circumgemit vrsus ouile:

Nec intumescit alta viperis humus

f. predictis

Pluraq; felices mirabimur vt nec; largis

virtutis. fere autem imperatorū ac deteriorū maior modus est. hoc est in melioribus victor.

z INNOMINATA. Infœlicia. q. nullo omine nulla religiōe condita.

a OCEANVS. apud quem fuut insule fortunate de quibus Latius superius.

b TERMES. Proprie dicitur termes caulis olearū vt porphirio scribit. Acron vero ait quod termes dicitur extremus ramus oliue sicut vitium palmes.

c SVAMQVE pulla. ostēdit sine arte oīa nāsci. Cōtra autem illud est. Miraturq; nouas frondes & non sua poma.

d CREPANTE pede. Tanquam animali poetice dat pedes aquę.

e HEC vespertinus vrsus. Simile Virgilii. Nec magnos metuent armenta leones.

f MIRVS amor. Poeta ex subiectis ostendit quam mirum.

t ADVLTERETVR & columba. Iocunde adulterē. quia dicitur columba nulli alii succūbere quam cui se semel iunxit. vel ad id retulit quod aduersum animal sit miluius a columba.

v AMEVQVE hircus & c. innatet vti pisces & ibi degat.

x HEC & que & c. ordo est. hec execrata idest execratione. id est iureiurando interposito. & ex figurata locutio eamus ciuitas vt pars in frustra secant. dulces autē reditus nō de his dicit quippe cum adhorreant eos sed qui alioquin dulces solent esse.

y AVT pars indocili & c. aut omnis ciuitas eamus inquit aut maior pars remaneant que mollis animi & sine spe est experiq;

f AQVOSVS eurus : sensus est. vt neq; pluuiis neq; siccitate laboret terra.

venti nomen

f Aquosus eurus arua radat imbribus.

Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:

imbres ? estus .i. qui p aere capitur

Vtrumq; rege temperante celitum.

g Non hic argeo contendit remigie pinus.

medea

Neq; impudica colchis intulit pedem.

cado in socios intelligit. .s. antemnarum

h

Non huc sydonij torserunt cornua naute

vt supra dixit. nec cursus duplices p mare vlixi

Laboriosa nec cohors vlyssei.

i Nulla nocent contagia nullius astri

pis

Gregem estuosa torret impotentia.

q. d. ad hoc secreuit. vt. pis gente habitarentur

k

Iuppiter illa pie secreuit littora genti

fecauit

Vt inquinauit ere tempus aureum

l

Aere de hinc ferro durauit secula quorum

suaderur

Pijs secunda vate me datur fuga.

g NON hic argo. Est autem sensus quod illuc non auari vt Iason & phœnices. non impij vt medea & vlixes ierunt. Iupiter enim solis pijs loca illa constituit potest & esse sensus talis. quod argonaute non petierunt loca illa. nec cadmi socii querentes europā. nec vlixis cohors per multa vagata. nam si petissent nunq; se contulissent alio.

h SyDONII. Phœnices qui socii cadmi ad inquirendam europam fuerunt. Iupiter idcirco a nullis nauigātibus petita est hec regio. quia Iupiter illa pijs solis hominibus habitādum ab aliis gentibus secreuit.

i NVLLA nocent &c. Sic Virgi. Nec mala vicini pecoris contagia ledent.

k IVPITER illa &c. Idcirco a nullis nauigantibus petita est hec regio. quia Iupiter illam pijs solum hominibus habitandā ab aliis gentibus secreuit.

l QVORVM. seculorum. i. rei ac ferrei fuga vobis datur a me vate. idest dabitur vobis cōsilio meo vt effugatis pessima secula.

Argumentum odes. xvii.

p Er Ironiam fatetur Horatius se canidie veneficijs credere petitq; ab illa veniam dicens se ardere quam maxime & vexari dementia agentibus veneficijs. Hoc dicit.

Ode.XVII. De canidie veneficijs.

l IMIAM efficaci. In eandē Canidiam inuehitur. in quā & hactenus inuectus fuerat. sed illam ibi aperte veneficii dānat hic vero Ironice idem exequitur. ironia autem si suo loco adhibet grauitatem orationi & indignationem affert.

m DO manus. Fateor me victum. Translatio a milite qui se hosti veluti victum dedens manus ligandas porrigit.

n PROSERPINE hanc inuocant veneficę. orat autem per numina magice artis.

o SACRIS. Ambigue dictū vt solent qui ironice loquuntur Nam potest intelligi sacris consecratis. iam dictis numinibus vel sacris. i. sua diritate execrādis

TVRBINEM. Quo in magica arte mentem meam obligasti Nam turbine qui gręce rhonibus dicitur. vtebant in magicis.

q MOVIT nepotē. Per aliorum exempla docet eā precibus flectendam.

r NEPOTEM nereium. idest achillem nerei nepotem ex thetide natum.

s TELEPHVS. Rex misorū huic gręci ad troiam euntes putantes eos troianos esse bellum intulerunt. Telephus restitit et singulari certamine cum achille cōflixit a quo & vulneratus est. hi cū postea errore cognito in amicitiam rediissent ab achille herbis curatus est quarum scientiā habebat chirone docente de quo etiam herodotus li. v.

t POSTQVAM relictis &c. Quomodo autem priamus duce Mercurio petierit achillē pro hectoris cadauere redimendo late in odis dictum est. li. i.

perfecte tanquam victus
l m s. veneficiorū canidie
i Am iam efficaci do manus scientię
n
Supplex. & oro regna per proserpine
tentanda ne irascantur.
Per & dyane non mouenda numina:
sez canidie
Per atq; libros carminum valentium
Defixa cęlo deuocare sydera:
tuis carminibus execrandis
o
Canidia parce vocibus tandem sacris.
quo sez eius mentem ligauerat
p
Citumq; retro solue solue turbinem.
flexit achillem
q r s
Mouit nepotem telephus nereium:
telephum.
s. achilles
In quem superbus ordinarat agmina
Misorum. & in quem tela acuta torserat:
traditum damnatum
Luxere matres ilię addictum feris.
fortem
Alitibus atq; canibus homicidam hectorem
priamus
geniculatus est
Postq; relictis moenibus rex ꝓcidit
improtuni immobilis
v
Heu perficacis ad pedes achillei:
x
Setosa duris exurere pellibus
ꝑ vlixis
y
Laboriosi remiges vlissei
s
Volente circe membra: tum mens: & sonus
.i. humana facies qua nulla alia honora tōr est
Relapsus: atq; notus inuultus honor.
.i. solui penas canidie
Dedi fatis superq; penarum tibi
mercatoribus.
a
Amata nautis multum & institoribus.
rubens
b
Fugit iuuentas. & verecundus color
ꝑ cute sualida
circundata
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
canus veneficijs
c
Tuis capillus albus est odoribus.
quia me semper vrgent tua veneficia
d
Nullum a labore me reclinat ocium

v PERFICACIS achillei. perficaces dicuntur qui in cotentione vsq; ad peruincendum perseuerant vt porphirio scribit.

x SETOSA. Duris. Sensus ē Remiges vlissei exuerunt setosa membra duris pellibus. idest deposuere ferinum & setis vestitū corpus in quod illos circes conuerterat. volente. idest concedente cyrce iam ab vlixe placata. Ergo & Achilles a priamo. & circe ab vlixe placari potuit.

y REMIGES vlissei. Quo pacto. ii. conuersi fuerunt in apros & alias feras a circe legito li. xiiii meth. apud Nasonem.

z TVM mens &c. Nam cū illa socios vlixis in pristina corpora restituisset restituta est etiā pristina ratio & oratio.

a AMATA nautis &c. Vrbanissima coutumelia vt sub illa laude. quod adeo pulchra sit: a multis ametur.

b FVGIT iuuentas. Sibi dicit horatius hoc fugisse per cruciatum quem de carminibus illius patiatur.

c TVIS odoribus. nam vngēta veneficiis delibuta que illum senem redderent misisse conqueritur Et loquitur ironice.

d NVLLVM a labore. Vult intelligi quasi qnibusdam tormentis animi per veneficia illius crucietur.

e SABELLA carmina. marsos intelligit samnitibus vicinos qui valebant carminibus vt superius patuit.

f O MARE &c. oportune iterposita exclamatio ad scel' canidie & miserias suas agendas de Nessi autem cruore & de ardente hercule dictum est in superioribus ode .iii. huius libri. dictum est etiam de gigantibus sub ętna ardentibus.

g NEC siccana. Ordo est. nec quantum ardet feruida flamma vrens in ętna sicana.

h TV donec cinis. Ordo est tu. s. canidia tanquā officina cales venenis colchicis. idest venenosissimis herbis. quales apud colchos esse dicuntur. donec ferar aridus cinis vētis iniuriosis.

i VENENIS officina colchicis. idest vehementissimis vt in colchis. Inuidiose autem illā nō veneficiorum artificem sed officinam nominat.

k QVE finis. Quis terminus istis malis idest quo ad me cruciabis.

l STIPENDIVM. Appellat stipendium quasi vectigal penas quas ab illo ipsa exegit quas etiā si pecuniarias esse velit pollicet se daturum centum iuuencos. vt tanquam numen tali sacrificio que hecatoe appellat. illā placet.

m SIVE mendaci lyra. Dat cithare quod est hominis. Nam iam ironia remota aperte inuehitur deinde demonstrat que falso dicturus sit.

ergo nec noctu neq; inter diu respirare licet

Vrget diem nox & dies noctem: neq; est

ostendit crebra suspiria & anhelitus exuberantiam quibus rebus amantes vexari solent.

Leuare tenta spiritu precordia.

amori. s. alicuius.

Ego negatum vincor vt credam miser

effringere cruciare

e

Sabella pectus increpare carmina.

turbari incantatōnē

Caputq; marsa dissilire nęnia:

.s. tu canidia exclamatio

f

Quid amplius vis: o mare & terra ardeo

venenoso

punctus

Quantum neq; atro delibutus hercules

superius, dictū est ode tertia huius libri.

g siciliensi

Nessi cruore. nec sicana feruida

monte tali .s. canidia

h

Vrens in ętna flamma: tu donec cinis

exusius ego horatius

Iniuriosis aridus ventis ferar.

.i. venenosissimis herbis

i

Cales venenis officina colchicis

k horatiū. tributum

Que finis. autquod me manet stipendium

dic

Effare: iussas cum fide pœnas luam

purgare

Paratus expiare: seu poposceris

m falsis & fictis laudibus

Centum iuuencos. siue mendaci lyra

canidia

Voles sonari: tu pudica tu proba

.i. intra sydera eris relata n

Perambulabis astra sydus aureum.

ostendit exemplū in q̄ nō parua auctoritas sit debet illam

o slecti. si palinodiā de illa cecinerit. cū castorē ac pollucem stesichorus placuerit

Infamis helenę castor offensus vice

Fraterq; magni castoris victi prece

stesichoro oculos

Adempta vati reddidere lumina.

p canidia horatium

Et tu potes nam solue me dementia

q r inquinata

O nec paternis obsoleta sordibus

q. artifex veneficij.

Neq; in sepulchris pauperum prudens an⁹

s

Nouendiales dissipare pulueres

benignum placidum a scelere

Tibi hospitale pectus. & pure manus

t

Tuusq; venter pactomeius: & tuo

cacephaton in sensu

Cruore rubros obstetrix pannos lauit

quotiensciunq; .i. vincea

v

Vt cunq; fortis exilis puerpera.

n SIDVS aureum. Ordo est. tu perābulabis astra sydus aureū. idest inter sydera eris relata

o INFAMIS helenę Stesichorus lyricus poeta siculus vituperationem helenę scribens cecatus est castoris & pollucis indignatione. postea vero responso apollinis eiusdem laudes descripsit. quare oculorū aspectū recepit placatis et castore et polluce.

p ET tu. Ordo est. & tu canidia solue me dementia nā potes.

q O NEC paternis. Sensus est. dicit enim quod canidia non sit inquinata vilibus parētibus. hec autē omnia per ironiam dicūt.

r OBSOLETA. q. marcescēs proprie obsoleta res dicitur que vetustate attrita ex vsu remota sit. neq; est a soleo. sed ab oleo vt ait priscianus. puto quia res vetustate attrite suū odorem iam amiserint.

s NOVENDIALES pulueres. Reliquiarum cineres intelligit. Nouendiale enim sacrificiū dicitur quod nono die mortuo fit ex quo sepultus est.

t PACTOMEVS. q̄ filiū illi ex pacto dederat. nā existimabat Canidia supposuisse sibi filium perisse et quia non concipiebat cum ventre quodamodo pepegisse videbatur, vt supponeret. Nam filium habere fecunditatis simulatione cupiebat.

v VT cumq; fortis. ordo est tu exilis puerpera. idest quando paris. vt cumq; fortis. idest quomodocumq; & maxime fortis es. laudat enim eam quod quāuis exilis esset attamen in puerperio fortis erat.

Argumentum odes. xviii.

h Ac ode Canidia inducitur respondere superiori. ait itaq; nullo pacto velle Horatium soluere. dementia cum ipse eius arcana manifestauerit vrbemq; totam eius nomine impleuerit. H.d.

Ode. xviii. De Canidie responso obstructa

a QVID obseratis Negat ca/nidia quam loquentem inducit se poete recõciliari posse vllis pre cibus quoniam sua venefica di uulgauerit.

b ¶NEPTVNVS hiberinus. idst mare tẽpestuosum vt hiems pro tempestate ponatur.

c INVLTVS vt teriseris. In/terrogãtis est. q.d. patiar ne vttu in multus riseris idest impunitus riseris.

d COCyTIA. idest magica que cocyto. i. inferno sacra sunt nam cocytus fluuius est infemi hec autem co cytia sũt sacra libe ris cupidinis. idest quo humane mentes in amorem ducũtur qui deus nullus seruit. omnes autẽ dii illi seruiunt.

q Vid obseratis auribus fundis preces
a metaphora a nautis

Non saxa nudis surdiora nauitis
b .i. mare tempestuosum
Neptunus alto tundit hibernus salo.
c .i. deriseris d
Inultus vt tu riseris cocytia
.s. a te. i. riseris quod vulgaueris

Vulgata sacra liberi cupidinis.
tanq̃ p venefica
e f
Et exquilini pontifex venefici
s. patiar s. diuulganda hec sacra
Impune vt vrbem nomine impleris meo
s. horati g
Quid proderit ditasse pelignas anus.
.i. quod te velocius perimat ne
h veneficijs meis tu citius crucieris
Velociusue miscuisse toxicum:
tu enim penre velles nec potes
Si tardiora fata te votis monent.

Ingrata misero vita ducenda est in hoc
i opituleris
Nouis vt vsq; suppetas laboribus.
probat exemplis requiẽ frustra petere
k l
Optat quietem pelopis infidi pater

Egens benigne tantalus semper dapis

Optat prometheus obligatus aliti

Optat superno collocare sisyphus.

e EXQVILINI. idest extra ex quilinam portã vbi multa erãt sepulchra hic fiebant veneficia.

f PONTIFEX. iudex censor sacrorum. pontifices eni sacrorũ curam habebant.

g PELIGNAS anus. vt te. s. de hac dementia liberarent qua quidem meis veneficiis cruciant

h VELOCIVS. idest quod te velocius perimat. vt tormenta vite carminibus meis irrogata effugeres.
i NOVIS. Hoc est vt suppedi tes &. q. minister eris cruciatib⁹

k OPTAT. quidẽ. Exem plis istorum quorũ fabulenar/rate sunt ostẽdit quot frustra re/quiem morte cupiet. nam neq; ex alto te precipitare poteris ne/q; ferro pectus transfodere. neq; laqueo guttur frangere.

l PELOPIS pater. De pelope tantalo. prometheasisypho vide to in odis superius.

m FASTIDIOSA. Ordo est. Tunc ego tristis fastidiosa agrimonia vectabor eques inimicis humeris. s. tuis.

n VECTABOR. Summam superbiã suo artificio freta ostendit. Quid est humeris vectabor nisi forte subaudiendum extrinsecus iactantibus aut quid tale. sic enim iactare humeris solent qui gloriantes incedunt quod si ita est. inimicis eques est iungendum erit vt si diceret equitas super inimicos meos. aut nũquid humeris inimicis. quid si ita est inimicis vectabor intelligamus

ꝓhibẽt

In monte saxum: sed vetant leges iouis

de

Voles modo altis desilere turribus.

.i. cupis teipsum interimere

species ꝓ genere

Modo ense pectus norico recludere.

conaris teipsum suspendere

Frustraq; vincla gutture innectes tuo.

m infirmitate

Fastidiosa tristis ęgrimonia

n s. tuis

Vectabor humeris tunc ego inimicis eques

importunitati

Meęq; terra cedet insolentie.

o

An que mouere cęreas imagines

q. d. non fingo q̃ tu nosti celo

Vt ipse nostri curiosus & polo

incantatõib.

Diripere lunam vocibus possim meis

Possim crematos excitare mortuos

ꝓ desiderij hoc est conficere potionem amoris

Desideriq; temptare poculum

p ego canidia

Plorem artis in te nihil agentis exitum.

q. super inimicorum meorũ humeros ero. ac sic vectabor atq; equitabo.

o AN que mouere. A maiori locus. vt que imagines cereas tã quam viuas impellat. & celo lunam auocet. et iam cremata corpora vitam reuocent & amores pellat siue inducat. multo magis sua arte illum vexare possit.

p PLOREM artis. Sẽsus est cum tot & tanta vt dixi efficere valeam. plorabo ne in te meam artem nil posse. q. d. minime sed te maxime cruciabo quocũq; modo.

Sequitur Carmen Seculare.

a Augustus ludos seculares instituit: in quibus nobiles pueri appollinis nobiles virgines dyane hymnos canebant: Carmen autem seculare inter lyrica carmina referri potest. Nulla enim re ab illis differt. Sed idcirco seculare appellat qm̃ vt diebus secularibus caneretur a poeta institutuꝫ est. Huius aũt hymni duplex deuotio erat. Nam apollinares ludi aliquando ꝓ sedanda peste: & auertendo bello fiebant. eorũq; tempus incertum erat cũ ex aduentu istorum malorũ penderet Aliquando celebrabantur certo numero annorũ. i. centeno decimo anno. Dicebantur autem seculares a seculo quod centum ãnorũ spaciũ apud latinos cõtinebãt. Sacrificabãt aũt apollini bouẽ albũ Dianevero capras albas Neq; ĩmerito tẽpora numeraturi apollinẽ & Dyanẽ. i. solẽ & lunã inuocãt quorũ cursu tpa constant.

Horatij flacci Carmen Seculare.

a PHEBE siluarũ. Ordo est O phoebe et diana siluarum potens. appositio lucidũ celi decus.

b O COLENDI & culti. hactenus exordium fuit in qup beniuolentiam a persona ipsorum deorum captauit. idest dum maiestatem numinis amplificat & a persona ciuium romanorum quos & fuisse & futuros in deos religiosos ostendit.

c DIIS quibus septem. Romã significat septem collibus Virg. scilicet & rerũ facta est pulcherrima roma. Septemq; vna sibi muro circũdedit arces. Septem autem colles vt tarpeius qui & capitolinus dicitur et olim saturnius item auentinus. palatinus. celius exquilinus. Viminalis & quirinalis.

d ALME sol. Econtrario perpetuum solis lumen ostendit dãdo ei & preteritum & futurum tempus dum idem alius renascitur. Sicut enĩ ortu suo diem. ita discessu noctem facit.

e ALIVS. Nam & orientalẽ & occidentalem dicimus solem

f POSSIS. Optantis est. neq; precatur vt minuatur sua vis. ex eo quod nihil possit videre maius roma. sed cupit augeri & tãtum fieri. vt nihil in hoc inferiori mundo maius sit, hec ergo peticio est.

g RITE maturos &c. Ordo est. O ilithia lenis rite aperire maturos partus. tuere matres. postea vero talis erit ordo. o diua siue tu probas vocari lucina seu genitalis producas sobolẽ &c.

apollo
a
p Hœbe siluarumq; potens dyana
venerandi
ff b
Lucidum celi decus o colendi
quoniã dij estis facilis fit peritio
Semper & culti date: que precamur
diebus secularibus vestro numine consecratis.
Tempore sacro.
s. tempus sacrum
Quod sibyllini monuere versus
e
Virgines lectas puerosq; castos
i. q̃bus roma placui. q̃ in septẽ collibus cõstituta est.
c
Dijs quibus septem placuere colles
date
Dicere carmen.
ab alendo uam in quadrigis celum obire fingitur.
d
Alme sol curru nitido diem qui
suo ortu occasu
e
Promis & celas. aliusq; & idem
Nasceris: possis nihil vrbe roma
s. pcemur
Visere maius.
q. d. facilis ac ppitia edificare
g aptundis ptibus sis
Rite maturos aperire partus
ppicia defende
h
Lenis ilithia tuere matres
Siue tu lucina probas vocari
i
Seu genitalis.
Diua producas sobolem patrumq;
nuptiales leges matrimonio cõiungendis
intelligit l:
Prosperes dereta super iugandis
fecunda
Fœminis prolisq; noue feraci
s. iulia
Lege marita.
centum et decem
l
Certus vndenos decies per annos
Orbis vt cantus referatq; ludos
vt sit ter in ternis diebus
Ter die claro totiensq; grata
Nocte frequentes.

h ILITHIA. ipsam lucinam lunam & dianam ostendit. qua mystico nomine sicut in sacris dicebatur ilithiã nominauit sic eam homerus vocauit ipsa enĩ partub⁹ mulierũ p̃esse putabat. Et naso li. ix. me. introducit alemenam iolę hili ita loquentem. Faue aut tibi numina saltẽ corripiantq; moras. tunc quum matura vocabis prepositam timidis parientibus ilithiam.

i SEV genitalis. Solis & lune natura ad omnium generationem plurimum confert. Sol enĩ igneus ac spiritalis existit luna vero humida ac frigida. Aer vtriq; cõmunis ab eis itaq; generari atq; nutriri corpora omnia rerumq; naturam singularẽ a sole & luna perfici dicunt Auctor in iis Diodorus li. i.

k SVPERQVE iugãdis. Ordo est. superiugandis fœminis & super marita lege feraci noue prolis de lege autem iulia hic intelligitur de qua iuuenalis. Vbi nunc lex iulia dormis.

l CERTVS vndenos. Ordo est. vt certus orbis per annos decies vndenos ter die claro & totiens grata nocte referebat cantus et ludos frequentes. Orbem autem nunc circulum temporũ in se. s. redeuntium accipe. certũ autem pro pleno atq; perfecto. Sensus autem est. ludos referebat por eo quod est homines certi temporis orbis vt perfectus orbis annorum centum & decem cantus & perfectos referãt ludos.

m VOSq; veraces. ordo est Et vos parce veraces cecinisse iũgite bona fata iam peractis. & terminus rerum stabilis seruet quod semel dictum est. Dixit autem veraces nam que a fato sũt necessario sunt ergo veraces vt stabilis terminus rerum seruet.

n FERTILIS frugũ & c. Laudat italiam & optat frugũ vbertatem & prosperam pecorum fœturam. Vnde et coronas offerri ceteri pro messium fertilitate promittit.

o AQVE salubres. Dulces serenę. vt tamẽ tenues dare rursus aquas & pascere rursus.

p ET iouis aurę. Serenus aer. vt solis ad occasum. cum frugibus aera vespere temperat.

q CONDITO mitis & c mitem & placidum dicit apollinẽ qui est sagittis armatus. Sic enĩ ratus hęc cernens arcum intendebat apollo. Solis triplex est potestas secundum porphirium et sol apud superos. Liber pater in terris. Et apollo apud inferos. in de eius simulachrum habet tria insignia. Lyram ad similitudinẽ celestis harmonię. nam ex contẽperato eius calore omnia proueniunt. Item sagittas quibus noxius indicatur. nam ex nimio calore pestẽ inducit. Propterea homerus illum & medicine simul & pestilentie deum inducit. Habet et grosphum quod aliud terrenum est ergo optat poeta vt recondat sagittas. idest ne veniat noxius sed saluber.

r SIDERVM regina. Poeticũ est dicere lunam siderum reginã quod clarior inter astra videat.

m
Vosq; veraces cecinisse parce
perpetuus
Quod semel dictum est stabilisq; rerum
preteritis
Terminus seruet. bona iam peractis
que nihil aduersitatis hñt
Iungite fata
n
Fertilis frugum pecorisq; tellus
Spicea donet cererem corona
o dulces serene
Nutriant fœtus. & aque salubres
p
Et iouis aurę.
q mitis
Condito mitis placidusq; telo
Supplices audi pueros apollo
poetice dictum duo enim cornua lune sunt.
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
s
Roma si vestrum est opus ilięq;
t
Littus hetruscum tenuere turmę
domos
Iussa pars mutare lares & vrbes
Sospite cursu.
s. pari troianorum
v
Cui per ardentem sine fraude troiam
religiosus
Castus ęneas patrie superstes
Liberum muniuit iter daturus
t
Plura relictis:
optime iuuentuti bonos mores rogat
Dij probos mores docili iuuente
Dij senectuti placide quietem
p romulee imperium
Romulę genti date rem prolemq;
omnia ad maiestatem populi augendã pertinent
Et decus omne.
gens romana
Queq; vos bobus veneratur albis
genus
a ff
Carus anchise venerisq; sanguis

s ROMA si VEstrum est opus quare. Romã opus apollinis & dianę dicat nondm video nisi forte ex lectione Virgiliana hoc cepit vbi dicit frequenter apollinis oraculis instructũ ęneam italiam petiisse. ad quem intellectum & ipse nos adduxit poeta inferendo. Iussa pars mutare lares & vrbes.

t IVSSA pars. Pars iussa autẽ ad illud refertur quod non omnes ilionenses cum ęnea fuerint. sed pars eorum alibi.

v CVI per ardentem. Est autẽ ordo. Cui castus ęneas patrie superstes daturus plura relictis muniuit iter liberũ per troiam ardentẽ sine fraude. s. ipsius ęnee. Dicendo autem sine fraude ostendit ęneam non fuisse proditorem. vt aliqui scripserant & hoc in augusti laudem.

x PLVRA relictis. Plura illis que apud troiam reliquerat.

y REM prolẽq; & decus omne. Imperiũ decoremq; optat & populum. vt & populo imperium. & populus romano imperio prestetur.

z BOBVS albis. Nam eo colore hostias parabat.

a CLARVS anchise. Hoc ad cęsarem augustum pertinet. nã ex anchisa & venere eneas auctor romane stirpis.

T

Carmen seculare

rem iustam petet

b c
Imperet bellante prior iacentem

d
Lenis in hostem;

Iam mari terraq; manus potentes

.i. romanas .sic. vir. albanicq; portes

e
Medus albanasq; timet secures

per legationes

f
Iam scythe responsa petunt superbi

isti populi

Nuper & indi.

g sub augusto
Iam fides & pax & honor pudorq;

sopita per bellum

Priscus. & neglecta redire virtus

Audet, apparetque beata pleno

vide in odis

Copia cornu.

de arcu phebi sagittis in odis dictum est

h
Augur & fulgente decorus arcu

muste.

Phœbus acceptusq; nouem camœnis

phebus nam medicine auctor

i .i. medicina

Qui salutari leuat arte fessos

Corporis artus;

.i. si fauet palatinis arcibus vt sit pars p̄ tota roma

k
Si palatinas videt equus arces

l
Remq; romanam: latiumq; felix

vt sequentem annum semp melioꝛē exhibeat

Alterum in lustrum meliusq; semper

dilatet.

Proroget euum.

l
Queq; auentinum tenet algidumq;

m in laudis seculanbus pxerant.

Quindecim diana preces virorum

ppitia

Curet & votis puerorum amicas

Applicet aures.

vt curet preces. xv. virorum

n velle
Hec iouem sentire deosq; cunctos

Spem bonam certamq; domū reporto

puerorum cetus

Doctus & phœbi chorus & diane

Dicere laudes.

Q. Horatii flacci libri Carminū finiūt.

b IMPERET. Rem iustam petit s. vt imperet in hostem bellantem. q. bellum ex superbia inferentem. ordo autem est. Prior bellante. ideſt potior ac melior agente bella imperet lenis.

c PRIOR melior. q. victor & imperet in iacentem. ideſt in eos qui cedunt.

d LINIS. ideſt vtens lenitate sic Virgi. Tu regere imperio populos romane memēto Hę tibi artes erūt pacisq; imponere mores. Parcere subiectis & debellare superbos.

e ALBANAS. ideſt romanas Roma enim ex albanis originem habuit.

f IAM scythę responsa. Ab augusto amicitiam petunt tanquā a deo. de legatione autē parthorū & indorū in odis dictū est.

g IAM fides. &c. Has omnes virtutes que bellis ciuilibus ex vrbe fugate erāt pace ab Octauiano procurata redire dicit.

h AVGVR phœbus. Quia a Ioue vationationem habet Vir. Que phœbo pater omnipotens mihi phœbus apollo predixit.

i SALVTARI arte. Nam medicinę auctor habetur Ouidius Inuentum medicinę meum est. opiferq; per orbem dicor. et herbarum subiecta potentia nobis.

k SI palatinas arces &c. Augustus enim apollinis templum in ea parte palatine domus excitauit quam fulmine ictam desiderari a deo haruspices pronunciarent.

l QVEq; auentinū. &c. Sensus est. & si diana auentinum tenet & algidū. xv. virorū preces curat & votis puerorum aures applicat in alterum lustrum quū proroget.

m QVINDECIM virorum. In templo enim diane deputati erant. xv. viri tā ad responsa captanda q̄ ad sacrificia offerēda.

n HEC iouem &c. ordo est. Iouem deosq; cunctos sentire hec reporto domū spem bonam & certam.

o CHORVS. ideſt puerorūq; cœtus ad sacra collectus. doctus per hoc. ideſt carmen dicere laudes phœbi & diane reportat domum spem bonam & certam.

Hunc librũ q̃ inscribit̃ de arte poetica: a pl̃ibus inter alios libros reputat̃ hr̃e principatũ: Nam & ingeniũ erudire & consiliũ augere: & ad ornate dicendũ plurimũ cõfert grandi & prompto atq; acri ingenio q d' cogitatõnes suas exprimere polite ordiri / luculẽter narrare q̃at / verba sententiasq; sciat artificiose versare / varie distinguere / apte cotinuare / castigate / cõcinniterq; loqui / moderarari auribus & ꝓ cuiusq; dignitate sublimiter / p̃sse / cõcitate / tp̃ate / oĩa ꝑsequi possunt. Idcirco vt ciceroni placet finitimus orathori poeta numeris astrictior paulo Verborũ aũt licentia liberior multis vero generibus soci⁹ ac pene par. Cũ igit̃ illa a rhetorib⁹ facile mutuet̃ in eo p̃cipue versat̃ Horati⁹ vt q̃ in inuẽtõe dispositõe opis cõsistãt diligẽter admonet / cũ aũt tota pene res artificio pẽdeat elocutõem ꝑsepe admisceat.

Q. Horatij Flacci De arte poetica ad Pisones.

a HVMANO capiti. Primũ preceptũ. de inequalitate operis loquit̃ & dat preceptũ scribendi poema. & prius de disposione & cõueniẽtia carminis. precipit igit̃ cũ multa a poeta fingenda sũt. ne pugnãtia iter se. aut nullo pacto quadrantia cõiungat. nã cũ oĩs ars naturã imitet̃ ita irridebitur poeta. si monstruosa describat. vt rederet̃ pictor si equi ceruicem capiti humano subdat: & ipsi ceruici equine corpus cum variis plumis ita appingat vt vltima membra piscium sint.

fronti humane collum equi aliquis

h Vmano capiti ceruicem pictor equinaꝫ

s. in pingendo varijs coloribus pennas

b

Iungere si velit, ⁊ varias ĩducere plumas

b ET varias inducere plumas. imponere plumas variis coloribus natura floridas vel varios diuersarum auium colores.

c COLLATIS membris. Coniunctis ad superiorem et descriptam formā vt habeat humanum caput. & collum equi. & caudā piscis. & multum precipit poetam conuenientiam seruare debere.

d MVLIER formosa superuę. vt facie sit formosa mulier inferius autem variis mōstris deturpetur.

e SPECTATVM admissi risū. si fueritis admissi ad spectaculum o pisones nonne risum poteritis habere. vel spectatum admissi. ideſt q. ad spectandum missi. & est sensus si admissi fueritis introire ad spectandū tale aial pictū. potestatis risum tenere o pisones

f CVIVS velut egri. Qui nō habet ordinem eius ita vanę sunt species. quemadmodum egrotantium somni. que videntur habere imagines varias.

h PICTRIBVS atq; poetis. Licet pictori fingere. Licet poetę illi coloribus. huic verbis. Licet ergo formare|chimeram carnibus humanisve sentes equos. Itaq; petimus tanquam poetę hancveniam & concedimus tanquam critici & censores. Sed tamen nō ita descendendum est. vt mitibus imitia admisceantur.

i SERPENTES. Que auibus inimicissime sunt.

k INCEPTIS grauib⁹. Aliud preceptum est. nā quorundam poetarum pessima. que incipiunt grandia describere deinde in locos communes exeunt. qui licet boni sint tamen videntur quod supervacuum habeantur. nisi loco positi sint.

l PVRPVREVS late &c. per hoc locos communes significat.

er tnersis animalibus c — foedum

Vndiq; collatis membris. vt turpiter atrum
finiatur — in mariam beluam — superne parte — in vltra scq.

Desinat in piscem mulier formosa superne
d — denisione — o vos

Spectatum admissi risum teneatis amici
huic picture tam enarrare

Credite pisones isti tabule fore librum
f libri — sicuti

Persimilem. cuius velut egri somnia vanę
q̄d — finis

principiū g

Finguntur species. vt nec pes caput vni
h — ipsis

Reddatur formę: pictoribus atq; poetis
equalis

Quidlibet audiendi semper fuit equa potestas
nos horatius — alternari

Scim⁹: ? hāc veniā petimusq; damusq; vicissim
mitibus rebus — crudelia

Sed non vt placidis coeant immitia: nam vt
i — ipsis — iungantur — velocissimis animalib⁹

Serpentes auibus geminentur: tygribus agni.
ab ipsis poetis — ardute rebus — a poetis
k — politicis

Inceptis grauibus plerumq; & magna pfessis
preciosus — diffuse — pannus
l

Purpureus late qui splendeat: vnus & alter
coniungitur — m

Assuitur pannus. cum lucus & ara diane
velociter currentis — delectabiles — circuitus
n

Et pperātis aque per amœnos. et ambit⁹ agros

Aut flumen rhenū: aut pluui⁹ describitur arc⁹
arborē talem

Sed nunc non erat hic locus. & fortasse cupressū
depingere — deffituti⁹ spe

Scis simulare: quid hoc si fractis enatat expes
pecunia — p

Nauib⁹ aere dato qui pingitur: amphora cepit
fieri — fit

q

Institui curren'e rota. cur vrceus exit
finaliter — f.ru poeta describere

r — scz illud

Deniq; sit quod vis simplex dumtaxat & vnū
poetarum

f — magister ? discipuli s

Maxima pars vatū pater & iuuenes pre digni.
fallimur — sub

Decipimur specte recti breuis esse laboro
splendentia

t

Obscurus fio. sectantem leuia nerui

m CVM lucus & ara diane cum ponitur aliqua descriptio luci & arę diane describitur q; & agrorum & fluuiorum amœnitas. cum plesepe id locus non desideret. Ea autem que necessaria sunt nō ponuntur. ergo nunc non erat his locus.

n ET fortasse cupressū. Prouerbium est in malum pictorem. qui nesciebat aliud bene pingere quam cupressū. Ab hoc naufragus petit fatū suum exprimere. ille interrogauit nō ex cupresso vellet aliquid adiici. quod prouerbiū grecis in vsu est. Nam naufragi ad misericordiam commouentes casus suos in tabulam describūt. vt Iuuena. Vim rogat. et picta se se tēpestate tueē.

o QVID hoc. Quid ad naufragum. qui dat pecuniam vt describat cupressus pertinet ita ergo qui scribit nisi oportune scripserit non sibi cōparat gloriā. sicut ille male qui cupressum depingit.

p AMPHORA cepit. Tria est flatio a figulo qui iure ridendus est si cum vasi suo principium amphore dederit. quod vas capax est finē deinde decurrei vasis angusti & parui. Ridebitur igitur & poeta qui graue amplumq; principiū attribuens. finē exilem ponat.

q CVRRENTE rota. Nam figuli rota currētevasa fingūt

r DENIq; sit quod &c. Sunt enim singula ita scribenda. ne alienis partibus admisceantur.

s DECIPIMVR specie recti &c. Erramus inquit & dum conamur veram virtutem sequi vicina virtuti in vitia incidimus. Nam breuiter scribentem sequit obscuritas.

t SECTANTEM leuia. Aliud vitium cauendum erit. Nam sepe eneruatos scribit versus. qui delicatos scribere tentat.

☞ v PROFESSVS grā dia turget. Hic peccat. qui dū grandiloquus esse vult inflatus efficitur.

☞ x SERPIT humi. nā dū vult magna vitare nimis descendit. Optima autem trāslatio a nauigante. qui dum altum mare fugit in littus incidit. Ponit autem vitium triū figurarum. Nam vt ostendit Cicero. Sūt tres figure dicēdi grauis mediocris attenuata Grauis constat ex verborum grauium magna & ornata constitutione Mediocris constat ex humiliori. neq; tamen infima & p vulgatissima verborum dignitate. Attenuata deniq; vsq; ad vsitatissimam pueri sermonis consuetudinē descendit. hec igitur triū figurarum vitia ita a poeta vitanda putat horatius vt cicero ab oratoribus. nam cum dicit sectantem leuia dissolutum notat. cum vero professus grandia suffultum & inflatum cū postremo serpit humi exile ostendit.

☞ y QVI variare cupit. Aliud hoc preceptum est nō esse fabulis indulgendum neq; extenuandam vsq; in vitia materiam.

z IN vitium ducit culpe. Fuga culpe ducat in vitium. nam dum volo fugere vitiū. vt nimis vsitata. & trita loquar. incido in aliud vitium vt fingam prodigia.

☞ a AEMILIVM. Locus erat in quo quidam emilius suos gladiatores habuit. Circa hūc ludum erat statuarius nomine Imus. Alii dicūt imū idest breuem. Alii ima parte arene positum. & emiliū dicunt esse qui statuas in arena ponendas faceret. hic ergo vngues capillosq; optime in statua fabricabat. reliqua vero membra non recte ponebat.

b MOLLES. Flexibiles. i. ita formabit. vt in ere metallo duro flexibiles videantur.

c PRAVO. distorto. Que deformitas non parua est. nigri autem oculi & nigri capilli ad pulchritudinē spectant. Vnde ipse in odis. nigris oculis nigroq; crine decorū. Sētē-

deserunt magna
v
Deficiunt animiq;. professus grandia turget
it per terram
x
Serpit humi tutus nimium timidusq; procellę.
poeta monstruose
y
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam
primum exemplum vndis
Delphinum siluis appingit: fluctibus aprum
poetam
z
In vitium ducit culpe fuga. si caret arte:
aliud exemplum
a
Aemilium circa ludum faber imus. & vngues
flexibiles
b
Exprimit & molles imitabitur ere capillos
finire
Infœlix operis summa: quia ponere totum
talis faber imus
Nesciet. hunc ego me si quid componere
c
Non magis esse velim: quā prauo viuere naso
Spectandum nigris oculis nigroq; capillo.
vestro ingenio equalem.
d
Sumite materiam vestris qui scribitis equam
portare negent
Viribus: & versate diu quid ferre recusent
poeta e scdm possibilitatē materia
Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res.
qd ad elocutōem pertinet q in dispositōne
e relinquit versatur
Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo
congrue dispositōnis venustas horatius
f non
Ordinis hec virtus erit: & venus haud ego fallor
ipse poeta
Vt iam nunc dicat iam nunc debentia dici
multa proroget
Pleraq; differat & presens in tempus omittat
qd non est ad propositū.
g qd vtile est
Hoc amet hoc spernat promissi carminis auctor
h prouidus
In verbis etiam tenuis cautusq; serendis.
tu poeta eleganter
i
Dixeris egregie notum si callida verbum
k fortassis
Reddiderit iunctura nouum si forte necesse est
verbis secreta
l
Indicijs monstrare recentibus abdita rerum
formare armatis & dispositis ad miliciam romanis
m vocabula
Fingere cinctutis non exaudita cethegis

tia igitur est. q ipse magis esse velit i. nō magis ipse velit sua poemata illi statue. in qua capilli & vngues artificiose expressi sint. reliqua vero membra turpia appareant. quā habere oclos crinesq; pulchros & nasum turpē. Sic igitur nō placere poema. in quo cū minora quedā paucioraq; pulchra sint. reliqua que & plura & maiora turpia existant.

d SVMITE materiā. preceptū est quod si obseruet. omnia pene illa vitia que demonstrata sunt. euitari queant. nā quicūq; habebit ingeniū consiliū artificiunq; par materia. rem pro dignitate adimplebit presertim si antequā negociū aggrediatur pensitet cūcta. & tentet. & que possit. et que nō possit.

e NEC facūdia deseret & c ordo qui in dispositione versatur manifestat omne quod dicitur. dixit autē poeta lucidus ordo. quia ordo facit lucidā orationem.

f ORDINIS hec virtus. ordo eni pulchriorē facit orationē.

g HOC amet hoc spernat. Quod debet dicere in presenti quod debet dicere in futuro vt non oia dicat que veniunt in mentem.

h IN verbis etiam tenuis. Si facienda sunt tibi noua verba obserua vt ea dicas que placeant & habeant auctoritatē

i DIXERIS egregie. Exponit nuuc de verbis veteribus. ac nouis quomodo poetica sint. Nam licet aliqua vulgaria sint. ait tamen illa cum aliqua cōpositione splendescere verbi gratia Gurgulio sordida vox est. ornatu accedente vulgaritas eius absconditur. hoc modo populatq; ingentē farris aceruum curgulio. Curgulio apud homerū est qui faba libenter vescitur.

k SI forte necesse est. Quod si idem inquit ad rem aliquā explicandam verba antiqua non suffecerint. permittit poete noua fingere.

l INDICIIS. Indicia verba appellauit. Philosophi enim dicunt iudicandarum rerum causa inuentas esse voces.

m FINGERE cinctutis. fabricare verba non audita a cethegis. q. a priscis romanis cinctutis militaribus et preparatis ad bella. idest accintis vt cōtra Vir. imbelles & desides discinctos appellat. ignipotens discinctos mulciber aphros.

fingendi

Continget: dabiturq; licentia ſumpta prudẽter
recentia
n verba
Et noua ficta nuper habebunt verba fidem: ſi
a græcis vocabulis ablata licentie
o
Greco fonte cadant, per te detorta: quid autem
illis antiquis poetis
Cecilio plautoq; dabit romanus: ademptum
horatius inuenire noua verba
Virgilio varoq; ego cur acquirere pauca
p inuideturmihi
p q
Si poſſum inuideor: cũ lingua cathonis & ennij
locupl. fauerit
Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit: licuit ſemperq; licebit
hoc eraccum inuentre
a nummis r s
Signatum preſente nota producere nomen
ſicut velocis
Vt ſilue foljs pronos mutant in annos

Prima cadunt, ſta verborum vet⁹ interit ętas
more iam vocabula
Et iuuenũ ritu florent modo nata vigentq;
v f
Debemur morti nos noſtraq; ſiue receptus
per terrarum illius veteris
mare
Terra neptunus claſſes aquilonibus arcet
navigatio
e nib⁹.
Regis opus ſterilisq; dju palus aptaq; remis
g frumenta
Vicinas vrbes alit, & graue ſentit aratrum
3 variauit a
Seu curſum mutauit iniquum frugibus annis
inductus melior via geſta
b
Doctus iter melius, mortalia facta peribunt
non ſolum
c vocabulorum
Ne dum ſermonũ ſtet honos & gratia viuax
refurgent ab vſu
d
Multa renaſcentur que iam ceciderę: cadentq;
volverit
auctorum
Que nũc in honore ſunt vocabula: ſi volet vſus
vſum iudicium poteſtas
e
Quẽ penes arbitriũ eſt & vis & norma loqndi,
opera perperuum epi
theton belli
Res geſte regumq; ducumq; & triſtia bella
metro ſufficiẽter docuit
Quo ſcribi poſſent numero mõſtrauit homer⁹.

x SIVE receptus. Mare & terram recipit quãdo portus componitur.

y REGIS opus. Auguſtũ dicit qui ſiccauit pontinã paludem. nã regis opus eſt mare admittere terrę. Reges enim talia faciunt. Auguſtus duas res diuicias fecit põtinam paludem ſiccauit. vt ad mare meatũ haberet: vt poſt arari poſſet. & portũ lucrinũ muniuit. de quo Virgi. Ante memorẽ portus lucrinoq; addita clauſtra atq; indignatũ magnis ſtridoribus ęquor iulia qua põto lõge ſonat vrda reſuſo.

z SEV curſum mutauit generaliter quidam accipere volũt quando cãpos aptos agriculture liberant auertentes flumina que infeſta ſunt eis.

a AMNIS tyberim intelligimus. hũc enĩ deriuauit Auguſtus qua nũc incedit. Ante enim per velabrũ fluebat. Vñ & velabrũ dictum. quod velis tranſietur.

b MORTALIa facta perĩbũt, zeugma a ſuperioribus.

c NE dũ ſermonũ ſtet honos. ideſt ſi hec omnia mutantur verborum gratia perennis manere quomodo poteſt.

d MVLTA renaſcentur. iterũ fient que iã fuere vocabula. ſ. et cõſuetudine vincit. Vſus enĩ facit auctoritatem interdum. & cõſuetudo vincit regulam. vt frequenter cicero modiũ ponit pro modiorũ & liberũ pro liberorũ hoc vſu dicitur.

e QVEM penes & c. Nam ſermo & verbo vſu pocius quam ratione formantur.

f RES geſte. Docet quo modo ſinguleres & quibus metris ſcribende ſunt.

n ET noua ficta nuper & c. Et magis inquit auctoritatẽ mereri poſſunt noua verba ſi de græcis verbis cõtorta fuerit

o QVID autẽ Cecilio plauto q; dabit & c. Arguit per locum a maiori nam ſi populus romanus conceſſit cecilio & plauto poetis priſcis vt verba noua fingerent multo magis concedet Virgilio & Varroni excellentioribus poetis.

p INIVDEOR. & hoc ipſe noue profert. nam dicimus inuideo tibi doctrinam. & doctrina inuidetur ubi non aũt tu inuideris.

q CVM lingua catonis & ennii. M. furius. qui & cenſorinus dictus eſt. Cato & ennius quod priores patres dixerunt. illi ſuis carminibus poſuerũt. & ſuper hoc noua verba inuenerunt.

r PRESENTE nota. Nota mine preſentis temporis. verbi gratia fruitus ante dicebat modo fructus. ante punxi dicebatur. modo pupugit dicit. Vel preſente nota. verbo nouiter inuento.

ſ PRODVCERE. ad notiam hominum deducere.

t VT ſilue foliis. Ne aſpernẽtur noua verba cõparatione nouorũ foliorũ docet poſſe placere. & eſt homerica comparatio.

v DEBEMVR morti. Argumentis probat perire omia perire homines. perire verba. ſi quidem recipitur in terram fluctus. & que ante arabatur modo fit locus nauibus. Si ergo natura mutat maris & terre. quãto magis debemus credere perire homines & verba eorũ perimus ergo nos & noſtra vbi terra in mare ducitur paludes vertuntur in ſegetes flumina ſuũ mulant curſum.

g VERSIBVS ſpariter iunctis. Elegiacū ſignificat quod ex verſu hexametro atq; pentha metro conſtat quod genꝰ carminis precipue ſcripſerunt apud romanos. Ouidius. propercius. Tibullus & gallus. imitati grecos ꝑcipue calimachum & euphorionem.

h QVERIMONIA primū poſt etiā &c. Res triſtes & lugubres primo elegiaco carmine ſcribanꝰ. poſt etiā lete.

i QVIS tamen exiguos. Dicit poeta quod auctor elegiaci carminis ignoratꝰ.

k ARCHILOCHVM. prio & c. Iambicū metrū primū archilochus inuenit. quo vſus eſt in lycambem. quem perſecutus eſt quod ei neobolem deſponſatam iam filiam denegauit in tantū. vt lycābes iambos voluerit mortevitare nam ad laqueū confugit.

l HVNC ſocci cepere pedes Quomodo comedie & tragedie ornanꝰ qui iambicus appellatur nam hoc diſtat iambicus a iambo. quod iābus exiābis conſtat & maledictis armatꝰ. iambicus autē metro magis quam ratione ſimilis eſt iambo.

m ALVFRNIS aptū ſermonibus. Nihil enī poeta in tragœdia dicit. ſed plures perſone itaq; heroicū heroū ſolet res referre quid actū ſit tragedia agit.

n POPVLARES ſtrepitꝰ Popularem plauſum a populo concitatū. vt ſit ſententia. applaudit quidem populus iſtiſ pedibus. ſed maiorem etiam plauſum merenꝰ vel intelligit ſua ſonoritate etiam in tumultu audiri poſſe.

o ET natū rebus agendis. Nam vehementiam & efficaciam in agendo exprimit.

p MVSA dedit fidibus. Lyrico carmie laudare deos & heroas olympiacos.

q PVEROSq; deorū. filios deorū more greco. vel filios deorū appellat heruas.

r ET pugilem victorē. Pollucem. licet alii dicāt pindarū & amphionem qui ante omnes ad palmam venerūt.

☞ f DESCRIPTAS ſeruare vices. Ad multa puto ꝑ deſſe huiuſmodi preceptū vt in omnibus ſcribendis ſeruare vices. vt pro materie qualitate eligaꝰ genus poematis. quod illi rei attributum eſt. ne de recomica tragediā. aut de tragedia comediā ſcribamus

Versibus impariter iunctis querimonia primū
compoſita ad voluntatem ſcribentis.
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.

humiles reſpectu carminis heroici
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor
litigant nam adhuc eſt incertum quis primo inuenerit
Grammatici certant. & adhuc ſubiudice lis eſt

furor
Archilochum proprio rabies armauit iambo

poete comici iambicum tragici poete
Hunc focci cepere pedem grandeſq; cothurni

pedem iambicum
Alternis aptum ſermonibus & populares

propter comediam.
Vincentem ſtrepitus: & natum rebus agendis
ipetus verſibus
Muſa dedit fidibus diuos pueroſq; deorū
.i. caſtorem
Et pugilem victorē & equū certamine primū
amores narrare
Et iuuenum curas. & libera vina referre

rerum geſtarum.
Deſcriptas ſeruare vices. operūq; colores

Cur ego ſi nequeo: ignoroq;. poeta ſalutor
quare
Cur neſcire pudens praue quam diſcere malo
deſcribi
Verſibꝰ exponi tragicis res comica nō vult
preterea humilibus comico

Indignatur item priuatis ac prope ſocco
conuiuiū
Dignis carminibus narrari cœna tyeſte

omnia ordinata
Singula queq; locum teneāt ſortita decenter.
aliquando ſtilum
Interdum tamen & vocem comedia tollit

Iratuſq; chremes tumido delitigat ore

poete humili ſtilo .i. comico.
Et tragicus plerumq; dolet ſermone pedeſtri.
egens ferat.
Telephus & peleus cum pauper & exul vterq;
deponit
Proiecit ampullas & ſexquipedalia verba.
animum cōmeuiſſe
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela
ſua

reuices ſit. vt pro materie qualitate eligaꝰ genus poematis. quod illi rei attributum eſt. ne de recomica tragediā. aut de tragedia comediā ſcribamus

t CVR neſcire. ordo eſt. cur male ergo praue pudens. ideſt prauo pudore impeditus neſcire quam diſcere. Eſt enī vitioſus pudor quo a recto agendo ipedimur. Bonus aūt quo tutius ꝑ agere prohibemur.

v VERSIBVS exponi. &c. Exponit quid ſit ſeruare reuices Nam nec materia comica tragica grandiloquentia extollenda ſupra modū eſt neq; ruſus tragica hūilitate comica deprimenda niſi raro & cum altera ab altera aliqd mutuaꝰ.

x DIGNIS carminibꝰ &c. Humilibus verbis tragedia exponi non vult & communibus ſenſibus .i. comico ſtilo

y SINEVLA queq; locū teneant. vnaqueq; res quomodo deceter inuenerit ſibi locū. ita teneant.

z INTERDVM tū etvocē &c. Sicut chremes ille apud therenciū quamuis cetera comica ſint tamen in peccato ſi liuꝰ grauior ſit obiurgato tragœdiam citat. & tragica eſt illa exclamatio. o celum. o terra. o maria neptuni.

a ET tragicus plerūq; &c. exegit ſepe tragediaꝰ vt pedeſtribus ſcribaꝰ verbis vt cū Telephus & peleus regio habitu mutato loquāꝰ. neq; enī debet in habitu auxiliū petens regaliter loqui.

b PROIICIT ampul'as .i. irata verba ītiata grādia omittit orationem tumidam cum enim reges eſſent. & in erūna verſarenꝰ alte loqui non poterant ſūmis calamitatibꝰ merſi

c SEXQVIPPEDALIA verba. Proprie ſexquipedes habentia vterq; aūt magna et elata verba proiicit. & vtunꝰ cōmunibus vt exul.

d SI curat cor ſpectātis &c. Si id agit vt ſpectatorem flere cogat. hic verſus & ſequentibus iungi poteſt. Si me vult ad miſericordiā deponat elata verba. Cor enim ſpectantis tāgimus. quando idonea verba dolore ꝑferimus. ideſt iſte perſone proiicūt elata verba ſi volunt auditores ad miſericordiam flectere.

e NON satis est pulchra & c. Nonsatiseſt habere ornatum orationis niſi pathetica ſit oratio. atq; huiuſcemodi vt auditores in quemcumq; affectū mouere poſſit.

f TRISTIA. Nā verba triſtia moeſtu decent auditorem. & minantia iratum.

g FORMAT enim natura Senſus eſt. Poeta debet formare intra ſe perſonam aptam his' rebus natura quippe delectat cū delicata videmus natura enim iraſcimur. delectamur miſeremur. Quia ſubſtantia harum rerum ſunt formare in animis noſtris a natura. vt illud Ciceronis ardeat orator ſi vult iudicē incēdere.

h POST offert animi motus. ideſt natura que me deiicit animi miſeratiōe extollit aſperitate modo deducit ad humanitatem modo extollit ad iracundiam.

i SI dicentis erunt & c. Cōcludit igitur egregie quod poetica naturā imitari debet. natura autem velit orationē correſpondere affectibus format Abſona ergo fortunis. ideſt non correſpondentia fortunę alia igitur verba accomodat Terentius, Deſperanti concupitas nuptias Pamphilo, alia in ſumma ſpe conſtituto.

k INTERERIT multum Vnicuiq; pſone pprius actus formandus eſt. Eſt in genere humano quedam proprietas ſexus. ętatum. fortune. artificii & locorum. vt aliud ingeniū ſit in viro. quam in fœmina in puero quam in viro. in ingenuo quam in ſeruo. in principe quam in priuato. in meretrice quam pudica. in milite quā philoſopho. in italo quā gallo. Quidam rurſus natura humaniores ſunt quidā magis elati. Alii equabilitatē patiuntur. alii ſuperare volunt. Quamobrē vniuſcuiuſq; in genio concedentem orationē dabit optimus poeta.

e non ſufficit venuſta
Non ſatis eſt pulchra eſſe pœmata ſunto.
appetitum agant
Et quocunq; volent animum auditoris agūto
Vt ridentibus arrident ita flentibus adſunt.
recirantis flendum
Humani vultus ſi vis me flere dolendum eſt
Primum ipſi tibi tunc tua me infortunia ledent
illorū regum voces
Telephe vel peleu male ſi mandata loqueris
hoc grauius eſt quā ridebo f
Aut dormitabo aut ridebo triſtia meſtum
cōuenient ſi vis repſentari iratum
Vultum verba decent: iratum plena minarum:
verba decene grauia ad dicendū
Ludentem laſciua: ſeuerum ſeria dictu
diſponit qui recitamus hiſtorias
g
Format enim natura prius nos intus ad omnem
adducit cogit nos vt ad
liam affectōem
Fortunarum habitum iuuat aut impellit ad irā
natura deducit nos
infimum
Aut ad humum mœrore graui deducit et angit
h extollet ſublimat mediante ſermone.
Poſt effert animi motus interprete lingua
pnuntiantis facies vel pericla .i. incōuenientia
i pſonarū repſentarū. verba
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta.
Romany ſublimat cogit? Indignatio facit minus
k differt dominus
Intererit multum dauus ne loquatur: an heros
q nihil remere faciat vigente
Maturuſue ſenex: an adhuc florente iuuenta
q fortuna elata ſit
ſtudioſa
Feruidus an matrona potens an ſedula nutrix
l
Mercator ne vagus: cultor ne virentis agelli
q natura ſeuus eſt non niſi docetus q magna
calidus nimus
Colchus an aſſirius an thebis nutritus / an argis
m hiſtoriam vel fabulā
Aut famam ſequere aut ſibi conuenientia finge
q cunq; es ſcribis vitam achillis
n o
Scriptor honoratum ſi forte reponis achillem
Impiger iracundus inexorabilis acer
p a natura indita
q
Iura neget ſibi nata nihil non arroget armis
crudelis. q. iplacabilis
r s
Sit medea ferox inuictaq; flebilis ino:

l MERCATOR vagus. Quia diuerſas regiones queſtus cauſa adit.

m AVT famā ſequere Senſus eſt. cum quempiam ex priſcis hominibus deſcribas. aut ea de illo narrabis q̄ ſcripta adinueneris. vel ſi a te fingis fingito ea que illis quadrent.

n REPONIS. ideſt iam' ab aliis poetis politum. ideſt ſcriptū iterū ponis. ideſt ſcribis.

o ACHILLEM. Exēplo demoſtrat quod precepit. nā cum velox heros iſte ab homero deſcribatur. ſi tu velis eum ſcribere qualem homerus oſtendit ſcribe.

p IVRA neget ſibi nata. Neget ſe legibus conſtringi ſine lege' omnia faciat: & ſic eum ſcribe. vt nō curet de lege.

q NIHIL nō arroget armis: nihil ſit quod non ſperet perpetrari per arma quantum ad ſe ſpectet. quia vnuſquiſq; fiduciam ſuam priuatam credit non extimens eſſe cōmunem. vt ſi preſumptor vt habeat fiduciā vincendi vt omnia armis deuincet.

r SIT medea ferox. Medea dū dii in domo ſua haberent hoſpicū. dumq; nihil chariuſ haberet filios ſuos ad comendendum appſuit. ideo ferox & crudelis eſt.

s FLEBILIS ino. propter amiſſionem filiorū. athinas enim maritus eius vnum perſecutus occidit. alterum dum ſequitur cecidit in mare. quorum exitum flet mater.

t PERFIDVS ixion. Moris erat apud antiquos vt anteductas vxores nuptialia munera vltro generi sociis darent Ixion ergo cum filiam eponei accepisset vxorem & dotem daret inuitus scrobem fecit in gentem. quam igne repleuit. ac summam leuiter contexit cinere. in hac socerum quem simulans ad cœnam inuitauerat mersit. ac sic passus est illū viuum exuri. Siue dū cōuiuia iouis esset iunone de stupro temulentus ausus est appellare alii dicunt q̄ concedēte ioue cum iunone cōcubuit & postea patefecit Ergo cum in socerum tum in iunonem perfidus fuisset. Perfidus semper habebitur.

v IO vaga. Quia in vaccā versa et oestro percita diu euagata est.

☞ x SI quid inexpertum. Cū in fabulis homines a priscis poetis descriptos pones. eadem illis tribues quę prisci tribuerūt. Si autem quempiā nouū. neq; ab alio descriptū pones quod illi ingeniū. quoue mores a principio tribueris eosdem per vniuersum opus tribues.

☞ y DIFFICILE est proprie cōmunia &c. Poeta appellat communia quę a nemine adhuc dicta sunt. ne quoq; a quoquam occupata. vt agri nondum occupati cōmunes dicuntur. Ergo cōmunis omnibus erat Achilles & Vlixes cū nondum eos quisq; descripsisset. Describit homerus. ergo cōmunia proprie dixit. deinde cū poete latini eadem scriberent. non iam cōia. sed quę propria homeri essent describebant. Nūc vero poeta affirmat difficilius esse facere. quā illū imitari deducēdo in actū idest in tuam fabulam iliacū carmen. idest materiam belli troiani.

☞ z QVAM si proferis ignota. idest non antea posita ab alio scriptore.

☞ a PVBLICA materies: Sēsus est. quod ea quę ab aliis quoq; scripta sunt erūt priuati iuris idest efficient tua. si nō insistis in trito aliorū cursu. i. non vsitato genere inuentionis &. dispositionis & elocutionis veteris.

b PATVLVM. omnibus manifestū. q. vulgare. & quē omnes prestare possunt.

c NEC verbo verbū &c. Hoc est si non quesieris vt ad verbū cōmutes. nec exprimere carmen. sed magis sensus. alioquin si quid transtuleris

tissolura
f v fingatur
Pferidus ixion. io vaga. tristis horestes:
nouum
Si quid in expertū scene cōmittis & audes
fingere
Personam formare nouam: seruetur ad imum
persona .i. a natura di scedere videat
Qualis ab inceptoq; processerit: & sibi constet
r
Difficile est proprie cmuōnia dicere: tuq;
facilius bellū troianū componis representatōnes
Rectius ilia cum carmen deducis in actus
scribere que prius non sunt dicta
Quam si proferis ignota indictaq; primus
tibi propria
a
Publica materies priuati iuris erit: si
quia nimis vsitatum
b scripseris
Non circa vilem patulumq; moraberis orbem
fidelis
c
Nec verbo verbum curabis reddere fidus
translator cades secuto: verbo grecorū
d in angustū locum
Interpres: nec desilies imitator in arctum.
ex qua angustia retrahere phibet translationis
modum scribendi instituto
Vnde pedem ꝓferre pudor vetet: aut operis lex
nisi cupis aliquid describere p.n. poete
e
Nec sic incipies. vt scriptor cidycus olim.
notum
f
Fortunam priami cantabo & nobile bellum
qui promittit magnam
rem pompa
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu
promittit se scribere res grandes
g erit in fine
Parturient montes nascetur ridieulus mus.
magis recte homerus scripsit cogitat extra ꝓpositum
h
Quanto rectius hic. qui nil molitur inepte
vlixem
Dic mihi musa virum capte post tempora troię
vlixes multas
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes
i apparentiam re obscura materiam
pulchram
Nō fumū ex fulgore: sed ex fumo dare lucē
homerus producat
Cogitat vt speciosa dehinc miracula promat
illum gigantem
h sunt miracula que vidit vlixes
Antiphatem scyllamq; & cū cyclope caribdim
t
Nec reditum diomedis ab interitu meleagri
homerus
m
Nec gemino bellum troianum orditur ab ouo

& pusillū erit & ineptū.

☞ d NEC desilies imitator arctū. Sensus est. si quid transfers non inquit fideliter est interpretandum. idest verbū ex verbo. nec in has angustias descendendum. nec ita te imitatione siue emulatione obstringas. vt procedere vel progredi longius erubescas. nam pudor vetat nos a maioribus incipere. & in exiguum desinere. quia pudendū est inchoata deserere.

☞ e NEC si incipies. Aliud preceptum. Noli a grauioribus & ab elatis verbis incipere. nā omnis poeta debet paulatim crescere.

f FORTVNAM priami cantabo. Non semper vituperat carmen sublime. sed sequētia a principio ipso degenerāt

☞ QVID dignum tanto. Qui principium sublime facit. deinde sequentia multo inferiora similis est illi. qui cum vehementer hiet gracilem tamē deuocē emittat. Magis ergo decorum fuit vt tenuem vocē emissurus tenue hiaret.

g PARTVRIENT mōtes & c. Qui a maioribus partibus incipit. & in processu vilescit dignus est risu.

h QVANTO rectius hic Homerus q̄ nihil icipit inepte

i NON fumum ex fulgore Nā qui sublime incipit ac deinde humiliter prosequitur. profert ex splendore fumum. At homerus ita incipit. vt ascendat potius quam descedat & ex fumo dat fulgorem.

☞ k ANTIPHATEM Lamii filium dicit. qui formias condidit qui ex lestrigonibus populis fuit. Hii autē humana carne vescebantur.

l NEC reditum diomedis. Meleager & tideus fratres fuerunt. Antimachus poeta reditū diomedis narrans ab exordio cœpit primę originis. idest ab interitu meleagri. Hic ergo precipit longo ꝓhemiono esse vtendū. Superfluū itaq; vitiū declinans maro ita inchoauit. Vix conspectu siculi telluris in altū. Vela dabāt leti.

m NEC gemino bellū &c. Nam quamuis bellum troianum gestū fuerit propter raptum helene. non tamē sumit initium ab ouis. que leda exioue in cignum verso peperit ex quibus nati pollux helena castor & clytęuestra.

n SEMPER ad euentū. Ita aperte principia dicit vt ex his facile exitus cognoscatur cogitans fastidium lectoris ad exitum operis properat. Ideoq; non longius est ab origine indicandum. Sic ylias homeri a precibus chryse sacerdotis incipit. & odissea a concilio deorum.

o ET in medias res. idest adducit bonus poeta auditorē suū. q. ad nota hoc est ita medierate incipit. q. superiora nota sint.

p ET que desperat & c. bonus poeta relinqt ea que placere nō possunt. hoc est preteriit ea que in tractatu ingrata sūt.

q ATq; mētitur. Homerus non ad vituperationē homeri refert. nec enim veritatē poetę pollicentur sed discrepantiā in eo quod fingunt vitare debent. vt oīa congrua videant.

r TV quid & c. i. quod libenter audiant omnes. idest quod quisq; eo expectet donec tollantur aulea ad finem peracte comedie si vis inquit expectare populum vsq; ad finē fabule. donec dicat actor vos plaudite. Et si vis inquit expectare plausorem. donec tollantur aulę mores vniuscuiusq; obserua.

s PLAVSORIS: & plosoris legitur. nam plodere veteres & plaudere dicebant. vt claudere & cludere.

t AVLEA. antea qui ludos dabant aulea suspēdebāt. que in fine ludorū deponebantur. aulea autem dicta eo quod in aula attali regis inuenta sunt deuicta eo.

v DONEC cantor. idest actor. idest donec finita fabula tollantur aulea cantorem voluit appellare eum qui in hoc imo dicit. plaudite. hec erat cōsuetudo in consummatione tragoediarum.

q̄i medio facte fuerunt.

n Semper ad euentum festinat: o & in medias res
ac si essent note ducit ea

p Non secus ac notas auditorem rapit. & que
s. tractari debent dimittit

Desperat tractata nitescere posse relinquit
fingit p commiscet.

q Atq; ita mentitur: sic veris falsa remiscet
principio dissonet finis

Primo ne medium. medio ne discrepet imum
dictator

r Tu quod ego & populos mecū desideret audi

s Sic plausoris eges aulea manentis. & vsq;
mansuri recitator

v Sessuri. donec cantor vos plaudite dicat:
vniuscuiusq; considerandi conditiones

x Aetatis cuiusq; notandi sunt tibi mores
iuuenibus senibus

y Mobilibusq; decor naturis dandus & annis
qui iam potest fari

a Reddere qua voces iam scit puer. & pede certo.

b simul ludere. c Signat humum: gestit paribus colludere. & irā
sine ratione

Colligit. & ponit temere. & mutatur in horas.
pedagogo.

d Imberbis iuuenis tandem custode remoto
calidi patentis loco

Gaudet equis canibusq; et aprici gramine cāpi
mollis vt cera crudelis

e Cereus in vitium flecti monitoribus asper
tarde videt vtilia que prosunt sibi.

Vtilium tardus prouisor. prodigus aeris
superbus erectus ardens ad omnia velox

f Sublimis cupidusq; & amata relinq̄ repernix:
i. mutaris affectionibus

g Conuersus studijs ętas animusq; virilis
diuitias valde seruit

h Querit opes. amicitias. inseruit honori:
malum dolet deinde

i Commisisse cauet quod mox mutare laboret

k Multa senem circumueniunt incōmoda. vl' q d'
acquisitis opibus

Querit & inuentis miser abstinet ac timet vti
cum timore tenaciter expedit

Vel quod res omnes timide gelidęq; ministrat:

x AETATIS cuiusq; & c. Ac si diceret. Si debes loqui de iuuenibus non des eis proprietatem senū aliusue etatis.

y MOBILIBVSq;. Currētibus. qui certis temporibus mutantur annis.

z DECOR naturis. Ad etatem retulit naturis docet enim quemadmodum debeat vir loqui et quēadmodū mulier.

a PEDE certo signat humū Imprimit vestigiis suis qui incedere posset. Iam firmo vestigio. nam infantes certū pedē non habent. quia tremunt mēbra eorum.

b PARIBVS colludere. cū etatis sue equalibus ludere. sic scribēdus atq; formandus vt cū paribus ludat non cū sene.

c ET iram colligit. Nā pueri sine causa irascūtur et temere decet illos irasci.

d IMBERBIS. imberbus et iberbis sicut inerm⁹ et inermis.

e CEREVS in vitium & c. facilis comparatio. idest pronus est adolescens ad vitium

f ET amata relinquere per. Hoc est velox ad fastidiū cupitorum. idest leuis. incōstās cito que ante amauerat contēnens. Imberbes enī que amāt, aliquado cito dimittunt.

g CONVERSVS studiis: Mutata volūtate iam factus non est prodigus aeris. sed cupidus reponendi.

h INSERVIT honori. Ambitiosus efficitur vt honorem accipiat.

i COMMISISSE cauet Pœnitenda cōmittere. i. timet hoc facere quod postea laborabit mutare.

k MVLTA ferūt anni. Nā ad virilem vsq; ętatem. multa diuersis etatibus, proueniunt cōmoda que senio minuunt.

tardus temporis
Dilator spe longus iners: auidusq; futuri
ad tractandum
Difficilis. querulus laudator temporis acti.
reprehensor iuuenum
Se puero castigator censorq; minorum.
ad
Multa ferunt anni venientes commoda secum.
abeuntes auferunt proprietates
Multa recedentes adimunt ne forte seniles
seniles.
tribuantur q ptinent ad virũ
Mandentur iuueni partes. pueroq; viriles.
proprietatibus
m
Semp in adiũctis ęuoq; morabimur aptis
signis exterioribus theatro
n
Aut agitur res in scenis aut acta refertur
tardius mouent audientium
o
Segnius irritant animos demissa per aurẽ
ea supposita
Quam que sunt oculis subiecta fidelibus: & q̃
imprimit
p videns fabulã q
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
ea que digna sunt turpia
Digna geri promes in scęnam: multaq; tolles
videntium dicet
r
Ex oculis que mox narret facundia presens
filios suos mater existens
Ne pueros coram populo medea trucidet.
s
Aut humana palam coquat exta nefarius atreus
p.n. mulieris
t
Aut in auem progne vertatur. cadmus in anguẽ
crude et turpe
v
Quodcunq; ostendis mihi sic incredulus odi:
longior
x
Neue minor neu sit quinto ꝓductior actu
y
Fabula que posci vult & spectanda reponi
z
Nec deus intersit. nisi dignus vindice nodus
Inciderit. nec quarta loqui persona laboret
a
Actoris partes. chorus officiumq; virile
b
Defendat. neu quid medios intercinat actus
Quo non proposito conducant. & hereat apte.

l NE forte seniles &c. Ne forte des verba senũ adolescentibus aut adolescẽcium senibus.

m SEMPER in adiunctis. Hoc est que hereant & congruãt & apta sunt etati & iste est ordo. Semper in adiunctis et aptis euo morabimur idest moribus semper vtẽdũ est vt puero adiũcta sit leuitas. adolescenti seruor. seni maturitas.

n AVT agitur res in scenis. ita se habẽt fabule. siue comoedia sit. siue tragedia vt quedã in conspectu populi agantur Vt cum phedria apud seruũ de thaide conqueritur. consiliumq; captat. quedam narrãtur tãquam intus gesta prius sint. vt cheream amicum quomodo re amata potit⁹ sit edocet. Multo autem magis mouent. que spectantur quã que audiuntur & magis delectãt tamen pertinet ad consiliũ scriptoris. vt que aut crudelia nimis. aut nimis turpia sũt e cõspectu populi amoueat.

o SEGNIVS irritant aios. Citius mouent spectatores ea que agunt̃ in scena quã que referuntur ad scenã. idest aliquis celerius potest discere videndo et dare animum rei q̃ audiendo.

p IPSE sibi tradit &c. quia ipse mihi trado que video & alter mihi tradit quod narrat.

q NON tamen intus. tamẽ abundat aut quamuis magis delectant que videntur quam que audiuntur tamẽ dignam rem geri intus non facias ante conspectum populi. i. quãuis populus delectetur facta tamen nõ proferas scena que debent intus agi.

r NE pueros coram populo &c. Noli ita scribere fabulas coram populo. vt crudelitas ipsa sit presens.

s AVT humana palã &c. Nam atreus fratri thyesti posuit filios epulandos.

t CADMVS in anguem. Cadmus & hermione in angues conuersi sunt. nã hermione filia martis & veneris dicitur fuisse. dicuntur autem in angues conuersi propter occisum draconem. qui erat marti consecratus ex cuius seminatis dẽtibus dicitur acies armatorum nata esse.

v INCREDVLVS odi. i. non credens sic debere fieri. ac per hec sperno atq; contẽno.

x NEVE minor &c. idest non loquatur in fabula plus quinq; personis.

y FAAVLA que posci vult idest que posci vult a populo reponi spectãdi vt denuo agatur. idest que vult in auctoritate venire.

z NEC deus intersit. Non debes iducere deũ in scenã in tua fabula. nisi cã subueniẽdi. et puniẽdi vt in eos si qs seruũ suũ voluerit occidere. Sed magis cum aut filius patrem aut filium pater occidit.

a ACTORIS partes. Sic debet vnusquisq; recitare fabulas vt audientes laudet eũ suũq; officiũ laudando protegãt ab accusatoribus. Quãdo vir agit virũ chorus debet induci. chorus inquit nõ multarũ personarũ partes suscipiat. q̃a in eliorio multi sunt. sed virilẽ partem tueatur. hoc est vnius viri. virile autem non aliquare astuta. sed vnumquẽq; cõtigit. Est autẽ ordo. chorus defendat partes actoris & officium virile.

b NEV q̃d medios &c. neue inquit chorus inter medios actus aliq̃ rem. cantet incongruã idest id canat quod ad presentem rem aptũ sit. ne chorus aliquid discrepet ab argumento. neq; aliquid inter medios actus debet absurde cani. idest inter actus viri ne inducas chorum mulierum.

Ille bonis faueatq; & conſilietur amice
chorus innocentes
Et regat iratos: & amet peccare timentes

Ille dapes laudet menſe breuis: ille ſalubrem
Iuſticiam: legeſq; et apertis otia portis;
.i. non palam facies conſilia credita
Ille tegat commiſſa. deoſq; precetur & oret.
ad miſeros
At redeat miſeris. abeat fortuna ſuperbis.

Tibia non vt nunc oricalcho iuncta: turbecq;
Aemula: ſed renuis ſimplex q; foramine pauco
Aſpirare & adeſſe choris erat vtilis. atq;
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu
paruus quia numerari poterat.
Quo ſane populus numerabilis. vtpote paru?
Et frugi. caſtuſq; verecunduſq; coibat.
Poſtq; cepit agros extendere victor & vrbes
.i. continuo interdiu
Latior amplecti muros: vinoq; diurno
.ſ. cepit deus nature nulla pena a cenſoribus adhibita
quaſi
Placari genius feſtis impune diebus

rithmis z modulationibus
Acceſſit numeriſq; modiſq; licentia maior.
inrelligeret
Indoctus. quod enim ſaperet. liberq; laborum
imprus vitioſus probo
Ruſticus vrbano confuſus. turpis honeſto:

Sic priſce motumq; & luxuriam addidit arti
ſedilia
Tibicen. traxitq; vagus per pulpita veſtem
hoc modo chordis humane.
Sic etiam fidibus voces creuere ſeueris
addidit incoſuetum ſermonem velox eloquentia
Et tulit eloquium inſolitum facundia preceps.
prefcta
Vtiliumq; ſagax rerum: & diuina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia delphis.

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum
inultos deſcripſit
Mox etiã agreſtes ſatyros nudauit & aſper

c ET regat iratos. Cõpeſcat mitigat docet qua cauſa chorꝰ debet induci vt faueat bonis & concilietur amice.

d SALVBREM iuſticiã. Quia ſemper incolumis eſt ſalus vbi eſt iuſticia.

e ET apertis otia portis Quia in pace porte patent. vt panduntur porte. Et econtrario qua menia clauſis ferrum acuunt portis.

f TIBIA non nunc. Docet qua cauſa terrore multa mutari. Tibia enim ante nõ erat ita ornata. et neq; tam multis foraminibus tube emula. Modo vero & ornata eſt. & tam multa habet foramina vt ſonet quemadmodũ tuba. oſtẽdit autem luxuriam recentem & ambitionem natam eſſe. Antiquitatem vero ſeueram. nam prius non erat ambitioſa. nec multis foraminibus diſtincta. Varro enim ait. iiii. ſolum foraminum tibias apud priſcos fuiſſe.

g POSTq; cepit agros. Poſt quam ceperunt homines ita epulari. veluti in feſtis diebus & poſtq; ceperit impune vti cõuiuiis. q. ſacris cẽnis creuit luxuria.

h VRBES. Oſtendit ex hoc incrementum populi.

i VINOq; diurno. Inconti nentiam victus ſignificat. nã priſca ſobrietas nõ niſi ſemel in die capiebat cibum. idq; ad uentãte nocte.

k ACCESSIT numeriſq;. &c. Quia antea tres erãt chordę. poſt vii. facte ſũt. deide. ix.

l INDOCTVS. Nam cum indocti & ruſtici vrbanis admixti preter religionem nihil ſaperent voluptatẽ querebãt.

m RVSTICVS vrbano cõfuſus. Dicit autẽ cauſam per quam creuit licentia propter imperitiam populi. & quia nulla erat differentia inter bonos & malos.

n TRAXITq; vagus per pulpita. Propter geſtũ vagus quia non in vno loco. nec in vno modo tibicem. ſed varie huc atq; illuc ſeſe circumfert.

o CERVERE voces fidibus & c. Cithara primo monochordos. ideſt vnius chordę fuit. inde dextra leuaq; vna addita trichorda fuit. poſtea ſeptem chordę addite. Vnde illud. vii. diſcrimina vocum. Hoc autem inuentum Terpãdri eſſe volunt. Simonides deinde octauam addit Nonam Timotheꝰ inuenit. Tamiris primus cithara ſine voce cecinit. Cum cãtu vero Amphiõ vel Linus.

p CARMINE qui tragico: & c. Docet quomodo mutata eſt diſciplina poetarum. nã primꝰ Teſpis tragediã ſcripſit.

q VILEM ob hircum. Hircus fuit premium tragedo. vnde et tragedia dicta eſt tragos enim grece hircus appellatur Ille qui propter hircum tragica ſcripſit carmina. ipſe deſcripſit qualiter ſe habent agreſtes ſatyri.

r MOX etiam agreſtes. Nõ multo poſt ille aliquos carmine ſatyros induxit qui nudi pugnt. Nam docet vnde nata ſit ſatyra ex tragediis. ſ.

ſ AGRESTES. Seueros quia vitia carpant.

tragicus poeta

Incolumi grauiter iocum tentauit. eo quod
verbis blandis propter ioca
quia nuper inuenta erat
Illecebris erat & grata nouitate morandus
auditor vsus sacrificijs ebrius sine lege.
t
Spectator, functusq; sacris, & potus & exlex
certe laudare loquaces
v
Verum, ira risores: ita cōmendare dycaces
tractare grauia
Conueniat satyros, ita vertere seria ludo
admiscebitur
Ne quicunq; deos quicunq; adhibebitur heros

Regali conspectus in auro nuper & ostro
deueniat viles domos
Migret in obscuras humili sermone tabernas
poeta satyricus humilem altum
stilum stilum
Aut dum vitet humum, nubes & inania captet
dicere incomptos
x
Effutire leues indigna tragedia versus
honesta mulier
Vt festis matrona moueri iussa diebus
grauibus
y
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis
horacius habentia ꝓpriam
significatōem dūtaxat
z
Non ego inornata & dominantia nomina solū
existens
Verbaq; pisones satyrorum scriptor amabo.
tragica dispositōe
ꝓlongare
Nec sic euitar tragico differre colore
Vt nihil intersit: dauus ne loquatur an audax
a
Pythias, emuncto lucrata simone talentum:
An custos famulusq; dei silenus alumni:
b
Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis
facere
Speret idem, sudet multum frustraq; laboret
presumens
Ausus idem tantum series iuncturaq; pollet
tantus honor
c
Tantum de medio sumptis accedat honoris:
de ad vrbem satyri
d
Siluis deducti caueant (me iudice) funi
vt non cognati locis cōmunibus
sicut quasi
Ne velut innati triuijs ac pene forenses

t EXLex. q. nimia licētia solutus. Sententia est quod a priscis ludi non voluptatis causa reperti sunt. sed religionis. Sed postq̄ cepit spectator venire potus & liber & vt voluptatum tantum caperet adhibita est satyra.

☞ v VERVM ita riso. Animaduertendū est. ne persone maiorū. vt sunt deorū & heroum quibus auctoritas inest ex auro et purpura ornatis rediculi causa paulo post ita tractentur. vt si essent viles persone. & sermo iis attribuat qui est tabernas. idest paruas casas habitantiū. Aut rursus nedum in sublimi gradu continere volum⁹ nimis extollam⁹

x EFFVTIRE. sine dignitate et penso emittere. Sentētia est. cū tragedia sit indigna effutire leues versus propter suā grauitatem. & tamen sit aspergēda ioco. vt ociosos delectet imitabit̄ pudicam matronā cui cū saltare necesse in diebus festis sit. vt saltat illa quidem. sed seruato pudore. sic tragoedia admittat proteruitatem. i: lasciuiā sed seruato pudore.

y PROTERVIS. aut quia vitia notant. aut student risui. Nam & ipsa tragedia paulū pudibunda debet esse. que misceatur satyris vel intererit paulum non paulū pudibunda.

t ☞ NON ego iornata. nō tantūmodo rustica & ꝓpria verba quero in satyris. sed etiā decus personarū inornata. vt rustica & vilia vt est dicere pestilitatem. aut quo greci vocant acyria.

z NEC sit enitar. Sunt adhibendi satyri. quorū oratio iocosa sit. & multū remittat de seueritate tragica. Sed tamen cum aut silenum bachi alumnum. aut alium agrestem deū loquētem inducat. nolo vt ita a tragica grauitate discedat vt ad comicam vsq; ad humilitatem descendat. vt aut dauus seru⁹. aut pithias meretrix que decepto simone talentū lucrata est loqui videatur.

a EMVNCTO. Transiatio a quadrupede cui lac subtractum sit. Nam sic illa pecuniam subtraxerat.

☞ b EX noto fict. & c. De comoedia dicit. in qua argumentū ex rebus potissimis est Omnibus eni noti sunt amores iuuenum. Auaritia meretricum & huiuscemodi. Sed tamen cū illa eo stilo contextā vt omnibus facile imitabilis videat̄. tñ erit difficile ipsam imitari. In quo loco significat stilum acticū cui huiuscemodi laudem tribuit Cicero. vt cū a familiari sermone nihil differre videat̄ difficilimus tamen imitatu sit. Ergo ea serie idest continuato ordine. & ea iunctura idest constructione verborum valebit oratio. vt quamuis alius idem tentet. audeat cum multnm sudauerit frustra laboret.

c DE medio sumptis: idest de rebus communibus. vnde comoedia sumitur.

d SILVIS. Cum satyra scribitur adhibeatur quidem iocus. Sed si me iudicē adhibere voluerit poeta non inducat faunos. idest satyros qui rusticani sunt. neq; astuciā vrbanam habent ita loquentes. loquūtur homines vrbani qui in triuiis et in foro versati multa astucia callent.

e AVT nimiũ iuuene. & c. idest lasciui aut iuuenum more nam & hoc vrbanum potius est quam rusticum.

f IMMINVNDA. vt ait Acron. aut impropria vel fortasse obscena.

g CREPENT. idest crepitu & sonitu verborũ efferant

h IGNOMINIOSAQVE verba. idest infamiã afferentia Nam rusticani nõ valent illa acrimonia in obiurgãdo carpẽdo que qua valent vrbani.

i OFFENDVNTVR enĩ Affert rationem quare rusticanis personis non sit attribuendum quod est vrbanarum.

k EQVVS. idest qui sũt de ordine equestri.

l ET pater. idest qui sunt de ordine senatorio & patricio.

m RES. idest diuitie vel imperium. idest qui regunt magistratus non equo animo indecorum ferunt. Nec putant corona dignũ hunc poetam. quamuis plebei vel pauperes vt sunt emptores ciceris et nucis. idest rerum vilissimarum prebent.

n SILLABA longa. ostendit senarios iambos in vno versu dici trimetrum & non hexametrum. Nam ita velociter currit iambus. vt duo ꝓ vno computentur. Erant igit sex iambi in vno versu. deinde vt cresceret tardiorq; esset additione temporum pro iãbo triũ temporũ pes positus est spodeus. iiii. temporum vt promiscue aut iãbus aut spõdeus esset. Ergo iste pes citus iambicus recipit in iura paterna. q.d. in suum hereditarium ius. & quod sibi erat propriũ.

o TARDIOR vt paulo & c. Iambicum metrũ vt paulo tardius resonaret iparibus locis suscepit spondeũ. Nam ante soli iambi ponebantur.

e lasciuis
Aut nimium teneris iuuenentur versibus vnq̃

f obscena g h
Aut immunda crepent ignominosaq; verba

i talibus dictis k l m
Offendunt enim quibus est equus & pater. res

laudat rei vilis
Ne si quid fracti ciceris probat & nucis emptor

Aequis accipiũt animis. donantue corona

n dicitur.
Sillaba longa breui subiecta vocatur iambus

Pes citus. vnde etiam trimetris accrescere iussit

sex pedes
Nomen iambeis. cum senos redderet ictus.

i. similis a principio vsq; ad finem nullo interposito spondeo
Primus ad extremum similis sibi. nõ ita pridem

o
Tardior. vt paulo grauiorq; veniret ad aures

i. tardiores quia vtramq; sillabam longam habent
Spondeos stabiles in iura paterna recepit.

Commodius & patiens non vt de sede secunda

locum daret p.n. poete.
Cederet aut quarta socialiter: hic & in acci

ꝓ ennij
Nobilibus trimetris apparet rarus & enni

theatrum pompa.
p
In scenam missos magno cum pondere versus

diligentia
Aut opere sceleris nimium curaq; carentis

doctus vir
Aut ignorate premit artis crimen turpi.

poeta non recta carmina
q
Non quiuis videt immodulata poemata iudex

existẽs.
Et data romanis venia est digna poetis

ego horatius
Idcirco ne vager scribãq; licenter an omnis

vieta quia nõ adhibeo periculum r
Visuros peccata putem mea tutus & intra

preterea arrogantie
s
Spem venię cautus vitaui deniq; culpam

gloriam pisones.
Non laudem merui. vos emxemplaria greca

frequenter vertite
Nocturna versare manu: versate diurna

p IN scenam missos. Reprehendit poetas qui cũ versus cum magno pondere. i. pompa soni miserint. reliqua que ad artem pertinent negligunt. Sensus autẽ est. Bonus iudex non decipitur sonoritate versus. sed videt cum poeta aut nimium properanter scripsit. et sine diligentia. aut artis ignarus fuit.

q NON quiuis & c. Ergo cũ non omnis animaduertat poemata immodulata. idest non recte composita factũ est vt indigne & iniuste data sit venia romanis poetis q̃ ñ data est grecis. apud quos acriora ex doctrina iudicia sũt. Nõ tamẽ propter hoc vagabor ego inquit horatius. idest sine proposito ab artificioso fine errabo & assumã nimiam mihi licentiam in scribẽdo. Sed ita scribo. vt putem omnes quicq̃d peccauero aĩaduersuros.

r INTRA spem venie. Ille dicitur intra spem venie qui non procedit vsq; ad id. vt ꝓponat sibi spem venie. Ergo cautus poeta ita scribit vt nõ sperat datũ iri veniam. si peccauerit.

s VITAVI. q.d. etiam cum vehementer laborauero. ita vt scribam cuncta ex arte. propterea q; vitauerim errata. nõ tamen id mihi a natura concessum est. vt si bonus poeta. vt tacite moneat artem solum in eo valere nec pecces. Naturam autem esse eam que preclara illa poetarum ornamenta afferat. Sed ad eam excitandam auxilium summũ afferre. si poetas grecos qui optimi sunt imitemur. Verũ cũ imitatio sit qua diligenti ratione impellimur vt aliquorum consimiles in dicẽdo esse valeamus monet. vt diu noctuq; in manibus nostris sint grecorum poemata qua nobis exemplaria esse possit.

t AT vestri proaui &c. Si quis putet esse satis habere exemplaria latinorũ cũ videamus plauti & sales et numeros a maioribus laudatos infert quod nimis paciẽter. q.d. nimis indulgenter & non seuere laudauere vtrumq;. s. sales & numeros. et apud illos plus valuit amicitia vel artis inscicia quam veritas.

v NE dicam stulte. Correptio est. Nam intelligit stultũ fuisse iudicium eorum. qui veniam dabant.

x DIGITIS & aure. Quoniam sonus metri pollicis strepitu & aurium perceptione probari solet. Vnde dactyli quidem pedes dicti sunt. quoniam plausu digitorum ac pedum sonum metrorum adiuuare solemus.

y PLAVSTRIS. Multi dicunt quod tam multa scripsit vt plaustris essent vehẽda. sed potius quia chori plaustris essent collocati. quoniam circa pagos essent vehendi.

z TESPIS. De thesbi dictũ est. & de fecibus quibus vngebantur ante repertam personam. & quemadmodũ esthilus & persone & palle inuẽtor fuit. et pulpita instituit nõ tamen magna vt inde fuerũt. Adinuenit etiã grandiloquũ stilũ et cothurnos i tragedia.

p̃decessores versus plauti
At vestri proaui plautinos & numeros &
runt indulgenter
Laudauere sales: nimium patienter vtrumq;:
si fas esset dicere horatius pisones
v
Ne dicam stulte mirari: si modo ego & vos.
incultum polito sermone
Scimus in vrbanum lepido se ponere dicto
numerum versus scansionibus
x callide cognoscimus
Legittimumq; sonum digitis. callemus & aure.
muse
Ignotum tragice genus inuenisse camene
p.n. poete
y 3
Dicitur & plaustris vexisse poemata tespis
in voce in gestu maculati
Que canerent. agerentq; peruncti fecibus ora
thesbim
Post hunc persone pallęq; repertor honeste
p.n. poete construxit.
exiguis
Aescilus. & modicis instrauit pulpita tignis
grandiloquum
Edocuit magnumq; loqui nitiq; cothurno.
iam dictis
a
Successit vetus his comedia non sine multa
reprehendẽdi.
p̃cessit
Laude. sed in vitium libertas excidit: & vim
introductꝰ in tragedia
Dignam legi regi lex est accepta: chorusq;
abolenit facultate
reprehendẽdi
Turpiter obticuit sublato iure nocendi
inexpertum tũ greca reliquerunt
tum latina scripserunt
Nil intemptatum nostri liquere poete
imo maximũ
m
Nec nimium meruere decus vestigia greca.
latina
Ausi deserere. & celebrare domestica facta.
etiam comedias habentes comedias habentes
poete argumenta latina. argumenta greca
Vel qui p̃textas. vel qui docuere togatas.
sapientia quieq̃d vel grecorum
Nec virtute foret clarisue potentius armis
poetarum.
Quam lingua latium. si non offenderet vnum
correctõnis relegendi
b
Quemq; poetarum lime labor & mora. vos o
tale
Pompilius sanguis carmen reprehendite qd̃ nõ
c d
magnum tempus macula
Multa dies & multa litura coercuit: atq;

a VETVS coma. In hac fuit nimia licentia vt nominatim ciues carperent etiam bonos. Nam Aristophanes socratem iniuriose vexat. Ergo tanta libertas in licentã cõuersa est. vt res vtilis a principio cum vitia reprehenderent in perniciem conuersa cũ innocentes quoq; taxarent comici veteres. Qua ꝓpter lata est lex apud grecos vt deĩceps nemo nominatim quemppiam notaret. qua propter remotus est chorus & facta noua comedia quam ad latinos transtulerunt romani poete. et a principio greca argumenta secuti sunt. Deinde imitationẽ grecorũ relinquentes formarunt latina argumẽta. hic sũt comedię pretextate ete togate argumẽtis latinis celebrate. vt quẽ admodũ armis & virtute. i. fortitudine supabant a latinis gręci. sic eloquẽtia nõ vincerẽt Et profecto cuncta profecissent latini poetę. nisi labor elimandi eos offendisset. & morari diutius in repertesũ esset.

b VOS o pompilius. Nam pisones a numa pompilio originem ducebant.

c MVLTA dies. Sic infra nonum primatur in annum.

d MVLTA litura. Nã quod scriptum est sępe litura oboletur. vt immutetur.

e PERFECTVM decies. Vt ostendit etiam cum decies iam perfectum sit egere correptione.

f AD vnguem. Ad extremā perfectionem. Et est trāslatio a iunctura lapidum que tunc denicq; probatur cum vnguē intra se non recipit. Causa autem quare non castigent est. quia non fidunt ingenio et id fortunatius putant. idest magis valere credunt quam artē quam idcirco miseram appellat. quia difficultate & labore plenissima est.

g CREDIT & excludit sanos &c. Sententia est Idemocriti quam plato corroborauit. vt nullus bonꝰ possit esse poeta. qui diuino furore nō sit afflatus ergo democritus excludit ab helicone. qui mons est musis cosecratus. idest excludit ab arte poetica poetas sanos. idest qui non sunt diuino furore affecti.

☞h NON vngues po' curat Poetas non vult philosophorum more incedere. Notat hic imperitos qui putant poetas optimos esse eos qui sūt demisso capillo vel barba.

i SI tribus antyceris &c. Per hyperbolem. idest tanto helleboro quantum tres antycere capere possunt. Nam in sola antycira insula heleborū candidum ad purgādum cerebrum citra noxā capiebat.

k TONSORI lycino Lycinus dicebatur tonsor opulentissimus quem postea dicunt factū senatorem a cęsare quia dicebatur nimiū odisse pompeium.

l OH ego leuus. Ostēdit ironicam esse orationem. et se futurum fuisse poetam ęgregiū

c summam. f pfectōem

Perfectum decies non castigauit ad vnguem

naturale melius.

Ingenium misera quia fortunatius arte ☜

a musis helicone cōsecratis

g Credit & excludit sanos helicone poetas

magna h de

Democritꝰ bona pars non vngues ponere curat

nemo

Non barbam secreta petit loca. balnea vitat

Nanciscetur enim precium nomenq; poete

Si tribus antyceris caput insanabile nunquam

h p.n. l inutilis.

Tonsori lycino commiserit oh ego leuus

coleram

Qui purgo bilem sub verni temporis hora

potiora

Non alius faceret meliora poemata. verum

illius lapidis

Nil tanti est: ergo fungar vice cotis. acutum

efficere cos

Reddere que ferrum valet excors ipsa secandi

stilū scribendi

Munus & officium nil scribens ipse docebo

Vnde parentur opes: quid alet formetq; poetā

Quid doceat: quid non quo virtus q̄ ferat error

m Scribendi recte sapere est & principium & fons

philosophice. nam a socrate manauit omnis disciplina.

Rem tibi socratice poterunt ostendere charte

n Verbaq; prouisam rem non inuita sequentur.

Qui didicit: patrie quid debeat. & quid amicis

Quo sit amore parēs. q̄ frater amandꝰ & hospes

censoris.

Quod sit conscripti. quod iudicis officiū: que

p defensione reipub.

Partes in bellum missi ducis. ille profecto

donea

Reddere persone sit conuenientia cuiq;

considerare modum bonorum

Respicere exemplar vite morumq; iubebo

si illorum exemplum esset secutus. sed male purgare bilē & valitudini inseruire qui nō tanti putat fieri poetam. vt velit illa incōmoda pati. vnde sequitur quod sit ad similitudinē cotis que cū acie caret incidere nō possit. tamen ferrum acuit. vt incidat. nō potest igitur optimum poema componere. At potest alium docere quomodo componat.

☞m SCRIBENDI re. &c. Non potest recte scribere qui non sapit. idest qui nō sit multa doctrina excultus. Sētit eni idē de poeta quod Cicero de oratore Et profecto eloquentia nemo illustris erit siue orathor siue poeta sit nisi multas variasq; disciplinas norit. sed presertim poeta. qui suam poesim omnibus scientiis atq; artibus exornandam sibi proponit. Qui diuersissimorum hominum ingenia nō modo ita exprimere. vt decorum obseruet. verū ita pingere. vt oculis nostris subiiciat omni artificio tentet. Omnis autem oratio ex verbis atq; sententiis cōstat. Verba a grāmatico rhetoreq; petuntur. res autē a philosophia mutari oportet. Nō iniuria igitur dicit sapere idest habere varias doctrinas. & est principium recte scribendi Nam nemo potest ea scribere quorū disciplinam nō teneat.

☞n VERBAq; prouisam. Nam qui bene rem tenet facile illi verba accommodabit: ergo pro dignitate personarū vnumquemq; describet qui diuersa diuersorū officia nouit. Qua ex re manifestum est illum rectum imitatorem futurum in scribendo qui vitā & mores hominū veluti exemplar sibi ad imitandum proponat.

poetam ex illis
Doctum imitatorem et viuas hinc ducere voces

bene instructa ornate.
Interdum speciosa locis morataq; recte

nullius ornatus verborum
o p q
Fabula nullius veneris sine pondere & arte

.i. validius auditorem detinet ppl'm
Valdius oblectat populum: meliusq; moratur

inculti r sonorose
Quam versus inopes rerum nugeq; canore

grecis s .i. sententijs perfectū
Graijs ingenium graijs dedit ore rotundo

cupidis.
t
Musa loqui preter laudem nullius auaris

latini
v x
Romani pueri longis rationibus assem

student infinitas
Discunt in partes centum diducere. dicat

illius romani de quinq; vncijs
y
Filius albini si de quincunci remota est

vna tercia pars vncis
Vncia. quid superat: poteras dixisse triens: en

summam capitalem qd sum
ne deciparis malest
Rem poteris seruare tuam. redit vntia: quid fit.

sex vncie auaritia ppeculij.
z
Semis. ad hec animos erugo & cura peculi

postquam asuescerit
Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi

linienda ppetuitate plano tali arbore
a b
Posse linenda cedro & leui seruanda cupresso

vtilia tractare delectabilia tractare
c
Aut prodesse volunt aut delectare poete

cum hoc delectabilia cōponere.
qd psunt humane
Aut simul & iucunda & idonea dicere vite

scribendo aliquid sis ea que
breuiter scribas dicuntur
Quicquid precipies esto breuis vt cito dicta

discant attenti
Percipiant animi dociles: teneantq; fideles

superfluum fuerit
Omne superuacuum pleno: de corpore manat

poemata q̄ componuntur ꝛ ficta sunt
Ficta voluptatis causa sint proxima veris.

d poeta
Ne quodcunq; velit poscat sibi fabula credi

neue eximat
e
Neu pranse lamie viuū puerum extrahat aluo

milites p seniores irrident q̄ vtilitatem nō habēt
f g
Centurie seniorum agitant expertia frugis

o FABVLA. Ex cuius allegoria aliquid eliciat ad vsū vite vtile. & propter hoc speciosa & moralia. etiam si non artificiose scriptam magis delectabit auditorem q̄ versus verbis illustres quos recenas nugas appellat. sed sententiis inopes.

p NVLLIVS veneris. idest venustatis & ingenii que ad artem spectant.

q SINE pondere. Sine magnis sensib⁹ sine grauitate verborum. idest non laborat poeta loqui rem sapienter inuentā Menander cum fabulam disposuisset etiam nondum versibus adornasset dicebat tamen se iam complesse.

r NVGEq; canore. Nullius momenti verba bene sonātia

s ORE rotundo. Eloquio ornato & perfecto. nam forma sperica ceteris perfectior est. Dedit autē musa hoc grecis quia laudem quam diuitias assequi malunt.

t AVARIS. Ergo ideę cupidis. at romani contra auaritię student & questui inuigilant & arithmetica vnum in plures diuidere docentur.

v LONGIS rationibus. Nam res nō solum in partes diuisa. sed etiam fracta in frustula non nisi longis rationibus. idest multiplici computo ad vnam summā reducit.

x ASSEM. Integram rem appellamus assem que in. xii. vncias diuiditur. sed hoc iam expressum est. sed quod incentum dixit ostendit varias sub diuisiones.

y DE quincūci remota. Nam remanebunt quattuor vncię quę sūma dicitur triens qa quattuor vncię tertia pars sunt duodenarii. Quod si ad datur ad quinq; vncias vna vt sint sex. huiuscemodi portio semis dicitur. quoniam senarius numer⁹ dimidia pars est duodenarii. huiuscemodi ergo preceptis imbuunt pueri nę in rationibus fallant.

z ERVGO. auaritia que animū minuit. vt ferrū erugo

a LINENDA. scribenda. nam in ceratis tabulis stilo imprimebantur.

b LIVI. Polita & rasa idest in tabulis cupressinis. nā hec quoq; arbor cariē non sentit.

c AVT prodesse volūt & c. Optimum poete consilium. nam voluit demonstrare poetarum officium esse. vt iocunda simul & vtilia dicant. sed disiunxit a principio. vt animaduerteret lector vtrumuis istorū separatim magni esse ponderis. Quid ergo si vtrumq; iungatur.

d NE quodcumq; velit. ordo est. quodcumq; velit sibi credi fabula poscat. i. comoedia aut fabula idest poemata que finguntur propter voluptatem sint verisimilia.

e NEV prāse lamie. i dest ne fingat tale argumentū fabula quod deuorauerit lamia puerum qui de vtero eius postea viuus prolatus sit.

f CENTVRIE seniorū agitant expertia. idest senes romani non probant poemata que sunt leuia. adolescētes nō delectantur austeris. quid enī faciendum est poete. poema tēperare vt & voluptati seruiat iuniorum. & seueritati satisfaciat seniorum.

g AGITANT expertia frugis. idest prosequunt que vtilitatem nō habent. Item erpertia frugis. idest inutilia aliena a maturitate carentia maturitate vel austeritate.

militeꝰ iuuenc
h
Celsi pretercunt auſtera poemata ramnes
materiam vilem
i
Omne tulit punctum qui miſcuit vtile dulci
iocando
Lectorem delectando pariterq; monendo
petunias venditoribus libroꝝ
h
Hic mœret eram liber ſoſijs hic & mare tranſit
famoſo
Et longum noto ſcriptori prorogat euum.
in rempoſitõe cupimus
l
Sunt delicta tamen quibus ignouiſſe velimus
quis cythara
m cupie
Nã neq; chorda ſonũ reddit quẽ vult manus &
cythariſta ſonũ
ſonum
Poſcentiq; grauẽ ꝓſepe remittit acutũ (mens
ſagitta
n
Nec ſemper feriet quodcunq; minabitur arcus
ſi
o
Verũ vbi plura nitent in carmine nõ ego pauci
non curabo m.ꝰ negligentia
nimoꝭ erroꝛ p
Offendar maculis: quas aut incuria fudit
capta paſſione aliqua q̃ le iudiciũ eſt hñdũ
conſideranti q
Aut humana parum cauit natura. quid ergo ẽ
cõmittit idem delictũ ſemper
poeta q̃ ſcribit magnũ opus
Vt ſcriptor ſi peccat: idem librarius: vſq;
horatius non eſt ei parcendum
Quamuis eſt monit⁹ venia caret cithareꝺ
Ridetur chorda qui ſemper oberrat eadem
r p.n.poete
Sic mihi qui multum ceſſat. fit cherilus ille
Quem bis terq; bonum cum riſu miror: & idẽ
Indignor: quandoq; bonus dormitat homerus
e
Verum operi longo fas eſt obrepere ſomnum.
r debet eſſe
Vt pictura poeſis erit que ſi propius ſtes
delectat imperfecta pictura
Te capiat magis & quedam ſi longius abſtes
mperfecta
v ꝓfecta
Hec amat obſcurum volet hec ſub luce videri
cenſoris rimice reꝓhenſionem.
acre indictum
Iudicis argutum que non formidat acumen
imperfecta lecta lecta ſemper
perfecta
Hec placuit ſemel. hec decies repetita placebit.

h RAMNES Luceres. Tatienſes. Romane tribus erant vel verius equites.

i OMNE tulit punctũ &c. Quoniã abſolutiſſimus perfectiſſimus is eſt, qui vtile dulci admiſcuit. Et eſt tranſlatio a cauſis centumuiralibus. Nã auditis partibus tabella circũferabatur iudicibus ac ſinguli punctum ſiue notam imprimebant qua aut damnarent aut abſoluerent.

k HIC meret. ideſt preſtat. i. dignus eſt emi. vel meret mercedem affert.

l SVNT delicta tamen Sẽſus eſt. Iter multa bona ſi habueris mala pauca ignoſcendum eſt.

m NAM neq;. Si ergo citharoedꝰ errat multo magis venia tribuenda poetis eſt. ſi in quibuſdam errauerit.

n NEC ſemper feriet. Nec ſagitta ab arcu per ſagittarium emiſſa ſemper deſtinatum locum ferit hoc vult dicere. Merentur poetę veniam. quia pene omnes in errore verſantur

o VERVM vbi plura. Si plura carmina optima facio. non eſt mirũ ſi poſſum offendere in paucis locis.

p INCVRIA. Negligentia qua maculę funduntur.

q QVID ergo eſt. quod moneo ſi poeta itidem peccet ſępe hoc ergo vult dicere. Si in carmine ſcripto plura erunt que niteant patiar ęquo animo ſi paucę adſint maculę que ſiue ſcriptoris negligentia erunt in libro ſparſe. ſiue a deſectu nature humanę prouenerint. ſed ſi hoc poeta ſępius admonitꝰ alicuius vitii tamen in eo aſſidue peccat. ita caret venia. vt citharedus qui ſemper eadem chorda peccat. Nam omnes illum rident.

r SIC mihi qui multũ &c. Senſus eſt quod nõ in paucis locis peccant. ſed in multis ita ridendi ſunt vt Cherilus poeta qui cũ in paucis locis admirãdus ſit. indignationem tandẽ excitat cum in multis erret. nã in paucis ferendus eſſet. quando etiam tantus poeta homerus nonnunquam dormiret. i. non appareat vigilantiſſimuſ Cherilus Alexandri magnũ ſecutus eꝰ bella deſcripſit. ſed ita inepte. vt ferant Alexandrũ dixiſſe ſe malle homeri theſitem eſſe quam Cherili Achillem. Addunt cum cherilo pactum vt pro verſu aureũ imꝑenderet nummũ pro malo vero colaphum inferret.

s VERVM operi longo. Non mirum eſt. ſi qui magna volumina ſcribunt quãdoq; in ſomnum incidant. ideſt deficiant a conſueta vigilantia.

t VT pictura &c. Pictura perfecta quanto in maiori luce aſpicitur. & magis in propinquo: tanto magis placet. que aut non ita perfecta eſt vt magis in obſcuro probatur. Eadem ratio eſt in poeſi qua propter que nõ reformidabit iudicium acutiſſimi viri. ſemper placebit. etiam ſi decies legatur.

v HEC amat obſcurum. ſi mala quo foco. in coloribus magis poſſũt placere quã arte

☞ x O maior iuuenō. Preceptum maximū daturus attentionem ex apostrophe ad maiorem pisonem captat. Est autē huiuscemodi sentētia quod quedam doctrinę atq; artes etiam si ad medium ventum est & non ad supremū laudē merentur. Nā aliquis iuriscōsultus mediocris in pretio est etiam si longe absit a virtute.

y MESSALE. aut casselli qui optimi fuerunt iuriscōsulti. Sed poetarum longe alia ratio est. Nam nisi perfectus sit. a nemine probatur. Ratio autem est, quod ea que propter vtilitatem expetuntur. vt sunt patricinia iurisconsultorum satest tantū posse, vt inde quesita voluptas proueniat. Que autem queruntur propter voluptatem vt poesis est & musica & que iis similia. nisi totā voluptatem expleant. nunquā placent. Igitur aut nullus erit poeta, aut absolutissimus erit nam mediocritas illis non cōceditur.

z VT gratas inter medias quemadmodum inter epulas neq; symphonia neq; vngentum placet. nisi perfectū. quia hę non sunt necessaria ad famem sedandam. sed propter solam voluptatem requiruntur. Sic versus quoniam propter voluptatem expetuntur non placent nisi perfecti. Qua propter neq; ipse columnę i. loca in quidus recitantur. nō admittunt mediocres poetas Posuit autem continens pro contento. vt etiam ipsi vulgares indoctiq; homines qui ad ludos veniunt malos versus explodant.

a SARDO cū melle. amariori melle. nam sardinia corsicaq; propter copiam taxi ar

piso inter fratres doctrina
x
O maior iuuenum. quamuis & voce paterna
bene componendū preceptum
Fingeris ad rectum: & p te sapis hoc tibi dictū
accipe est
Tolle memor: certis medium & tolerabile reb⁹
pcurator causarum
Recte concedi: consultus iuris & actor
q.d. non multum sciens
Causarum mediocris abest virtute diserti
p.n. iurisperiti quāuis nesciat legum peritissimus
y tantum
Messale: nescit quantum casselius aulus
honore habet
vt esse mediocres.
Sed tamen in precio est: mediocribus esse poetis
dedere licentiam
lapidee
Non homines: non dij non concessere colūne:
inter cōuiuia delectabilia cantilene
z malesonans
Vt gratas inter mensas symphonia discors
pingue sardiaco
a
Et crassum vnguentū ⁊ sardo cū melle papauer
conuiuium
Offendunt: poterant duci, quia cœna sine istis.
compositum carmen
delectandis
b
Sic animis natum inuentūq; poema iuuandis
modicum a pfectione minimum
Si paulum sumo decessit. vergit ad imum
c
Ludere qui nescit campestribus abstinet armis
ignarus non ludat
Indoctusq; pilę disciue trochiue quiescit.
dense
Ne spisse risum tollant impune coronę
sic etiam d
Qui nescit versus tamen audet fingere: quidni:
es
Liber & ingenuus. presertim census equestre;
infamia liberatus
Summam nummorū vitioq; remotus ab omni
nolente
Tu nihil inuita dices faciesq; minerua.
qd. non egrediaris sapientiam
animus
Id tibi iudicium. ea mens. si quid tamen olim
composueris
Scripseris in metij discat iudicis aures
etiam discedat aures mei horatij corrigatur
e
Et patris & nostras nonūq; primatur in annū
cartis collocatis
f corrigere.
Membranis intus positis delere licebit ☜

boris cui⁹ flore depastę apes mella amara conficiunt. detestabiles in hac re sunt. Vir. Sic tua crineas fugiant examina taxos.

b IVVANDVS. sua. s. Voluptate. propter hoc si sūmū non attingit infimum potest dici. ergo mediocres poetę qñ quidem mediocres in numero malorum sunt.

c LVDERE qui nescit. Quē admodum hi qui ludunt vel armis vel pila vl' disco vel trocho. de quibus omnibus iam dictum est. & non recte id faciunt. ab omnibus ridentur. quia & hi ludi minime necessarii sunt. Sic & poetę qui nescientes audēter fingere versus

d QVID ni. & c. Sensus est tu piso qui es ingenio non seruili. sed liberali & ingenuo et in aliquo gradu ciuitatis. et es census summam equestrem. Preterea carens vitio hic profecto neq; versus facere. neq; quicq̄ aliud tentabis multa minerua. idest repugnante natura sed tamen si quid vnq̄ scripseris requires in eo metij patrisq; tui iudicium.

☞ e NONVMq; primatur in annum. Si mala sint carmina vsq; ad nonum annum lateant. et studiosius corrigāt.

f NELERE licebit. Ratio quare ad nonum annum includātur. Nam antequam in aliorū manus peruenerit poteris emendare aut delere.

publicauerit
g i.e
Quod non ediderís: nescít vox missa reuerti

g NESCIT vox &c. Sed si iã fuerit recitatus aut editus a te liber, nõ poterit ad te redire.

siluas habitantes
h
Siluestres homines sacer interpresq; deorum
ab occasione hominum
Cædibus & victu fœdo deterruit orpheus.

h SILVESTRES homies Ostendit orphei & amphionis exemplo quantum vtilitatis ad humanam societatem conseruandam quandoq; attulerint poete boni. Orpheus autem primum poeticam illustrauit ex hoc dicitur leniſſe tygres & leones. qui & efferatos hominum animos placuerit carmine.

est mitigare
Dictus ob hoc lenire tygres: rapidosq; leones
p.n. poete
i
Dictus & amphion thebane conditor vrbis
boices ouros

i ET amphion &c. Cadmus thebas cõstituit eas muro cinxit amphion.

cythare iucunda
Saxa mouere sono testudinis & prece blanda
l2
Ducere quo vellet: fuit hec sapientia quondam
in priuato loco
Publica priuatis secernere, sacra profanis,
accu carnali homines l instituere
Concubitu prohibere vago, dare iura maritis
sculptas in tabulis
Oppida moliri, leges incidere ligno.
hoc modo

k FVIT hec sapientia &c. Olim poetę sapientiam et eruditionem incultorum hominũ prohibebant. ideſt aliquãdo fuit hec sapientia in poetis vt docerent quomodo sit viuendum priuatim vel publice

poetis
t
Sic honor & nomen diuinis fatibus atq;
versibus poetarum orpheum t amphionã clarus fuit
Carminibus venit, post insignis homerus
m
Dirceusq; mares animos in martia bella
suis artem poeticam
responsa appollinis
Versibus exacuit, dicte per carmina sortes
n o

l VAGO concubitu. meretricio. dicit quomodo poetę docendo carminibus suis hominum qui modo ferarum viuebãt mitigassent animos.

Et vite monstrata via est, & gratia regum
carminibus poetarũ
p q
Pyerijs tentata modis: luduscq; repertus
laudatio ad pudorem
r
Et longorum operum finis, ne forte pudori
pisoni s

m DIRCEVSq; mares Lacedemoniis diu aduersũ athenienses certantibus oracula respongerunt. nõ aliter posse victoriam habere, nisi athenienſem ducem habuissent. Missis legatis qui hoc ab athenienſibus postularent. Athenienses in contumeliam ipsis Dirceum quẽdam claudum dederunt dicentes iuxta ignauiam ipsorum hunc eis ducẽ posse sufficere. Sic oracula que promiserunt nõ frustrata sũt.

Sit tibi musa lyra solers & cantor appollo.
ingenio sine arte
t
Natura fieret laudabile carmen. an arte
horatius

n VIA. Ratio hoc est etiam philosophia mõstrata est versibus.

Quesitum est: ego nec studiũ sine diuite venã
sine arte
hoc modo
Nec rude quid prosit video ingeniũ: alterius sic

o ET gratia regum. Carminibus sunt descripti reges. carmina meruerunt amicitias regum. & longorum operum finis. hoc est vt carmen libenter operarẽtur. & cum declinatione opus ad finẽ perducerẽt

Altera poscit opem res. & coniurat amice.
v desideratam.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
passus est
Multa tulit fecitq; puer, sudauit & alsit

p PIERIIS modis. ideſt modulationibus. & exprimit versus lyricos. quibus sunt multi reges laudati.

q LVDVSq; repertus. Nã in ludis comedie & alie fabule adhibebantur.

r NE forte pudori. Ideo inquit numerauí hec ne erubescas referri in numerum poetarũ. i. ideo dixi multa cõmoda nasci de carmine. ne forte opiso poema sordidum videat

s CANTOR appollo. Inuẽtor cithare. qui pest musis.

t NATVRA fieret &c. Multi querunt vtrum poeta nascatur an fiat. ita rem diuidicat poeta. vt vtraq; re opus sit. cum neq; studium profit nisi a natura sortiamur discẽdi venam. neq; rursus, vena sine arte.

v STVDET &c. Aureũ preceptũ. qui studet ad gloriam venire multa debet perferre. ideſt sudare agere vigilare. abstinere a venere.

luxuria ebrietate laudem appollinis
a x
Abstinuit venere & bacho. qui pythia cantat
sonans tibia quam cantaret
valde timuit
Tibicen didicit prius, extimuitq; magistrum
p hec nostra pecepta mirabiles versus
Nunc satis est dixisse ego mira poemata pango
superuenie vicium
3 ad finem horatio
Occupet extremũ scabies: mihi turpe reliq est
vicium est mihi ignorare confiteri
Et quod nón didici sane nescire fateri:
a
sicut
Vt preco ad merces turbam qui cogit emendas
preco pecunias quas dat
Assentatores iubet ad lucrum ire poeta
Diues agris diues positis in fœnore nummis
cibũ
Si vero est: vnctum qui si recte ponere possit
pmittere non habente pecunias
Et sponderi leui pro paupere & eripere atris
inuolutum talis adulator
Litibus implicitum mirabor. si sciet inter
adulatorem integrum
Noscere mendacem verumq; beatus amicum:
piso .i. acceperis aliquid ab amico.
c tribuere aliquid
Tu seu donaris, seu quid donare velis cui
carmina composita a te aliquẽ hoiem
adulatorem
Nolito aduersus tibi factos ducere plenum
adulator fecisse carmina
Letitię. clamabit enim pulchre: bene recte.
adulator educet q̃ videntur amiciri
c
Pallescet super his. etiam stillabit amici
suis saltabit
f
Ex oculis rorem: saliet: tundet pede terram
sicut flent
g
Vt qui conducti plorant in funere: dicunt:
quasi multa ac si dolerẽt ex animo.
Et faciunt prope plura dolentibus ex aĩo: sic
adulator quam verus laudator
mouet gestus suos.
Derisor vero plus laudatore mouetur ☞
h mouere cõuiuijs
Reges dicuntur multis vrgere cullulis
experiri vino puro considerasse conantur
Et torquere mero quem perspexisse laborant
eorum versus componis.
An sit amicitia dignus, si carmina condes
decipiant laude
adulatoria astucia.
Nunquã te fallant animi sub vulpe latẽtes. ☞

x QVI pythia cantat. Aliud preceptum vt ita studiis insudemus vt prceptores non dedignemur habere.

y PyTHIA. Hymni erant in honorem apollinis. nec laborãdum est. vt plura quam alii scribamus. sed vt meliora

z OCCVPET extremum scabies. Prouerbium puerorum qui in principio cursus clamabant, occupet extremũ scabies. Nec debemus putare nobis turpe relinqui .i. quod alii nos pretereant plura scribendo. Nec etiã putare turpe esse fateri nescire qd̃ nescimus

☞ a VT pręco. Vituperat poetas qui recitaturi disponũt inter auditores qui carmina illorum laudent.

☞ b QVI si possit ponere vnctum. idest parare cõuiuiũ aut fide iubere pro paupere. aut implicare impeditum litibus tuc tot sibi aderunt adulatores. vt nescias discernere mendacem. idest eum qui per adulationem laudent nõ laudanda a vero amico. i. ab eo qui laudet. qa putet laudãda.

c TV seu donaris. Sed tuipẽ si forte liberalitatis causa donaueris. seu donare volueris fuge eos tibi adulatores adhiberi. nam munere deliniti sunt facti aduersi. i. inimici. i. adulatores. nam adulatore nihil est perniciosius.

☞ d PALLESCET. Ex stupore quem simulabit imo etiã lachrimas vi exprimet. vt videat̃ lachrimare p̃ gaudio.

e STILLABIT rorem. nã cum coactus lachrimet non manabunt affatim.

f TVNDET pede terrã. vt oñdat vehementer admirari.

☞ g VT qui cõducti. Mos erat apud antiquos conducere mulieres in ea re exercitatas que mercede accepta funera lugerent. ergo quemadmodũ ille magis plorabant. quam qui ex animo plorarẽt. sic adulator quem iure derisorẽ appellat plus mouetur vero laudatore.

h REGES dicuntur. Vtile preceptũ. Est autem sententia quod quemadmodum videmus magnos viros quod antea quam hominem in amicitiam recipiant illius animi secreta nosse tentant & multo vino aggrediuntur. quia bene poti simplicius mẽtem suam promunt. Sic & nos conabimur verã sententiã elicere. cũ nos laudãt. quod si faciemus nunq̃ nos fallant animi latentes sub vulpe. idest nunquam fallẽt animi. qui calliditate vulpina se teguntur.

i QVINTILIO si quid. demonstrat quale sit consilium veri amici exemplo quintilii vari poete cremonensis & maroni amici qui iudex ad poema adhibitus aperte quid corrigendum putaret denuncia/bat. quod si bis terq; frustra expertus te melius facere posse negares. iubebat tale poema deleri.

k TORNATOS. rotūdos id est perfectos. nam quetorno fiunt rotunda fiunt.

l REDDERE incudi. id est denuo fabricare. Translatio a fabro. cui cum forma quā parat non successerit rursum in rudē massam redacta materia ex integro opus inchoat.

m SI defendere. Est peruicax ingeniū in nonnullis. qui quamuis erasse doceant omne acumen ad id conuertunt. vt potius errata defendere nitantur quam corrigere. Ergo quintilius hos dimittebat neq; deinde vlterius monebat.

n SINE riuali. Riuales hi dicuntur quorum agri eodem riuo discernuntur de quo sibi vendicando sepe contendunt Et per translationem appellantur riuales qui eādem mulierem amant. Sed ad interpretationem huius loci amat ali quis sua scripta sine riuali cū illa a nullo alio amentur.

o VIR bonus. ostendit consilium prouenire oportere ab eo qui prudentia possit errata cognoscere. huiusce modi igitur vir reprehēdit versus inertes. id est negligenter scriptos. qui & scriptoris inertiam indicant.

p INCOMPTIS id est qui conuenienti ornatu carent.

familiaris virgilij de q̄ in odis li. primo
t cōmunicares
Quintilio si quid recitares: corrige sodes:
iam dictum scq carmen componere
Hoc aiebat. & hoc melius te posse negares:
.i. remouere aliquid a tuo carmine
Bis terq; expertum frustra delere iubebat.
compositos.
l
Et male tornatos incudi reddere versus.
iterū componere
m magis voluisses
Si defendere delictum quam vertere malles.
amplius quintilius inutilem diligētiā.
Nullum vltra verbū aut opam sumebat inanē.
n correctore
Quin sine riuali teq; & tua solus amares:
amicus corriget
o
Vir bonus & prudēs versus reprehendit inertes
vitiosus inornatis apponet nigrum
p q
Culpabit duros. incomptis allinet atrum
non recta cum penna superflua remouebit.
r
Transuerso calamo signū: ambitiosa recidet
habentia apparen versibus
cum non existentiā
Ornamenta. parum claris lucem dare coget:
reprehendit que mutari debet
signabit cum punctō
Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:
erit p.n. grammatici vir bonus
s
Fiet aristarchus: nec dicet cur ego amicum
fabulis suis seriosa
adulatōnes.
Offendam in nugis. hę nuge seria ducent
pessimū vitiū
t v
In mala derisum semel exceptumq; sinistre.
x
Vt mala quem scabies aut morbus regius vrget
y indignata
Aut fanaticus error: & iracunda diana.
male sanum
Vesanum tetigisse timent: fugiuntq; poetam
verident illum poeram
3 stulti a stultum.
Qui sapiunt. agitant pueri incautiq; sequunt.
poēta adulatores pro eructat
insana
Hic dum sublimis versus eructatur & errat
simili modo ad capiendas aues
b c
Si veluti merulis intentus decidit auceps
fontem auxilium prebere.
In puteum foueamq;. licet succurrite longū
vocet inuenitur
Clamet io ciues. non sit qui tollere curet.
quis auxilium.
Si curet quis opem ferre. & dimittere funem.

q ALLINET. Linendo imponet atrum signum. nam lineis ex atramento ductis loco delendum significat.

r AMBICIOSA: q. modū excedentia. Translatio ab ambitiosi qui sibi plus quā oportet honores petunt.

s FIET aristarchus. Vtatur eadem seueritate qua vsus est grāmaticus aristarchus. qui & homerica carmina que nō essent probanda. neq; imitabitur illos. qui dicunt nolo os fēdere amicum in nugis.

t IN mala. id est in malas necessitates. si non fuerit emendatus irrisio laudati in aliis maioribus ipsum docebit errare.

v SINISTRE. cōtrarie. Quia vt superius dixit nescit vox missa reuerti. et ideo post q̄ mali poete carmina publicant cōtraria ab omnibus excipiuntur. & irrecuperabiliter deridentur sicut scabies & regius morbus. ceteriq; morbi quos ipse dicit sunt incurabiles adeo. vt vix aut nuquam possint curare.

x MORBVS regius. qui alicuius nominis furore vexat. id est qui lymphatico agitant.

z AGITANT. Prosequūt Nam pueri pretereuntibus illudere soliti. quos insectantur in dementiam compellunt.

a INCAVTI. Quia possūt ludi ab isano poeta.

b SI veluti merulis &c. Sēpius est. Nec semel insanos versus faciet. nec carebit cupidita te. tāq; assidue infoueā cadat.

c MERVLIS. Merula auis dicta. quod mera. i. sola volet.

☞d DVM cupit empedocles. Empedocles fuit agrigentinus philosophus qui se i crateram precipitem dedit ętnę. immortalitatem affectans.

e INVITVM qui seruat Acuta ratio & vera sententia nam si quis se ipsum perdat: idem ille erit & cedens & cesus. hunc igitur si seruabis nõ solum eum seruabis qui occidebatur. sed eum quoq; qui occidebat.

☞f NEC fiet homo. Tanta vesania laborabat hic. vt quãuis sepe moneas. & a proposito dimouere tẽtes. nũquã fiet homo. idest nnuquam vigebit in eo ratio. qua sola homines sumus. sed in ea persistens nunquam deponat honorem famose mortis. nam quemadmodũ empedocles

dicit aliquis pstrauerit
Qui scis an prudens huc se deiecerit. atq;
a fouea
Seruari nolit. dicam siculiq; poete
ostendam haberi fama perpetuam.
Narrabo interitum deus immortalis
quãdo d poeta
Dum cupit empedocles: ardẽtem frigidus ętnã
saltauit insanis
Insiluit: si vis: liceatq; perire poetis
e ille in vita auxilium prestat.
q̃ seipsum occidit.
Inuitum qui seruat: idem facit occidenti
correctus fuerit ab homicidio
Nec semel hoc fecit nec si retractatus erit
sapiens
Fiet homo. & ponet famose mortis amorem.
g quando componet sine arte
Nec satis apparet cum versus factitet. vtrum
poeta super sepulchrum patris sui locus vbi h
fulmen cadit
Minxerit in patrios cineres. an triste bidental
retigerit polutus poeta comparatio
Mouerit incestus. certe furit. ac velud vrsus
si potuit cancellos.
Obiectos caueę valuit si frangere clatros:
virum
Indoctum doctumq; fugat recitabor acerbus.
det inuit vt eum audiat fastidium generat
ita detinet
Quem vero arripuit: tenet occiditq; legendo
di pellem sãguinis
sanguisuga
Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo

dum deus fieri cupit amisit quod hominis est. sic & iste insania recitandi dum optimi poete gloriam querit. eã quã habet qualiscumq; sit amittit.

g NEC satis apparet. Tanto laborat furore vt manifestũ sit ex ingenti scelere quod dii irati sint prouenire vt accidit oresti & almeoni propter matricidium Sed tamen non apparet quod sit hoc scelus propter quod versus dictitet. idest in tantũ furorem vt versus ineptos recitet. Que quidẽ sũma est insania nisi sit quod pacientis sepulchrum violauerit. aut incestus quasi impurus mouerit bidental. quod tãgere non nisi pueo licet.

☞h BIDENTAL. Est locus fulmine tactus. sic dicta quod bidentis sacrificio expiatur alii dicunt bidental templum esse. in quo bidentes sacrificantur.

QV. Horatij Flacci artis poetice finis

Breuia quedã Jacobi Philomusi in libros sermonum Horatij flacci poete sapentissimi.

De Satyra Primum caput

Q Vamuis satyram esse opus hoc confiteatur: tamen propríos titulos ei voluit accomodare. Nam hos priores duos líbros sermonum: posteriores epistolarũ inscripsit. In sermonũ libris vult intelligi: quasi apud presentem se loqui. Epłas vero quasi ad absentes missas. Satyra autẽ vt dyomedes grammaticus scripsit. Carmen est apud romanos maledicum: ad hominum vitia carpenda Comedie prisce charactere compositum: a qua in hoc tantum differt: ꝙ illa iambicis & eiusmodi versibus constat & pſonis introductis noue fere comedie par est: & vitia hominũ cum denominatione continet pſonarum. Hec autem ideſt satyra in hexametros assurgit: libertate simplex. Neꝙ enim personas aperte nominat: prisce comedie princeps & inuentor fuit Susarion Megarensis de quo multa apud dignos scriptores memorantur. Ex prisca enim comedia que maiori lasciuit licentia Satyra: que auctore quintiliano tota nostra est: manauit. In qua primus insignem laudem adeptus est lucilius: qui quosdam vt scribit fabius ita deditos sibi amatores habuit: vt eũ oibus poetis p̃ferre nõ dubitarent Secũdus post hunc horatius: qui etiam lucilio multũ tersior: ac purus magis habetur: & ad notandos mores magis precipuus. Horatius enim poeta egregius: & platonica disciplina instructus. cũ se non sibi soli natus sed ciuibus suis: ceterisꝙ mortalibus censeret: pro cõmuni salute: inuigilandũ sibi proposuit: vt mortalium mentes faceret meliores. Tertius persius annumeratur qui iudice fabio Quintiliano multum & vere glorie quamuis vno libro meruit. Quartus vero iuuenalis habetur: qui & venustate Carminis & Satyre dignitate seruata: ita cõmendat: vt si alijs omnino p̃ponendꝰ nõ sit: certe vł eis par habendꝰ.

Caput secundum vnde dicta sit Satyra.

S Atyram nomen accepisse a varijs causis scribunt Diomedes clarus grammaticus / porphyrio & Acron ideſt a Satyra lance: que inferta varijs multisꝙ primitijs in sacra inferebat. & a copia & saturitate rei satyra vocabatur. Siue a lege satyra: que vno rogatu multa simul comprehendit: ꝙ scꝫ & satyra multa poemata comprehenduntur. cuius satyre legis lucilius meminit in primo per Satyraꝫ editem factum qui legibus vlnat. & Saluſtius in iugurtha. Deinde quasi per Satyram sententijs exquisitis in deditionem accipitur. Siue a satyris dicitur: ꝙ similiter in hoc carmine res ridicule pudendeꝙ dicuntur: que velut a satyris dijs siluestribus proferunt & fiunt. Hocꝙ verisimilius. Nam in comedia prisca que in vitia hominum apertius: vt dictũ est: inuehitur: salibusꝙ & iocis absoluitur. Satyri introducti sunt dij siluestres & procaces iocularia & lasciua inter se iactantes. nec sit. Igitur qui neget satyrã esse que a poeta scribatur: cum ipse in aliquo loco sequẽti ita de se proferat: Sunt quibus in Satyra videar nimis acer & vltra legem tendere opus. Appellauit autem sermones: vt libri titulo stili figuraꝫ: ꝙ sane humilis est atꝙ depressa indicaret. Non autem nos fugit oratõem omnem: si Ciceroni credimus in contentõem ac sermonem diuidi: & contentõem esse oratõem illam: quam accurate & cum meditatõne ex loco superiore habemus Cum autem inter familiares & de familiaribus rebus priuatim orationem ita instituimus: vt per vices & loquamur simul & loquentes auscultemus & respondeamus / is sermo appellabitur. quoniam verba vicissim seruamus. quod dicendi genus in infima figura cum versetur. placuit horatio satyras suas codẽ stilo scriptas sermones appellare. est Igitur Titulus huiꝰ libri

QV. Horatij flacci Sermonum liber primus.

Argumentum in primam Satyram.

I N hac prima satyra poeta sapientissimus alloquitur Mecœnatem cum admiratione. & nõ sine stomacho reprehendit hominum temeritatem. mutabileꝙ desiderium / simul & affectuum intemperantiam / ꝙ nemo mortalium sorte sua contentus viuat / exemplis varijs sententiam suam cõfirmat. hinc etiam occasione capta Vehementi telo / asperrimoꝙ sale in auaros inuehitur. quorum sordes notasꝙ scelerum acriter detestatur.

Breuia quedã Jacobi Philomusi
in libros sermonum Horatij flacci poete sapentissimi.

De Satyra Primum caput

q Vamuis satyram esse opus hoc confiteatur: tamen proprios titulos ei voluit accomodare. Nam hos priores duos libros sermonum: posteriores epistolarũ inscripsit. In sermonũ libris vult intelligi: quasi apud presentem se loqui. Epłas vero quasi ad absentes missas. Satyra autẽ vt dyomedes grammaticus scripsit. Carmen est apud romanos maledicum: ad hominum vitia carpenda Comedie prisce charactere compositum: a qua in hoc tantum differt: qꝓ illa iambicis & eiusmodi versibus constat & psonis introductis noue fere comedie par est: & vitia hominũ cum denominatione continet ꝑsonarum. Hec autem idest satyra in hexametros assurgit: libertate simplex. Neqꝫ enim personas aperte nominat: prisce comedie princeps & inuentor fuit Susarion Megarensis de quo multa apud dignos scriptores memorantur. Ex prisca enim comedia que maiori lasciuit licentia Satyra: que auctore quintiliano tota nostra est: manauit. In qua primus insignem laudem adeptus est lucilius: qui quosdam vt scribit fabius ita deditos sibi amatores habuit: vt eũ oibus poetis ꝑferre nõ dubitarent Secũdus post hunc horatius: qui etiam lucilio multũ tersior: ac purus magis habetur: & ad notandos mores magis precipuus. Horatius enim poeta egregius: & platonica disciplina instructus. cũ se non sibi soli natus sed ciuibus suis: ceterisqꝫ mortalibus censeret: pro cõmuni salute: inuigilandũ sibi proposuit: vt mortalium mentes faceret meliores: Tertius persius annumeratur qui iudice fabio Quintiliano multum & vere glorie quamuis vno libro meruit. Quartus vero iuuenalis habetur: qui & venustate Carminis & Satyre dignitate seruata: ita cõmendat: vt si alijs omnino ꝑponend⁹ nõ sit: certe vł eis par habend⁹.

Caput secundum vnde dicta sit Satyra.

S Atyram nomen accepisse a varijs causis scribunt Diomedes darus grammaticus / porphyrio & Acron idest a Satyra lance: que inferta varijs multisqꝫ primitijs in sacra inferebat. & a copia & saturitate rei satyra vocabatur. Siue a lege satyra: que vno rogatu multa simul comprehendit: qꝫ & satyra multa poemata comprehenduntur. cuius satyre legis lucilius meminit in primo per Satyram editem factum qui legibus vlnat. & Salustius in iugurtha. Deinde quasi per Satyram sententijs exquisitis in deditionem accipitur. Siue a satyris dicitur: qꝫ similiter in hoc carmine res ridicule pudendeqꝫ dicuntur: que velut a satyris dijs siluestribus proferunt & fiunt. Hocqꝫ verisimilius. Nam in comedia prisca que in vitia hominum apertius: vt dictũ est: inuehitur: salibusqꝫ & iocis absoluitur. Satyri inducti sunt dij siluestres & procaces iocularia & lasciua inter se iactantes. nec sit. Igitur qui neget satyrã esse que a poeta scribatur: cum ipse in aliquo loco sequẽti ita de se proferat: Sunt quibus in Satyra videar nimis acer & vltra legem tendere opus. Appellauit autem sermones: vt libri titulo stili figuram: qꝫ sane humilis est atqꝫ depressa indicaret. Non autem nos fugit oratõem omnem: si Ciceroni credimus in contentõem ac sermonem diuidi: & contentõem esse oratõem illam: quam accurate & cum meditatõne ex loco superiore habemus Cum autem inter familiares & de familiaribus rebus priuatim orationem ita instituimus: vt per vices & loquamur simul & loquentes auscultemus & respondeamus / is sermo appellabitur. quoniam verba vicissim seruamus. quod dicendi genus in infima figura cum versetur. placuit horatio satyras suas eodẽ stilo scriptas sermones appellare. est Igitur Titulus hui⁹ libri

QV. Horatij flacci Sermonum liber primus.

Argumentum in primam Satyram.

i N hac prima satyra poeta sapientissimus alloquitur Mecœnatem cum admiratione. & nõ sine stomacho reprehendit hominum temeritatem. mutabileqꝫ desiderium / simul & affectuum intemperantiam / qꝫ nemo mortalium sorte sua contentus viuat / exemplis varijs sententiam suam cõfirmat. hinc etiam occasione capta Vehementi telo / asperrimoqꝫ sale in auaros inuehitur. quorum sordes notasqꝫ scelerum acriter detestatur.

Liber Primus sermonum

Quinti Horatii flacci Liber primus

Satyra Prima

a QVI fit mecœnas &c. Mirari se tantam esse animis hoium incōstanciā. vt oibus aliena sors vite magis quā ꝓprie. siue eā ratio dederit siue fortuna obiecerit placeat. qui autē circūflexe pronūciandū.

b SEV sors obiecerit. Signate dixit. ratio dederit. sors obiecerit. breuiter duas sectas tangit. vnā cū dicit rō stoicos tangit. cū sors epicureos. stoici enim dicunt omnia ratione fieri. epicurei fortuitu.

c O fortunati &c. Hic instabilitatem vitę humanę carpit Nam miles sortem suam exosus mercaturam laudat cum iam senex laboriosus sufficere non possit. Et mercator cōtra cum tempestate iacretur laudat miliciā. nam vnusquisq; in suo artificio incōmoda sentit & calamitates quas in alieno mullas esse putat.

quomodo conditōes
a vite
q Vi fit mecœnas: vt nemo quam sibi sortē

siue ex nostra consultatōne ꝓposuerit
obuenerit b
Seu ratio dederit: seu sors obiecerit illa

sua sorte in vita sua sed laudet potius
Contentus viuat: laudet diuersa sequentes

verba militis debilis etate
c
O fortunati mercatores grauis annis

d QVID enim &c. Vel se ipsum interrogat mercator vel alium se interrogantem ponit cui respondeat. Concurritur autem dixit poeta. nam cum duo exercitus collatis signis prelium ineunt cōcurrere dicuntur Vir. Ergo inter sese paribus concurrere telis.

e CITO mors. Probat quare mercature prestat militia. nam breui aut mors venit. & omnia breuia et si asperrima sint tolerandavidentur aut ex victoria. & preda ditantur et a periculo liberantur.

f IVRIS legūq; peritus. i. eiq; ptis iuris quod in scriptis est. nā iuris ciuilis alia pars in scriptis est. vt lex plebiscitū & huiusmodi. Alia sine scriptis in cōsuetudine posita. et cōsuetudo siue mos appellatur.

g DATIS vadibus. Cui ne cesse est ad certam diem redire ius quoniā vadimonitū fecerat. & vades dederat. Vas vadis vt festo placet sponsor est alterius in re capitali.

h LOQVACEM. Quod vitium est. num modum excedit in loquendo cū loquitur. de iis vltra quam oportet. non sine auditoris tedio loquitur. neq; satyrorum morem obliuiscit poeta. qui sepe ex comparatione. aut alia digressione aliquem vituperat. Iuue Percurrā citius quot amauerit hippa mechos.

i DELASSARE. idest valde lassare ita sunt multa. vt si velit hec enumerare hō garrulus nimium fatigetur. Fuit autem fabius ex narbonensi prouincia eques romanus stoica disciplina imbutus et qui pōpeianas partes secutus vir cōtentiosus in disputādo. & poēte aduersarius fuit.

k ERIS. Mira elocutio & ornata expolitio. vt que lōgiuscule narrauerat. breuissime simul & lucidissime repetat. Ac patefaciat ac demonstrat idem euenire perturbatis animis. quod egrotis corporibus. nam vt illa mutatione locorum. modo conualescunt. sic neq; animi stultorū artis mutatione perturbationes varias quibus. cruciantur exuere possunt.

l DISCEDITE sortibus Mutatis sortibus vestris. nā supra dixerat. vt nemo sibi quā sortem. Summa ergo stultitia vt etiam si adeo liceat deponere quod oderant & assumere

diurno debilitatus

Miles ait multo iam fractus membra labore
econtrario agricolantibus ventris species
p. genere.

Contra mercator nauem iactantibus austris
cur respondes
b

Militia est potior quid enim concurritur horæ
velox ab effectu
e

Momento cito mors venit aut victoria læta
f
rusticum

Agricolam laudat iuris legumq; peritus:
circiter q. petit consilii.
quando

Sub gallicantu consultor vbi hostia pulsat:
consultor responsoribus coactus venire
g

Ille datis vadibus qui rure extractus in vrbē est.
s. esse s. rusticus

Solos fœlices viuentes clamat in vrbe
h

Cætera de genere hoc adeo sunt multa loquacē
fatigare quemlibet garrulū o mecenas
i

Delassare valent fabium te ne morer audi:
quid concludam aliquis eccē

Quo rem deducam si quis deus. en ego dicat.
eras
l2

Iam faciā quod vultis eris: tu quin malo miles
eris qui nunc fuisti s. eris
sicut optasti

Mercator. tu consultus modo rusticus hinc vos
miles. t iurisconsultus l sortibus

Hinc nos mutatis discedite partibus eia
mo. amini hoc est licet accipere vobis
s. mutare quod optastis

Quid statis. volunt atq; licet esse beatis
q. causa quominus
m

Quid causse merito quin illis iupiter ambas
maxillas futurum deiuceps
n

Iratus buccas inflet. neq; se fore post hac
eis desideriis assensum

Tam facilem dicat votis vt prebeat aurem
quemadmodū
o res ludicras

Preterea ne sic. vt qui iocularia ridens:
enarrem .i. verterem
q. d. nihil

Percurram quamq; ridentem dicere verum
phibet nonnunq; delicatos cibos
p q

Quid vetat: vt pueris olim dant crustula blandi
ludimagistri initia litterarum

Doctores: elementa velint vt discere prima
necessaria a iocularibus
rebus,

Sed tamen amoto queramus seria ludo
duram orando
r laberioso

Ille grauem duro terram qui vertit aratro.

quod desiderabant. tamen nō magis tranquilli. quā hactenus fuerint futuri sunt.

m QVIN illis iupiter. Quin significat quo minus. Sensus est. nulla causa ē nec ratio que relis quo minus illis Iupiter sit iratus. ordo est. quid causę est quin iupiter merito iratus inflet ambas buccas illis.

n BVCCAS inflet. propter iracundiā. quod est indignationis signum.

o PRETEREA ne sic &c. Ne quemadmodum qui iocularia narrat ridens: sic percurrit. & ego ridens percurram quod cepi. audi quia ratione cepi. Ordo. Preterea ne sic percurram vt qui ridens percurrit iocularia. quamq; quidvetat verum dicere ridentem.

p VT pueris &c. Videē iam poeta peruenisse insinuatione quo cupiebat. Quapropter auditorem iam preoccupato in apertam indignationem prorumpit. ita tamen. vt etiā ridendo vera pferri posse affirmet. nec dedecere risu gravia. presertim circa vitia tractātē. nā vt pedagogi pueros ad prima elementa addiscenda quibusdam suauioribus escis alliciunt. vt illa voluptate laborem discendi perferant. ita & satyrum ridicula admiscere decet. vt ea iocunditate delinitus. auditor que sibi acerba futura sunt pacienter audiat.

q CRVSTVLA. Crusta inuenitur et crustum. Crusta est pars exterior rerum que non ęduntur.

r ILLE grauē &c. Iure stulticiam tanq; omniū vitiorum radicē vituperauit. Nūc autem ex omnibus que inde oriuntur vitia vitium auaritię a quo infinita alia vitia manāt & quo homines & sibi et reliquis omnibus nocent hoc autem sub spetie boni mentes nostras. nam cum omnes homines se ea gratia labores difficultatesq; omnes sufferre dicant. vt inde in senectute partis frui et i ocio esse liceat. auaritia inde obstricti quāto plura acquisiuerint. tanto plura sitiunt. & cum iam ea adsint que sufficiant. tamen illis frui nō patiant. Dicūt eni se formicę exemplū sequi. que in estate memor hyemis in qua nihil agi licet grana per calorem accumulat. quibus deinde in frigoribus frui possit. Verū isti paratis non fruuntur sed propter auaritiam abstinent.

s AQVARIVS mutat annum inuersum .i. mutat qualitates anni. dum illas inuertit idest in cōtrarium vertit. Alioquin non quadret, quia aquarius nullum ex quatuor anni temporibus inchoat. sed posuit aquarium pro pluuiis quibus formice vehementer impediuntur.

t CVM te neq; feruidus estus. Inuehitur contra auarū qui nūquam cessat ab opere. nec parto fruitur Formica vero cessat & parto fruitur.

v QVID iuuat immēsum Cum omnia facias. ꝓpter argentum o auare quid te iuuat cū hoc defoderis in terram.

x QVOD si cōminuas: Hor. auaro responsum dicentis ne si defossam pecuniam seruet futurum. vt eam vsq; ad assem consumet.

y AN in id fit & c. Iterum interrogantis poetę hęc verba sunt. quorū sensus est. Quid ergo voluptatis erit in pecunia acquisita si non impēdis cum vsus eius ad nos pertineat recōdi plus accipit quā qui vacuus ambulabit. Similiter quamuis plus laboraueris in acquirendo. Factus cū sis pecuniosus non plus venter tuus recipiet. quā eius qui exiguum possidet.

z MILIA frumenti. Deest si vel quamuis. nam persępe subtrahunt dictiones que sub intelliguntur poetę. Vir. Galli per dumos aderant arcemq; tenebant. idest prope tenebāt

a VT si reticulū panis Quemadmodū inter seruos plurimos qui portat panis reticulum. non plus accipit quā is. qui nihil portat.

b RETICVLVM. Rete quo in vrbe panis inter venales seruos portari solet.

c INTRA nature fines Hoc est legibus nature seruiēti. Sensus autem est. cum leges nemo excedere possit diuitiarum magnitudine. quid prodest late cupere & possidere.

d AT suaue. Respondentem facit auarum. aut ipse poeta hoc dicit.

e DVM ex paruo & c. Poeta vero respondet dicens nihil interesse ex paruo an magno aceruo haurias cū satiando ventri nostro non multū ac tantundem opus sit.

tabernarius mercatores
Perfidus hinc caupo. miles nauteq; per omne
hoc ꝓposito suum
Audaces mare. qui currunt. hac mente laborem
pati scz ipsi facti in tranquillitatem vite
Sese ferre senes: vt inde otia tuta recedant
omnes isti collecta necessaria vite
quēadmodū
Aiunt cum sibi sint congesta cibaria sicut
s. nobis
Paruula (nā exemplo ē) magni formica laboris
suo trahere apponit
Ore trahit quodcunq; potest. addit aceruo
aceruum parat non nescia imprudens
Quem struit haud ignata ac non incauta futuri
formica mutatū conturbat sydus illud celeste.
Que simul inuersum contristat aquarius annū
in vllum locū. prius in estate scz
ꝓgreditur ex antro suo
Non vsq; prorepit. & illis vtitur ante
collectis contenta exq̄
r non
Quesitis patieris. cū te neq; feruidus estus
depellat a negotio
Dimoueat lucro. neq; hiemes ignis. mare feruz
non est impedimento
vt saltem non
Nil opstet tibi. dum ne sit te ditior alter.
v magnum
Quid iuuat inmensū te argenti pondus & auri
occulte in solicitū de furto
Furtim deuossa timidum deponere terra:
ideo scz paruam perducitur pecuniam
x
Quod si comminuas vilem redigatur ad assem
sed nisi collectus thesaurus
y
Ad ni id fit. qd habet pulchri cōstructus aceruꝰ
modiorum con
z si
Millia frumenti, tua triuerit area centum
ꝓpter hoc venter a
Non tuus hoc capiet venter. plusq; meus. vt si
seruos grauato mercibus
b
Reticulum panis venales inter onusto
portas comedes
Forte vehas homero. nihilo plus accipias. quam
nullum panem responde mihi auare
expediat c
Qui nihil portarit. vel dic quid referat intra
terminos
Nature fines viuenti iugera centum an
possideat
d
Mille aret at suaue est ex magno tollere aceruo
aceruo quantū tu accipere
e pauperibus concedas
Dum expuo nobis tantundem haurire relinq̄s

f VT tibi si sit opus. Liquidi absolute dixit. hoc est aquę. Sensus est autem. Summa stulticia cum opus sit tibi parua aquę mensura queras potius de magno flumie quā de paruo fonte haurire. Nam cū de magno flumine cupis periculum est. ne in illud prolapsus fluctibus tractus mergaris. ergo est inde hauriendū vbi neq; ita parua aqua sit vt turbetur ex limo neq; tātā vt demergaris. Sit igitur tua res familiaris. non ita angusta vt in sordibus verseris. neq; ita magna. vt sollicitum te semp teneat.

g AT bona pars. Bona nūc pro magna dictum. vt sepe Ennius & alii veteres.

h NIL satis. Dicit quod nū quam satis diuitie congerant. pro modo enim earum et personis defertur honor. auarus ideo plus vult habere. quia cumulus diuitiarum grandem hominem cōgeminat.

i QVID facias illi. Si talis est. vt ab hac persuasione remoueri nō possit. permitte eū miserū esse. quid enim facias ei qui talis est libēter miser est qui pro voto suo magno labore querit maximā pecuniā

k VT quidem memoratur athenis. de timore ait atheniēsi qui cum odiū pecunie generi humano indixisset. ipse tamē pecunia sua letatus est qui solebat populos ingressos theatrum bene meritis plaudere

ergo
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris
quemadmodū plus
f
Vt tibi si sit opus liquidi non amplius vrna
ephoi tu auare magis vellem
Vel cyatho & dicas magno de flumine malle;
aque
Quam ex hoc fonticulo tantundē sumere eo fit
maior aliqs abundantia plus quā opus sit
Plenior vt si quos delectet copia iusto
litore pruptos denegat fluuius impetuosus
Cum ripa simul auulsos ferat aufidus acer:
certe .i. sufficit
illa
At qui tantali eget q̄nto est opus is neq; limo
nō cadit in periculum
Turbatā haurit aquā. neq; vitā amittit in vndis.
sed maior stulta cu
g
At bona pars hominum decepta cupidine falso
in possidendo possideas .i. esti
h
Nil satis est inquit quia tanti quantū habeas fis
meris apud homines
o auare
i
Quid facias illi iubeas miserum esse libentur
quamdiu dicitur.
h
Quatenus id facit vt quidē memoratur athenis
auarus .i. non curare de obloquijs hominum
Sordidus ac diues populi contennere voces: do
vt sequitur .i. sibilo deridet. fauco
Sic solitus populus me sibilat at mihi plaudo
ego
etiam considero.
Ipse domi simul ac nummos cōtemplor in arca
suis desiderat.
l
Tantalus a labris sitiens fugientia captat

Flumina quid rides? mutato nomine de te
antali bursis collectis
t
Fabula narratur congestis vndiq; saccis
recubas tu diues tanquā si
vehementer cupis sacra essent
In dormis inhians. & tanquam parcere sacris
ab auaritia quibus
m
Cogeris. aut pictis tanquam gaudere tabellis
ad ꝛ nescis cōmodū
n
Nescis quo valeat nummus: quē prebeat vsum
ad hoc vtilis est nummus mensura s. reliqua ad que
o p etiam valet
Panis ematur. holus. vini sextarius adde
quibus egreferat deficientis
Quis humana sibi doleat natura negatis
propter te
An vigilare metu exanimen noctesq; diesq;

malos exsibilare vel aliter quā do donabat mun⁹ pauca donabat et a ppl'o sibulū patiat.

l TANTALVS a labris. Auaros ait pena vrgeri. quā tantalo fabulę ascripserūt. sed quid volunt poetę de tantalo vt eum in tanta potus cibiq; copia famescere ac sitire fingūt nisi auarū exprimere qui cū multa iam accumelauerit. tamen ex cupiditate plura coaceruādi nō audet tantū sumere. vt famē sitimq; a se pellat.

m PICTIS gaudere tabellis Picturam id circo adhibem⁹ vt illa oculi delectentur. Vir atq; oculos pictura pascit inani Diuitie autem non parantur. vt pascant oculos. sed vt corpus alant & vestiant.

n NESCIS quo va. idest propter quod sit in existimatione. nam non est propter se sed vt illo vtamur. vt emant necessaria. aut etiam paulo supra necessitatem. At auarum iuuat ea congere. propter que in assidua sollicitudine constitutus.

o PANIS ematur. Diffinitio quibus reb⁹ necessariis sūt nummi.

p ADDE quis humana. i. adde etiam illa quibus negatis dolet natura hominum dicit aūt balneū vsumq; mulieris. et alia huiusmodi. quibus aut frigus aut fames repellit.

q COMPILENT. Furentur. nã antiqui greci pilatos fures dicebant. hi compilare & expilare.

r HOC iuuat. Interrogantis est & admiratur stulticiã eorum quos delectat tam misera vita.

s SEMPER ego optarem. Ego semper opto egẽtissimus esse neq; habere hęc bona, q̃ mihi afferant cruciatum.

☞ t AT si cõdoluit &c. Per ironiam totus locus legẽdus est vt sit sententia cum ex auaritia tu totaq; domus tua excruciaris cupiunt omnes cũ egrotas vt pereas.

v FRIGORE. Morbo aliquo frigido.

x NON. Simplex & aperta locutio iam remota ironia. nã tandem post ironiam sententia apertis verbis patefaciẽda est. ne locus in contrariã partem accipi possit.

☞ y MIRARIS cũ te &c. Sẽsus est. Miraris te odio esse cum tu omnia argento postponas. idest miraris si nemo te amat cum omnibus rebus preponas argentum. hoc est cum post argentũ ponis oia.

z AT si cognatos. Nihil est quod speres. si auarus fueris aut cognatorum beniuolentiam retinere. aut nouos amicos tibi comparare. Nam operam perdis. Veluti ille qui tentat domando ponere asinum in freno et gressu vt equũ. alii legunt in hanc sententiam. cũ tu pluris facias pecuniã quã amicos putas perdere operã in amicis comparandis tanquam hoc inutile sit.

an hoc te iuuet

Formidare malos fures incendia seruos

expolient s. te diuitem sc; vigilare.

q r ꝛc.

Ne te compilent fugientes: hoc iuuat horum

s

Semper ego optarem pauperrimus esse bonorũ

sed ideo es auarus vt si cõdoluit

t ꝛc. vt sequitur in textu. v

At si condoluit temptatum frigore corpus

cuentus egritudinis

Aut alius casus lecto te affixit habes: qui

tibi quibus frigus venire ad te

ꝛ q

Assideat fomenta paret medicum roget: vt te

sanet te filijs

Suscitet ac reddat natis carisq; propinquis.

s. vult te saluum.

x

Non vxor saluum te vult non filius omnes

te cogniti

Vicini oderunt: noti pueri atque puellæ.

diuitijs

y postponas

Miraris cum tu argento post omnia ponas ☞

Si nemo prestet quem nõ merearis amorem

tuos nam nulla industria

z nascuntur nobis amici

At si cognatos nullo natura labore: ☞

cognatos

.i. fautores

Quos tibi dat retinere velis: seruareq; amicos

miser laborẽ tuum sicut

asinum

Infœlix operam perdas: vt si quis asellum

sicut facit equus

In campum doceat parentem currere frenis

terminus ex quo

a diuitias

Deniq; sit finis querendi cunq; habeas plus ☞

inopiam s. acquirendi

Pauperiem metuas minus & finire laborem

acquisito desiderabis

Incipias: parto quod auebas: nec facias quod

vir ille sic dictus. adeo

Vuidius quidam (non longa est fabula) diues

auarus fuit

Vt metiretur nummos: ita sordibus vt se

b nunquam

Non inquam melius seruo vestiret: adusq;

vite sue alimenti

Supremum tempus: ne se periuria victus

vuidium cum bipenne

suo.

Opprimeret: metuebat: at hunc liberta securi

securi occidit grecarum c

Diuisit medium fortissima tindaridarum:

☞ a DENIq; sit finis. Sensus. postremo cum aucta sit pecunia tua minus iam debes paupertatẽ metuere & labor tuus finem debet accipere. cũ habeas acquisitum quantum optaueras. habes eni ait quantũ auidus fueras querere. aut auide cupiebas. vñ auidi auari sunt dicti.

☞ b NON vnquam melius seruo &c. Sed miser profecto nam dum victus penuriã reformidat. in assidua semper pecunia vixit. neq; solũ vitã dere de miserã male possesse diuitię. sed & infœlicem mortem maturauerunt. nam propter illas a liberta securi cesus est: hec autem secuta est exemplũ clytemnestre. cuius fabula in odis habita est. De hac etiam Iuue. hoc tantum refert quod tyndaris illa bipennem insulsam. & fatuam dextra leuaq; tenebat.

c TYNDARIDARVM. patronimicum masculinum posuit pro fœminino. Vel voluit ostendere. quod non solũ mulieres eius familie. sed et viros superauerit.

d QVID igitur suades. Verba sūt auari. qui accusat⁹ auaritię. interrogat an prodige & luxuriose sit viuendum ad exemplum meuii & momentani, qui in summo luxu viuebant. Fuit enim Cassius momentanus adeo luxuria perditus vt sextercium septuagies profuderit. habuit autē libertum nomine damā quem Salustius historicus centenis milibus indutum habuit. Momentanus autem propriū nomen est. vel gentile a momēto

e PVGNANTIA. Contraria. auaritia enim & prodigalitas contraria sunt. illa defectus hec excessus in diuitiis distribuendis. inter hec extrema que vitia sūt mediocritas que virtus est liberalitas appellat̄.

f VAPPAM iubeo. Vappe dicuntur perditi & luxuriosi Vappa dicit̄ stultus & insulsus qui nihil sapit. dicitur enī vinum vappa quod perdit saporem.

g NEBVLONEM. Vanū & leuem. & qui cum nihil sit se tamen ostētet a nebula que magna res videtur cū nihil sit.

h EST inter tanum & c. Tanais libertus mecœnatis nobilissimus spado socer autem viselli herniosi. ac si diceret multum interest inter enuchum et herniosum.

i ILLVC vnde. Redeo ad propositam primū. vt nemo viuat cōtentus sua sorte.

k QODq; aliena capellas Quomodo tabescat auarue cum viderit pleniora esse vbera capellę vicini sui. Ouidius.

verba sunt auari o oraci p.n.
d
Quidue igitur suades? vt viuam meuius: aut sic
p.n. qui ꝓdigaliter vixit respondet horatius
instas e
Vt nomentanus pergis pugnantia secum
coniungere
Frontibus aduersis cōponere nō ego auarū
ꝓhibeo ꝓdigum te fieri leuem hominē.
f g
Cum veto te fieri: vappam iubeo ac nebulonē
aliquod medium
h illius viri fedi
Est inter tanum quiddam: socerumq; viselli
Est modus in rebus: sūt certi deniq; fines
fines
Quos vltra citraq; nequit consistere rectum
solus enim auarus
i sibi placet
Illuc vnde abij redeo: nemo vt auarus
sed
Se probet ac potius laudet diuersa sequentes
lacte ꝑ lenius
k vt
Quodq; aliena capella gerat distinctius vber
consumitur l
Tabescat. neq; se maiori pauperiorum
quisq; etiam potius
Turbe cōparet: hunc atq; hūc suspirare laboret
ꝓperanti ad diuitias
m
Sic festinanti semper locupletior obstat.
vt emissos equus pars ꝑ toto
Vt cum carceribus missos rapit vngula currus
vrget
Instat equis auriga suis vincentibus: illum
quem preterit con
Preteritum temnens extremos inter euntem
ex hac infinita cupiditate.
n
Inde fit vt raro quis se vixisse beatum
Dicat: & exacto contentus tempore vitæ
sicut s. aliquem.
Cœdat: vti conuiua satur: reperire queamus
fluētes oculos
o p q habētes.
Iam satis est ne ne crispini scrinia lippi
depdatum esse tu mecenas
Compilasse putes verbum non amplius addam

Fertilior seges est alienis semper in agris. Vicinumq; pecus grandius vber habet. Nā semper res aliene pulchriores maioresq; nobis videntur quam nostrę.

l NEq; se maiori pauperiorum. Ad illud redit vt dicat quomodo auarus non patit̄ se esse pauperem. sed studeat se singulos superare diuitiis.

m SIC festinanti & c. Tantam cupiditatem acquirende pecunie ait esse vt nemo velit alium locupletiorem se esse sicut quadrigis certantes precedentes vrgere contendunt sequentes negligunt.

n INDE fit & c. Ex hac infinita cupiditate. nam cum infinita sibi proponant. infinita at nunquam penitus acquiri possunt nunquam cessat desiderium nunquam igitur beati. neq; erit exacto vitę tempore ab ipsa vita contentus discedat vt ex conuiuio contenti discedunt ii qui iam saturi sunt. Ex quibus concluditur omnes auaros miseros esse.

o IAM satis. Modum sibi statuit de auaris dicendi.

p CRISPINI. Hic crispinus poeta fuit qui sectā stoicā versibus scripsit. Sufficit ergo me inquit de auaris dixisse. hoc est stoice locutum fuisse. nam stoici maxime de diuitiis dixerūt. idest ne me quidem putet de libris Crispini que dico surripuisse.

q SCRINIA. Capsę in quibus libri continentur.

Argumentum in secundam Satyram

h Ac satyra mordacissima omnes sup̄flue intemperanterq; viuentes reprehendit: qui dum vitāt Auaritiam spurcissimū crimen cadunt in contrariū vitiū scz in prodigalitatem & luxuriam. Sunt em̄ ij summopere vituperandi / qui ab extremo ad extramum ita rapiuntur: vt nullam mediocritatis rationem habeant. & hoc demonstrat per quendam Tigellium. Hoc dicit.

Satyra secunda.

scurrarum conuentus homines qui vngenta
a vendunt
a Mbubaiarum collegia pharmacopolę
histriones hominum
b c suorũ bonoũ ꝓfusores.
Mendici: mine balatrones. hoc genus oẽ
triste turbarum musici ob mortẽ id
Męstum ac sollicitum est cantoris morte tygelli
e f ediuerso
Quippe benignꝰ erat. cõtra hic. ne prodigꝰ esse
non vult,
Dicatur metuens. inopi dare nolit amico
execrandam
Frigus quo diramq; famem propellere possit.
ꝓdigum
Hunc si percuncteris aui cur atq; parentis
amplam nulli grata q. in ventrẽ cõgerat g
Præclaram ingrata stringat malus ingluuie res
acceptis comparans pecuniis
Omnia conductis cœmens obsonia nummis
auarus eo
Sordidus atq; cum parui quod nolit haberi:
h ꝓdigus auaris
Respondet. laudatur ab his. culpatur ab illis:
i auarus quidã cõtrario vitio laborãs ꝓdest
Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis
possessionibus vsura
Diues agris: diues positis in fœnore nummis.
quintuplices ad capitalem summã
k auarus l
Quinas hic capiti mercedes exigit. atq;
m negligentior vehementius
Quanto perditior quisq; est: tanto acrius vrget
n auarus inuestigat cũ a custodia pedagogi sũt liberati
Nomina sectatur modo sumpta veste virili

a AMBVBAIARVM collegia. Nõ parũ ꝓfecerit poeta. si ꝑnitiosissimã oĩm vitiorũ auaritiã ita insectatus sit vt illã ex hũanis mẽtibus extirparit. In pñti aũt satyra cũ procul a grauitate viri oĩno leuitas sit et incõstãcia. Indeq; multa mala ꝓueniãt humanę vite. hãc quoq; abhominãd ãaggredit verũ vt hoĩs mos est. ita seria tractat. vt vrbanitate quoq; illa aspgat. & aculeos inuecti ue ita occultet. vt nisi postq̃ intra viscera recepti sũt minime aduertant. Sunt ergo sũopere vituperandi q̃ ab extremo ad extremũ ita rapiunt vt nullã mediocritatis rationẽ habeãt ordit aũt a morte tigelli. vt cõmode rem aggrediat. Ambubaie aũt dicũt mulieres tibicines lingua syriorũ. & eni lingua eorũ tibia siue symphonia ambaia dicitur.

b MENDICI. Differt enĩ mẽdicus a paupe. Paup enĩ a ꝑuo dicit qa parũ illi est. Mẽdicus vero cui minꝰ sit quã dicat

c BALATRONES. a vaniloquẽtia. i. a balatu. Sũt enĩ vani hoĩes. vel dicti a seruilio balatrone hoĩe luxuria ꝑdito et ꝓfusore de quo alibi meminit. Vel qa bona sua lacerãt. et in baratrũ demittũt. i. in vẽtrẽ demergunt vel a balatu ouiũ quia cibum sectantur.

d TIHELLI. M. hermogenes tygellus musicus fuit & accept cesari dictatori prius Inde antonio et Cleopatre. Et vt ait porphirion. est iter octauiani familiares habitus. fuit vir adeo ꝓdigus. vt vniuersũ patrimoniũ huiusmodi hoĩbus distribuerit.

e BENIGNVS. imo prodigus. sed iis quibus donabat liberalis videbatur.

f CONTRA hic. s. alius ne ꝓdigus habeat auarissimus efficit. Neq; amico inopi tãtũ ĩpartiri vult. vt possit frigus famẽq; ꝓpellere quod etiã nõ prodigi sed liberalis.

g INGLVVIE. Voracitate. vnde glutores & glutire.

h RESPONDET. s. interroganti cur omnia obligurierit scilicet quod voluit euitare infamiam auari.

i FVSIDIVS. auarus quidã cõtrario vitio laborans.

k QVINAS mercedes &c. Pro vsuris dixit. secũdũ illud quod superius dixerat conductis nummis.

l EXIGIT. autẽ capiti ad illud ꝑtinet quod auari fœneratores cũ dãt vsurariã pecuniã primi mẽsis vsuras capiti ipsius sortis statim admouebãt.

m QVANTO ꝑditior quisq;. Ac tanto inquit grauioribus vsuris onerat vnũquẽq; quanto intellexerit eum negligentia res suas agere.

n NOMINA sectat &c. Sententia est quod fœneratores diligenter inuestigant adolescentes qui flagrante cupiditatibus non habent pecuniã: qua illas explere queant. nam parentes sub quorũ potestate sunt. huiusmodi sumptus subministrare nolunt. Isti igitur sumpta virili cũ iã a pedagogi custodia sint liberi accipiunt quocũq; fœnore etiã quintuplo pecuniã quã in suas voluptates cõuertant. At fœneratores ducti cupiditate lucri auide illis credunt.

o SVB patribus duris. Nã indulgentiores tantã filiis prebent. vt illis non sit opus aliũ desumere. Ergo quis in tanto scelere nõ exclamet. proeh maxime iupiter.

☞p SI quis que. Interrogãti alicui cur tam contrarios et inter se aduersos mores inducat. respõdit vt ostendat euenire ex hoium stulticia. vt dũ illi ignari i mediocritate cõsistere alterũ extremũ vitiosũ fugiũt in alterum vitiosum quoq; incurrunt.

q MALCHINVS. Sub malchini nomine quidã mecœnatem suspicantur significare. ab re tamen finxit. Malcha enim malacos dicit. Porro autẽ tunicis demissis ambulare eorum est qui se molles & delicatos habere velint.

r Est qui inguen. & c. Est qui sibi facetus videatur esse si altiore veste vtatur.

s PASTILLOS rufillus. Hoc vult dicere quod neq; pastillos homo debet olere. neq; hircum.

☞t SVNT qui nolunt &. Aliud extremũ cum sint qui nolint tangere nisi matronas alii non nisi prostibulatas.

v TETIGISSE. Proprie dixit. vnde & intacte virgines dicuntur vt cui pater intactã dederat.

o parcis
Sub patribus duris tyronum. maxime quis nõ
postq; cognouerit hoc
pditus adolescẽs
Iupiter exclamet. simul ac audiuit: at ille
auarus
Pro questu sumptũ facit. hic vix credere possis
Quam sibi sit amicus. ita vt pater ille terenti.
cz in heautontumeromino
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
p
Si quis non querat. quo res hæc pertinet illuc
.i. dum non volunt dici prodigi efficiuntur auari
Dum vitant stulti vitia i contraria currunt.
pbat hoc vsq; ad pedes alius
q p.n. r
Malchinus tunicis demissis ambulat. est qui
supremam partẽ corpis sursum ductis s. ambulat.
Inguem ad obsœnum subductis vsq; facetus
pulueres bene odorem reddit.
odorantes p.n. p.n.
s
Pastillos rufillus olet gorgonius hircum
mulie
t v res.
Nil mediũ est. sunt qui nolũt tetigisse nisi illas
vestis talaris
x
Quarum subsuta talos tegat instita veste:
contrario cupit pstantem
Contra alius nullam nisi olenti infornice stantẽ
clari nominis magis
y aucte
Quidam notus homo cum exiret fornice. macte
sit
diuina
Virtute esto inquit sententia dya catonis
postq; cõmouit odiosa
Nam simul ac uenas inflauit tetra libido
in fornicem
Huc iuuenes equum est descendere nõ alienas
subagitare
z laudari
Permolere vxores. nolim laudarier inquit.
vt catho laudauit
commendator a
Sic me mirator cunni cupennius albi.
s. vos vtile euenire
b
Audire est opereprecium procedere recte
adulteris qualiter
c
Qui mechis non vultis. vt omni parte labõrent
destructa
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas
quia ad matronas non
licet semper accedere
Atque hæc rara cadat dura inter sæpe pericla

x INSTITA. Fasciola est que extremitatem vestis ambiebat, Matrone eni stola ad pedes vsq; demissa vtuntur. cuius imã partẽ ambit instita

y QVIDAM, notus homo. M. Cato ille censorius cũ vidisset hominem honestum formice exeun ẽ laudauit existimans libidinem cõpescendam esse crimine.

z PERMOLERE. Pro turpi reposuit. sed non est absona translatio, nam cũ frumentum demolitur mala que sup catillũ est circũuoluitur. est eni catillus saxum inferius Mola vero superius. Sic & in patrãda re vir mulieri incumbit.

a CVPENNIVS. quidam amator matronarum ait hoc modo me laudari nolo hic familiaritate augusti clarus fuit corporis sui diligens & sectator matronarum.

b AVDIRE opereprecium. Ordo est. opereprecium audire vos qui non vultis procedere recte ad meretricem. quẽ admodum laborẽt omni parte. & quemadmodũ sepe cadat hec voluptas inter dura pericula corrupta multa dolore tam in expendendo pecunias. quam propria membra perdendo. Enarrat autem hic poeta incommoda mechi.

c VT omni parte laborent: idest in oi re periculũ imineat:

aliquis adulter de alius adulter
d e
Hic se precipitem tecto dedit. ille flagellis
est alius
deuenit
Ad mortem cesus: fugiens hic decidit atrem
q' noctu oberrant p vicos ne testes ei abscinderentur
Predonũ inturbã dedit hic pro corpore nũmos
alium adulterum ministri militũ;
f
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
solet accidere maritus g
Accidit vt quidam testes caudamq; salacem
abscinderet cultello ille iurisconsultus
h
Demeteret ferro iure omnes: galba negabat
sed merces
i k
Tutior at quanto merx est in classe secunda
l libertinas
Libertinarum dico: salustius in quas
quam in matronas .i. sequitur matronas
sed
Non minns insanit: quã qui mechatur at hic si
in quantũ honeste
sua
Qua res qua ratio suaderet: quaq; modeste
liberalis
Munifico esse licet vellet bonus atq; benignus
libertine.
Esse, daret quantum satis esset: nec sibi damno
sed blanditur sibi .i. scz qd sequit
Dedecoriq; foret verũ hoc se amplectitur vno
Hoc amat. & laudat: matronã nullam ego tãgo
m p.n.
Vt quondam marseus amator originis ille
marsus paternum agrum
Qui patrium mimæ donat fundumq;: laremq;
.i. non il p mihi
Nil fuerit mi ĩquit cũ vxorib⁹ vnq; alienis
respondet horatius s. tibi res n
Verum cũ mimis: est cũ meretricib⁹. vnde
incommodũ
Fama malũ grauius quã res trahit. an tibi albũ
turpem in quacũq; psona siue matrona siue libertina.
Personam satis est. non illud quicquid vbiq;
nocet fugere
Officit euitate. bonam deperdet famã.
hereditatẽ pris consumere reffert
o
Rem primis oblimare malũ vbicũq; quid inter
an .i. adultera
p
Est in matrona ancilla peccesue togata
p.n. filia sua p.n.
q adulter
Villius infausta sylle gener hoc miser vno

d PRECIPITEM tecto dedit. Vt in seqnentes effugeret.

e ILLE flagellis. Sunt qui intelligant de Salustio quẽ dicunt deprehensum in adulterio Fauste vxoris milionis et filię L. cornelii syllę fœlicis & ab An. milone cesum.

f CALONES. Sunt ministri militum liberi homines. Lixę vero sunt serui proprii eorundem.

g CADAMq; salacẽ. Virgam virilis membri. salaces dicuntur libidinosi. salacem ergo libidinosam. dicitur enĩ membrum illud in quo libido est esse salsum. Alii a saliendo dicunt salacem.

h IVRE omnes: Omnes dicebant iure factum deprehenso & precidere caudam licere Sed galba iurisconsultus negabat iure factũ. quia & ipse sectator matronarum erat.

i TVTIOR at quanto. Quãto melius est et tutius vti libertinis comparatione adulterii.

k IN classe secũda. Tres enĩ erant classes. prima matronarum. Secunda libertinarum. Tertia aucillarum.

☞ I SANVSTIVS in quas & c. Nam cum salustio in senatu matronarum adulteria censores obiicerẽt. testatus est se non matronarum. sed libertinarum sectatorem esse. At hic sentẽtia est. Si salustius vellet vti munificentia. quatenus res sua & ratio suaderet. daret quantum sat esset. nec esset sibi damno & dedecori.

m VT quondam marseus Ordo est. vt quondam inquit marseus. hic marseus amauit minam quandam originem nomine in qua patrimoniũ suum expendit.

n VNDE famã & c. Hoc ex persona sua horatius dixit intelligi volens ex nimio minarum aut meretricum amore vexari quidem censum sed multo grauiora dãna famę accidere. nã meretricibus vti conceditur non amare.

o QVID interest in matrona & c. Negat interesse quicquam vtrum quis in matrona an in ancilla. an etiam adultera delinquat. secutus opinionem stoicorum. quia omnia peccata paria esse dicunt. Neq; enim rei admisse quantitatem sed admittentis volũtatem spectant.

p TOGATA. Togatę autem in publicũ procedere cogebantur feminę adulterii admissi conuictę.

q VILLIVS. Nomen incertum pro certo posuit. Nam vt dictum est. Milo faustę filię syllę mulieris adultere maritus fuit. Et a cena rediens ante ędes cesus est a familia longareni adulteri qui intus cũ illa erat. ne illum deprehenderet. ergo cum nobilem affectasset vxorem in hac ignominiam incidit. Ergo potius credo villium & longarenũ duos fuisse adulteros & riuales. & sit villium a riuali cęsum. Nam quod ait syllę gener loquitur ex desiderio villii non quod esset gener sed esse cuperet. sic Vir. Et gener auxilium priamo phrigibusq; ferebat.

r VELATVMq; ſtola, p̄ prie toga mulieris ſtola dicit. Et notādū in hoc verſu quod toga & ſtola communem ſyllabam faciunt.

ſ CONFERBVIT ira. nā veſter irāſci cum arrigitur. Si ergo diceret muto ſe eſſe contentum plebea venere. quid diceret ille ſectator matronarū Nempe hoc magno patre nata puella eſt q.d. eſt preferēda hec puella libertine. quia eſt nobilis.

t AT quanto meliora. Quāto meliora monet natura tuis ſenſibus. que abundat neceſſariis. his.ſ. que vſus exigit. abūdat autem ſi ſis bonus diſpenſator. ideſt ſi tu his recte vſus fueris. Senſus autem eſt. Si ſequimur naturā & nō opinionem ipſa diues ſiue opis. ideſt ſuarum opum. quia ſatis illi eſt quacumq; muliere ſedare libidinem vnde paſſim illam ſedare ſine periculo poſſis. ſed opinio facit vt nobiles queramus. vnde ſequitur inopia & penuria igitur natura ſuis diuitiis pollet. ſed opinio nos in paupertatē adducit. Qua propter natura ſua det meliora. et que ſūt cōtraria ſue opinioni.

v TVO vicio rerumne noſtro vicio laboramus cū ſuperflua petimus. Vicio autem rerum cū neceſſaria deſunt. Ergo noſtro vicio quod ab opinione eſt matronam petimus vnde eſt maius diſpendium. Vitio vero rerum quod a natura prouenit feminam querimus. Vbi minus diſpendium & ſine periculo eſt. Ex quibus omnibus concludit vt matronas ſectari deſiſtamus cū non habeant magis tenerū femur quamuis ſint ornate niueis lapillis vt vniones ſunt & viridibus quales videmus eſſe ſmaragdos.

x CHERINTE. Apoſtrophe eſt ad cherintum. quē porphirio ait fuiſſe pulcherrimū puerū proſtibulū. Sētentia eſt. quāuis tale femur haberet matrona quale habet cherintus. non tū eſſet magis tenerum.

y RECTIVS. Auxeſis vt nō modo nō ſit magis tenerū in matrona quam togata. ideſt in proſtibula. Sed quandoq; ſit minus tenerum.

ſuplicium .i. pluſq; ſatis erat

Nomine deceptus: penas dedit vſq; ſuperq;

Quam ſatis eſt pugnis ceſus ferroq; petitus

ipſe. viſlius p. fontibus p.n. in domo fauſte

Excluſus fore cum longarenus foret intus:

villio membra virilia. ſpicienti

Huic ſi mutonis verbis mala tanta videnti

q̄ ſequuntur

Diceret hec anim⁹: quid vis tibi nūquit ego a te

pcre

Magno prognatum depoſco conſule cunniū

veſte matronarū incaluit libido

r ſ

Velatumq; ſtola mea cum conferbuit ira

nobili

Quid reſponderet: magno patre nata puella

ſeu ſuader contraria

t

At quanto meliora monet pugnantia que iſtis

ep̄ſtens ſaltem

auxiliū

Diues opis natura ſuæ: tu ſi modo recte

ordinare. hoc eſt commoda nature

Diſpenſare velis. ac non fugienda, petendis

immiſcere cum ſuperflua cupis egregrees

v

Immiſcere. tuo vitio rerum nelabores

intereſſe ideo

Nil referre putas: quare ne peniteat te:

honeſtas ep̄ quibus

Deſine matronas ſectarier: vnde laboris

contingit

ſ. veneris

Plus haurire mali eſt. q̄ ex re decerpere fructus

matrone margaritas

ſmaragdas

Nec magis huic inter niueos viridesq; lapillos

femur aut crus

ſ

Sic licet hoc cherinte tuū. tenerū ē femur aut cr⁹

p̄ſtitute mulieri eſt

y

Rectius atq; etiam melius perſepæ togate

ad pulchritudinem rogate mulieris ſ. velamine rogata

z a

Adde huc quod mercem ſine fucis geſtat aperte

b pulchra

Quod venale habet: oñdit: neq; ſi q̄d honeſti eſt

c

vt matrona in aperto neq;

Iactat. habetq; palam. querit. quo turpia celet.

d cum

Regibus hic mos eſt vbi eq̄s mercantur. apertos

ſ. fit

Inſpiciunt. ne ſi facies (vt ſæpe) decora

tenera decipiat e

ſuſtentata admirantem

Molli fulta pede eſt. emptorem indicat hiantem

z ADDE huc &c. Aliud cōmodum in libertina. Nam ipſa corpus ſuum quod paruo precio vendit. et propterea iure mercem appellat. non habet fucatū. ideſt adulterinis coloribus ornatū. Sed quicquid nitet naturali colore nitet.

a SINE fucis. ideſt ſine velamine ſimulationis. Fucus eſt genus herbe marine. vnde lana inficitur. Et in carminibus Hora. Neq; amiſſos colores lana refert medicata fuco & Vir. Alba nec aſſyrio fucatur lana veneno. inde etiā corrupte merces fucate vocantur. & p̄ dolis & fraudibus Theren. fucū factum mulieri.

b SI quid honeſti. ideſt pulchri. Vir. At quocūq; deus circumcaput egit honeſtum.

c IACTAT. Illo gloriatur vt matrone que partes corporis quas pulchras habēt oſtētant. & palam habent. Si que vero turpiores ſint querit diligenter qua ratione occultare poſſit.

d REGIBVS hic mos eſt. Sēſus eſt. debemus reges & fortes viros imitari. qui in emendis equis id agūt vt illos apertos ideſt detectos & nullis faleris velatos inſpiciant. Aperire enim nonnūquam vulnerare dicimus. Iuue. Fuſte aperire caput candelam apponere valuis. Item detegere. Hinc Macrobius ait iunioris ſalios eſſe non tam honoris quā valitudinis cauſa maioribus caput aperire. i. detegere. Stat. Sic fatus aperto enſe vocat ſocios.

e HIANTEM. vel inertem & qui vicia non circūſpiciat. Nam hiant & oſcitant expigricia homines. Hinc Therencianus dauus voluit deprehēdere inter oſcitātes. vel hiantē cupientem. Nam nimia emēdi cupiditate in viciis notandis non ſunt circūſpecti. Vir. Hunc plauſus hiantē per cūneos. geminatus enim populi patrumq; corripuit.

equi argutum s.sit crecta

Qd' pulcre clunes. breue qd' caput ardua ceruix

reges faciunt acutis.

Hoc illi recte ne corporis optima lynceis

femina illa tu

Contemplare oculis ipsea cæcior. illa

de femina ꝛ dicas pulchra

Que mala sunt spectes. o crus. o brachia. verum

natibus

g nimio naso notata

Depigis. nasuta. latere ac pede longo est.

h

Matrone preter faciem nil cernere possis

mēbra ad pedes vsq; deiecta

i abscondentis

Cætera (ni catia sit) demissa veste tegentis.

k inclusa l

Si interdicta petes. vallo circundata (nam te

pronum ad libidinem tunc obstabunt

Hoc facit insanum) multe tibi tum officiēt res

m

Custodes. lectica. ciniflones parasitæ.

vestis n

Ad talos stola demissa & circundata palla

sunt obstent aperte

Plurima. que inuideant pure apparere tibi rem

s.libertina in vestibus quasi eam contingit

o p

Altera nil obstat. chois tibi pœne videre est

tanq; an deformi.

Vt nudam. ne crure malo ne sint pede turpi

mensurare ancille

q

Metiri possis oculo latus. an tibi mauis

Insidias fieri preciumq; auellier ante

r quomodo

Quam mercem ostendit. leporē venatur vt alta

in mensa appositum

In niue sectetur. positum sic tangere nolit

amator matronarum

s

Cantat. & apponit meus est amor huic sil'is ynā

relinquit s.ordine mulierū difficilia

t v

Transuolat in medio posita. & fugientia captat

.i.his ne scz qbus cantare amatorem dixit.

x

Hiscine versiculis speras tibi posse dolores

sollicitudines tuo

Atq; ęstus curasq; graues e pectore pelli?

y desideriis modus

Nonne cupidinibus statuit nature modū quē

scz .i.quid tollerare possit .i.quid denegatum sustinere non possit

Quid latura sibi. quid si dolitura negatum

f HyPSEA. Mulieris cecę nomē. o crus o brachia. Crus & brachia que pulchra sunt admiraris. sed nō vides quod depygis est & nasuta.

g DEPyGIS. Pyga gręcū verbum vt apparet apud pollucem. Et est posterior pars iuxta podicem. hinc est huropygas extrema pars spine. et spōdiliū terminus iuxta anū. q. cauda pyge. Depygis autē. q. sine pxga vt dictio de priuet vt cum dicitur demens. vel depigis. idest magnam habens pygam. Et tunc deauget. vt deamo. idest valde amo. nam vtrumq; turpitudinem corpori affert. et cum nihil omnino eminet ille locus et rursus cum nimis turget.

h MATRONE. Concludit in matronę corpore nihil posse inspici preter faciē que semper apparet.

i SIT cacia. Cuius cum crura pulchra essent. vtebatur cōtracta veste. vt illa paterent.

k SI interdicta. idest matronas que interdicte sunt et prohibite multis custodibus.

☞ l VAHLO circūdata allegorice. qnod est custodiis septa ac premunita.

l NAM te hoc facit insanū. Natura enim ita instituti sumus. quanto diffilior res est. tanto magis expectatur Oui. Nitimur in vetitū semper cupimusq; negata.

m CVSTODES lectica. Enumerat illos qui circa matronam sint custodes. Ex seruis autē habebant illę qui calamistro ex igna calefacto capillos crisparēt. isti igitur quidum calamistrum calefacere cupiunt in cinere ad excitandum ignē flant ciniflones dicebantur atq; etiam cinerarii.

n PALLA. Vestis amplior que intereundum facile cōcuciatur.

o ALTERA nil obstat. altera inquit quid proferat prelucida veste vt nuda conspici possit. hec autem vestis in choinsula conficitur per cuius nimiam subtilitatem. que sunt interiora translucent.

p PENE videre est. vt nudā propeita potes videre vt nudā Sensus est. paupercula induta est choa veste subtilissima & ideo potes eam totam videre brachia tibias & pedes veluti nuda sit.

q AN tibi mauis. q.d. non debes velle potius matronam que tibi insidiatur. quia non ostēdit si quid turpe latet quā libertinam que se totam tibi videndum prebet.

r LEPOREM venator. inducit. quasi canticum amatoris matronę. Est autem canticum hoc. Venator persequit leporem vt capiat. & captum cōtēnat. amor est meus huic similis absentia & difficilia desiderat. & parata contēnit.

s ET apponit. idest adiuugit amorem suum esse similem.

t POSITA in medio. i. libertinas quas facile est habere.

v ET fugientia captat. idest capere cupit fugiētia idest matronas quas difficile est asseq.

x HISCINE versiculis. q.d. tam friuola est sentētia & stulto prouerbio putas tu remouere e pectore amores matronarum qui te cruciant. Et nō potius intelligis in rebus omnibus esse adhibendum modū cui natura ipsa acquiescat.

y NONNE cupitudinib⁹ Nonne satius est inquit querere quem finē cupiditatibus natura statuerit qd tollerare possit si denegetur quid denegatū sustineri non possit querere magis prodest. negari aūt sibi homo prudēs et ea tantū egre fert sine quibus famē ac sitim frigusq; summoueat. Ordo autem est. Nōne querere plus proderit quid denegatum sibi natura sit latura. & quid dolitura.

z ET inane abscindere soldo. Allegoricos & inutilia aut vana ab vtilibus ac necessariis seperare.

a NVM tibi cum fauces &c. Eleganter ac prouerbialiter inferuntur. Ait enim sicut qui famem ac sitim sedare cupiat. possit potu ciboq; ignobili. venerea quoq; voluptas eodem pacto explebitur.

b ROMBVM. piscis est quem in precio habuerũt antiqui. & enumeratur in genere planorũ. vt soleę quoq; & pasceres sunt.

c TENTIGINE. Prurigo est que coitus desideriũ iducit

d NON ego namq;. Quod ad me pertinet inquit ego certe non faciam vt malim tentigine rumpi quam vbi libet necessitatem libidinis effundere

e ILLAM post paulo. i. illã que dixi veni si exierit vir philodemus dicit post paulo gallis relinquo. quia qui promptiores sunt in venerem multum donant. philodemus autem quidam phisicus fuit qui gallos multũ donare mulieribus dixit aut. q. diuites aut. q. in libidinẽ prõptiores Acron ait phylodemũ phisicum epicureum fuisse & gallos in libidinem pronos putasse. vel dixit gallis sacerdotibus cybeles. qui castrati cum sint moram ferre possint.

f SIBI. s. assumebat idẽ philodemus illam que neq; stet. i. ꝓstet magno precio neq; iussa venire cunctetur.

g CANDIDA rectaq; sit mũda hactenus. idest ea vsq; munda vt nõ curet videri magis alba. aut longa quam natura sibi dederit.

h DEXTRO mihi leuum Nam cum alter in alterũ conuertitur. pars dextra vnius est ad leuam alterius.

ꝓ solido firmo

Querere plus prodest: et inane abscindere soldo

guttur vexat q. d. nõ esses contentus: e victilibus bibere.

Num tibi cum fauces vrit sitis: aurea q̃ris

tu contemnis

Pocula: num esuriens fastidis omnia præter

auẽ illam libidine inflammantur piscem illum.

Pauonẽ rõbũq;: tument tibi cũ inguina: num si

Ancilla aut nerua est presto puer impet⁹ inquẽ

Continuo fiat: malis tentigine rumpi:

que in promptu parata est q̃ sine periculo est

Non ego nanq; parabilem amo venerẽ facilẽq;

s. facio .i. postq̃

Illam post paulo. sed pluris: si exierit vir:

Gallis hãc: philodemus ait: sibi que neq̃ magno

ꝓstet differat ad se

Stet precio. neq; cunctetur. cum est iussa venire

procera cousq; non

Candida rectaq; sit: mũda hacten⁹: vt neq; lõga

culta

Nec magis alba velit: quam dat natura videri

h suũ.

Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi leuum

mater romuli

nympha i

Ilia & ægeria est. do nomen quodlibet illi.

timeo

Hec vereor: nedum futuo: vir rure recurrat.

ne

Ianua frangatur. latret canis: vndiq; magno

pulsata ne l a

Pulsa domus strepitu resonet. ve pallida lecto

ipsa m

Desiliat mulier: miseram se conscia clamet.

conscia mulier ꝛ hec. s. metuat mihi

Cruribus hęc metuat. doti deꝑhensa. egometmi

ꝓpter festinationẽ ꝓ sis

Discincta tunica fugiendũ est ac pede nudo

auferantur

p q pereat

Ne nummi pereant. aut pyga: aut deniq; fam

c ꝓ etiam .i. iudicante

Deprehendi miserũ est. fabio vl⁹ iudice vincans.

i DO nomen quodlibet illi Eleganter fingo mihi in tenebris meretricẽ aliquã esse de nobilibus. per quod significat non interesse quę sit cũ eã non videas. vel cum omniũ eadem corporis natura sit.

k HEC vereor. Narrat poeta incommoda adulterii.

l VE pallida. Vna pars est: quasi valde pallida vt vesana Vel est ve dolentis interiectio.

m CONSCIA. illa que mediatrix fuit. Hec. s. mediatrix metuat cruribus ne compedibus inuectatur.

n DEPREHENSA. s. matrona metuat doti. nam adulterio damnatę dotem amittebãt. Sin vero alia causa diuortiũ fieret vir dotẽ restituebat.

o EGOMET mi discincta tunica &c. Ostendit in tanto tumultu nullum intercedere mutuum auxiliũ. sed vnũquemq; sibi consulere.

p AVT piga. Quia in derisionem constupretur. vel sibi per podicem mugili mittantur. vnde Iuue. Et quosdã mugilus intrat.

q AVT deniq; fa. Nam & si nullum aliud incommodum patiatur magna tamen iactura in fama sit.

r DEPREHENDI miserũ est. Satis vrbane significat fabium pro adulterio iudicaturum si iudex in hanc rem constituatur qui harum rerũ & ipse sectator sit tamen miserũ est deprehendi. et probe ait nã si istum qui adulter est interrogẽde qualitate adulterii. respõdet malũ esse. & probari poterit qd nõ expedit adulterari.

Argumentum in tertiam Satyram.

h Ec satyra arguit eos: qui aliorũ vitia grauiter rep̃hendũt: sua eivel penitus ignorãt vel cognita sibimet ignoscũt: quod vbi licentius faciat se in numero taliũ ponit. In fine autem huius sermonis hac eadem occasione stoicorũ sectam vituperat. qui omnia peccata pari pena punienda: & paria esse dicebãt. Iocose autẽ more suo ad risũ mouendũ incipit. & Tigelliũ de vite inequalitate rep̃hendit.

Satyra Tertia.

a
o Mnib⁹ hoc vitiũ est cãtoribus inter amicos
vt cantãt ipsi cãtores
b
Vt nunq̃ inducant animũ cantare rogati
.i. nõ rogati a sardinia
Iniussi nunq̃ desistant: sardus habebat
c vicium ipsum ad canendũ
Ille tygellius hoc cęsar (qui cogere posset)
a tygello fuit. i. iusu cesaris q̃ fuit adoptiuus
Si peteret per amicitiam patris atq; suã non
apud eum petendo placuisset canere tigello
d
Quicquam proficeret. si colibuisset: ab ouo
e poma ex cantum
Vsq; ad mala citaret bache io modo summa
incipiens fidibus
Voce modo hac resonat: q̃ cordis quatuor ima
f conueniens tygello tygellus
Nil equale homini fuit illi: sæpe velut qui
currebat tanq̃ tygellus
Currebat fugiens hostem: persæpe velut qui
lento passu gradiebatur g
Iunonis sacra ferret. habebat sepe ducentos
h
Sæpe decẽ seruos. modo reges atque tetrarchas
iactans contingat facilis nõ p̃ciosa
Oĩa magna loquẽs mõ sit mihi mẽsa tripes &
vas propellere.
Concha salis puri & toga, que defendere frig⁹

a OMNIBVS hoc vitium Si satyre argumentũ queras videtur eos carpere qui cum sua sibi vitia condonent. aliena acerbe reprehendant. cum que leuia sunt ignoscere amicis debeamus memores fragilitatis humanę qua nemo omnino vitiis caret. inducit autẽ exemplum musicorũ. & precipue tygelli. Dicit autem omnibus cantoribus. Ergo magis condonãdum cum sit cõmune omnibus.

b CANTARE. Bis repetẽdum .s. rogati cantare nũquã inducant animum cantare.

c ILLE. Emphasim habet hoc pronomen & dixit ille tãquam de noto.

d AB ouo. a principio prãdii. nã vt ait Acron. a balneis ad cibum proficiscentibus in primis ouum dabatur.

e AD mala. Ad poma. i. ad secundas mensas quibus finitur prandium.

f NIL equale homini &c. Nihil constanter sed ab extremo ad extremũ proficiscebat hoc vitium & in catilina notat Salustius.

g HABEBAT sepe ducentos &c. Nam magna seruorũ copia erat apud antiquos.

h REGES atq; tetrarchas. Sepe exoptabat sibi nõ priuatam fortunam. sed regum & tetrarcharum. Sunt autem tetrarhe qui quartam regni partem possident. Sepe autẽ modestissime loquens dicebat se esse contentum tripode mensa. & concha salis puri. idest simplicis. & nulla re cõditi. q. secundum morem persarum qui nihil ad panem preter salẽ & nasturtium herbam addebant. & toga que frigus propelleret quamuis esset crassa.

i DECIES centena. quoniã numerus in denario desinit. nam vltra decem repeticio fit idcirco decies centena potius quam mille dicebant.

k NOCTES. peruertebat officia vitę. vt noctu diurna nter diu nocturna exerceret.

l QVID tu. Fatetur se quoq; vitia habere sed minora.

m MEVIVS. Poeta fuit ignobilis & maledicus. vnde ipse in libro carminum olentem meuium dixit. Virg. Qui bauium nõ odit amet tua carmina meui.

n ABSENTEM. quod maleloquentię est. et inuidiosi hominis. nam qui meliorem facere student coram castigãt.

o IGNORAS te. Verba sũt reprehendentis detractorem: Ergo vel te. idest tua vitia ignoras. vel putas prebere te ignotum nobis. veluti tua vitia nõ cognoscamus.

p STVLTVS & ĩprobus. stultissimus amor nostri est. vt nobis ea vitia condonemus que in aliis ferre non possumus. Et sumus in. probi. i. a nullo probandi.

q CVM tua peruideas. Ordo cum tua oculis iunctis lippus videas. idest cum tua vicia cernas. q. cecus cur aliena perspicis oculis aquilę. lippus est. cui oculi valitudinarii sun-

r AVT aquila. De hac aue plura in odis. Est autem adeo acuti visus vt recto intuitu solis radios sustinere possit. quin & pullos suos solem aduersum intueri cogit & si qui lucem non sustinentes auertantur illos veluti adulterinos enido precipitat.

s SERPENS epidaurius. Generaliter omnes serpentes multum videre dicuntur. Epidaurium autẽ propter historiam posuit.

vilis hoc est mille
i si
Quamuis crassa queat. decies centena dedisses
tigellio peractis
qui se parcum optabat
Huic parco paucis cõtento: quinq; diebus
.i. omnia ꝓfuderat
Nil erat in loculis, noctes vigilabat: ad ipsum
ꝓfunde dormiebat
Mane. diem totum stertebat nil fuit vnq;
inconstans audiens predicta
l
Sic impar sibi nunc aliquis dicat mihi. quid tu?
reprehendenda habeo quam sint, vi
in te cia tigelli
Nulla ne habes vitia? imo alia & fortasse miora
vir scurrilitate amicum suum
notissimus.
m n
Meui⁹ absentẽ nouiũ cũ carperet. heus tu
homo meuio tua vitia
o
Quidam ait. ignoras te? an tu ignotũ dare nobis
s. te mihi
Verba putas. egometmi ignosco meuius inqt
.i. q a nullo ꝓbatur sui reprehẽdi
p
Stultus & ĩprobus hic amor est dignusq; notari
q vitia
egris.
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis
tuoum ꝑ acute
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum
cernit species ꝑ genere
r s sed.
Quã aut aqla aut serpẽs epidaurius. at tibi cõtra
amici tui
Euenit inquirant vitia. vt tua rursus & illi
ꝓnior ad iram ineptus
t
Iracundior est paulo. minus aptus acutis
erisionibus deriderĩ ꝓpterea
d
Naribus horum hominũ rideri possit. eo quod
ipsi v
Rusticus tonso. toga defluit. & male laxus
suo sed integer s. eo
x sit.
In pede calceus hæret. at est bon⁹. vt melior vir
etiam fidelis magnum
y excellens
Nõ alius quisq;. at tibi amicus at ingeniũ ĩgens
neglecto z
Inculto latet hoc sub corpore. deniq; te ipsum
Concute. num qua tibi vitiorũ inseuerit olim
aut enim nascuntur vitia
aut consuetudine trahuntur.
Natura. aut etiam consuetudo mala. nanq;
sine cultu dimissis herba illa frugibus noxia
extirpenda
Neglectis vrenda filix innascitur agris
ad id transeamus puelle
a amare
Illuc peruertamur. amatorem quod amicę

t IRACVNDIOR e paulo. Sensus est. Habet aliqua vitia ita vt paulo iracundior sit. ne possit deridentium vrbanitatem que nunc maxime exercetur sustinere. prestat etiam materiam de se ridẽdi.

v DEFLVIT toga. Quia nõ recte quadrat corpori. quidam putant dictum de cęsare cui semper fluebat toga et erat ei indoctus tonsor ait Acron.

x BONVS. vir & c. his ergo colligit amicorum vitia si leuia sint ferenda esse secundum illud quod precipit per prouerbiũ amici mores noueris non oderis.

y AT ingenium ingens inculto & c. Hic dicitur pulsare Vir. qui indecore corporis & compositionis fuit.

z DENIq; te ipsum cõcute. Sensus est te ipsum deniq; perspice ne habens aliqua vitia aut ĩgenita. aut mala cõsuetudine quesita. Virtutum vitiorumq; semina a natura sunt que deinde consuetudine aluntur & ad habitum perueniunt. namq; vt ager nisi excolatur filicem herbam frugibus noxiã producit sic & animus noster sine cultura philosophie viciis occupatur. Est autem dicta filix quod ex eadem radice plura fila nascant.

a ILLVC peruertamur. Sẽsus est. quẽadmodũ vitia amicę ita decipiunt amatorem. vt habeat illa pro virtute. sic vellem vt erraremus in amicitiã

b POLYBVS. a similitudine polybi marini piscis multos pedes habentis. dicit morbus in naribus enascens cui plurime sunt fibre.

c AGNE. p.n. mulieris amice balbini.

☞ d AC pater vt gnati. Omnis asperitas refugienda. nec debemus offendi minoribus vitiis. sed equo animo amicos ferre & illos paterna indulgentia tractare. nam patres fastidiunt omnia visa in filiis. Et si filium habet strabonem illum petum appellat vt virtutem ponat pro vitio. petos autem eos dixere quorū oculi celeres huc & illuc vertuntur pertransuersumq; inspiciunt quod decere potius quam dedecere videtur.

e MALE paruus si cui filius est. Mire dixit male paruū volens intelligere macilentū.

f SYSIPHVS Filius fuit. M. antonii trium viri vir monstruose breuitatis sed acutissimi ingenii.

g VARVM qui sit pedibꝰ introrsum retortis.

h BALBVTIT. Balbutire est verba curta proferre quo vitio pueri laborant. sed parētes vt filiis blandiantur deindustria balbutiunt. id est balbutiendo appellant scaurum qui sit male fultꝰ prauis. id est distortis talis.

i CONCINNVS. compositus bonus. id est si factis est aliquis dicatur quod vult videri apud amicos concinnus & bonus.

☞ k TRVCVLENTIOR Qui ferociori aspectu sunt truculenti appellantur. ergo dicamus hunc procul esse ab omni adulatione & liberum & simplicem. qui non aliud dicat & aliud sentiat.

fallunt
Turpia decipiūt cæcum vitia aut & ipsa hæc
amatorem delectant feritas narīū.
p.n. b c
Delectant veluti balbinum polibus agne.
optarem ? nos
Vellem in amicitia sic erraremus. & isti ☞
deformitati aliqua
dediſſet
Errori nomen virtus posuisset honestum
d f. non fastidit vicium
At pater vt gnati sic nos debemus amici
aliquod vitium in eo cōtemnere oblique videremur
Si quod sit vitium non fastidere: strabonem
pocus virtutem p vitio appellat
lascuos oculos
habentem e
Appellat petum pater. & pullum male paruus
alicui non suo tempore natus. fuit
enim monstruose breuitatis.
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
gnauus ille obliquis
f g
Sisyphus: hunc varum distortis cruribus. illum
ex industria filius blandiendo pater
h suffulrum.
Balbutit staurum prauis fultum male talis
q. uarus amicus temperatus
a nobis
Partius hic viuit: frugi dicatur. ineptus
alius amicus .i. vult se exhibere aptū
i iucundumq; amicis
Et iactantior hic paulo est. concinnus amicis
talis amicus si amicus
k aspectu ferotior
Postulat vt videatur. at est truculentior. atque
vitia quā in dicendo animi constantia.
oportet reprehendēdo non bilinguis est timenda nobis
Plus æquo liber. simplex fortisq; habeatur
p calidior
Caldior est acres inter numeretur opinor
l
Hæc res & iungit. iūctos & seruat amicos. ☞
ad suū contrariū
m deuolutimus
n
At nos virtutes ipsas inuertimus. atque ☞
fecibus illinire
o modestus
Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
valde abtectus qui se oībus
p inferiorē gente q
Nobiscum viuit. multum demissus homo illi
r
Tardo cognomen pingui damus. hic fugit oēs
fraudes obijcit
Insidias. nullisq; malo latus obdit apertum
quia ipse in quo
s genere
Cum genus hoc inter vite versetur. vbi acris
etiam obtrectationes
Inuidia atq; vigent vbi crimina pro bene sano
t dissimulantem.
fraudulentum.
At non incauto fictum astutumq; vocamus

☞ l HEC res & iūgit. Hec res non est adulatio. sed quedam humana & modesta indulgentia.

☞ m AT nos virtutes inuertimus &c. Non solū non honestamus quedā leuia vitia nominibus virtutum. sed contra virtutes vitiorum nominibus dehonestamus. & cupimus incrustare. id est fecibus illinire vas sincerum purum. id est hominem bonum macula deturpare conamur.

n INVERTIMVS. Inuertere proprie est cum rem contrario versu ponimus. hic dicimus vestes inuersas cū quod intus esse oportuit foris appareret. & sententiam inuersam in quā cōtrarius sensus inducit

o INCRVSTARE. Incrustari autem vas dicit cum aliquo vitioso succo illinitur atq; inquinatur secundū quod & Lucillius in. xviii. satyrarū ait. nam vel regionibus illis incrustatus calix rura caulis habetur.

☞ p DIMISSVS. Si quis in cōsuetudine familiari se dimittit. id est cedat aliis et nemi aduersetur seq; inferiorem gerat.

q ILLI tardo cognomen pingui. ordo est illi pingui tardo cognomen damus idem sensus naturam in vitium vertentes pro pingui tardum dicimus. pinguedo enim grauat & tardos facit.

☞ r HIC fugit omnes insidias &c. Si quis velit vitare insidias & nullum ledere stultum appellamus.

☞ s CVM genus hoc inter vite versetur & c. Cum in genere huius vite versetur insidiorum.

t AT nō incauto & c. Huic viro qui prudens cautusq; est nomen vitii damus. & fictū astutumq; vocamus.

v SIMPLICIOR quis & est. ordo est. si quis simplicior est qualē me tibi obtulerim o mecœnas hūc appellant molestum et stultū Sensus vero hic est. si quis libere & sine obseruatione temporis appellauerit amicum suū hunc dicunt stultum & molestū. si quis est simplex vt legentem aut cogitantem molestus interpellet statim eum carere communi sensu dicimus.

☞ x QVAM temere. nimis agimus sic iudicātes de amicis nostris. quia incipiunt & illi de nobis iudicantes eandem legem cōstituere.

☞ y NAM vitiis nemo Ideo vitiis amicorum debemus ignoscere vt illi nostris ignoscant.

z HAC lege in trutina ponetur eadem. Allegoricos qui ignoscit vitiis aliorum mox eandem veniam consequetur.

a TVBERIBVS. Optima translatio nam in corpore tubercula maiuscula sunt quam verruce. nā verruca pars est eminentior in corpore hos porros vocāt: ergo tubera pro maioribꝰ vitiis verrucas pro minoribus posuit.

☞ b DENIq; quatenus excidi penitus. Quoniā vitia irę & alia vitia non possunt penitus aboleri ab hominibus debemus moderate ea vituperare. Si non possum inquit dissimilari vitia amicorum saltem talia existimentur qualia sunt nec debemus ea malignitate au

apertior.
v
Simplicior quis & est (qualem me sæpe libenter
studentem
Obtulerim tibi mecœnas) vt forte legentem
cogitantem aliquid
Aut tacitum impellat: quouis sermone molestus
prudentia
.i. certe
Cōmuni sensu plane caret inquimus heu
x quia
Quam temere in nosmet legem sancimus ☜
y quia
Nam vitijs nemo sine nascitur optimus ille
vitijs grauatur
Qui minimis vrgetur: amicis dulcis: vt equū est
inter se estimet virtutes bonis meis
Cum mea compenset vitijs bona. pluribus hiscę
tantumodo
Si modo plura mihi bona sunt inclinet amari.
amicus .i. q ignoscit vitijs
z aliorum statuetur
Si volet ac lege in trutina ponetur eadem
amicus rumoribus suis suum.
vt non a
Qui ne tuberibus proprijs ostendat amicum
dabit veniam amici
minoribus vitijs
Postulat. ignoscet verrucis illius. æquum est ☜
veniam
Pectatis veniam poscentem reddere rursus
quoniam iracundia
b auferri ab homine
Denique quatenus excidi penitus vitium ire
vitia in
silr c
Cetera item nequeunt stultis herentia. cur non
existimationibus iustis
mensuris
Ponderibus modulisq; suis rō vtitur: ac res
quemadmodū penis vita cōprehendet.
grauis vel leuis
Vt quæque est: ita supplicijs delicta cohercet
scutellam a mensa est a dño
d
Si quis eum seruum patinam qui tollere iussus
semi manducatos calidum comederit
e
Semesos pisces tepidumq; liguerit ius.
suspendat p.n.
f
In crure suffigeat. labeone insanior inter
sapientes s. qd dñs fecit.
talis
Sanos dicatur quanto hoc furiosius atque

Maius peccatum est. paulum deliquit amicus
delictum ignoscas habearis inhumanus
Quod nisi concedas. habere in suauis acerbus
ꝓpterea amicum tuū. quemadmodum
eū g
Odisti. & fugies vt ruffonem debitor æris

gere. Iam paulatim eo descendit vt aduersus stoicos disputet. qui dicunt peccata omnia paria esse. Animū ergo peccantis non quantitatem peccati spectant.

☞ c CVR non ponderibus & c. Ordo est. Cur nō vtitur ipsa ratio suis modulis & pōderibus vt aliqua vitia maiora & aliqua minora iudicet. et vt queq; res est ita coercet delicta suppliciis.

☞ d SI quis seruū & c. Probat parua delicta non esse magno supplicio afficienda. exemplo serui qui iussus reponere patinam cū semesis piscibus si illos absumpserit vna cum iure nō ꝓpterea sit cruci affigēdus

e LIGVERIT. Ligurire aūt est suauioribus escis vesci. inde alligurire est rē in huiusmodi epl'is cōsumere

f LABEONE insanior Antistius labeo iurisperitꝰ memor libertatis in qua natus fuit multa contumaciter aduersus augustum dixisse & fecisse dicitur propter quod nunc horatius adulans augusto insanum eum dixit.

g RVFEONEM. n. p. viri hic vt ait Acron fœnerator fuit et historicus. qui solitus est a debitoribꝰ audiētiam exigere. vnde pro poena id erat non soluentibus vel historias pro contumeliis posuit. & allusit ad id quod historicus esset.

h VENERE calende. & c. Quia in calendis sicut in epodo dixit in idibus quibuscũq; credita erat pecunia. reddere cogebantur.

i COMMIXIT lectũ potus et c. Inuitasti quendã amicum tuum ad cœnam is potus comminxit lectum tuũ aut si fregerit catinum. eo debes illum odisse.

k EVANDRI. Hic celator atheniensis a M. antonio alexandriam perductus inter captiuos romam venit.

l QVID faciam si furtum & c. Sensus est. Si illi irascor vel lectum cõminxerit in mingẽdo vrina madefecerit. Vel potus idest ebrius catinum e mensa deiecerit, aut pullum gallinaceum e mea parte catini sustulerit. que oĩa parua sũt quid faciam si aut furtum fecit. aut arcana sibi commissa palam fecerit. aut promissum denegauerit.

m QVIS paria esse & c. Stoici philophi qui volũt vicia omnia esse paria.

n SENSVS moresq; repugnant. quia aliter sentiunt. & alio modo viuunt Nam sensus & mores repugnat. Nã sensus iudicat non paria. sed disparia esse vitia. Et mores idest hominum consuetudo etiam repugnat.

o ATq; ipsa vtilitas: Nam aduertimus non esse ex vtilitate hominũ quod vitia habeantur paria. non enim vtile est. ita puniendum esse qui seruo conuiciatus est. quam eum qui patriam prodiderit.

p PROPE mater. idest. q. mater iusti & equi non omnino mater sed. q. mater. Nã

quia debitori h runt

Quod nisi cum tristes misero venere calendæ

vndecunq; colligat.

Mercedes aut nũmos vnde vnde extricat amaras

.i. cum lites & cõuitia quia debitor est captus creditori

Porrecto iugulo historias captiuus vt audit

amicus inebriatus

i vas fictile.

Cõminxit lectum potus mense ve catillum

illius magistri fictum

k

Euandri manibus tritum deiecit. ob hanc rem

scutelle

Aut positum ante mea quia pullũ in parte catini

famelicus propterea q. d. nequaquam.

Sustulit esuriens minus hoc iocundus amicus

l

Sit mihi. quid faciam si furtum fecerit: aut si

propalauerit promissum

credita

Prodiderit comissa fide: sponsum ve negarit

quibus

m equalia

Quis paria esse fere placuit peccata: laborant

postq; ad cognitõem veri

n isti sententie

Cũ ventũ ad verum: ẽ sensus moresq; repugnãt

repugnat origo equitatis.

o iusticie p

Atq; ipsa vtilitas iusti prope mater & equi.

postq; processerunt

q

Cum prorepserunt primis animalia terris

nam is cibus erat

r s t

Mutum & turpe pecus glande atq; cubilia ꝓpter

palmis

v .i. deinde deinceps

Vnguibus et pugnis dein fustibus: atq; ita porro

contendebant

Pugnabant armis que post fabricauerat vsus

verbis cogitatõnes discernerent

x sermones

Donec verba: quibus voces sensusq; notarent:

Nominaq; inuenere dehinc absistere bello.

ciuitates

y

Oppida ceperunt munire: & ponere leges:

scz

Ne quis fur esset: neu latro neu quis adulter

quia raptam femina pars ꝓ toto

z pessima

Nam fuit ante helenam cunnus teterrima belli

bellantibus

Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi

vxorem. s. per vim

a

Quos venerem incertam rapientes more feraruz

prestantior sicut facit

occidebat

Viribus editior cedebat vt in grege taurus

quamuis a natura sit ipsa iusticia. tamẽ ab vtilitate vires accepit. ob eamq; est magis aucta & seruata. intellige autem de ea vtilitate que a recto se iungi non potest.

q CVM prorepserunt. Docet quomodo ex vtilitate nata est iusticia hyppaloge. prima animalia homines intelligendum.

r MVTVM. De homine intelligit. sed mutum dicit nõ dũ repertis rerũ vocabulis.

s TVRPE. incultum sine moribus nec dum excitata in ea ratione.

t PECVS. autẽ dixit quia veluti expers rationis pecori similis videbatur homo.

v VNGVIBVS & pugnis Nullis armis adhuc repertis

x VERBA quibus voces. Quia verba & voces notent & sensus nostros.

y OPPYDA ceperunt munire & c. Hoc eo pertinet vt probet quod dixerat homines ab initio cum orti sũt pugnam habuisse sed primo ferino ritu. deide ad arma paulatim processisse & ponere leges ne quis fur esset. Ecce vbi probat iusti matrem esse vtilitatem.

z NAM fuit ante helenam & c. q. d. & si non fuerint celebrata a poetis alia adulteria quemadmodum homerus celebrauit adulteriũ paridis tamen etiam multa bella propter feminas gesta sunt. que quia scriptoribus caruerunt in memoria hominũ nõ sũt.

a INCERTAM. omnibus expositam. quia nõ habebãt certas vxores.

b IVRA inuenta metu. ad huc ostendere vult iusticiam non esse naturalem. sed inuẽtam propter vtiltatem. natura enim prestat scire que sint appetenda que & fugienda. sed ratio que plus valet. discernit iustum ab iniusto.

c TEMPORA si fastosq; Si antiquitatem volueris retexere in qua leges nulle erant inuenies iusticiam inuentam propter vtilitatem. non propter naturam.

d DIVIDIT vt bona & c. idest quomodo potest natura seperare mala a bonis. ita non potest seperare iusta ab iniustis. sicut stoici voluerũt natura enim bona ac fugienda opere suo attribuit. sed iustũ ab iniusto ratio secernit. que obtinet hoc vt nõ tm̃ peccet qui caules eripuit quã qui sacrilegium fecerit.

e NEC vincet ratio. Ratio ergo que iustum et iniustum inuenit non vincet hoc. idest non probabit hoc vt peccata paria sint & tantundem peccet & qui olera furatur et qui sacrilegium nocturnum commiserit.

f PENAS irroget ęquas. Non inter se equas, sed equas peccatis.

g NAM vt ferula. Admonui ne acerbiorem penã pares minori delicto. At nunc non monebo ne pares minorem maiori delicto. Nam cum putes peccata esse paria non dubito quin omnia supplicia sunt futura magna.

h FERVLA. Qua pueri a preceptoribus vapulabant.

i MINERIS falce recisurũ Allegoricos quod significat mineris eadem pena vendicare & magna & parua.

timore incommodi
b ris
Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est
vetustatem annorum perquirere
c descriptiones
Tempora si fastosq; velis euoluere mundi.
non a diuidere iniustum
Hec natura potest iusto secernere iniquum
sicut a vitanda appetendis.
d
Diuidit: vt bona diuersis fugienda petendis:
probabit s. peccet
Hæc vincet ratio hoc tantundem vt peccet: idemq;
abstulerit
Qui teneros caules alieni fregerit horti:
noctu diuorũ furatus fuerit
ergo
Et qui nocturnus sacra diuum legerit. adsit
regula infliget iustas
f
Regula pectatis: quæ penas irroget æquas
faciliore verbere grauiori sectaris
Ne scutica digum horribili sectare flagello
punias
g h pati
Nam vt ferula cædas meritum maiora subire:
timeo vitia
Verbera: non vereor. cum dicas esse pares res
s. esse vitia
i
Furta latrocinijs & magnis parua: mineris
pena puniturm imperiũ castigãdi.
Falce recisurum simili te: si tibi regnum
concedant licet mendicus vt dicunt stoici
k
Permittant homines: si diues: qui sapiens est
si qui est sapiens licet sit sordidus
Et sutor bonus: & solus formosus & est rex
ergo
l tu stoice
Cur optas quod habes? nõ nostri qđ pr̃ inq̃t
philosophus illeclarus genus calciamenti.
amator stoice secte
Crysippus dicat? sapies crepidas sibi nunquam
habet periciã artis interrogat horatius ex stoico
Nec soleas fecit. sutor tamen en sapiens: quo
sicut p.n.
Vt quamuis tacet hermogenes cantor tamẽ atq;
sicut p.n. sutoris
Optimus est modulator: vt alfenus vafer omni
sutorie officina in q̃ suebat
Abiecto instrumento artis clausaq; taberna
alphenus sapiẽtissimus
peritus quisq;
Sutor erat sapiens operis. sic optimus omnis
euellunt
m
Est opifex solus: sic rex: vellunt tibi barbam
petulantes baculo abiges
n stoice
Lasciui pueri: quos tu nisi fuste coherces

k SI diues qui sapiens est & c. Dicunt stoici sapientem diuitem esse si mendicat. & nobilem esse si seruus sit & pulcherrimũ esse etiam si sordidus. ordo iste est. si quis sapiens est & diues est. & sutor bonus & formosus & rex secundum stoicam sectã. ait ergo horatius si secundũ te stoice sapiẽs hec omnia habet cur ad correctionem morum regnũ petis quod te habere dixisti.

l CVR optas quod habes et c. Irridet stoicam sectã & querit. vnde sit. si sapiens omnia est. cur aliquid querat Ad quod respondet ex sentẽtia chrisipi esse quidem sutorem sapientem. sed ea potentia que statim ad actum deduci possit & si non suat. Sicut hermogenes musicus est & cantor etiam si non caneret. et alfenus etiam depositis sui artificii instrumẽtis & relicta taberna erit artifex sui artificii. Alfenus sutor quãuis tabernam clauserit & omne instrumentum sutrinę vendiderit is enim abiecta sutrina quam in municipio suo exercuerat romã venit magistroq; vsus Sulpitio iurisconsulto ad tantam scientiam venit vt & consulatum gesserit & publico officio fungeretur.

m VELLVNT tibi barbam. Adeo ridicula hęc vulgus putat. vt non solum verbis illudant. sed etiã audent pueri barbam vellere.

n LASCIVI pueri. Epicureos intelligit Acron qui maxime stoicis aduersabãtur. et certe isti dum summũ bonũ in corgis voluptate ponunt & pueriliter sapere & pueriliter lascifieri videntur possumus tamen & de ceteris intelligere.

p NEcꝫ te quiſcꝫ & c. Circumſtant et frequentia ſuavrgent ipſi pueri. niſi fuſte eos abigeris. & cū regem dicas nemo te veluti regem ſtipabit preter criſpinum ſtoicum de quo iam dictum eſt. Qua propter quemadmodū non potes te regē probare. ſic neꝫ paria vicia eſſe probabis. Ergo ignoſcent mihi amici quedam ex inſcicia aut ſtu

ſ. puerorum. ra

Vrgeris turba circum teſtante: miſercꝫ
dolore clamae

Rumperis. & latras magnorum maxime regū.
ſermonem co tempore

o

Ne longum faciam: dum tu quadrante lauarum
p aſſecla miniſter.

Rex ibi neꝫ quiſcꝫ ſtipator ineptum
benigni.

Preter criſpinum ſectabitur & mihi dulces
in aliquo errauero

Ignoſcent: ſi quid peccauero ſtultus amici
vicißim feram equanimiter.

Incꝫ vicem illorum paciar delicta libenter.
i. homo ego q beate

Priuatuſcꝫ magis viuam te rege beatus.

ticia peccauero. quoniam minora hec vitia putabunt viciſſimcꝫ a me illis ignoſcetur Et beatus viuā ſic priuatus: ideſt non ſapiens & propter ea non rex.

q TE rege. ideſt qui te regē putas. qm̄ tibi ſapiēs videris.

Argumentum in quartam ſatyram.

i N hac quarta ſatyra ponitur horatij defenſio aduerſus eos qui poetam mordacem eſſe dicebant & quamuis iure reprehenderentur ab vrbaniſſimo poeta. tamen inique ferebant ſatyricam caſtigationem. de lucilio poeta quedam commemorat. non vt ſatyras ſuas damnet. ſed nonnulla ſecanda atcꝫ emendanda eſſe docet. Addit etiam ſe non ingenij malignitate quempiam lacerare. ſed animi libertate. multa flagitia equo animo ferre non poſſe. Eos etiam raprehendit qui cum factum defendere nonvaleant in eos qui illos meliores reddere tentant. iurgia retorquent. h. d.

Satyra Quarta.

a

a EVPOLIS atcꝫ cratinus Defendit ſe ab his. qui cum iure reprehenderentur. neꝫ aliter ſe defendere valerent niſi illum mordacem eſſe dicebāt. Atcꝫ a principio negat ſe poetā eſſe propterea cꝫ minime timendum. Addit poſtremo ſe non ingenii malignitate quempiā lacerare. ſed animi libertate et paternis inſtitutis multa flagitia equo animo ferre nō poſſe. ſed pfecto genus hominū perueꝫ

e VPolis atcꝫ cratinus ariſtophaneſcꝫ poete
poete

Atcꝫ alij quorum comedia priſca viuoruꝫ
reprehendi eo vitioſus

Si quis erat dignus deſcribi quod malus aut fur
adulter eſſet homicida aliquo alio mō

Quod mechus foret: aut ſicarius: aut alioquam

ciſſimū eſt qui eū male agāt ſtultorum egrotantiū morē ſecuti medicas manus et ſalutiferas admouere non horrent. Lentimas pati nolūt. Sed in medicū tanquā crudelem nimis nimiſcꝫ aſperū inuehuntur. Ita & hi cum factum defendere nō valeant in eos qui illos meliores reddere tentāt iurgia retorquēt. Eupolis autem atcꝫ cratinus principes inter veteres comicos fuerūt. qui vitia hominum amariꝫtudine ſtili ſecuerunt.

b NOTABANT. Mirifice ostendit originē latine satyre.

c HINC omnis pendet. Dicimus autem aliquem pendere ex re cū nisi illa sit ipsa stare non possit. Ergo lucilii poema remota illa reprehensione nihil erit.

d EMVNCTE naris. emūgere nares ē illas a mucis purgare & qui nares emunctas habent & acrius olfaciunt & clarius loquuntur. Ergo significat aptum ad vitia inuestigāda. ac inuestigata planius eloquendum.

e DVRVS. quia non facile fluant sui versus.

f VT magnum versus & c. putabat maximū. si multos versus in momento fecisset sicuti magnum. sed est magnū multos versus scribere. sed bonos quāuis paucos.

g LVTVLENTVS. Sordidus cui contrarium luculētus. hoc est non liquida et pura conscientia.

h GARRVLVS. superua caneus in verbis & inepte loquax.

i PIGER ferre. idest ad ferēdum laborem. q. d. si laborem emēdādi nō recusasset potuisset garrulitatis vitiū euitare.

k NAM vt multum. & c. q. d. statim concedo ipsū posse multum scribere. sed recte non cōcedo. nam multa sine elegantia scribere multi sciunt Quod defectū significat nam qui iudicio pollēt huiuscemodi errorem cognoscunt. itaq; vel emendant. vel a scribendo abstinent.

l ECCE crispinus minimo & c. Sensus ex prouerbiali cōsuetudine ductus. Solemus enim dicere minimo me digito prouocat cū volumus quē intelligi tantum valere minimo digito quantum aliis totis viribus. Crispinus autem non tam bonos quā multos versus faciebat. cuius et supra meminit dicens ne me crispini scrinia lippi. & c.

m AT tu conclusas hircinis & c. Tu vero crispine multa cogitādo imitare hircinos folles. hircinis follibus cōparauit pectus crispini & auris festinantibus ineptas cogitationes. Per hoc ostendit Crispinum inflatum scribere & turgide. Vnde persius tu neq; anhelanti coquitur dum massa camino. idest animo & cura diligentia scribendi.

n BEATVS fannius. Vrbanissima amaritudine hoc dicitur. Sensus autem est. O beatum fanniū cuius imago & capsę cum libris in bibliotecas vltro recepte sunt. cum mea econtrario scripta nemo norit. nec velit nosse.

o DELATIS capsia et imagine. Erat enim honoris species imagine & capsis donari post recitationem.

p CVM mea nemo scripta Ponit poeta causas quare nemo legat sua scripta. Primum quod publice non recitentur. secundo quod conscii peccatorum non delectent hoc poemate. vitia quorum carpunt.

q AVT ob auaritiam. nam hoc pessimū est omnium vitiorum. Et post ipsum ambitio est. propterea q; hec in primis posuit.

r HVNC capit argenti splēdor. quia delectantur vasis et statuis.

s STVPET albius ere. Albium quem infra quoq; male viuentem ostendit cupiditate vasorum & signorum corinthiorum ait.

t HIC mutat merces. exercet mercaturam cōuectans merces ab ortu ad occasum.

in famis notatus

b

Famosus: multa cum libertate notabant

ab hac libertate reprehendendi s. est poeta satyritus

c

Hinc omnis pendet: lucilius hosce secutus

quia nō comicis vititur versibus sed hexametris s. lucilius

Mutatis tantum pedibus numerisq; facetus

ipse sic asper

e

Emuncte naris durus componere versus

in

Nam fuit hoc vitiosus: in hora sæpe ducentos

s. aliquod quod anteq; se moueret m

f

Vt magnum versus dictabat stans pede in vno

scriberet sine elegantia

g

Cum flueret lutulentus: erat quid tollere velles

s. erat lucilius

h i

Garrulus atq; piger scribendi ferre laborem

s. dico s. scriberet lucilius.

k l

Scribendi recte: nam vt multum nil moror ecce

pn. n. poete

digito

Crispinus minimo me prouocet: accipe. si vis

in quo scribemus inclusi vt nemo auxilium ferre possit

Accipe iam tabulas detur nobis locus: hora

ex nobis duobus

Custodes: videmus vter plus scribere possit

respondet horatius e

ad scipsum

Dij bene fecerunt inopis me q; que pusilli

fecerūt modica

Finxerunt animi raro & perpauca loquentis

sed ex pellibus ventos

m crispine hircorum factos

At tu conclusas hircinis follibus auras

continuo flantes donec

Vsq; laborantes. dum ferrum mollat ignis

magis vis ergo

seq n sponte.

Vt maius imitare beatus fannius vltro

ablatis .i. statua

o p

Delatis capsis & imagine: cū mea nemo

poemata cām

Scripta legat vulgo recitare timētis ob hāc rem

eo carminis in quo vitia carpuntur

Quod sunt: q̄s gen⁹ minime iuuat vtpote pl'es

reprehendi de medio. pp'lo

pduc

Culpari dignos: quemuis media elige turba

cupiditate honoris

q vexatur

Aut ob auaritiam aut misera ambitōne laborat

alius furit alius

matronarum

Hic nuptarum insanit amoribus. hic puerorū

alium vir ille.

r s

Hunc capit argenti splendor. stupet albius ere

alius quidē oriente locum solem

r

Hic mutat merces surgēte a sole ad eum: quo

incongruo
p offendere
Tempore num faciant alieno ledere gaudes
tu q da prauue ea rider horatius
r .i. illo affu prū.
Inquis: & hoc ſtudio prauus facis: vnde petitū
cōtra proxques illius petiti. q.d. nullus
Hec in mea iacis: eſt auctor quis denique eorū
s cor

Vixi cum quibus: abſentē qui rodit amicū
amicum reprehendente
t liberos
Qui non defendit alio culpante: ſolutos
gnatones notat. aiunt mordacis
alio. rideri. rideo
Qui captat riſus hominum famamq; dicatis
excogitare falſa credita fidei ſue

Fingere qui non viſa poteſt cōmiſſa tacere
abſentem rodit amicum.
v
Qui nequit: hic niger eſt: nūc tu romane caueto
x in y

Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
conuiuys cupiet 3
quacunq; ratione
Equibus vnus auet quauis aſpergere cunctos:
preter vnum comus vino repletus
a b
Præter eū: qui prebet aq; poſt hūc quoq; potus
ꝙveritatem dicere cogit
c mentem t animum
Condita cum verax aperit precordia liber.
facetus in dicendo.
d
Hic tibi comis & vrbanus liberq; videtur
odioſo maledicis eo ſtultus
In feſto nigris: ego ſi riſi quod ineptus
quia nimio luxu viuit quia nimis ſordido.
p.n.
Paſtillos rufilus olet. gorgonius hircum:
inuidus c ali
Liuidus & mordax videor tibi: mentio ſi qua
plata
f
De capitolini furtis iniecta petilli
vt ſequitur

Te coram fuerit: defendas: vt tuus eſt mos
t defendendo dicas
ꝙuiuis eſt familiari
Me capitolinus conuictore ciſus amicoq;
a prima crate.
A puero eſt: cauſaq; mea permulta rogatus
quod non ſit damnatus furti
g
Fecit: & incolumis lætor quod viuit in vrbe.
quod non ſit
b damnatus
Sed tamen admiror. quo pacto iudicium illud
perilius
i
Fugerit hic nigre ſuccus loliginis. hæc eſt
rosrodens famā hois abfuturum
k l detractionis
Erugo mera. quid vicium procul abſore chartis

d VRBANVS liberq; videtur. & cum maledicus iure videri deberet. cōtra vero ſi ego non dicam maledixi. & momordi vt ille ſed ſolum riſi.

e MENTITO ſi qua &c. Senſus eſt. ea que ego dico non vt noceam dico. ſed ex animi libertate. Tu autem vt noceas. nā qui paulo poſt vituperaturus es ātea laudes vt diſſimiles liuorem tuū & maledicentium defendis igit̄ a principio vt que deinde culpas maiorem auctoritatem habeant.

f PETILLI. Hic cum coronam auream de capitolio ſurripuiſſet accuſatus ſe defendit vt ait Acron.

g LETOR quod viuit in vrbe. ideſt quod non ſit damnatus furti qua damnatione in exilium eundum fuiſſet. nā pena capitalis exilium erat.

h SED tamē admiror & c. poſtq; oſtendit ſe amicum inſert crimen cum ſumma aſtutia quod magis noceat.

i NIGRE loliginis. Piſcis ex quo egreditur attramentum qui externe albus eſt. intus autem attramentum cōtinet. nō diſſimilis ſepie octenos habēt pedes caput eſt inter pedes & ventrem. Sic iſte amicum beniuolumq; ſe oſtendit. deinde venenum effundit.

k ERVGO. Nā ita hoc clādeſtino maledicto conſumit̄ fama hominis vt ferrū erugie.

l QVOD vitiū proculcul. Hanc maliciam qua ſolēt perſequi etiam amicos ſuos. amouebo alibris meis atq; animo. Ordo eſt. prius promittere poſſum. ideſt ſi quid eſt quod de me vere promittere poſſim. & hoc vere pollicitor abfuturā eſſe malignitatē. que etiam amicis nocet.

ab ante omnia

Atq; animo prius: vt si qui promittere de me aliquomodo

Possum: aliquid vere: promitto liberius si scripsero hanc libertatem.

Dixero quid: si forte iocosius. hoc mihi iuris

m

Cuj veniã dabis: iſœuit pater optim⁹: hoc me vitia reprehendendo

Vt fugerem: exemplis vitiorum quecq; notando modeſte

Cum me hortaretur. parce frugaliter atq; ijcenus mihi pater acquiſiuiſſet

Viuerem vti contentus eo quod mi ipſe paraſſet palbij qualiter ijmodo

Non me vides albi. vt male viuat filius: vtque p.n. n hereditarem. patrem.

Barus inops: magnum documentũ: ne patriã rej pfundere foedo ab

Perdere quis velit. at turpi meretricis amore p.n. viri illius qui veditus fuit amore meretricum

Cum deterreret. ſectani diſſimilis ſis adulteres

Ne ſequenter mechas. conceſſa cũ venere vti in adulteris pulchra pterboni viri illius

Poſſe deprehendi non bella eſt fama treboni pater aliquis o vt viterur

Aiebat: ſapiens vitata quidque petitu rationes

Sit melius. cauſas reddet tibi. mi ſatis eſt. ſi mihi noſtris

Traditũ ab antiquis morem. ſeruare. tuamq; pedagogi

Dum cuſtodis eges vitam famamq; tueri poſtq;

Incolumem poſſim: ſimul ac duraverit ætas tua z p

Membra animũq; tuũ nabis ſine cortice. ſic me informabar pater pceptis pater

Formabat puerum dictis: & ſiue iubebat aliquid o fili cuius ſuaſu.

Vt facerem quid habes auctorem quo facias hoc eqũbus romanis pponebat

q

Vnum ex iudicibus ſe lectis obijciebat. phibebat

Siue vetabat an hoc inhoneſtum & inutile factu laboret inſania ardeat

Nec ne ſit an dubites. flagret rumore malo cum plures. maiore etiã ſi vt aiunt danai quinquaginta ſunt fi/ lię tot dotes magnã querunt pecuniam. Quantũ eni cuiq; opus eſt. ad id accõmodatur vt ante dixi diuitiarum mo/ dus. Qui igitur nõ filias plu res. ſed innumerabiles cupi/ ditates habet. quę breui tẽpo re maximas copias exhauri poſſint hunc qñ ego appel labo diuitẽ cũ ipſe egere ſeſe tiat. Multi ex te audierunt cũ diceres. neminẽ eſſe diuitẽ. ni ſi qui exercitũ alere poſſet ſu is fructibus. quod p.r. ex tan tis vectigalibus iam pridem vix poteſt cõtingere. Igit hoc propoſito. nũquã eris diues antecq; tibi ex tuis poſſeſſio/ nibus tantũ reficiet. vt eo tue ri ſex legiones. et magna equi tũ ac peditũ auxilia poſſis. ita fateris igitur nõ eſſe te diuitẽ. cui tm deſit. vt expleas id qđ exoptas. Itacq; iſtã pauperta/ tẽ. vel potius egeſtatẽ. ac men dicitatẽ tuã nunquã obſcure tuliſti. Nã vtvis q honeſte rẽ querũt. mercaturis faciendis opis dãdis publicis ſumẽdiſ intelligimus opus eſſe queſi to. ſic q vidit domi tuæ pari/ ter accuſator atq; iudicũ cõ ſociatos greges. q innocẽtes et pecunioſos reos eodẽ te aut ctore corruptelã iudicii mo/ liẽtes. q tuas mercedũ pactio nes in patrociniis ſitercisas pe cuniarũ. in cõcionibus cãdi datoq; dimiſſiones libertoq; ad fenerãdas diripiẽdaſq; p uincias. q expulſiões vicino rũ q latrocinia in agris. q cũ ſeruis cũ liberis cũ clientib⁹ ſo cietates. q poſſeſſiões vacuas q pſcriptiões locupletiũ. q ce des municipiorũ. q illã ſyllã/ ni tpis meſſem recordẽ q te/ ſtamẽta ſubiecta tot. q ſubla tos hoies. q deniq; oia vena lia delectũ. decretũ alienũ ſuã ſnia foꝝ domũ vocẽ ſilentiũ qs hũc nõ putet cõfiteri ſibi q̃ſito opus eſſe. & c.

p NABIS ſine cortice. Me taphora a natatoribus Na/ bis ſine cortice ſine difficulta tẽ. ſic enim diſcunt natare. qui neſciunt adiunctis ad ventrẽ corticibus. prouerbialiter au tem poſuit. Nabis ſine corti/ ce hoc eſt ſine alieno admini culo te reges.

q VNVM ex iudicibus & c. Proprie iudices ex equeſ ſtri ordine intelligit. Nam in/ de eligebantur iudices.

m INSEVIT pater. Pater inquit meus eam mihi diſciplinam dedit. atq; in cõ ſuetudinem eam induxit. vt neq; quid cogitarem mali/ gne neq; dicerem. deinde mi ra vrbanitate dũ oſtẽdit quo modo pater ſuus monere ſo litus eſſet. vt vitia fugeret mul tos probroſis iocis perçunt.

n BARVS inops. Nã cum videas eum cui amplũ patrimonium relictum fuit. ideo inopem eſſe. quoniam omnia bona obligurierat debes illius exemplo moni/ tus parce viuere.

o SAPIENS vitata & c. Sapiens et philoſophus docebit rationes quare alia petenda ſint. vtpote virtutes alia fugienda vt ſũt vitia. E/ go autem poſſum eã docere que tradita ſũt ab antiqs pa/ trib⁹ familias. phat aũt tulli⁹ q ſol⁹ ſapiẽs diues ſit. que eſt iſta in cõmemoranda pecu/ nia tua. tam inſolens oſtenta tio. ſolus ne tu diues. proch dii immortales. Ego ne me audiuiſſe aliq̃d didiciſſe nõ gaudeam. Solus ne tu diues Quid ſi ne diues quidẽ. quid ſi pauper etiam quem eni in/ telligimus diuitẽ. aut hoc ver bum in quo hoie ponimus Opinor in eo cui tanta poſſeſ ſio eſt vt ad liberaliter viuen dũ facile contentus ſit. qui ni/ hil querat nihil apetat nihil optet amplius. Animus enĩ tuus oportet ſe iudicet diuitẽ non hominũ ſeruo neq; poſ ſeſſiones tuæ. & qui nihil de/ eſſe putat. nihil curat ampli⁹ ſaciatus eſt. aut cõtentus etiã pecunia cõcedo diues es. Sin autẽ propter auiditatẽ pecu/ niæ nullũ quæſtum turpem putas cum iſti ordini. ne ho/ neſtus quidẽ poſſit eſſe ſi vl/ lus quottidie fraudas. Quem decipis poſſis paciſceris au/ fers. eripis. ſi ſocios ſpolias. ærariũ expilas. ſi teſtamenta amicorũ expetis. aut ne expe tas quidẽ atq; ipſe ſupponis hęc quidẽ vtrũ abundantis an egentis ſigna ſũt animus hois diues non arca appella ri ſolet. Quãuis illa ſit plena dum te inanẽ videbo diuitẽ non putabo. Et enĩ ex eo quã tum cuique ſatis eſt. mentiũ/ tur homines diuttiarũ mo/ dum. Filiã quis habet pecu/ nia eſt opus. Duas: maiore

intemperatos quemadmodū
r mors vicini
Hic atque ille: auidos vicinum fumus vt ægros
terrefaciat a noxijs cibis
Examinat. mortisq; metu sibi parcere cogit:
similiter vitia
Sic teneros animos aliena obprobria: sæpe
a s
Absterrent vitijs: ex hoc ego sanus ab illis
grauem maculam afferunt tolerabilibus q̄bus
Pernitiem quecunq; ferunt. mediocribus & q̄s
ab illis vitijs mediocribus
Ignoscas vitijs teneor. fortassis & istinc
remouerit t v
Largiter obstulerit longa ętas: liber amicus
r r
Consilium proprium neq;. n. cum lectul⁹ aut me
Porticus excepit. desum mihi. rectius hoc est
bonestius
Hoc faciens viuam melius: sic dulcis amicis
fecit pulchre
aliquis
Occurram. hoc quidam nō belle: nūquid ego illi
p imprudentiam q. d. nequaquam
Imprudens olim faciam simile ego? hæc mecum
e p ocij
Compressis agito labris. vbi quid datur oci
libris meis illudere chartis
3 a
Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
vitio veniam dare
Ex vitijs vnum: cui si concedere nolis
magna multitudo
Multa poetarum veniat manus: auxiliumq;
Sit mihi nam multo plures sumus: ac veluti te
cogebant multos in sacra concedere
b
Iudei cogemus in hanc concedere turbam.

☞r AVIDOS vicinū funus vt ęgros. Bene cōparauit infirmā ętatem ęgris dicēdo auidos & intemperantes Itē aliter auidos et egros dupliciter possumus intelligere Nam de auaro vtrumq; recte dicitur & de ęgrotante et lāguido. Si auarum accipis sibi parcere persequitur. idest largus viuere. admonet. quia auarus est morti vicin⁹. quē admodum inquit egrotātes vicinū funus absterreret a cibi auiditate. ita sępe animos teneros a viciis infamia reuocat aliena.

☞s EX hoc ego sanus ab illis. Ex persona sua dat optimū preceptū quo paulatim a maioribus vitiis possum⁹ abstinere. nā mediocria sunt condonanda presertim cum processu ętatis paulatim minuantur. minuet etiam:

t LIBER. idest frequens lectio philpsophorum. Et hic quoq; ostendit esse insudandum philosophię nō vt illā solū discas s3 vt vitā emēdes.

v AMICVS. Nam officiū veri amici est amicum corrigere & qui corripitur patienter audiat. & audita exequet

x CONSILIVM propriū Nam cum prudentiores vsu & experientia efficiamur ea prudentia bona a malis se leget vt illa sequatur hęc vitet.

y NEq; enim cū lectulus & c. Ostendit nullū tempus omittendum. qui semper cogitemus & que agenda sint & que fugienda nā siue ociabimur in porticibus. siue in lecto requiescemus. nunquā a cogitando cessabimus.

z ILLVDO. describo. ludere enim dicuntur poete. cū res minores scribunt. Virgil. Ludere que vellē calamo permisit agresti. In rebus autem maioribus raro ludere dicūtur. Canere vero de vtrisq;. Vir. Carmina qui lusi pastorum audaxq; iuuenta. Tityre te patule ceci in sub tegmine fagi.

a HOC est mediocribus. Artificiose dictum. scripserat enī i superiorib⁹. se maximis vitiis carere mediocribus nō carere. Nunc hoc quod vitium non est in mediocribus vitiis enumerat. vt cū modeste de se loquatur a culpa tamen se absoluat.

b IVDEI. Nā vt iudei qui sub imperio octauiani plurimi romę erant cogebāt multos in sua sacra concedere. sic turba poetarum coget & te. & reliquos qui nolunt reprehendi. vt mihi concedas. q. iuuat quod quamuis ipse taceat. non propterea effugiet taxationes.

Argumentum in satyram qnintam

c Vm in precedenti satyra de nimis acri reprehensione causatus fuerit. Ideo in hac sequenti satyra stilum carminis mutat. siquidem iocose narrans qualiter roma brundusium iuerit. & quid sibi & socijs contigerit. & in fine quedam turpia de se narrat. vt sic ostendat se non ex malignitate reprehendere sceleratos homines: cum ipse sibimet non parcat.

Virgilius Moecenas Blotius Farius

☞d EGRESSVM roma Non discedit ab ingenio poeta sed suauitate multa multisq; salibus inspersa oratione acerrimos reprehensionis stimulos contegit vt illis auditorem alliciat. & illa queet his illaqueatos salubri reprehensione emendet. argumentum autem a profectione me cœnatis assumit. Hunc enim ad. M antonium reconciliãdum missum. Virgil. Horatiusq; ac nonnulli alii ex doctoribus brundusium vsq; profecti sunt. In hac igit̃ profectione multos reprehendit.

e ARICIA. ciuitasque abest ab vrbe decem milia passuum.

f HOC iter ignaui diuisimus. idest ab vrbe vsq; ad forũ appii biduo venimus cum argutiores vno die solebant venire.

Satyra quinta

ampla horatium ciuitas illa

d e

e Gressum magna me cæpit aritia roma

erat mihi p.n.

Hospicio modico: rethor comes heliodorus

excepit me

p appij

Græcorum lingue doctissimus. inde forum appi

plenum sed fraudulentis

Differtum nautis cauponib⁹ atq; malignis ☜

f segnes in duas mansiones

Hoc iter ignaui diuisimus altius at nos

vnius diei via pigris

Præcinctus vnum: minus est grauis appia tardis

in via appia

g

Hic ego propter aq̃: q d'erat deterrima ventri ☜

pcenantes

Indico bellum: cęnantis aut animo equo

Expectans comites: iam nox inducere terris

dispargere sydera

Vmbras: & celo diffundere signa parabat

.i. serui seruis

h

Tum pueri nautis: pueris conuitia nautæ

ingerebant verba seruorum verba naute

i .i. applica .i. infers

Ingerere. huc appelle: trecentos inseris: o ohe

loq̃tur poeta p naulo

Iam satis est: dum æs exigitur. dum mula ligatur

maior pars noctis absumpta est

Tota abit hora: mali culices, ranceq; palustres

nobis cantando laudat

k

Auertunt somnos. absentem cantat amicam

g HIC ego propter aquam Hodie in foro appii viatores propter aquam que ibi te terrima est manere vitant.

h TVM pueri &c. Nam cum eo in loco sint res nauigiis imponende inter seruos qui ingerũt & nautas qui recipiunt exoriuntur conuitia.

i HVC appelle trecentos inseris. Verba sunt naute irascẽtis cum plures naui imponãtur quam pepigerat. idest pactus erat.

☞k ABSENTEM cantat amicã. Sic enim leues ac vulgares homines noctis solatia vigiliarũ querere solent cantica amatoria cantantes.

vehementer potus
vil vino
Multa prolutus vappa nauta. atq; viator
s. cantat
Certatim, tandem fessus dormire viator
dimisse .i. ad pascendum
Incipit ac missæ pastum retinacula mule
ad saxum
m alligat n
Nauta piger saxo religat: stertitq; supinus
nauim
Iamq; dies aderat nil tum procedere lintrem
iracundus
o
Sentimus donec cerebrosus prosilit vnus
ex salice
Ac mulæ nauteq; caput lumbosq; saligno
verberat tandem e naui
p q r
Fusce dolat: quarta vix demum exponimur hora.
abluimus aqua
Ora manusq; tua lauimus feronia limpha
s. passuũ illic procedimus
s t
Milia tum pransi tria repsimus atq; subimus
nõ qd saxa fuerũt candida
sed calci coquende aptissima
oppidum illud
Impositum saxis late candentibus auxur
ad oppidum auxur
v
Huc venturus erat mœcenas optimus atq;
alter ab antonio scz ad reconciliandũ au
p.n. alter ab augusti gustũ ꝛ antonium
Coceius. missi magnis de rebus vterq;
ad concordiam reducere.
x
Legati aduersus soliti componere amicos
in eo loco vnguenta oculorum
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
illinebam
Illiniere interea mecœnas aduenit: atq;
p.n. homo sine vitio
r
Coceius capitoq; simul fonteius ad vnguem
ꝑ antonij
Factus homo antoni non vt magis alter amicus
oppidum existente
z
Fundos aufidio lusco prætore libenter
derelinquimus qd officiũ inter cetera infimo ge
stulti de neri hominum mandabatur
Linquimus insani ridentes premia scribæ
q̃ regum ethruscorum vestis fuit
a
Pretextam & latum clauum prumæq; batillum
formijs quiescemus
b
Im mamurrarum lassi deinde vrbe manemus
p.n. hospicium coquinam
c
Murena prebente domum capitone culinam:
d
Postera lux oritur multo gratissima namq;

l AC misse pastũ & c. Ordo. ac misse pastum mule retinacula nauta saxo religat.

m NAVAT piger. Nam & ipse cũ eos quos vehit dormire sentit. dormire parat quamuis pollicitus sit accepto precio tota illos nocte vehere.

n STERTIT. Oblitus fidei & officii sui.

o CEREBROSVS. nam modestiores non quid nauta meretur. sed quid se dignũ esset facerent. Cerebrosus autem dicitur a cerebro qui totus suo consilio heret. & obstinatus a nemine persuadet & iracundie obtemperans sine ratione fertur.

p FVSTE saligno. Nam circa paludes salices abũdãt.

q DOLAT. Proprie dolare est lignum dolaco equare

r QVARTA vix demũ. Terracinã se quarta hora tandem peruectũ esse dicit. hodie autem paulum citra Terracinam fons feronie est.

s MILIA tum pransi & c. Quia illis tẽporibus adhuc terracinẽsis vrbs in altissimo mõte erat inde postea in equiorem locum posita est. vt nõ solũ adhuc sint vestigia edificiorum in monte. sed & murorum.

t REPSIMVS. Repere serpentum est. sed voluit ostendere difficultatem. in ascendendo montem. in quo auxur que & terracina dicitur colebatur.

v HVC venturus erat mecœnas. dissentione orta inter Augustum. antoniũq; Coceius nerua auus ei⁹ qui postea romę imperauit. petit a Cęsare. vt aliquẽ cum de summa rerum tractaret. mitteret terracinam. & primũ mecœnas mox & agrippa agressi sunt. hicq; pepigerunt fidem confirmatissimã et in vna castra cõferei signa vtriusq; exercitus iusserunt. hoc Titus liuius li. cxvii.

x AMICOS aduersos At qui cõtrarium epitheton est amicorũ sed intellige soliti componere. idest ad cõcordiã reducere eos qui ex amicis aduersi facti erant.

y AD vnguem factus i. perfectus. Translatio a victuris lapidum. cum ita exacte sunt vt vnguẽ non admittãt

z FVNDOS aufidio lusco & c. Strabo ait sinu caietano contiguum esse cecubũ Cui adiacet vrbs fundi in via appia. tota hęc ora precipua vina gerit. hinc Cecubũ fundanum. fetinum. falernũ. & albanum. Notat autẽ in hoc loco insolentiam ignobilis pretoris hic enim de scriba senator factus fundanam pręturam acceperat. quẽ sibi risui fuisse ait quod magnipẽderet indutum se esse lato clauo ac pretexta. & de balneis publicis prunas sibi domũ a mediastinis afferri.

a BATILLVM. vasculũ in quo carbones incẽsi essent quibus ferrum ad inurẽdas notas reis candebat.

b IN mamurrarũ. Senatoria familia romę erant mamurrę. sed formis oriunda. & magnam partem vrbis possidebant.

c CVLINAM. cibariã est autem culina vbi epulę coquuntur dicta sic quia ibi lares colerentur.

d MVLTO gratissima. Optimus poeta demonstrat quam diligẽter colenda sit et quantum in vita iocunditate idem capiamus.

e CANDIDIORES. Innocẽtiores ergo poterat inter illos intercedere amicitia. que cũ virtus sit. inter malos esse non potest.

f NIL ego contulerim Sensus est Quã diu sana mẽte sũ inquit nihil putabo cõparabile esse iucundo amico

g PROXIMA campano Significat autem iuxta pontem campanum qui est citra xvi. miliarium a capua in villa se mansisse.

h PAROCHI. Genus officii qui solent peregrinis salem & ligna prebere & significat publicum cursum. hic parochię ecclesie dicunt. que suis parochianis victum celestem exhibent.

i HINC muli capuę. Commodum inter hinc capuam vsq; ostendit quando quidẽ & muliones vno die cõmode illud carpant.

k CLITELLA. Sarcina siue sella vel instrumenta quibus quadrupedes sternũtur. vel lignei vncini quibus onera imponuntur.

l LIPPIS. Propter se dixit.

m CRVDIS. Male cibaria stomachus de coquentibus propter Virgiliũ qui morbo laborabat.

n HINC nos cocei. Ostendit libertatem hominis.

o CAVDI. Caudium ciuitas est sannii Lucanus. Vltra caudinas superauit vulnera furcas.

p MVSA velim memores &c. Quidam reprehendunt horatiũ quod derixa dicturus petiuit auxilium stulte nã oratorie hoc fecit. quando autẽ de leui re dicturi sumus. attentum debemus facere auditorem. propter leuitatem rei. vel quia descripturus naturam sua non debet pretermittere quodq; iucunde videbat sine ludo narraret

q OSCI. Campani. quia oscia campania dicta est. aut ironicos cuiusdam osci ignobilis. vnde oscenii figurate. vt in odis. cressa genus pholoe. & est figurata locutio.

r SARMENTI. De quo Iuue. meminit. Que nec sarmentus iniquas cęsaris ad mẽsas. nec vilis galba tulisset

s PRIOR sarmentus. Decorum seruat poeta. nam decuit ab hoc iurgium oriri in quo nullus esset pudor.

t QVID faceres. q.d. maiora minareris ni tua frons foret execto cornu. Appellat cornu extremitatem frontis. & exectum propter cicatricẽ que inerat. Acron ait oscos qui in campania sunt. habere in fronte ex ipsa natura veluti cicatrices. quid ergo faceres integer cum sic mutilus. i. mutilatus minitaris.

v MVTILVS. Sũt qui velint mutilos eos esse a quib⁹ ferro vel alia vi aliquod mẽbrorum exectũ sit. Inde mutilare. Mãcos autem quibus membrum vitio naturę desit. Iuue. Ex eo tanquam mancus & extincte corpus non vtile dextre. Debilem vero eũ nuncupant. cui membrũ vel vulnere vel morbo inutile factum sit.

x SETOSAM. & propter hoc illum equo cõparauerat

y CAMPANVM in morbum. aut oris fœtidatẽ aut arrogantiam. dicunt enĩ campani fœdi esse arrogantes. aut vero campanũ morbum dixit. quia cãpani morbum dicacitatis patiuntur.

illi tres viri doctissimi circa oppidum illud
p.n. p.n. p.n.
Plocius & varius sinuesse virgiliusq;
nobis homines pulchriores
e
Occurrunt anime quales neq; candidiores
quibus amicio
Terra tulit neq; quis me sit deuinctior alter
inter nos dum cõuenitremus
O qui complexus & gaudia quanta fuerunt
f
Nil ego contulerim iocundo sanus amico.
est loco illi campanie hospicium
g
Proxima campano ponti: quæ villula tectum
h
Prebuit: & parochi que debent ligna salemq;.
deinde in oppido illo
i k sarcinas.
Hinc muli capuæ clitellas tempore ponunt.
vadit
Lusum it mœcenas dormitum ego virgiliusq;
quia cum fluentes oculos habentibus no potentibus digerere
l m
Namq; pila lippis inimicũ & ludere crudis
viri illius
n
Hinc nos cocei recipit plenissima villa
excellit
o p caudij
Quę superest caudi cauponas nunc mihi paucis
p.n. contentoem p.n.
Sarmenti scurræ pugnam messiq; cicirrhi
recites genere s. fuerit
p
Musa velim memores: & quo patre natus vterq;
inter se q
Contulerit lites messi clarum genus osci
ergo erat adhuc seruus
r
Sarmenti domina extat ab his maioribus orti:
runt incepit
s
Ad pugnam venere: prior sarmentus: equite
indomiti nos
Esse fieri similem dico ridemus & ipse
respondit intelligo verba sarmenti.
Messius accipio caput & mouet: o tua cornu
esset
adempto t
Ni foret execto frons inquit quid faceres cum
i. mutilatus messio vulnus
v verba poete
Sic mutilus miniteris? at illi fœda cicatrix
pilosam i. sinistre partis facici
x
Setosam leui frontem turpauerat oris
y s. sarmentus
Campanum in morbũ in faciem permulta iocat⁹

saltando repzesentaret

Pastorem saltaret vti cyclopa rogabat
z dicebat quibus vrebantur in
persona tragedijs recitandis
Nisi illi larua aut tragicis opus esse cothurnis
respondit turgia an
messius t
Multa cicirrhus ad hæc donasset: iam ne catenam
sarmentus
a
Ex voto laribus querebat scriba quod esset

Deterius nihilo domine ius esse rogabat
a domina
b f. sarmento
Denicq; cur nunc̄q; fugisset: cui satis vna
.i. cum paruo contentus sis
nō erat tibi timenda fames
Farris libra foret: gracili sit tanque pusillo:

Orosus iocunde cœnam produximus illam
domus
c d hospitis
Tendim⁹ hic recta beneuentū: tibi sedul⁹ hospes
e
Pœna macros arsit dum turdos versat in igne
errabunda coquinam
e
Nam vaga per veterem delapsa est flāma culinā
.i. a vulcano attingere
f
Vulcano summū properabat lambere tectum
hospites
Conuiuas auidos cœnam seruosq; timentes
tunc f. flammā conari
Tum rape re atq; oīs restinguere velle videres
deinde
g cognitos
Incipit ex illo montes apulia notos:
montes exiccat ventus ille
gnitosus
b
Ostentare mihi: quos torret arabolus: & quos
transissemus illius oppidi
i
Nunc̄q; erepsemus: nisi nos vicina triuici
ob effectu
Villa recepisset: lachrimoso non sine fumo
li fornace

Vdos cum follis ramos vrente camino.
in tali villa
l
Hic ergo mendacem stultissimus vsq; puellam
obscena sunt
Ad mediam noctē expecto: somnus tamē auferr

Intentum veneri: tum immundo somnia visu
m
Nocturnam vestem maculat ventremq; supinū.

z DONASSET iam cathenam. Vrbanissime hec dicta sunt in eū seruilibus esset natalibus. Translatione sumpta a generosis pueris qui bullam auream egressi puritię annos apud lares solent suspendere.

a SCRIBA quod esset &c. Sensus est. quod quāuis esset scriba. non propterea ius domine esse deterius.

b DENIcq; cur nunquam fugisset. Maxima enim infamia erat seruo quod fugitiu⁹ diceretur. hoc igitur animi vitium est. illud corporis quod pusillus sit.

c ENEVENTVM. Olim maleuctū dictū in samio est

d SEDVLVS hospes. diligens officiosus.

☞ e PENE macros. Ordo pene arsit macros turdos.

e DELAPSA est flama. ideest sparso igni errāte flamma per coquinam.

f LAMBERE. attingere. vt lambere flammas comas & circum tempora pascit.

g INCIPIT ex illo montes notos. Quoniam in apulia ortus est poeta. vel notos. charos. Virgil⁹. Hic inter flumina nota.

h ARABVLVS torret. i. incendit. Quia nimio calore flans ventus illam regionem exiccat. vnde & pestifer dicit esse & grauis a tabulis nomen venti.

i TRIVICI. oppidi in finē campanię quo vehicula iuncta accedere nequeunt. ergo horatius ad villam diuertit.

k VDOS. Humidos. irrides. i. accepit nos cū summo fumo quia ibi vrebant rami.

l HIC ergo. Hic in fine satyre quedā turpia de se narrat vt sic ostendat. se non ex malignitate reprehendere sceleratos homines. cū ipse sibimet non parcat. Ea ratione etiam de se narrat vt extirpare possit omis secordia animi. que vt in plurimū. puenit ex astucia mulierū. que sensere acutius quis incendende moduſ quando pectoris delicie quādo cruris paululū ostendendum sit. qua loculi parte prospiciende sint. qua lubrica gesticulatione trahendi. quis tacię deceat risus. & quod optime nouerunt dū tempus est id nolle cp velint ostēdere sed quid earum artes nescius explicare conor an celi sydera vel maris harenas dinumeres hec tamen palam omnia que sunt. in conclaui mellita verba que blandicie que lasciuie que si oportuerint lachrime que illis plurimū obsequiose sūt honestius tacuisse arbitror cp narrasse. his igitur tot & talibus seu ab eorū plurimis sepissime capiūtur spectatores egregii quibus plus cure oblectatio voluptatis est quam virtutis labor. Qui dum aduertentes quas ipsi fecimus cathenas cōtringere nequeamus in exiciū sepissime ruimus.

☞ EXPECTO. Omnes autem cupiditates ardorem habent. Sed nulla magis animū egrotum inflammat cp cupiditas rei amate potiende at hec ipsa augetur cum spes prouenit ex amice promissis. Sic infra in li. epi. Vt nox longa quibus mentitur amica.

m QVATTVOR hinc rapimur. i. celeriter assumimus.

n MANSVRI oppidulo quod versu dicere nō est. Eq tutium dicebatur oppidum & non poterat in versu suo ponere huiusmodi nomē. ac per hoc signis vtitur.

o SED panis longe pulcherrimus &c. Adeo dicit hic bonū panem fieri. vt qui callidi. i. periti sint illius inde sibi ferant.

p AQVE non ditior vrna Quia in equotutio aquę est inopia. & similiter apud canusium oppidum apulię lapidosus est panis. hac de causa equotutio emitur panis similiter & vbi aqua deest. vt in equotutio.

q A FORTI diomede cōditus. Sic enim ab homero inducitur Diomedes. Arpi enim et canusini propinqua oppida et a diomede cōdita.

r RVBOS. Oppidum est. Hinc Vir. Nunc facilis rubea texatur fiscina virga:

s AARI mœnia. Barum. Egnatia et ruida pediculorū oppida sunt et in calabria pediculi populi. Sed & pediculos ailia capitis dicimus et peciolos quibus poma pendēt.

deinde vehiculis illis

m Quatuor hinc rapimur viginti et milia rhædis

nomen oppidi congruit hexametro

n Mansuri oppidulo: quod versu dicere non est

indicijs edicere nomen illius oppidi .i. venditur

Signis perfacile est: venit vilissima rerum

in tali oppido

o Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus vltra

prouidus

Callidus vt soleat humeris portare viator

durus

p Nam canusi lapidosus aquæ non ditior vrna:

q Quis locus a forti diomede est conditus olim

Flentibus hic varijs discedit mæstus amicis

ad oppidum illud

r fatigati

Inde rubos fessi peruenimus: vtpote longum

Carpentes iter & factum corruptius imbri

Postera tempestas melior via prior: adusq;

illius oppidi oppidū illud nam in eo est penuria aquarum

s Bari mœnia piscosi de hinc egnatia lymphis

edificata

t Iratis extructa dedit risusq; iocosq;

ab hominibus adhibita inflammari

v Dum flamma sine thura liquescere lumine sacro

celesti.

egnatia ita esse circumcisus carens p̄putio.

x Persuadere cupit. credat iudeus appella

credam exscola epicureorū.

z Non ego: namq; deos didici securum agere æuū

vitam

insoliti hoc miraculum nature

a Nec si quid miri faciat natura: deos id

seueros

Tristes exalto cœli dimittere tectō

vsq;

Brundusium longe finis chartæq; vieq;.

t IRATIS lymphis. Nam insalubres sunt ibi aquę.

v DVM flāma. &c. Anastrophe est. idest sine flāma.

x PERSVADERE. Ridet illorum religionē. qui putabant diiussu thura quę in limine templi ponerentur sine flamma liquescere. Et tanquā epicurus negat deos aut precibus moueri aut ita ex aliqua impietate irritari.

y APPELLA. circumcisus. q sine pelle sit. qui cutis ē preputio incidatur. dicuntur etiam recutiti iudei.

z NAMq; deos didici Mordet iudeorum superstitionem & vt epicurus ꝓfertam sententiam scilicet deos non curare mortalia. &c.

z NEC si quid miri. Dicit miracula quedam a natura fieri. sed nō a diis. cum dii vt placet epicureo. propterea beati sint. quoniam nihil curantes ocio summo fruant.

CHARTE. i. sermonis.

Argumentum in sextam Satyram

i N hac satyra sexta poeta elegantissimus reprehendit eos: q nobiles improbos laudāt: ⁊ honoribus dignos iudicant. Ignobiles vero reprobāt: & honoribus ac premijs priuant. Alloquitur vatū presidiū Mecenatē qui talibus nō cōsentit: qui extollat ignobiles probos: improbos nobiles deprimebat. Exemplum a seipso sumit poeta. Hoc dicit.

Satyra sexta.

quãq; lydorũ illius regionis.

a

n On qa mœcenas lydorũ qcquid ethruscos

inhabitauit nobilior

Incoluit fines nemo generosior est te:

Nec quid auus tibi maternus fuit atq; paternus

s.aui exercitibus .i.imperio pfuerint

Olim qui magnis legionibus imperitarint.

nobiles spernis

Vt plerique solent naso supendis adunco

.i.ignobiles

Ignotos. vt me libertino patre natum:

interesse

Cum referre negas: qualis sit quisq; parente

.i.bonis moribus imbutus

s.sit b

Natus: dum ingenuus persuades hoc tibi vere

imperium p tullij ppter ignobilitatem

s.ante regis.

Ante potestatem tulli atq; ignobile regnum

sine claritate vel nobilitate maiorũ

Multos sæpe viros nullis maioribus ortos

virtuosos dignitatibus

Et vixisse probos amplis & honoribus auctos

econtrario p valerij illius nobilis

c a quo

Contra læuinum valeri genus vnde superbus

rex ille vltimus romanorũ

.i.e d

Tarquinius regno pulsus fuit vnius assis

.i.nunq; valuisse .i.iudicante

e

Non vnquam precio pluris licuisse notante.

iudice populus

tu mecenas

Iudice quo nosti populo: qui stultus honores

☞ a NON quia mecœnas. Mecœnatem alloquit̃ cando rem animi eius cõmemorãs qui generosos atq; humiles absq; discrimine accipiat. Sẽsus hic est. Non te inquit extollit nobilitas gentis & sanguinis. vt despicias eos. qui ex infimis nati sũt. sciẽs quod non genus sed virtus in homine querenda. Nõ quia habes ethruscos fines quos incoluit quicquid lydorũ fuit. nec eo quia nemo est generosior. idest neq; quia nobilis es. ideo derides ignobiles & libertinos. nec ideo qd̃ iperauit pater tuus et auus irrides ignotos pauperes vel ignobiles. nec ignoti tibi fastidia afferunt. quod vulgo sannam dicũt. Ordo autem est. o mecœnas tu nõ suspẽdis naso adũco. idest non ponderas & liberas eum quodam stomacho vt ceteri nobiles solent

☞ b PERSVADES hoc tibi vere. Recte inquit tibi psuades o mecenas quod ante imperiũ tulli. qui vnus ex septẽ regibus seruili tamen genere fuit alii multi ignobiles. sed viri boni & vite optime. Sensus hic est. recte hoc sentis quia non nobilitatem magnipendis. sed virtutẽ. ante potestatem Sensus. non solum tullũ. sed alios multos ex ignobili genere claros fuisse. fuit autẽ tullus tarquinus lucumonis seru⁹ de quo vir. Otia qui rumpet patrię resi desq; mouebit tullus in arma viros.

☞ c CONTRA leuinũ valeri & c. Econtrario. vt ille ignobilis optime regnauit. Sic in genere valeriorũ. quorũ opera tyranni exacti sunt. multi fuerunt nullius precii.

d FVIT vnius assis. Hic P. valerius adeo fœdis ac proiectis in omnem turpitudinẽ moribus vixit. vt nõ potuerit puehi vltra questorum dignitatem. Ergo sensus est. quamuis populus assueuerit honores dare indignis dũ titulis atq; imaginibus mouet̃ tamen ille vilis apud eundem populũ notatusq; ab eo est. quamuis etiam populus indignis etiã honores tribueret

e LICVISSE. a licitatione idest valuisse extimasse. quoniam omne quod licet valet.

inepris oppinione imprudens.

Sæpe dat indignis & fame seruit ineptus

admiratur simulacris maiorum

claris nōibus f

Qui stupet in titulis & imaginib⁹. quod oportet

Nos facere auulgo longe lateq; remotos

vt nobili homini dignitatem

g

Namq; esto: populus vt leuino malet honorem

ignobili committere .i. remoueret me

h a senatu

Quam decio mandare nouo censorq; moueret

p.n. .i. libero ex vtroq; parente

Appius ingeuuo si non essem patre natus

remoueret me

i

Vel merito: quoniam ꝓpria non pelle qui essem

k laus popularis.

Sed fulgente trahit constrictos gloria curru

ignobiles ad quid

cur

l

Non minus ignotos generosis quo tibi tulli

resumere senatoriam vestem

m

Summere depositum clauum fierique tribunū

Inuidia accreuit? priuato que: minor esset

demens

n

Nam tu quisq; insanus nigris medium

ii. calciamentis induit

Pellibus & latum demisit pectore clauum

a populo scz nouus senator

o

Audit continuo: quis homo hic? aut q̄ patre nat⁹

aliquis virio vir ille

p p.n. q

Vt si qui ægrotet. quo morbo barrus haberi

pulcher ꝑ quamcunq; viam

Vt cupiat formosus: eat quacunque puellis

scz de eo

Inijciat curam querendi singula. quali:

forma

tibia

Sit facie. sura. quali pede. dente capillo:

similiter

r

Sic qui promittit ciues: vrbem tibi cure:

futurum esse templa

Imperium fore & italiam & delubra deorum

ignobili num sit

Quo patre sit nat⁹: num ignota matre inhonest⁹

homines ille

Omnes mortales curare & querere cogit

illorum ignobilium

an

Tu ne syridame aut dionysi filius audes

capitolino p.n.

r v

Deijcere saxo ciues aut tradere camo.

f QVID oportet nos facere. & c. Nos qui sumus sapiētiores populo. si populus recte iudicat qui frequenter errat. non debemus honorem merētibus magis quam nobilibus.

g NAMq; esto. Hoc. q. precedente subiectione dicit. q. aliquis dicat magis debuit honorē accipere leuinus homo quam nescio quis nescio quis ignotus. Cui ita respondet concedo quod magis debuit populus mandare honorem leuino nobili quamuis ignauo quā decio ignobili quamuis forti. quare aūt hoc cōcedo. quia debet vnusquisq; cōtētus esse ordie suo

h CENSORq; moueret appius. hic est appius q libertinos ī vrbe tribunos redegit

i QVONIAM ꝓpria non pelle & c. Ab apollogo Esopi tractū. in quo asinus leonis pellem sibi sumit. Nā nō quiescere pellibus suis dicimus eos qui humiliore loco. nati maiora desiderant.

k SED fulgente & c. Nam homines ignobiles vt nobiles gloria honorū trahunt.

l QVO tibi tulli. Sēsus quid necesse est ad ipsos honores affectare. quāuis omnes cupiāt. Iste tullus vir pretorius sed obscuro loco natus pompeianas partes secutus fuerat. & inde a cesare oī dignitate spoliatus. verum mortuo cesare in pristinum statum rediit. Ergo inuidia accreuit sumere. i. ex eo quod sumpsisti.

m DEPOSITVM. iubēte cesare que inuidia fuisset tibi minor si priuatus vixisses

n NIGRIS pellibus apud antiquos non nisi nobiles nigris calceis vtebant illis que lunam inscribebant Martialis lunata nusquam pellis & nusquam toga. Iuue. Et generosos appositam lunam nigre subtexit alute.

o AVDIT cōtinuo. a populo aut inquirentiū est. aut obprobantium hic sermo.

p VT si quis egrotet. Egrotare morbo dicūtur hi qui habent aliquam cupiditatē. quia ois cupiditas egretudo est. quēadmodū inquit q voluerit videri formosus iniecit puellis curā interrogādi quali facie iuuenis sit. quali dente. quali capillo. Sic qui et ignobiles cum sint querūt magistratus in quibus sit potestas capiundi suppliciū de ciuibus cogūt omnes inquirere suum obscurum genus.

q BARRVS. Vilissime libidinis fuit. adeo vt emiliam virginem veste incessasse dictus sit.

r SIC qui promittit. ordo est. Nam si quis promittit ciues & vrbē esse sibi cure cogit omnes mortales de se curare. & eius natalibus sicut insani habitu nouo & qui vult videri pulcher.

s TV ne syridame & c. Sensus. tu qui libertinis es parentibus audes tribunatum administrare ignobilium quorundam de syria damnato nomine ignobilis quasi vn⁹ de populo verba ad eum facit. qui cupit ex genere humili ad honores & imperium. venire.

t DEIICERE saxo. Nam damnati e saxo capitolino deiiciebantur.

v CAMO. Cadmus fuit carnifex note crudelitatis.

q̄ parco fuit ⁊ vocis merito .i. in dignitate ip̄m p̄cedo
parrimonium acquisiuit ⁊
At nouius collega gradu post me sedet vno
nouius respondet horatius.
3
Nāq; est ille: pater quid erat meus hoc tibi paulus
q̄ fuerūt optimi aduocati currus ferentia ornatū funerum
a nouius
Et massala videris, at hic si plaustra ducenta
q̄ adhibeanť funeribus aduerbium est
in
Concurrantq; foro tria funera, magna sonabit
superet clamore
Cornua quid vincatq; tubas, saltē tenet hoc nos
horatium
Nunc ad me redeo libertino patre natum
b
Quem rodunt omnes libertino patre natum
cōtua familiaris.
Nunc quia sim tibi mecœnas conuictor at olim
obediret militum
Quod mihi pareret legio romana tribuno
tribunarus
amicitie
Dissimile hoc illi est, quis non vt forsan honorem
q̄a honor fortune bonū est q̄ inuidia
meretur cū cosualiter indignis conferrur.
Iure mihi inuideat quiuis, ita te quoq; amicum
diligentem amicitia tua
c
Præsertim cautum dignos assumere praua
fortunatum
Ambitione procul, felicem dicere non hoc
sc̄z mecenarem
Me possum casu, quod te sortitus amicum
q.d. neq; casu aliquo nec beneficio fortune
factus sum tibi amicus sed beneficio meo
Nulla &. n. mihi te sors obtulit optimus olim
virgilium cōmendando me tibi.
Virgilius: post hunc varus dixere quid essem
postq; d sum
Vt veni coram singultim pauca locutus
q̄a qui pudorem habet non multum loquitur ⁊ infans
Infans namq; pudor prohibebat plura profari
nobili
e esse
Non ego me claro natum patre, non ego me circū
appulo equo
Me saturicino vectari rura caballo,
dicendo veritatem
Sed quid cram narro respondes, vt tuus est mos
a te
f
Pauca abeo. & reuocas nono post mense, iubesq;
existimo
Esse in amicorū numero. magnū hoc ego duco
a distinguis
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum

magna penuria. & iudicare difficile est sane nisi expertū. Experiendū autem est in ipsa amicitia ira præcurrit amicitia iudicium. tollitq; experiēdi potestatem. Est igitur prudētis sustinere. vt cursum sic impetū benuolentie quo vtamur. quasi aquis tempestatis. sic amicitiis aliqua parte periclitatis moribus amicorum. Quidam sepe in parua pecunia perspiciuntur q̄ sint leues. Quidā autē quos parua mouere nō potuit cognoscunt in magna. Si vero erūt aliqui repti qui pecuniā preferre amicitie sordidū existiment. vbi eos inueniemus. qui honores magistratus. imperia. potestates. opes amicitie non anteponant. vt cū ex altera parte ꝓposita hec sint. ex altera vis amicitie. non multo illa malint. Imbecilla enim humana natura est ad contēnendam potentiā. quā etiam si neglecta amicitia cōsecuti sunt, excusatum iri arbitrantur. quia non sine magna causa sit neglecta amicitia. Itaq; vere amicitie difficillime reperiūt in his qui in honoribus. reque p. versant.

x AT nouius collega. quasi respondentis verba sunt.

y VNO gradu. Nam ego sum natus ex patre libertino At ille libertinus est.

z HOC tibi. Hac ratione. Rursum interrogātis est modo, hoc tibi paulus et messala optimi fuerunt illius temporis aduocati, et nouꝰ quāuis garrulus vocis tamē gratia pene exercitus agere videbatur. aliis placet nouiū preconem fuisse.

a AT hic si plaustra. Nūc Nouium dicit garrulum & vulgarem esse in causis agendis. per quod gloria studiorum efficeret vt equo animo sustineatur quod dissimulata humilitate natalium paulo exercitus agatur.

b NVNC quia sim cōuictor. Sententia est. Si inuident mihi tribunatū iure possunt inuidere. quia hoc munus fortune fuit. que sepe indignos subleuat. Si vero inuident te amicum mihi. hoc non iure quia non fortuitu sum factus tibi amicus sed electione tua que prudentia non caret. Et ita hoc amicitie initiū describit. vt et se mecœnati oblatū ab hominibus bonis & prudentibus ostendat. sa Virgilio & Varrone. Et a se non orationis facundia cōmendauit que mecœnatem decipere potuisset. cū ipse pudore impeditus interruptim & pueriliter locutus sit. que res animū probū & ingenuum demonstrat.

c PRESERTIM cautum. Cum sis cautus ad amicos eligēdos. dignos amicos qui longe sunt a praua ambitione. Sic etiā Tullius. Sunt igit firmi & stabiles & constantes eligendi cuius generis est

d SINGVLTIM pauca locutus. & c. Cū interuallo interruptis verbis impediēte verecundia. Natura enim nobis est. vt ad sublimioris dignitatis viros cū adhucignoti accedimus verecūdia nos elingues faciat.

e NON ego circum &c. Ordo. Nō ego narro me circum rura vectari caballo saturiano. Saturiani fundi sūt in apulia fertiles et equorum nobilium genitores.

f REVOCAS nono post mense. Plerique grauis iudicii viri ideo nō temere i amicitiā recipiunt. ne facile dimittant. ostendit ergo mecœnatē per nouem mēses de se iudicasse ac sic in amicitiam recepisse.

g AT qui si vitiis. Verecũde confitetur esse nõnulla vitia. veruntamen mediocria. et videtur hoc verum esse. vt nemo non aliquo vitio sit cõstitutus. Sed iamdudum bene est si vitium illud paruũ et cui ignosci possit. hiberbatõ tale est. at qui si vitiis careo et probate sum vitę his bonis pater causa est.

h VELVT si & c. Cõparat vitam suam formoso vultui asperso neuis.

i SI neq; auaritiam. Ordo Si neq; auaritiam in me reprehendis neq; tabernas & amicis meis carus sũ insons sum & innocens vt me collaudem.

k AC mala lustra. Lustra non ferarum cubilia tantũ. sed & lupanaria dicuntur. lupanaria autem mala perpetuo epitheto dixit. nec enim sunt bona vt ad discretionẽ eorum dixerit mala. Sic dicit a plauto Athenis atticis & a Lucilio campana capua.

l OBIICIET vere. Bene additum est vere. Illud enim nobis curandum est. ne probra que in nos dicuntur vere dicantur. alioquin dicantur in nostra non est potestate

m QVI macro pauper & c. Nec patrem debita laude defraudet. qui quãuis pauper esset. noluit filiũ ad questum instruere. ad quẽ multi ex nobilioribus a suis parentibus instruuntur.

n FLVII. Alii hunc fœneratorem. alii calculatorẽ fuisse volunt.

o LOCVLOS. in quibus pecuniam exactam referrent

s. sim natus

Non patre preclaro: sed vita & pectore puro

certe

g

At qui si vitijs mediocribus ac mea paucis

quia nemo sine crimine viuit s. est

h

Mendosa est natura: alioquin tecta. velut si

pulchro maculas

Egregio insparsos reprehendes corpore neuos

non immunditiam vite

i h

Si neq; auaritiam neq; sordes ac mala lustra

s. tunc sum innocens

Obijciet vere quisquam mihi purus & insons

(Vt me collaudem) si & viuo carus amicis.

meus virtutibus meis scz patet

m

Causa fuit pater his: qui macro pauper agello

illius calculatoris

n

Noluit in flauij ludum me mittere magni

ad quem flauium equitibus romanis

nati

Quo pueri magnis ecenturionibus orti

sinistro hyppalogę non ipsi suspensi sed suspensos loculos habentes p

o

Leuo suspensi loculos tabulamq; lacerto

octauo die mensis ante ydus

Ibant octenis referentes idibus ęra.

ꝓpter tenerã etatem ꝓpter teneram etatem

q

Sed puerum est ausus romam portare docendũ

artes equestris ordinis

Artes. quas doceat quiuis eques atq; senator

genitos meam me

r

Seruet prognatos vestem seruosq; sequentes

aui mei

In magno vt populo si quis vidisset auita

substantia expensis

Ex re preberi sumptus mihi crederet illos

pater q̃ scolasticis donis ad dandam

s licetiã corrumpi nõ poterat t

Ipse mihi custos incorruptissimus omnes

dicam verecundum

v

Circum doctores aderat: quid multa? pudicum

pudor.

x

Qui (primis virtutis honor) seruauit ab omni

iniuriosa obiectione

Non solum facto: verũ opprobrio quoq; turpi

al' nihil aliquis obijceret

pater meus aliquando

y

Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim

ego qualis

z a

Si preco paruas aut vt fuit ipse coactor:

lucra conquestus

propter

Mercedes seq̃rer: neq; ego: eẽm q̃stus ob hoc nũc

p TABVLAM. in qua data & accepta scriberent.

q SED puerum est ausus. Vt ostendat difficultatem patrimonii ad sumptus subministrandos

r VESTEM seruosq; sequentes & c. Ita me honeste tractauit vt si quis me vidisset putaret me a maioribus meis esse nobilẽ atq; diuitẽ.

s IPSE mihi custos. Non poterat pedagogum prebere at ipse pedagogi munere fũgebatur.

t INCORRVPTISSIMVS. ad cõparationẽ aliorum qui interdum luxurientur scolasticis donis student suos corrũpere pedagogos.

v PVDICVM qui primꝰ virtutis honor. Quia pudicicia summũ bonum est.

x SERVAVIT ab omni. Eleganter. forsitan enim parum sit ita viuere. ne probrosi i te aliquid admittas nisi etiam suspitionem omnẽ amoueas.

y NEC timuit sibi & c. Nec timuit inquit ne sibi pro vitio quis obiiceret. si me instituisset vt essem preco. aut coactor quod ipse fuit. Ergo hoc ipso se multo maiorem gratiam patri suo debere dicit. quod supra vires status sui filium sit prosecutus.

z PRECO. Precia allata pronunciabat.

a COACTOR. Mercenarius eius qui habet summã rerum venalium vel qui exigit precium a circũforaneis. vel coactores sunt argentarii in auctionibus qui pecunias cogant.

quia cū paup esset puidit mihi in sua pauptate me artes docendū
portauit romam quam si id opulentus fecisset

Laus illi debetur & a me gratia maior

non penitebit me qd̄ pater sit plebeus

b

Nil me peniteat sanum patris huius eoque

voluntate qd̄ ipsi non fuerint in causa qd̄ sint ignobiles

Non vt magna dolo factum negat esse suo pars

co illa pars magna ꝛ

Quod non ingenuos habeat clarosq; parentes

ignobilitatem meam ab

Sic me defendam, longe mea discrepat istis

tam q̄

sententia

Et vox & ratio. nam si natura iuberet

q.d. si liceret mihi alium sumere prēm. contentus essem meo

A certis annis euum remeare peractum.

parentes superbiam ꝛ nobilitatem

eligere

Atq; alios legere ad fastum quoscūq; parentes

insignitos.

Optaret sibi quisq; meis contentus honestos

illis insignibus romanorum parentes assumere iuditō vulgariū qd̄ nō eligerē nobiles parentes

Fascibus & sellis nollem mihi sūmere, demens

plebis

Iudicio vulgi. sanus fortasse tuo. quod

nobilitatis

ego

Nollē onus (haud vnq̄ solitus) portare molestū

cum adeptus essem maiorem dignitatem

Nam mihi continuo maior querenda foret res

s. essent esset

Atq; salutandi plures ducendus & vnus

magni dñi semper habent campum ad alienam regionem.

plures comites

Et comes alter vti ne solus rus ve peregre aut

serui equi

Exirem. plures. calones atque caballi

agenda

c modico

Pascendi. ducenda petorita, nunc mihi curto

ad oppidum illud

Ire licet mulo. vel si libet vsq; tarentum

mulo suo ipsius muli

b

Mantica cui lumbos onere vlceret atq; eq̄s armos

auaritiam quia pauper sum

e

Obicijt nemo sordes mihi. quas tibi tulli

per viam s. obijciunt.

tyburtinam f

Cum tiburte via prætorem quinq; sequuntur

vasa sunt

g

Te pueri laganum portantes œnophorumque

h in hoc qd̄ multa mihi non necessaria

Hoc ego commodius quā tu pręclare senator

hominibus voluntas

Mille atq; alijs viuo quacunq; libido est

b NIL penitet & c. Nō parua res videbatur talis pater verba obscura sed sensus est. pater non debet mihi friuolus videri neq; mihi dicēdum est vt magna pars hominum ignobilium. que negat non esse factum suo dolo idest sua culpa sed a fortuna quod nō habeat ingenuos parentes. hoc nō est dicendū mihi nam et si non habeam ingenuum patrem. tamen ille mihi prestitit quod solent nobiles. neq; si liceret mihi sumere alium patrem. vllū sumerem. sed cōtentus essem meo. in qua re vulgus putaret me dementem. tu vero sanum. quod ego nollem subire onus molestum. nam si essem in maiori fortuna collocatus. esset parandū maius patrimonium plures mihi ciues essent q̄ salutādi plures serui ducendi.

c PETORITA. Petoritum genus vehiculi quod vulgo carum dicitur.

d MANTICA cum lumbos oneret. & c. Quia pauperes cum insident iumentis post se sarcinas habent.

e QVAS tibi tulli. Tulliū hunc & supra increpuerat. quod se natoriam dignitatē recepisset non sufficiens ei cēso nec moribus.

f QVINq; sequuntur. Nā quinq; comites tuę fortunę non sufficiunt mihi.

g LAGANVM. Mēbrana de farina confecta. vel leguminis species.

h HOC ego commodius Iu hoc quod multa mihi nō sūt necessaria vel caballi. vel calones vel comites. & multis aliis reb⁹ cōmodi⁹ viuo.

i FALLACEM circum. Quia in ludis circensibus deceptę fuerunt sabine.

k ASSISTO diuinus. Sortilegis. Sortilatores dicit. Porro autem altioris dignitatis homies erubescūt in his vulgi circulis stare. quod tamen hora dicit. pervitę libertatem in qua non esset senatoria dignitate constitus.

l AD potri & ciceris. hāc escam vulgarem esse, nemo est qui nesciat.

m ET lapis albus. Marmoreā mensam delphicā significat. s. precii nō magni est

n ECHINVS. Echinum dixit vas ęneum in quo calices leuantur. quod modo trisille appellamus. Alii ampullam vitream dicunt.

o GVTTVS. Vas vnde guttatim vnguentū stillatur.

p CAMPANA suppellex Fictilis aut viminea. vel ęnea quia in campania dicebant ęnee res optime fabricari.

q OBEVNDVS marsia. Marsia statua in rostris ad quam solebant homines illi cōuenire. qui inter se lites atq;

interrogo

Incedo solus percunctor: quanti holus ac far

ꝓpter incertum euentum — pambulo

i

Fallacem circum vespertinumque pererro

illis, q̄ diuinabāt

li

Sæpe forum assisto diuinus: inde domum me

herbe — leguminis — illius cibi — lancem.

l

Ad potri & ciceris refero laganiq; catinum

.i. mensa

m — marmorea

Cœna ministratur pueris tribus & lapis albus

vas in quo calices leuantur

n

Pocula cum cyatho duo sustinet astat echinus

s. astat mihi — crea

o — p

Vilis cum patera guttus campana supellex

Deinde eo dormitum: non sollicitus, mihi, q̄ cras

q — r

Surgendum sit mane: obeundus marsia: qui se

.i. perpeti

Vultum ferre negat nouiorū posse minoris

horā surgo

Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego lecto

Aut scripto quod me tacitum iuuet, vngor oliuo

expilatis

Non quo fraudatis immudus natta lucernis

calidior hora quinta

Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatum

vito — .i. dies caniculares

Admouit: fugio rabiosi tempora signi

s — ꝓhibeat

Pransus non auide quantum interpellat inani

domi otiosus maneo

t

Ventre diem durare: domesticus otior, hæc est

honoris cupiditate

v

Vita solutorum misera ambitione grauiq;

rōnibus vite — iucundus — x

His me consolor victure suauius: ac si fuisset

gessisset magistratum domi

Questor auus pater atq; meus patriusq;.

negotia componebāt. Nam & a statua nomen locus acceperat.

r QVI se ferre vultū neget nouiorū & c. Nouii fratres fuerunt quorum minor ad locū qui appellat marsia obsonari cōsueuerat. hii autem nouii fuerunt acerrimi fœneratores. & iocatur de hac re horatius ideo ait puto marsiam erectam vnam manū habere quod illorum fœneratorum impudentiam non potest sustinere deinde quod ad statuam marsię vadimonium staruebatur.

☞ s PRANSVS non auide. & c. Interpellet hoc est prohibeat. dicit autem parū se prandere. ne ieiunus sit. nā ieiunio vires deficiunt.

t DOMESTICVS otior. domi otiosus maneo. Notādum otior fictum verbum.

v MISERA ambitione. grauiq; ab omni cupiditate que miseros facit. quia grauiter afficit.

x AC si auus fuisset questor. Sensus est. Suauius humilitate generis & dignitatis mee sum victurus quam si hęc senatoria familia. atq; ipse senator essem.

Argumentum in satyram septimam.

i N hac breui satyra & multum iocosa in rupilium regem prenestinum iocum refert. & contentionem persij cum eodem rupilio cōmemorat. Hic enim Rupilius ab Augusto proscriptus ad Brutum in Asiam confugit vbiq; horatium flaccum iurgio lacessiuit. ob quod stili amaritudinez in eum constrinxit: Sermo iocis plenus. Hoc dicit.

Satyra septima

malignitatem liuorem

b
p Roscripti regis rupili pus atq; venenuz.

c ego
Hibrida quo pacto sit persius vltus opinor

d
Omnibus ⁊ lippis notum & tonsoribus esse.

Persius hic per magna negotia diues habebat
in oppido illo asie

e habebat
Clazomenis. etiam lites cum rege molestas
inhumanus

acerbitate
Durus homo: atq; odio qui posset vincere regem
temerarius arrogans fuit
audax f
Confidens tumidusq;. adeo sermonis amari
hos loquaces populos

g
Sisennas berros vt equis præcurreret albis.
rupiliũ postq̃ non interuenit aliqua concordia

Ad regem redeo postq̃ nihil inter vtrumq;
hac pertinacia mali homines

h
Conuenit hoc etenim. sunt omnes iure molesti:
iure

f molesti sunt
Quo fortes quibus aduersum bellũ incidit inter
magnanimum

Hectora priamiden aiosum atq; inter achillem
grauissima iram eorum

Ira fuit capitalis. vt vltima diuideret mors
robur animi.

Non aliam ob causam. nisi q̃ virtus in vtroq;

☞ RVPILIVS rex præneste ab Augusto proscriptus ad brutum in asiam confugit. Sed cum horatium tunc tribunum veluti ignobilem cõtemneret voluit poeta in opprobria incurrere. Itaq; persium quẽdam sibi opposuit hic a rege lacessit⁹ has quas vides lites exercuit.

b PROSCRIPTI redis. Proscribere autẽ religare est, item venale proponere. Cice. in. iii. de offi. ille quod nõ placebat ꝓscripsit. tu autẽ quod placebat nõ emisti. Sed in rebus animatis ꝓscribere non dicimus. Sed producere. vnde produxit seruos. idest venales ostendit.

c HIBRIDA. Proprie canis ex venatico & gregatio natus. verum hunc hibridã appellat quod ex patre asatico & matre romana ortus sit. Ordo autem est talis. Ego puto esse notum quo pacto persius vltus sit pus & venenum proscripti regis Rupili

d OMNIBVS & lippis. Adeo ait diuulgatũ est quibus modis insectatus sit persius rupiliũ. vt & in tonstrinis hec & medicinis narrata sint. fere autẽ in his officinis ociosi solẽt cõsidere. has res rumoribus frequentatas fabulis celebrare.

e CLAZOMENIS. Clazomene asię ciuitas. Ergo clazomenis vt athenis.

f ADEO sermonis amari. Adeo fuit inquit in rabie orationis amarus ꝑsius. vt sisennam atq; varrum longe anteiret sed hoc ipso gloriabatur. q. quadrigis triumphalibus incederet. Videlicet autem sisennam & varrum maledicos fuisse dicit.

g VT equis precurreret albis. Erat igitur prouerbium vt qui longo interuallo precederet equis albis vincere diceretur.

☞ h SVNT oẽs iure molesti. Sẽsus est. ꝑtinatia inqt mali homines inter se cõtendũt qua bellãt viri fortes. Nam si viribus pares sint neuter neutri cedit. Si autem imbecilles ambo sunt facile cedunt. aut si alter minus potens vltro victus abit. vt Glaucus qui sua arma aurea diomedi misit. et illi⁹ ęnea sumpsit vt diomedes cessaret. refert homer⁹

i DVO. ꝑ duos vt Vir Si duo ꝑterea tales idea tulisset.

k RVPILI & persi par pugnat & c. Metaphora a gladiatoribus satis amare. q. de gladiatoribus. Cũ bitho bachius, bithus & bachius gladiatorum nomina celebrata apud Suetonium tranquillũ sub augusto. tamen mire in metaphora perdurauit. idest melius pugnant in litem rupilius & persius quam memorati gladiatores.

l IN ius. q. gladiatorium. Alii in iudicium in litem.

m SOLEM asie brutum vt illud Vir. O lux dardanie spes o fidissima teucrum. Rupilius rex comes fuit bruti. solem ergo dicebat brutum. & comites stellas salubres. rupilium vero canicularem stellam hoc est syrium.

n RVEBAT flumẽ vt hybernum. idest ita ruebat eius oratio. q. torrens descendens de altissimo monte quo rara securis fert̃ hoc est ad qui raro venit̃ precidendorũ gratia lignorum fabula talis est. quodã tempore rusticus dũ iuxta fluuium ligna cederet. casu securis eius in fluuium cecidit. Mercurius hoc de sũmo videns descendit ad rusticũ cui admissa simplicitate sua ait securẽ ferream perdidi. Mercurius leuauit ęneam illic suam sibi reddi cupiebat collaudauit eum deus et suã illi & auream condonauit. Alter agricola hac fama iuit ad fluuiũ. et dum se simulat ligna cedem velle securim in fluuiũ proiecit. Similiter hoc deus videns descendit. leuauitq; ferream. Ille se auream

maxime .i. duos
i
Summa fuit, duo si discordia vexet inertes
scz inter fortem ⁊ ignauũ si incidat bellum
Aut si disparibus bellum incidat: vt diomedi
duce troiano sponte
Cum lycio glauco discedat pigrior vltro
misit enim aurea arma glaucus vt a certa
mine cessaret ⁊ accepit diomedes crea
Muneribus missis, bruto pretore tenente
copiosam ꝑ rupilij
l2
Ditem asiam rupili & persi par pugnat: vti non
s. pugnaret
l iudicium
Compositus melius cum bito bachius in ius
iucundum
Acres concurrunt magnum spectaculum vterq;
q̃re rixetur cũ rupilio de
persius
Persius exponit causam: ridetur ab omni
hominum .i. comites q̃ in bruti consilio erant
Conuentu laudat brutum, laudatq; cohortem
salutem
m
Solem asie brutum appellat: stellasq; salubres
rupilio regẽ dicit,
Appellat comites: excepto rege: canem illum
persius eo impetu
n orõnis vtebatur
Inuisum agricolis sydus venisse: ruebat
s. ruit
Flumen vt hibernum fertur quo rara securis.
postea amaro ⁊ copioso
o p
Tum prænestinus salso multumq; fluenti
q. de pectore inculto inuicem mittit
q r
Expressa arbusto regerit conuitia durus
vindemiatori
Vindemator & inuictus: cui sępe viator
nominans ꝓpter contemptum
s
Cessisset magna compellans voce cucullum.
vehementi obiurgatione rupilij
At græceus postq̃ est italo perfusus aceto:
nomine persij
horatium accipe
Persius exclamat, per magnos brute deos te
occidere interfecit enim
t iulium cesarem brutus.
Oro qui reges consuetis tollere: cur non
rupiliũ s. occidere regem rupillum
occidis
Hunc regẽ iugulas? operũ hoc mihi crede tuorũ ẽ

perdidisse fingebat. iratus deus. & illam dimisit. Itaq; qui auream habere cupiebat & suã perdidit. Ergo dicit modo poeta sic iniuriã rupili persius irruebat quomodo fluuius ille qui habebat aureã securim.

o TVM: prenestinus &c. rupilius rex.

☞ p SALSO. idest de amaro & copioso & maledico pectore protulit conuitia & misit.

q EXPRESSA. Prolata pectore allegoricos.

r DVRVS vindemator: Pro vindemiator. & ni ita dixeris versus non stabit. idest ita durus vt est ille vindemiator cui viator inuictus sepe cessisset. idest qui superaret eum viatorẽ qui alios superasset. Erat enim cõsuetudo apud priscos. que etiã nostris tẽporibus non cessat vt vindemie tempore agricole ex arboribus in quibus vuas legunt in viatores iurgia iactẽt vicissimq; ab illis audiant. Est ergo sententia quod ille non esset minus conuitiator q̃ vindemiator.

s CVCVLLVM. idest vindemiatorem cucullum indutum. vel quẽ appellat cucullum propter contemptum.

t QVI reges consuetis tollere. Aut propter cesarem dicit hoc qui interfectus in senatu a cassio et bruto aut quia originẽ ducebat a bruto qui pepulit de vrbe tarquinos.

Argumentum in satyram octauam.

i N hac satyra inducitur priapus positus in hortis: qui erant extra portam exquilinam: referens non tam sibi esse laborandum in custodiendis hortis a furibus atq; auibus: quam a veneficijs ꝑferendis. In gratidiam igitur quandam eiusq; comites veneficas inuehitur: Hec neapolitana vnguentaria fuit. Sed poeta pro gratidia Canidiam posuit ne nomen proprium taxaret. Hoc dicit

Satyra octaua.

ego priapus
b c
o Lim truncus eram ficulnus inutile lignũ.
lignarius ex me
an
Cũ faber incertus scamnũ faceret ne priapũ
faber lignarius hortorum posten
me factus sum
Maluit esse deum: deus inde ego furum auiumq;
in qua fustem teneo
Maxima formido: nam fures dextra cohercet.
turpi tinctus rubro s. cohercet fures
extentus d
Obscænoq; rubet porrectus ab inguine palus.
sed summitate capitis
canna
Ast importunas volucres in vertice arundo
arundo nuper istitutis ⁊ satis
Terre fixa: vetaq; nouis considere in hortis
vilissimis tugurijs
e f
Huc prius angustis eiecta cadauera cellis
eiusdem domini seruus conducebat feretro.
g h i
Conseruus vili portanda locabat in arca:
statutũ erat
k publicum
Hec miseræ plebi stabat cõmune sepulchrum
l m pfuso q̃ non est potens
Pantalabo scurre nomentanoq; nepoti.
latitudinem terra sepulchri
n
Mille in fronte pedes trecentos cippus in agrum
hoc loco o
Hic dabat heredes monumentum ne sequerentur
in loco vbi corpora mortuorũ sepeliebantur
p
Nunc licet exquilijs habitare salubribus: atque

b OLIM truncus & c. In gratidiã eiusq; comites veneficas inuehit. Inducit priapum qui stat in hortis exquilinis dicentem non tam sibi laborandũ in seruandis furibus. quã veneficiis pferẽdis.

c FICVLNVS. Sicut a corylo colurnus. ita a fico ficulnus inutile. ad nullos vsus genitum.

d PALVS ruber. idest rubrica infectus. & in obscenã formam fabricatus.

e HVC prius & c. Ostendit quod vbi nũc hortus est. erant publice vstrine.

f EIECTA. nullo honore elata. eiecta non honoris causa. sed ne locus tetro odore infestaretur.

g CONSERVVS vili. Quia conserui locabant & sepeliebant alios seruos.

h VILI arca. Et non ornato feretro.

i LOCABAT. dato precio nam nobiliorũ cadauera magna pompa efferuntur hec autem nulla.

k MISERE. inopi & cui non sit proprium sepulchrũ

l PANTALABO. Hic trans tyberim ingenuis parẽtibus ortus. vniuerso patrimonio vorato. ad summam egestatem redactus est.

m MOMENTANO. Eadem luxuria hic perditus fuit ac postremo apud exquilias in publicis vstrinis sibi momentum construxit.

n CIPPVS. Terra sepulchri est. Et quoniam sepulchrum non vniuersam terram illi sacrã occupabat. solebãt annare in ipso sepulchro ad quot pedes & frontẽ. idest in latitudinẽ iuxta viam procederet. & rursus ad quot pedes in agrũ. idest in longitudinẽ agri porrigeret. Dãnat ergo vanitatẽ hominis qui in solo publico tantum spatium arrogauerit.

o HEREDES ne monumẽtũ sequerentur. Et hoc sũme arrogantie est. Nã in magnorum virorũ sepulchris quoniam digni essent qui seorsum sepelierentur ita inscribebat. H. M. N. S. quod significat hoc monumẽtum heredes non sequantur.

p NVNC licet exquilijs Sensus est. ibi nũc amenitas edificiorum grãdis est vbi aliquando albebant ossa miserorum. idest tristes homines intuebantur. hunc agrũ aliquãdo ex ossibus cadauerũ

Agere in aprico spaciari, quo modo tristes
turpem mortuorũ

Albis informem spectabant ossibus agrum.
q consuete

Cum mihi non tantum furesq; feræq; suæte
r

Hunc vexare locum curæ sunt atque labori:
femine incantationibus agitent veneficijs.

Quantum carminibus que versant atq; venenis
feminas vlcisci

Humanos animos: has nullo perdere possum
fugare ab hoc loco s

Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorũ
ostendit mortuorũ

Protulit os quin ossa legant herbasq; nocentes
t v veste.

Vidi egomet nigra succinctam vadere palla

Canidiam /pedibus nudis /passoq; capillo:
alia venefica

Cum sagana maiore vlulantẽ pallor vtraq;
x effodere.

Fecerat horrendas aspectu scalpere terram
lacerare

Vnguibus & pullam diuellere mordicus agnã
inceperũt est ex fossa
agne

Cœperunt cruor infossam cum fusus: vt inde
apud inferos positas.

Manes elicerent animas responsa daturas.
ex lana imugo effigies erat

Lanea & effigies erat: altera cæreta maior
effigies minorem

Lanea quæ pœnis cumpesceret inferiorem
effigies grauissimis tanq;
humili loco

Cærea suppliciter stabat: seruilibus vt que
moritura pserpinam crudeles
a

Iam peritura modis hecatem vocat altera: sæuam
sagana s vocat maximam furiarum.
b

Altera tisiphonem: serpentes atq; videres
furias z
c

Infernas errare canes lunamq; rubentem
factis latebant.

Ne foret his testis post magna latere sepulchro
maculor.

Mentior at si quid: merdis caput inquiner albis
egestum

Ceruorũ: atque in me veniat mictũ atq; catatum

q CVM mihi & c. Excul to huiusmodi horto iminet mihi nõ minor labor in abi gendis veneficiis. quam in re mouẽdis furibus et auibus.

r HVNC vexare locũ. Nã furorem inducũt in animos humanos. Veniebant anime illuc venefice vt & ossa defũ ctorum. & herbas in sepul/ chris natas legerent. Nã hec veneficiis conferre putabant

s LVNA. Nã & hec in veneficiis efficacissima dea habeatur. hinc Maro. Ter ge minam hecatem tria virgi/ nis ora diane.

t VIDI egomet & c. Hic versus tragice profertur.

v NIGRA. Qui color in/ fernis diis aptus est quibus hec sacra parabantur. sic in/ fra pullam agnã ponit. Vir. sacra iouis stygio querite ĩce pta paraui pficere est anim⁹.

x MAIORE. Vel maiore alia sagana ętate vel viribus vel maiore canidia. idest ma gis efficaci.

y VNGVIBVS. Nam va riis modis herbas legebant. modo falce ęnea. modo vn/ guibus.

z LANEA. Sub effigie poscentis poenas. Cerea vera sub effigie daturi.

a HECATEN. idest pro serpinam cui insunt centum potestates.

b TISIPHONEM Hec maxima furiarum est. et greca dictio vltricem cedis significat.

c INFERNAS ca/ nes. Nã apud inferos canes apud nos furie apud supe/ ros dire appellãtur. apud lit/ torales harpye. Et reuera infe riores solo latratu. idest iur/ giis incessere possunt. cũ no/ cendi vim non habeant. Su/ periores autem diri sũt quo niam possunt crudelitatem exercere Mediocribus fure/ re licet.

d IVLIVS & fragilis pediatia. Quidam infames tẽporis illius. alii dicunt poetas fuisse pessimos & triuiales. De triuialibus autem Virg. Non tu in triuiis indocte so ebas. Stridenti miserũ & c.

e ALTERNA. Alternatim modo venefice. modo vmbrę.

f TRISTE & acutum. nã vlulatus vocem acutam & mœstam profert.

g LVPI barbam & c. Nam & pli. sic scribit. Lupi rostrum inueteratum veneficiis resistere aiunt. ob idq; portis prefigunt.

h IGNIS & c. Ordo est ignis arserit largior imagine cerea. s. liquefacta.

i FVRIARVM. Quas ille ab inferis exciderãt. vel cõstrue horruerim voces & fa

d mollis

Iulius & fragilis pediatia furq; voranus

sc3 alternatim

e

Singula quid memorẽ: q̃ pacto alterna loq̃ntes

venefica metuendum ꝛ lugubre

f

Vmbræ cum sagana resonarent triste & acutum

q̃modo crinem serpentis

g maculose.

Vtque lupi barbã variæ cum dante colubræ

absconderint quomodo

Abdiderint furtim terris & imagine cerea

argius q̃modo non vindicatus

h spectator

i

Largior arserit ignis: & vt non testis inultus

incantatricum verba dicta.

i

Horruerim voces furiarum & fata duarum

Nam displosa sonat quantum vesica pepedi

ego priapus venefice pre terrore

l currebant

Diffissa nate ficus / at illi currere in vrbem

alterius venefice ornamentum capitis

l m

Canidie dentes: altum sagane caliendarum

brachijs suis

Excidere atq; herbas: atq; incantana lacertis

n

Vincula cum magno risuq; iocoq; videres.

cta duarum furiarum. idest ollas canidię & saganę que tanquam furię erant.

k FICVS. idest ego ficus qui ex ficu factus sum priapus cum diffisa nate pepedi.

l CANIDIE dentes. Vel quos legerat ex sepulchris vl' suos. quia anus erat. Ex nimio anhelitu quem in cursu auxerat dentes pulsi sibi exciderat.

m CAIENDARVM. Ornamentum capitis. Ostẽdit autem anicularum stulticiam que cum omnia maxima suis veneficiis promittãt deinde tam parua re terrefiãt

n VINCVLA. Fortasse lycia ex variis colorib'. Vir. Terna tibi hec primũ triplici diuersa color elicia circũdo.

Argumentum in satyram nonam.

h Ac festiua satyra generaliter reprehendit omnes garrulos atq; molestos homines: & hoc per quendam bellarium demonstrat. cuius importunitatem cum quadam diei horatius obuiasset vix tandem euasit. quomodo autem eum occupauerit. narrat. Hoc dicit.

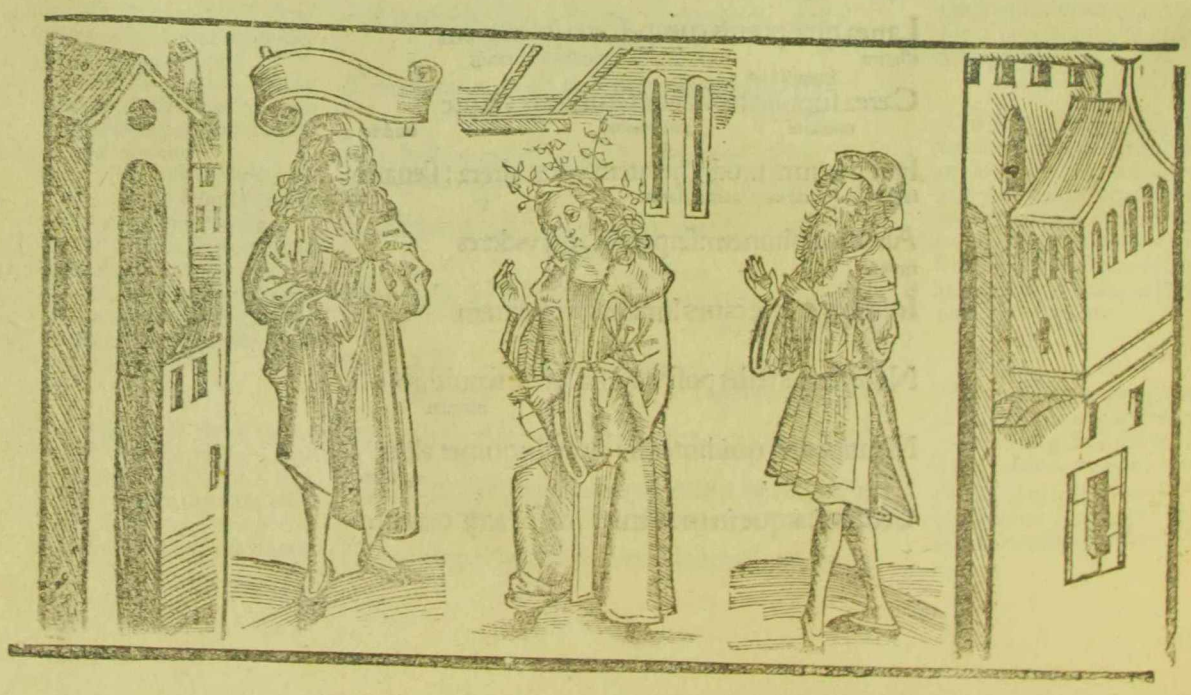

Satyra. IX. d tedio garruli

p q

i Bam forti via sacra sunt meus est mos
ineptiarum nugis

r

Nescio quid meditãs nugarum totus in ill'
ergo maior impudentia

s

Accurrit quidam notus mihi nomine tantum.
iterum notat hominis
t tem ritatem

Arreptaq; manu quid agis dulcissime rerum
ago ergo horatius

v

Suauiter: vt nunc est inquã & cupio omnia q̃ vis
me aliquid puenio illum

x y

Cum assectaretur: nunquid vis occupo at ille
volo vt noscas maioris

z a honoris

Noris nox inquit docti sumus: hic ego pluris
ppter hoc quod doctus es

valde

Hoc inquam mihi eris: miseræ discedere quærens
ibam bam .i. secrete

Ire modo otius interdum consistere in aurem
bam infimos

b

Dicere nescio puero. cum sudor ad imos
p.n.

c

Maneret talos o te balane cerebri
quia nullo clamore aut strepitu forensi conturbabatur balanus

Fœlicem aiebam tacitus cum quidlibet. illi
loqueretur romam ꝛ cum

d

Garriret vicos vrbem laudaret. vt illi
o horati

valde

Nil respondebam. misere cupit inquit abire
ꝓficies quia

semper

Iamdudum video. sed nil agis vsq; tenebo

e

Persequar hinc: q̃ nunc iter est tibi. nil opus est te
huc atq; illuc circumduci

Circumagi quendam volo visere non tibi notũ
egrotat

languet

Trans tyberim longe cubat is prope cæsaris ortos.
non sum piger ille molestus ait

f semper

Nil habeo. quid agã. & nõ suꝫ ipiger. vsq; seq̃r te
loquitur horatius

Demitto auriculas vt inique mentis asellus
dicere garrulus

Cum grauius dorso subijt onus. incipit ille
hominem disertum tuum

g

Si bene me noui non viscum pluris amicum
virum illum

h

Non varrum facies. nam quis me scribere pluris
garrulus commendat se ipsum

Aut cicius possit versus? quis membra mouere

p IBAM forte & c. Carpit impudentiam. atq; ĩportunitatem. et ineptias quorũdam hominum. Sensus est. Dicit se incedentem via sacra incidisse in hominem molestum & garrulum. neq; se ab eo auellere potuisse. nisi aduersarius superuenisset. a quo vadimoniũ sibi dictũ est. Et totum hunc sermonẽ dramatico charactare alterno sermone variat.

q VIA sacra. Que a porta triumphali ad capitolium ferrebat.

r NVGARVM. Modeste de se loquitur qui suas cogitationes vel nugas appellet. vel se quãdoq; reprehendũt satyri vt liberius in alios inuehi liceat.

s NOTVS nomine tantũ. Vt ostendatur maior impudentia. cum nulla intercederet familiaritas.

t ARREPTA manu. Nõ expectauit vt porrigerem ordo autem est. quid rerũ agis ait mihi dulcissime.

v ET CVPIO omnia que vis. Te viuere ex sententia tua idest suauiter ago sicut modo et tibi cupio bene euenire.

x NVNQVID vis occupo. Preuenio illũ dicens nunquid aliud vis. nuquid tibi necessarium est.

y AT ille noris & c. idest volo vt scias nos. quia docti sumus. idest nõ sumus indigni. quos scias.

z DOCTI sumus. Non discedit ab ingenio arrogantis simul & fatui.

a HIC ego pluris & c. hac re quia doctus es. ideo tibi honorem habeo.

☞ b CVM sudor ad imos. Cum ex tedio & molestia illius flueret sudor.

☞ c BALANE. Hic causidicus fuit qui nullo clamore. aut strepitu forensi cõturbabatur. hinc illum felicẽ cerebri appellat.

d GARRIRET. Per plures versus vehementer depingit inanis & arrogantis nugatoris ingenium.

e NIL opus est circumuagi Hoc ex horatii persona intelligendum est.

f NON sum piger. Hec ille molestus dicit.

g SI bene me noui. Bene fretus sum conscientia mea intelligo. quia magis mihi defers quam illi. Sensus autẽ est. Non viscum amicũ pluris facies hoc est qui tibi amicus est potentiorem duces. Mire sic garrulum ostendit molestum.

h NAM quis me scribere pluris. Eleganter dicit eum in his rebus sibi placere que ad doctrinam non attinent. ideo ostendit imperitum satis & importunum fuisse.

i EST tibi mater & c. hoc hora. interrogãs illum dicit

k COMPOSVI. Sepeliui Nam & oculi comprimuntur a propinquis & lauabãtur & vngebant & apte imponebantur a feretro.

l NVNC ego resto & c. Hoc horatius tacitus apud se dicit ait se superasse. quem ille occidat per importunam garrulitatem. Sensus autem est. Dicit sabinam nutricem se hora. habuisse que vrna sortes ducere erat solita. vnde dicit quia eum aliquãdo monuit ipsa nutrix sua cauere garrulos. quoniã ab hiis esset interficiendus. & id sibi nunc ab fastidioso garrulo posse fieri putabat.

m TARDA. Quia tardos facit. & est hyppaloge.

n QVANDOCVMq; Themasis est.

o VENTVM erat ad veste subaudiẽdum ędem. Sic & Theren. vbi ait ad dianę veneris.

p VADATO. In iudicio Quia vadatus eũ fuerat. vel quia eum vadimonio obligauerat. participiũ est ab eo quod est vador vadaris. & est verbum commune. idest voco te & vocor a te ad iudicium. Respondere ergo ei a quo vocatus est ad iudiciũ. aut ei quẽ ipse vocasset.

dolearse victũ sicut cantor ille.

Mollius? inuideat. q d' & hermogenes ego canto
respondendi illi tunc

i

Interpellandi iocus hic erat: est tibi mater:
sunt ne tibi sano respondit garrulus

p quibus

Cognati: quis te soluo est opus: haud mihi quisq̃
cognatos sunt illi mortui

h l

Omnes composui fœlices: nunc ego resto
compone me in sepulchrum

Confice. nam quã instat fatum mihi triste. sabella
fatum pdixit .i. motis sortibus in vrnam coniectis

mihi

Quod puero cecinit diuiana mota anus vrna.
puerum

Hunc neq; dira venena. nec hosticus aufert ensis
ab effectu

m

Nec laterum dolor. aut tussis nec tarda podagra.
quidam puerum occidet venire

n

Garrulus hũc quãdo cõsumet cũq; loquaces
prudens est .i. cum ad adolescentiam venerit

Si sapiet vitet. simul atq; adoleuerit ætas
s. templũ illius dee

o

Ventum erat adueste quarta iam parte diei

p

Præterita & casu nunc respondere vadato
garrulus nisi bat succumbere in causa

Debebat quod ni fecisset perdere litem
garrulus mecum in iudicio

q peream.

Si me amas inquit paulũ hic ades inteream si
in iudicio

Aut valeo stare aut noui ciuilia iura
ad eum locum garrulus

ad quem locum

Et propero q̊ scis dubius sum quid faciã inquit
relinque respondit garrulus.

r

Te ne relinquam an rem me sodes. nõ faciam ille
qualiter

Et præcedere cepit. ego vt contendere durum est.
.i. actore, q̃ me in ius vocat cum te horatio.

Conuictore sequor. mæcenas quo modo tecum
post hoc est prudẽ

s garrulus r tis

Hinc repetit paucorũ hoim & mentis bene sane
quam tu horati

Nemo dexterius fortuna est vsus haberes
v psperas res

Magnum adiutorem. posset qui ferre secundas
mecenatem mihi in amicitiam nisi

moriar

Hunc hoim velles si tradere disperam. ni
a familiaritate eius loquitur horatius

x in domo mecenatis

Summosses omnes. non isto viuimus illic.

q INTEREAM si aut valeo & c. Hoc Hora. Dicens negat se posse eũ spectare.

r TE ne relinquã an rem. Stultus omnino qui seria iocis postponat.

s HINC repetit Hic principium resumit & dicit quomodo tecũ viuit mecœnas.

t ET mentis bene sane. Affert quare paucorum hominum. quia est bene sane. idest pudentis mentis. et huius rei signum est quod nemo vtitur fortuna dexterius. idest aptius. nam ille fortuna apte vtitur. qui neq; afferẽ rebus secundis. neq; succumbit aduersis.

v MAGMVM adiutorem. Malignus vir maligna promittit. Sententia est Si faceres me amicũ mecœnatis prestarem tibi magnũ auxilium ad reliquos ex hominis amicitia pellendos neq; esset quod me timeres. nã cederem tibi primas partes in amicitia.

x NON isto viuimus Respõdet poeta. quod apud mecœnatem viuimus sine insidiis. nec viget ibi inuidia. vt aut ditiori aut doctiori inuideatur. sed est vnicuiq; locus suus.

opinaris domo mecenatis

Quo tu recte modo. domus hac nec purior vlla ē
libera nocet
s.inuidia

Nec magis his aliena malis: nil mi officit vnquā.
quam ego qu m ego sum
a liquis

Ditior hic aut est quia doctior est locus vni
c onten tus est respondit garrulus loqtur hora.
r .i certe 3

Cui q̄ suus: magnum narras. vix credibile atqui
loquitur garrulus velim mecenat p
res inflammas pter hanc
a virtute eius.

Sic habet. accendis quare cupiam magis illi
loquitur horatius
b

Proximus esse velis tantum modo quæ tua virtus
amicitiam mecenatis mecenas
obtinebis

Expugnabis. & est qui vinci possit: eoque

c

Difficiles aditus primus habet. haud mihi dedero
donis

Muneribus seruos corrumpam: non hodie si
ab amicitia mecenatis oportuna

Exclusus fuero. desistam: tempora quæram:
mecenati compitis
assectabor cū d

Occurram in triuijs: deducam non sine magno.
hominibus

Vi ta labore dedit mortalibus. hoc dum ait ecce
nobilis grāmaticus familiaris garrulū
f

Fuscus ariscius occurrit mihi carus: & illum
plene p nouisset p̄stulamur
g

Qui pulchre nosset. consistimus vnde venis &
interrogat trahere ego horatius

Quo tendis rogat. & respondet. vellere cœpi.
deprehendere flexibilia fusci innuens
h

Et prensare manu lentissima brachia. nutans
oblque conuoluens a garrulo fuscus
i facetus

Distorquens oculos. vt me eriperet. male salsus
de me dissimulabat vehementer trascebar

Ridens dissimulare. meum iecur vrere bilis
h secrete

Certe nescio quid secreto velle loqui te
tu fusce aristi fuscus loquitur conmodiori

Aiebas mecum. memini bene. sed meliore
sunt mihi dies festus religiosus
l m

Tempore dicam hodie tricesima sabbata vin tu
circumcisis contradicere loqnitur horatius
i

Curtis iudeis oppedere? nulla mihi inquam
obseruatio deorū respondet fuscus
n

Religio est. at mi sum paulo infirmior vnus
diem
o

Multorum ignosces. alias loquar hunc cine solē.

☞ y MAGNVM. Reuera magnum est. quod magna domus careat factionibus. vnde est maxima laus in mecœnatem at viro vitioso incredibile videtur.

z AT qui sic habet. Horatii verba.

a ACCendis. verba garruli.

b VELIS tantummodo. Horatius loquitur et in adulatorem adulationem effundit vt suo illū gladio iugulet. Inuehitur etiam poeta latenter in adulatores cōtra quos etiā Iohannes Bocacius exclamat. O sacra pietas quid dementius versipelli de simplicitate. patricide de innocencia. assentatori de virtute. mecho de pudicicia fidem exhibuisse. durū est quemq̄ aduersus professionē animi suirite aliquod agere. aut absq̄ latenti. fraude temptare. & id circo. quia tractant fabrilia fabri pro qualitate credendū est homini. Risissi me sepissime me nemini dū viderem in publico prīcipes caterua satellitū stipatos incedere. domi clausis ianuis vigiles hostiarios habere neminē preter inermē & exanimatum introducere. In mensa poculorum & epularum pregustatores. tenere. ne forsan aliquid nocuū saluti corporee immitti queat. Aures vero atq̄ animū quibuscūq̄ loquentibus habere propaculum quasi non aculeos. non insidias. non venena ingerāt animis verba.

☞ c HAVD mihi dedero. Immemor eorum que dixerat hora. et memor sui deprauati ingenii. dicit sep malas artes conaturū corrūpet seruos vtetur iportunitate. que duo vitia nihil proderunt sibi apud bonos.

d NON sine magno &c. Optima sententia sed male collocata.

f FVSCVS. Grāmaticus nobilis eo tempore & iocūditate & festiuitate plenus. et qui cuperet in te non dānosa quamuis sub molesta hora ledere. Itaq̄ cū poeta fingeret sibi esse cum fusco negotium & simul innueret fusco vt idē affirmaret. Fuscus se intelligere. ita tamen vt hora. dissimulationē latere nollet vt illū familiariter irritaret

g VNDE venis & quo tēdis. &c. Eleganter mixtum inter se et fuscum sermonem interrogandi ac respondendi expressit.

h NVTANS. Innuens vt me eriperet. idest cepi aliquid oculis nutantibus velle mōstrare.

i NALE salsus. Male prudēs in pernitiē meā aut male iocosus & vrbanus irrisor.

☞ k CERTE nescio. Verba horatii vt illū sub huiusce modi simulatione admoneret. vt se eriperet. Sed fuscus q illū eripere nollet a garrulitate illa iportuna. respondebat se meminisse id quidem sed non esse ea die tempus.

l TRICESIMA sabbata Dicebantur trigesima sabatha quando luna noua que est trigesima die currebat in sabatho. que neomœnia appellatur quasi luna noua.

m VIN tu curtis &c. Scio qua religione es te nolle. sunt autem mire facetię & vrbanitates. non enim curabat sacra iudeorū fuscus. id q̄ scire ab hora. sciebat. sed ea serio dicere simulabat que per iocum dicta credi volebat.

n PAVLO infirmior. magis quam oporteat meticulosus & propterea superstitiosior. nā superstitio ex metu prouenit. vnde illud campanei apud statiū. Primus in orbe deos fecit timor.

o SOLEM nigrum. Diē infœlicem.

p LICET. Mos erat vtvolētes in iudiciū aliquē rapere prius attestarent.i.ex circūstātibus aliquē testē facerēt. aurē enī illi vellebāt. et admonebāt vt esset memor. vellebāt si ille vellēdā preberet. alioquin illā tangere ius nō erat. Ergo cū testis aurē prebuisset. tunc attestabat. ac deinde aduersariū poterat in ius rapere. Nec temere erat qd volēti testi aurē velleret quo esset memor. Nā aurē memorie dedicauit antquitas hinc Vir Cinthius aurē vellit & admonuit pastorem. & c. Sed & plautus

tum moleste surrexisse a me fuscus
Tum nigrū surrexe mihi. fugit improbus: ac me
maxima molestia balano gairulo
Sub cultro linquit: casus venit obuius illi
is q habebat litem s. vadis
cum aduersario
Aduersarius: & quo tu turpissime magna
o oraci
p
Ex clamat voce: & licet an testari ego vero
aduersarius vtraq pte
q balanum
Oppono auriculam: rapit in ius: clamor vtrinq
hominum
r
Vndiq concursus: sic ser me uauit appollo.

ad saturionem parasitū non ne attestaris. Cui parasitus respondet tua ne causa cuiquā mortali libero aurem atterā. Erit igitur attestari teste vocare. vnde & attestata fulmina dicebāt que iterato fiebāt. q. que haberēt suū testimoniū.

q OPPONO auriculā. i. porrigo auriculā vellendam vt attestaretur & post attestationē possit in ius rapere.

r SIC me seruauit apollo. Significat se liberatum ac recreatum dum illum molestū aduersarius rapit.

Argumentum in satyram decimam.

h Oratius noster poeta clarissimus: intendit hac satyra romanos se reprehendentes mordere: qvituperaret versus lucilij poete satyrici: & alios poetas veteres malos: quorū poemata romani laudabant: quia erant vetusta & nō bona: ait horatius se nō poetā: sed versus tanq̄ ineptos increpasse. h. d

a NEMPE. Rn̄det iis a quibus inculpat⁹ erat qd lucilii versus dānasset in ea satyra quā supra habuit q̄ sic icipit Eupolis atq cratin⁹ Aristophanesq poete. nam dixerat ibi duros cōponere versus. nā fuit hoc vitiosus. nūc aūt dicit se nō poetā ipbasse. sed versus ei⁹ quos nō suo vitio duros sed seculi fecit.

b INCOMPOSITO pede. Nā cū eloquētia elegantia cōpositiōe et dignitate cōstet Lucilius in cōpositōe peccabat. est enī cōpositio apta & quadrans inter se cōstructio verborū. At lucili⁹ vt ipse iā dixit fluebat lutulentus. ergo nō erat i illo recta cōpositio.

c FAVTOR. Inepte. n. fauet q tribuit alicui q̄ sua nō sūt.

Satyra decima.

certe sine ornatu
a b
n Empe incōposito dixi pede currere versus
p. n. poete lucillij stulte
c
Lucili quis tam lucili fautor inepte est
quid apertum sit lucillius
d e
Vt non hoc fateatur: ac idem quod sale multo
eodem tempore
Vrbem defricuit. charta laudatur eadem
hanc laudem
Nec tamē hoc tribuens dederim q̄q cōtra nū sic
p laberij
p. n. poete f
Et laberi mimos vt pulchra poemata mirer
aperire os hoc est mouere
Ergo non satis est risu deducere rictum
in mouēdo risū poete
Auditoris: & est quædam tamē hic quoq virtus:

d FATEATVR. Eatemur enī coacte Cōfitemur spōte

e MVLTO. i. multis salibus. nā in singulari cōdimētū significat in plurali vrbanitatē sed ipse in singulari dixit p trāslationē a carnib⁹ q̄ vt seruent fricāt sale. hec fricatio carnes exurit. Vn̄ Indicat sales suos fuisse mordaces. p pterea Iu. Secuit lucili⁹ vrbē.

f MIMOS. Pro laberii. Laberius enī poeta mimoꝝ fuit q adeo cęsarē delectauit vt in fine ludoꝝ aures anulo a cęsare donat⁹ est e vestigio in q̄tuordecim ordines ad spectādū migrauerit.

Sententia autē est. quod quāuis in laberio sales probem non tamen propterea illum perfectum poetam dicam.

in dicendo vel scribendo
cito finiatur.
Et breuitate opus: vt curat sententia. neu se
fatigantibus
Impediat verbis lassas onerantibus aures
opus est
h sermone
Et sermone opus est modo tristi sæpe iocoso

Defendente vicem modo rethoris atq; poete.
opus est sermone qui laborare non vult vt docta
hominis opera delicatus videatur
Interdum vrbani parcentis viribus atq;
vrbani hominis
vires s
Extenuantis eas consulto ridiculum acri
reprehendis
li
Forcius & melius magnas plerumq; secat res:
poete a poeta

Illi scripta quibus comædia prisca viris est
his virtutibus iam recitatis ironice
l con illi poete
Hoc stabant: hoc sunt imitãdi quos neq; pulcher
ambo obtrectatores fuerunt horatij
m n
Hermogenes nunq; legit neq; simius iste:
scriptorem illum
o
Nil preter clauum & doctus cantare catullum
rem egregiam eo verba
ed lucilius p
At magnum fecit: quod verbis greca latinis
respondet horatius qui
q sero studio vacare cepisti r
Miscuit, o seri studiorum: qui ne putetis
esse illi obiecto poete cui
greca latinis admiscuit
Difficile: & mirum rhodeo quod pitholeonti
sed diceret aliquis ornatus greca & latina
s f. est
Contigit, at sermo lingua concinnus vtraq;
dulcet tali vino
t
Suauior, vt chio nota sibi commixta falerni est
scribas ego horatius.
v d defendis lucilium
Cum versus facias, te ipsum percunctor, an & cũ
defendenda in iudicio p.n.
x
Dura tibi peragenda rei sit causa petilli
tu tui sic dicti
Scilicet oblitus patrieq; patriscq; latini
orator ille cum sudore agat.
Cum pedius causas exudet publicola atq;
messala connectere.
Corũinus patrijs, intermiscere petita
ab aliis gentibus instar
magis velis y
Verba foris malis canusini more biliguis.
horatius in italia
Atq; ego cum græcos facerem natus mare citra
3 romulus
Versiculos vetuit me tali voce quirinus

dio pitholeonti contigit hic autem per quam ridicula latinis admiscuit.

r QVI ne putetis. Quis suspensiue legendum est. deinde ne putetis vt sit interrogãtis & dicamus, putatis ne illum magnum fecisse quicquid scripsit greca latinis.

s AT sermo lingua. Dicat aliquis sermo mixtus ex vtraq; lingua cõcinnior est vnde etiã gustui erit suauius vinum falernum mixtũ chio sed comparatio hec non congruit, nam vinũ chiũ mixtũ cum falerno facit suauitatem quia chiũ dulce est. austerius falernum greca vero cũ latinis mixta dissimilitudine nature. carent suauitate.

t NOTA. ideo quod & vina notantur in lagenis aut consules.

v CVM versus facias. Eũ qui versus lucianos laudauerat. quod greca latinis admixta habeant reprehendens interrogat. Vtrum hoc ipse tũc tantum facturus sit cum poema scribat. an etiam cũ reũ defendat

x PETILLI. Qui auream coronam iouis capitolini furatus est. quem accusauit pedius publicola & messala coruinus. coruinus aũt adeo latinitatis amator fuit. vt cũ schinobates audisset offẽsus peregrino vocabulo funabulum dicere maluit.

y CANVSINI. Dicuntur canusini vtroq; sermone mixti. originem enim habent a diomede.

z QVIRINVS. Optime auctor romani imperii vt romana lingua vtatur monet.

a POST mediam noctem. Ferunt post mediã noctẽ somnia veriora esse quia tunc iam mens in cibo et potu purior est.

b IN siluam nũ ligna Insanius ne tibi videtur ferre ligna in siluam cũ ille locus lignorum copiosissimus sit. an ferre carmina ad grecos. apud quos infinita copia est carminum, q.d. minus insanum est ferre ligna in siluam quam carmina ad grecos.

c TVRGIDVS alpinus. Alpinus hic mennonis bella descripsit. & quia male. ideo ait iugulat q. malis carminibus ipsum mennona necat.

d DEFINGIT &c. Male format. idest describit.

e LVTEVM caput. Non quia luteum caput habet rhenum. sed quod luteum facit ipse describendo male luteũ & ad naturam fluminis retulit quoniam semper turbidum est. et ad vitium poetę.

f LVDO. Quoniam vere cunde poetę versus suos ludos appellant.

g QVE neq; in ęde sonent idest ea scribo que neq; recitẽtur in atheneo. neq; iunt agẽda in theatro. Veteres magistri ludi in sacris ędibus docebant quorum maximus tarpa erat.

h VNVS viuorum fundani &c. Inter omnes viuos tu bene scribis comediã. ostẽdit illis temporibus optimũ comoediographũ fuisse fundanum. Laudat & asinium pollionẽ. de quo Virg pollio & ipse facit noua carmina.

i PEDE ter percusso. idest iambico metro vbi sunt tres percussiones vt est. ibis liburnis inter alta nauium. Laudat & varium. de quo etiam Virgi. Sed neq; adhuc vario videor. neq; dicere digno.

k CAMOENE. Optime dixit camoenas gaudentes rure. nam camoenas rustici vt macrobio placet musas appellant. Ergo fundanius comoedias. Pollio heroica. Varius epos. Virg. Bucolicũ optime scripsit. Mihi autem datũ est scribere satyras melius varone athacino experto hoc frustra scribere. atq; quibusdam aliis.

l INVENTORE minor. Inferior lucilio ipsius satyre inuentore cui nõ detraho coronã. quãuis dixerim quod inculte fluat. Nam nullus est tam doctus scriptor in quo non sit aliquid desiderãdum quod ꝓbat exẽplo homeri.

m NIL ocmis. q.d. Si lucilius mutat & emẽdat versus Accii & Ennii cur nõ mihi etiam detur. vt eum reprehẽdam. Nam si ego me minorem illo fateor. & ille se illis minorem dicebat & tamen carpebat.

mihi sũt

a Post mediam noctem visus cum somnia vera

tu horati

b In siluam num ligna feras insanius ac si

q.d. stulcius ageres si in catheruam grecorũ tua scripta afferas quam si ligna in siluam feras

Magnas grecorum malis implere cateruas:

ꝓpter mala crimina ducem troianum.

c Turgidus alpinus iugulat dum memnona

describit illius fluuij originem horatius

d Defingit reni luteum caput: hæc ego ludo

e satyras. scz f

in qua recitabantur scripta poetarum iudicante viro illo

g Que neq; in æde sonent certantia iudice tarpa:

locis spectaculorum.

Nec redeant iterum atq; iterũ spectanda theatris

partem illum

astuta

Arguta meretrice petens dauoq; chremeta

ff comedias

Eludente senem comis garrire libellos

inter viuas p.n. poete principum

h Vnus viuorum fundani: pollio regum

describit trimetro iambico quo

i tragedie describebantur

Facta canit pede ter percusso: forte epos: acer

alius de carmen

poeta ille

Vt nemo varius ducit, molle atq; facetum

muse

h

Virgilio annuerant gaudentes rure camœne

scz scribere carmen p.n. poete ab athico fluuio sic dicto

Hoc erat experto frustra varrone athacino

scriptoribus

Atq; quibusdaz alijs melius quod scribere possez

lucilio qui satyras inuenit lucilio

l Inuentore minor. neq; ego illi detrahere ausim

suo victorie

Herentem capiti multa cum laude coronam

scribere lucilium non satis purgatum

tolerantem.

At dixi fluere hunc lutulentum. sæpe ferentem

emendanda quam stat recte scripta

horantis ẽ

Plura quidem tollenda relinquendis. age quæso

laudato greco poeta

Tu nihil in magno doctus deprehendis homero

vrbanus ꝓ accij

m Nil comis tragici mutat lucilius acci

scriptoris tragedie

lucilius ꝓ ennij

cloquentie

Non ridet versus enni grauitate minores?

ipso tanq̃

lucicilus ipso existente

Cum de se loquitur. non vt maiore reprehensis?

obstat horatium

Quid vetat & nosmet lucilli scripta legentes

ingrere on p negauerit
n
Querere num illius num rerũ dura negarit
in quibus literere docentur
versiculos
Versiculos natura magis factos. & euntis
suauius aliquam sententiam
o aliquis
Mollius: at si quis pedibus quid claudere senis
se
Hoc tantum contentus amet scripsisse ducentos
versus p
Ante cibum versus: totidem cœnatus: ethrusci
p cassij ingeniũ inq̃ fluuio
q
Quale fuit cassi rapido feruentius amni
Ingenium: capsis quem fama est esse liberisq̃
combustum tunc
Ambustum propriis: fuerit lucilius inquam
elegantior
r lucilius
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem
habuerit plus virtutis quam vicij inuẽtor
non scripri s
Quam rudis. & græcis in taciti carminis auctor
fuerit limatior lucilius.
Quamq̃ poetarum seniorũ turba. sed ille
natus nostro tempore
t
Si foret hoc nostrum fato dilapsus in æuum
auferet vitia tolleret
Deterret sibi multa recideret omne quod vltra
iustum extenderetur
Perfectum traheretur. & in versu faciendo
cum adhiberet intimam cogitatõem.
v scalperet
Sæpe caput scaberet: viuos ꝛ roderet vngues.
cum scripsisti qđ non placet a re
tu moderne poeta
Sepe stilum vertas iterumq̃ digna legi sint
laudet
Scripturus: neq̃ te vt miretur turba labores
x
Contentus paucis lectoribus an tua demens
q.n. conspectu turbe imperite
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
volo horatius romanum fauere
Nõ ego: nã satis ẽ equitẽ mihi plaudere vt audax
spero vulgo electa
y
Contemptis alijs explosa arbuscula dixit

n NVM illius &c. Sẽsus est. Nũ illius natura. aut nũ quid magis rerũ earũ quas scripserit negarit ei versus molliores.

o AT si quis. Si quis inuenitur qui contentus est qualescumq; versus facere dum modo plures faciat concedo politũ esse luc. qui asper fuit.

p ETHRVSCI cassi. Parmensis. quia de parma fuit.

q RAPIDO amni. Cassiũ malum poetam rapido amni comparat. qui multos versus in paruo momento scripserat nullius vtilitatis. ideo mortuus postea cum libris combustus fuit.

r LIMATIOR. Politior et emendatior. quamuis greca carmina lucilius latinis primus admiscuerit. quod superius reprehendit.

s AVCTOR. s. Homerus carminis rudis. Quia ipse exametrum inuenit ergo a natura fuerat rude

t SI foret hoc nostrũ &c. Sẽsus est. Si hoc tempore natus fuisset lucilius multa sibi detraheret. multa adderet vt aptaret se auribus audientium. quia modo studẽt homines versuum lenitati per hoc ait illũ icuriose scripsisse

v SEPE caput scaberet. i. adhiberet intimam quandã cogitationem. Nam dum aliquid cogitamus solemus aut scabere caput. aut mordere vngues aut pluteum cedere. hinc Persius nec pluteum cedit nec demorsos sapit vngues.

x CONTENTVS paucis lectoribus. Noli laborare vt placeas multis. sed paucis & doctis esto contentus quasi melioribus. vt etiam librarii dicent carmina tua.

y EXPLOSA arbuscula dixit. arbuscula mima dum ludos ageret. Nam explosa a vulgo dicere solebat nil facere iudicium vulgi. dũ ab equitibus laudaretur.

me ne putridus p.n.
turbat 3 a
Men moueat cimex pantillius: aut cruciet: quod
vituperet me cantor ille
b
Vellicet absentem demetrius. aut quod ineptus
conuictor familiaris
c me
Fannius hermogenis lædat conuiua tigelli
d p.n. poetarũ
Plocius & varius mœcenas virgiliusq;
laudet s. scripta mea
Valgius & probet hoc octauius optimus atq;
fratres illi
e
Fuscus: & hæc vtinam viscorum laudet vterq;
assentatõne me commemorare
f
Ambitione relegata te dicere possum

Pollio te messala tuo cum fratre simulq;
fratres sic dicti.
cum
Vos bibuli & serui simul his te candide fumi
cõmemorare possim
Complures alios doctos ego quos & amicos
viris
Prudens pretereo: quibus hęc sunt qualia cũq;
placere ego quã speramus
Arridere velim doliturus si placeant spe
minus vos cantores duo
g
Deterius nostra: demetri teq; tigelli
puellarum quas demetrius ⁊ tigellus sedes
in cytharis ⁊ lyris informabant
h
Discipularum inter iubeo plorare cathedras:
i. o serue velox que dixi adde quẽ ego feci
i
I puer atq; meo citus hæc subscribe libello.

Finit liber primus sermonum.

z CIMEX. Putidus vt sunt cimices. quod animal pessime olet.

a PANTILVS. & de assectoribus. hermogenis musici erant qui per summã arrogantiam iudicare volebant in doctrinam poetarum. cũ essent indoctissimi.

b VELLICET. Detrahet vituperet. Vellicare enim est frequenter vellere que res infert dolorem. vnde dicimus vellicat latus quasi fodit. qui autem vituperat vellicat animum nostrum.

c FANNIVS. Hic quoq; assertor erat tigelli emuli horatii. & quasi suus parasitus qui cœnę spe omia ad illius nutum fecisset.

d PLOCIVS & varius Enumerat multos doctos quorum iudiciũ se multũ facere scribit. reliquos negligit.

e VTERq; fuscorum. hii vrbii filii fuerunt qui quamuis diuitiis & augusti amicitia potens esset. hosq; filios senatores fecisset. tñ in equestri ordine manere maluit.

f AMBITIONE religata idest remota ambitione. ac per hoc non timide. nec latenter loquens.

g DEMETRI teq; tigelli Hi modulatores fuerunt. & docuerunt puellas ingenuas in lyricis.

h PLORARE. Ex inuidia cum a tam doctis laudabimur. vel quia plorare videntur dum canerent.

i IPVER. & c. Elegãter. q: hoc ex tempore dixerit precipit puero vt in librum suũ. illud conferat ne pereat tam oportunum & congruens in modulatores dictum.

Argumentum in primam satyram.

i N hac satyra prima Secundi libri Sermonum ponitur quedam ratiocinatio: an vlterius satyras scribere debeat. cum inuidis molestisq; hominibus nimium mordax atq; grauis esse videatur. Ad Trebatium scribit iurisperitum ac equitem Romanum: qui aliquos libros de iure ciuili cõposuit: & de religione. Horatius itidem factũ suũ defendit. & male de se iudicãtes acerrime cõfutat. Hoc dicit

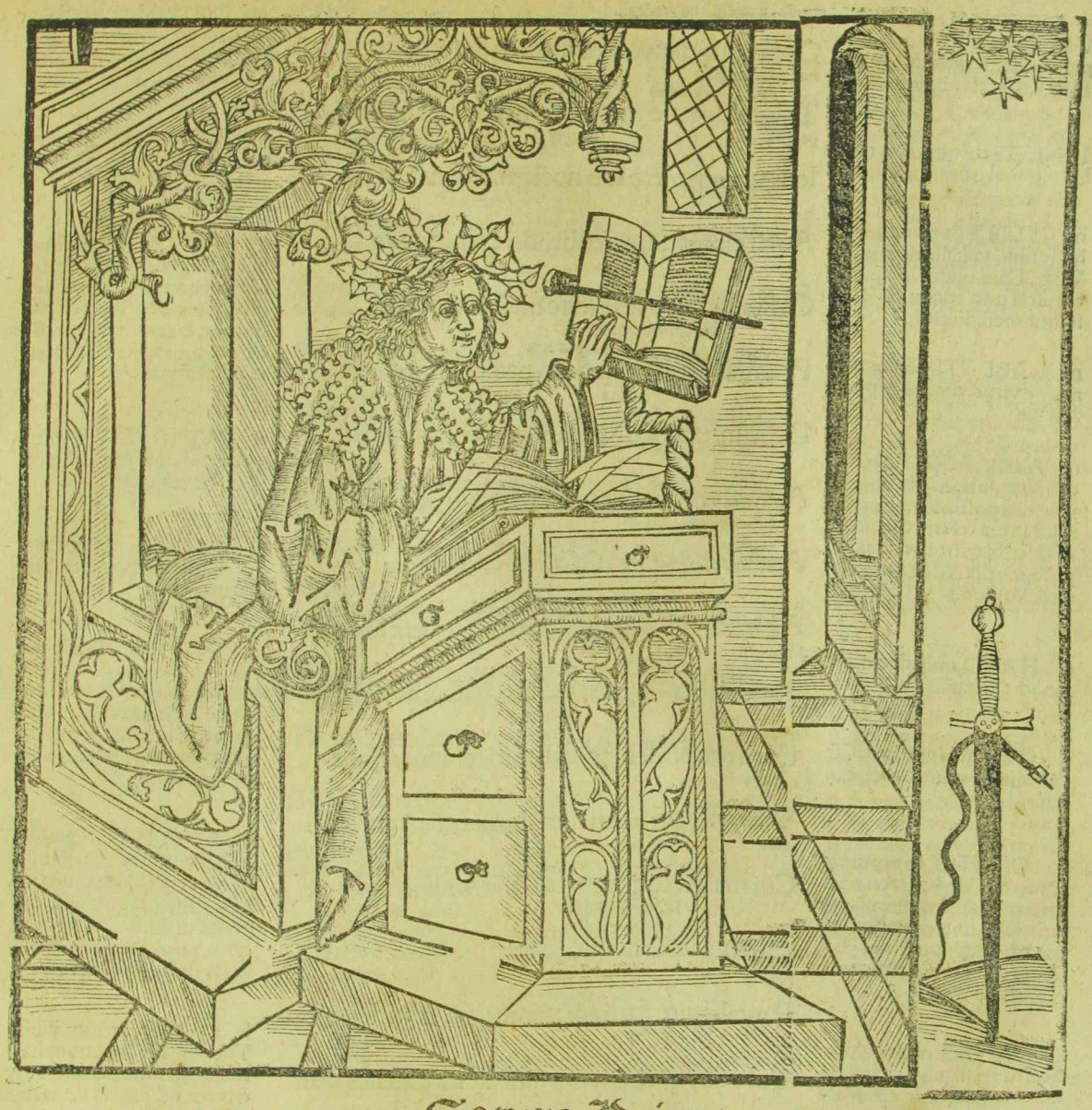

Satyra Prima

scribenda scuerus.

a
s Vnt q̄bus ī satyra videar nimis acer & vltra b
terminū satyre laborem meum

c arte
Legē tēdere opus sine neruis: altera q̄cquid
hominum d
Composui pars esse putat: similesq; meorum
vna o
Mille die versus deduci posse trebati
.i. desistas a scribendo
e f g
Quid faciam perscribe: quiescas ne faciā. inquis.
trebatius
h i
Omnino versus: aio peream male: si non

a SVNT quibus in satyra Videtur rationari an satyras vlterius scribat cū carpat̄ veluti nimis sit mordax. tandē vehemēter factū defēdit atq; illos qui nō recte de se sentiūt acerrime cōfutat. Scribit aūt ad Trebatiū iuriscōsultum olim ciceronis discipulū & quē ille suis epistolis iulio cęsari amicum reddidit in quo nō lusit operā. Nā post bella ciuilia cū plurimū apud dictatorē valeret in preceptorē ciceronē officiosum se semper exhibuit eo autē tpe magna erat auctoritate apud octauianum.

b VLTRA legē. optime legem dixit cum ad iurisconsultum scribat.

c SINE neruis. quibus opus colliget̄. vt. s. dissolute euagētur sententie nō suis iuncturis colligatis.

d SIMILESq; meorum. Et huiusmodi esse meos versus. vt quis mille in die similes meorum facere possit.

e PERSCRIBE. Mihi o trebati quid ego faciam.

f QVIESCAS. Respōdet trebatius. idest desistas a scribendo.

g NE faciam inquis. Verba horatii.

h AIO. Affirmo et loquitur Trebatius.

i PEREAM male. Loquitur poeta. & fatetur rectū cōsiliū trebatii. sed negat se posse dormire. cui respondet trebatius si quis sūt qui dormire nequeant natent tyberim. vel multū bibant. & sic humefacto corpore dormitent. vel si tantus est sibi amor scribendi scribat res a cęsare gestas & abstineat a satyris.

rectissimū consiliū qd suades s. olco

Optimum erat: verum nequeo dormire: ter vncti
transeant, nando
fluuium

Transnāto tyberim somno quibus est opus alto
perfusuum per habeant

Irriguumq; mero sub noctem corpus habeto
horatium

Aut si tantus amor scribendi te rapit: aude
gestas

Cæsaris inuicti res dicere multa laborum
accepturus a cesare
k: cupientem

Præmia laturus: cupidum pater optime vires
quia armata hastis
m

Deficiunt: neq; enim quiuis horrentia pilis

Agmina nec fracta pereuntes cuspide gallos
cadentis
n p n.

Aut labentis equo describat vulnera parthi
fortitudinem
o

Attamen & iustum poteras & scribere fortem
scipionem horatius
sicut p

Scipiadam vt sapiens lucilius. haud mihi deero
oportuno
q r

Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore flacci
carmina

Verba per attentam non ibunt cæsaris aurem
cesari aduleris repugnat cesar prudentia
s t ris sua.

Cui male si palpere recalcitrat vndiq; tutus
s. scribere laudes offendere
v cesaris augusti

Quanto rectius hoc, quam tristi ledere versu
p.n. pfusorē

Pantalabum scurram nomentanūq; nepotem:
non reprehensus

Cum sibi quisq; timet: q̄q̄ est intactus, & odit
p.n. postq̄.
x

Quid faciam: saltat milonius: vt semel icto
vini scz postq̄ accessit
y z oculis

Accessit feruor capiti numerusq; lucernis
filius tyndari genitus s. pollux.
a

Castor gaudet equis: ouo prognatus eodem
hominum voluntatum.
b

Pugnis: quod capiūt viuunt totidem studiorū
versibus.

Millia: me pedibus delectat claudere verba.
p lucilly p̄stantioris ingenij

Lucili ritu nostrum melioris vtroq;:
lucillius
fidelibus

Ille velut fidis archana sodalibus olim

k CVPIDVM pater & c. Verba horatii ait enim se cupidum esse scribendi res cęsaris. sed deesse sibi vires.

l NECq̄ enī quis. q.d. nullus nisi maguus sit poeta.

m PILIS. Pila romanorū haste sunt. vt gallorum gesa Virg. Duo quisquis alpina coruscat gesa manu & sarisse sunt macedonium.

n LABENTIS. Effugientis. Sic virgl. mediis elapsus achiuis.

o ATTAMEN. Respondet Trebatius. Si tibi non eavis est. vt possis heroico carmine prelia cesaris describere describas virtutes illius togati. vt lucilius descripsit virtutes Scipionis.

p HAVD mihi deero. Respondet horatius.

q CVM res ipsa feret. Cū dabitur oportunitas & occasio.

r DEXTRO oportuno Ordo est. Verba flacci non ibunt per aurem attentā cęsaris. idest non captabunt attentionem ab auribus cęsaris. nisi oportunitatem temporis captauero.

☞ f CVI male palpere Sensus est. si quis ficta adulatione aggrediatur cęsarē repugnat et respuit nec decipit se tutus vndiq; quod ne blādiens quidem capiatur. idest non audienter dicit de augusto. qui in falsas blandicias admittat. et sit eruditus assentari. Quia valde tutus est cęsar in omnibus ideo non delectatur laudibus. idest non potest deludi.

t PALPERE. Quasi a verbo deponenti dixit. cum sit actiuum.

☞ v QVANTO rectius hoc. Consilium trebatii monentis poetam. ne taxet quēquam suis versibus. cū etiā qui non taxantur tamen cōscii suorum scelerū orderint talia carmina.

x RVID faciā. Verba sunt poetę. q.d. non possum a cōsueto exercitio discedere.

y CAPITI icto. s. a vaporibus vini. quibus ebrius efficitur.

z NVMERVSq; lucernis. Nam ebriis & furiosis lumina congeminari videntur. Iuue. Et geminis consurgit mensa lucernis. Virgil. Et solem geminum et duplices se ostendere thebas.

☞ a CASTOR gaudet equis & c. idest castor gaudet equis. & pollux gaudet pugnis. idest arte pugilis. Sic superius in odis. Dicam & alciden puerosq; ledę. Hunc equis illū superare pugnis.

b QVOD capitum viuūt Therentianū illud quot homines tot sententie. suus cuiq; mos est. singuli homines singula studia habent.

Credebat libris, neq; si male gessarat vsquam
vadens gesserat

Decurrens alio neq; si bene: quo fit, vt omnis
voto ꝓmissa depicta

Votiua pateat veluti descripta tabella
lucillij in genere scribendi sim ego horatius

Vita senis: seq̄r hūc lucan⁹ an apulus anceps
nam venusini lucanis sunt affines ⁊ apulis

Nam venusinus arat finem sub vtrumq; colon⁹
s. colonus populis illis

Missus ad hoc pulsis, vetus est vt fama sabellis.
vt .i. ꝑ vacantem s. locum ageret predam

Quo ne per vacuum romano inquireret hostis
eo populus lucanie

Siue quod apula gens seu quod lucania bellum
moueret ferox genus scribendi sponte reprehendet

Incuteret violenta, sed hic stilus aut petet vltro
fortem stilus

Quenq̄ animantem: & me veluti custodiat ensis
ensem euaginare

Vagina tectus: quem cur distringere coner
noxijs pernitiosis

Tutus ab infestis latronibus, o pater & rex
vtinam hoc est reconditum

Iuppiter vt pareat positum rubigine tælum
s. vtinam amatori

Nec quisq̄ noceat cupido mihi pacis, aut ille
ꝑ cōmouerit esse me

Qui me commorit: melius non tangere clamo
quia ipse versibus meis

Flebit & insignis tota cantabitur vrbe
p. n. accusatoris accusatōem iudicium
s. alicui

Ceruius iratus leges minitatur & vrnam.
filia ꝑ albutij.

Canidia albuti quibus est inimica: venenum
contra aduersarios p. n. iudicis

Grande malum turius si quid se iudice certet
ita quisq; minitatur potens est
eo infensos sibi

Vt quo quisq; valet suspectos terreat: vtq;
efficax hoc modo intellige

Imperet hoc natura potens: sic collige mecum
inuadit a natura sua

Dente lupus cornu taurus petit: vnde nisi intus
s. est lupo ita se defendere diu viuentem luxurioso homini
cōmitte

Monstratum: sceuæ viuacem crede nepoti

Matrem: nil faciet sceleris pia dextra, mirum

c LVCANVS an apulus Cū apuli lucaniq; arces hostes essent in romanos. Romani vt essēt aliquid illis obstaculum miserunt coloniā romanorum ciuium venusium pulsis inde sabellis populis, quam coloniam vtriq; genti oppositam esse voluerunt. Itaq; incertum erat esset ne hec colonia in apulia an in lucania.

d SED hic stilus &c. Scribam igitur satyram. sed neminem nominatim carpam, nisi lacessitus sim. ergo erit satyra tanquā ensis vagina tectus qui nisi irritabor latebit, nec distringam. idest euaginabo. & cupio quidē tantam pacem. vt arma recōdita rubiginet eratur. Sed si quis me irritauerit ego clamo esse si melius ne me tangat, nam flebit.

e INSIGNIS tota cantabitur vrbe. idest ita a me describuntur sua scelera. vt sit insignis et not⁹ in tota vrbe.

f CERVIVS iratus &c. Profecto natura duce vnusquisq; iniuriam vlciscitur his armis que habet. Nā ceruius qui erat acer accusator minatur leges & vrnam idest iudiciū vt alibi demonstratum est. Canidia vero albutii filia venefica minatur venenum & suas incantationes. Turius autem qui iudex facile corrumpatur minatur contra aduersarios iudicaturum. Ergo lupus dente vtit̄. Taurus cornu. quia hec vltio demonstrata est intus. idest a sua natura.

g SCEVE viuacem &c. Probat exemplo sceuę hic viribus nō valebat fraude autem valebat. ergo crede. idest committe sibi viuacem matrem. idest quam nimiū moleste viuere fert.

h PIA dextra. idest que pia videt̄ quia nihil faciet sceleris

i MIRVM. idest mira res videtur quod sceua nepos. idest luxuriosus vir nō interimat matrem nimis viuacem. sed non est mirum. nam neq; lupus nocendi cupidus nocet calce. quia non valet calce. nec taurus nocet dente quia non valet morsu Sic sceua non vtetur viribus quia nō valet illis. sed vtetur veneno cum admisceat cicutam melle.

Vt neq; calce lupus quenq; neq; dente petit bos
auferet corrupto herba illa

Sed mala tollet annum vitiato melle cicuta
vt breuiter concludam

Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
nigris .i. siue breui sim moriturus

Expectat: seu mors atris circumuolat alis.
s. ero s. ero s. ero fortuna vt exul

Diues inops romæ seu sors ita iusserit exul
mee satyras conditio

Quisquis erit vitæ scribam color: o puer vt sis
diu viuas hoc est si satyras scripseris

Vitalis metuo: & maiorum ne quis amicus
morte cur. s. times me non vitalem

Frigore te fereat. quid cum est lucilius ausus
satyrici formam

Primus in hũc operis componere carmina morẽ
ausus est exteriorem ostentatõem hominũ

Detrahere & pellem nitidus qua quisq; perora
in intrinsecus existens an me pelle ille romanus

Cederet introrsum turpis? num lelius & qui
sumpsit deuicta

Duxit ab oppressa meritum carthagine nomen
lucilij sunt cum runt p.n.

Ingenio offensi aut læso doluere metello
turpibus descripto q.d. nequaq; certe

Famosisq; lupo cooperto versibus? atqui
p.n. prestantiores lucillius p p singlas trib⁹

Primiores populi arripuit populumq; tributim
placidus ipse lucilius virtutis scz

Scz vni equus virtuti atq; eius amicis
postq;

Quin vbi se a vulgo & cœna insecreta remorant
scipionis eruditio p lelij

Virtus scipiadæ & mitis sapientia læli
iocari lucilio otiosi

Nugari cum illo & discincti ludere: donec
sunt qualiscumq; s. sim

Decoqueretur olus: soliti quicquid sũ ego q̃uis
diuitias

Infra lucili censum ingeniumq;: tamen me
nolens

Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsq;

☞ k NE longum faci. i. ne nulla dicam.

l QVISQVIS erit vite color. idest quicumq; mee vitę exitus manet siue diu viuere liceat. siue cito sit deperire. siue pauper. siue diues. vtrum romę. an exul fuero tamen scribere non desistam.

m O PVER. Verba trebatii qui appellat horatiũ puerum. idest filium ętatis amorisq; causa.

n NE quis amicus Vel aliquis ex maiorib⁹. qui se amicum simulet vel aliquis maiorum quos offendis.

☞ o QVID cum. Respondet horatius non esse sibi timendum quoniam & lucillius ausus satyras scribere detraxit pellẽ qua tecti mali homines nitidi incedebant cũ intrinsicus turpes essent. i. fecit notam aliis simulatam illorum probitatem qua nitidi. idest sine vitiis apparebant aliis cum intus vitiosi essent.

☞ p PELLEM ergo dixit vt persius. Ego te intus et incute noui. Et Iuue. Summa nec quicq̃ pelle decorus. nec tamen offendit leliũ. aut scipionẽ qui ab carthagine deuicta africanus est nominatus. nec isti ęgre tulerũt quod ille & metellum & lupum magnos viros carpserit. & infamibus versibus cooperuerit. nec dubitauit carpere lucilius & princeps vrbis et ipsum populum per omnes tribus quoniam soli virtuti parcebat malis autem omnibus erat infensus.

p POPVLVMq; tributim. per singlos tribus. qa de tribubus factus infra lucillii censum hoc ait. Et si nõ sum eorum natalium quorũ lucilius fuit. constat enim luciliũ maiorem auunculum pompeii fuisse. Et auia pompeii lucilii soror fuerat.

q VIRTVS scipiadę. Periphrasis. idest scipio. Vius est patronimico pro nomine p prio. quia non recte quadrat scipio in versu hexametro. sic Virg. Aut geminos duo fulmina belli &c.

r DISCINCTI. Pigri ociosi nam licet & magnis viris quandoq; ociari.

s QVICQVID sum ego. Sententia est. quamuis neq; opib⁹ neq; fortuna par sim lucilio nam & pauper sum & libertino patre natus.

t INVITA inuidia. ideſt inuitis ipſis inuidis hoibus.
v FRAGILI dente. Tranſlatio a canibus: nam in illis multum leduntur qui fragiles habent dentes. vel fragili dente, ideſt qui crederẽ me habere fragilem dentem. ego vero habeo ſolidũ. Ergo queres me illudere fragili dente. ideſt quem putant fragili dẽ te offendet me eſſe non fragili ſed ſolido dente.

x NISI quid. q.d. hoc mihi ſic videtur niſi tu forte aliter ſentias o docte trebati.

y NIHIL hinc diffingere poſſum. Adeo qua locutus es vt nõ poſſim diffidere huic cauſe. ſed tamen tanq̃ iuriſconſultus moneo ne legũ inſcitia aliquam difficultatẽ afferat. nam ita eſt lex.

z SI mala condiderit. ideſt famoſa carmina in quẽpiã ſcripſerit ius iudicium q̃ in eum eſto. Poſſes igitur iudicio puniri ſi quẽ tuis carminibus carperes.

t inuidia. v me
Inuídia & fragili quærens illidere dentem
dentem ſuum

x
Offendet ſolido niſi quid tu docte trebati
impfectione mea loquitur horatius diſſentire
y ab iſtis rebus
Diſſentis equidem nihil hinc diffingere poſſum
z negotij

Sed tamen vt monitus caueas: ne forte negoti
imperitia

Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum;
3

Si mala condiderit in quenq̃ carmina ius eſt
a carmina

Iudicium q̃: eſto ſi quis mala ſed bona ſi quis
iudicante

Iudice condiderit laudatur ceſare ſi quis
cõtumeliis cum; qui, dignus eſt
reprehendere

Opprobrijs dignum latuerit integer ipſe
lacerentur libelli, accuſatorij
b c d e abſolutus
Soluentur riſu tabulæ: tu miſſus abibis.

a SI quis mala. Reſpondet poeta ius iudicium q̃ ſi quis mala carmina cõdiderit ſed ſi quis bona laudabitur a ceſare. Appellat autem bona carmina.
b SOLVENTVR. Diſſoluentur irritabuntur confutabuntur.

c RISV. Nam adeo ridicula res videbitur accuſare eum qui integer vitioſum iure carpſerit. vt nõ rationibus cõfutetur accuſatio. ſed riſu explodatur.

d TABVLE. In quibus ſunt leges quibus ego accuſor. vel tabule in quibus erit ſcripta accuſatio.

e TV miſſus abis. ideſt dimiſſus & abſolutus non ſine ratione igitur alloquitur in hac ſatyra trebatium ſenectute & iuris ciuilis ſapiẽtia venerandum virum. vt tãto auctore probet ſatyram in malos viros iure optime ſcribere poſſe.

Argumentum in ſecundam ſatyram.

i N hac ſatyra ſub perſona oſelli ſtoice ſecte imitatorem luxurioſos ac intemperatos homines carpit: ſimul etiam oſtendit ex dignitate ſtoicorũ: quãta virtus ſit vti frugalitate ac paruo victu. Nã recte viuit qui modicis contentus eſt. Oſellus enim: vt placet Acroni grãmatico: poeta latinus ſtoicam ſectam in latinum tranſtulit. Hoc dicit.

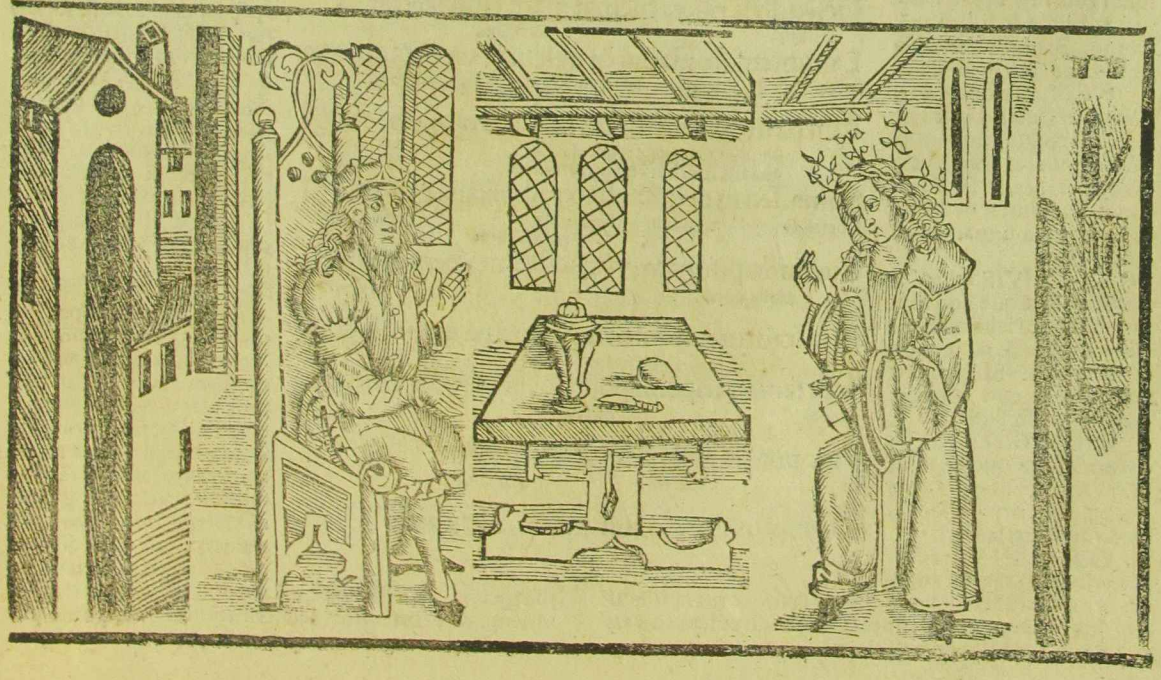

Satyra secunda

f QVE virtus. Ex stoicorum sententia qui omniū philosophorum grauissimi sunt. ostendit quanta virtus sit vti frugalitate & parco victu. Nam recte viuit qui naturam optimam ducē sequitur. At natura paucis minimisq; cōtēta est. Viuit igit̄ recte qui paucis cōtētus viuit.

g BONIS. Nō ratione potest. Nam potest quis viuere paruo. quoniā sibi magna desint. quia pauper sit. Sed hic quia maiora cupit non voluntarie viuit paruo contentus. non igitur dabitur sibi virtuti. sed bonus qui est viuit contentus paruo.

h NEC meus hic sermo. Dat auctoritatem sentētie cum illam non suam. sed offelli esse dicat. hic autē poeta fuit primus latine stoicum dogma scripsit. Appellat autem ipsum anormē sapientē quia stoicam sectam ingressus illam penitus adimplere non potuit. Anormis igitur idest non omnino secundū normam. vel a normis quia verus sapiens nō inuenitur. Ergo quos appellamus sapientes anormes sunt.

i CRASSA minerua. Qui vt dixi doctrinam illā acutissimam stoicorum asse cutus penitus non est.

k DISCITE. Optimus artificiosissimusq; progressus est. primo enim proposuit. deinde vt sententie auctoritatem affert demonstrauit non suam esse. sed stoicorū sententiam. Nunc vero affirmat posse nos dicere hanc veritatem modo sobrii attendamus. & non aut crapula obruti. aut vino madidi.

l NON inter lances &c. Non inter lautas epulas que lancibus continetur. nam lāces dicimus concaua vasa quibus carnes & similia in mensis statuimus sic lancibus et pandis fumantia reddimus exta.

m ACCLIVIS falsis. Inclinatus ad ea que non sunt vera bona. sed falsa nam ducitur appetitu & nō ratione.

n IMPRANSI. Sobrie et sine crapula. quo tempore mens ipsa recte sapit.

o DISQVIRITE. Cūctis circumspectis querite. nam disquirere significat per omnes partes querere. vt inquirendo nihil nos lateat.

p CORRVPTVS iudex. Nā veluti pecunia aut amicitia corruptus iudex inique iudicat sic animus corruptus alio deprauato appetitu semper male iudicat leporem sectatus in qua re labor magnus est.

q LASSVS. Defatigatus indomitus enim equus vehementer equitem defatigat.

r MILICIA romana q.d. res grauissima et asperrima nā romana militia assiduis laboribus atq; difficultatibus plenissima erat vt odis ostensum est.

s STVDIO fallente laborem. ideſt ipsa cupiditate lusidi fallente cum quadam voluptate.

t CEDENTEM aera. Ideo ait quoniā aer leuis & cōcauus facile cedit grauiori materię.

v EXTVDERIT. i. expulerit. Fit eni ex eo quod est extundo tutudi. sed geminātia in cōpositione nō geminant ergo extundo extudi.

x INANIS facuus famelicus. Sinia est. cū postq; venatus fueris aut equitaueris. aut pila discoue luseris fis siccus & inanis. i. sitias & exurias.

y SPERNE. q d. nunquā spernes.

z NE. Et biberis. ideſt nisi vinū mulsū quod cōficit ex vino & melle. sed optimū ex falerno & melle himetio. nā in himeto mōte attice regionis propter thimi copiā optimum oriebatur mel

a PRONVS. spēs pisces est.

b CVM sale. Qui victus & cicerone & hieronimo teste addito etiā nasturtio herba persarum fuit.

c LATRANTEM. q. ex fame clamātē. vt sit trāslatio canibus qui ex fame latrant. ex quo sequit̄ qd voluptas nō est in caro nidore. i. odore & sapore epularū. que cassius cōstāt. sed est in te. nā qñ famescis omia suauia erunt.

d SVDANDO. i. laborādo. i. labora. nā cū propter laborem famescis ipse panis erit p suauissimo pīmētario.

e OSTREA & scarus. qui pisces i pōcio erāt apd' antiqs.

f LAGOIS. Auis que leporinas carnes habere perhibetur.

g VIX tñ eripiā. Sēsus est. Si qs naturalē appetitū et nō corruptū sequat̄. neq; bibet neq; edet nisi siti atq; fame stimulāte. et tūc q; vilissima placebūt. sed si saganis ac male decoctis humoribꝰ stomachꝰ repletꝰ fuerit exorīt nausea. atq; fastidiū. & tñ q; supfluis voluptatibꝰ gaudet cū illis egre careat querit delicatiores cibos. & aliqñ magis opinione q; gustu mouetur. Quapter prefert pauonē pulchritudine pennarū. ergo vix eripiam. i. cum difficultate extorquebo vt appositio pauone velit potius gallinam quam illum.

Satyra secunda

f modico virtu

q Væ virtus & quāta bonis sit viuere paruo

h alludit ad titulū libri quem sermonū appellat

Nec meus hic sermo est: sed quem pcepit ofellus

.i. rudis sine institutione i

Rusticus anormis sapiens crassaq; minerua

k l epulas lauras

Discite: non inter lances messasq; nitentes

eo rpc̄ oculorū et mentis

Cum stupet insanis acies fulgoribus. & cum

indinatus .i. ea q̄ non sunt vera bona sed falsa

m q̄ ratōne pueniunt.

Accliuus falsis animus meliora recusat

sed sobrij discare s. cupiant

n o

Verum hic impransi mecū disquirite. cur hæc.

Dicam si potero. male verum examinat omnis

pecunia vel amicitia re qui eo

p

Corruptus iudex leporem sectatus equoue

q s.ec

Lassus ab indomito. vel si romana fatigat

r solitum grecos ludos sectari

Militia. assuetum grecari seu pila velox

s. suo regente ludum

s

Molliter austerum studio fallente laborem.

ludus discat iacta t

Seu te discus agit. pete cedentem ærea disco

expulerit contemptū cibi famelicus

v sitibundus x

Cum labor extuderit. fastidia siccus inanis

runc ex monte hymeto

y

Sperne cibum vilem. etnisi hymetia mella falerno

z liquefacta a tempestuosum

Ne biberis diluta foris est promus & atrum

b

Defendens pisces hiemat mare. cum sale panis

c effutiētē mitigabit

Latrantem stomachū bene leniet. vnde putas. aut

q̄modo est iucundo odore z sapore epularum.

Qui partum. non incaro nidore voluptas

summa voluptas in re ipsa est nam

quando famescis omnia erūt suauia

Sūma. sed in te ipso est tu pulmētaria quære

laborando rurgitum .i. ex crapula pisces rales

d palliscentem e

Sudando pinguem vicijs albumq; neq; ostrea

genus piscis auis est

f

Nec scaurus aut poterit peregrina iuuare lagois

g te ap

Vix tamen eripiam posito pauone velis quin

pauone fricare

Hoc potius gallina tergere palatum

ru speciebus vendatur

Corruptus vanis rerum. quia veneat auro

pauo
i
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda
voluptatem gustus
Tanq̃ ad rem attineat quicq̃: num vesceris ista
pauoni plumarũ
Quam laudas pluma cocto nũ adest honor idem
ab
Carne tamen quamuis distat nihil hac: magis illa
speciebus rerum esse sit
li
Imparibus formis deceptum te patet. esto.
scz hoc aui vel cuilibet rei ex
l
Vnde datum sentis lupus hic tiberinus. an alto
l m an
Captus hiet? potens ne inter iactatus an amnis
.i. tyberis fluens ex tuscia magne quantitatis.
tu
Hostia sub tusci: laudas insane trilibrem
mullum
.i. diuidas
Mullũ in singula quã minuas pulm̃ta necesse est
delectat n
Ducit te species video quo pertinet ergo
lupis
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
quantitatem mullis .i. paruam q̃ntitatẽ
Maiorem natura modum dedit his breue pond⁹
fumelicus p contemnit.
Ieiunus raro stomachus vulgaria temnit.
extentum piscem scutella
m
Porrecto magno magnum spectare catino
gulosus veracissimis
o furijs infernalibus p
Vellem ait harpijs gula digna rapacibus. at vos
secundi venti meridionales delicatos cibos
q
Presentes austri coquite horum obsonia quamq̃
societas
Putet aper rombusque recẽs. mala copia qñ
fastidientem diminutiuũ a rapa
turbet r
Aegrum sollicitat stomachum cum rapula plen⁹
in aceto coctas herbas illas remota.
s t v
Atque accidas mauult inulas. nec dũ ois abacta
ab
Pauperies epulis regum. nam vilibus ouis.
s
Nigrisq̃ est oleis hodie locus. haud ita pridem
p.n. r
Gallaoni præconis erat accipensere mensa
an eo tempore maria
z
Infamis quid tum rombus minus æquora alebãt
piscis sedebat
Tutus erat rombus. tutoque ciconia nido.

i PICTA pandat spectacula cauda. idest pandat caudam vt illã intuentibus spectaculo prebeat. Nã tanquã illa glorieť dicunt quod laudatus pandat caudam.

k ESTO. Cõcedatur quod species rerũ conferant alquid ad rem.

l VNDE datum sentis lupus. Ex qua coscientia nosti. quia iste lupus marinus est magis quam fluuialis. illi enim qui subtilitate palati gloriantur melioris saporis aiunt esse pisces illos qui rapidiore vnda exercẽtur. quã qui languidiore torpescunt.

l CAPTVS hiet. Quia pisces statim cũ capiunt hiant.

m POTENS ne inter. Vnde scis vtrum inter hostia tyberina an inter põtes eiusdẽ fluminis, & est ordo Laudas insane trilibrem mullũ in singla minua pulmẽta necesse est. idest quem facias comedendo breuiorem.

n QVO pertinet ergo. Sensus est. Stultissimum est nõ querere magnos lupos quos natura proceros facit querere autẽ magnos mullos qui non nisi parui inueniantur.

o HARPYS gula digna rapacibus. Digna que inter epulas harpiarum ponatur.

p AT vos presentes austr & c. Poeta precatur austros. vt decoquant. idest puterfaciant obsonia istorum ne inde voluptatẽ capere possint. Est enim auster meridionalis ventus. propterea q̃ calidus et humidus. Calor autem & humor generationis et corruptionis principium est. hoc idem Iuue Stridebat deformis hiems predamq̃ recentem seruabat. tamẽ hic properat velut vrget auster.

q QVBMq̃ putet aper. q. d. Non est hoc precandum. Nam etiam recentia illis putrent. cum ex nimia copia repletus stomachus in fastidium nauseamq̃ incidat.

r RAPVLA. A rapa diminutium.

s ACIDAS. & propterea vtiles ad fastidium remouẽdum. Nam omnia acida viscosam pituitam rescindunt & appetitum excitant.

t INVLVS. Speties bulli est quã pli. ab ascolana vrbe ascoloniã appellari dicit.

v NEC dum omnis abacta pauperies. Quamuis reges copiose viuant. nõ dũ tamen pauperum epulas excluserunt mensis suis.

x HAVD ita pridẽ. Gallonus quidã fuit preco qui habebat apparatum conuiuii. quem lucilius etiam pulsat hic etiam accipenserẽ suis conuiuiis exhibebat.

y ACCIPENSERE. Accipenser vt ait Plinius apud antiquos nobilissimus habitus est vnus omniũ suamis ad os versis contra aquam nando meat. nullo nunc in honore. Quidam eum elopem vocant.

z MINVS equora alebant. q d. alebãt quidem sed non petebantur quia nõ erãt in precio.

a DONEC vos auctor pretorius. Asellius quidem pretor fuit qui vsum comedendarum ciconiarum primus inuenit. Videri aūt vult nō in preciosis piscibus atq; conuiuiis esse iucunditatem sed in consensu hominū. pretorius autem dixit ad maiorem infamiam quod vir ea dignitate insignis tam gulosus fuerit.

b MERGOS. Qui stagna & palustrem limū sapiunt. Et tamen si in vsu fuerint placebant. Mergi aūt dicti sunt quia se frequenter mergant.

c SORDidus a tenui. Demōstrat quod nō ita ab altero extremo discedēdū sit. vt in alterū incidamus. sed esse sectm stoicum o fellum mediū in omnibus rebus. non ergo fugiendum est luxuriosus victus vt in sordidum labamur.

d IVDICE. Pro iudicante dicit Acron.

e AVIDIENVS. Homo auarus dictus canis quia nimis mordicus sua tueretur.

f EST. Commedit. vt est mollis flamma medullas.

g CORNA. Ab ea arbore que est cornus fit hoc cornum bacha ipsius corni.

h REPOTIA. A reportādo vt ait Acron. Conuiuia sunt que noue nupte septima vel octaua die ad paternam domum redeunti ponit. vel aliud cōuiuiū quo qui nos prius acceperat vicissim domi nostre accipimus. Festus tamen non reportia. sed repotia scribit eāq; postridie nuptias apud nouum maritū cœnam dicit. q. que reficitur potatio. poeta autem pro lautiori apparatioriq; conuiuio ponit.

i NATALES. Nam laute. & non sine luxu suū quisq; natalem colebat.

k ALBATVS. Alba veste indutus. hec in precio apud antiquos erat. Nā pur pura non nisi nobilioribus dabatur. Qua propter magistratus municipales eo vtebant colore. Iuuenalis. Sufficiūt tunice summis ędilibus albe. vel albanus propter sacrificium is enim color mentis pure simbolum est.

l CORNV bilibri. Venalia cornua fictilia diuersorū ponderū habebant antiqui.

m CAVLIBVS instillat Brasicis. in quibus maiores caules sunt has aceto cōdiri apud antiquos consuetum fuisse. Cato testis est.

n QVALI igitur. Ostendit victum laudandū esse qui mediocritatem obseruans in neutrum extremū declinet.

o HAC vrget lupus Per lupum & canem significat ex vna parte luxuriam. ex alia auaritiam imminere.

p ACCIPE nūc & c. Ostendit ex simplici tenui victu valitudinē conseruari.

q SEDERIT. Placuerit. Virg. Et sedet hoc animo peritureq; addere troie Teq; tuos iuuat.

a
Donec vos auctor docuit prætorius. ergo
aues aquaticas
b dulces esui
Si quis nunc mergos suaues edixerit assos.
que praua facili doceatur
Parebit praui docilis romana iuuentus
auarus parco
c
Sordidus attenui victu distabit ofello
iudicante
d
Iudice: nam frustra vitium vitaueris illud
vicio auarus ille
c
Si te alio prauum detorserit: auidienus
auidiano reipse
Cui canis ex vero dictum cognomen adhæret.
vetustate marcidas cōmedit baccas corni
f g
Quinquenes oleas est & siluestria corna.
.i. in acetū conuersum
Ac nisi mutatum parcit diffundere vinum
s. terrum quamuis.
Cuius odorem olei nequeas perferre licebit
auidienus
h i
Ille repotia natales aliosue dierum.
candida veste indutus ex auidienus
k l
Festos albatus celebret cornu ipse bilibri
corrupti
m
Caulibus instillat. veteris non parcus aceti
n
Quali igitur vinctu sapiens vtetur. & horum
quam ex duobus illis parte ex alia parte.
o
Vtrum imitabitur. hac vrget lup⁹ hac canis angit
ille auaritia sua.
Mundus erit. qui non offendat sordibus atq;
ipse sic viuens
In neutram partem cultus miser hic neq; seruis
officia p diuidit
Albuci senis exemplo dum munia didit.
acerbus imprudens impurā.
p.n.
Sæuus erit. nec sic vt simplex næuius vnctam
Conuitijs prębebit aquam: viciū hoc q̊q; magnū
disce moderatis.
p
Accipe nunc victis tenuis. quæ quantaq; sectim
afferat
Afferat: in primis valeat bene: nam varie res
qualiter
Vt noceant homini: credas: memor illius æsce
placuerit
q
Quæ simplex olim tibi sederit at simul assis

in iura coeta pisces auibus illis
postq̃

Miscuetis elixa simul conchila turdis
s. ista .i. coleram

r

Dulcia se in bilem vertent: stomachoq; tumultũ
nausea qualiter

s

Lenta feret pituita vides vt pallidus omnis
in nimietate ciborum repletum

t etiã

Cęna desurgat dubia: quin corpus honustum
gula deprimit simul

v

Hesternis vitijs animum quoq; prægrauat vna
abdicat terre

x

Atq; affigit humo diuinæ particulam auræ,
frugalis refecta somno

y postq̃

Alter vbi dicto citius curata sopori
sanus deputata officia,

Membra dedit: negatus p̃scripta ad munia surgit
frugalis transire aliqñ

Hic tamen ad melius poterit transcurrere q̃nda 3
celebrem

Siue diem festum rediens aduexerit annus
postquam

Seu recreare volet tenuatum corpus vbiq;
augebitur etas

Accedent anni: tractari mollius ætas
iungetur

Imbecilla volet: tibi quidam accedet ad istam
firmus delicias vite

Quam puer & validus presumis moliciem, seu
infirmitas acciderit tibi

Dura valitudo inciderit: se tarda senectus
acrioris odoris .i. non q̃ olfacerẽt

Rancidũ aprũ antiqui laudabant: nõ quia nasus
antiquis s. laudauere

Illis nullus erat. sed credo hac mente q̃ hospes
domũ illius qui habebat aprũ fetidum

Tardius adueniens viciatũ commodius: quam
gulosus cõmederet

Integrum edax dñs consumeret hos aut inter
diuinos viros vtinam ego fuissem natus inter illos

5

Heroas natum tellus me prima tulisset.
opinioni fama iucundior quã versus

a

Das aliquid famæ, que carmine gratior aurem
appẽhendit pisces preciosi vas in quo coquuntur.

Occupat humanam: grandes rombi patinæq;:
afferunt

Grande ferunt vna cũ damno dedecus, adde
tibi correctorem vite

b infensum

Iratum patrium: vicinos te tibi iniquum:

---

r DVLCIA in bilem. Nam dulcia bilem faciũt vt phisici ostendunt.

s PITVITA. Quam greci phlegma nuncupant.

t CENA desurgat dubia & c. In qua tam varia sunt tamq; iocũda vt dubiũ sit conuiuę quid potissimũ de multis capiat. Sic Theren. in phormione cœna dubia apponitur.

v ANIMVM quoq; pregrauat. Nam corpus crapula vinoq; repletũ sensus animumq; hebetem reddit. Nãdum vires stomacho. Dum stomacho vires non suppetunt quibus deuoret que ingessit ingluuies, que tñ nonnunq̃ seruata vt in eodem cum maxima anxietate tabescant necesse est. & a tabefactis sanguis humoresq; ceteri corrumpantur. & sic in corpore omnis ordo nature vertatur in peius oportunum est. ex quo oculorum orisq; totius deformitas nascitur. oriuntur & insuper et tremula paralisis. tumẽs bulficies. sitibũda ydropisis Macilẽta tisis. nodosa, podagra feruens prurigo. turpis scabies. estuansq; febris. et nausea stomachi renuentis. quibus immatura mors etiam semper superadditur plurimis vt verificetur (quod aiũt prudentissimi medicorum) plures interficit cœna q̃ gladius spectabilis ergo nimis manducorũ conuentus est qui inter somnos & mentis aligenationem aut morborum torturas & mortẽ ignaniam colens. soliq; seruiens ventri. mẽsas parat assiduas & quoscumq; labores arbitratur largis inflatis poculis Heu miseri meminisse deberent qui etiã ex proposito vitio huic impendũt operam quoniã primi parentis gula mortales effecti sumus patriã & vite huius quietẽ perdimus & inexplebiles erum nas dolẽtes intrauimus. Est ergo hoc detestabile nimis vitium eratq; satis. si glãdes veterum sordent. saltem modernorum modestiam imitari. qua profecto ignania deprimitur virtus alitur. & ad celsa mens hominum facile sublimatur. & totius corporis robur in valitudinem solidam cõseruatur quãdum sperneret Aulus inuenit celso residens in solio contemptores, nec etiã illi saturitas frontis dedecus aut corporis abstulit truciatus.

x PARTICVLAM diuine aure. Mentẽ intelligit Sic Virgil. Atq; auari simplicis ignem.

y ALTER. Qui sobrie viuit. Hic tamen ad melius altera vtilitas. Nam qui sobrie viuit potest et dies festos lautius celebrare & corpus extenuatum facilius restaurare. & senectutem clementius tractare. que oĩa nõ potestis qui a pueritia assiduo semp luxu sese immersit. Neq; enĩ aduersam valitudinẽ. neq; senectutem melioribus epulis reuocillare valet.

z PRIMA tellus. Vel tellus in prima sua ętate. vel prima quia ante deos terrã fuisse fabulantur. & illos omẽs ab ea fluxisse.

a DAS aliquid famę Ostenderat nimium luxum valitudini contrarium. Nũc dedecus quoq; afferre illum demonstrat. & odiũ patrui qui nepotis curam cupit & vicinorum, afferre etiã paupertatem que coguntur homines mortem cupere.

b TE tibi iniquum. Quoniam tibi necessaria subministrare non potes.

addc
inutiliter cupienti mortem
Et fruſta mortis cupidum: cum deerit egenti
pecunia vir ille
c d
Aes laquei precium: iure inquit traſius iſtis
caſtigat redditus.
Iurgatur verbis, ego vectigalia magna
copioſus loquitur horatius
Diuitiaſq; habeo tribus amplas regibus, ergo
ſuperfluit diuitijs ruis con o
Quod ſuperat non eſt melius q̃ inſumere poſſis
quare pauper exiſtente
Cur eget indignus quiſquam te diuite? quare
cor deorum immodeſte
Templa ruunt antiqua deum. cur improbe carę
tue largitis
Non aliquid patrie tanto emetiris aceruo
ſoli certe
e
Vni nimirum recte tibi ſemper erunt res:
cum patrimonio cõſumpſeris
erit de te f
O magnus poſt hac inimicis riſus, vter ne
fortune turtus
con un
Ad caſus dubios fidet ſibi certius, hic qui
multiplicibus ſuam aſſuerũ ſplen
aſſuescens dide viuere
Pluribus aſſuerit mentem corpuſq; ſuperbum,
eſt modico in vita aduenie
tis piculi
An qui contentus paruo metuensq; futuri
in tranquillitate rerum congrua
g diſpoſuit.
In pace vt ſapiens aptarit idonea bello:
h
Quo magis his credas: puer hunc ego paruus
i
Integris opibus noui non latius vſum:
diminutis opibus
Quam nunc acciſis videas metato in agello oſellũ
ſuo
Cum pecore & guatis fortem mercede colonum
Non ego narrantem temere edi luce profeſta
k l
Quicq; preter olus fumoſe cum pede pernæ
ad me dum non viſus a me
ſiue m
Ac mihi ſeu longũ poſt tẽpus venerat hoſpes,
n
Siue operum vacuo gratus conuiua per imbrem
aliquis ab
o q̃ſitis.
Vicinus: bene erat non piſcibus vrbe petitis
gallinario que pendens ſeruabatur
Sed pullo atq; hedo: tum penſilis vna ſecundas

g IN pace vt ſapiens Nam vt ſapiẽs is dicitur qui in pace ita viuit. vt etiam para ret que ad bellum pertinent ſi malo fato forte id venturũ ſit. Sic commendanẽ diuites. qui ea parſimonia viuunt vt ſi quando a fortuna diuitiis ſpoliẽtur non ſit eis durum parce viuere. quia eam viuẽdi normam ſibi impoſuerit.

c LAQVEI precium. Cũ ad id inopię redigaris. vt nõ ſubperates quo laqueum ad ſuſpendium tibi compares.

d IVRE inquit. q.d. iſte traſius iure tenuiores reprehendit. Ego autem his diuitiis abundo vt multa poſſum profundere. Cui reſpondet poeta quod que illi ſuperabundant non in lupum ſed liberalitatem ſunt conuertenda & egenis danda potius quam luxurioſe conſumenda. preſertim cum etiam & reipub. conferre & religioni multa debeant diuites.

e VNI nimirũ &c. Aurea ſententia qua monet diuites vt ex ſuperabundantia rerum ſibi ſubſidia cõtra diuerſos caſus & cõtra morbos comparent. Nam ſepe fit tanta iactura patrimonii vt & maxime diuite ad exiguum cenſum redigantur. Quod ſi multas ante calamitates alligunierimus in eam incidimus inopiam vt omnes nos inimici rideant.

f VTER ne. Neq; hoc negligendum eſt. Nam forti animo ferimus anguſtias patrimonii in quas nos fortuna deruſerit. ſi hactenꝰ paruo aſſueti fuerimus.

h QVO magis &c. Probat quod dicit oſelli exẽplo. hic olim diues ſobrie vixit. Deinde quia biuicianas partes ſecutus fuerat ab auguſto bonis mulctatus partem illorum ab vmbreno cui data erant precio conduxit. nec fuit durum parce viuere in paupertate. quoniã affluetus etiã in diuitiis parſimonię fuerant.

i NOVI. Bis repete vt ſit ordo. Ego puer noui hũc oſſellum non eſſe vſum latius in tegris opibus q̃ abſcitis videas vti. Ego noui eundem narrantem. i. hec ego nõ edi temere in luce profeſta. id eſt in die non feſto quicq̃ preter olus temere ſine cauſa. q. d. Si edi quandoq; aliquid preter olus fuit iuſta de cauſa vt forte quia hoſpitẽ recepiſſem

k FVMOSE. Ad fumũ deſiccatę.

l PERNE. Sunt qui putãt pernam eſſe ad vertebra pedis ad finem calconei dictã pernitendo. Vnde perniones qui ob frigus in perna naſcũtur. Sed ponẽ pro pede porcino cum coxia ſalito. quem Martialis petaſonẽ appellat.

m POST longũ tempus Quo erat maiori ſumptu accipiendus. Siue operũ parcã et luxurioſam ſimul atq; honeſtam vitam depingit.

n PER imbrem. Nam bonus agricola nunq̃ niſi in magnis pluuiis ceſſat.

o BENE erat. q.d. lautiori conuiuio vtebar ſed non rebus venalibus inſtructo.

p CVLPA magistra. Nã qui vltra modum biberet in culpa erat. hanc autem omnes vitabant.

q AC venerata ceres Sensus est. quod nunq̃ abũdantiori vino vtebãtur quo letiores effecti curas deponimus. nisi cum cereri sacrificarent per quod significat in solis sacrificiis splendidius epulabantur.

r EXPLICVIT seria contracte frontis. idest explicuit frontem contractam propter seria. i. propter curas que a seriis proueniunt contrahimus enim frontem in rebus anxiis. explicamus autem in lętis. hinc Theren. Ex porge frontẽ dixit. idest prebe te lętum.

s QVANTVM hic ĩminuet. q. d. nihil. Sẽsus est postq̃ hic vmbrenus nouus incola occupauit nr̃os agros. neq̃ ego neq̃ vos pueri partius nituim⁹. qa et ĩ reb⁹ nr̃is olim secũdis et nũc in aduersis eundem cultũ seruamus.

que post cenam fuerat ad delectatõem .i. bifera

Et nux ornabat mensas cum duplice ficu

.i post sublatam mensam p

Post hoc ludus erat culpa potare magistra.

q

Ac venerata ceres ita culmo surgeret alto.

r seuere

Explicuit vino contractæ seria frontis.

infestet pareat

Seuiat atq̃ nouos moueat fortuna tumultus

s q. d. nihil minus

Quantũ hic ĩminet q̃nto aut ego parcius aut vos

filij vel serui postq̃ ad hunc locum .i. miles cui fuit attributus ager

O pueri intuitis. vt huc nouus incola venit.

t agri dñm militem

Nam proprie telluris herũ natura neq̃ illum

natura statuit alium fecit ab agris nostris miles

Nec me. nec quenq̃ statuit. nos expulit ille

militem expellet imorobitas asturi imperitia

v x y

Illum aut nequities aut vafri inscitia iuris

eum diutius viuens

Postremum expellet certe viuatior hæres

illius viri viri illius

Nunc ager vmbreni sub nomine nuper ofelli

est vel fuit 3 .i. ꝑpetuus .i. possessionẽ

Dictus: erit nulli proprius: sed cedet in vsum

ideo magnanimi

Nunc mihi nunc alij. quo circa inuitæ fortes

constantia

Fortiaq̃ aduersis opponite pectora rebus.

t NAM ꝓprie. Oñdit natura oĩa esse cõia ex q̃ nullus est ꝓprius dñs. qua ꝓpter fortuna ĩcui⁹ temeriate huiuscemodi bona collocata sũt. freq̃nter mutat dños agroꝝ.

v NEQVICIES. Quia alyguriet paupertatis enĩ amica est nequicies.

x VAFRI. Quod nõ sine multa calliditate interpretat̃. Est enĩ huiuscemodi calliditas iure cõsultis presertim in his quorũ patrocinia venalia vt in vtrãq̃ partẽ omne pene ius interpretentur.

x INSCICIA iuris. Quia occupabit̃ ab alio eũ se defendere nescierit ignoratõe iuris

z NVLLI ꝓprius sed cedet in vsum. Proprietas enĩ agrorũ nullius est. cum cõmunia sint elementa sed vsus concedit̃ qua propter vnicum remediũ est aduersus fortunã. que frequenter oĩa cõmutat vt fortẽ animũ contra illam paremus.

CC

Argumentum in satyram tertiam

i N hac satyra mirum artificium poeta ostendit: nam cũ alios docere: & bonos efficere cupiat: se ipsum in primis damnat: vt ceteri satyricas notas equiori animo ferant. Inducit quendam damasippum corripientem se tanquam desidiosum: qui consumpto patrimonio suo se ad stoicam sectam contulit simulq̃ eos notat: qui aliena peccata vident & damnant: suorũ vero obliuiscuntur. Hoc dicit.

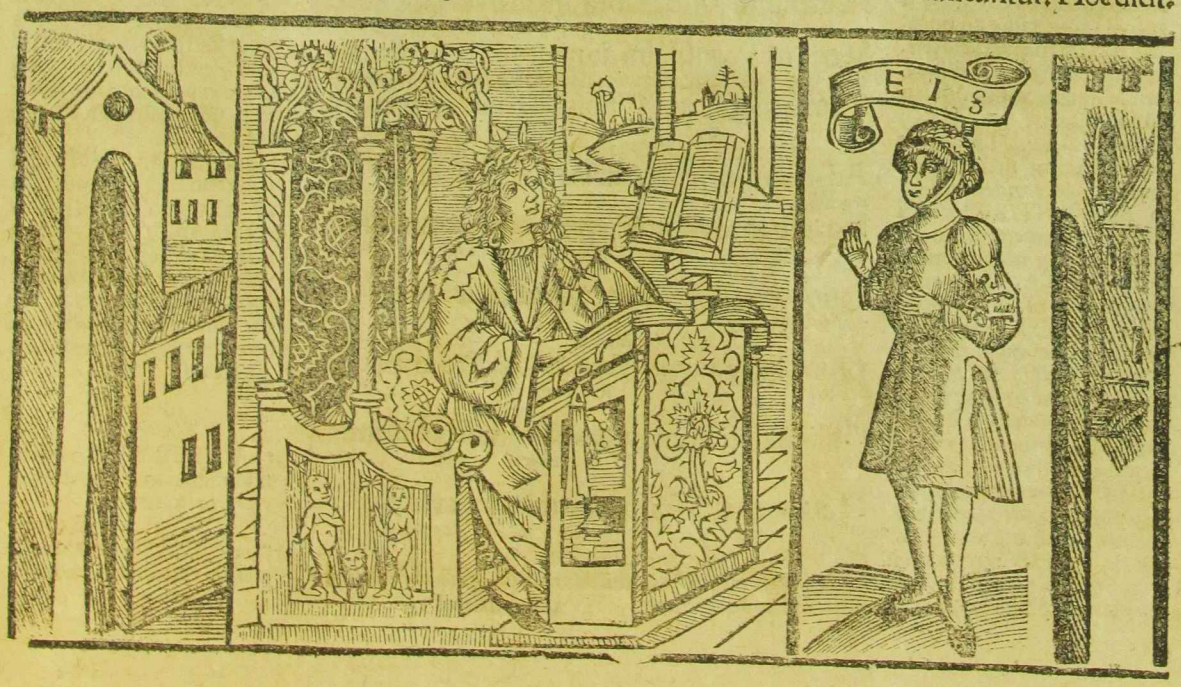

Satyra Tertia

a SIC raro scribis. Mirus poeta et miro artificio instructus. qui reliquos hoies bonos reddere cupies seipsū dānat. vt ceteri equiori animo ferāt cū que vitia in illis sūt ea in se esse fateat. Inducit igit̄ damasippū stoicū philosophū & alia quidē horatii errata presertim tū desidiā in scribēdo carpentē. Videt aūt oino tollerādus is satyrus. q ita ceteros carpit vt nec sibi ipi pcat

b SCRIPTORVM. Tū poetarū. tū aliorū. Verū cū scriptorē dicimus p quandā excellentiā poetā intelligim⁹

c BENIGNVS. indulgēs nimiū vino & somno.

d DIGNVM sermone. i. dignū quod mandet satyris quas sermones apppellat.

e QVID fiet. Sūt qui legāt si raro scribis. & non sic. & postremo adiūgāt quid fiet.

f AB ipsis sat. In qbus magna erat potandi copia.

g SOBRIVS. q. idcirco fugistivt sobrietatē obseruaret qd ergo fiet postq̄ ab vibatis saturnalib⁹ rus fugisti nōne dices aliqd dignū promissis. Nā sunt seruāda q̄ de sermonibus scribēdis promisisti.

h INCIPE. vrget tacentē.

i NIL. Nullam potes excusationē afferre nec est quod culpā in calamos trāsferas q̄ tibi non inseruiant.

k IMMERITVS. Quia iniuria accusas parietē quod scripta nō ferat.

l IRATIS. i. aduersis. habebāt aūt antiq parietes iuxta lectū cēra illitos vt si quid in mentē venisset illic añ notarent quā memoria excideret. dicit igit̄ paritē natū diis & poetis iratis quoniā nihil in eo notet poeta.

☞ m ATQVI. Nā profe rebasin vultu nescio quid pmittere de te videbaris

n MINANTIS. Dixit aūt mināti vt oñderet nescio qd elationis atq̄ magnificentie in suis pollicitatōibus vt ois timiditas pcul abesse videret

o TEPIDO. Nā in mēse decembri aprici querunt agri.

☞ p QVORSVM pertinuit. Ad quē finē congerere multos ex platone mītos ex menādro libros. nū satyras scripturus vtriq̄ comedie veteris. ſ. & noue poetas imitari oportuit. ppter quod menandrum & eupolim dixit & archilochū. ppter inuehendi vehementiam. Sed nec̄ istis cōtentus erat nisi ex diuina platonis philosophia garuitatē sniarum depromeret.

in

ſ Ic raro scribis: vt toto non quater anno
in quam scribas poetarum diligentius
b legendo explicans
Membranā poscas scriptorū queq̄ retexēs
.t. vino & somno
c
Iratus tibi: quod vini somnicq̄ benignus
componas futurum est
d e f
Nil dignum sermone canas: quid fiet: ab ipsis
in vrbe celebratis ru
g
Saturnalibus huc fugisti: sobrius ergo
scribe ruris q̄ re ejecies
h i
Dic aliquid dignū promissis. incipe. nil est
reprehendentur pene indignus
h
Culpantur frustra calami. immeritusq̄ laborat
aduersis
l fabricatus
Iratis natus paries dijs atq̄ poetis:
recte tuus promittentis
m u
Atqui vultus erat multa & preclara minantis
o
octosum suscepisset
Si vacuum tepido cepisset vilula tecto.
.t. ad quem finem circumdare
p .t. platonē
Quorsum pertinuit stipare platona menandro
recum ex vrbe.
Eupolin archilochum comites educere tantos:
hominum mitigare ſ. ne
q
Inuidiam placare paras virtute relicta:
contemnetis o orari fugienda
r
Contemnere miser. vitanda est improba syren
Desidia: aut quicquid vita meliore parasti:
est tibi tranquillo omnes
Ponendum equo animo. dij te damasippe deeq̄
recrum q̄ tibi barbam radas
Verum ob consilium donent tonsore. sed vnde
virum meam loquitur damasippus substantia
Tam bene me nosti? postq̄ omnis res mea ianū
s direpta
Ad medium fracta est: aliena negotia curo
depulsus negotijs
Excussus proprijs. olim nam querere amabam
callidus alicuius statue statuarius ille
t v
Quo vafer ille pedes lauisset sisiphus ære:
t amabam querere ex ere
inartificiose
Quod sculptum in fabre. quid fusū durius esset
astutus meo statuebam
Callidus huic signo ponebam milia centum:
emere
Hortos egregiasq̄ domos mercarier vnus

q INVIDIAM placare. Mordacissima inuectiua vt sit sensus. Tu ppterea nō scribis. qa cū videas inuideri studiosis vis virtutē reliquere. vt inuidiā a te amoueas.

☞r SIREN. De sirenib⁹ in odis dictū est. Harū noia varia ponūt. sūt etiā q dicāt harū trū noia esse partheno pē. leucosiā & lygiā. sed hic p cupiditate. Ergo aut deponende sūt cupiditates & desidia aut deponende virtutes quas iā aggressus eras. Optime ergo rō damasippi & iustissima reprehēsio sed suo cō sueto acumine ridet hūc poeta tanq̄ qui nō vita & moribus sed solis verbis philosopharet. ergo ridiculū illi ab his pmiū p optimis pceptis optat. vt. ſ. illū tonsore donet quo plixe barbe molestia liberet. Nā huiusmodi philosophi seu poti⁹ philosophig ostentatores & simulatores barbā pmittebāt et ceteq̄ corpus neglectū apparere volebāt. vt ipēm q̄ndā cōtinētissimi seueri missiq̄ viri pse ferēt de qbus luu. hispida membra qdē & dure p brachia setę p mittūt atrocē animū damasippū aūt mercatorē fuisse ferūt. Verū cū mercatura infeliciter vsus. oia amisisset ac extrema rerū desperatione se in fabriciū pontē vl' ex fabricio pōte precipitaturo esset a stertino stoico longo sermone psuasus & mortis cōcepte cōsiliū deposuit & stoice discipline se dedit. Verū si diligentius pcte in eū dicta aduertamus mlto plus vanitatis q̄q̄ solide sapientie in hoie fuisse cognoscem⁹ vt sit ex his q̄s vltra sauromatas arpinas ille satyrus fugiēdos cēseret q̄ties aliquid de morib⁹ audēt. Et curios simulāt & bachanalia viuunt.

ſ AD mediū ia. Ad mdiā mercaturā. nā ianū mercatorū deū volūt. Snia est. qd in medio cursu mercaturę a fortuna afflict⁹ est. Sūt etiā q̄ velint tria in foro templa habuisse ianū in principio. medio et fine. vt noteē oibus tpibus oportere mercatores diligēua vti.

t VAFER. dolosus qui in se lauādo occupatos dolo in mare precipitaret.

v QVO ere. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsum esse.

p noueram hominibus
a quo x y
Cum lucro noram. vnde frequentia mercuriale
runt damasippo loquitur horatius
Imposuere mihi cognomen compita noui
liberatum certe
Et miror morbi purgatum te illius atqui
depulit morbum quemadmodum.
fieri z
Emouit veterem mire nouus (vt solet) incor
transmisso infirmi
Traiecto lateris miseri capitis ve dolore
quemadmodum s.patitur freneticus infestat
Vt letargicus hic cum sit pugil. & medicũ vrget
s.sit tibi sit tibi respondit dama
a morbo b sippus.
Dum nequid simile huic, esto vt libet, o bone tene
decipias
c
Frustrere insanis et tu stultiq; prope omnes
saltẽ ali philosophus dicat
ille stoicus d
Si quid stertinius veri crepat, vnde ego mira
eo
Descripsi dociles precepta hęc tempore quo me
s.stertinius nutrire
e
Solatus, iussit sapientem pascere barbam
iussit .i.letum me
f
Atq; a fabritio non tristem ponte reuerti
.i.omnibus rebus meis amissis inuoluto capite
Nam male re gesta, cum velleȝ mittere operto
fortunatus s.dixit .i.ne facias
g
Me capite in flumen dexter stetit. & caue faxis
premit
Te quicq̃ indignũ. pudor inquit te malus vrget:
dementes ris
Insanos qui inter vereare insanus haberi
scrutabor insanire
h
Primũ nã inquirã quod sit furere, hoc si erit in te
z non in alijs p̃cipitando te adiungam.
deponto
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter addam.
ignorantia boni
Quem mala stultitia & quecunq̃ inscitia veri
imprudentem turba discipulorũ
s.esse illum i
Cecũ agit, insanũ crisippi porticus & grex
putat k
Autumat hæc populus hæc magnos formĺa reges
intellige
Excepto sapiente tenet. nunc accipe quare
insaniant stulti equaliter
Desipiant omnes æque ac tu, qui tibi nomen
dederunt tanq̃ vbiq;
m
Insano posuere velut si luis, vbi passim

x FREQVENTIA compita. idest omẽs populariter.

y MERCVRIALE. Nã a mercurio mercatura est. & omnis calliditas & versutia ab eodem planeta est.

z IN cor traie lateris. & c Interdum studio medicorũ dolor capitis trãsit ad aliam partem. vt melius est lethargicum fieri quam melancolicum. Nam solẽt medici ab alia parte corporis ad aliam deriuare morbum qui non nunquã medici studentes lethargicos faciunt phreneticos. Contrarii sunt hi morbi cardiacus & lethargicus ille somno ille siti deditus est.

a DVM nequid Hora. loquitur.

b O BONE. Ingreditur paradoxon stoicorum quod est omnes stultos insanire. nam quicumq; a via recti discesserit eum tantundẽ peccare volunt. ex quo omnia peccata paria faciunt. Ergo cum poeta videretur vitium mercature. idest auaritiam ceteris preponere respõdet damasippus omnes qui non attingerint veram sapiẽtiam quoniam stulti sunt esse etiam insanos. vt nihil omnino intersit inter socratem quoniam non fuerit vere sapiens & quamuis flagitiosissimum hominem.

c FRVSTERE te. Decipias te Vir. Clamor frustratur hiantes.

d VNDE. A quo stertino & est aduerbium pro nomine. Virgi. Genus vnde latinũ

e PASCERE barbam. Se qui dogma stoicorum qui barbam nutriunt.

f NON tristẽ. Quia desperationem in quam ex calamitate accepta inciderat. & propositum se demergendi deposuerat.

g DEXTER. Vel a parte dextra vel mihi propitius. vt sinistrũ aduersum dicimus.

h HOC furere Sensus est. Furere si erit in te solo & non in aliis sinam te perire. Sed si omnes pariter insaniunt ne te pudeat eius vel que tibi cum omnibus communis sit.

i CHRISIPPI porticus. i. stoici. quia porticu in quam conueniebant.

k HEC formula. Nã hac regula preter sapientem oẽs stulti sũt. similes sũt hoĩes stulti hoĩbus in siluam errantibus. e quibus alii dextrosũ alii sinistrorsum deflectunt. & hi longe a tramite discedunt, hi vero nõ longe. & tamen cũ omnes sint extra tramitẽ secundum stoicos omnes in pari vitio sunt. Nam cum sint plures marinis fluctibus obruti ita excluditur a facultate respirandi qui in ipsa pene superficie est. modo non emergat vt ille qui in ipso fundo iacet.

recto

Palantes error certo: de tramite pellit
ad sinistram partem ad dextā partem similis ex vtraq; parte

Ille sinistrorsum. hic extrorsum abit: vnus vtriq;
.i. in diuersas partes

Feror: sed varijs illudit partibus: hoc te
o damasippe. esse

Crede modo insanum nihilo vt sapientior ille
deludit .i. sit risu dignus hoc est sit stultus. m

l Qui te deridet caudam trahat: est genus vnum
.i. non p ignes

Stultitiæ: nihilum metuenda timentis: vt ignis
plano con

Vt rupes fluuiosq; in campo obstare queratur
genus stultitie est dissimile precedenti

Alterum & huic variū & nihilo sapientius ignes
decurrentis illi ita insipienti

Per medios fluuiosq; ruentis. clamet amica

Mater honesta soror: cum cognatis: pater: vxor
in hoc loco magna te

Hic fossa est ingens. hic rupes maxima: serua
obedierit

n Non magis audierit: quam fusius hebrius olim
p.n. filiam priami

Cum ilionam edormit. catienis mille ducentis

Mater te appello clamantius. huic ego vulgum
esse errorem

Errori sil'em cunctum insanire docebo
decipit vetustas preciosas

o Insanit veteres statuas damasippus emendo
q.d. nequaquam vt ille q. vendit statuas damasippo

Integer est mentis damasippi creditor? esto
ex me damasippo

p Accipe quid nunq; reddas mihi: si tibi dicā
stultus a me sine prudentia.

Tu ne insanus eris. si acciperis. an magis excors
spreta lucro fauens deus lucri tribuit

q r Reiecta præda quam presens mercurius fert?
talenta illi viro p.n. vsurarq.

s t v Scribe decem nerio non est satis: adde cicutæ
callidi obligatōnes adiunge.

x Nodosi tabulas centum mille adde catenas
obligatōem debitor

y Effugiet tamen hæc sceleratus vincula protheus
maxillis debitorē.

z Cum rapies in iura malis ridentem alienis

l QVi te deridet caudā trahat. Ex consuetudine puerorum sumptum pro deridet. Solent enim pueri deridentes nescientibus a tergo caudam suspēdere vt velut pecus caudam trahant.

m EST genus vnum stulticie. Sensus. Cum plura sint genera stulticię vnum genus est eorum qui timent ea que timenda non sunt. vt si quis in loco plano queratur esse rupes & flumina & precipua que nō sunt. Et eadem erit stulticia huius que est illius qui clamātibus omnibus suis vt caueat. neq; rupes. neq; ignes neq; flumina vitet.

n NON magis audierit. Hic fusius auctor tragediarū fuit qui cum ilioneam in tragedia ebrius ageret & vellet eam simulare dormientē grauitate vini ad verum somnū ductus est. Fabula autem est Ilione filia priami polinestori nupta in qua Catienus personam agebat polydori per quietem matri apparentis. fusius autē hecubę qui vt dormiret id enim erat agendum ita se vino ingurgitauit vt cū a cacienō. qui dicebat mater te appello. non posset excitari vniuersus popolus clamauerit mater te appello.

o INSANIT damasippus. Nam prodigus omnem pecuniā instatuis emendis consumit. Sed neq; insania caret is qui damasippo pecuniam credit. Nam spe sceneris ductus. sortē amittet qui credit credere non valenti.

p ACCIPE. Demōstrat peccare etiam damasippum si accipiet a sceneratore id quod non possit reddere. quamuis aliquis illū excordem & insanum putaret si non acciperet.

q PRESENS. idest fauens Virgil. Nec tam presentes alibi cognoscere diuos.

r MERCVRIVS. Nam deus est mercatorum. Scribe te decem nerio. idest scribe te debitorem in tabulis nerii.

t NON est satis. q.d. nō sufficit illa obligatio.

v ADDE tabulas nodosi cicutę. idest scribe in tabulis cicutę nodosi. idest callidi & qui recte nouerit colligare debitorem.

x ADDE catenas. idest valida vincula obligationum. tamen ille debitor omnes effugiet neq; dissoluet debitū. Appellat autem debitorem proteum quia tanquam proteus omne vinculum facile euitat.

y SCELERATVS. quoniam calliditate sua effugere sustinet.

z RIDENTEM alienis. Ridet eni creditorē fefellisse.

a FIET aper. Manet in protei fabula. vt ostēdat illū omnem fallaciam meditaturū. ne pecuniā debitam reddat.

b SI male rem gerere. Si insipientis est rem male gerere. & contra bene gerere. stultus erit perilius qui tantū dicat. i. credendo tanti debitorē scribit quantum non possis rescribere. idest reddere. Nam scribit fœnerator tibi qui cū pecuniam ad fœnus collocat illius te in mensa creditorem facit. tu autem cum dissoluis iubes illam in mēsa illi rescribi. idest in suū creditū reduci

c AVDIRE. Lubet omēs attente audire sua argumenta quibus ꝓbat oēs peccare.

d TOGAM compore. nā qui diutius sessurus ad audiendum est solet cōmode vestimentū componere. Acron autem exponit componere q. substernere vt attentius audiant.

e DANDA est helebori. Sensus est. quicumq; aliquo vitio laborāt insani sunt. vnde eorum cerebrum helleboro purgandum est. Sed inter omnia vitia auaritia maioris insanię est. ergo plus hellebori expetit.

mutabitur in aprū nō erit modo nō respondebit, vt mortuus
a
Fiet aper: modo auis: nō saxū & cum volet arbor
administrare s. est
b stulti
Si male rem gerere insani est: contra bene sani:
insanius illius feneratoris
Putidius multo cerebrum est mihi crede perilli
numerantis reddere
Dicantis: quid tu nunq̄ rescribere possis
solent enim auditore diutius vestes cōponere
c vt attentiores sint d
Audire atq; togam iubeo componere, quisquis
cupiditate honoris diuitiarum
Ambitione mala: aut argenti pallat amore
ꝓfusione vel nimio cultu religionis
Quisquis luxuria tristi ne superstitione:
Aut alio mitis morbo calet huc propius me:
stultos esse ex accedite
Dum doceo insanire omnes: vos ordine adite
e
Danda est hellebori multo pars maxima auaris
recta mittat
f
Nescio an anticyram ratio illis destinet omnem
g hereditatis runt
Hæredes scaberi summā incidere sepulchro
nisi quisq; summā pugnantium in arena
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
ex testamento illius ꝓfusi hominis
Damnati populo paria atq; epulum arbitrio arri
colligit regio illa verba scaberij
Frumēti quantum metit aphrica: siue ego praue
.i. iussi
h
Seu recte hoc volui: ne sis patruus mihi credo
ꝓscaberij circumspectum
Hoc scaberi prudentem animū vidisse, quid ergo
scaberius hereditatis
Sensit cum summā patrimonij insculpere saxo
iussit scaberius
Hæredes voluit: quo aduixit: credidit ingens
esse diligentius. s. quā ꝓpaupertatē
Pauperiē vitium: & cauit nil acrius: vt si
moreretur
Forte minus locuples vno quadrante perieret:
quia.
Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res
scz
Virtus fama decus diuina humanaq; pulchris
obediunt congesserit
Diuitijs parent, quas qui construxerit ille

f NESCIO anticyram. Metonomia per id quod continet, ꝑ id quod cōtinetur Anticyra enim nomen est insulę in qua multa conficitur medicina posuit anticyram pro medicamine. i. nescio si omnis medicina danda sit auaris. magnitudinē vitii exp̄ssit.

g HEREDES scaberi. scaberius iussit heredes suo sepulchro incidere sūmā patrimonii quā illis relinquebat, adiecta pena ni scripsissent vt centum paria gladiatorū populo exhiberent. preterea epulum darēt eo sumptū quem censeret arrius.

h NE sis patruus. Ne sis cēsor vt patrui in nepotes esse consueuerunt vt alibi demōstratum est. hoc autem id circo iussit quia putabat diuitias summū bonum esse. & illis omnes virtutes parere. & qui diues fuisset eum omnia esse. vt stoici de sapiēte dicūt. sic igitur vehementer dissentit ab Aris. cyrenaico qui cū e patria in greciam philosophandi causa proficisceretur iussit seruos aurum proiicere vt expeditiores ad iter carpendum essent.

Clarus erit fortis iustus sapiens etiam rex.
erit diuitem esse. acquisitum

Et quicquid volet hoc (veluti virtute paratum)
scaberius ad magnā gloriam s. fecit scaberio

Sperauit magne laudi fore: quid simile isti
non patria sed litterat'ira

Græcus aristippus: qui seruos proijcere aurū
alij qui. s. serui

In media iussit lybia: quia tardius irent
serui vel aristippus
vel scaberius

Propter onus segnes: vter est insanior horum:
dicit damasippus cum de eodem confutat
o stertini disputari possit

Nil agit exemplū: litem quod lite resoluit
congreget

Si quis emat cytharas: emptas comportet in vnū

Nec studio cytharæ, nec musæ deditus illi
ferrea instrumenta sutoris
m n calciorum

Si scalpra & formas non sutor nautica vela
alienus a mercaturis

Auersus mercaturis delirus & amens
quomodo inquo ab

Vndiq; dicatur merito, qui discrepat istis
abscōdit

Qui numeros aurumq; recondit nescius vti
acquisitis tanq̄

Compositis: metuensq; velut contingere sacrum
ali magnum

Si quis Ingentem frumenti semper æceruum
extentus ab illo aceruo

Porrectus vigilet cum longo fuste, neq; illinc
sumere frumēti

Audeat esuriens dominus contingere granū
sed

Ac potius folijs parcus vescatur amaris.
aliquis optimi vini

Si positis intus chij venetisque falerni
plaustris quin etiā bibat acetū cadis

Mille cadis: nihil est, tercentum millibus acre
hortantis est iaceat

Potet acetum age, si & stramentis incubet, vnde
ad sternendum apta

Octoginta annos natus cui stragula vestis
p idest.

Blaptarum ac tinearum epulæ putrescat in arca:
hominibus

Ni mirum insanus paucis videatur, eo quod

i GRECVS. Non patria: nam cyrene in aphrica sunt. sed quia litteris grecis philosophat' est quin et pecunias ad socratem misit. quas ille respuit asserens id nolle deū suum habuit autem vt scribit xenophon ingenium ad omnia pro tempore loco & persona simulanda omnino promptum & ob hoc dionisio preter omnes erat charus. & vt pñtibus voluptatibus libēter fruebatur. ita et absentes facile contemnebat a diogene regius canis appellabatur. Summū bonum posuit in leui motu ad sensum emananti. idest in voluptate corporis sensus titilante.

k VTER est insanior horum. Vtrumq; carpit & eū qui nimis diuiciis tribuit & eum qui omnino negligit Sed tamen ad auarum reuertens disputat quod vt illi reprehendendi sunt qui instrumenta aliquarum artium comparant et illis vti nesciūt Sic & auari sunt vituperandi qui diuitias viuēdi instrumenta possidentes illis non vtantur.

l NIL agit exemplū Illud exemplū nihil est. quod litem vertit in litem. idest vitium. quia dum damus exēplū aristippi litē liti opponimus. nam si staberius vitiosus. aristippus vitiosior. ergo nil valet exemplum aristippi aduersum staberiū. ad rem dubitatam aperiendā nemo vtitur dubio argumento. In certum est vtrū insaniat qui despicit pecunias nullo moderamine vtitur ad eas despiciendas. Et ait quemadmodum insanit contemptor pecunię videat' esse īsanus. q. d. damasippus stertini nō opus est exemplo ad dirimendam litē. quia et de eo disputari potest. ipse videtur sibi subiicere nolo corripas vitium vitio dum culpas auaritiam exemplū summis insanię. quia non potest exemplar laudari cum ipsum vitiosum sit.

m SCANPRA. Instrumēta ferrea quibus calceorum sutor coria radit.

n FORMAS. quibus vtūtur ad calceos cōponendos.

o SI positis intus chii Correptio est vt sit sensus qd' non solum potabit acetū cū sint sibi mille cadi aut chii aut falerni. Sed etiam si centum milia cadorum.

p OCTAGINTA annos natus & c. Augmentum ab ętate in quo tanta auaritia sit vt vestes quibus lecti sternūtur. id enim sunt stragulę blaptis & tineis rodendas in arca condat. & in ea ętate que moliora cubilia desideratim culmorum stramētis iaceat.

vitio vexatur

Maxima pars hominũ morbo iactatur eodem
eius derelictum

Filius aut etiam hoc libertus vt ebibat hæres

Dijs inimice senex custodis ne tibi desit
quam modicum recipe

Quantulum enim sume curabit quisq; dierum
p oleribus

Vngere si caules oleo meliore caputque
immundũ morbo scabioso

Cæperis impexa fœdum porrigine quare.
quantũcumq; modicum

Si quid vis satis est periuras, surripis aufers
ex omni parte

Vndiq; tum sanus populum si cædere saxis
seruos pecunia acquisiueris

Incipias. seruosq; tuos quos ære pararis
dementem

Insanum te omnes pueri clamentq; puellæ
tuam occidis

Cum laqueo vxorem interimis matrẽq; veneno:
integris sensibus q.d. nequaquam

Incolumi capite es quidem, neq; hoc tu facis argis
gladio matrem

Nec ferro vt demens genitricem occidit horestes
sicut oppinaris horestem q.d. non

An tu reris eum occisa insanisse parentæ
reris agitatum fuisse

Ac non ante malis dementem actum furis, quã
sue collo alij tepefecit

In matris iugulo ferrum tepescit acutum
etiam estimatus .i. insane

Quin ex quo est habitus male tute mẽtis horestes
certe

Nil sane fecit. quod tu reprehendere possis
amicum suum ledere s. est orestes

Non pyladen ferro violare aususue sororem
gladio
sic dictam horestes

Electram. tantum male dicit vtriq;. vocando
sororem amicum quodcunq; ira

Hanc furiã. hunc aliud iussit quod splẽdida bilis
p.n. auarissimi re

Pauper opimius argenti positi intus & auri.
talis vile vinum

Qui veietanum festis potare diebus
ex s. erat

Campana solitus trulla, vappamq; profestis

q FILIVS aut etiã. Summa stulticia quod se defraudet rebus necessariis. vt deinde heredes luxuriose degant.

r CAPVT. quod vngi debeat quoniam sit infectũ prorigine. is eni morbus est scabiosus. qui crescẽdo porrigit

s IMPEXA. Quoniã caput pecti non sinat.

t QVARE si quid vis. Si forte respondeat auarus se idcirco illis non vti. quoniã queq; minima sibi satis sint. Interrogat poeta siue damasippus cur periurio & furto & rapinis vndiq; per summum scelus patrimonium augeat.

v SVRRIPIS. Clanculũ.

x AVFERS. Per vim.

y TVM sanus populum & c. Tu ne eris sanus si populum insectaberis. certe non eris. At dic mihi si es insanus cedendo populũ saxis eris ne.

z INCOLVMI capite. id est integris sensibus & non furiosis si vxores laqueo aut matrẽ veneno tollis propter auaritiam.

a NEq; hoc tu facis argis & c. Demonstrat poeta illum magis insanire quã horestem qui matrem interemit. nam ille & aperte rem egit. et vt patrem vlcisceretur Tu autem & dolose aggrederis & quod omniũ flagitiosissimum sit ꝓpter auaritiam scelus committis preterea post occisam matrem nullum aliud scelus commisit horestes. neq; pyladem amicum neq; electram interemit. sed solum maledicebat illã furiam. & hunc aliquid aliud appellans.

b SPLENDIDA bilis. Que omnia in lucem profert Persius vitrea bilis. quia nunquam stat. vel splendida lucida. quia nemo potest irasci. ita vt non appareat eius iracundia.

c PAVPER opimius. Sic dicitur magnas inter opes inops. Opimius autem ditissimus & auarus cum lethargico morbo laboraret a peritissimo medico ita sanatus est. aurum multũ posuit in mensa. et fecit a multis numerari & que dicebat ille audiebat excitabat et sanus est.

d VEIETANVM. Veietana ciuitas est cãpanie in qua nascitur pessimum vinum.

e CAMPANA trulla Trullam dicit deformẽ calicem vel rusticanum.

f VAPPAM. Vinũ quod iam exhalauerit.

morbo suus

Quõdam lethargo grandi est oppressus vt hæres
pecuniarũ gaudens

Iam circum loculos: & claues lætus ouansq;
paupere
diuitem

Curreret hunc medicus: multum celer atq; fidelis
sanat ad ap medicus

Excíccat hoc pacto mensam poni iubet: atque

Effundi saccos nummorũ: accedere plures
pecuniam auarum

Ad numerandũ. hominẽ sic erigit: addi & illud.
bona ruus

Ni tua custodis auidus. iam hæc auferet hæres
mene viuente
loquitur auarus egrotus
loquitur medicus

Men viuo? vt viuas igitur vigila. hoc age qd vis
vires

Deficient inopem vene te: ni cibus atq;
adiuuat infirmo

Ingens accedat stomacho vultura ruenti.
mihi dare cibum

Tu cessas. age dum sume hoc ptisanarium oriza
loquitur egrotus loquitur medicus

Quãti empte: paruo q̃nti ergo? octusibus. heheu

Quid refert. morbo an furtis pereãq; rapinis
respondet sterrinius loquitur damasippus

Quis nam igitur sanus. qui non stultus. qd auar?
respondet sterrinus loquitur damasippus

Stultus & insanus. qd si quis non sit auarus
s. est ne rñdit sterrinius loquitur sterrinius
loquitur damasippus

Continuo sanus. minime. cur stoice dicam
p. n. medici

Non est cardiacus. craterum dixisse putato.
ex infirmitate sua

Hic eger recte est igitur. surgetq; negabit.
vehemẽti

Quod latus aut renes morbo temptantur acuto
auarus fauẽtibus

Non est periurus neq; sordidus. immolet æquis
aliquis diis familiaribus temerarius

Hic porcum laribus. verum ambitiosus & audax
ad illam insulam an

Nauiget anti cyram. quid enim differt baratrone
ris collecta

Dones quicquid habes. an nunq; vtare paratis
p canusij nomen oppidi

Seruius oppidius. canusi duo prædia diues

g LETHARGO. Morbus est somnũ inducans cui haud mediocre remediũ Plinius vrticam dicit esse.

h LOCVLOS & claues Thecas clauium quibus cuncta recluderet.

i LETVS ouansq;. Qui putabat illum auarum cito moriturum.

k MEDICVS. Hic hominis auaritiam noscens. non videbat qua alia ratione illũ excitare posset.

l DEFICIENT vene. quia cũ nihil sumas in venis sanguis deficit. Vel posuit venas pro arteriis. idest venas pulsatiles nam cum pulsus spiritalis in arteriis non est mors aduentare videtur.

m PTYSANARIVM. Poculum siue pulteni ex ordeo in qua maxima vis est restaurandi vires & nutriendi.

n ORIZA. Frugũ genus est. folia carnoso habet porro similia sed latiora. altitudo cubitalis flos purpureus.

o OCTVSIBVS. Octo assibus vt etiam centussis. id est centum assium.

p QVIS nam igitur sanus. Sensus est. quod quãuis auarus insanus sit tamen non sequitur si quis auarus nõ sit id circo esse sanũ. nam potest laborare alio vitio vt dato aliquẽ nõ esse cardiacũ poterit laborare alio morbo Sunt autem verba damasippi ex stertinio querentis.

q NON est cardiacus. Si tibi dixerit medicus de ægro. quod nõ est cardiacus. tu ais quod surget de lecto Iterum medicus adiicit q̃ nõ surget q̃ alio morbo laborat. Sic ergo dici ille non est periurus neq; sordidus immolet diis porcam. sed ambitiosus & audax alio vitio laborat & debet ire ad antycirã vt curet

r CARDIACVS est. morbus stomachi tremor cordis dictus.

s QVID enim differt Idem crimẽ est. aut bona prodigalitate profũdere aut nullo pacto vti quod probat p duos fratres Seruii oppidii filios quorũ aulus prodigus Tyberis vero auarus esset.

t BARATRONE. scurra & triuiali. Nã balatrones dicuntur rustici homines inepti & triuiales publicus seruilius balatro multa in augustum amare et non sine ioco dixit. fuit autem tantus deuorator vt simili vitio laborantes balatrones dicti sunt.

v MOMENTANVM. Desidem & luxuriosum. vt supra pantalabo scurre nomentanoq; nepoti.

x CICVTAM. Auarum fœneratorem vt paulo supra patuit.

y TV ne minuas. Quoniã prodigus es.

z Ne maius facias. Quoniã es auarus.

a PATER putat. Qui & prudentior est vt sciat & beniuolus vt velit nobis bene consulere.

b ET natura cohercet. nam ipsa paucis contenta est. Debemus autem naturam tanquam optimã ducem sequi.

c TITILLET. Iocũde moueat Titillare enim dicitur. cũ sensus ita tangitur. vt iocũde moueatur. Ergo vt auaritiã & prodigalitatem a pueris arcere volebat. ita de terrere a nimia honorũ cupiditate.

d VTER ędilis. Posuit ędilitatem & preturam pro omnibus magistratibus. quos si peterent volebat eos sacros idest execrabiles esse Virgil. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames.

e INTESTABILIS. is est cui ademptũ est ius testandi.

☞ f IN cicere atq; faba. Nolo te perdere bona in ędilitate capienda. Nam ędiles multo sumptu magnificos ludos ppl'o parabãt noiauit autem cicer & fabam & lupinum. quoniam vt patet etiã apud Pluta. in vita catonis talia munera apud priscos populo dabant ędiles. Nam cũ in precio tunc esset agricultura laudabãtur hi. qui aut legumina. aut fruges ex suis agris collegissent. Hinc teste Pli. eum primum ciceronem appellarũt cuius optima fuis

antiquis opibus

Antiquo censu naris diuisse duobus

Fertur. & hoc moriens puris dixisse vocatis

taxillos

o fili

Ad lectum: postq̃ te talos aule nucesq;

gremio alys

Ferre sinu saxo donare & ludere vidi

fili pecunias antris

o

Te tyberi numerare: cauis abscondere tristem

dissimilis

Extimui: ne vos ageret vesania discors.

aulius prodigum illũ sequereris

v x

Tu nomentanum: tu ne sequerere cicutam. ☞

ideo deos vestrum domesticos

Quare per diuos oratus vterq; pœnates

aulius hereditatem tuam.

y z

Tu caue ne minuas: tu ne maius facias id.

a s.qd

b

Quod satis esse putat pater: & natura cohercet

s.dico vobis dilectissimi pueri mei

c exagitet

Preterea ne vos titillet gloria iure ☞

obligabo p ambos p vel

d

Iurando obstringam ambo vter ædilis fueritue

talis

e

Vestrum prætoris: is intestabilis & sacer esto:

illis leguminibus tua tu caue ne.

f

In ticere atq; faba bona vt perdasq; lupinis

theatro ris erigetur tibi

g crea statua

Lætus vt in circo spaciere aut eneus stes:

priuatus tuis

Nudus agris nudus nũmis insane paternis

fauorẽ populi.

h

Scilicet vt plausus quos fert agrippa feras tu

cauta

i s.est

Astuta ingenuũ vulpes imitata leonem?

plebeus loquitur phibes

l:

Ne quis humasse velit aiacem atrida vetas? cur?

s.respondit

l

Rex sum: nil vltra quero plebeius & æquam

alicui sine vin dicta

Rem imperito. ac si cui videor non iustus: inulto

plebeus

m

Dicere quod sentit: permitto maxime regum

expugnata

Dij tibi dent capta classem deducere troia:

quia hoc dicis

Ergo consulere & mox respondere licebit

sent cicera. Eodem pacto & a fabis fabios. a lentibus lentulos appellarunt. Ergo in cicere & faba. idest in muneribus ędilitiis. nã is erat ordo in magistratibus petendis. vt primo ędilitatem. deinde preturam. postremo consulatũ peterent. Qua propter ludos magnificos pro viribus parabant ędiles vt promptiorẽ sibi populum & fauentiorẽ ad reliquos magistratus deinceps petẽdos sibi redderẽt.

g SPACIARE. Quod in spectaculis sedem habeat in podio. in quo non solum sedere sed etiam deambulare licebat. Erat autem locus nobilioribus assignatus. Iuue. Omnibus ad podiũ spectantibus. Spaciari autẽ intra certũ spaciũ deambulare. Virg. aut ante ora deum pingues spaciatur ad aras.

h QVOS fert agrippa. q.d. nõ decet te honores illos querere qui tribuuntur agrippe qui secũdus post octauianũ auctoritate pollet.

☞ i VVLPES imitata leonem. Ab esopo est qui inducit vulpem. quoniã a nobilioribus animalibus contemneretur exuuias assumpsisse.

☞ k NE quis humasse velit. Ad notandum q̃ dialogum confecit. Introduxit enim quendam altercantem cum agamẽnone. vt doceret saniores esse eos qui insani videntis quos sanos putamus.

l REX sũ. Verba superba regis qui putet cũ rex sit omnia sibi licere. q.d. sic volo sic iubeo sit pro ratione volũtas

m PERMITTO sibi dicere multo. Sententia est. pmitto vt ipune liceat dicere quid sentiat.

interroga plebeus loquitur
n o
Consule: cur aiax heros ab achille secundus
ex hoc clarus est grecis
defensis
Putrescit: totiens seruatis clarus achiuis
troiani gaudeat aiace
Gaudeat vt popul⁹ priami priamasq; inhumato
aiacem
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro
furibundus aiax inimicū
suum
p
Mille ouium insanus morti dedit: inclitum vlixē
fratrem meum
Et menelaum vna mecum se occidere clamans
loco victime
q
Tu cum pro vitula statuis dulcem aulide natam
in oppidoullo
salsis frugib⁹.
Ante aras spargisq; mola caput improbe salsa
integritatem s. hec dicis plebeus loquitur
Rectū animi serras. quorsū? insanus. quid. n. aiax
occidit gladio continuit
Fecit. cum strauit ferro: pecus abstinuit vim
ab filio im filijs amicis suis
Vxore & gnato mala multa precatus atridis
aiax fratrem suū
Non ille aut teucrum. aut ipsum violauit vlixem
sed nociuo classem
Verum ego vt hærentes aduerso littore naues
mitigaui filie mee
deos
Eriperem. prudens placaui sanguine diuos
certe. s. placasti agamēnon loquitur s. placaui meo sanguis
sanguine
Nempe tuo furiose. meo. sed non furiosus.
honesti turpis perturbatione
r
Qui species alias veri scelerisq; tumultu
m insanus plebeus loquit
Permixtas capient cōmotus habebitur atq;
dementia an si quis intererit perturbatōe
Stultitia ne erret nihilum distabit an ira
insanit
Aiax immerito dum occidit. desipit agnos
tu rex gliam
Cum prudēs scelus ob titulos admittis inanes
recto s. stat inflatū
Stas animo? & purum tibi cum vitio tumidū or
in candidam
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam
agne sicut oxiamē
filie ta aurea
Huic vestem vt gnatæ paret. ancilllas paret aurū
s. agnam appellet noīe nobilis virginis
z
Rufam aut pusillam appellet. fortiq; marito

n CONSVLE. Loquit rex

o CVR aiax. Interrogat plebeus cur aiacis cadauere sepulturā prohibeat. cū de suis benemeritus sit. et id hostib⁹ futurum gratum sit.

p MILLE ouium. Rex loquitur.

q TV cum pro vitula. Arguit plebeus regē magis insanum fuisse. cum iphigeniā sacrificare voluerit q̄ aiacē qui dum oues necat se grecorum prīcipes occidere putat At rex insanum se fuisse negat quia vt dianam placaret filiam sacrificare noluit.

☞ r QVI speties & c. Argumētum stoicum quod tale est. quicumq; cupit species veri & sceleris. idest honesti & turpis permixtas & confusas. idest quicumq; nescit discernere rectum a turpi sed cum animi commotione. scilicet ratione minime obtemperāte is habebitur. idest putabitur commotus. idest perturbatus & quicūq; perturbate agit errat. Ergo ita errat rex. qui ambitione. que magna animi pturbatio est. mouetur ad iphigeniā imolandam. vt errat aiax propter stulticiā que prouenit ex ira qua in vlixem inflammatus est. Erat aiax fateor stulticia occecatus. At tu ob inanes titulos. idest appellaris maximus regū & troie dominus que res plena est vanitatis cōmittens scelus putas te stare animo. idest esse extra motus perturbatiouis. Erras si hoc putas. nam vt insanus est qui nutriet agnam pro filia. ita et is qui filiam pro agna.

cōstituat, talē agnam talia facienti

Destinet vxorē: interdico huic omne adimat ius
vrbanus ꝓuides veniat eius.

Pretor & ad sanos abeat tutela propinquos
filiam suam destinet in sacrificiū

Quid si quis gnatam pro muta dauouet agna.
q.d. non agamēnon loquitur plebeus vel poeta loquitur

Integer est: animi ne dixeris, ergo tibi praua
s. etiam est s. est

Stulticia est, hic summa insania, qui sceleratus
etiam insanus fragilis.

Et furiosus erit, quem cepit vitrea fama
dea belli. hominibus

Hunc circumtonuit gaudens bellona cruentis.
vexa ꝓdigum hominē reprehende

Nūc age luxuriā, ⁊ momentanū arripe mecū
quia recta ꝓfusores

Vincit enim stultos ratio insanire nepotes
ꝓdigus postq̄ pro patrimonij

Hic simul accepit patrimoni mille talenta
iubet

Edicit, piscator vti, pomarius, auceps
vel negotiatores vl lenones intellige.

Vnguentarius ac tusci turba impia vici
oēs q̄ cibos vendunt

Cum scurris fartor cum velabro omne macellum
is qui accepit mille talenta patrimonij q.d. aliquis omnes predicti

Mane domū veniat, quid tum venere freq̄ntes
loquitur illi profusori patrimonij

Verba facit leno. quicquid mihi. quicquid horū
esse a nobis pete

Cuiq; domi est id crede tuuz vel nūc pete vel cras
intellige s. verba lenonis ironice loquitur iustus

Accipe quid cōtra hæc iuuenis responderit æquus
o venator

In niue lucana dormis o creatus, vt aptum
piscator

Cęnem ego. tu pisces hiberno ex equore vellis
piger s. fum

Segnis ego indignus qui tantū possideam, aufer
scz ex hereditate mea alteri alteri

Summe tibi decies tibi tantundem, tibi triplex
tibi scz ad me

Vnde vxor media currit de nocte vocata.
illius histrionis sumptam

Filius æsopi detractam ex auræ metelle
ꝓpterea talentum

Scilicet vt decies solidum exhoreret aceto.

☞ OMNE adimat ius. Nā pretores interdicunt administrationem suorum bonorum illis qui insani sunt. & curatores ex gentilibus sibi parant. Ergo concludit ex superioribus omnes stultos insanire. ergo quisquis sceleratus furiosus erit. Eadem ratio erit de ambitioso & luxurioso. Quod vt perspicuū faciat inducit concionantem apud omnes cupidenarios momentanum virum extrema luxuria perditum.

t NVNC age luxuriam. Nunc luxuriosos insanos probat.

v TVSCI vici. Vicus romę erat dictus tuscus. quia eum habitarunt tusci a persenna ex obsidione recedēte relicti.

☞ x IMPIA turba Negociatores aut lenones accipimus. Sed melius negociatores intelligimus. quia inhumanissimi sunt & neq; misericordia neq; precibus flectuntur. deinde quod in vico turario ante meretrices prostabant nomen vico dederunt vel impia turba. quia locum suum derelinquerūt nam ab herciniis pulsi sunt. in hoc vero vico meretrices esse consueuerant. impia ergo turba periura. aut quia omnes ibi habitabant negociatores.

y VELABRO. Velabrū romę est iuxta auentinum. nam seclusus mons iste fuit a cęteris aqua. & locus in quo aqua fuit velabrum appellabatur quod ea velis iret.

z MACELLVM. Macellus a mactandis pecudibus macellum dici volunt.

☞ a EQVVS. Ironice vel equus in referenda gratia.

b FILIVS ęsopi. Cecilia metella metelli filia cū ęsopi tragedi filium adamaret ex aure passa est vnionem sibi detrahi. quem ille liquefactū aceto absorbuit huius pater patinam sexcentis sextertiis taxatam posuit. in qua erant aues cātu aliquo aut humano sermone preclare esui singule coempte nulla alia inductus suauitate nisi hac.

c LVSCINIAS. Huic aui diebus ac noctibus cōtinuis xv. garrulus cantus est densante se frondiū germine. Mirum profecto tantam vocē in tā paruo corpusculo inesse tam pertinacem spiritum & musice perfectum modulatum sonum. Hec in ore stesicori poetę adhuc infantis cecinit.

d SANI an creta &c. idest albo an nigro colore .i. sunt ne inter bonos an malos enumerandi.

☞ e AEDIFICARE casas. puerorum est cęno & lapillis casulas edificare et mures veluti iumēta paruis plaustris iugare. & harūdine pro equis vti. Sed magis puerile est plorare amore muliercule victum. Nequeo si velim mentis refrenare impetū. & in presides summis exire conatibus. quibus vt plurimū adeo castitas exosa est, vt si ad explendā eorū pruriginē. omis matronarū multitudo veniat. luxuria saciari non possit. hii quidē passionum sectatores tuxpiū. hiantibus oculis. ambientes templa. plateas. aulas. et loca que cūq; (in quibus forte ornate suo more mulieres insident) dum illecebri appetitu cunctas actas faciūt omēs eque cupiunt. Hinc faciente spem potentia circūcionis aucupātur. & has blandiciis illas nimis alias muneribus. nōnullas sponsionibus. & si cetera nō sufficiant in quasdā incasses voluntates suas cōtrahunt. & cantu & choro. ineptias celebrantes suas. existimant per maximum decus quocūq; polluisse thalamos Et si contingat in horū scelestę studiū aliquē loqui (sinamus q̄ nōnūquā tanquam in hostes salutis publice sumunt) confestim impudica fronte surgētes friuolas quasi sanctissimas quasdā suas rationes eructāt. vt puta dauid adulteriū i bersabee sampsonis in meritriculam salomis ob mulieris idolatriam & huiusmodi plura addentes. Insuper iuuentutis ludū luxuriā fore. nature non malicie crimen. etatem se frenare nō posse. preterea eos in rem suam agere. & sic nemini iniuriam facere. seq; immaturam etatem senectutis continentiam seruare.

dissoluit nobilem margaritham s. fuisset sed

Diluit insignem baccam. qui sanior: ac si
vel

Illud idem in rapidum flumen iaceret ve cloacam
illius nobilis viri notum

Quinti progenies arri par nobile fratrum
ex p gemellorū

Nequitia & nugis prauorum & amore gemellū
aues illas sunt magno precio
c

Luscinias soliti impenso prandere coemptas
in quam partem .i. an inter bonos vel ma
d los sunt numerandi

Quorsum habeant? sani an creta carboni notandi
e plaustro

Aedificate casas plostello adiungere mures ☞

Ludere par impar: equitare in harundine longa:
aliquem stultitia

Si quem delectat barbatum amentia verset
puerilibus ludis recta ostendet

Sic puerilius his ratio esse euincet amare
trium an
norum

Nec quicquid differre vtrum ne in puluere trim⁹
lusisti iam in senectute

Quale prius laudas opus: an meretricis amore
ex ae an s. fecit

Sollicitus plores: quero facias ne quod olim
in melius adolescens luxuriosus
f ornamenta

Mutatus palemon: ponas insigna morbi.
sudaria ornamentū ornamentum colli s. palemon
brachiorū sicut

Fasciolas: cubitale focalia: potus vt ille
occulte abstraxisse serra

Dicitur excollo furtim carpsisse coronas:
sobrij reprehensus g

Postq̄ est impransi correptus voce magistri
h s. accipere

Porrigis irato puro cum poma recusat ☞
s. pomum s. pomū
s. dicas cupiet

Sume citelle negat si non des optet amator
quomodo differt quando
i ab hoc puero ne

Exclusus: qui distat: agit vbi secum eat? an non
sponte sua vocatus

Quod rediturus erat: non accersitus: & hæret:
sibi

Inuisis foribus: nec nunc cum me vocet vltro
curem .i. me absoluere
ab amore eius

Accedam an pocius mediter finire dolores
s. me s. redibo

Ex clusit: reuocat: redeam non si obsecret: ecce

☞ f MVTATVS palemon. Palemon atheniensis iste fuit philostrati fili⁹ adeo petulans in iuuentute vt pecunias circūferret & per angipotus absconditas disponeret. quibus ad voluptates paratius vteret. sed aliquādo ebrius et coronatus xenocratis scolam ingressus eius oratione que tunc de pudicicia erat adeo mores immutauit tantūq; in philosophia profecit. vt xenocrati in scola succederet.

g MAGISTRI. s. xenocratis agathōis filii qui calcedom⁹ fuit et arestotelis auditor.

☞ h PORRIGIS irato Ostendit amatorem puero fuisse similem cui irato si poma porrigas recusat. & si dicas summe citille. idest cito a quo diminutiuum est negat velle accipere. Si autem non des optat.

☞ i EXCLVSVS. Ostēdit inconstantiam amantiū ex versiculis terentianis quibus phedriam thaidi iratū demonstrat poeta.

.i.multo s.domino

k Seruus non paulo sapientior. o here quæ res

Nec modum habet, neq; consiliũ: rõne modoq;:
talis res

Tractari nõ vult: in amore hæc sunt mala bellum
immediate sequitur fere more

Pax rursum: hæc si quis tempestatis prope ritu
instabilia in certo casu casu conetur
currentia

Mobilia & cæca fluitantia forte laboret
efficere firma efficiet

Reddere certa sibi nihilo plus explicet ac si
conetur

Insaniret paret certa ratione modoque
illius regeonis grana

l Quid cum picenis excerpens semina pomis
amice p percussisti

Gaudes: si cameram percusti forte penes se es
more infantum .i.senex

o .i.fers p

Quid cum balba feris annoso verba palato
sicut pueri s.es q homicidiũ

Aedificante cassas quid sanior: adde cruorem
amoris amorem tuũ dico

Stulticiæ at ignem gladio scrutare modo inquam
p.n.femine p.n.

r Helade percussa marius cum præcipitat se
furiosus a cerere

s Ceritus fuit: an cõmotæ crimine mentis
scz marium seueritatis

Absolues hoiem: & sceleris damnabis eundem
consuetudine

t Ex more imponens cognata vocabula rebus
quidam viarum discrimina

v Libertinus erat: qui circum compita siccus
sobrius
.i.lotis

Lautis mane senex manibus curiebat & vnum
scz o vos dij p surripite

Quiddã magnũ addens vnum me surpite morti
quia
p̃stare immortalitatem.

Dijs &.n. facile est orabat sanus vtriusq;
toto corpore .i.diceret emptori eum esse nõ sane mentis

x Auribus atq; oculis: mentem nisi litigiosus
in venditõne talẽ libertinũ etiam

Exciperet dominus cũ venderet hoc quoq; vulgꝰ
princeps ⁊ auctor stoicorum familia

Chrisippus ponit fœcunda ingente meneni:
remoues

y Iupiter ingentes qui das adimisq; dolores

k SERVVS non paulo sapientior. idest multo sapientior nam sanum consilium a seruo illi datur vt apud eũdem poetam patet. Et horatius eandem sententiã in hoc loco repetit.

l QVID cum picenis. Multa in amore pueriliter faciunt viri quibus ostenditur amore homines desipere.

m SEMINA. Grana pomorum. puerile enim est grana pomorum in cameram. idest in tabulatum cameratũ iactitate.

n PENES se es. idest es ne sane mentis.

o BALBA verba. Nam amantes cũ alloquũtur amicas balba vt infantes verba pronunciant.

p ANNOSO palato. idest tu annosus & senex. tũc enĩ nõ es sanior puero casas edificante.

q ADDE cruorem. Nam sepe homicidiũ ꝓpter amorẽ & alia scelera cõmittunt.

r HELADE percussa. Nã iste helladem puellam quam adamabat zelotipia iteremit ac mox penitentia ductus ex alta specula se precipitẽ dedit

s CERITVS. insanus. Nã in cereris sacris furore corripiebatur. ergo vt a bacho bachantem dicimus. sic & a cerere ceritũ. plautus ergo pro cerito circumferri iubet.

t COGNATA vocabula q. d. conuenientem proprietatem vocabulorum obseruaueris. hoc autem intendit ex consuetudine vulgari. quia vulgares putant aliũ esse insanum alium crudelem ego aũt stultos et insanos vtrosq; appello.

☞ v LIBERTINVS erat Hic incipit de supersticiosis & religiosis loqui.

☞ x MENTEM nisi litigiosus & c. Ostendit etiam supersticiosos nõ esse sanos idest confitetur mentem sanã non habere seruum superstitiosum quem vendebat nisi forte amat litem quia licebat emptori agere contra venditorẽ si inueniebat postea seruus vitiosus. Iuris erat apud veteres si quis seruum distraheret quis eius omnia vitia vel animi vel corporis publicaret. ergo dicit hunc furiosũ cuius mens excipienda esset.

☞ y IVPPITER ingentes Aliam ostendit superstitionẽ nam in graui egritudine pueri mouet stulta mater quod si euadet illum in flumine nudum demerget. vt si vel casu vel medici arte sanet illa sua stulticia rursus in morbum reducant.

DD

cuiusdam egrotantis

Mater ait pueri menses iam quinq; cubantis
meum febrim

Frigida si puerum quartana reliquerit: illo
cupiter mandas

Magne die: quo tu indicis ieiunia nudus
flumine puer tunc si vel sanauerit

In tyberi stabit casus medicusue leuarit
puerum morbo stultra occidet.

Aegrum ex precipiti mater delyra necabit
frigido flumine
positum puerum

Ingelida fixum ripa: febrimq; reducet:
an est mater s.an virtio nature

Quo ne malo mentem concussa: timore deorum
damasippo philosophus numerandus post septem sapientes grecie et quod ipse sit ocrauus

Hæc mihi stertinius sapientum octauus amico
insanus vocatur

Arma dedit post hac ne compellarer inultus
i. se insanum esse

Dixerit insanum. qui me totidem audet atque
vicia

Respicere ignoto discet pendentia tergo.
o damasippe bona tua

Stoice post damnum sic vendas omnia pluris

Qua me stultitia: quoniam non est genus vnum
me horatium

Insanire putas ego nam videor mihi sanus
p.n.

Quid caput abscissum demes cum portat agaue
filii q.d. nequaquam sed nihil
omnino fuit furiosa.

Gnati infœlicis sibi tum furiosa videtur.

Stultum me fateor: liceat concedere veris
eloquare et mihi dicas.

Atq; etiam insanum. tantum hoc edisce re: q̃ me
loquitur damasippus

Aegrotare pũtes animi vitio accipe primum
magnas domos diuites

Aedificas: hoc est longos imitaris ab imo
tu

Ad summũ totus moduli bipedalis & idem
suo irrides

Corpore maiorem rides turbonis in armis
animum superbum quomodo sis

Spiritum & incen sum: qui ridiculus minus illo:
sperat etiam posse te facere. q.d. non

An quodcunq; facit mœcenas: te quoq; verũ est

1 IEIVNIA. Ergo & ieiunia indicebant sacerdotes apud romanos.

2 IGNOTO sibi. Nam tergum suum nemo nouit.

b PENDENTIA tergo. Fingit enim esopus quemlibet hominem duplici pera esse onustum. & alteram a tergo pendere qua nostra vitia condamus alteram a pectore in qua seruemus aliena. Figmentum sapienter fabricatum. nam ita vitia nostra nõ videmus vt quea tergo sunt videre nõ possumus contra autem aliena assidue intuentur. vt ea quea fronte nobis sunt.

c STOICE post damnum & c. Ostendit que stertino dixerit.

d VENDAS pluris. Vt preteritam iacturam ex amissis mercibus restaures. rogat autem vt dicat qua insania laboret. cum sibi sanus esse videatur. Cui respondet stertinius non mirum esse quod sibi sanus videatur. Nam & agaue furore parcita. cum filii caput apri caput esse putabat. sibi sana videbatur.

e EDIFICAS & c. Dicit nũc poeta insanire etiã illum qui sit minori fortuna. et opibus. velit in edificando parem se mecœnati & aliis diuitibus. & potentibus reddere. Ergo bipedalis. i. duorũ pedum longitudine imitaris longos. ideſt diuites. nã paupertate diuitibus equiperas. & tamẽ ita paruus cum sis parui torbonis vehementiam irrideas.

f TORBONIS. Turbo quidam dicitur fuisse gladiator siue miles exigue staturę. sed magni animi. ideſt prelio fortis cum esset armatus.

g QVI ridiculus minus illo. Quare tu minus ridearis cum rideas gladiatorẽ illum qui fuit breuis staturę. aliter quomodo potes minus ridiculus esse quã gladiator turbo. cum sis eadem statura et tamen derides eum.

viro viro

Tanto dissimilem & tanto certare minorem?
ranunculus

h Absentis rane pullis vitulí pede pressis.
calcatis
pullus qualiter postquã

Vnus vbi effugit: matri denarrat, vt ingens
fratres pullos calcauerit rogauit rana

Belua cognatos eliserit illa rogare.
s. fuit belua rana.

Tanta ne? num tandẽ sufflauans si magna fuisset
pullus respondet pullus

Maior dimidio, num tanto, cum magis atq;
pullus

Se magis inflaret non si te ruperis inquit
horatio fabula

Par eris. hæc a te non multum abluit imago
ad stultitiam tuam in?edificando eriam illam insaniam

i Adde poemata nũc hoc est oleũ adde camino
insaniam poetarum i

Quam si quis sanus fecit, sanus facis & tu
s. facere

Non dicam horrendam rabiem iam desine cultũ
sumptuosiorem loquitur horatius rebus

Maiorem, censu, teneas damasippe tuis te
tuo o

Mille puellarum puerorum mille furores.
m damasippe mihi horatio

O maior tandem parcas insane minori

h ABSENTIS rane. Accommodatus apologus Nã tante filii bouis pede pressi perierant. Superstiti autem vni referenti calamitatem & magnam fuisse bestiam dicenti. aiebat mater an tanta fuisset & inflando se maiorem reddere conabat respondente autem filio maiorem esse illa magis atq; magis sufflabat donec filius dixit si te rupis inflando non illã equalis. Sic igitur euenit minoribus qui maiores equare volunt. prius enim pereunt q̃ id possunt.

i ADDE poemata. Hic sensus. adde illud quod poeta est deest preter reliquũ errorem poetam iure insanis & vsus vulgari prouerbio.

k OLEVM camino. deest igni ardẽti vt magis ardeat.

l SANVS facis & tu. Nõ dico inquit sanus. non dico horrendam rabiem. vt tibi parcam, non dico poeticam rabiem esse.

m O MAIOR. Hec horatius. deest cõprime te tãdẽ dum sappe cum suadeat etiam pueros insanos esse longos imitaris. deest fretus ambulas et proceres imitaris ac nobiles. hoc propter mecoenatẽ qui tunc hortos edificabat magnos ac diuites imitaris acte in altum erigis cum sis pauper & pusillus.

Argumentum in satyram Quartam

h Ec satyra inducit familiarem sermonem inter horatium & quendam catium Epicũree secte auctorem. Catius enim epicureus philosophus summum bonum in voluptate: vt ceteri eiusdem dogmatis philosophi, ponebat. Hic a poeta prudentissimo interrogatur de ordinatione cenarum: & p̃ cepta gule inquirit. Lepide igitur poeta vt prius stoicos, ita nunc epicureos irridet. Hoc dicit.

Satyra Quarta.

loqtur horatius respondet catius
s. venit p.n.

a

v Nde & quo catius: nõ est mihi tps auenti
nomina mee secte nomina supant
scz epicuree b c

Ponere signa nouis preceptis q̃lia vincũt
philosophiã pithagore socratẽ accusatum ab anito
d platonez

Pythagoram antiq; reum doctumq; platona.
loquitur horatius captans beniuolentiam sinistro

Peccatum fateor: cum te sic tempore leuo
allocutussum. tu

Interpellarim: sed des veniam bonus oro
p excidere memoria ꝯtinuo

Quod si interciderit tibi nũc aliquid repetes mox
q̃ acumine ingenij
assecutus fueris

Siue est nature hoc: siue artis mirus vtroq;
rñdet catius
mihi

Quin id erat curæ: quo pacto cuncta tenerem
stabiles descriptas

Vtpote res tenues tenui sermone peractas
loquitur horatius fueris peregrin⁹
eloquere.

Aede hoĩs nomen: simul et romanus an hospes
loqtur catino. describam a me
d

Ipse memor precepta canam: celabitur auctor
forma

Longa quibus facies ouis erit: illa memento
tanq̃ albiora

Vt succi melioris & vt magis alba rotundis
ad mensam constringent solida dura oua

Ponere: namq; marem cohibent callosa vitellum
vbi horti irrigantur caulis
e

Caule suburbano: qui siccis creuit in agris
est limatius
f

Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
de improuiso venerit

Si vespertinus subito te oppresserit hospes
reluctetur ad manducandum
g

Ne gallina malum responset dura palato
a me gallinam s. aqua vino.

Doctus eris viuam mixto mersare falerno
mersare qui in pratis nascuntur
gallinam

Hoc teneram faciet: pratensibus optima fungis
fungis

Natura est alijs male creditur ille salubres

Aestatis peraget: qui nigris prandia moris.
mora decerpserit ab

Finiet ante grauem quæ legerit arbore solem
vir ille h

Aufidius forti miscebat mella falerno

a VNDE & quo. Exprimit per catium nõ modo sectam epicureorum. sed ingenium & mores. Erant enim inclinati in meliorem vitam. Sed sine doctrina & qui se solos recte sapere. et vera deprehendisse putarẽt. Familiaris interrogatio & que lepide ꝓferatur cum sermo ad secundam personã tanquã de tertia cõstituitur. vnde ergo venit catius et quo vadit. At ille respondet. non est mihi tẽpus. i. non suppetit in tãtis negotiis tẽpus ponere tibi auẽti. i. maximo opere cupienti.

b SIGNA. q.d. noĩa mee secte & intelligit epicuream que nomina talia sunt vt nouis. idest admirandis et inauditis preceptis suis.

c VNICVMT pithagorã idest philosophiã pithagore a quo italica philosophia originem sumpsit. & socratem vnde habuit initium ionica moralis philosophia.

d ANTI reũ. i. socratẽ. Hic enim innocentissimus philosophus. Fertur etiã oraculũ appollinis cherophõti dixisse. Socratẽ omniũ sapientissimũ esse. que res illis summã conflauit inuidiã. preterea cũ omnes seipsos magnificãtes irrideret sibi infensum anitũ reddit quare et Aristophanẽ poetam in eũ incitauit & miletum vt eũ impietatis & corruptõis iuuenũ accusaret impulit. Tres illum accusauerũt anitus qui partes opificũ ciuiliumq; tuereretur. Lycon orathorũ. Melitus poetarũ. Sic autem scripta est in actis accusatio iura violabat Socrates. deos quos ciuitas & institutio maiorum suscepe rat deos esse negans alia demonia inducit iuuenes cõtra ius corrũpit pena sibi mors damnat⁹ assumpto veneno periit atheniẽsibus eius mortis tanta penitentia incessit vt gymnasia. & palestras clauderent et alios accusatores exilio. miletum vero morte donarent Socratẽ ipsum aerea statua a lysippo perfecta donarent. anitũ ab exilio redeũtem heracleote exterminauerunt.

d CELEBRABITVR auctor. Nam tanta vis est nature. vt quamuis summũ bonum in voluptati nonnulli ponant. tamen non possunt sine pudore illa efferre. preponit ergo oua longa orbiculatis quoniam sint melioris saporis. & sint albiora & albũ ita callosum. vt non defluat vitellus. i. rubrum oui. quod idcirco matrẽ appellat. quia in illo est semẽ masculi. indeq; est materia pulli.

e CAVLE suburbano: Olera enata in arridis terris dulciora sunt. quam que in suburbanis vbi horti irigantur crescant.

f ELVCIVS. Insipidius Eluere enim est luendo deterrere.

g RESPONSET Resistat reluctetur in faucibus. Enumerat autẽ poeta ea que vsus hominũ contra morem antiquorum excogitauerit. nam ętas aurea sub saturno testata est cui ad sedandam famẽ sitimq; sufficisse glãdes & riuulos veteres tradidere hoc idem lactucis agrestibus & radicibus approbauit recencior diogenes. & longe clarius gloriosissimus iohannes noster sanctificatus in vtero quem in asperis. desertisq; locis. a mellelocusta legimus quorum ciborum loco iunior atq; lasciuiens. non solum innocentium carnes. & vina sponte nascentia comperit. verum vice ministrantis natu re superinduxit artifices sagacitate quorũ ad incitandum appetitum quiescẽtem componuntur edulia & succis exteris vina miscentur & vtinã sufficeret ad sacietatẽ inuenisse talia. ad vlteriores voraces progrediuntur plurimi. nolẽtes aduertere quibus vitiis ob ingluuiẽ mentis reseret iterit⁹

h AVFIDIVS forti &c. Aufidius conditum de falerno vino faciebat sed stulte. qa austerum est & non debeat nisi mollis vini conditum ieiunus gustare.

Mendose: quoniam vacuis committere venis
i
Nil nisi lene dicet: leni precordia mulso
pfuderis expectet.
Prolueris melius si dura morabitur aluus
de impedientia fluxū egestionis
k
Mugilus & viles pellent obstantie conchæ:
pellet .i. cum vino ex coo insulo
l
Et laphati breuis herba: sed alba non sine coo
crescentes
m
Lubrica nascentes implent conchilia lunæ
bone ferax
n
Sed non omne mare est generosæ fertile teste
que in baiano sinu capitur q̄ in lucrino lacu capitur.
Murice baiano melior lucrina pelori
in locis vel insulis illis
Ostea circeis miseno oriuntur echinni.
piscibus illis oppidum illud
o
Pectinibus patulis iactat se molle tarentum.
p̄parandarum assumet
p
Nec sibi cenarum quiuis temere arroget artem
precepta discretione
Non prius exacta tenui ratōne saporum
q emere piscatoria magni vēdentes
Nec satis est cara pisces auertere mensa
s. opus est vt sciat liq̄men piscibus testis
piscibus r
Ignarū quibus est ius aptius: & quibus assis:
ꝓpter crapulam surget rursus ad comedendum
s
Languidus incubitum: iam se conuiuia reponet
ex vmbria regione pastus
t ab ilice
Vmber: & iligna nutritus glande rotundas
flectit ꝓpter pondus tes
pinguem
Curuat aper lances carnem vitantis inertem
aper apud laurentum captus herbis illis
Nam laurens malus est vlnis & arundine piguis
administrat siluestres
v
Vinea summittit capreas non semper edules
qui recte sapit
x
Fecundi leporis sapiens sectabitur harmos
Piscibus atquæ auibus que natura & foret ætas
exquisita diligentiam
meam
y
Ante meum nulli patuit quæsita palatum
aliqui industria placentas
z
Sunt quibus ingeniū noua tantū crustula ꝓmit
est finire diligentiam
Nequaquam satis in re vna consumere curam

i MVLSO. Vinū cui mel admixtū sit. quin et mulsam aquam faciunt. de mulso autem & de passo & defruto & sapa abunde est apud columellam.

k MVGILVS. Speties piscis mire velocitatis qui cum lupo eternas inimicitias gerit

l LAPHATI. Alio vocabulo rumex dicitur.

m NASCENTES. Crescētes nam omnia conchilia crescente luna implentur.

n TESTE. Omnem piscē intelligimus qui duriori cortice tegitur. Aquatilium eni teste pli. alia corio & pilis teguntur. vt vituli & hippotami. Alia corio tantum vt delphini. alia cortice vt testudines. Alia silicum duritię vt ostrea & conche alia crustis vt locustę. Alia crustis & spinis vt echinni. alia suamis. vt pisces. alia aspera cute. vt suatina qua lignum & ebora poliuntur.

o PECTINIBVS: Pectines siue petunculi pisces sunt. qui se ex aqua iaculātur sagittę modo. idem facit & polybus.

p NEC sibi cenarum. Nemo debet arroganter dicere sescire apparare cenas. & eni ardui artificii est. eas diligentius apparare.

q NEC satis est. Cara mensa ideo dicit piscatoria. quia carius pisces quam caro alia distrahuntur.

r IVS aptius. idest qui meliores sunt in iure elixati.

s LANGVIDVS. propter crapulam languidum, vino dixit. idest bene saturum recusante cibos fastidio faciente.

t VMBER. i. de vmbria persuauis crassitudine sua lāces. s. que vitant corpus hois.

v CAPREAS. Capreę et capreoli dicūtur quibus palmites vitis sustentaculis heremi sed non nisi tenelli ędules sunt.

x FECVNDI leporis: Quia dicitur sepe in anno parere. aut quia vno coitu concipit.

y ANTE meum palatum idest ante quam ego illorum saporem inquisiuissem. Saporis enim sensus in palato & lingua consistit.

z SVNT quibus ingeniū. Sunt qui in inueniendis crustulis ingeniosi sunt. ideo nō satis est ydoneus apparator conuiuiorum. qui nouit que sunt optime placentę.

aliquis in

Vt si quis solum hoc male ne sint vina labores
negligens .i. oleo

Quali perfundat pisces securus oliuo
falerna exponas

Massica si cœlo suppones vina sereno.
per nocturnam curam asperitatis in illo vino
aliquid purgabitur

Nocturna: si quid crassi est: tenuabitur aura.
noxius

Et decedet odor neruis inimicus at illa
pfectum collata p saccũ

Integrũ perdunt lino vitiata saporem
astutus est

Surrentina vafer qui miscet fæce falernam
fecem

a b

Vina columbino limum bene colligit ouo:
vt ad fundum amplectens rubrum oui

Quatenus ima petit voluens aliena vitellus
assatis fastidientem piscibus illis reficies ex affrica allata

c

Tostis marcentem squillis recreabis & afra
pisce illo hic apparet apud veteres
vltimis mensis lactuca dari solitã

Potorem coclea: nam lactuca inatat acri
salita carne farcimi
d nibus

Post vinum stomacho perna magis ac magis hilꝰ
cupit vt non

Flagitat immorsus refici: quin omnia malit
calent .i. loci in quibus
lerbi coquuntur

Quecunq; inmundis feruent allata popinis
liquaminis

Est opere precium duplicis pernoscere iuris
ius

Naturam. simplex e dulci constat oliuo:
ius e componere condimento salita
vino f

Quod pingui miscere mero muriaq; decebit:
s. mulia constantino politana amphora

Non alia quam qua bizantia putruit orca.
.s. ius postq̃ mixtum calluit cum

Hoc vbi confusum sectis conferbuit herbis
a monte illo deinde oleum
g

Corithioq; croco sparsum stetit insuper addes.
a loco oleum emisit arboris

Pressa venefranæ quod bacca remisit oliuæ
poma bonitate saporis
h

Picænis cedunt pomis tyburtia succo:
vua a loco dicta is
i h

Nam facile præstant. invenucula conuenit ollis
melius a loco siccaueris

Rectius albanam fumo duraueris vuam:

a COLVMBINO. Quin & gallinaceo etiã addita saccula & modico sale.

b LIMVM. Fecẽ colligit quia totam ad fundũ trahit.

c SQVILLIS. Piscis est.

d PERNA. Salita carne vt sit pars pro toto. vel quod illud membrum in sue sit efficatius.

e PINGVI. Dulci et crasso.

f MVRIA. Sal est ea aqua medicatum & induratum. Sed vide apnd columellam.

g CORITHIO. A loco vbi abundat.

☞ NOTA mirabiliter epicureorũ sectã reprehẽdit nũc hoc nũc illd' trãsglucietes auide etiam fecundissimos calices exhauriendo nõ ad sedãdã nature oportunitatẽ sed ad implendam amplissimi vẽtris voraginem calefacto euaporantium ciborum fumositate cerebro illico exhilaritate in insaniã fertur exqua de se audet magna presumere iactationes emittuntur immense facilis subintrat credulitas. & archanorum reseratio. & obtrectationes quorũcumq; misere oriuntur blãdiciis patent aures. cor quibuscumq; cõsiliis & anima ampliata nil nisi qd' honestũ sit rennuit. sane nisi in aliorũ & innocentium sepe perniciẽtã dira decurreret pestis optime a rerum natura cum epulonibus actum erat. eo quod scelesto crimini euestigio penitentia subsequatur. Nam ante alia cerebri stupefacti voragines paciuntur ossitationes crebras sui obliuionem sermonis indecentiam. sensuum ligationes gressus incertos. eructationes vomitusq; illecebres.

h SVCCO. Sũt pulchriora picena. Vnde Iuue. Emula picenis & odoris mala recentis. sed suauiora tyburtina.

i VENVCVLA. Vua a loco dicta.

k OLLIS. Nã & Plinius et columella ostendunt multis modis posse seruari vuas integras & inuiciatas.

ALLEC. Quidam speciem piscis putarunt. sed res videtur non multum a garo dissimilis. Est enim garum liquamen ex piscibus et sepe ex salsamentis.

pomis

Hanc ego cum malis ego fœcem primus & allec

m n

Primus & inueni piper album cum sale nigro

mixtum nitidis lancibus

o

Incretum puris circum posuisse catillis

magnū expendere in cibis

p emendis

Immane est vitium dare milia terna macello

paruo magnos torquere

q

Angustoq; vagos pisces surgere catino:

vtrumq; horū siue seruus

Magna mouēt stomacho fasti dia: seu puer vnctis

ciphum fragmenta deuorat

r

Tractauit calicem manibus dum furta ligurit:

fex vini

s

Siue grauis veteri: cratere limus adhæsit

sorde.

t u

Vilibus in scopis in mapois in scobe quantus

illius est magnū

Cousistit sumptus: neglecti flagitium ingens

.i. rene .i. marmoreas mensas tangere manu

v x

Ten lapides varios lutulenta radere palma.

purpureas lintea q̄bus ad mensam vtebant

y

Et tyrias dare circum illota toralia vestes.

re z

Oblitum quanto curam sumptū q; minorem

est

Ne habeant tanto, reprehendi iustius illis

Quæ nisi diuitibus nequeunt contingere mensis

loquitur horatius

o 5 p.n. z

Docte cati per amicitiam diuosq; rogatus

memorie

Ducere me auditum perges quocunq; memētō

licet narrem q̄ audiui

a

Nam quāuis referas memori mihi pectore cūcta

quantum si magistrum audirem

ru

Non tamen interpres tantundem numeris, adde

actem formam preceptoris

Vultum habitumq; hois quē tu vidisse beatus:

b tibi

Non magni pendis, quia contigit, at mihi cura

preceptores accedere

c

Non mediocris inest fontes vt adire remotos:

Atq; haurire queam vitæ precepta beatę.

r DVM furta ligurit. Dū furtim vorat que furatus est Vnde necesse est quod itiqui natis furto manibus inquinat que attingit pocula.

ſ ADHESIT. Quia diu insedit.

t VILIBVS in scopis. Sensus est. Paruo sumptu scoparum quibus deperras scolē ex pauimento & vappularū quibus abstergas vasa. vel quas super imponas purpureis vestibus lecti vitabis omnes sordes. Et quāto hec minoris constant. tanto maius flagitium commiseris. ni si curaueris.

v LVTVLENTA. Non lota.

x RADERE. Tangere leniter. nam vasa non ea tenentur que priuantur gemmis. sed tamen manus pxime accedit

y TORALIA. Appositio est. Sunt autem toralia a thoro dicta vestes quibus lecti ornantur.

z DOCTE cati &c. Ironia est & irrisorius sermo. sed quomodo se vanus homo laudari putet.

a NAM quāuis &c. Memoriter quidē referas cūcta tamen cū interpres sis nō tantum iuues quantum magister vnde hec habes.

b NON magni pendis. Tu enim propter copiam hominis non illum tanti facis quāti ego propter inopiam.

c FONTES remotos. s. mihi. Nam primus ille auctor fons est. Tu autem riuus ex illo fonte.

m PIPER album. Arcole dicitur & inter nigrum legitur. Est enim triplex. albū nigrum. & longum. Poeta enumerat multa que ad voluptatem spectant. Sed tamē omnia hec ironice hinc extat oratio Architę tarentini magni in primis & preclari viri. Nullam capitaliorem pestem. q̄ corporis voluptatem dicebat hominibus a natura datam. Cuius voluptatis aut de libidines temere & effrenate apotiundum incitarentur. Hinc patrie proditiones. Hinc publicarum rerum euersiones. hinc cum hostibus clandestina colloquia nasci dicebat. Nullum denicq; scelus nullum magnū facinus esse. ad quod suscipiēdum. non libido voluptatis impelleret. Stupravero & adulteria & omne tale flagitiū nullis aliis illecebris excitari nisi voluptate. Cumq; homini deus nihil mente prestabilius dedisset. huic. diuino muneri ac dono nihil tam esse inimicum quam voluptatē Nec enim libidine dominante temperantie locū esse omnino. nec in volutatis regno virtutē posse cōsistere. quod quo magis itelligi posset. fingere aīo aliquem iubebat tāta incitatum voluptate quanta percipi posset maxima. nemini censebat fore dubium quin tam diu. dū ita gauderet. nihil agitare mente. nihil ratione. nihil cogitatione cōsequi posset.

n SAL niger. Fortasse muriam dicit.

o INCRETVM. Condentatum, in formam vertit.

p IMMANE est vicium Res digna est vt in mane inuehamur si macello. idest piscibus. in macello venalibus dentur tria milia.

q ANGVSTO. Nā quorū natura vaga est. hi angustias odisse videntur.

Argumentum in satyram Quintam

h Ec satyra salíbus iocis refertíssima: artificio miro composita: alternoq; sermone aptata auaritię crímen sordesq; auarorum spurcíssimas acri telo lancinat. Insuper & testamentorum captatores reprehendit. Inducit vlíxem vatem tyresiam apud ínferos consulentem: qua ratõne: quoue pacto ammíssas opes reparare posset: & ditescere. Hoc dicit.

Satyra Quinta.

quero vatem mihi
a b
h Oc quoq; tyresía preter narrata petenti
dic

Respõde: quibus amíssas reperare queã res
tyresia rídet tyresia

Artibus atq; modís: quíd rides? iam ne doloso
ad insulam deos domesticos

Non satís est íthacam reuehi patriosq; pœnates
respondet vlixes quemad modum.

Aspicere: nulli quicquam mentire: vides: vt
ego vaticinante sęz in parria

Nudus ínopsq; domum redeaz te vate: neq; illic
d e f. est intrarum certe

Aut apotecha procis íntacta est aut pecus: atquí
diuitijs

Et genus & virtus nisi cum re vilíor alga est.
et quo loquitur tyresia dimissis.

Quando pauperiem missis ambagibus horres.
sęz accipe a me tibi dicente auis illa inter
f sepulcra laudata

Accípe: qua ratõne queas ditescere: turdus
munus pferatur ia te
g
Siue aliud príuum dabitur tíbi deuolet illuc
cristente

Res vbi magna nitet domino sene, dulcia poma

a HOC quoq; tiresía. Inducitur persona vlixis ad tiresie vmbram loquentis apud ínferos quõ amíssas opes reparet. Et hoc ex homeri odissea sumptum est. illud agens arte heredipetarum lacerat tiresiam. nam multa díxisse eũ ait preter naturã. Artificiose aũt auaritiã carpit vt patebit ex sequentibus.

b TYRESIA. Hic vates thebanus fuit qui exorta cõtrouersia inter iouem iunonẽq; vtrius sexus maior extaret libido. Iudex a dijs electus maiorem mulíebrem quam virilem pronunciauit. Quo iudício offensa iuno illũ lumínibus orbauit. At iupiter orbitatem oculorum vaticinatione sibi tradita subleuauit.

☞ c NON satis est. Tiresía loquitur.

d APOTHECA. Grecũ latinę penum dicimus.

e PROCIS. Qui procacíter et sine modo modestiaue mulíeres insectantur. ostendit autem diuitias querere. quoniam a procis vxoris omnía domi direpta inuenturus sit. Ostendit autẽ querendas esse opis quoniam sine illis virtutes in nullo precío sunt.

f TVRDVS. A turido colore dictus est. vt ait Varro. Auis inter epulas laudata. Color est illi circa ceruicẽ in estate varius in hieme concolor. Turdum habuit agrippa claudii vxor sermones humanos imitante.

g SIVE aliud príuum. Príuum est quod vnius cuiusq; proprium est. & alterius nõ est. Legitur & príuum. vt príma poma. Priuũ autem est quod vnius est. vnde & príuilegium. & hoc platinum indicat. Exite & ferte fustes priuos in manu. Sensus aũt est. vt captet orbos senes suis muneribus. et illos ante deos veneretur. quam illi periuri. aut ignobiles aut homicide sint.

h ANTE larē guſtet ideſt antequam primitias laribus tuis offeras mitte diuiti qui eſt ipſis diis. f. venerabilior.

i SANGVINE fraterno cruentus. & propter ſcelera patriam deſeruit.

k COMES exterior. Nam interior in honoratiori loco habetur.

☞ l VT ne tegam. Verba vlixis.

m TEGAM latus. Interiorem habeam.

n HAVD ita troię & c. Oſtendit non conuenire hoc ſuę anteactę vitę in qua ſemper meliores ſuperare virtutibus contendit.

☞o PREROSO. Similē piſcatori captatorem facit & piſci captatum. Captor enī munera mittit. ſed quę ſint ve lud eſca in hamo cui piſcis hereat. Quārem ſuauiſſime martialis in epigrammate expreſſit. in quo eſt. Munera magna quidem miſit. ſed mi ſit in hamo. Sic piſcatorem piſcis amare poteſt. ergo qui munera a captatore accipit. nec tamen illum heredem facit ſimilis eſt piſci qui arroſo hamo eſcam forat. atq; abit.

☞p MAGNA minorue Si litigiū inter duos erit. aut de magna aut parua re vide vter locuples & orbus ſit. & illius defenſionem quamuis audax meliorem in ius vocet. ſuſcipito nec te moueat quod is aduerſus quem litigas ſit melior modo ille habeat filios. Sic etiam noſtra tempeſtate multi iuriſtarum faciunt qui iuſtiſſimas leges turpi quodam lenocinio ex iuſtiſſimis in ſceleſtas trahūt illecebras veteres quidē grauiſſimos homines & ſacris philoſophie doctrinis imbutos. ad capeſcendos iuris apices deſtinare conſueuere. vt non ſolū valerent memoria ſanctionum. ſed maturitate morum. ſanctitate virtutum & etatis veneratione legum iuſſionibus cōformes eſſent

fructus

Et quoſcunq; ferret cultus tibi fundus honores
deum domeſticū deo domeſtico
h ? familiari.
Ante larem guſtet venerabilior lare diues.
diues ſit ignobilis.

Qui quamuis periurus erit ſine gente. cruentus
i
Sanguine fraterno fugitiuus ne tamen illi:
k
Tu comes exterior: ſi poſtulet ire recuſes
contempto
l m libertino illo diuite n
Vt ne tegam ſpurco damæ latus: haud ita troiæ
exhibui reſpondet troia
contendens
Me geſſi certans ſemper melioribus: ergo
tu vlixes qđ dixi.

Pauper eris fortem hoc animum tollerare iubebo
peruli
Et quondam maiora tuli: tu protinus vnde
eruam

Diuitias æriſq; ruam dic augur aceruos:
ego quidem tu
loquitur troia
Dixi equidem: & dico captes aſtutus vbiq;
virtutes voluntates

Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus & alter
inſidias tendentem eua ſerit cum
te
Inſidiatorem preroſo fugerit hamo
quam tibi dico
ru
Haud ſpem deponas haud artem illuſus omittas
in iudicio qñq;
p causa aliqua
Magna minor ve foro ſi res certabitur olim
ſcz eorū certantium filius ſ. ſit etiam temere.
quis
Viuet vter locuples ſine gnatis improbus vltro
honeſtioꝛē inſolens ciret ſit

Qui meliorem audex vocet in ius illius eſto
patronus recta potiorem
Defenſor fama ciuem cauſaque priorem
tu vlixes ſalrem filius p vel
Sperne domi ſi gnatus erit fœcunda ue coniunx
q iudica

Quinte puta aut publi: gaudent præ noīe molles

Auricule tibi me virtus tua fecit amicum
pplexum
Ius anceps noui cauſas defendere poſſum
ſenſus eſt. facilius pacto: me omni labore
roꝛquem quam te partem nucis amittere.

Eripiet quiuis oculos cicius mihi quam te
a ſe fracta fraudet ſpolier
s
Contemptū caſſa nuce pauper et. hęc mea cura eſt

preſens autem euū ſpreta veterum ſolertia non dicā a grāmaticalibus regulis ſed a nutricum veribus euellit infantulos vt eos non in ſcolis ſed fornicibus trudat. nec agitur hoc vt aliqui conantur prętendere tenella ętas nōdimiſſura cp cepit aptius imbuaē legib⁹. quinimo vt citi⁹ auaritie ſeruiatur. nec hoc verentur profiteri clamore ſonoro qui fimbrati cathedras conſcendunt vt publica dū omiſſis philoſophicis demonſtrationibus tānquā ſuperfluis et quibus expertibus iuſticia conſtat & mores hoium reformātur in melius ore ſpurcido & obſceno vocabulo aientes. Sinamus hec ſuperflua ſunt nec de pane querendo nos inſtruunt. Et ſic dum faleratis onagris non ſufficit neglexiſſe cp neſciunt. conantur etiam turpi nota fœdaſſe ſi poſſint ex totis incumbentes viribus. moliuntur etia le ſimplicitatē ac ſanctitatemū gumi incruſtare. & litigantīr lites cauillationibus immo tales facere. ſic non de pane querendo imo aufferēdo certiſſima diſciplina tradiē. habemus vt plurimū aſſeſſores iudices. & patronos quibus vncte ſunt manus impudici oculi. inuicta luxuria cor ſaxeum. ficta grauitas. lingua melliflua. dentes ferrei. & breuiter auri inſaciabilis appetitus. hec Iohannes boccacius.

☞q QVINTE puta & c. Veteris oratione blanda & dices o quinte o publi.

r MOLLES auricule i. mollium hominum.

☞ ſ CASSA vnce pauperet. Etiam ille qui eſt caſus ideſt priuatus vnce. ideſt cui ne vncia quidē ſit eſt mea cura. q. d. ego non moueor diuitiis ſed amicicitia. vt etiam pauperes amicos curēne dū ego te velim vt aliquid perdas. Vel lege & mea cura eſt ne tu pauper caſſa vnce. ideſt ne effectus pauper & immi nutus minima particula perdas aliquid vncia enim minima in aſſe minima particula eſt. Et cū huiuſcemodi oratione vſus fueris iube illū ire domū & curare corpus & tibi negotia & labores relinquere.

deridearis

Ne quod tu perdas, neu sis iocus, ire domũ atq;
corpus suum impara actor cause sue

Pelliculam curare iube. sis cognitor ipse
in iudicio mane in incepto ꝑpter calorem diuidet

t Persta, atq; obdura, seu rubra canicula findet
non loquentes

imagines x

Infantes statuas: seu pingui tentus omaso.
poeta ille alba describat

Furius hibernas cana niue conspuet alpes

Nonne vides? aliquis cubito stantẽ prope tangẽs
quantum quantũ diligens

y est ille suis

Inquiet vt patiens vt amicis aptus vt acer.
aduenient pisces illi maximi.

z a viuaria

Plures annabunt tunni, & cætaria crescent.
alicui deinceps egrotus

Si cui præterea validus male filius in re
magna susceptus educabitur

b

Præclara sublatus aletur, ne manifestum
.i. casti officiũ detegat. esse expectatorẽ expectatõnem hereditatis.

Cælibis obsequium nudet, te leniter in spem
obsequens ris post puerum

Arripe officiosus, & tu scribare secundus
ali miserit ad inferos.

Hæres & si quis casus puerum egerit orcho
locum hereditatis

Inuacuum venias: per raro hæc alea fallit.
themasis

c

Qui testamentum tradet tibi cunq; legendum
noli legere

testamenti

Abnuere & tabulas a te remouere memento
obliquis oculis celeriter ꝓspicias

Sic tamen vt limis rapias, quid prima secundo
anne s.sis heres an s.sis alijs

Cęra velit versu, solus, multis ne coheres.
exercitatus.

d

Veloci petcurre oculo plerumq; recoctus
ex magistratu illo q̃ pre erat agendis reb⁹ in officijs auidum

e

Scriba ex quinquiuiro coruum deludet hiantem
expectator testamẽti vir ille alteri viro nobili

Captatorq; dabit risus nasica corano
insanis de ignora dicendo

Num furis? an prudens ludis me obscura canẽdo
.i. vlixes filius laertis

Olertiade quicquid dicam aut erit aut non
futura ꝑdicere

Diuinare etenim magnus mihi donat appollo.

t PERSTA. idest perseuera & obdura ad omnes difficultates. siue sint caniculares soles. siue sint frigora.

v RVBRA. Nam de colore martis est.

x OMASO. Pinguius atq; crassius intestinũ qd̃ nõ nulli bubulum esse credunt. Ergo te omaso. idest ventroso. vt sit indicium tardi ingenii potius quam edacitatis Nam irridet furium poetam ab inepta & nimis dura trãslatiõe ipse eni ad frustula illa alba ninium que sputũ imitari videnẽ dixit. Iupiter hibernas cana niue conspuit alpes.

y VT patiens. Sic enim alter alterum tangens de te loquetur qua fama tua sic crescendo comparabit tibi nouos amicos.

z PLVRES annabũt. Perseuerat in translatione captatoris a piscatore.

a CETARIA. Loca sunt vbi cete aluntur quod nusq̃ fit. sed posuit cetaria pro viuariis & piscinis vbi maiores pisces aluntur. Sententia est. quod illa increbescente fama plures orbos captabis. & a pluribus heres relinqueris.

b PRECLARA sublatus & c. Cautum preceptum. Monet enim ne solũ celibes & propterea filiis carentes captet. nam posset detegi eius subdolum consiliũ sed etiam illos quibus & si filius sit tamen est adeo valitudinarius vt breui sit moriturus dabit ergo operam vt illi scribatur secundus heres.

c QVI testamentum & c. Quouiam omnẽ fidẽ amitteret vere amicitię si appareret consilium suum. oportet eũ cuncta dissimulare & propterea si senex testamentum sibi legẽdũ suũ porrexerit annuet. idest approbabit antequã legat. tanquã id ad se nihil attineat. & id remouens finget nolle legere & tamen limis oculis rapiet. idest velocissime leget eũ versum vbi solent poni nomina heredũ. an videat quot habeat coheredes.

d RECOCTVS. Nam iste coranus ex scriba quinq; vir effectus iterũ inscribã rediit.

e CORVVM hiantem. Perstringit fabulã ęsopi que est talis corruus cũ predam ore portaret laudatus a vulpe. quod bonam vocem haberet clamare. accipiens omissam predam perdit. Sic corianus fecit qui nasice filiam accepit. & auaritiam soceri testamẽto delusit. qui sperabat hereditatem generi.

rumor dic

Quid tamen ista velit sibi fabula: scilicet ede

scz augustus cesar magno
f illis populis

Tempore quo iuuenis parthis horrenda ab alto

descendens existens postq̃ erit, dñs in mari ⁊ terra.
duce troiano

Demissum genus enea. telluri mariq̃

egregie stature

Magnus erit. forti nubet procera corano

.i metuentis reddere
integram, dotem

Filia nasice metuentes reddere soldum

coranus qd̃ dicam suo

Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit: atq̃

eas diu socer s. tabulas quas multo
ciens abnuerat legere

Vt legat. orabit, multum nasica negatas

Accipet tandem. & tacitus leget. inuenietq̃

amicis

Nil sibi legatum præter plorare suisq̃.

g

Illud ad hæc iubeo. mulier si forte dolosa

aliq̃s vel stultum regat liberto ⁊ mulieri

Libertus ve senem delyrum temperet illis

ab eis apud senem
tu

Accedas socius. laudas laudaris vt absens

etiam hoc est melius

Adiuuat hoc quoq̃ sed vincit longe prius ipsum

superare dominum senex

Expugnare caput scribet mala carmina vecors

tu faciet rem cum scortis
f. si

Laudato scortator erit caue te roget vltro

vxorem tuam oararus maiori loquitur vlixes
h

Penelopen facilis potiori trade? putasne

in adulterium mulier

Perduci poterit tam frugi tanquam pudica.

mulierem runt amatores a

Quam nequiere proci recto depellere cursu

accessit vxorem tuam ad donandum .i. iuuenes ꝓci

Venit enim magnum donandi parca iuuentus

non volebant dare pecunias .i. ad expellen
ideo vxor tua proba dum ventrez.

Nec tantum veneris quantum studiosa calinæ

vxor tua vtilis
i

Sit tibi penelope frugi est. quæ si simul vno

ꝓ gustauerit modicum lucrum

De sene gustarit tecum partita lucellum

quemadmodum

Vt canis a corio nunquã absterrebitur vncto

viuente est impudica in illo
oppido

Me sene (quod dicã factum) an⁹ improba thebis

f IVVENIS. s. Augustus. Regnante ergo augusto. vt vaticinatur tiresias filia nasicę nubet corano. hic autem nasica inter claros iurisconsultos enumeratur. Iuris ciuilis autem sapientiã plurimũ & sumni viri professi sunt. Publius. Papyrius qui regnante Tarquinio regias leges in vnum contulit. Appius claudius decemuir Appius claudius eiusdem generis qui centimanus appellatus est & viam appiam strauit & claudiam aquam induxit. Sẽpronius. Gaius. scipio Nasica cui domus in sacra via publice data est quo facilius ab omnibus consuli posset. Qu. Mutius q carthaginem legatus adiit Tyberius corumcanus. Sextus cecilius & eius frater Publius hellius & Attillius qui primus a populo sapiens appellatus est Marcus Ca. Publius Mutius. Brutus. Rutilius Ruffus. Paulus virgitimus. Qui Tubero stoicus pansę auditor. Sextus pompeius. Gnei põpei fili⁹ Celi⁹ antipater qui et historias scripsit Lucius Crassus frater publii Mutii qui Mucianus dictus est. Hunc cicero dicit iurisconsultorum disertissimũ. Qu. Mutius publii filius põtifex maximus Aquilius gallus Mutii auditor. Balbus lucilius Sextus papyrius. C. Viuẽtius. Seruius Sulpicius qui in causis orandis secundum locum post Ciceronem obtinet. Alphenus Varus. C. Aulus. Offilius. Tit⁹. Cesius. Aufidus. Tucca. Labeo. Publi⁹ Celius. Trebati⁹ (de quo etiã poeta supra. i. satyra huius libri meminit) Cassellius Qu. Tubero qui quintũ ligariũ accusauit defensum a Ciceronis oratione que extat fuerũt etiam clari post Ciceronem Atteius capito. Antistius Labeo. Massurius Sabinus imperante Vespasiano. Pegasus qui tempore domiciani perfectus vrbis fuit cuius meminit Iuuenalis Rapta properabat ab olla Pegasus Attonitę positus modo villic⁹ vrbi.

g ILLVD ad hec &c. Preceptũ aliud. vt ineat amicitiam illorum qui gubernãt senem. vt illi deinde hominẽ absentem laudent. Sed tamẽ nil melius est quã expugnare ipsum caput. idest ipsum senem cuius causa omnem laborem sumis. dixit autem expugnare quia tanquã bellum quoddã est huiuscemodi captatio. Vnde expugnant cum iam suis dolis eum ceperint. Ergo laudato quicquid faciat & si scortor est. i. delectatur scortis ne dubita sibi supponere penelopẽ vxorem tuam.

h PVTAS ne. Interrogat vlixes an putet posse corrũpi penelopen que sollicita a tot procis incorrupta manserit. Cui respondet. mansisse incorruptam quia proci auari fuerint in dando.

i QVE si semel &c. Si lucellum de fœnere tecũ gustauerit. nunquã deinde abstinebit vt canis qui semel gustato vncto corio nunquã deinceps inde dimoueri potest.

k ANVS improba. Anus quedam a captatore nudam sese efferri voluit. ea videlicet cogitatione. vt si ipa mortua nudis hũeris heredipetę oleo vnctis ad sepulchrum delata esset partem testamenti haberet captator.

ad funus
Ex testamento sic est elata cadauer
pfusum multo suis eius
Vnctum oleo largo nudus humeris tulit hæres
l ab humeris eius
Scilicet elabi si posset mortua credo
nimis moleste vetule accedito
ipse heredipeta
Quod nimiũ institerit viuenti: cautus adito
labori
Ne desis operæ neue immoderatus abundes
asturum importunum pturbabit loquax
Difficilem & morosum offendet garrulus vltro.
.i. quemadmodum
m
Non etiam sileas dauus sis comicus atq;
aspectu deiecto
m
Stes capite obstipo: multum similis metuenti
cultu inuade cum maluit ventus
o cum
Obsequio grassare mone. si increpuit aura
ipse vt suum educeum
regat
Cautus vti velet carum caput extrahe turba
tuis p caute admoue
Oppositis humeris, aurem substringe loquaci
ipse cupit quousq;
Importunus amat laudari donec ohe iam
Ad cœlum manibus sublatis dixerit vrge
tumescentem p laudibus superbum illũ
Cresentem tumidis infla sermonibus vtrem
q ipse morte sua
Cum te seruitio longo curaq; leuarit
p certe bonorum meorum
r
Et certum vigilans. quarte sit partis vlixes
ex recitatõe testamenti cum audieris meus quem colui
s t
Audieris hæres ergo nunc clama sodalis
excessit vita reperiam dominum
v
Nusq; est. vnde mihi tam fortem tanq; fidelem
diuulga
postquam
Sparge subinde: & si paulum potes illachrymare
abscondere
Gaudia prodentem vultum: celare sepulchrum
tuo sine auaritia
fac
Permissum arbitrio sine sordibus extrue. funus
vicini tui
Egregie factum laudet vicinia. si quis
tuorum tussi se indicat non diu victurum
Fore cohæredum senior male tussiet: huic tu
tue heredrtais
Dic: ex parte tua seu fundi siue dominus sit

Emptor gaudentem nummo te adicere: sed me
violenta vxor plutonis
Imperiosa trahit proserpina, viue valeq;.

l SCILICET elabi posset Sensus est ita declarat anum testatam esse. vt si cadauer ei elapsum esset ille careret hereditate. hoc autem dicit vt heredipetas moueat ad nimia obsequia declinari.

m NON etiam sileas & c. neq; nimis sileas neq; nimis loqueris. sed ita callidus esto vt dauus qui inducitur in comedia.

n OBSTIPO. Procliui cogitabundi enim & metuẽtes caput ad terram vergunt.

o GRASSARE. obsequio adulare. vel vehemens multusq; sis in obsequio. Grassari enim teste festo antiqui ponebant pro adulari. sed grassari dicũtur latrones vias obsidentes. Gradi siquidem ambulare est. ergo ab ipetu gradiendi. Iuue Interdum ferro grassator agit rem. Hic vero quicquid vehementius impetuosiue fit grassari dicit. Salusti. in iugu. sed dux atq; imperator vite mortalium animus est. qui vbi ad gloriam virtutis via grassatur abunde pollens est.

p AVREM substringe. q d. paciẽter audi ipsũ loquacẽ

p CRESCENTEM vtrẽ. na quemadmodũ vtres vento turgescunt. sic stultus ille adulationibus inflatur.

q CVM te seruitio longo. Cum mortuus fuerit diues vel cum te heredem fecerit. vt eius causa seruias imperabis

r ET certũ vigilans. Quia solent homines quod cupiũt per somnum videre ergo nolite heredem factum credere nisi vigilans videris.

s HERES quarte partis. Heres ex quadrante.

t CLAMA sodalis. Profer magna voce ad sodales.

v VNDE. idest ex quo. s. laudem tam fortem & fidelẽ vel dicamus hec esse verba adulatoris post mortem testatoris vt sua ficta pietate alios facilius captare possit. Et tunc dicemus clama. idest cũ clamore & vociferatione dic sodalis meus nusq; est et subinde sparge idest diuulga hec verba vnde nihil tam fortem & fidelem. s. reperiã. Et si potes celare vultum prodentem gaudia. idest si potes occultare in facie tua eam hilaritatẽ que indicat gaudium.

x HVIC tu dic. Huic te dic libenter vendere quicquid hereditatis ipse desiderat.

y PROSERPINA imperiosa. Nam cum inferiorum dea sit imperium in me vsq; summum habet.

Argumentum in sextam satyram.

i N hac satyra poeta frugalitatis amicus describit modestum virum: quem in rebus paucis contẽtum esse oporteat. quia ipsa natura optima vitæ dux: nihil vltra modũ desiderat. sed paucissimis contentatur rebus. Laudat vitam rusticam & eius securitatem: laudat iucunditatem secessus sui: qua in sabinis fruebat. Simul etiã de incõmodis vrbis cõqueritur q̃ passus est dũ mœcenati obsequit. h. d.

Satyra VI. De vita rustica

qõ dicam desyderijs meis
a b

h OC erat in votis. mod⁹ agri nõ ita magn⁹

Hortus vbi. & tecto vicinus iugis atq;
vltra hec mihi

Et paulum siluæ superhis foret auctius atq; fons
quam optaut

Dum melius fecere. bene est. nihil amplius oro
ex mercuri firma
c e

Maia natæ. nisi vt propria hec mihi munera faxis
et hoc fraude diuitias meas
d non

Si nec; maiorem feci rõne mala rem:
rem libidine p vel

Nec sum facturus vitio culpaue minorem:
venerando re pero q̃ dicam agri alieni
e f

Si veneror stultus mihi horum. o si angulus iste
adiungatur ad agrum meum

Proximus accedat qui nunc denormat agellum.
aliqua quãd
g modũ

O si vrnam argenti fors quæ mihi mõstrat vt illi
in agro

Thesauro inuento qui mercenaris agrum oro
agrum est f. facens h

Illum ipsum mercatus arauit dives amico

a HOC erat in votis. Describit in paucis reb⁹ cõtẽtũ esse oporteat modestũ virũ qm̃ natura ipsa optia nobis dux nec plura nec maiora deside ret laudatq; p̃cipue vitã rusticanã qm̃ p̃cul ab oibus deliciis atq; oi luxu frugi tpata; q; sit. demõstrat igit̃ cũ id qd p sũmã modestiã cõcupierit & aliquãto plusculũ cõtigerit nihil vltra desiderare. Hoc erit ne votis. idest desiderio ponit enĩ votũ qquod deside riũ subsequit̃ pro ipso desiderio quod ãcedit. Sic per. Scireerat ĩ voto qd dexter senio

b MODVS. Hoc in (ferret. qt optabã. vt haberẽ modicũ agrũ & in eo fontẽ & vicinã siluã. plus autẽ concessit fortuna quam optarem.

c MAIA. o mercuri in cui⁹ tutela diuitie sũt. vt in alio loco demõstratũ est fuit aũt filius maie q̃ estyna ex pleiadibus a q̃ q̃uis alii aliter fetiãt. sũt q maiũ mẽsem appellatũ velint ducti qd hoc mẽse mercatorib⁹ mos erat mercurio pariter & veneri sacrificare.

d ¶ SI nec;. Arguit ab honesto. Iustũ enĩ est vt dii opitulẽtur his q nec cõmiserint fraudẽ vt patrimoniũ augeãt. ne q; sua libidie illud iminuãt.

e SI veneror stultus & c. i. si nihil horũ que ꝓxime dicã veneror. i. vos venerãdo precor. Stultus. i. q stultus essem si precarer. dicit igit̃ quod nihil illorũ deos oret que multi per auaritiã orare solent vt cũ dicunt. vtinã ille angulus q denormat agellũ. accedat adiungat̃ ad meũ agrũ q̃ nõ accedẽte denormat̃. i. nõ corrũdet ad normã. Norma enĩ instrumẽtũ est. ad quã mẽsuras dirigũt sine ppẽdicli rõe.

f O SI vrnam argẽti & c. Vir. Si nũc se nobis ille aureꝰ arbore ramus oñdat. hũc locũ ex cõtrario ponit p̃sius. illa sibi introrsũ et sub lingua murmurat o si ebuliat patrui preclarum funus.

g VT illi thesauro & c. Mercenarius agrũ arans thesaurũ inuenit. eoq; agrum a dño rei emit. Ergo qui prius mercennarius arabat deinde mercatus illũ ipsum agrũ dues illum arauit.

h AMICO hercule. Fauẽ te hercule. quia et ipse diuitiis preest. Persius & o si sub rastro crepet argenti mihi seria dextro hercule.

quicquid habeo delectat
i
Hercules: si quid adest: gratum iuuat hac p̄ce te
reliqua omnia facias
pinguia
Pingue pecus domino facias: & cætera præter
qd̄ si pingue fuerit
est obtusum et crassum
Ingeniū (vtq; soles) custos mihi maximus adsis
postq̄ rus vbi libere viuo
tanq̄ rex in arce.
Ergo vbi me in mōtes & in arces ex vrbe te moui
potius celebre reddam carmine
p̄terq̄ satyras
h
Quid prius illustrez satyris musaq; pedestri.
.i. non noxia vexat
l m
Nec mala me ambitio perdit: nec plumbeꝰ auster
corporibus lucrum tristis
n
Autumnusq; grauis libitinæ quęstus acerbe
o .s. si
Matutine pater seu iane libentius audis.
a quo suorum
Vnde homines operum primo vitæq; labores
incipiunt s. est qd̄ scripturus sum
sis
Instituunt sic dijs placitum: tu carminis esto
si fuero p̄mittentem hortantis
p p̄ alio
Principium: rome sponsorem me rapis? eia
insta
o orati
Ne prior officio quisq̄ respondeat: vrge
ventus ille media hiems
hibernum.
Siue aquilo radit terras: seu bruma niualem
q circulo
Interiore diem gyro trahitur ire necesse est.
deinde mihi scz volo venire ero tibi
r noceat sponsor vel pro re
Post modo quod mi obsit clare certumq; locuto.
est .i. hominū præcedentium lente cun
elaborandum tibus.
Luctandum in turba: & facienda iniuria tardis
cur me ita vrges s. agis
s
Quid tibi vis insane & quas res improbus vrget
imprecatōnibus de via
Iratis precibus tu pulses omne quod obstat
t beneficiorū redeas
Ad mecœnatem memori si mente recurras
scz redire ad suauitati postquā
mecenatem v x
Hoc iuuat. et melli est. non mentiar at simul atras
ad locum in quo habitat mecenas
Ventum est æsquilias aliena negotia centum
meum meum
Per caput & circa saliunt latus ante secundam
ciuis ille vbi habitabant feneratores
y
Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras
nomina ciuium sunt
z a
De re cōmuni scribe magna atq; nouatæ
orati
Orabant hodie meminisses quintæ reuerti.

i SI quid adest & c. q. d. si quod adest mihi gratum est idest si sum contentus presenti nec quero maiora. oro te vt facias mihi omnia pinguia preter ingenium. Nā pingue ingenium crassum est & obtusum.

k MVSAq; pedestri. idest versu pedibus colligato. vel musa pedestri stilo infimo, ꝓpter quem has satyras sermones appellat. Translatio a peditibus qui equitibus humiliores sunt.

l NEC ambitio nec auster perdit. Nō afficior perturbatione neq; si honores nō assequor. neq; si auster pluuias inducēs nocet agris et pecori

m PLVMBEVS. Vel propter colorem vel propter grauitatē æris q̄ inducit.

n QVESTVS. Lucrum Nam pestiferi morbi multi in autumno vigent.

o MATVTINE pater Matutinum tempus. vocat quo cogit̄ vigilare qui in vrbe est. Et quoniā dixerat quā amabile sibi esset rus. Nunc contrario vult dicere. quam plenum tedii sit in vrbe viuere. aliter matutinum patrem vocat Ianum. quia ipse dicit preesse rebus incipiendis. & ideo omnes qui incipere volunt aliquid ipsum inuocant aut quia qui vult aliquid incipere matutino tempore incipit aut quod eo. idest matutino tempore conuenire soleret. vel ideo primus ianus est inuocandus. vt precibus nostris ad deum aditum prestet & ianuam.

p ROME sponsorem me rapis. Si inquit rome sum cogis me sponsorē esse. & multa vrbana officia vrgēt vt est sponsio. Cum etiam in magnis frigoribus summo mane surgendum et ad sponsionem faciendam sit properandū ne quis alius te preueniat & tardior in officio prestando habearis.

q INTERIORE gyro Interiore ambitu ergo minori circuitu. Causa enim brume idest breuis diei est. quod sol in capricorno constitutus signo omnino austrino. & a nobis remoto a nostro polo recedit.

r QVOD mi obsit. Si quid libere ac vere. dicam veritas odium parit.

s QVID tibi vis. Verba sūt illorum quos vrget. Est autē ordo. Quid tibi vis o insane s. quod ita me trudis. quas res. s. agis. deinde cum a proposito non discedas indignabundus clamat improbus. idest ī satiabilis. idest sine modo et modestia me vrget. vel dicat horatius ille ī probus. q. ipudens nulliq; cedens vrget q. d. trudentem retrudit.

t AD mecœnatē & c. Si mecœ. in animo habeas vel eius causa romam iter facias. hec eni magis affert voluptatē. i. habebis in memoria officia mecœnatis.

v MELLI est. idest suauissime & dulcedini. i. ad mel. vt diis pietas mea & musa cordi est.

x ATRAS. Retulit ad frequentiam sepulchrorum. vel ad horam diei in qua nō dū orto sole omnia atra & obscura sunt.

y ROSCIVS orabat Enumerat negotia aliena quibus implicatur.

z DE re cōmuni. ordo est O quinte scribe atq; nouate orabant vt meminisses reuerti hodie de re communi atq; magna. De re propter rem vt cū dicimus pluribus de causis hoc cupio. i. propter plures causas.

a NOVATE. Qui testamenta renouant propterea que indigent scriba & signatoribus.

signet o orati, da vt sua testamenti
b operam
Imprimat his cura mœcenas signa tabellis
.i. si dixero s. efficere vt signet.
c
Dixeris experiat: si vis, potes addi, & instat:
.i. fugit.
d
Septimus octauo proprior iam fugerit annus
familiarium
Ex quo mecenas me cœpit habere suorum
e assumere secū
In numero duntaxat ad hoc, quē tollere reda par
cuperet s. mecenas res inanes
Vellet iter faciens & cui concredere nugas
exempli gratia interrogabat mecenas fuit gladiator.
f tracensis p.n. p.n.
Hoc genus hora quota est, trax est gallina syro
offendunt
Matutina parum cautos iam frigora mordent
s. reliqua interrogat me mecenas
g h
Et que rimosa bene deponuntur in auræ
s. fui .i. de die in diem
Per totum hoc tempus subiector in diem ⁊ horā
.i. liuori hominum s. si cum mecenate.
i s. horatius
Inuidiæ noster ludos spectauerat vna:
s. si martio
cum mecenate
Luserat in campo: fortune filius omnes.
noxius a foro concursus viarum
Frigidus a rostris manat per compita rumor
mihi horati
Quicunq; obuius est, me consulit. o bone naz te
ꝓpter assiduam familiaritatem
k
Scire deos quoniam proprius cōtingis: oportet
cum quibus tunc
belluz gerebatur audiui respondet horatius
Nunquid de dacis audisti? nil equidem, vt tu
q occurrunt tibi affligent
l m
Semper eris derisor ad omnes, dij exagitent me
audierim n in o
Si quicquam quid m ilitib us promissa triquetra
s. faciet in
Prædia cesar an est italia tellure daturus
de hac re isti solum
Iurantem me scire nihil, mirantur & vnum
hominem ꝑfundi
ꝑ silentij
Scilicet ægregij mortalem alti silenti
consūmitur s. nugatoria dies .i. cum desiderio
p
Perditur hæc inter misero lux non sine votis.

O rus quandoq; ego te aspiciam: quādoq; licebit
pigris
Nunc veterū libris, nūc somno, & inertibus horis

b IMPRIMAT. Signet atq; sit signator testamenti. Testes eni apud priscos subscribebant. & sui annuli signum īprimebant. Iuue. Qui se lautum atq; beatum. Exiguis stabulis & gemma fecerat vnda.

c DIXERIS. idest si dixeris experiar si possum impetrare a mecœnate.

d SEPTIMVS octauo. Demonstrat mecœ. non nisi de rebus minoribus secum loqui.

☞ e QVEM tollere rheda. Nam iter facturus cōmunicat mecum quos velit secum rheda vehi. & quota hora sit & an gallina gladiator. par sit syro gladiatori thracensi.

☞ f HOC genus &c. Demonstrat quas nugas sibi concredat.

g RIMOSA. Dedit auri. quod hominis est Rimosa enim vasa dicimus que fundunt. Sic & rimosos homines qui sibi commissa nō retinent. Qua propter therēcianus ille seruus se arcana proditurum minitās ait, plenus rimarum sum.

☞ h DEPONVNTVR. Nam species depositi est arcanum commissum.

i NOSTER fortune filius Mecœ. vir fœlicissimus & ꝓpterea fortunę filius.

☞ k DEOS. Octauianū & mecœnatem.

l SEMPER eris derisor. Verba interrogantis.

m DII exagitent me. idest male vexent verba horatii.

n MILITIBVS. Cum militibus suis agrum promisisset interrogabat in sicilia an in italia daturus esset.

o TRIQVETRA. Grecę trinacria dicitur. quod inter tres partes. idest ꝑmontoria diducta. pachynno lilibeo & peloporo. Lucretius. Insula quem triqueris ferrarum gessit in oris.

p HEC inter. Inter hec friuola & nugatoria.

peragere lera depositōnem curarum
sez vrbane
Ducere sollicite iocunda obliuia vitæ?
qui a fabis abstinuit eo qd̄ animatas credidit
q
O quando faba pythagore cognata simulq;
ap minuta olera
r
Vncta satis pingui ponentur holustula lardo
deorum ego famuli
s
O noctes ceneq; deum, quibus ipse meiq;.
domum seruos dicaces.
t v
Ante larem proprium vescor, vernasq; procaces
degustatis
x
Pasco libatis dapibus prout cuiq; libido est
p es
y
Siccat inequalis calices conuiuia solutus
grandia
Legibus insanis, seu quis capit acria fortis
paruis haustis melius
vino z
Pocula seu modicis humescit, læcius ergo
a
Sermo oritur, nō de omnib⁹ villis ve alienis
an non b querimus
leno ille
Nū male nec ne lepos saltet sed q̄d magis ad nos
tractamus
dicimus
Pertinet, & nescire malum est agitam⁹, vtrū ne
Diuitijs homines an sint virtute beati?
vel seruandas hoīes.
cōsuetudo
Quid ve ad amicitias vsus, rectum ne trahat nos,
querimus z boni
.s. sit
Et quæ sit natura boni, summūq; quid eius
p.n. meus narrat
c d
Gerruis hæc inter vicinus garrit aniles
e p commodo ali illius viri
Ex re fabellas, nam si quis laudat atelli
gerrius
f
Sollicitas ignarus opes, sic incipit olim
ex oppido dicit
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur,
inuitasse antro mus vrbanum
Accepisse cauo, veterem vetus hospes amicum
sollicitus parcuz
g collectis h
Asper & intentus quæsitis, vt tamen arctum
laxaret hilaritate hospitis dicenda sunt rusticus
mus
Solueret hospicijs animum quid multa, neq; ille
reconditi in antro
Sepositi siceris nec longe inuidit auenæ
siccarum portans ad mensam corrosa
i
Aridum & ore ferens acinum semessaq; lardi

q FABA pithagorę &c. Hoc dixit, quia pithagoras interdicebat vsum fabarum quod vento essent plene atq; animato maxime cōuenirēt. Hinc Iuue. Vel quo non fugeret si nunc hec monstra videret. Aliqui tradidere idcirco ab illa abstinuisse pithagorā quod anime mortuorū sunt in ea.

r LARDO. Salita caro lardum significat. eo quod large aridum sit.

s CENEq; deum. Propter summam voluptatem.

t VERNASq;. Domi nostre natos seruos avere quod tempus fœture aptum est.

v PROCACES. Propter teneram ętatem.

x LIBATIS dapibus. Vel in sacrificio oblatis. Est enim libare de rebus liquidiorib⁹ sacrificaret Vel leniter tactis vt ostendat se parce comedere et reliqua pene intacta seruis relinquere. Clemēter ergo tractantur qui isdem cibariis quibus dominus & abundanter tractantur.

y PEOVT cuiq; libido est Nam non ad certam mensuram illis vinum datur.

y INEQVALIS. Inequaliter plenos.

☞ z LECIVS ergo &c. Hilares quidem vino reddūtur. sed non idcirco cadunt in maledicta. sed lęti de virtute disputant. & de bonorum malorumq; finibus.

a DE villis domibusue alienis. Quod aut inuidi aut detractores faciunt.

☞ b LEPOS. Scura fuit augusti.

c GERRIVS. Vel poeta apologorum. vel probus paterfamilias qui suos ad recte viuendum hortabatur.

d ANIBLS. Non quod non sint ad vitam recte degēdam instituti apologi. sed aniles quia familiares sint aniculis. Nam iis & delectant et pariter iuuant pueros.

☞ e EX re. Ex vtilitate Nam si quis probat quomō per apologos suos corrigat Nā si quis magnas diuitias vt arelli fuerunt admiratur. Ille ex apologo vrbani rusticiq; muris ostendit quā melius homini sit ociosam paupertatem quam sollicitas diuitias querere.

☞ f SOLLICITAS opes. Quia nimius cēsus sollicitos facit.

g ASPER et intentus quesitis. Qui moderate vtebatur acquisitis ita parc⁹ ita tenax. & tamen se largum circa hospitem cupiebat.

h ACTVM. Angustum ex anxietate.

i ACINVM. In tenerioribus dicimus vt vuę mali punici. ebuli & similium. Baccam vero in durioribus vt lauri. oleę & corni.

k FASTIDIA. Nã vrbanus mus reliquiis vrbanarũ epularum assuefactus cibaria illa asperiora fastidiebat.

l SVPERBO dente. dedit denti quod erat muris.

m ORNA Eiusdem anni q.d.nouella.

n ADOR. De quo Plinius Frumẽti genera in italia vulgatissima sunt. far quod adoreum veteres dixere. Siligo et triticum.

o MORTALES animas; Vel epicuream sententiã muri tribuit vt iubeat quoniam post mortẽ nihil supersit esse viuendum in voluptate. vel terrestria dixit; bruta animalia quibus ania est. Animus vero non est.

p DVM licet in rebus &c. Prouerbialis & pulchra sententia. vsq; ad finẽ satyre poeta nihil aliud facit quam persuadẽdo temperantiam esse amplectendam. Temperantia autem est mediocritas circa voluptates atq; dolores et proprie circa eas voluptates que gustu percipiũtur & tactu vt in cibo potuq; & rebus venereis. circa que versatur intemperantia que excuperatio. Vnde philoxenus auctore Aristotile collum gruis optabat vt maiorem voluptatẽ in epulis sentiret que maxime sensum tactus et gustus moueret. Vnde magis vituperãda est cum sit nobis communis cum beluis que tactu delectantur & gustu. odore autem non per se. sed per accidens. vnde cum id q̃ est causa odoris, assequuntur non curant illum amplius. vt canes qui feras odore inuestigant & aues. Relinquitur ergo temperantiam & intemperantiam versari circa ea que gustu tactuq; percipiuntur. Temperantia est temperatrix omnium commotionum & a libidine auocat. Ingẽtiq; alacritate gestire nõ sinit. & vt honeste viuamus & a nulla voluptate subigamur sua nobis lege prescribit. Est etiam prudentie conseruatrix & a prudentia deriuatur nam phronisis grece latine temperãtia dicitur. Sophrosyna dicitur temperantia. q. conseruatrix mentis & prudentie. Intemperantia vero corrumpit prudentiam et bonam estimationẽ atq; iudicium. Vnde potest recte dici omnem virtutem esse temperatiam atq; modestiam. a cuius fine. i. honestate ipsum decorum seperari non potest nisi libera cogitatione.

vrbano muri multiplici

Frustra dedit: cupiens varia fastidia cœna
superare fercula fastidioso

Vincere tangentis mala singula dente superbo
mus rusticus exercitus ciusdem

Cum pater ipse domus palea porrectus in orna
comederet far

Esset ædor loliumq; dapis meliora relinquens
mus rusticum murẽ dicebat

Tandẽ vrbanus adhunc: quid te iuuat inq̃t amice
mortuosi in

Prærupti memoris patientem viuere dorso
est ppologeu. vis ru preponere defectis
hominibus 7 vrbi feras 7 siluas.

Vis tu homines vrbemq; feris præponer siluis
mortalia postquã

Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quãdo
sunt in vita

Mortales animas viuunt sordida: necq; vlla est
mortis lete q̃pter.

Aut magno aut paruo lœti fuga: quo bene circa

Dum licet in rebus iucundus viue beatus
eteris.

Viue memor: quam sis eui breuis: hæc vbi dicta
murem runt facilis egreditur

Agrestem pepulere: domo leuis exilit inde
mures cupientes

Ambo propositum peragunt iter: vrbis auentes.
portas p no intrare

Mœnia nocturni subrepere: eamq; tenebat
mus

Nox medium celi spacium: cum ponit vterq;
muris pedes purpureo

In locuplete domo vestigia rubro vbi cocto
colorata splenderet

Tincta super lectos conderet vestis eburnos

Multaq; de magna supereslent fercula cœna
fercula longe clausa erant sportis

Quæ procul extructis inerant externa canistris
postq; exercitum

Ergo vbi purpurea porrectum in veste locauit
murem mus vrbanus

Agrestem veluti succinctus cursitat hospes.
cõiungit vnum ferculum alteri ciuiliter
etiam

Continuatq; dapes. necnon vernaliter ipsis
erat familiaris hospiti

Fungitur officijs prelambens omne quod affert

q MOLOSIS. NAM in molossia epyri parte robusti canes gignuntur.

r TVM rusticus. Concludit ex apologo melius esse hoi ociosam paupertatē q̄ sollicitas diuitias querere nā eā amor lubricus deliciosa lasciuia. venus sordida. aut nō sequitur aut fugit. O male cognita plurimis humilis et appetēda paupertas tu sola dū naturę leges obseruas nocuas solertias subigis. caducos vilipēdis honores. discursus hoim varios. transferationes nautiças & sudores rides armorū. et dū supernatanea despicis estiuos soles. nuda facie pateris. hiemales prumas summa paciētia superas. vmbris contēta nemorū. & vidi pluuias euitasse sub tecto. si fames instet aduersa lōge forciori pectore pſers. tibi stabilitas. tibi imunitas. tibi siqua est quies in mūdanis cōcessa est. tu artificiosa tu igeniosa. tu studiorū oim laudabiliū mr̄ egregia es te fortuna despicit. quā tu vice versa cōtēnis. Quid dotes tuas enumerare fatigor infinite sunt. & omnes virtutes cōspicue. Si tecū xenocratice cenasset Agamē non vix credā in eū quid ausus desidiosus fuisset egistus

mus rusticus — conditione
re — felicibus
Ille cubans gaudet mutata forte: bonisq;
ostendit
Rebus agit lætum couuiuam: cum subito ingens
sonus — murem
Valuarum strepitus lectis excussit vtrumq;
currebant — cubiculum
Currere per totum pauidi conclaue magisq;
trepidabant — magna venaticis
q
Exanimes trepidare: simul domus alta molossis
runc mus
r
Personuit canibus, tum rusticus haud mihi vita
antrum
Est opus ac ait: & valeas: me silua cauusq;
modico — legumine.
Tutus ab insidijs tenui solabitur heruo.

Argumeutnm in satyram septimam

h Ec satyra seruum inducit in saturnalibus sacris: que in mense decembri celebrabantur: nam q̄a regnante saturno nemo seruiuit. Licebat igitur seruis summa cum libertate atq; leticia in dominos inuehi: dominum ita alloquentem: vt rectum det consilium. Ex quo poeta significat esse ex re. vt & seruorum aliquando sententias audiamus: eorūq; precepta non spernamus. Hoc dicit.

Satyra VII.

a
i Amdudū ausculto: ⁊ cupiēs tibi dicere seru⁹
domino — ego
b — c — fi
Pauca reformido dauusne: ita dau⁹ amicū
seruus — vtile.
Mancipiū domino: & frugi: quod sit satis, hoc est
vlcturm — loquitur dñs
d
Vt vitale putes: age libertate decembri:

a IAMDVDVM ausculto. Seruū inducit in saturnalibus sacris in q̄bus licebat seruis sūma cū leticia inuehi. dominū ita alloquentē vt rectū det cōsiliū. Ex quo significat esse ex re. vt & seruorū aliqñ sententias audiamus. eorūq; vtilia precepta nō spernam⁹. Sensus est. ꝑ totū annū tibi fideliter obedio. neq; quicq̄ cōtra te ꝓfero nūc vero ni verear te dñm. sunt que dicere cupiam.

b DAVVS ne. s. audet loqui & dñi verba sūt fastidiētis seruum. Arguit autem occultius illorum superbiam qui ita seruum contemnunt vt neq; iisdem constare elementis neq; eodem spiritu viuere putant quo ipsi viuunt. Neq; aduertunt posse quandoq; & ipsos in seruitutem cadere.

c ITA dauus. q. d. seruus sum. sed tamen amicus & vtilis domino.

d LIBERTATE decembri. idest ea libertate que concessa est seruis in saturnalib⁹ que in decembri mense celebrantur. Nam quia regnante saturno nemo seruiuit. idcirco in saturnalibus tota seruis licentia permittebatur. in illis autem seruis dominorum more epule parabantur. deinde illis instauratis domini comedebant,

quoniã maiores voluerunt
libertatem decembrem
(Quando ita maiores voluerunt) vt ere: narra
loquitur seruus pertinaciter instanter
e
Pars hominum vitijs gaudet constanter: & vrget
hominu inconstans est
f
Propositum pars multa natat: mõ recta capescens
pbat exemplo.
g
Interdum prauis obnoxias sæpe notatus:
anulis. sinistra manu
h p.n. vacua
Cum tertius anellis modo leua priscus inani
mutabilis vestem senatoriam
Vixit inequalis: clauum vt mutaret in horas
ex quibus
Aedibus ex magnis subito se conderet: vnde
p mundus
Mundior exiret vix libertinns honeste.
dicitur enim priscus
orathor fuisse
Iam mæchus romæ: iam mallet doctus athenis
ds qui preest sen qa in multis locis iratis.
i sibus humanis ciuitatis positus erat
Viuere vertunnus quotquot sunt nat⁹ iniquis.
p.n. morbus siue con
l: tractio manuum
Scurra volanerius. postquam illi iusta chiragra
fregit digitos leuaret
Contudit ariculos: qui pro se tolleret atq;
tabulam lusoriam
l
Mi teret in pirgum talos mercede diurna
quendam aluit erat volanerius
Conductum pauit quanto constãtior idem
suis minus infelix infelicior erat
m priscus
In vitijs, tanto leuius miser acrior ille.
astricto parco vitiorum
n o agitatur
Qui iam contempto. iam laxo fune laborat
odiosa
p q
Non dices hodie quorsũ hæc tam putida tendãt.
ignominiose pertinet loquitur dñs loquitur seru⁹.
q r loquitur seruus
Furcifer? ad te inq;. quo pacto pessime laudas
vitam patrum antiquorũ tu
s
Fortunam & mores antiquæ plebis et idem
instituta antiquorũ puta omni modo
fortunam ⁊ mores
Si quis ad illa deus subito te agat. vsq; recuses
intelligis
Aut quia non sentis. q d' clamas rectius esse.
constans adheres.
t
Aut quia non firmus rerũ defendis et hæres
frustra luto extrahere ex gurgite vi
ciorum pedem tuum
Ne quicquam cænocupiens euellere plantam
tu existens
v
Romæ rus optas. absentem rusticus vrbem

e PARS hominum. Oratio serui in qua concludit nimis miserum esse constanter in vitiis versari quam inconstanter.

f NATAT. Inconstanter viuit. Nã natẽtes modo emergunt modo immerguntur.

g SEPE notatus. Probat exemplo prisci qui sepe trib⁹ anulis vtebat modo nullo.

h LEVA. Nam illa annulos gerimus. quoniam ociosior est. & propterea minus illa atteruntur.

i VERTVNNVS. Ita enim in varia videndi genera se cõuertebat vt vertunnus in varias figuras se conuertebat. Fuit enim vertunnus deus rusticanus qui pomonã hortorũ deã adamauit ac demũ in coniugem sumpsit. in hũc extat elegia propertii cuius initium est. qui mirare meas tot in vno corpore formas accipere vertunni signa paterna dei. in quo loco etiã ostendit quare vertũnus appellat.

k IVSTA chiragra. Bene iusta. que eius puniret insaniam. nequam enim fuit.

☞ l PYRGVM. Quẽ & alueum & alueolũ alio vocabulo vocitabant vas est in quo iaciuntur tali.

m ACRIOR ille &c. Vt hic qui constantior in vitiis est minus est miser. sic magis miser qui in illis incõstãs est.

n CONTEMPTO fune. Quia fugere cupit.

o LAXO. Quoniam nõ querit fugam. Translatio autem est a colligata fera. qua quiescente laxus manet funis fugã vero querente extẽditur

☞ p NON dices. Domini oratio.

q PVTIDA. Rancida inepta & odiosa.

q EVRCIFER. Nomen hinc est quod maxima poena apud antiquos seruo peccanti erat. vt is plaustri lignũ cui remo affigitur spectante vicinia ferens circum ageret. Quod vbi factũ erat infidus a domesticis & vicinis existimatus furcifer appellabatur nam latini lignum illud furcam appellant. hec ait plutarchus in vita corionali.

r AD te inquam Rogauerat dominus quorsum illa verba tenderent. ergo respõdet seruus ad te. q.d. tui causa qui tanta sis inconstantia vt antiquorũ mores laudes & tamẽ si ad illos te deus vellet recusares.

s ANTIQVE plebis. Quã omẽs scriptores parce sobrie & laboriose vixisse affirmant. Hoc autẽ est. vel quia non sentis id esse rectũ quod loqueris. vel quia non confirmatus es in iis que probat.

t HERES. idest non potes auelli e cœno in quod plantã immiseris. nam cœno inuersus est qui vitiis est obrutus.

v ROME rus. Ex iis omnibus indicat hoĩs leuitatẽ.

effers celum inconstans

Tollis ad astra leuis, si nusq̃ es forte vocatus
cena tanq̃.

Ad cenam, laudas securum holus: hac velut vsq̃
ligatus

Victus eas, ita te felicem dicis amasq̃
apud neminem

Quod nusq̃ tibi sit, potandum, viserit ad se
li sero

Mecenas serum sub lumina prima venire
te tunc dicis quo vngaris in balneo

Conuiuam nemon oleum seret otius? hæc quis
clamas celeriter curris

Audit cum magno blateras clamore, fugisq̃
p.n. alij im

Miluius & scurre tibi non referenda præcati
quia priuati sunt cena miluius

Discedunt, & enim fateor me dixerit ille
cupiditate gule suaui odore

Duci ventre leuem, nidore supinor,
ego piger a

Imbecilius iners, si quid vis adde popino
dñs meus qualis

Tu cũ sis, q̃d & fortassis nequior, vltro
ris reprehendas

Insectere velut melior, verbisq̃ decoris
tegas tu existens

Obuoluas vitium, quid si me stultior ipso
qui emptus sum desine

Quingentis empto dragmis deprehẽderis: aufer
seuero aspectu indignatõem tuam

Me vultu terrere, manum stomachũq̃ teneto
quousq̃ p.n. philosophi seruus hostiarius

Dum quæ crisippi docuit me ianitor, edo
delectat delectat me seruum

Te coniunx aliena capit, meretricula dauum
vel ego vel tu q.d. tu dñe postquã.

Peccat vter nostrum cruce dignus: acris vbi me
vehemẽs libido veste tenuissima

Natura incendit, sub clara nuda lacerna
meretricula

Quæcunq; excepit turgentis verbera caude
suis meretricula

Clunibus, aut agitauit equum lasciua supinũ,
meretricula infamem timentem

Dimittit neq; famosum, neq̃ sollicitum ne
pulchrioris loco

Ditior aut formæ melioris meiat eodem.

x BLATERAS. stulte & percupide loqueris. id enim significare hoc verbum affirmat. Dicitq̃ a greco ducere originem & camelos etiam dici blaterare.

y MILVIVS & scurre. Qui moleste ferunt tuas ineptias & propterea imprecãtur. adeo horrenda mala, vt non sint referenda. nam dixerit miluius ego fateor me duci ventre idest trahi edendi cupiditate. & supinor nasum idest habeo nasum supinum q. paratum ad olfaciendum

z NIDORE. idest suaui odore epularũ. Vnde Iuuen. Captum te nidore sue putat ille culinę.

a POPINO. Nam popinonem appellat qui popina delectatur. hic popino huius popinonis.

b TV vero insectere. Insecteris me tuis reprehensionibus. cũ sis vt ego. idest talis qualis ego & fortasse neqor.

c VERBIS decoris. Sic & Iuuenalis. qui curios simulãt & bachanalia viuunt.

d OBVOLVAS. Obuoluere hoc pacto potest vitiũ verbis. quia honestate verborum tegit turpia facta.

e QVID si me & c. Cõcludit ergo si tu dominus stultior me empto quingentis drachmis aufer terrere me vultu tuo.

f DRAGMA. Sed vt certus appareat ordo in ponderibus. primũ pondus romę siliqua erat, inde obulus grę ce scrupulus sex siliquas cõtinẽs, inde drachma que ex decem & octo siliquis. idest ex tribus obulis cõstat. inde denarius qui argenteus nummus erat. & cõtinebat. xxiiii. scrupulos. idest drachmã tertiã et tertiã eius partẽ. inde vncia octo drachmas siue septẽ denarios inde libra que habet. xii. vncias. idest denarios lxxii. siue drachmas. lxxxxvi

g MANVM & stomachum. idest contine manum & iram tuam.

h DVM que crysippi. optime seruus nõ a crysippo. sed a crysippi seruo se doctũ dicit. Sic & rem verisimilem facit et simul ostẽdit errata eius huiuscemodi esse vt facile ab iperitioribus corrigi possit.

i PECCAT vter nostrum q.d. tu ab vteris aliena vxore

k AVT agitauit equũ supinum. Qui super incubando me agitat veluti eques equũ et satis obscęna sũt, hec metra

l DIMITTIT neq̃: Hoc est dimittit me meretrix idest ex eo de cella meretricis neq̃ mala laborans fama. neq̃ sollicitus ne alter me fortior aut ditior capiat amicã meam. Nã hac molestia afficiuntur qui amãt matronas vt tu. non qui adeunt prostibulas vt ego. ergo hec aperte facio. Tu autem matronam clanculum adis. & ne agnoscaris deponis insignia. quibus cognosci posses vt est annulus & romana toga.

m ANVLO equestri. Non licebat equitibus romanis anulis vti nisi a pretoribus donati fuissent.
n ALTERCANTE. idest repugnante. idest in te simul et libido et timor repugnant dum & cupis & times adulterium committere.

o QVID refert. q.d. quid refert vtrum gladiator te periculis exponas. An adulter cū vtrumq; interfici liceat.
p AVCTORATVS. Proprie miles est sacramento obligatus. Vnde ex auctorati dicuntur qui sunt a sacramento soluti. Sed hic posuit pro gladiatore.

q AN turpi clausus in arca. Nam redeunte viro ancilla matrone conscia solet adulterū, ne deprehēdat occultare

r TANGAS caput. Propter angustiam eius loci
s EST ne iusta. Imo est iusta. sed iustior in corruptorē. qui illa sollicitauit & domū alienam mutato habitu ingressus est.
t SVB furca. q.d. sub hasta & est trāslatio a deuictis mi litibus qui sub iugum ire cogunt.

v DOMINOq; furenti. Nam in eius potestate veluti seruus constitus es. furēti autem propter iniuriā acceptā.

x QVERES quando iterum. Quando iterum te illa velit admittere vt paueas vt in periculum incidas. Oratoria est dissuasio. non eni dicit qd cupiat. sed quod periculum inde prouenturū sit ostendit. Notat poeta summam dementiam amatorū. Nam paulo ante deceptus a fictis lachrimis verbisq; meretricule victus iterum se decipiendum tradit. Huius igitur pessuq; ingreditur labo rintum. aut post longas circumductiones lusus excluditur aut inani spe tractus circumeundo labore cōficitur aut vagans ab insidiis male sanus oprimitur. Videāt hoc queso quibus paruum est vires impendere. substātias cō

dñe tepostris ornamentis tuis ill. quā. q. equce bon? m a pretore meruisti.

Tu cum proiectis insignibus anulo equæstri
depposito pgredieris .i. in seruitudinē serui & luxurioli vt dama fuit

Romanoq; habitu prodijs ex iudice dama
vnguentis perfusum illa veste regente.

Turpis odoratum caput obscurante lacerna
in domū adultere

Mones: quod simulas metuens induceris. atq;
expugnante rumore
n
Altercante libidinibus tremis ossa pauore
q differentia est ficut seruus occidi
o gladio
Quid refert vri virgis: ferroq; necari
condemnatus.
p q
Auctoratus eas: an turpi clausus in arca
in quam archam ancilla domine sue

Quo te demisit peccati conscia herilis
curuatum ira contractum legitimo
r vt s
Contrectum genibus tangas caput. est ne marito
sc3 in adulteram & in adulterum

Matronæ pectantis in ambos iusta potestas
adulterum eriam mulier.
potestas est
Incorruptores vel iustior illa tamen se
veste periculose

Non habitu mutat ve loco peccat ve superne
procum vt veniat ad eum

Cum te formidet mulier: neq; credat amanti
periculum vite marito iraro
r tronice v
Ibi sub furca prudens: dominoq; furenti

Cōmittes rem omnem. & vitā. & cū corpe famā
p euasisti periculum ne amplius accedas. q.d. nō sed quercs. &c.
Euasti credo metues. doctusq; cauebis:
timeas &
f
Queres quando iterum paueas iterumq; perire

p 3
Possis o totiens seruusq; belua rūptis

Cum semel effugit. reddit se parua cathenis
a

Nō sū mechus ais. neq; ego hercule. fur vbi vasa.

Pretereo sapiens argentea tolle periclum
velor ad peccandum
piriculo & metu
In vaga prosiliet frenis natura remotis:
b cris

Tu ne mihi dominus: rerum imperijs hominūq;
dñm virga pretoris
c d
Tot tantisq; minor. quem ter vindicta quaterq;

sumere. tempus omne perdere. secq; dedecorose morti subiicere. monitiq; discant sibi consulere & si impetuose veneri constantiam absistere ne queunt vetita sināt. & faces noxias incōcessis extinguāt.

y OTOCIENS seruusq; Nam totiens in seruitutem cades quotiens in adulterio deprehenderis.

z BELVA ruptis. Mira stulticia ostenditur in adultero qui cū semel euaserit rursus tamen in periculum redeat. Cum nulla sit tam parua bestia que ruptis vinculis se illis reddat.

a NON sum mechus. Demonstrauerat quid mali eueniat mechis. Nunc ostendit esse mechos qui cupiunt mechari sed propter metum abstinent. quemadmodum & seruus fur dici potest qui cupiens furtum facere tamen metu absterritus omittit. Voluntas eni est que peccat non actio. Qua propter longo ordine docet aristotiles que voluntaria dici possunt & que cōtra. nā nisi illa adsint neq; virtutem neq; vitium cōmittimus. Et iuue. nam scelus intra se quicumq; cogitat vllū facti crimen habet.

b TV mihi dominus. Cū tu sis minor & inferior mihi tot & tantis imperiis rerum & hominum quia & adulatere iperant & multa tibi alia vitia imperant.

c QVEM ter vindicta. Sensus est. seruo imposita vindicta statim liber efficitur. nam exit de potestate domini. Tu autem & si quater vindicta imponatur nō eris liber. quia mancipiū es multorum vitiorum et presertim formidinis.

d VINDICTA. Virga qua percutiebantur serui dum liberi fiebant.

nunq̄ liberos

Imposita haud vnquam misera formidine priuet
minus

e
Adde supradictis: quod non leuius valeat: nā

Siue vicarius est. qui sermo patet vti mos
sit dauus

Vester ait: seu conseruus: tibi quid sū ego nempe
dauo imperas

Tu mihi qui imperitas: alijs seruus miser atq̄
aliena potestate

Duceris: vt neruis alienis mobile lignum
f responder seruus

Quisnam igitur liber: sapiens. sibi q imperiosus

Quē neq̄ pauperies, neq̄ mors neq̄ vicula terrēt
contradicere

Responsare cupidinibus: contemnere honores
potens

g
Fortis & in se ipso totus teres atq̄ rotundus
inherere

h
Externi ne quid valeat per leue morari
sine viribus

i
In quem manca ruit semper fortuna: potes ne
q̄ dixi habere in precium adulterij

Ex his vt proprium quid noscere: quinq̄ talenta
ianua te

Poscit te mulier: vexat foribusq̄ repulsum
s. aqua vel vrina

k l a
Perfundit gelida. rursus vocat. eripe turpi
secundum tuam opinionem

Colla iugo liber sum dic age: non quis
quia tuam mitis p aeres.

Vrget enim dominus mentem non lenis. et acris
infigit fatigato amoris agitat te. s. residere.

Subiectat lasso stimulos: versatq̄ negantem
a pausia pictore illo nobili tabula picta.
stupes

Vel cum pausiaca torpes insane tabella:
q̄modo quam p. n. pictorum.

m
Qui peccas minus atq̄ ego cū fului rutubæq̄
crure

Aut placide iani contento poplite miror
de

Prælia rubrica picta aut carbone. velut si
percutiant se.

Reuera pugnet feriant vitent mouentes
isti inutilis s audio

Arma viri: nequam & cessator dauus ipse

e ADDE supradictis. Sēsus est. quāuis vicarius a domino impositꝰ imperet aliis eiusdem familię seruis. tamē quia eidē domino seruit: non dominus illorum est. sed cōseruus est ita tu imperas quidem mihi. sed quia seruus es eiusdem vitii cuius ego non iam dominus. Sed cōseruus es meus. nam quēadmodū lignum non ferit. sed manus eius qui mouet lignū ita cū tu mihi imperas ea que tibi aliquod vitium imperat non tu es imperator qui es veluti illud lignum sed vitium.

f QVIS nam igitur. Concludit ex sententia stoicorum solum sapientem liberū esse. quoniam in sua & non aliena potestate cōstitutus sibi imperet. & ita cuncta que hic enumerantur contemnit vt nihil externi. idest nihil preter virtutem que sola est. reliqua sūt externa. possit illum impedire.

g ET in se totus teres Equalis rotundus constans in se.

h EXTERNI ne quid valeat. Illecebre & blandimenta non blandiūtur nobis honores. methaphora a leui ligno siue marmore. cui si q̄d imponas herere non potest. sed labitur. Ita et philosophū si tetigerint vitia herere non possunt sed labuntur. & cadunt ab eo.

i MANCA. q. sine viribus quia tibi nocere nō potest.

k PERFVNDIT gelida. Nam muliebris iniuria est. vt hostium pulsantem aqua superne infusa operiat.

l ERIPE turpi iugo. Nam seruꝰ es mulieris ꝓpter amorem. o mortale predulce gaudium mulier. quid concupisci potes quin velis. quid vis quin audeas. q̄d audes. qui ꝑficias ergo in tam validas humane libertatis hostes vellē iuuenes reseratis mencium oculis. dū formarum mulierū arbitri ad spectacula presidemus. troianum intuemur incendium. Agamennonis necem. herculis desidiam & earum insuper meditaremur ingenium. artes. laqueos & mētis prospiceremus aciem quot & que nepharia etiam vulturibus abhorrenda sub illa oris colorata pigmentis pellicula. sub vestibus aureis atq̄ purpureis abscondātur insuper quid simus. & ad quid nati vtinam sano intueremur animo liberiq̄ & indignantes animali tam indomito recusaremus subiicere colla. Et si dicta mouere nequeant. saltem efferati mores earum timorem iniicerent & cauciores nos earum in amplexibus facerent. amarissimum quippe anial est femina iracundum. infidele. libidinosum truculentum vanisq̄ potius certis auidum.

m QVI peccas minus. q. d. ita peccas cum minis mirari pulchram picturam vt ego admirans que fuluus & rutila mali pictores facere qui aut rubrica aut carbone pingebāt. Quorum cum prelia picta admirans cesso nequā dicor. Tu autem subtilis iudex veterū picturarū diceris.

q.bene scias iudicare q̃ pictor melior sit

Subtilis veterum iudex & callidus audis

s.sum.i.abiectus .i.bono cibo calido domino

n o

Nil ego si ducor libo fumante: tibi ingens

haberis magnanimus delicatis

Virtus atq; animus cenis responsat opimis?

Obsequium ventris mihi pernitiosius est cur

in dorso

crucior

Tergo plector enim: qui tu impunitior illa

precio

Que paruo summi nequeunt obsonia captas

in amaritudinem .i.modo

vertuntur

Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ

a podagra vel ebrietate

p q

Illusiq; pedes vitiosum ferre recusant

magis vt scz comedat ꝓpter gulam m

r

Corpus. an hic peccat sub noctem qui puer vuã

cõmittat mappa sicut tu

Furtiua mutat strigili qui prædia vendit

ad predicta

s

Nil seruile gule parens habet adde quod idem

nam curarũ fluctu semper estuas

t v

Non horam tecum esse potes non otia recte

potes nti casus

x y

Ponere teq; ipsum vitas fugitiuus vt erro:

Iam vino querens iam somno fallere curam

existens fugientem

Frustra nam comes atra premit sequiturq; fugacẽ

accipiam loqtur seruus loqtur dñs

z a lapide

Vnde mihi lapidẽ? quorsũ est opus vnde sagittas?

iste dñs loquitur dñs.

b alme

Aut insanit homo / aut versus facit ocius hinc te

.i.nouem dierum que habeo in sabinis

c

Ni rapis accedas opera agro nona sabino.

o LIBO. In sacris libum offerebant de farre melle & oleo vt dicit Seruiꝰ. At in epulis libum sic fieri consueuisse a marco cathone in libro de agricultura scribitur his verbis. Libum sic facito caseum bene disterati mortario vbi bene triuerit farinę siligineę librã aut si voles tenerius esse libam. Similaginis solũ eodem indito permisceto q; cũ caseo bene. Ouum vnum addito. & permisceto vua bene inde panem facito. folia subdito in loco calido sub testa eo coquito leniter.

o TIBI ingens virtus Sensus est. tu magnanimus haberis si magnas cœnas paras. Ego si obsequor ventri plector tergo. Tu autem impune capis obsonia. quę nisi magno precio sumi non possunt.

p ILLVSIq; pedes. Qui cũ stare non possunt. creduntur ꝓpter ebrietatẽ vacilare.

q VITIOSVM corpus. Ex crapula vel illusi a podegra.

r AN hic peccat & c. Vtrũ maius peccatũ. an serui qui strigilem quã furatus est cũ vua cõmutat. an tu qui predia gulę seruiens vendis.

s NIL seruile habet parens gule. q.d. Nõne habet aliquid seruile quod pareat. idest obtemperat gule.

t NON horam tecum esse potes. Nam tot curis afficeris vt semper in diuersa distractus tecum esse non possis.

v OCIA recte. Ocia non inertię sed studiorũ intelligit

x TE vitas. Quia tui oblitus per varia discurris.

y ERSO. Nominatiui casus. dicuntur autem errones qui per alienas regiones vagantur.

z VNDE mihi lapidem. Irascitur dominus seruo vera canenti.

a QVORSVM est opus: Interrogat seruus ad quam rem lapide vti velit. Sed ille ira inflammatus petit etiam sagittas.

b AVT insanit homo. Verba serui nam cum videat dominum tanto furore percitũ putat illũ aut insanire ex atrabili aut facere versus. i. agi illo furore diuino. quo poetę afflãtur cum versus condũt.

c NONA opera. Minatur ad opus rusticũ in sabinos se illum missurum vt nouẽ assiduos dies ibi fodiãt. Nona opera idest nouem dierũ operarius.

Argumentum in satyram octauam.

IN hac satyra vltima secundi sermonum libri: Nasidieni equitis romani Epicureiq; philosophi cenam describit: que honestis quibusdam hominibus simul & turpibus atq; gulosis celebrata fuit. Hic nasidienus in alijs elegans. In enumeratione aũt suaꝝ lauticiaꝝ putidus: luxũ immodestiãq; carpẽs poeta: Epicureos deridet: quẽadmodũ superius in persona Catij. Alloquitur fundanium amicum: qui etiam cene interfuerat. Hoc dicit.

Satyra. VIII. De cena nasi

qualiter delectauit felicis

d

v T nasidieni iuuit te cena beati.

es ꝑ heri apud nasidienũ

Naui mihi q̃renti conuiuã dictus here illic

iuuit respondet fundianus

De medio potare die sic vt mihi nunq̃

loquitur horatius

o fundani

In vita suerit melius dic (si graue non est)

esurientem

Quę prima iratum ventrem placauerit esca:

fundanius loquitur e vento illo flante

ex lucania

In primis lucanus aper (leni fuit austro

cõuiuij dñs. s. nasidienus

s. aprum

Captus) vt aiebat cæne pater: atria circum

defatigatum

Rapula lactucæ radices. qualia lassum

cum quadam delectatõne pungũt

f g

Peruellunt stomachum: siser: alec sæcula coa:

postq̃ seruus

His vbi sublatis puer alte cinctus acernam

mappa purgauit seruus.

Gausape purpureo mensam pertersit. & alter

s. sub mensa remaneret z

Sublegit quodcunq̃ iaceret inutile quodq̃

is ꝑ es tanq̃

h

Posset cænantis offendere (vt attica virgo

i. q̃ soler in capite sacra p. n. serui

cereris portare i

Cum sacris cereis) procedit fuscus hidaspes

☞ d VT nasidieni. Nasidieni epicurei cenã honestis quibusdã simul & turpibus viris positã describit. in qua luxum carpens epicureos deridet. Alloquitur autem fundianum amicum. qui cœnę interfuerat. Querit autem poeta a fundiano quomodo eũ Nasidieni iuuerit cœna.

e LENI austro. Quia caret frigore. Austro autem flãte carnes tritę sunt.

f SISER. Species herbe. est cuius radice adeo delectatus est tyberius cęsar. vt eam singulis annis a germania peteret. de hac columella in suis carminibus vlpiça queq̃ fabis habilis fabrilia miscet. iã siser assirioq̃ venit que semine radix. Sunt qui eam putẽt quam vulgo sermontanam nominant.

g SECVLA coa. Vinum coum ad vappam exhausta amphora redactum.

☞ h VT attica virgo. Nã in sacris cereris diligẽtius curant vt omnia munda sint.

☞ i HIDASPES. Nomẽ serui a fluuio qui parthos in indiam fluit. vnde oriundus fuit. Fuscus autẽ. quia in illis partibus colerati sunt hoies.

illius regionis seruus ille vinū ferebat carens nō
Cæcuba vina ferens alcon chium maris expers
nasidienus vinum o vinum.
Hic herus albanum mecœnas siue falernum
quam vina que sunt allata vinum.
Te magis appositis delectat: hēmus vtrumq;
quibus .i. quis fuit tecum in cena
k Diuitias miseras sed quis cenantibus vna
scire
Fundani pulchre fuerit tibi nosse laboro
scz erant in ordine cenantium p.n.
f. sedebat
Sumus ego: & ppe me viscꝰ thurinꝰ & infra
p.n. p.n.
(Si memini) varus: cum seruilo balatrone
p.n. secum inanes. l
l Vibidius: quos mecenas adduxerat vmbras
p.n. mecenatem mecenatem
p.n.
Momentanus erat super ipsum portius infra
m n
Ridiculus totas simul absorbere placentas
sedit in epulis.
Momentanus ad hoc: qui si quid forte lateret
o
Indice monstraret digito: nam cætera turba
Nos inquam cœnamus aues: conchilia pisces
omnibus visitato
Longe dissimilem noto cellantia sucum
etiam edere incipis
Vt vel continuo patuit cum pasceris. atq;
scz alijs qui nescierūt piscis illius
suauitatem eorum
Ingustata mihi porrexerit ilia rombi
mommentanus
Post hæc me docuit melumella rubete minorem
in decrescentia lune momērano qui
ob arbore mihi narrauit
Ad lunam delecta: quid hoc interfit: ab ipso
vir ille inquit
Audieris melius: tum vibidius balatroni.
cum damno hospitis nunq; refundere possumus
Nos nisi damnose bibimus: moriemur inulti:
pocula vertebat
vibidius
Et calices poscit maiores vertere pallor.
in tantū quantum
p
Tum parochi faciem nil sic metuentis. vt acres
co
potores
Potores vel quod maledicunt liberius. vl' quod
calida obtundunt gustū vt nescias di
q scernere saporem.
Feruida quod subtile exurdant vina palatum.
exhauriunt vasis vel poculis
r ex loca in quibus vina reponuntur
Inuertunt aliphanis vinaria tota
z s vibidiū in potando
Vibidius balatroq;. secutis omnibus imis.
vt mecenas varus z alij q.d. non recesserunt a temperantia
Cōuiue lecti nihilum nocuere lagœnis

k DIVITIAS miseras. Exclamatio poetę carpentis luxuriosam cœnam. Quia ad miseram vitam inducunt homines. Quid indecentius est q̄ sic sui obliuiscivt se epulis vinoq; capi quis permittat nō humanum cooperta ingenio pocula et pulmenta quorum sardinapilis faber fuit ciboq; sic inordinate sumpto a brutorum cibis & viuēdi ritu seperari apparet hominū genus. nec sufficit aliquibus pernicioſissimis plures ingurgitare calices. assistētes etiam exhortantur ad id faciendū preterea q̄ ceteris dānabilius multum temporis somno deperdunt. amittunt penitus animum. ingenium dissoluitur. membra torpescunt. & iners totus somno lentus redditur.

l VMBRAS. q.d. scuras illos, non homines esse. sed vmbras hominis.

m RIDICVLVS absorbere. Quia absorbēdo risum captaret.

n PLACENTAS. Placēta autem teste cathone fit ex farina siliginea & ouillo caseo bene recente et ex melle dicitur autē vt puto a placēdo.

o NAM cetera turba. Sensus est. Reliqui turba stūt. q.d. insciī rerum. Sed nos cœnamus. i. nos scimus eligere que cenāda, sunt quod patuit, nūc cū puer porrexit in

gustata. vel qa nolui gustare tāq; nō bona. vel contra nō gustata aliis qui non norunt suauitatem eorum.

p PAROCHI. Qui sint parochi dictum est in odis. sed hic ponitur pro magistro cōuiui. Hic enim permisit ingurgitationem potatorum vel quia illi liberius maledicunt vel' quia nimis subtile vinum stupefacit palatū. ita vt non valeat gustu. Timuit ergo ne possent percipere saporis suaues epularum.

q EXVRDANT. Surdū faciunt. idest hebetant. & dedit gustui quod est auditus.

r INVERTVNT aliphanis. Vinaria vasa maiora sunt quibus vina e cella prompta in triclinium defere bant. Ex his autem vinum in aliphanos que poculorū species sunt transfunduntur.

s SECVTIS omnibus imis. Incepit nimia illa ingurgitatio a vibidio & balatrone hominibus perditis quos secuti sunt omnes qui erant in inferiore parte thori. Nam mecœnas & Varus et reliqui egregii viri q primas in conuiuio partes tenebant a temperantia nō recedebāt.

piscis ille
t
Affertur squillas inter murena natantes
lance extensa v
In patina porrecta, sub hoc her⁹ hęc grauida inq̃t
Capta est, deterior post partum carne futura
scz piscibus prodium oleum
prestantissima.
His mixtum ius est oleo, quod prima venafri
x humoribus
Pressit cella garro de succis piscis haberi.
vetusto ex hac parte maris
Vino quinquenni verum citra mare nato
ius illud iure vinum aptum est.
Dum coquitur cocto chium sic conuenit, vt non
quam vinũ istud z mixtum
Hoc magis vllum aliud pipere albo nõ sine aceto
acetum ab oppido grecie corruperit
y
Quod mythimneam vitio mutauerit vuam
herbas illas
z .i. acres
Erucas virides, inulas ego primus amaras
coq̃ndo miscere p.ni monstrauit.
non lotos a
Monstrauit incoquere illutos cotillos ethimos
tanq̃ co tenerior fiat
Vt melius muria, quod testa marina remittat,
cum cenaremus ad ornandum cenaculum
Interea suspensa graues aulea ruinas
runt
In patinam fecere trahentia pulueris atri
ventus in
Quantum non aquilo campanis excitat agris
conuiue
b maiorem ruinã
Nos maius veriti postquam nihil esse pericli
vnde in terram se ꝓiecerunt conuiue
c p.n.
Sensimus erigimur rufus posito capite, vt si
adhuc iuuenis flebat
Filius immaturus obisset flere quis esset
flendi nasidienũ
Finis, ni sapiens sic nomen tenus amicum
ex tristicia
dicens
Tollere? heu fortuna, quis est crudelior in nos
quam tu
quomodo d
Te deus, vt semp̃ gaudes illudere rebus
vir sapiens
Humanis varius mappa compescere risum
p.n. qui omnia solebat deridere
e
Vix poterat balatro suspendens omnia naso
nasidieno
Hec est conditio viuendi aiebat, eoq̃
.i. condigne laudari non potes
f
Responsura tuo nunq̃ est par fama labori,
decet tene decet
Tene, vt ego accipiar sante torquerier omni

t SQVILLAS. Piscis est genere mollium est murena hic piscis quocumq̃ tempore parit oua eius citissime crescunt. Vulgus cum serpentibus illas coire putant. Aristotiles mirinuũ vocat marẽq̃ generat discrimẽq̃ est quod murena varia & infirma est Mirinus vnicolor & robustus. dentesq̃ extra os habet in gallia septẽtrionali murenis omibus in dextra maxilla septenę macule ad formã septẽtrionis aureo colore sũt dum viuunt. nam pariter cũ vita extinguuntur.

v SVB hoc herus &c. Sensus, hac posita oratione locutus est heres. idest cœne dñs illam grauidam captã fuisse quia cum murenę peperint deturiore carne sunt. Deinde demonstrat quo pulmentario condiator ius eni ipsius cum oleo venafrano miscebant.

x GARRO. Garrũ liquamen est ex pisce sale maceratis. is enim liquor ex sale & pisce liquefactis presertim scõbro fit.

y MYTHIMNEAM Ab vrbe lesbi vbi optimum fit vinum. Vir. Qua mythimneo carpit de palmite lesbos.

z INVLAS. Bulbi spẽs est
a CATILLOS. Monstrauit vt echinos illotos i.q. dilutos melius remittat muria quam testa marina,

b NOS maius veriti &c. Ruebat enim aulea at nos verebamur ne rueret domus.

c ERIGIMVR. idest liberamur a metu quemamodũ deiicimur cum metu deprimimur. Rursus deplorabat cœne interitũ hic nebulo deiecto capite ex dolore. vt si ploraret interitum filii.

d ILLVDERE rebus humanis Verba digna odio vt ita lamentetur rem minimã veluti si capitis periculũ immineret.

e SVSPENDENS oĩa naso. Quia omnia deridere solebat. Et ostendit anxium & cogitabundum. veluti in re grauissima & vtitur veluti parasitus multa adulatione. et in re ridicula tragœdias excitat ex epicureorum sentẽtia quibus hec cœne perturbatio summũ malum videri possit. Enumerat ergo herculeos labores in cœna parãda maxime in qua huiusce modi casus euenire possunt.

f RESPONSVRA tuo nunq̃. Superat factum tuas laudes. hoc est condigne laudari non potes. illi autem dicit balatro qui prebet conuiuium idest nasidieno. Latente autem monet poeta ne facile adulatoribus aures cordis habeamus patulas. Nã minime decetq̃ quoscumq̃ more frondiũ quibuscumq̃ flatibus flexibiles esse is potissime indecorum imo mortiferum est quos penes tã grãdis potestas. vt quod velint facile exequantur. Nam & si quando leserit obstinata nõ credendi duricies leuiter credisse per sepe multis fuit exicio. Quid obsecro stulticius q̃ quibuscũq̃ fabellis aures cordis habere patulas & tã certissimis oib⁹ adhibere fidẽ cũ tot hoines videamus tot inter se variantia inesse cernamus studia. & cũ ita sit omnes ne putabis vno eodemq̃ animo verba proferre. Nil ꝓfecto hac existimatione stolidius circumspecti quidem viri atq̃ constantis est negligere neminem. sed vnumquẽq̃ pretendere. & ne possit de incognitis precipiti sentẽtia falli se in ipsum colligere. & .q. e speculo mentis librato iudicio intueri. quis verba faciẽs quid ob meritũ: quis in quẽ facta. quo in loco. quo in tẽpore iratus an quiet⁹ animo hostis an amicus. Infamis. aut honestus homo sit.

occupatum intentum sit
Sollicitudine districtum, ne panis adustus
offa
Ne male conditum ius apponatur: vt omnes
Percincti recte pueri comptiq; ministrent
tapeta
Adde hos preterea casus: aulea ruant si
quemadmodū
g seruus q̄ administrat mēse
Vt modo si patinam pede lapsus frangat agaso:
h sicut
Sed cōuiuatoris vti ducis ingenium res
ostendere res ꝓspere
Aduerse nudare solent: celaræ secundæ
z agit gracias sibi i
Nasidienus ad hæc. tibi. dij quecunq; præcaris
q.d. dij tibi dent cōmodo quecunq; precaris.
Commodo dent. ita vir bonus es cōuiuaq; cōis
k nasidienus qualibet mensa
Et soleas poscit. tum in lecto quocunq; videres
sonare dispersa murmura
Stridere secreta diuisos aure susurros:
l
Nullos hijs mallem ludos spectasse: sed illa
rūdit fundian⁹ cōuiua
m
Reddere agæ: quæ deinceps risisti: vibidius dum
seruis ex ruina ista vasculum.
Querit de pueris. num sit quoq; fracta lagena
co
Quod sibi poscenti non dentur pocula: dumq;
s. nasidienus iocis viro illo
Ridetur fictis rerum balatrone: secundo
dixit iterum hilarior q̄a prius fleuit
balatro o n ingenio
Nasidiene redis mutate frontis vt arte
quia tapeta casum fecerant postea sunt
aduersam
Emendaturus fortunam: deinde secuti
o lance illa
Mazonomo pueri magno descripta ferentes
Membra grauis sparsi sale multo: non sine farre
ferentes auctum
p
Pinguibus & ficis pastum iecur anseris albi:
humeros
Et leporum auulsos vt multo suauius armos
commedit
Qua si cū lumbis quis edit: tum pectore adusto
tales aues ad mensam
parcentes lumbis.
Vidimus & merulas poni: & sine clune palūbes.
s. esset ad commedendum
q
Suauis res: si non causas narraret earum &
nasidienus dominum
vindicari
Naturas dominus: quem nos sic fugimus vlti
ita vlti de appositis cibis
Vt nihil omnino gustaremus: velut illis
venefica illa noxior r
Canidia afflasset peior serpentibus aphris.

Finiunt Libri Sermonum.

g AGASO. Proprie dicit̄ seruus qui iumenta curat. hic autem satyrice escarum ministrum agasonem appelauit quē vulgo dicunt inferiorem

☞ h SED conuiuatoris vti. Quemadmodū dux exercitus in aduersis rebus ꝓbatur vtrum sciat bene opitulari suo exercitui. et tutari illū Nam & fœlicitas etiā & imperium milicie celat. ita & cōuiuatoris prudētia in aduersis rebus probatur. quemadmodum sciat consolari suos conuiuas.

i DII tibi. Homo vanus adulatione demollitus omnia se illi debere putat. & propterea omnia precatur & poscit subito soleas vt in culinā preparans cœnā restauraret.

k SOLEAS poscit. Nam in thoris et conuiuio sine calceis erant.

l NVLLOS mallē. Hoc hora. idest magis vellē hos cœnantes spectasse. quā quosuis ludos.

☞ m VIBIDIVS. Cōtinuat narrationem fundanius. et hūc bibacitatis notat

n MVTATE frontis. Redibat enim lętus cū epulas restaurasset. & casum fortunę sua arte emedaturus esset.

o MAZONOMO. Nasis species.

p FICIS. Nam iecur in ansere laudat̄ presertim si ficubus auis postea sit. Fartalib⁹ enim in magnam amplitudinem crescit iecur anserinum. Exemplum quoq; lacte mulso augetur. Questio tamē est quis primus hui⁹ rei auctor fuerit. Scipio an metellus vir cōsularis an M. fessius eques romanus. Rome in venratione fuerunt anseres quia clangore suo canes custodesq; excitando capitolium ab irruptione gallorum seruarunt. Propterea q; censores cibaria anserum in primis locāt. Anser lacydi philosopho ita semper adhesit. vt neq; domi neq; foris vsq; ab eo discederet

☞ q SVAVIS res si nō causas et c. Suaues epulę erāt sed ille eas in suaues reddebat nos misere longo sermone fatigando. dum singularium naturam docere nos & causas voluisset in quo loco notat poeta epicureorū longissimos atq; friuolos & vanos de phisicis sermones. Sed tedio orationis fastidit in illū vlti sumus nil comedendo. hoc enim graue est domino cōuiuii intactas ergo epulas reliquimus veluti si canidia que anhelitu suo seuior est serpentibus illas afflasset.

r APHRIS serpentibus. i. aphricanis. Ibi enī lybia est harenosa in qua omnis generis serpentes abūdant. & propter calorem regionis et aque inopiam seuissime nocent.

Argumentum epistole prime.

p Rohemij munere fungit hæc epla. nam cũ grauiore iam etatę cõstitutus teneriora poemata ob mittere (quãuis mœcenatis rogatu ea fuscepisset) & res grauiores atq; ex intima philosophia depromptas vt sibi ciuibusq; suis ꝓdesset lr̃is mãdare decreuisset. Excusat ingrauescentẽ ętatẽ veluti la sciuioribus nequicijs ineptã: & veluti p̃terite negligẽtie penitẽtia ductus suã in hæc studia ꝓperatõe; describit: Captat igit beniuolentiã a ꝑsona mœcenatis cũ illũ dignũ ꝓnũctiet / & qd olim laudat⁹ sit & qd rursũ deinceps laudandus captat a sua: cũ se veluti memorẽ gratũq; beneficiorũ cõmendet. Captat a re ipsa que ad communẽ ominũ vtilitatẽ pertineat / cũ ab eadem re magnitudine vtilitatis proposita / auditores in summã attentõem adducere valet. Quã dũ proponit simul ac docilitati inseruit. h. d.

Epistola prima ad Mece.

laudate

a b

p Rima dicte mihi summa dicende camæna

ꝓbarum quid s; valeã lyricis.

c a

Spectatum satis & donatũ iã rude quæris

a PRIMA dicte. Flacci epistolarũ libri titulo tãtũ dissimiles a sermonibus sunt. Nã & metrũ & verborũ cõmunis assũptio fui vltimos ipse testat. mecęnati cũ dicit finire se operã velle. et philosophie malle inseruire. Sẽsus autẽ est Dicit quod tm̃ philosophie incũbere voluerit. sed mecœnatis rogatu cogat iterũ poema assumere vt patet iargum̃to

b DICTE laudate. Virgi. Cui non dictus hilas.

c SPECTATVM. Vel probatũ. Virg. Et rebus spectata iuuentus. vel spectaculum. quia translationẽ a gladiatorũ spectaculo sumpsit.

d RVDIS. Secũdũ priscianũ virga est qua donati gladiatores a gladiatura cessabãt. Iuue. Hic sergi⁹ idẽ accepta rude accepisset veiẽto videri.

vt scz ludicra scribam]

o e

Mecenas iterum antiquo me indudere ludo
que prius fuit quodo lyrico scripsi

f

Non eadem est ætas:non mens veianius armis
tempta qui,prius solebat apparare inter pugiles

Herculis ad postem fixis latet abditus agro:
ideo dñr latet.

Ne populum extrema totiens exoret harena
inducit oliã ratõem quare a lyricis cesset

Et mihi purgatam crebro qui personet aurem:
o horati effatigarum sapiens

Solue senescentem mature sanus æquum:ne
equus tuus

Pectet ad extremum ridendus:& ilia ducat:
motus his ratõnibus

g h

Nunc itaq; & versus & cætera ludicra pono:
z vnle. torus circa hoc
i versor

Q; verũ atq; decens curo.& rogo:z ois in hoc sũ
illã cogitara repono manifestare
.i.cõmendo talia scripture

Condo et compono quæ mox depromere possim
quia ego curo quid rectum magistro cuius sententia tuter
non sa me li

Ac ne sorte roges:q; me duce quo lare tuter
ideo dico mbi
sum

Nullius addictus iurarem.verba magistri
sed themasis velocitas ingenij
li .i.ad quamcunq; sententiam

Quo me cunq; rapit tempestas deferor hospes
peripatheticus q; de scola ad .i.quandoq; fio
scolam ambulane l stoicus

Nunc agilis fio.& mersor ciuilibus vndis
quantum ad custodiã virtutis quantũ ad penã inferendã.

Virtutis veræ custos rigidusq; satelles
q̃q; illius epicuri doctrina accedo.
m

Nunc in aristippi furtim precepta relabor
dicit sensibus suis large vti

Et mihi res non me rebus submittere conor
sicut q; pmiserat se venturam
n z non venit sicut

Vt nox longa quibus mentitur amica.diesq;
scõm simile operarijs qui p mercede laborant tardus
sicut

Longa videtur opus debentibus . vt piger annus
pueris grauis disciplina noucrcuruz
o p

Pupillis quos dura premit custodia matrum
ira etiã .i.pterẽtur ad modũ fluentis aque
horatio

Sic mihi tarda fluunt ingrataq; tempora. q; spem
recordant rrectandi.
prudenter q

Cõsiliumq; morantur agendi gnauiter .id quod
respicit primã cõparatõem scõam cõparatõem respicit.

Aeque pauperibus prodest locupletibus atq;
respicit tertiã comparatõnem damno fuerit

Aeque neglectum pueris senibusq; nocebit
oporet r defendam ratõnibus

Restat vt his ego me ipse regam.soletq; elementis
ecce documenta quibus dicit se defensurus

e

Non possis oculo quantum contendere lynceus:

ficio accumulatus primo enĩ grauiore iam ętate ea que leuiora & adolescentie condonanda sunt relinquenda iudicauit deinde grauiora et que ad bene beateq; viuendũ pertinent inquirenda proposuit Sed cũ ad verũ inueniẽdum optimo duce opus sit.ex omnib⁹ philosophorũ familiis achademicos tanq; excellentiores delegi.Verum cũ neq; nugas omittere.neq; seria ponere. neq; ad illa recta ratione ac vitia progredi satis est . nisi eodem ardentissimũ studiũ quo omnis secordia amoueatur accesserit. Idcirco tribus efficacissimis cõparationibus quanto animi ardore hęc prosequaẽ mire exprimit.Vt nox & c. Omnes cupiditates ardorem habent. sed nulla magis animũ egrotum inflammat. quam cupiditas rei amate potiendę. ac hęc ipsa augetur cũ spes proueniet ex amice promissis.

☞ o PVPILLIS quos. Sunt cupiditates in puero & adolescẽte infamatiores quã in ceteris etatibus . has autẽ minime explere possunt qui sub alieno imperio constituti.nihil ex suo arbitrio agere possunt. Ardent ergo exire e potestate illius que maxime ab iis quas capiunt voluptatibus arcent.

p DVRA.Epitheto discretiuũ.Nam sunt quoq; indulgentiores matres quarũ ipsarũ nõ ita exhorreãt pupillũ.

q ID quod. Maxima laus fui ppositi . cũ huiuscemodi illud affirmet.quod obseruatum omnibus prosit. neglectum omnibus noceat.

r HIS elemẽtis. Modesta locutio.nõ enĩ tm sibi arrogat docta.vt se absolutissim⁹ virtutes acquisiturũ dicat sed principia q̃dã ex qbus possit pci virtus que tm psunt vt rectissime dixisse videat aristotiles ipsũ principiũ esse plus quam dimidium totius.

s NON.His rndet q astudio sapiẽtie deterrentes negãt pfectã sapiam quẽq; assecutũ.dicẽs cõtẽtos nos esse debere q̃tulocũq; pcepto . eo enĩ vtiq; deteriores nõ erim⁹.Et hãc snĩam pulcra similitudie probat.Nã cõducere ait lippis vt q̃uis ad integrũ videndi sensum redire desperẽt. tñ eo collirio vngãtur quo cecitatem arceant.

ę LVDO.arte.Nam ludũ latini iocum dicunt vbi ars aliqua traditur. Eadem ętas Diuerse enim etates diuersa studia habent. Qua propter mutatione ętatis fit mutatio mentis & voluntatis.

f VELANIVS. Gladiator fuit'non ignobilis qui aduentante senectute ab arte discessit.Erat autem de antiquorũ cõsuetudine vt q ab artificio aliquo discederet arma & instrumenta sui artificii in tẽplo eius dei susp̃deret.in cuius tutela esset id artificium quoniam ergo gladiatura & robustũ & laboribus inuictũ corpus et animũ in periculis intrepidum requirebat. idcirco herculi omniũ heroũ maximo consecrata est.Ergo vt in carminibus arma veneris in veneris templo suspendit. sic nũc gladiature arma herculi consecrat & a postibus eius templi pendere vult. Sic et maro i bucolicis.hec arguta sacra pendebit fistula pinu

g VERSVS et ludicra.Nõ ergo omnes versus . sed eos qui ad ludos.i.ad res lasciuiores pertinent. Ludicra omnia que ad ludos pertinent et ipse exercitatiões circa ludos & illarum instrumenta ludicra appellantur.

h PONO.Non vt in secordia degam. sed vt ocium mihi datũ ad maiora cõuertã.

i QVOD verum atq; decens.vtramq; philophiam significat phisicen que circa veri inuestigationẽ consistit & ethicẽ quevite magistra ad rectas condecentesq; actiones nos perducit. Naturali enim philosopho satis est. verum quid sit cognoscere. Morali autem quod rectum iustũq; est nosse nõ est satis nisi recte iusteq; agat.Opus enim moralis virtutis non cognitione sed actioue perficitur.

☞ k QVO meduce.& c. Nulli secte addictũ se ait. sed ex omnibus quicquid optimũ sit dicturum promittit.

l ET mersor ciuilibus vndis.Inter stoicam sectam & epicureã iactari se ait. Et ideo se vndis ciuilibus mergi dixit.Quia stoici administrationem reipub.probãt Epicurei voluptatem. ide furtim se relabi ad eam ait.

☞ m NVNC in aristippi. Quia Aristippus epicuree secte princeps fuit.

n VT nox lõga.Mirus progressus & sapientia atq; arti

recuses tu existens curari

Non tamaen idcirco contemnas lippus inungi:
t non speres membrorũ fortitudinem
ideo scz pugil fuit
Nec quia desperes inuicti membra glyconis
ab effectu tuum curare
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
adaptat q̃ dixit conceditur
v ad aliquod spaciũ pcedere
Est quoddam prodire tenus: si non datur vltra
incenditur si es cupidus tuum.
x
Feruet auaritia miseraq; cupidine pectus
in hoc meo libro pverbia que sunt a priscis
y philosophis scripta
Sunt verba et voces: quibus hunc lenire dolorem
si non omnia fugare vitiorum
z
Possis & magnam morbi deponere partem
populari fauore remedia
a gloriaris b
Laudis amore tumes? sunt certa piacula: que te
finitũ p infinito iuuare
c
Ter pure lecto poterũt recreare libello
notat inuidiã accidiã gulam. iluxuriam
iram
Inuidus: iracundus: iners vinosus: amator
generaliter dico viciosus a victorũ seruitute liberari.
d
Nemo adeo ferus est: vt non mitescere possit
pbeat
Si modo culture pacientem commodet aurem
virtuosum ⁊ bonum est maxima
e
Virtus est vitium fugere: & sapientia prima
tu cum tñ non sint
f h
Stultitia caruisse. vides que maxima credis
paupertatẽ q̃ paupertatem sequitur
Esse mala exiguũ censum turpemq; repulsam
fugias anime corporis periculo
Quanto deuites animi capitisq; labore:
non piger gentem in
i cognitam
Impiger extremos curris mercator ad indos
ecce pericula deuitans montes fulminũ
Per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes
non indiscrete ⁊ absq; rõne quia non sunt bona
Ne cures ea quæ stulte miraris: & optas
in patria tua sine periculo sapientiori
Discere & audire & meliori credere non vis?
villas vbi vie cõcurrũt
k pugnabit
Quis circum pagos & circum compita pugnax
quis scz
Magna coronari contemnat olimpia. cui spes
labore
Cui sit conditio dulcis sine puluere palme.

t NEC quia desperes. Nã q̃uis non habeas corpus ita robustũ vt glyco athleta inuictus non tamẽ ita negligẽda est illius cura vt in cyragram incidat. Nam si nõ robustissimo tamen sano vti poteris.

v EST quoddã & c. Quasi aliqs dicat. qd studes philosophie rebus cũ nõ possis ad summam philosophiam peruenire.

x FERVET auaritia. Quia pessimũ est omniũ vitiorum auaritia inde incipit que si non possit in homine non sapiente penitus tolli. potest tñ leniri & minui. Dixit autem feruet. idest ęstuat. Nã ipsa cupiditas est habendi. et oẽs cupiditates ardores sũt.

y SVNT verba & voces. idest precepta que si obseruẽtur auaritiam minuãt verba que scripta sunt a priscis philosophis. Voces que promũtur a viuentibus.

z MORBI. vicii. Nã stoici morbos animi vitia appellãt teste Cicerone in tusculanis.

a LAVDIS amore Post auaritiam iure ambitionem ponit.

b PIACVLA. Nam quia scelera quibusdam sacris expiabant. que piacula dicebantur placuit sanctissima philosophie precepta quibus vicia remouenẽt piacula appellare.

c TER. Allusit ad sacrificiũ quia piaculũ dixerat. Nã ternarius numerus in diuinis pfectus est Virgilius. Terna tibi hec primũ triplici diuersa colore licia circũdo terq; hec altaria circum effigiem duco numero deus ipare gaudet.

d FERVS. Nam homo vicia suscipiẽs sequitur immanem feram. Deinde efferatus exuendo vitia paulatim feritatem deponit. & nitescit cultura philosophie. vt ager boni agricole cultura.

e VIRTVS. Quamuis virtus sit firmus habitus in ratione bene suscepta. tamẽ quoniam non potest intrare animũ virtus. nisi cõtrariũ eius scilicet vitium prius remoueatur. videtur esse initium virtutis ipsa viciorum fuga.

g STVLTICIA caruisse. Nam omnium vitiorũ mater stulticia est.

h VIDES que maxima. Qui stulticia caret cognoscet nil melius esse virtute. quare ab ea perfecta virtutem ceteris omnibus prefert. Nam et que bona putamus ea duce natura expetimus. & contra mala fugimus. Quapropter si paupertatem quia malum id putamus tot piculis laboribusq; fugimus. quanto magis viciũ fugiemus. si id maximũ malũ intelligimus.

i IMPIGER extremos. Locus a maiori. Nam si vt paupertatem que aut non est malum. aut certe paruũ est malum tu curris vsq; ad indos gentẽ nobis incognitam et a nobis longissime remotã. nõ tuo itinere sed per piculosissimã nauigationẽ & asperrima saxa. i. montes quãto magis in tua patria & sine periculo & labore debes discere & audire. s. rationes & credere meliori. i. sapientiori vt pariter & rationibus doctus et auctoritate motus non cures idest nihil facies ea que tu miraris & optas stulte. quoniã bona non sunt.

k QVIS circũ. Sensus est. Nullus erat q pugnet in vilioribus plebeisq; certaminib⁹ qualia sunt in pagorũ compitis qui quidem recuset coronari in certamine olympico maximo nobilissimoq; omniũ si posset coronã sibi sine puluere. i. sine certamine acquirere. Quapropter & tu qui vt minor a bona assequaris tantũ laboras puto voles eodem labore etiam maiora bona acquirerere.

minus valens est vilius.

l Vilius argentum est auro virtutibus aurum.
acquirenda

O ciues ciues querenda pecunia primum est
querenda mercator.

m Virtus post nummos: hæc ianus sũmus ab imo
assidue iterum canent, ab alijs
qa placet eis

Pærdocet: hæc recinunt iuuenes dictata senesq;
sinistro .i. habentes loculos supensos

Leuo suspensi loculos tabulamq; lacerto:

n Si quadringentis sex septem milia desunt:
sis sapiens morales virtutes pbitas
eloquentia

Est animus tibi: sunt mores: & lingua fidesq;
in plebeio or confutat ratõem romanorũ.
dine sedebis.

o Plebs eris: at pueri ludentes rex eris aiunt:
.i. iuste in hac lege puerorũ
firmus stabilis vt murus ex ere factus.

Si recte facies: hic murus æneus esto
sic scz .i. nullam in se habere cõscientiam que est de malo

p Nil conscire sibi: nulla pallescere culpa.
ententia roscij plandientis
sb sit

Roscia dic sodes melior lex: an puerorum
cantilena puerorũ
r nenia

Nenia: quæ regnũ recte facientibus offert:
virtuosis instituta tribus est romanorum
tribus est romanorũ

Et maribus curijs & decantata camillis
an ne ille rectius monet vt vtilitatem

s Is ne tibi melius suadet. q̃ rem facias: rem
facere vt decet.

Si possis recte. si non: quocunq; modo. rem
aspicias carmina p puppij.

t Vt propius spectes lachrimosa poemata puppi
suadet ille, tibi melius resistere aduerse

An qui fortunæ te responsare superbæ,
a vitijs non incuruatum vitijs

Liberum & erectum presens hortatur. & optat
sed interroget.

Quod si me populus roman⁹ forte roget. cur
sicut fruor sententijs sequor

Non vt porticibus sic iudicijs fruar ijsdem.
postponã ea scz pplus romanus

Nec sequar: & fugiam. que diligit ipse. vel odit
illud scz q̃ se egrotũ fingebat
calida

Olim quod vulpes ægroto cauta leone
respondebo

Respondit. referam. quia me vestigia terrent
leonem

Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum

l VILIVS argentum. Causam quare diuitias virtuti p̃ponat ostendit esse quod ipe pluris eas ex vulgi opinionẽ faciat quam virtutẽ Et vulgus inducit ita loquens.

m HEC ianus. Hic intelligit Ianũ pro mercatoribus a quibus colitur quoniã templum suũ habebat inter duo foca & propterea dixit ianus summus ab imo. q.d. si incipias ab ima parte vnius fori vsq; ad summam alterius omẽs mercatores hoc clamabunt. habebat autem plura tẽpla ianus sed in hoc sacratus erat. cuius rei testimonio est. Oui. in lib. fasti. cuius versus sũt. Cum tot sint iani curstas sacrat⁹ in vno. Hinc vbi iuncta foris templa duobus habes. Erãt autem fora boarium & piscarium.

n SI quadrigẽtis. & c. Sensus. Quamuis sit tibi animus. i. sapientia & mores. i. virtutes morales ĩ vtraq; philosophia. et si ad tantam doctrinã atq; probitatẽ addas linguam & fidem. i. eloquẽtiam adiunctam probitati. Que quidem res faciunt hominem perfectissimũ & absolutissimũ. vt iure possis nobilissimus appellari et desint tibi sex vel septem ad summã equestrem. non inter senatorium aut equestrem ordinẽ sed inter plebẽ annũeraberis.

o PVERI ludentes. Erat enĩ a priscis illis optimis viris qualis fuit aut Curi⁹ quẽ neq; pyrrhus neq; samnites corrũpere potuerunt. aut camillus. cuius virtute roma a gallica sertuitute erepta est. Erat inq̃ carmẽ pueris institutũ quod illi canerent cuius esset sententia eum vere regẽ esse qui recte ageret

p PALLESCERE. Nam scelera a nobis cõmissa semper nos vexant & stimulant conscientia. hic recte Iuuena. prima est hec vltio quod se iudice nemo nocens absoluitur. Et paulo infra. Nocte dieq; suum gestare in pectore testem. Spartano cuidã respondit pythia vates.

q ROSCIA lex. A roscio othone lata de qua dictũ est. Sententia est. vtrũ melior sit lex othonis qua incendimur ad rem augendam. vt possumus in quatuordecim ordinibus sedere.

r NENIA. Carmen funebre. de quo dictũ est. sed hic laudes virtutis neniã appellat

s IS ne melius. Sensus. Nemo tam malus est qui nõ diligat virtutem et oderit vitiũ verũ auaritia impulsi quod recta via nequeũt. praua querunt.

t VT propius. i. vt sedeas in quatuordecim ordinib⁹ qui propinquiores sũt orchestre in qua ludi agebantur.

v LACHRIMOSA poemata. Cuius argumentũ ex miseriis que in eo continebãtur lachrimas spectatoribus concitabant.

x PVPPI Puppius ea tempestate poeta tragic⁹ fuit. posuit autẽ huius fabulas pro omni spectaculo. puto autẽ ignobilem fuisse poetam.

y FORTVNE superbe: Quia nemine placabature

y QVOD si me. & c. Ostẽderat se longe diuersam opinionem a populo habere cũ nõ in diuitiis vt ille. sed in virtute sũmũ bonũ ponat. Nũc affert rationẽ quare non vtatur eodem iudicio. quam tñ ex apologo esopi promit. viderat olim vulpecula astuta fera multorũ animaliũ vestigia apud leonis antrũ. sed ita tñ vt oĩa essent ingredientiũ & non exeuntiũ qua cõiectura rata. id quod erat ideo nõ redire ingressas feras. quod leo illas voraret noluit ingre rogãtiq; leoni cur nõ ingredi deretur. sic signa sunt que perniciem imitentur poetę non dari sibi reditũ a vitiis si ad illa ingressus fuerit.

que inniritur multis consilijs quam sententiam
a ad acquirendas diuitias b
Belua multorũ capitũ es, nã quid seq̃r? aut quem
cupis cõmunia.
e id
Pars hominum gestit cõducere publica: sunt qui
edulijs alliciunt cũ deceptõne.
Frustis & pomis viduas venentur auaras
alliciant sunt qui pascant
e z sine herede f
Excipiantq; senes quos in viuaria mittant:
alijs romanis augetur vsura sed
g census
Multis occulto crescit res fœnore verum
sit
h
Esto alijs alios rebus studijsq; teneri:
romani per per laudantes
Idem eadem possunt horam durare ꝓbantes
toto mundo vbi balneum callidũ est
i
Nullius in orbe sinus bais prelucet amœnis
scz diues qd nullus locus sit amenior baijs
l
Si dixit diues: lacus & mare sentit amorem
ad locum diuitis corruptus appetitus
m hero n
Festinantis heri: cui si vitiosa libido
erit ꝑ auspicio ferrea instrumenta ad locum illum.
o
Fecerit auspicum cras ferramenta theanum
tunc dicet diues maritalis
portabitis p
Tolletis fabri: lectus genialis in aula est:
optabilius. casta
Nil ait esse prius melius nil celibe vita:
genialis lectus in aula solos felices esse maritos
q
Si non est: iurat bene solis esse maritis
deũ illũ marinũ.
r
Quo teneam vultus mutantem prothea nodo
facit vbi cenat
s
Quid pauper? ride: mutat cenacula lectos:
Balnea: tonsores: cõducto nauigio æque
pauper portat priuata nauis hñs tres ordines remoꝝ
Nauseat: ac locuplex: quem ducit priua tricemis
hñs curtatos capillos
t
Si curtatus inequali tonsore capillos
genus est camisie
v pilose
Occurri: rides si forte subũcula pexæ
ꝓpter vetustatem disconuenit.
Trita subest tunicæ: vel si toga dissidet impar
o mecenas facis est sibi ipsi contraria tunc ridere deberes.
Rides: quid mea cum pugnat sententia secum?
prius contempsit.
Quod pecijt spernit, repetit qd nuper amisit
feruet dissidet a recto tramite
Aestuat: & vitæ disconuenit ordine toto

a BELVA multo. Crudelissima fera est auaritia cum auarus & sibi et aliis noceat & habet multa capita. quia variis vtitur cõsiliis variisq; artibus ad res autvi. aut fraude acquirendas. Capita enim iuidicia & consilia dicimus.

b NAM quid. Quasi qd consilium aut quem. Nã & omnes iniqui sunt. et omnia eorum consilia deprauata.

c CONDVCERE publi Vt sunt publicani qui vectigalia redigunt & rempubli. & priuatos in illis decipere conantur. Sic etiam qui aliquid faciendum aut curãdũ publicitus conducunt etiam sordida de qbus Iuue. Quis facile est edem conducere flumina portus & c.

☞ d SVNT qui frustis. Carpit captatores hereditatũ de quibus abunde in sermonibus dictũ est. Hi & piscatoribus cõparantur qui esca pisces decipiunt qua propter plures adnabũt tinni dixit in sermonibus & venatoribus etiam comparantur.

e EXCIPIANT. Dolo capiãt. Ea enim propria verbi notio est. Vir. Excipit incautum patriasq; obtruncat ad aras.

f IN viuaria. Quemadmodum capti pisces mittuntur in viuaria ita & ipse captos custodit senes ne euadant.

g MVLTIS occulto &c. Tertium genus auarorum qui fenerant. Occulto autem dixit qa occulte agãt. vt ignominiam vitent. vel occulte fœnere. quia id damnũ a principio paruum appareat. & occulte crescat.

h ESTO. Ostendit maiorem leuitatem. dicit eni Esto idest concedo vt diuersa sentiant homines. sed nõ in proposito perseuerẽt.

i NVLLVS. Probat leuitatem.

k PRELVCET baiis. Magis lucet quã baię luceant.

l LACVS & mare. Nam & lacus lucrinus in baiano est. et mare sinum baianum habet.

m FESTINANTIS. s. illic edificare. Si quis igitur baias laudauerit. statim mouetur diues qui in baiano agrũ habet. vt ibi edificet.

n VITIOSA sibido. Perpetuum illius epithetum est. Nam libido corruptus appetitus est. Qui vero rationi obtemperat volũtas & non appetitus dicitur.

o FERRAMENTA theanum. Nam mutato consilio teani edificare parat. Teanum autem oppidũ nõ procul a sora & nola quod cognomine sidicinum dicitur. Aliud etiã in apulia Strabo non procul a cannis dicit.

p LECTVS genialis. Is proprie est qui nouis nuptiis sternitur sic dictus. quia gignendi causa paratus sit. sed hic posuit ꝑ vxore vt sit sententia. Quod si vxorẽ habeat propter vite inconstantiã cupiat esse sine vxore et amet vitam celibem.

q SI non est. & c. Sensus. si nõ est lectus genialis. i. vxor nil melius putat esse cõiugio Nam quicumq; vitiis laborat animo quieto esse nõ potest. semper res nouas desiderat non intelligens inquietudinem illam non prouenire ex conditione rerum presentiũ. sed ex animi perturbatõe

r PROTHEA. Pro mobilitate animi ponit per quãdã translationem vel potius per allegoriam. Nã deceptio ipsa & mendaciũ quo sibi ea elegit pro bonis que bona non sunt. inducit semper per presentium penitentiam quoniã non ibi bonum quod putabat inueniat. Ceterum repete hic prothei fabulam que hec tibi aperiet.

s QVID pauper. Nam cũ non possit mutare regiones mutat in eodem loco mansiones conducto nauigio. cũ id suo sumptu sibi conficere nequeat.

☞ t SI curtatus. & c. Mira profecto stulticia vt minimis erratis circa cultũ corporis ac vestiũ vehementer offẽdamur. Erroribus autẽ quibus ipe miser secum pugnat non offendimur.

v SVBVNCVLA. Vestis est iterior ait eni Varr opost q̃ binas tunicas habere ceperunt instituerũt vocare subũculã & inclusiam.

x SOLEMNIA.i.Maxime insanire vt ea insania ita excellat alias isanias.vt sacra que solennia appellāt reliqua sacra excellūt. Vel dixit eo furore rapi quo in solennib⁹ aliquorū deorū vt bachi & cereris rapi consueuerant.

☞ y NEC medici.Et vt altrebilis excludat furorem illum diuinum adiungit nec medici credis. Nam quiaut alterius humoris affluentia peccat insanit et in eā quam mamā greco verbo appellāt cadit.& medico curādus traditur et illi bonorū suorū curatione interdicit. Traditq; a pretore curator vnus ex iis q ꝓpinquior in gētilitate est.nō credis igit me indigere curatore in tanta insania.

z CVM sis.q.d.ego me tutele tue cōmiserim & ex te totus pēdeā vt sit hec snīa si cui cōmisi meū prōciniū stomacharis et offēderis si occurro tibi vnguib⁹ male sectis.quā to magis deberes moueri si me insanire videres.

edificata dirruta ⁊ rotunda quadratis

Diruit.ædificat:mutat quadrata rotundis

dissidet ita mea sententia

x

Insanire putas solennia.me neq; rides

qui me curat ab illa insania

y

Nec medici credis nec curatoris egere

defensor

A prætore dati:rerum tutela mearum

tamen indigneris

z

Cum sis? & praue sectum stomacheris obunguē

in te spem habentis

De te pendentis te respicientis amici

ad vltimū dico tibi solo deo

a

Ad summam:sapiens vno minor est: ioue diues

dignus honore moribus dñs dominantium

Liber honoratus:pulcher: rex deniq; regum:

b sapiens est quando ei

Præcipue sanus:nisi cum pituita molesta est.

☞ a AD summā.Optima cōclusio ex superioribus.Nā si hoīes propter insaniā incidunt.& miseri efficiunt.qui ex virtute viuūt sapiētes erūt & oibus bonis abundabūt Concludit igit ex paradoxo stoicorū.Solos sapiētes liberos esse.solos diuites.solos reges.solos deniq; oīa.atq; ita excellere.vt excepto ipso deo.nil maius sapiente sit.

b PRECIPVE sanus.Sūt qui velint ironice dictū in paradoxon stoicorū & pituitā ꝓ vana glīa posita esse.quod nō videt verisimile vt eludat in re tā graui.Sed qm̄ sanitas ad animū & ad corpus refertur dicemus sapiētē sano aīo sp esse quod in sua potestate sit.corpore aūt esse sanū.quia nihil cōmittit vnde morbus ꝓuenire possit.nisi forte corporis imbecillitate reddat nō sanus cum aliquis humor in eo peccauerit.Et posuit pituitam quod greci phlegma appellāt pro quolibet humore.

Argumentum secunde Epistole.

p Roposuerat sibi poeta p̄ceptis suis homines meliores reddere / & ad virtutes q̄bus solis ducib⁹ ad beatam vitamq; peruenitur adhortari:atq; ostendere stulticiam vnde omnes perturbatōnes pullulant mortale genus infelicissimū fieri. Qua propter tanto consilio atq; artificio scribit. Vt quāuis argumentum immutet tamen iocunda interposita varietate eandem repetat sentētiam quā in prima epl'a expresserat. Scribit itaq; ad Iollium maximū vel rhetorem / vel orathorem. Demōstratq; q d' om̄es quoq; docti asserūt homeri poesim exemplar vere virtutis cōtinere: & in iliade quantum detrimenti animorū nostrorū perturbatōnes nobis afferāt. In odissea autē q d' virtus valeat ad bene beateq; viuendum prosequitur. Hoc dicit.

Epistola .ii. ad maximum lollum

a TROIAM bellū scriptorem. Scriptorē dicit per antonomasiam. Nam et si plures scripserint nemo tamen eorū tam perpetuo tenore.neq; tā magnifice mirificeq; scripsit. Vel scriptorē quoniā hoc nomē poetis precipue attribuit.

b DECLAMAS. Sensus est.dū te exerces in declamationibus si ętate grādior.propterea eaq; doctior declamas ideſt discipulos in declamationibus exerces.

c PRENESTE relegi. Vrbs olim fortunę templo in quo sortes ibi inuente manu pueri versabantur. Et clāculum docet studiosum veritatis indagatorē secessu quodam potius quam hominū frequētia delectari. Relegi autem dixit. Nam tanta vis est homeri poesis tanquā variis multiplicibus maximis . sed penitus recōditis rebus referta.vt nisi pluries legatur profundi abstrusiq; illius sensus percipi non possunt.

d QVI quid sit pulchrum. Sēsus dicit poeta lecto a se poemate homeri manifestius sibi & melius exprimi ab eo philosophie precepta quā ab optimis eius pfessionis actoribus & chrysippo & Crantore.in iliade eni ostēdit vitia hominum.in odyssea vulyssis pſonā virtutes demōstrat.

e CVR ita crediderim.ostēdit quod ex iis que de bello troiano scripsit facile nos doceat quot mala . ex hominū stultitia ex qua omnia vitia pullulāt.mortalibus puenīat

f AESTVS. Perturbationes & tumultus. Nā vt mare variis ventis agitatū ęstuat sic hominis appetitus variis pturbationibus velut in quasdam pturbationes insurgit.

g ANTENOR censet. Nā cū legati grecorum helenam raptam repeterent censuit an tenor reddendam.

h SOLVS. Amatorie dictum. Nam sine amica & simille alii circumstent sibi soli esse videntur amantes.ergo solus.ideſt sine helena.

i QVICQVID delirant reges &c. A recta via aberrātrāslatio ab aratore.qui a lira sulco aberrat.litare eni significat agros in sulcos dirigere.

homerum

Troiani belli scriptorem maxime lollii:

.i.tumfacto themate intra ludū te exerces ad agēdas causas pdire possis c ego existimo

Dum tu declamas romæ:prænestę relegi

homerus

Qui quid sit pulchrū:quid turpe q̄d vtile q̄d non

plutus largius maior eloquentia docet

Planius ac melius chrysippo & crantore dicit.

pbat hoc notat eum auarum

Cur ita crediderim:nisi quid te detinet: audi

historia adulterium

Fabula qua paridis propter narratur amorem

varios casus scripta quia decennali

Grecia barbariæ lento collisa duello

grecorum troianorum perturbationes tumultus

Stultorum regum & populorum cōtinet ęstus

troianus rumpere scz reddere helenam

An tenor censet belli præcidere causam:

censet ideo negat secundum suam opinionem

Quid paris:vt solus regnet:viuatq; beatus

vt reddat helenam grecus ille sedare motus.

Cogi posse negat:nestor componere lites

achillem celeriter incendit agamenonem arcti filium.

Inter peliden festinat & inter atriden:

agamenonem certe equaliter agit agamenonē achillem

criseidis

Hunc amor ira quidem cōmuniter vrit vtrūq;

errant sustinent greci

Quicquid delirant reges plectuntur achiui:

Seditione: dolis:scelere:atq; libidine & ira

in vrbe interparidem troianos et antenorem extra muros iliacos

inter atridem achillem

Iliacos intra muros peccatur & extra:

quantum ad corpus quantū ad animam.

Rursus quid virtus & quid sapientia possit

homerus

Vtile proposuit nobis exemplar:vlixem

vlixes deuteron

Qui domitor troię multorum prouidus vrbes

conditōres vidit spectosum

Et mores hominū inspexit:latumq; per æquor

ab obsidione troie parare cupit.

Dum sibi dum socijs reditum parat. aspera mlta

sustinuit insuperabilis.

Pertulit:aduersis rerum immersabilis vndis

enumerat periula solis filia o lolli

Syrenum voces & circes pocula nosti

pocula indiscretus voluptatis

Quæ si cum socijs stultus cupidusq; bibisset:

k ACHIVI. Populares & plebei.

l SEDICIONE. Vt fuit achillis militum a reliquo exercitu.

m DOLIS. Quibus vlixes palamedem perdidit.

n LIBIDINE. Paradis.

o IRA. Agamennonis. Homerus igitur hec referens docet vitiis et pturbatiōibus omnes esse infelices.sed tamē principium maius esse sceluſ quoniam sua delicta pluribus nocent.

p RVRSVS quid virtus? Quemadmodum quattuor & viginti libris iliados vitia humana expressit homerus sic totidem aliis qui odyssea continentur errores vlixis describit qui nobis eius viri exēplar ponūt. qui paulatim variis vitiis se exuens ad virtutem que sola nobis ad beatā vitā dux est,pueniat. vult aūt longo vsu & multarum rerum experientia illum sapiētem effici.quoniam virtutes ciuiles cōsuetudine perficiūt.

q DOMITOR troię. Nā cū doctissimus poeta homerus longe plura ingenii. quā corporis viribus fieri ab hominib⁹ intelligeret.neq; achillem.neq; aiacem.neq; diomedē viros fortissimos.sed vlixem virum sapientissimum vrbis euersorem appellat.

r REDITVM parat. Reuertitur enim a troia.ideſt a voluptate qui vir sapiens futurus est.& per varios errores rediit in patriam.ideſt ad originem animi sui.

s ASPERA multa. Quia difficillimū est.& ea que sensum demulcent aspernari.& virtutem ipsam que sine labore & sudore nō perficitur sequi difficilimū etiam mentem a sensibus reuocare. Hic Vir. Per varios casus per tot discrimina rerū . Tendimus in latium sedes vbi fata quietas. Ostendunt fas illic troiana resurgere regna.

t IMMERSABILIS. Nā vir sapiēs nullius fortunę tē pestatibus immergitur.

v SIRENVM. De his ac de circe.deq; multis aliis que ad vlixis errores pertinent copiose in odis dictum est.

x SVB domina meretrice. Nam vt virtus homini optima parens est & caste pudice que nostrum animū educat. Ita voluptas illum corrūpit et seruū sibi reddit et meretricio more animi corporisq; bonis expoliat.

y NOS numerus sumus. Eos qui absint studio philosophie ait numerum tātum modo explere hominū. nec alii vlli rei esse natos quā vt fruges & consumeret.

z SPONSI penelopes Non sponsi. erant enim proci. sed qui sponsi esse cuperent Sic Virg. Et gener auxilium priamo phrigiisq; ferebat. i. qui gener esse cuperet.

a NEBVLONES alcinoiq; Parasitos & adulatores intelligit. qui apud altionum regem erant. hi ergo omnes volptatem secuti pecudum vitam degebant.

b OPERATA in cute curanda. idest que se exercet in curādo corpore plusq; equū sit. Non enim negligēdus est cultus corporis. sed nō debemus nimiam & maiorē q̄ oporteat curam adhibere ergo recte adiunxit plus equo.

c VT iugulent homines. Res omīno inique. vt qui sceleus commissuri sunt adeo in re patranda vigilantes sint. Tu autem ea discas que ad salutem tuā pertinent non possis expergisci. Est autem contrarium color rhetoricus.

d SI nolis sanus. Primum autē est vt occurramus morbo antequā veniat, sed si hoc

q̄ntū ad motes sine pu
dentia

e Sub domina meretrice fuisset turpis & excors
viuendo fuisse .i.q.sue in luto.

Vixisset canis immundus: vel amica lutosus
numerum hoīm adimplemus.

f Nos numerus sumus & fruges consumere nati
sumus similes procis vani vt nebula

z a
Sponsi penelopes nebulones alcinoiq;
nutrienda quam decet

b
In cute curanda plus æquo operata iuuentus:
iuuēturi cum nox non dies quieti concedatur

Cui pulchrum fuit immedios dormire dies: &
somnum otiosum habere

Ad strepitum cythare cessantum ducere curam
interficiant festinant

c .i. in
Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones.
a morbo animi
con

Vt te ipsum serues non expergisceris: atqui
recusa con te factus.
d seruare te. e

Si nolis sanus cures hydropicus: & ni:
lucem in quo studeas
f

Posces ante diem librum cum lumine: si non
intentōem q̄ntum ad q̄ntum ad opera
tuam voluntatē

Intendes animum studijs & rebus honestis
p quolibet vitio ponit
g h

Inuidia vel amore vigil torquebere. nam cur
pp toto

ea festinanter intendis
Que ledunt oculos festinas demere. si quod
corrodit

Est animum differs curandi tempus in annum:
i in sapienter aggredere

Dimidium facti qui cœpit: habet: sapere aude
nam ille plongat tempus curandi

k
Incipe: viuendi qui recte prorogat annum:
similis s.qui donec vt post defluxum peruenire
rustico possit alueum siccari amnis

Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
sic etiam tempus curandi labitur & labetur

Labitur: & labetur in omne volubilis euum
causa prolis pereunde & non voluptatis

l
Queritur argentum pueriscq; beata creandis
quæritur non arate
mitigantur

Vxor: & inculte pacantur vomere siluæ

Quod satis est: cui cōtingit nihil amplius optet
quia illa superflua
ager

Non domus: & fundus: nō æris aceruus & auri
ab possessoris p qualibet infirmi
remouit rare ponitur.

Aegroto domini deduxit corpore febres

tu non feceris cura ipsum pe
lere postq; venit.

e HYDROPICVS. Metaphora a corpore ad animū.

f ANTE diem. ante lucem

Raro tamen in hac significatione. potiusq; ante diem ante tempus significat. Maro. sed misera ante diem subito q; accēsa furore. Et Ouidius Filius ante diem patrios inquit in annos.

g INVIDIA vel amore. Si nō excitaris vt philosophorum libris medearis animo tuo multe perturbationes vt iuidia est et amor te illis egro tantem vexabunt.

h TORQVEBERE. i. q̄n senserit maximum esse dispendium sapientia caruisse.

i DIMIDIVM facti. Aristotile sumpsit hanc sententiam. Ille enim ait. principium plus esse. quam dimidium totius.

k INCIPE qui recte &c. Ait qui recte viuendi per viuendi tempus differt similis est rustico volenti flumen trā sire. & expectanti donec totū defluat.

l QVERITVR argentum Aurea sententia. Nam tantū diuitiarū querendū est quantum ad vitam degendam sat sit. Nam maiorem illarū cumulum qui querit sibi curas cōpat & sollicitudines quas omnes vitare cupiunt nec; morbos e corpore pellunt.

deduxit mo:bos mentis
ab m vt
Non animo curas, valeat possessor oportet:
acquisitis

Si comportatis rebus bene cogitat vti
quia habere ampliora delectat

Qui cupit aut metuit: iuuat illū sic dom⁹ aut res
sicut pictura tabularū emplastra ꝛ huiusmodi
n
Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram:
ꝛ vt iuuent

Auriculas cythare collecta sorde dolentes
purum acidum fit
o
Sincerū est nisi vas: quodcunq; infundis acescit:
p

Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas
quia desiderio
q suo sed
Semper auarus eget: certum voto pete finem
sperne voluptates cruciatur secundis.

Inuidus alternis macrescit rebus opimis,
ꝛ iterū principes runt
sperne r
Inuidia siculi non inuenere tyranni
nam furore commictimus
qō ira flagramus
Maius tormentum: qui non moderabitur iræ:
quia id facit quod cum fecisse
s penitet nimia indignatione
Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens
dum penas festinanter exigit per violentiam

Dum pœnas odio per vim festinat inulto,
cito transiens compesce obrepere
t
Ira furor breuis est: animū rege: qui nisi paret
discretione ratione

Imperat: hūc frenis hunc tu compesce chatena
instruit aprum doceri.
v
Fingit æquum tenera docilem ceruice magister
ad venandum aprum
eo
Ire viam quam monstrat eques, venaticus exquo

Tempere ceruinam pellem latrauit in aula:
docetur venari gaipe mundo a virū

Militat in siluis catulus: nunc adhibe puro
doctrinam.

Pectore verba puer nunc te melioribus offer
quia
x y
Quo semel est imbuta recens seruabit odorem
nimis tarde incedis ego ira
te inuito ad virtutes
Testa diu: quod si cessas aut strennuus anteis
morosum te non sum
molestus
Nec tardum opperior: nec precedentibus insto.

m VALEAT. Nunq; poterit frui bonis suis quisq; cuius animus non valet. idest non est a languoribus & sollicitudinibus vacuus.

n VT lippum &c. Quemadmodum lippus nō delectatur pictura. quoniam illam cernere non potest. Sic animus noster variis curis confectus diuitiis non valet frui.

o SINCERVM est. Nisi vas purum fuerit & male saporis expers vinum quod infundit in eo sapore corrūpit. Sic animus aliqua molestia oppressus voluptatē sibi obstatam corrumpit.

p SPERPE voluptates. Quivoluptates spernit illarū desiderio non torquetur. qui rursus sine desiderio est. is perfecto trāquillam vitam agit.

q SEMPER auarus eget. Ergo nunquā quiescet si semper erit in desiderio. inuidus autem cum doleat secundis aliorum rebus seipsum semper excruciat iratus ea facit.

r SICVLI tyranni. Siciliæ duo tyranni. phalaris agrigētenus. & Dionisius siracusanus. his visum est nullū tormentum tam grande esse vti inuidiam.

s INFECVM volet. &c. Nam ira qui caret ratione cōtractum condemnat. et optat infectum.

t ANIMVM rege. Nam animus nisi obedierit incipit imperare. imperium autem animi semp intollerabile est.

v FINGIT equum. Vt magister equum adolescentem in quemcunq; vsum volet fingit & format. Sic nos animum nostrum si nō vitia ex habitu contraxerit ad omne rectū formabimus. permulti enim interest quavia a tenera ætate assuescamus. nam vt catuli si iobiecta ceruina pelle domi eam feram insectari assueuerint. deide in siluis semper insectabūtur. sic animus nostervirtuti principio assuefactus semper deinceps eadē via perget. Quia primitiua illa impressio in tenera mente facta ita durat vt odor reique in nouam testam. idest in fictile no num infusa est.

x QVO semel &c. Prouerbialis sententia.

y RECENS. Nuper facta. & inq; nondum quisq; infusum fuerat.

Argumentum tertie epistole.

a D iulium florum amicum suum epl'a est. Ad quem etiam in libro carminum odem scripsit. cuius principium est. Pindarū quisq; studet emulari. Mira aūt vtitur insinuatione. nam cū illum auaritie reprehendere instituisset. multa prius interponit quibus hominē patientiorem reprehensionis reddat. Interroget igitur quibus in regionibus sub claudio militet. & an quisq; sit qui res gestas cesaris scribere paret. Interrogat & diligenter de titio poeta. Reprehendit celsum q d'alienos libros vendicet. ip̄m deniq; ab ingenio laudat vt his laudib⁹ eū ita demulceat vt patiēter sua errata auditur⁹ sit. h. d

QV. hora. flac. Julio floro

binomius erat — miliciā exercet — finib⁹

a

i Vli flore quibus terrarum militat oris

drusus filius claudij

Claudius augusti priuignus scire laboro

p thracia — fluuius — glaciali — an — thracie — b

Thraca ne vos ebrusq; niuali compede vinctus

ne — maria — fluentia

c

An freta vicinas inter currentia turres.

fertiles — d — detineant

An pigues asiæ campi collesq; morentur

scolares tui studiosi — q̄ carmina — scire etiam — componit

e

Quid studiosa cohors operū struit hæc q̄q; curo

fortia facta

Quis sibi res gestas augusti scribere presumit

curo scire ea que — f — gessit augustus — spargit — eternitatē

g

Bella quis & paces longum diffundit in æuum

faciat — latina vt cito legetur — celebritatē vt oī — h — scolaris tuus — i — hora de illo loq̄t

Quid titius romana breui venturus in ora

a q̄ omnis lirica vis manat — extimuit.

k

Pindarici fontis qui non expalluit haustus

contemnere — l — titius — in promptu positos — est

Fascidire lacus & riuos ausus apertos

curo scire — qualiter — an

m

Vt valet. vt meminit nostri fidibus ne latinis

a IVLI flore. Fuit aūt vn⁹ ex claudii neronis cohorte. i. inter amicos claudii neronis de quo late in odis dictū est.

b NIVALI cōpede. Quia hiemali tēpore glacie cōgelat̄

c VICINAS vrbes. Sestū et abidon itelligit que ad stadia. xxx. id enim est quattuor milia & quarta pars. quod spacium xerxes olim ponte coniunxit.

d PINGVES asię campi. Fertilissima enim asia campestris & collima est.

e QVID studiosa cohors Nam claudius iste. vt alibi legitur & Ouidius edocet studiosus fuit. & studiosos adamauit.

f BELLA & paces. idest que in pace & bello gessit.

g IN ęuum longum. q. d. in eternitatem. Nam preclara maximorum virorum facinora obliuione mergūtur nisi scriptores suis monimētis illa ab interitu vendicent. Sicut etiam in odis ostēsum est. vbi dicit. Dignum laude virum musa vetat mori.

h QVID titius. Titius poeta hic voluit pindarū sermone vertere. Deridet aūt hunc Horatius quod ausus sit sacrū opus contaminare. Post tū & vere laudat. Nam tiberii comes et doctissimus fuit & lyriça conscripsit.

i IN ora. i. in celebritatē & famā. vt oīum ora de illo loquāt̄ sic Ennius de se Nemo me lachrimis decoret. nec funera fletu fassit. curvolito docta per ora virum.

k NON expalluit. Non timuit. quāuis ardua difficilimaq; res sit vt ipse in carminum libris ostendit pindarū imitari.

☞ l FASTIDIRE lacus. Manet in trāslatione. Et pindarum fōtem appellat a quo omnis lyriça vis manare videtur. reliquos lacus & fontes qui inde pfluant appellat

m FIDIBVS latinis. Stilo & lingua latina.

n MODOS. Nam versus lyricos modulātur poete.

o AN tragica. Ostendit illū vtraq; facultate valere lyrica & tragica.

p DESEVIT. Quia grandia & seua plerumq; scribunt tragici.

q QVID mihi agit & c. Loquitur tanquā si quid bene egerit sibi sit voluptati futurum. atq; hac beniuolētia preparat sibi locū ad illū reprehendendū. vt ex amicitia nō ex odio id aggredi videat.

r OPES priuatas. idest ex se scribat vnde sibi gloriā paret non autem surripiet ex libris alienis que pro suis deinde edat.

s PALATINVS appollo Hoc templū ab augusto edificatum alibi ostēdit huic ergo deo poete sua volumina consecrabant.

t GREX auium plumas. Aiunt qñq; cornicem ornatus causa pulcherrimas pennas a variis auibus clanculū surripuisse. & ꝓprias exuisse illas induisse. & se spectandā in tanta pulchritudine omnibus prebuisse. sed paulo post reposcētibus suas quisq; plumas nuda relicta omnibus risum mouit. Idem ergo iure euenire potest illi poetę qui nihil ex se scribit sed aliūde omnia compilat.

v IPSE. Tu iuli flori.

x CIRCVMVOLITAS agilis thima. Optime hominē laboriosum & industriū apibus comparat, nam vt ille ad varia se cōuertūt et modo metyn parant que prima crusta est fauis. deinde pissoceron. Tertio propolim. Iste enim tres crustę veluti fundamenta sunt. postremo cęram fauosq; ac mella. sic ille ad varia conuertitur.

y INGENIVM non paruum. Quod nature munus est nō incultum quod est artis & doctrine. sunt igit̄ omnia preclara ab eo poeta expectanda. Qui & nature & doctrine opibus suffultus ad scribendum accedat.

pindaricos quia pindarus thebanus fuit — auspicio musarū

n Thebanos aptare modos studet. auspice musa

in tragedijs — de q̄ verbo in poetica dictū est

o p An tragica desæuit & ampullatur in arte.

etiam curo scire — quia non ꝑfeci.

q Quid mihi celsus agit: monit⁹ multūq; monēd⁹

r Priuatas vt querat opes & tangere vitet

s Scripta palatinus quæcunq; recepit apollo:

aliquando.

Ne si forte suas repetitum venerit olim

quas cornix assumpserat

t Grex auiū plumas moueat cornicula risum

coloratis pennis quas furata erat.

v Furtiuis nudata coloribus. ipse quid audes:

ironia

x Que circūuolitas agilis thima: nō tibi paruum

qd est minus nature — qd est artis ⁊ doctrine — hirsutū nō exercitatum

y Ingenium non incultum est. nec turpiter hirtum

quia — ciuilia qd ꝑtinet ad iudicem

z Seu linguam causis: seu ciuica iura

componis iucunduz

Respondere paras: seu condis amabile carmen

digniora — victoriam tuam indicantis

a b Prima feres hædre victricis premia: quod si

nociua — auaritiam que fouet ⁊ nutrit curaz

Frigida curarum fomenta relinquere posses

Quo te celestis sapientia duceret: ires

nos

c Hoc opus. hoc studiū parui properemus & āpli

ꝑ eam enim ⁊ patrie ⁊ nobis prodesse poterimus

Si patrie volumus: si nobis viuere cari.

tante sit

Debes hoc etiam rescribere: si tibi curæ

cōiuncta

d e Quanto conueniat numatius. an male sarta

frustra — cōiungitur — sed

Gratia ne quicquā coit. & rescinditur. at vos

feruens ꝓpter irā — ignorantia

f g Seu calidus sanguis: seu rerū inscitia vexat

iniquū est

h i Indomita ceruice feros: vbicunq; locorū

qd olim fraternū fuit — amorem

Viuitis indigni fraternum rumpere fœdus

q.d. ego multū opto vestrū reditum ⁊ si ueneritis imolabo ꝑ vobis pinguem bouem

Pascitur in vestrum reditum votiua iuuenta.

z SEV lingua. Oratorem consultū. & poetam esse demonstrat.

a PRIMA premia. Vt nō solū secundas aut tertias. sed omnino primas obtineas.

b QVOD si frigida & c. Cum iam ab omnibus laudauerit amice errorem arguere. Ipse enim sibi causa est. ne euadat in egregiū poetā. quoniam mētem suam occupet variis curis. Oportet enī poete mentem vacare omni sollicitudine vt vata ad musas conuertat. Recte ergo Iuuenalis. quis locus ingenio nisi cum se carmine solo. Vexant & dominis cyrrhę nyseq; feruntur. Pectora nostra duas non admittentia curas.

c HOC opus. s. incumbere studiis sapientie cui rei parue & ampli. i. cuiuscumq; fortune sumus. Ea enī & patrie & nobis prodesse possum⁹

d NVMATIVS. Nunc ipsum inconstantie infidelitatisq; arguit. Incesserant enī inimicitie inter hunc & numatium plancū. deinde opera amicorum. et maxime horatii recōciliati inter se fuerāt nunc autem intellexisset poeta reconciliationem illā pene discindi familiariter vtrūq; increpat. Ostēditq; eos vehementer amare cū iuuencam pro illorū redditu voueret.

e MALE sarta. Translatio a veste. Sarcire enim et insupino sartū est diuisas partes cōiungere & cōsuere. Ergo male sarta. i. male cōiūcta est gratia. que non coit. i. non durat in coniunctione. sed rescinditure

f CALIDVS sanguis. Propter iram dicit que est accensio sanguinis.

g RERVM inscicia. Nam omnis animorum perturbatio ab inscicia est.

h INDOMITA ceruice. Indomita superbia qua inequalitatem qua amicitia cōtinetur descendere vetamini.

i FEROS. Contraria res humanitati & māsuetudini.

Argumentum epistole quarte.

a D albiũ epl'a est que circa principiũ epl'e laudat a rectitudine iudicij vt sibi viam muniat ad rep̃hẽsionem iustissimam: Vult enim hoĩem admonere vt cũ in bonoꝝ affluẽtia cõstitut⁹ sit deponat superuacuas animi curas. Hoc dicit.

Ad albinũ amicum suum.

carminũ
o l2 l
a Lbi nostrorum sermonũ candide iudex
studere an scribere a pedo oppido
Quid nũc te dicã facere in regione pedana
an dicã te m p cassij excellat
Scribere quod cassi parmensis opuscula vincat.
dicã te n latenter subire
An tacitum siluas inter reptare salubres?
Curantem quicquid dignum sapiẽte bonoq; est
o prudentia naturali
Non tu corpus eras sine pectore. dij tibi formam.
p modũ exponendi
Dij tibi diuitias dederant artemq; fruendi
mouere ⁊ optare melius
Quid voueat dulci nutricula maius alumno
q intelligere vt eloqui r intelligat
Quam sapere & fari possit quæ sentiat. & cui
vniuersal' bñuolẽtia robur in mẽbris copiose
Gracia fama. valitudo contingat abunde
vnde viuere possit r sacco nũmario
Et mundus victus non deficiente crumena:
s acq̃rendi vel diu viuendi
Inter spem curamq; timores inter & iras
vltimũ
Omnem crede diem tibi deduxisse supremum
Grata superueniet quæ non sperabitur hora
r
Me pinguem & nitidũ bene curata cute vises
Cum ridere voles epicuri de grege porcum.

k ALBI nostrorũ candide iudex. q. d. recte quoniã in iudicio tuo nulla apparet macula.

l SERMONVM. Vtebatur enĩ horatius iuditio hui⁹ hominis tanq̃ & veri & docti in sermonibus quos scripserat: Facileq; crediderim poetam ita poetã eum laudare quoniam in iudicando libertate vteretur albius. ergo laudat vt videat̃ auidissime audisse, si quid ab eo reprehẽsũ sit. & tacite amonet vt ipse quoq; non inuitus accipiat si qua in re ab eo reprehẽdat̃

m CASSI. Pro cassiii per appocopẽ. Hic parma vrbe poeta non ignobilis. qui brutianas partes secutus est. atq; illo deuicto athenas se in studio littrarũ se recepit de hoc meminit Quintilianus.

n SILVAS salubres. Nã et valitudini corporis seruiũt et secessum ad res altiores cogitandas prebẽt. dixit autem reptare. vt gradiendi inter loca arboribus fructibusq; dẽsa difficultatẽ ostenderet. vel ponit siluas philosophie abditas obscurasq; sentẽtias in quas ipsa reptet. i. latẽter subeat. et tunc erũt salubres. quoniã a morbis. idest vitiis animũ purgent.

o SINE pectore. Sine prudentia naturali. ostẽdit enim fuisse in homine prima nature. quę propter se expetenda multi philosophi dixerunt.

p ARTEMq; fruendi. Virtutem intelligit que cum prima nature recepit illis fruit̃.

q SAPERE. Quod est sapientie & doctrinę.

☞ r FARI. Quod est eloquentie.

☞ MVNDVS victus. Hoc enim requirit̃ vt luxus in victu absit, mũdicies adsit sed scd'm facultatẽ p̃rimonii.

☞ s INTER spem Misera iloꝝ vita quibus inter tot perturbationes vita fluit.

t ME pinguem. Porcum se appellat de grege epicurei. qa illi voluptuosam vitã agunt et nihil a suibus distant. Nã preter eas voluptates que aut gustu, aut tactu percipiũtur nihil in bonis numerãt. Nõ autem se talem esse dicit. quia sit. sed conat̃ illũ a vita cõtraria hoc õctrario ñ abducere. imitat⁹ eos qui curua ligna dirigunt qui non sunt contẽti vt ad rectitudinẽ reducant nisi in tantundem in contrarium flectant.

Argumentum epistole. V

t Orquatum virum diuitijs affluentem: sed ob auaritiam partis vti nõ audentẽ ad liberaliorẽ vitam traducere conatur. Ita tamen vt frugalitas seruetur: neq; queratur luxus. Hoc dicit.

Ad torquatum.

non dedigneris
a vilioribus
s I potes archaicis cõuiua recumbere lectis
b vereris c d
Nec modica cœnare times olus oẽ patella
e occidẽte sole. o expectabo
Supremo te sole domi torquate manebo.
existente consule. i. in scdo rhauri consulatu
Vina bibes iterum tauro diffusa palustres
vbi crescit vinũ insipidũ g petrosum
Inter mincturnas sinuessanumq; petrinum
quam ego pmisi voca me ad te obtempera mihi
Si melius quid habes. arcesse. vl' imperium fer
nitet domus ad tuũ honorẽ
h
Iamdudũ splendet focus. et tibi munda suppellex
postpone acquirendi certas enim neqquis sit ditior te.
i l2
Mitte. leues spes et certamina diuitiarum
cuius es aduocatus
l m
Et moschi causam cras nato cæsare festus
cõcedit i sine pena alijs enim
n diebus non licebat
Dat veniam somnumq; dies. impune licebit
o deducere consumere
Aestiuam sermone benigno extendere noctẽ.
ad quod prodest p
Quid mihi fortuna si non conceditur vti
etia si aliquis auarus i. nimis grauis censor
q
Parcus ob hæredis curam nimiumq; seuerus

a ARCHAICIS. Vilioribus & plebeis ab archa inscio fabro factis.

b MODICA. Modesta et tẽperata. dat aũt patinę quod epularum quas modicas & frugales esse vult.

c OLVS. Etiam male cõditum & plebeum.

d PATELLA. A patina diminutiuum est.

e SVPREMO sole. Vltima diei parte. illa eni hora tpati hoies cibũ capiebant. Vir. de didone. nunc eadem labente die conuiuia poscit.

f PLAVSTRES mincturnas. Nã hec vrbs inter paludes sita erat. Iuue. Mincturnarumq; paludes. in his aũt locis vina deteriora sunt.

g SINVESSANVMq; Est aũt sinuessa nõ pcul mincturnis. Ponit aũt hec viliora. nedũ illũ abundantius rebus suis vti admonet forte credat se in luxum aduocari

h SPLENDET focus. Nitet domus multa. suppellectili vt sit posit⁹ focus p domo Vel nitet focus. qa ligna tibi abũde sunt. qbus focus igne splẽdere possit. sed prima sententia melior. qa sequit & tibi mũda suppellex Sẽsus aũt est vt cũ abũdet suppellectili diuitiis velit illis quãdoq; vt

i LEVES spes. Nã qa sperat ingẽtissimas pecunias accumlare abstinet illis vti. sed sunt spes leues. i. rerũ leuium & mutabiliũ vel hois leuis.

k CERTAMINA diuitiarũ. Conatus quos sumis vt diuitias acquiras certas enim ne quis ditior sit.

l MOSTHI. Moschus pergamenus orator summ⁹ instituebat pueros. ac deniq; veneficii reus factus et plurimis oratorib⁹ defẽsus est de hoc meminit Quintilianus.

m NATO cęsare. Idibus iuliis natus est. quẽ diẽ romani festum celebrabant.

n IMPVNE. Quia nemini nos reprehendere licebat.

o ESTIVAM Quippe que in ipsis iuliis idibus esset.

p FORTVNA. Pro diuitiis posuit que cũ nõ sint propter se expetẽde. sed vt illis ad nostra cõmoda cõparanda possimus vti frustra possidẽter nisi vtamur.

q PARCVS. deest si. ordo aũt est. si aliquis parcus. idest auarus ob curã heredis. idest qui me cupiat. omnia conseruare heredibus & nimiũ seuerus. i. nimis grauis censor,

mihi vtar lauciori cõuiuio.

r Assidet insano, potare et spargere flores
etiam parum cautus in rebus meis

Incipiam: patiarq; vel inconsultus haberi
manifestat celata aperit. q. d. omnia

s Quid non ebrietas designat, operta recludit.
firmas ebrietas pauidum

t Spes iubet esse ratas: ad prelia trudit inermem
releuat

a Sollicitis animis onus eximit, ac docet artes
copiosi potus eloquentem

v Fœcundi calices quem non fecere disertum
ab effectu fecere liberum

Contracta quem non in paupertate solutum:
parare potens a propria mea voluntate.

x Hæc ego, pcurare & ydoneus imperor: & non
ita libens sit qua mensa sternitur

y Inuitus: ne turpe toral: ne sordida mappa
nauseam inducat

a Corruget nares: necnon & cantarus & lanx
b vt in eis te mirari poteris. q. in speculo.

c Ostendat tibi te ne fidos inter amicos,
aliquis a nobis extra limen proferat

d Sit qui dicta foris eliminet: vt coeat par:

Iungaturq; pari. brutam tibi septimumq;:
melior

e Et nisi cœna prior potiorq; puella sabinum
p. n.
.i. summum

f Detinet ad summã locus est & pluribus vmbris:
modica vituperant

Sed nimis arcta premunt olidee cõuiuia capræ
g relictis negotijs ⁊ causis

Tu quottus esse velis: rescribe: & rebus omissis

h Atria seruantem postico falle clientem.

r ASSIDET insano. idest non discedit a me ne ego patrimonium profundam. Insano. idest nimio in sumptu q. d. prohibet me ab ministratione bonorum veluti si insanus furiosusue sim. Si ergo ita me phibere tentat ego cõtra faciam. Nam incipiã potare & vti lautiore conuiuio id enim significat per florum copiam. & patior haberi inconsultus. i. parum cautus in meis rebus. Nam si dicũtur a quibus consiliũ petitur ille erit incõsultus cuius rationẽ apetitus nunquam consulit.

s QVID non ebrietas. Alterum extremorum laudat vt hunc hominem ab altero abducat. & in mediocritate in qua virtus est collocet.

t AD prelia trudit. Nã accenduntur spiritus. vnde pellitur timor.

v DISERTVM. Nam eloquentiores reddit vinũ hoies ac etiã qui angusta paupertate premunt̃ liberat a curis.

x IDONEVS. & nõ inuitus. nã qui a ratione imperatur is iam institutus ad rem est & bene volens agit. Quia iam ingreditur ad virtutẽ & per electionem agit.

y TORAL. Neutri generis. vt ceruical. Est autem vestis qua torus ornatur.

z MAPPA. Qua mensa sternitur.

a CORRVGET nares. i. moueat fastidium et nauseã inducat. tunc enim tegitur os. operiuntur oculi. et nasus in rugas cõtrahitur cum aliquid sordidum ostendit. Imperat eni ratio non vt nimio luxu lasciuiat in cõuiuio sed vt vitet sordes.

b OSTENDAT te tibi. Demonstrat qualis sis. i. demonstrat tuas facultates. q. d. nec maioris neq; minoris com parata sit quam conueniat tuis facultatib⁹ vel adeo tersa sit vt tanquã in speculo in illis tuam imaginẽ cõtempleris in sentẽtiã vult luxuriẽ abesse. mundiciam adesse.

c NE fidos. Descripsit quale preparet conuiuium. Nũc addit conuiuas ita eligere vt omnes fidi inter se sint. neq; extra illud limẽ proferat que in conuiuio dicuntur. Nam multa dicuntur ex hilaritate vini que disseminanda minime sunt.

d VT coeat par. Ordo est. sic institutam conuiuas brutã puellã vt par pari iungat̃.

e NISI te sabinum potior. idest melior cœna & potior puella.

f LOCVS pluribus vmbris. idest plures sunt loci in meo rure qui vmbris operti pulchre nos recipere possunt Et eligamus loca apertiora nam arctiora premunt̃ malo odore caprarum. vel dicamus vmbris. q. scurris vt supra in sermonibus dixit. Cũ seruilio balatrone vibidius quos mecœnas adduxerat vmbras dinde ponit olidas capras pro mordacib⁹ scurris vt moneat si scurras velit ducere nõ ducat mordaces. nam premũt tetro odore cõuiuium.

g TV quot⁹ esse velis. q. d. scribe cuius fortune homies tibi cõuiuas adhibeam. nã si cupis digniores te eris postremus si iferiores eris primus.

h ATRIA seruantẽ. Assũt tibi cliẽtes qui atrio tuo te expectãt. vt te cosulant. et suas tibi causas cõmendent. tu autem illos falles. nam nõ illac domũ igredieris. sed per posticum. ne te ingredientem intueantur. Sic enim olim expectantem Ciceronem auxiliũ contra clodiũ imploraturũ pompeiũ fefellisse dicunt.

Argumentum Epistole Sexte

a Vrea epistola. & ex grauissimorũ philosophorũ sententia rectissime cõcludatur animũ pturbationibus vacantem btm̃ esse. Contra vero qui illis agitatur: eum miserum esse. Hoc dicit.

Ad Numicium.

non
i
n I admirari properes est vna numici
k
Solaq; quę possit facere & seruare beatum
determinatis statutis.
Hunc solem & stellas & ducentia certis
aliqui
l
Tempora momentis: sunt qui formidine nulla
moti igitur diuitias aurū
m ꝛ argentum
Imbuti spectent. quid censes munera terræ
censes munera remotos
Quid maris extremos arabas ditantis & indos
n o p
Ludicra quid plausus & amici dona queris
q.d. vere non sunt spectanda q̄ ad sermonē
Quo spectanda modo. quo sensu credis & ore
ille contraria
q
Qui timet his aduersa fere miratur eodem
timor
r
Quo cupiens pacto pauor est vtrobiq; molestus
postquam cupientem ꝛ timentem
s fortuna aduersa
Improuisa simul species exterret vtrumq;
de pñti bono de pñti malo futurū malū ꝓdest felicitatem
t homo futurū bonū
Gaudeat: an doleat: cupiat metuatue: q̄d ad rem

i NIL admirari &c. Hac epistola docet victurum feliciter eum qui sine admiratione omia habiturus sit. vt enī omnem sollicitudinem ex cupiditatibus nasci dubiū non est. Ita cōtemptu diuitiarum constitutum esse ait.

k ET seruare beatū. Nam que felicitatem inducunt eadem illa inductam cōseruāt Sed optime dixit seruare. Nā aduentus boni non facit felicitatem nisi idem bonū maneat. Recte enim Arestotiles quod quemadmodum vna hirundo non facit ver. ita nec vna dies facit hominē beatū

l SVNT qui formidie nulla. Locus a minori. Diceret enim aliquis difficile est non admirari diuitias et honores cui respondet si non inuenimus sapientem. qui non admiretur vltra modū celestia quāto minus admirabimur terrena que celestibus inferiora sunt. At sapiens adeo intrepide cuncta aspicit. vt etiam si celum ruat e tranquillo animi sui statu. non excutiatur. Ergo nunq̄ mouebitur diuitiis & honoribus. que terrena sunt.

m ☞ QVID. Interrogantis est & erit ordo. Quid. quo modo & quo sensu et quo ore censes tu & credis tu esse spectanda munera extremi maris que maxime sunt vniones & margarite que legūtur in mare indico. & appellat etiā munera maris oderatas merces. que ex oritali plaga ad nos mari vehuntur.

n LVDICRA. Ludus appellet equibus victoria parta in summa admiratione erat.

o PLAVSVS. Qui victoribus reddebatur.

☞ p DONA. Hi sunt magistratus. qui in suffragio populi accipiūtur. Ergo sunt dona populi te amātis.

☞ q QVI timet &c. Qui timet his siue perturbatio sit in cupiditate. siue in fuga malorum semper cupiet bona.

r PAVOR est vtrobiq;. Nam siue cupias bona siue timeas mala semper eris in formidine. Nā qui cupit diuitias sp abhorreat pauptatē

s IMPROVISA species. Probāt stoici omnes perturbationes esse opinione. nam essent a natura non possent tolli. sempe enim essent. Ergo in opinione sunt. & semper improuisa magis ledunt. nā non fuit datum spatium recognoscendi eam opinionē falsam.

t GAVDEAT an doleat. Nihil refert quacūq; perturbatione afficiatur modo illa e ita rapiat vt stupeas & torpeas. Gaudeat. quod est de presenti bono & dicitur leticia gestientis. doleat de presenti malo que appellatur egritudo. Cupiat de futuro bono & hec libido est. Metuat nam metus est de futuro malo.

v MELIVS sua spe &c. Melius q̄ sperauerat et est in bono. aut presenti aut futuro. Peius similiter in malo. Stultis autē accidit quod hec preuenjant impremeditata. Vnde magis perturbantur, quia non fuit spatium cogitandi. Nā sapienti cui omnes fortune impetus noti sunt nihil impremeditatum accidere potest. Cogitat enī ea nos conditione natos esse vt omnibus calamitatibus subiecti simus. itaq; omnia illa sibi accidere posse premeditatē Ergo si euenerint qm̄ prouisa accidunt multo minus leduntur. Que aūt non euenerint ea veluti terentianus ille senex sibi lucro apposuit.

x ANIMOq; & corpore torpet. Nā cū animus torpet idem etiā et corpus quod ab animo mouet facit. proprie tm̄ torpere est cū nerui sine frigore siue alia re ita rigēt vt corpus moueri flectiq; ne queant. Sed ad animū inde transfertur. Et dicitur torpere quotiens adeo ob aliq̄ curā premimur vt imobilis fiat.

y INSANI sapiens &c. Vsq; adeo debemus cauere ne quid supra modū cupiamus aut admiremur vt etiā si id in virtute agamus quāuis summopere expetēda nō sani sed insani iure dicamur non iusti sed iniusti. Quanto ergo minus cupiende sūt aut diuitie vt est argentū & marmor vetus .i. antique statue & ęra et artes. idest ęnea vasa multo artificio fabricata. que omnia inferiora virtute sunt aut si nimiū laboras habere eloquens. & assiduam operam in foro prestas vt diuitias assequaris.

z PEIORIBVS. Ignobiliori genere.

a QVICQVID sub terra. Ostendit fragilitatē & mutationē rerū que habēt. nā que sub terra nunc latent in lucē venient. & que effossa multa arte splendēt rursus fodiēt

b CVM bene notum. Quāuis in celebri fama sis moriē dum tibi est vt mortui sunt illustrissimi viri. vt numa fuit. & anchus romanorum reges. de qbus in odis dictū est

v Si quicquid vidit melius peiusue sua spe
quia nil aliud iuuetur — afficiatur gaudio vel timore

f Defixis oculis animoq; & corpore torpet:
reputatur pro insano

f Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui.

Vltra quā satis est virtutem si petat ipsam
vade — diuitias — statuas antiquas

I nunc argentum. & marmor vetus: æraq; z artes
ḡmodū cupientis — ad

Suscipe cum gēmis tyrios mirare colores:
eo — homines — facundus

Gaude q; spectant oculi te mille loquentem
industrius — in vespero

Gnauus mane forum & vespertinus pete te ctū
colligat

Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
iuuenes nobilis ille — eo — parentibus natus

Mutus et indignū quod sit peioribus ortus
mutus — .i. ponius opra qō mutus sit dictus quasi tu illo

Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
a — luteꝛ — apertum

Quicquid sub terra est in apricū, pferet ætas
extraher — b

Defodiet. condetq; nitentia: cum bene notum
p̄ pappy

Porticus agrippe & via te conspexerit appi
illo vel illuc — pompilius — p.n. romani

Ire tamen restat: numa quo deuenit & ancus
tuum — rui — grauentur — acerbo

c Si latus aut renes morbo tentantur acuto
rus — remedium — si queratur

d Quære fugā morbi. vis recte viuere: quis nō
recte viuere — sapiens

Si virtus hoc vna potest dare: fortis omissis
mundanis — esse — sicut

e Hoc age delicijs virtutem verba putas: vt
putas esse

f g h Lucum ligna. caue ne portus occupet alter;
f. caue — loca sunt marina

i Ne cybiratica ne bichina negotia perdas:
talēta

k l Mille talenta retondentur: totidem altera porro
f. mille — plenae

Tertia succedant & quæ pars quadret aceruū
certe — .i. fides amicos — endūdis

Scilicet vxorem cum dote fidemq;: & amicos
nobilitatem — pulchritudinem — que reges fecit

Et genus & formam regina pecunia donat.
diuitem — .i. vis psuadenda. m — venustas

Ac bene nummatum decorat suadela: venusq;

c MORBO acuto. Acutꝰ enim & acer dolor est lateris & renū. Renes autem dicti. quod in eis riui sūt spermatis quod inde ad medullam spine defluit. et ad colen vsq; descendit. duo sunt & lumbis sub imis coxis adherēt adipe immerguntur habent cauernales sunt venosi & tunicati d QVIS non. Nam nature impulsus omnes summum bonum desiderant.

e VIRTVTEM ver. q.d minime. Nā virtutis moralis finis est actio. et nō cognitio.

f LVCVM ligna. Nō enī ex solis arboribus constat silua. sed ex religione numinis eius dei cui sacer est. Nā non omnis silua lucus est. sed is qui deo sacer habetur. Ergo vt lucus aliud est preter ligna sic virtus aliud continet preter verba.

g CAVE ne portus. Stulticiam hominū ostendit. qui in re vana & momentanea. vt diuitie sunt tm̄ laborant. In virtute autem acquirenda in qua sola consistit vita beata non laborant.

h OCCVPET. Nam maioris vendit merces qui prior illas in portum vehit negotia aūt is perdere dicit̄ qui ex merce lucrum non facit. sed potius minoris vēdere cogit̄

i CYBIRATICA. Cybira vrbs magna teste. Strabo. in asia iuxta sindā.

k RETONDENTVR. Peficiātur. vt nihil ab aliqua parte desit. Nam forma rotū da perfecta est dicitur autem rotunda a rota. Rota vero a ruendo.

l ALTERA. s. mille. vt Catullus. Da mihi basia centū. da deinde altera centū. Est autem inflexibile & omnis generis in plurali vnde est. Mille hominum species. et mille talenta.

m SVADELA. Vis psuadendi. nam cum diuiti tanta fides adhibeatur videt preter quandam efficaciam persuadendi.

familiæ auri ꝛ argẽti

n Mancipijs locuplex: eget ęris cappadocum rex
vide sicut

o Ne fueris hic tu / damydes lucullus (vt aiunt)
p ornatu rheorum a seruatu sꝛ

Si posset centum scenæ prebere rogatus
quomodo lucullus

Qui possum tot ait tamen & querã & ꝙ habebo

Mittam: post paulo scribit sibi milia quinq;
senatus

Esse domi damydum. partem vel tolleret omnes
tñ opꝰ in qua

p Exilis domus est: vbi non & multa superflunt
quia nescit se habere q

Et dominũ fallunt: & prosunt furibus: ergo
diuicie

r Si res sola potest facere & seruare beatum
oppetas

Hoc primus repetas opus hoc postremus omittas
speciosus
s fauor

Si fortunatum species & gratia præstet
p dicet

Mercemur seruum qui dictet nomina: seuum
sulpet curorum que pondus affert transmisse dextre
t

Qui fodiat latus & tegat transpondera dextram
dñs meus
v x

Porrigere hec multum in fabia valet ille velina
honores .i. curules sellas ex
y eboze factas

Cui libet hec fasces dabit eripietq; curule
quia aufert

Cui volet importunus ebur: frater. pater. adde:
curulis a
z

Vt cuiq; est ætas: ita quemq; facetus adopta
ille recte

clarũ est

Si bene qui cœnat: bene viuit lucet. eamus
nos sicut

Quo ducit gula piscemur: venemur. vt olim
ille romanus rheria
f. fecit

Gargilius qui mane plagas. venabula. seruos
hoibus repletum
b

Differtum transire forum populumq; iubebat
quarenus

Vnus vt e multis populo spectante refellet
quem se dixit venando ¦ cepisse

Emptũ nullus aprum crudi tumidiq; lauemur
nos c

Quid deceat. quid non obliti. ceritę cera.
nos hoies remiges
d

Digni remigiũ vitiosum. itacensis vlixei

v MVLTVM valet. Ergo blande hominẽ ambire re mento.

x FABIA & velina. Nomina sunt tribuum.

y DABIT fasces. Tot secũ trahit suffragatores vt possit & dare & eripere magistratus cui volet. ergo diligenter est ambiendus. Posuit autẽ fasces & sellam curulẽ que eburnea erat insignia magistratuũ, ipsis magistratibꝰ.

z VT cuiq; est ętas. Hortatur vnumquemq; honestatẽ amantem. vt omnem hominem pro ętate eius exposcat alloquitur illum.

a ADOPTA. Vrbana locutio. nam qui eum fratrem qui non frater sit videtur illũ adoptasse.

b DIFFERTVM. Vndiq; refertum hominibus. & per transitum carpit vanitatis gargiliũ qui magna pompa per cospectum populi venatũ ibat. Deinde ferinas nõ captas sed emptas referebat.

c CERITE cera. Cerites populi sunt quos cum vicissent romani statuerunt vt nunq; leges ederent nec leges haberent. Quod multum ignominiosum fuit. Et per hoc dum secundum sectam voluptuosorum postponamus omnẽ honestatem & simus in numero ceritum. ideſt sine lege Ita hũc locũ intelligit Acron

d Remigium. Homines remiges sic & salustius. sollicitata seruitia pro seruis dixit. proprie tamen remigium est ipsa remigatio. Vir. Remigio allarũ .i. tales sumus quales fuerunt remiges vlixis quos homerus in varias feras muratos fingit. quia variis vitiis laborabant.

e SI res sola. Enumerat. diuitias. honores. voluptates & reliqua huiusmodi. & dum videtur concedere vt illis veluti summo bono vtamur arguit nõ esse bona. Denicq; concludit vt si nouit aliquid rectius quam sua opinio que est vt in virtute sit sũmũ bonũ doceat. Si non nouit sequatur sentẽtiam suam Ergo concludit si res. ideſt diuitie potest facere hominem beatum incumbe diuitiis.

f SPECIES & gratia. pro honoribus ac magistratibus posuit.

t LATVS suffragatoris. Vt excitat & porrigat dexteram & promittat suffragationem.

e PATRIA. Hāc ponit homerus ꝑ sūmo bono que est patria animorū nostrorum tunc eni in suā patriā redit. sed vitiosis voluptas potior est quam patria.

f VIVE vale. Hoc ad epistole principium referas sitq; sententia. O numici si tu nouisti rectis & verius q̄ ista que dixi de summo bono.

g CANDIDVS. Bonꝰ & sine inuidia. nā inuidus non candidus sed liuidus est. Sin aūt nihil nouisti rectius vtere his que ego dixi. Nō aūt sine ratione dixit mecū. q.d. non ego hec precipio & facio.

h IMPARTI. idest redde me participem. nam cū academicus sit nullius addictus iurare in verba semper meliori obtemperabo.

vliri e vetita
Cui potior patria fuit interdicta voluptas
poeta sicut
Si menermus vti censet sine amore iocisq;

Nil est iocundum viuas in amore iocisq;
q̄ dixi de summo bono
f
Viue: vale. si quid nouisti rectius istis.
g h
Candidus imparti si non: his vtere mecum.

Argumentum Epistole. VII.

e T vera & ad legendū salutaria p̄cepta in hac epl'a concludit horatius. Primo enim demōstrat licere nobis saluo iure atq; honesto nō seruare, ꝓmissa que seruata & nobis nocerent & ei cui ꝓmisimus nulla in ꝑte prodessent. Preterea esse veri amici nō exigere ab amico id q̄ aduersus cōmodū suū sit postremo negat esse boni viri vel suis beneficijs alterius libertatē emere: turpeq; esse hoībus illā vll' mūerib⁹ vēdere: lōgeq; p̄stare ī pauꝑtate degere citra tā ē vitiū q̄ aduersus naturā suā laboriosa subire.

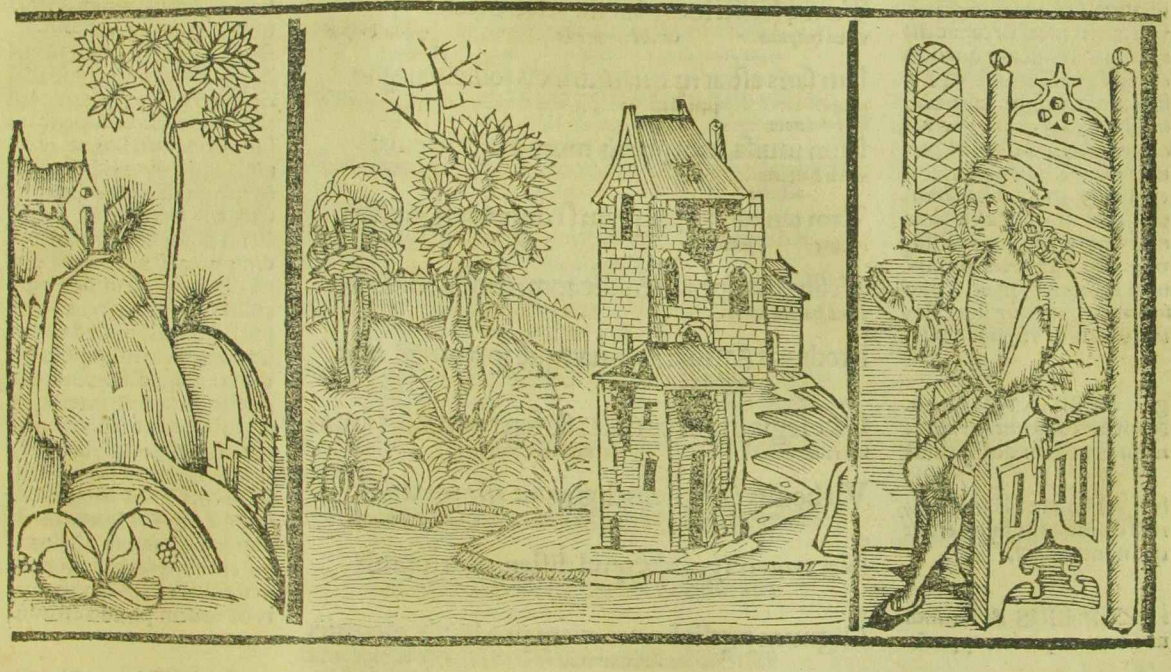

Ad Mecenatem

a QVINq;. In hac epistola se mecœnati excusat qd' diuti⁹ ruri moretur propter autumnum.

b RVRE. Pro ruri. Sic Maro. Numero deus īpare gaudet pro impari. nam recto dicimus rure reuertor. sed maneo non rure sed ruri.

c EGROTARE. Nam si das ocium. vt fugem morbū iam profectum dabis etiam vt fugiam profecturum.

ꝓ ruri.
a b
q Vinq; dies tibi pollicitus me rure futurū
augustum a te certe
Sextilem totū mendax desiderc atqui

Si me viuere vis recteq; videre valentem
dare debes c
Quam mihi das ægro: dabis ægrotari timenti
manendi est enim ficus bifera. i. g
o in rure bis ferens fructū in anno
Mœcenas veniam dum ficus prima calorq;
eū qui titulos nigris
sculpit in sepulchro e
Designatorem decorat lectoribus atris
pauperes innuit quorū filij calori
solis exposita cito febricitabant
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:

d PRIMA ficus. Est enim & secūda. quia hec arbor bifera est.

e LECTORIBVS. Nam heredibus defuncti qui pullati sunt designat titulum quē legant. Alii textus habent lictoribus vt videatur signare consulare aut pretorium funus. Per hoc vero ostendit finem ęstatis et autumni principia in quo tempore pestiferi & letales morbi sunt.

officia intenta ab opera a foro

f

Officiosaq; sedulitas & opella forensis

est causa .i. est causa quare testamenta resignentur

g g

Adducit febres: & testamenta resignat

hiems valde linet.

Quod si bruma niues albanis illinet agris

ad loca marina ego horatius prouidebit.

h

Ad mare descendet vates tuus: & sibi parcet

p frigus vel contracte viuens tuus vates

Contractusq; leget te dulcis amice reuiset

.i. in vere cum zephiri .i. in vere veniet in

i flare incipiunt velis quo primo apparet.

Cum zephiris: si concedas & hirundine prima

z merito redibo hospitem suum incola calabrie. vbi est

k copia pirorū inutilium

Non quo more piris vesci calaber iubet hospes

diuitem blandientis

Tu me fecisti locupletem: vescere sodes

verba hospitis calaber loquitur loquitur hospes

dicis

Iam satis est: at tu quantum vis tolle: benigne

calaber portabis

sed desiderata

Non inuisa feres pueris munuscula paruis:

verba hospitis oneratus

delector

Tam teneor dono: quam si dimittat honustus

calaber pira

Vt libet hæc porcis hodie comedenda relinques

verba horatij

l

Prodigus & stultus donat: que spernit: & odit

hospites at

Hæc segis ingratos tulit: & feret omnibus annis

liberalis vt donet eis digna

Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum

sapiens aurū z argentum.

m

Nec tamen ignorat: quid distent aera lupinis

n

Dignum præstabo me etiam pro laude merentis

s. a seruitio tuo ea mihi que expē di in seruitō tuo.

Quod si me noles vsquam discedere: reddes

fortitudinē q̄ modo est calus z

o iuuenilem rudis inlaxata

Forte latus. nigros angusta fronte capillos

quia affabilis eram iocundū risuz

d

Reddes dulce loqui: reddes reddere decorum: &

pocula plorare.

Inter vina fugam cinaræ merere proterue

macilēta

p

Forte per angustam tenuis vulpecula rimā

rependo intrauerat saciata per pastū

granarium

Repserat in cameram frumenti: pastaq; rursus

referto nitebatur quia non poterat exire

Ire foras pleno tendebat corpore frusta

f FORENSIS oppella. q. d. quod nobiliores patroni eo tempore cessant et propterea dixit oppella & non opera.

g TESTAMENTVM. Vt vulpiano placet voluntatis nostre iusta sentētia. de eo quod post mortē nostrā fieri voluerimus. Estq; proprie testamētum illud quod iure perfectum est. Abusiue tamē ea quoq; testamenta appellātur que falsa sunt. vel iniusta vel irrita. vel rupta. Testamētū falsum est quod nō secd'm voluntatem testatoris scriptū est. sed habet aliquid additū vel diminutū vel mutatum. vel aliud pro alio suppositū Irritum vero testamentū est quando de iure inualidū est. vt si is qui testat̄ sit capite diminutus. Iniustum quando non recte factum est. vtputa si sit inofficiosum. exheredatis liberis. & extraneo herede cōstituto. quod est cōtra pietatis officiū. Ruptū est quod ex aliqua causa infringitur. vt si post mortē patris filius nascatur qui dicitur posthumus. Isq; neq; heres institut⁹ neq; exheredat⁹ sit vel si duo testamenta condita sint. Posteriore enim rūpitur prius.

g RESIGNAT. Aperit. Nam tunc aperiuntur testamēta cū testator defūctus est

h AD mare. Nā loca marina calidiore in hyeme sunt quam montana.

i ZEPHIRIS & hirundine. i. vere in quo hec apparēt.

k NON quo. Ex fabella rustici calabri demonstrat qualis in eū fuerit liberalitas mecœnatis.

l PRODIGVS & stultus Hic similis in dando est calabro de quo hactenus. Sed vir bonus & liberalis donat iis qui donari digni sunt.

m NEC tamen igno. quid di. era, lupinis. id est pecunia a vili legumine. Animaduertit igitur cui donandū sit & quantum.

n DIGNVM prestabo: Aureum preceptum. Nam suo nomine ostendit gratos esse oportere & memores beneficii eos qui munera acceperūt. Sed tamē debere ex beneficiis subire seruitutem. Nā vt iquit Cicero debemus plurimū illis a quibus plurimū firme & constabiliter diligimur sed si aliquibus ob beneficia in nos ante collata tenemur tunc magnā curā adhibere debemus. quoniā nullū officiū magis necessariū est. q̄; referre gratiā. ne ingrati videamur et cum turpe sit officio vinci et beneficio. quoniā illi qui conferunt superiores sunt. Vnde dicit Seneca. quid tam laudabile. quid tā equaliter in omniū animos receptū q̄; referre benemeritis gratiā Et nō potest fieri sine ingratidinis nota. si non referat̄ gratia ob beneficia in nos ante collata. Hesiodus poeta scripsit de agricultura ad persen fratrem quem monuit. vt si a vicino aliquid ad vsum domesticum acceperit. restituat maiore mēsura si potest. quā tomagis ei graciā referre debemus qui non aliquid vtēdum cōcessit ad tempus sed spōte sua in nos beneficus vt ingratis esse nobis nō liceat. nisi cum ingratitudinis nota versus hesiodi. Acceptū metire & eodem pondere redde.

o FORTE latus. Significat per forte latus. & nigros capillos ac dulce eloquiū seu per risum decorum. & quia potuit flere ebri⁹ fugā cinare.

p FORTE per angustam Huiuscemodi apologo docet potius accepta relinquenda esse quam libertatē amittendam. quod autem in hos laqueos incidisse vulpem dicit ostēdit callidos quoq; decipi posse.

vulpi videns hoc ab hoc loco

q

Cui mustela procul si vis: ait. effugere istinc

tu foramen angustam intrasti

Macra cauum repetas arcton quem macra subisti

horatius a te discedere silitudine que mihi dedisti

Hac ego si compellor imagine cuncta resigno

vitam quietam

r s

Nec somnum plebis laudo satur altilium: nec

p auro arabico liberam animi tranqllitatem mutare volo

Ocia diuitijs arabum liberrima muto.

me horatium mecenas

Sæpe verecundum laudasti rexq; paterq;

a me in pñtia tua aliquo s. laudo minus a te ego

Audisti coram. nec verbo partius absens

cōsidera que mihi dedisti sine omni molestia

t an

Inspice si possum donata reponere lætus

agamenoni p.n. filius multa tolerantis

v

Haud male telemachus proles pacientis vlissei

sed potius asinis ppter altos montes regio sicut ille q

Non est aptus æquis ithacæ locus: vt neq; plenis.

nō hñs latos campos fertilis

x est y

Porrectus spacijs. nec multæ prodigus herbæ

agamennon sunt verba horatij adaptantis ꝛ vocat horatius mecenatem atridem.

Atride magis apta tibi tua dona relinquam

q.d. tua magna dona non sunt mihi apta

Paruū parua decent: mihi iam non regia roma

ab habitatoribus ppter incolas sunt .n. effeminati nomen ville

z

Sed vacuū tibur placet: aut inbelle tarentum

largus causidicus fuit

a m

Strenuus & fortis causisq; philippus agendis

causis

b

Clarus: ab officijs: octauam circiter horam

causaruz

c

Dum redit: atq; foro nimiū distare carinas

senescens con

Iam grandis natu queritur conspexit: vt aiunt

iuuenem quia ibi solus erat vmbrosa domo:

Abrasum quendam vacua tonsoris in vmbra

radentem

Cultello proprios purgantem leniter vngues

famulus philippi

Demetri puer hic non leue iussa philippi

adimplebat p̄dictū iuuenē de qua familia.

mihi

Accipiebat abi quere: & refer vnde domo: quis

pauper an diues nobilis an ignobilis tutore

Cuius fortunæ: quo sit patre: quoue patrono

vadit demetrius

It: redit: & narrat vulteium nomine menam

q MVSTELA. Grecum nomen est. idest mus longus hec in muriū venatu ruri se munit & cū basilico serpēti nulla fera par esse possit mustelę sola labe interficiūt. Nec preter mustelę virus quicq̄ huic serpenti exicio est.

r NEC satur. Nō vt multi faciunt tenuemq; victū crapula plenus laudato. Nec tamen muto ocia mea diuitiis arabum. idest magnis diuitiis & quante sunt apud arabas ppter thuris ac reliquorum aromatum affluentiā.

s ALTILIVM. Non solū aues. sed quecunq; animalia que vt iis inde vescerentur saginabant altilia vocabant vt apparet apud Pli.

t INSPICE. Sensus est. Experire an inuitus reddāt que dedisti. imo quam letus fiam si dedero.

v HAVD male telemachus. & c. Nemo dona accipiat quibus libertatē perdat sed potius oblata relinquat. imitatus telamachum vlixis filium. Hic enim agamennonem iā domū reuersum profectus de patre scicitaturus cū illi equos donare vellet agamennō nō accepit excusans tenuitatem papuli patrię sue quę ad illos alendos minime idonea esset.

x PORRECTVS. In longum extensus. idest non habens latos campos.

y PRODIGVS. Abūdās Acyrologia est. nam de solo homine dicitur prodigalitas.

z IMBELLE. Luxui quā armis inseruiens vt maxime apparet apud plutar. in vita pyrrhi.

a STRENVVS & fortis Vrbana eabella sed que grauem occultet sententiam. nā in ea ostenditur quam stulti sint qui ocium liberale et turpitudini carentes sollicite vite spe pecunie mutent.

b AB officiis. A foro in quo clientibus officia prestabat.

c CARINAS. Via erat romę. que edificia haberet in nauium carinarum similitudinem factam. in illis sunt vincula sancti petri. Vir. Et lauris mugire carinis.

☞ h TENVI censu. Sine crimine notu. nõ parua laus nam qui pauper est raro nisi ex infamia solet esset notus. hec autẽ adiungit poeta quia huiuscemodi ocium sine bonis morib⁹. aut luxuria. aut desidia est.

☞ i ET querere. Excludit gnauiam.

k ET vti. Remouet auaritiã

l SODALIBVS ergo humanus & liberalis. dicit autem paruis. quia prudẽs fuit in eligendis iis qui a sua fortuna non abhorrerent.

m LARE certo. Ita delectabatur sodalitiis & couiuiis. vt tamen non vagaretur tanquam parasitus per domos alienas. Sed maximum est in amicitia superiorem parem esse inferiori. Sępe enĩ excellẽtie quedam sunt. qualis erat scipionis in nostro vt ita dicã grege. Nũquam se ille Philo nunquam Rutilio. nũquam Mũmio anteposuit. nunquã iferioris ordinis amicis. Qu. vero Maximũ fratrem egregium virum omnino sibi ne quaquã parẽ quod iis anteibat ętate tanquã superiorem colebat. Quod faciendũ imitandumq; est omnibus. vt si quã præstantiã virtutis. ingenii fortune consecuti sunt. impertiant eã suis. cõmunicẽtq; cum proximis. vt si parentibus nati sunt hũilibus. si propinquos habeant imbecilliores. vel animo vel fortuna. eorum augeant opes. eisq; honori sint & dignitati. vt in fabulis. qui aliquãdiu propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerint. cũ cogniti sunt. & vt deorũ aut regũ filii inuenti. retinent tamẽ charitatem in pastores. quos patres multos annos esse du

z narret pauperem
h
Preconem tenui censu: sine crimine notum
narrat illum s. opes
i k
Et properare loco & cessare & querere & vti
ergo humanus z liberalis sibi similibus domo
l m
Gaudentem paruisq; sodalibus & lare certo ☜
refert eũ gaudentẽ peracta
n o p
Et ludis & post decisa negotia campo
inquirere de illo narrabis
o demetri
Scitari libet ex ipso quodcunq; refers dic
vulteius verba demetri redeuntis.
q credebat
Ad cœnam veniat: non sane credere mena:
mirabatur dicam o philippe
Mirari secum tacitus: qd multa? multa benigne
vulteius mihi
vulteius
Respondet: negat ille mihi enegat improbus & te
contemnit timet
Negligit. aut horret vulteium manephilippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello.
ex inprouiso inuadit vulteius
Occupat: & saluere iubet prior: ille philippo
excusabat ita erat impeditus labore
z mercibus suis
Excusare laborem: & mercenaria vincla:
ipsius philippi excusat se
Quod non mane domũ venisset deniq; ꝙ non
prior vidisset verba philippi
tu vultei
Prouidisset eum: sic ignouisse putato
rñdet vulteius
Me tibi si cœnas hodie mecum: vt libet: ergo
e vade merces tuas vendẽdo
Post nonam venies: nunc ij rem strennus auge
erat multũ modestus vulteius
Vt ventum ad cœnam est dicenda tacenda locut⁹
vulteius z omnes de domo
postquã
Tandem dormitũ dimittitur: hinc vbi sæpe
esca coopertũ ad cenam
s est vt
Occultum visus decurrere piscis ad hamum
a philippo
Mane cliens etiam certus conuiua iubetur
a sacerdote vel dijs.
festis ill
Rura suburbana indictis comes ire latinis.
vulteius equis aerem
Impositus mannis aruũ cœlumq; sabinum
vulteius
r v
Non cessat laudare. videt. ridetq; philippus.
delectaõem z ludum philippus
Et sibi dum requiem: dum risus vndiq; querit

xerant. Quod quidẽ est multo ꝓfecto magis in veris patribus certisq; faciendũ. Fructus enim ingenii & virtutis omnisq; prestantiæ. tũ maxime capitur. cum in proximũ quemq; confertur. Vt igitur hi qui sunt in amicitiæ coniũctionisq; necessitudine superiores. se ęquare cum inferioribus debẽt. sic inferiores dolorẽ non debent se a suis amicis aut ingenio. aut fortuna. aut dignitate superari. Quorũ pleriq; aut querũt semper aliquid. aut etiam exprobrãt Eoq; magis si habere se putant quod officiose. aut amice cũ labore aliquo suo factũ queant dicere. Hec Cicero de amicicia.

n LVDIS Quia feriatis diebus cum fierent nõ dimouebant illum a re sua.

o DECISA negotia. Ita enim se exercebat. vt tñ prius agenda ageret.

p CAMPO. In quo & desidiam excludens & valitudini cõsulẽs corpus exerceret

q NON sane credere. Narratione verisimilis. seruat enĩ naturam inferioris qui non est sine suspitione. cũ a superiore preter solitũ blande appellatur.

r POET nonam. Eo enim tempore iam balneis egressi cibũ capiebant.

s OCCVLTVM hamũ: Cupiebat fallere nõ vt homini noceret. sed vt prudens tentaret qd mutatio vite afferret:

t NON cessat laudare. Nã iã amœnitate ruris capiebat

v RIDETq;. Animaduertens iam illum captum.

philippus vulteio altera sestertia
Dum septem donat sestertia: mutua septem
quatenus
Promittit persuadet: vti mercetur agellũ.
verba horatij ad mecenatem circumitionibus plus quam deceat
x
Mercatur: ne te longis ambagibus vltra
detineam vrbano
Quã satis ẽ: morer ex nitido fit rusticus: atq; ad vires sustentandas
y
Sulcos: & vineta crepat mera preparat vlmos
Immoritur studijs: & amore senescit habendi.
sed perierunt
Verum vbi oues furto: morbo periere capelle
.i. nõ tantũ messuit quantum seminauit necatus
Spem mentita seges: hos est euectus arando.
vulteius ipse iratus equum
Offensus damnis: media de nocte caballum
domini sui festinat
Arripit iratusq; philippi tendit ad ædes:
vulteium scabiosum
Quem simul aspexit scabrũ intonsũq; philippus
philippus sollicitus ad acquirendam pecuniam
Durus ait vultei nimis actentusq; videris
z non durum z nimis attentũ 3 philippe o
Esse mihi pol me miserum patrone vocares:
vulteius
Si velles inquit verum mihi dicere nomen
ꝓpter qd̃ deum nature fidelitatem tuam
Quod te per genium dextramq; deosq; pœnates
vrbane
Obsecro: & obtestor vitæ me redde priori.
postquam prius appetitis
a cognouit
Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
meliora sunt ille ad dimissa.
Præstent. mature redeat repetatq; relicta
conuenienti forma mensura vtile et honestum
b
Mentiri se quenq; suo modulo ac pede verum est.

☞ x MERCATVR. Hoc enim vt faceret omnia agebat phillippus.

y CREPAT. Ingentem affectum crepitu verborum demonstrat.

z MISERVM. Et non durum & nimis attentum. qui cũ cognouerit homines quãtũ errauerint omittendo que quadrbãt nature sue illa omoino repetent. nam summe prudẽtie est vt metiamur nos Notat poeta summam intemperantiam hominis. Vt que prius summo desiderio cũcupiuerit. Iã summo odio prosequitur. Nam intemperantia in omnibus nos delinquere cogit. Apud grecos intemperans dicitur incastigatus. vnde pueri dicuntur intemperantes. idest incastigati ideo datur ipsis pedagogus vt sit tanquã recta ratio qua pueri vacãt ob etatem & cupiditates debent subiici rectę rationi. qm̃ per operationes cupiditatis assequimur intẽperantiam. quo vicio nullũ potest esse maius. quoniam ratio ab appetitu victa est penitus. et ruit intemperans ad voluptates sine aliqua repugnantia intellectus. Vnde magis vituperat̃ q̃ incontinens quoniam in ipsa incontinentia fit aliqua pugna inter rationem & apetitum. vincit tadem appetitus. succumbitq; ratio. Temperans vero magis laudatur quam continens. quoniam nullam habet perturbationem. et appetitus paret rationi sine aliqua repugnantia. In ipso autem continente non est sedata perturbatio. Sed fit pugna inter appetitum & rationem. Vincitur tandem appetitus a ratione. Ergo temperantia maior est quam sit tontinentia. & intemperantia est maius malum q̃ sit incontinentia.

a QVI simul aspexit. Horatius ex dictis illis cõcludit & applicat generalem et bonam doctrinam.

☞ b MODVLA. Modulę proprie appellantur formule que sint future exẽplar ędificii quod erigere destinauerim. Ergo vnusquisq; sequetur formulam sibi a natura impositam.

HH

Argumentum Epistole octaue

d Escribit se non recte valere. non quia aut corpore egrotet. aut calamitatẽ in bonis fortune passus sit. sed quia varijs perturbationibus afficiatur animus suus: atq; in omni vita summa vtatur in constantia. neq; tamen tecta monentibus amicis & philosophis obtemperare velit. Hec inesse fingit que tamen in celso erant. Sed q̃niam homo superbus in ijs corrigi iniquo animo ferret tentat illũ exemplo sui a vitio auertere. nam multa vitia in alio cognoscimus. ac summopere damnamus: quę nimio amore nostri in nobis esse negamus: sed cum in alijs audimus nulla reprehensione irritari. sed vero iudicio moti: tunc demum ad nos reuersi nos illorum pudet. Hoc dicit.

Celso albinouano.

gaudeat quo ad se administrare

a

c Elso gaudere & bene rē gerere albinouano

epistola mea

Musa rogata refer comiti scribeq; neronis

vlterius a te ego horatius. me scz. i. pol

b licentem

Si q̄ret, quid agam dic multa & pulchra minātez

z refer me q̄ ad se q̄ ad alios non ideo

c d

Viuere nec recte nec suauiter: haud quia grando

e tempestate periere vites

Contuderit vites, oleamq; momorderit æstus!

ideo scz vt boues z alia maiora animalia

Nec quia longinquis armentū ægrotet in aruis

ideo f sum

Sed quia mente minus valid⁹ quā corpore toto

f et quia sanet me scz

Nil audire velim: nil discere: q̄d leuet ægrum

g a quibus est consilium fidele.

Fidis offendar medicis: irascar amicis

h

Cur me funesco properent arcere veterno

z dic mala quod ego bona

Quæ nocuere sequar: fugiam que profore credā,

ego existens leuis existens

Rome tibur amem: ventosus tibure romam:

i qualiter administrat. ipsum

Post hæc vt valeat: quo pactorem gerat & se

qualiter neroni inquirere militibus

Vt placeat iuueni percunctare: vtq; cohorti

celsus dicet se valere tunc i ie me deinde

Si dicet recte primum gaudere: subinde

secrete persuadere

k

Præceptum auriculis hoc instillare memento

l

Vt tu fortunam: sic nos te celse feremus.

☞ a CELSO gaudere. Ordo autem est. O musa rogata. i. interrogata celso albinouano refer. idest responde pollicentem & c.

b MINANTEM. Res nota est quid mirari sit. sed qui confidentia sui aliquid de se superbe promittūt. et minus cōfibenter nescio quid minarū preferre videnť idcirco minantem dixit.

c NEC recte. Quia non secundum virtutem.

d NEC suauiter. Quia ex perturbationib⁹ multa proueniunt mala.

e CONTVDERIT. Nam grādinis est nōnullos palmites & vuas cōtundere.

☞ f MENTE minus validus. Nā ex ipsis ꝑturbationibus oriunť in aio quas ad similitudinē corpis ęgrotatōes et morbos appellam⁹. i. vitia

☞ f NIL audire velim. Tria genera hoim p̄ponunť ab hesiodo quorum primū optimūq; eorū est. q agenda sūt ex se ipi sua virtute cognoscūt. Secūdū aūt illorū est q & si nō ea sapiētia sūt vt meliora cognoscāt. tñ recta monenti obtēperāt. & qd' precipiūt diligēter exequūt. Tertiū postremo oium pessimū est eorū. s. hoim q neq; ex se qd' rectū bonūq; sit norūt. neq; que bona sūt monēti obtemperare volunt in hoc genere esse ponit sed quod de se dicit de albino intelligit.

g FIDIS medicis. Desperandū oino est de salute qui nō obtemperet fidis medicis Sed transfer ad animū & intellige de philosophis qui aiorū nostrorū fidi medici sunt.

h ARCERE me veterno. Hippaloge est. i. arcere veternū a me. veternū autē ꝓ morbo intercutaneo ponit qui pene immedicabilis est. sed hic intellige ꝓ vitio quo animus occidit. Summa igit stulticia est irasci iis qui te a morte vēdicare volunt.

i PNST hec vt valeat. Hec admiscet beniuolentie oñde causa vt amicę nō aūt cū inuidia videat vltimū carmen esse dictum.

k INSTILLARE. Clācu lū imittere. ꝓprie instillare significat gutta imitescere. i Fit eni a stiria stilla. inge instillo. Iuue. Nā cū facilē stillauit in aurem. Exiguū de nature patrie quę veneno.

l VT tu fortunā Qui enim fortunam secundā ita ferunt vt nō superbiant non efferāter. nō se superiores per superbiam gerāt. Sed inferioribus quoq; se coequātes opes suas non ad factū. sed ad liberalitatem conuertant eos. Ceteri pomines non modo ferunt. sed vltro appetunt atq; amāt qui autē tumidi inflatiq; neminem parem patiātur eos hoies fugiunt atq; oderunt.

Argumentum epistole.IX

n Ec magna epistola est nec ex abdito eius eruenda sententia cōmendatitia est & in genere deliberatiuo scripta cuius finis est vtilitas atq; honestas. Ostendit autem maxime pudorem nō mediocrem nos seruare oportere si quem magno viro cōmendamus. ne forte insolenter videamur quicquam nobis per ambitōnem arrogare magis quam officio coacti petere. Captat ergo beniuolentiam a persona sua. q nisi officiosa necessitate cogatur sibi molestus nō sit futurus. Oñdit petitōem honestā q & amicū & studiosū hoīem cōmendat. Oñdit vtilē qñ a docto. ctus. doctrine fructū cape possit. h. d.

Ad Claudium Neronem.

m SEPTIMVS claudi. De hoc meminit in. ii. lib car minum in oda que incipit. Septimi gades aditure mecū

n CHAVDI. Hic priuignus augusti doctus fuit. & de astrologia versib⁹ scripsit.

o INTELLIGIT. Nō possum igitur dissimulare. nec fuit mediocre consilium poete in scribēdo nam dum pre se fert commendationis munus effugere tentasse latēter admonet non posse claudium hoc sibi denegare. cum is petat qui amicus. qui ab eo diligatur. qui iusto ac prope necessario officio fūgat qui deniq; rem petat qui amicus sit qui ab eo diligatur. qui iusto ac ꝓpe necessario officio fungatur. qui deniq; rem petat. que ei a quo petit fructuosa sit futura.

m n o
s Eptimius claudi nimiū intelligit vnus
Quanti me facias: nā me rogat & p̄ce cogit
septimum laborem
Scilicet vt tibi se laudare & tradere coner
consilio familiaritate eligentis
p
Dignum mēte: domoq; legentis honesta neronis
officio me scz
Munere cum fungi proprioris censet amici
quantum septimus
apud te neronem
Quid possim videt: ac nouit me valdius ipso
certe quare ab eo septimo
Multa quidem dixi cur excusatus abirem
apud te esse estimarer
q
Sed timui. mea ne finxisse minora putarer
facultatis quia ne putarer vtilis
r s soli
Dissimulator opis proprie: mihi cōmodus vni
vitans
Sic ego maioris fugiens opprobria culpæ
supplicando ꝛ humiliando me
Frontis adurbani descendi premia: quod si
ꝓpter.
Depositum laudas ob amci iussa pudorem
septimū constantem
eum
Scribe tui gregis hunc fortem crede bonumq;.

p LEGENTES honesta. Quem non esse dignum nisi & ipse doctus probusq; videatur.

q FINXISSE minora: Ostenderē minus posse quā possim apud te.

r OPIS. Facultatis et possibilitatis Virgil. Non opis est nostre.

s MIHI commodus. Quā quidem suspitionem omnē probum virum fugere decet presertim ex scola Platonis qui hominem non sibi solised aliis quoq; natum censet.

Argumentum epistole x

o Stendit posse quidem homines in probitate vite: & in omni virtute conuenire: & inde in ipsa vario viuendi genere delectari: Componitq; vrbanam simul et rusticanam vitam sed preponit rusticanā vitā qm̄ maioris ocij sit ad tranquille viuendū minora & min⁹ mlta instrumēta exigat. h. d.

Ad Fuscum aristium.

a VRBIS amatorē. Amatorem expresse locutus est. nā hec verbalia non notant solū actus, sed etiam habitus. sic Iuue. ędificator erat ceirom⁹ ostendit enim non ędificasse quandoq;. sed habitū edificādi contraxisse. Dicemus igit̄ & horatium & fuscum vtriusq; loci amantem. sed alterū alterius amatorem.

b GMELLI. Sunt qui eodem partu sunt nati. sed quoniam hi simillimi inter se & pares esse solent pro similib⁹ paribusq; capiuntur.

c VETVLI notiq; columbi. Eo amore & assensu quo columborum veterū & notorum paria consueuerunt. Nam columbi vt simul cōiugia inierūt firmiter obseruāt.

saluum esse.

a
v Rbis amatorem fuscum saluere iubemus
nos

Ruris amatores: hac in re scilicet vna
nos esse preter habitatōem

Multum dissimiles ad cætera pœne gemelli
quia s. vnus nostrum s. negat

Fraternis animis: quicquid negat alter & alter
concedimus simul nos domestici

c
Annuimus pariter vetuli notiq; columbi
romam inhabitas

horatius
Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
obsita

Riuos: & musco circumlita sexa nemusq;.
cur ista laudem quam primū

d
Quid quæris? viuo & regno. simul ista reliqui
vo supreas in vrbe pspero

e
Quæ vos ad celum fertis rumore secundo:
sicut sed ego horatius

f
Vsq; sacerdotis fugitiuus liba recuso
.i. vita priuata qd superius liba dixit intelligas meliore

Pane egeo iam mellitis potiore placentis:

g
Viuere nature si conuenienter oportet:

d SIMVL ista reliqui: s. ista vrbana. In quo ostendit quanto vrbanarum rerū tedio afficiatur. vt ex eo solo quod illa relinquat sibi regnare videatur.

e RVMORE secūdo. Approbante vulgo. a quo dicendus potius sit rumor q; fama. Nam vacillat semper iudiciū vulgi. Neq; quisq; in eo est quod certos auctores habeat

f VTq; sacerdotis fugitiu⁹ Ostendit fugitiue exemplo libertatem cū tenui victu. lautissime luxuriosecq; seruituti anteponendam. fugit enī seruus sacerdotis. & mauult in libertate esurire deficiente pane. qui quidem in summa penuria placentis iocundior est q̄ in seruitute vesci libis quibus sacerdotes abūdāt. quoniam diis a multis offerunt.

g SI oportet. Quia oportet

edificande

h

Ponendæq; domo querenda ē area primum
an aliquem ad edificandum donum ⁊ ad recte viuendum

Nouisti ne locum potiorem rure beato:
ne locus hiberna tempora
in quo molliora sunt in quo

Est vbi plus tepeant hiemes: vbi gratior aura
mitiget furorem huius sideris tempora.

Leniat: et rabiem canis ⁊ momenta leonis
ex nimio estu

Cum semel accepit solem furibundus acutum.
ne aliquis locus quam in rure acerba
i in q̄ depellat

Est vbi diuellat somnos minus inuida cura
q.d. imo plus nitet redolet splendet

Deterius libycis olet aut nitet herba lapillis
vrbium conatur impetu
lz suo

Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbū
s. illa equa declinum celeriter currit

Quam quæ per pronū trepidat cū murmure riuū
plātatur in vrbe viridarium
l

Nempe inter varias nutritur silua columnas
in vrbe in latum campum
m

Laudaturq; domus quæ longos prospicit agros
.i. quamis labores in vrbe assidue,
naturam totaliter expellere

Naturam expelles furta: tamen vsq; recurret
te nesciente ipsa natura

At mala perrumpit furtim vestigia victrix:
s. ille a sidone comparare ⁊ silem reddere
n

Non qui sidonio contendere callidus ostro
ab aquino vbi adulterina tingitur purpura
o

Nescit aquinatem potantia vellera succum.
grauius sustinebit qd̄ grauius torqueat animū

Certius accipiet damnum propiusue medullis
bono discernere malum

Quam qui non poteri vero distinguere falsum
supra modum runt ꝓspere

Quem res plus nimio delectauere secundæ
.i. res secunde in ris de
aduersitatem ꝑturbabunt

Mutatæ quatient: si quid mirabere pones
ergo ducendo vitam priuatam

Inuitus: fuge magna: licet sub paupere tecto
felicitate vite familiares ministros.

Reges & regum vita precurrere amicos
fortior pascuis.

Ceruus æqum pugna melior cōmunibus herbis
equus

Pellebat: donec minor in certamine longo
auxilium

Implorauit opes hominis frenumq; recepit:

h AREA. Spatium quod edificatio occupandū sit. Sēsus est. Quemadmodū edificaturo i primis area querenda est in qua opus surgat sic nobis in vita querendus est locus in quo vita cōmode agi possit. is aūt est rus.

i EST vbi inuida cura Nam in vrbe cura afficimur cum inuidemus iis qui nos opibus & honoribus antecellūt. Rurivero herbe et odore & nitore superant lapillos indicos. puriorq; aqua fluit ꝑ riuos in agris. quam rome per aqueductus plumbeos.

k VICI. Vie sunt. Hinc vicini qui eundem vicū habitāt.

l SILVA inter varias columnas. q.d. nō sunt anteponenda vrbana viridaria. quāuis sint distincta columnis ex vario marmore factis naturalibus siluis.

m LONGOS agros. Neq; ville preferenda est vrbana domos que habet longos hortus. nam quāuis nature vim afferamus cū vrbē ruri similē reddere volumus ipsa refluit quemadmodum illa que in cumulū furca impelluntur.

n CALLIDVS: Non qui sit si nescit. sed qui esset si sciret. Sensus est. Nō afficitur ille tanto detrimento. qui nescit adulterari.

o NESCIT acquinatē. i. qui nescit reddere colorem acquinatem qui deterior tyrio est similem tyrio. quantū accipit qui nescit distinguere verum a falso. Nāhic putabit summū bonum esse in diuitiis & honoribus. et reliquis reb⁹ incertis que mutare plus doloris afferent. quam afferebant voluptatis dum aderāt & quanto maius bonū aliquid esse credit. tanto magis inuite reliquet. Qua propter fugienda sunt magna que neq; acquiruntur. neq; acquisita retinentur sine summo labore. Et sequenda parua tu q̄bus tranquille & sine perturbatione viuentes & regū & eorum qui amici sunt regum superare vitā possumus. Neq; vt optata assequaris variis perturbationibus et vitiis inseruiendum est. non acquisita ea re quā cupiebamus in seruitute reliq̄mur. quod optime ꝓbat apologo equi et cerui. Nam equus aduersarium superare contēdens hominē a quo iuueretur sessorem sibi & frenum ab eo impositū recepit. Vicit igitur ille quidē. sed victor semper in seruitute mansit. nam neq; equitem a dorso. neq; frenū ab ore depellere potuit. Sic clarescit textus vsq; adver. seruiet eternū

p SIC qui paupertate &c. Adaptat comparationem.

q SERVIET æternum. Nã si illo nõ est contentus sp in anxietate viuit. neq; acquiret maiora sine multa aiuexatione. Vnde auari pecuniosi vituperãdi sũt. cũ oino naturã relinquãt & humanitatẽ. & videnẽ serui atriẽses. cũ pecuniis reipub. s. vilissime seruiant. qua seruitute nihil põt esse. aut excogitari miserius & illi sũmis laudib⁹ celebrãdi sũt. & quodã. q. plenó ore laudãdi q opibus ad conseruationẽ hũani generis vtunẽ nec incũbant thesauris & in fossis loculis. sed diuitiis sciunt addere lucẽ. & vt virtutis finẽ cõsequanẽ opibus. q. instrumento vtunẽ. tũc gestiẽtes aio. cum aliquem exigere & vouere possunt. sed in tanta confusione temporum & peruersis moribus. ac auaritie ęstu & rabie pauci admodum inueniũtur. Cyrus apud xenophõtem li. iii. dicit pecuniis vtimini. Nam in terram satis sit corpora defodere cum quisq; diem obierit. Vtiturq; cõuenientissima similitudine a pede. Nam si illi laxior est calceus eũ subuertet. si angustior premet ab eo & vretur. Ergo si tibi satis id

equus superbus ceruo
Sed postquam victor violens discessit ab hoste
s s. equus suo
Non equitem dorso non frenum depulit ore.
p timet diuitijs
Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
s. cupiditatem quemadmodũ equus
Libertate caret: dominum vehet improbus atq;
cupiditati modico
q
Seruiet æternum: qui paruo nesciet vti
illum vel subuertet quemadmodũ
Cui non conueniet sua res: vt calceus olim:
amplior pstemet est pede vrget
Si pede maior erit: subuertet si minor: vret
p. n. illius ad quẽ scribit
Lætus sorte tua viues sapienter aristi.
r non rephensum postq;
Nec me dimittes incastigatum: vbi plura
congregare supra modũ a colligẽdo diuitias
Cogere quam satis est: ac non cessare videbor
quia dominatur ꝛ hoc si non conuenit
s
Imperat aut seruit collecta pecunia cuiq;
pecunia
t
Tortũ digna sequi potius quã ducere funẽ.
pmissa verustate contritũ.
v
Hæc tibi dictabam post fanum putre vacumne
x
Excepto quod non simul esses: cætera lætus.

quod adest ne vrgearis si minora videbunt. neue rursus ex maiorib⁹ sollicit⁹ reddaris

r NEC me &c. Rogat amicũ vt vicissim se quoq; reprehendat sin non viuat cõtentus sua sorte.

s IMPERAT. Si illa vti nescim⁹. Sin vero recte vtamur seruit. nam is vere diuitiarũ dñs est. qui illis ex liberalitate vti sciuerit. Contra vero seruus si ob auaritiam. aut vnde non oportet accipiet. aut vbi oportet non dabit.

t DIGNA sequi. Sequitur funem qui vinctus trahitur. ducit funem qui vinctus trahit. ergo hic dominus est. ille vero seruus.

v VACVMNE. Hec dea incerta specie ab aliis diana. ab aliis belona habetur.

x LECTVS. Quia presentibus cõtẽtus viuit nec plura querit. nisi quod amicorum desiderio habetur.

Argumentum Epistole. XI.

e Odem pene argumento vtit. q̃ & in plerisq;. sed miro ingenio eandẽ rem mirifice variat. Ergo sub noĩe bullacij amici sui dominis omnino plurima cupientis: & ꝓptere avarias regiones q̃stus causa petentis ꝑturbatõnes aĩorũ damnat. negat quenq; btm̃ esse posse qui illis modũ nõ statuit. Hoc dicit.

Ad bullatium

cur ante famosa
a est b c
q Vid tibi visa chios bullati nora lesbos
cur ornata
c d f
Quid cōcinna samos. qd cresi regia sardis
oppidū illud sunt alia loca tibi visa
g quam dicantur
Smyrna qd et colophon maiora minoraue fama:
illa loca h
Cūcta ne pre campo & tyberino flumine sordēt
desiderium tuū
i aliqua.
An venit in votum atalicis ex vrbibus vna
desertum locum terre
An lebedum laudas odio maris atq; viarum
vt tu s. sit inculto: a habitatoribus
Scis: lebedus quid si gabijs disertior atq;
illic duobus viris apud lebetum.
Fidenis vicis: tamen illic viuere vellem
ego amicorum ego ab
Oblituscq; meorum obliuiscendis: & illis
mare longinquo litrore rempestuosū
Neptunum procul e terra spectare furentem:
k l
Sed neq; qui capua romam petit imbre lutoq;
taberna
m vinaria
Aspersus nolet in caupona viuere: nec qui
illa loco calida
k
Frigus collegit furnos & balnea laudat
tanq; recram perfecte
Vt fortunatam plæne præstantia vitam
impetuosus
n ventus marī
ægraverit
Nec si te validus iactauerit auster in alto
ideo sic dictū
l
Ideirco nauem trans ægeum mare vendas.
tibi sz incolumem hēri p. in cuiarīs amena illud
starū insula illa
Incolumi rhodos & mytilene pulchra facit q
estiuali
m n o
Penula: solstitio: campestre niualibus auris
hiemem augusto
p q
Per brumam tyberis: sextili mense caminus
tibi per eratem dum fortuna est pspera
Dum licet & vultum seruat fortuna benignum,
longinqua.
Rome laudetur samos & chios & rhodos absens,
psperam fecerit
Tu quamcunq; deus tibi fortunauerit horā
cum gratiarū actione iucunda vite vt solent uari
r
Grata sume manu: nec dulcia differ in annum
Vt quocunq; loco fueris: vixisse libenter

cor quoniā meretrices in fornicibus habitare cōsueuerūt Ab hoc fornicator & fornicatio deducuntur. hoc est meretricator & meretricatio.

l TRANS egeū. Quia nō illic sedes posituras negabis Sed vt facto questu redires: hec autem non prosunt. quia non lucrum facit hominem beatum. sed cessatio cupiditatū. Ergo illa loca nō aliter remedio tibi erunt. quam sit penula vestis apta ad frigus arcendum.

m SOLSTICIO. idest ma gnis caloribus quales sūt circa solsticiū estiuum. cum sol cancrum ingreditur.

n CAMPESTRE. Vestis apta caloribus. quia loca cāpestrea calidiora sunt.

o NIVALIBVS auris. iventis a niuibus pueniētib⁹: ☞p TYBERIS. Abluio tyberia.

q CAMINVS. Ignis qui in camino efficitur.

☞r GRATA sume manu. Sēsus est. Vtere donis que tibi fortuna subministrat. & viue sine animi perturbatione vbicunq; fueris. quia ratio & prudentia nō locus curas aufert. Nā qui mare transeunt mutant celum & aerē qui nullam habent perturbationem. animū autē vbi omnis est perturbatio nō mutāt Quid enim superflua anhelamus venenum porrigitur gēmis et auro riuuli autem immunes a pestifera labe decurrunt. Quid multa imo clarū est celsa petūtur fulmine. aut ventorū rabies. et motu terre concutiūtur assidue. vbi stāt humilia in quiete. ex quo modo nō. pspicit. quod suspiria quot labores animi. quot mētis anxietates vestis contegat inclita. que nonnunq; nō vestes sed sepulchra sūt sedis caudaueribus plena ornato gēmis & auro.

ostendit qd̄ locorum amenitas nihil facit ad beatam vitam solicitudines

Te dicas: nam si ratio & prudentia curas

s. aufert iudex remouet

Non locus effusi late maris arbiter aufert.

aerem

Cœlū non animū mutant qui trans mare currūt

quis non sedamus passiones

s ignauia

Strenua nos exercet inertia nauibus atq;

in terra illud rome.

Quadrigis petimus bene viuere: quid petis hic est

bñ viuere in q̄libet loco vili deserit sine ꝑturbatōne

ꝛ deserto vt vlubre sunt

Est vlubris, animus si te non deficit æquus.

f STRENVA inertia. Est quidē inercia non sedare passiones sed est strenua propter labores quos suscipimus. vt cupiditates nostras expleamus, Nam longinquas petimus vrbes. sed bene viuere quod petimus est & hic & vlubris. idest in vis deserto q̄ loco vt vlubre sūt. Modo sit animus equus. idest sine perturbatione.

Argumentum Epistole. XII

I Audat vitam Icci si fructibus agrorum suorum qui sibi satis sunt liberaliterq; vtitur. Hoc dicit.

Ad ictium.

reddinbus siciliensibus

a

f Ructibus agrippæ siculis quos colligis icci

dispensando aliquis modus abundantia.

quo b

Si recte frueris: non est vt copia maior

conq̄rebatur enim semꝑ acsi pauper esset,

Ab ioue donari possit tibi. tolle querelas

is scꝫ

c

Pauꝑ enim non est: cui rerum suppetit vsus.

.i. si es sanus recte vestitus recte calciamentū

d

Si ventri bene: si lateri est: pedibusue tuis: nil

regum melius

Diuitiæ poterunt regales addere maius.

a SICVLIS. Nam in sicilia agros habebat.

b COPIA maior. Nā qui bene vtit̄ iis que sibi satis sunt ditior esse nō potest. Nam vt ait. M. Tullius. Animus hominis non arca diues appellandus est.

c SVPPETIT. Ad sufficientiam prouenit. suppetere enim non ingentem excellentiam rerum significat sed facultatē que in necessariis non deficiat.

d SI ventri. Sēsus est Si corpore vales & vsus rerum suppetit. adeo diues es. vt regales copie ditiorē te reddere non possunt.

congregatorum
sobrius
Si forte in medio positorum abstemius herbis
vilibus cibis continuo ideoq;
Viuis & vrtica: si viues protinus: vt te
aureū te reddas
f
Confestim liquidus fortune riuus inauret.
ideoq; diuitie nesciunt
g
Vel quia naturam mutare pecunia nescit
ideo omnia
Vel quia cuncta putas vna virtute minora
ironice loquitur controdit
Miramur (si democriti pecus edit agellos
segetes .i ad peregrinandum promptus
h
(Cultaq;) dū peregre est animus sine corpe velox
existens amorem pecunie pestidera
Cum tu inter scabiem tantam & contagia lucri
ōmutis pecunia inuisitas
Nil parvum sapias: & adhuc sublimia cures:
tu curas cohercerant tempatum reddat
t l;
Que mare compescant causæ: quid tēperet annū
sine rectore
Stellæ sponte sua iustæ ne vagentur & errent.
f.curas obscurer
circulū lune
Quid premat obscurum lunæ qd proferat orbem
Quid velit: & possit rerum concordia discors.
illi pithagoricus z curas q;veritate errer
l p sterrinij
Empedocles an stertini deliret acumen.
qualitercūq; vitaꝫ q. cedendo truncas
m auare vel pfuse
Verū seu pisces seu porrum & cepe trucidas.
familiariter illo viro alij a re sponte
n
Vtere pompeio grosphi: & si quid petet: vltro
exhibe rectum tustum
Defer. nil grosphus nisi verū orabit & æquum
contēnenda pueritus f. viris pauperes
o leuis precij amicos intelligę
Vilis amicorum est annona bonis vbi quid deest
romanum imperium;
p statu
Nec tamen ignores: quo sit romana loco res
populus hispanie quem. tiberij cesaris
denter agrippa
Cantaber agrippæ claudi virtute neronis
populus
Armenius cecidit: ius imperiumq; phraates
q;
Cæsaris accepit genibus minor: aurea fruges
abundantiam'nostrat
distribuit r
Italie pleno diffudit copia cornu.

e SI forte in medio. Horatius fuerat ne cum vsus suppeteret rerum plura concupiscerent. Nunc autē addit. q. in ipso vsu rerum summā paricitatem non ex auaritia. sed ex continentia adhibeat tunc fore vt riuus fortune illū inundet. i. vt ditissimus sit futurus. primo enī diues erat cū que adderant sibi sufficerent. Nunc ditior quia sua continentia facit. vt etiam mediocria superabundent. Fingit autem eam virtutem in hoie esse que non sit. sed summo cum artificio agit. nam cum fingimus aliquid egregium in hoie esse quodre uera non est stimulos iniicimus vt qñ doceꝫ se talē exhibeat. qualem se habere putat. Maxime aūt hac via progrediendum est. si illos a vitiis absterrere cupimus qui iniquo animo apertam reprehensionē patiūtur.

f RIVVS fortune. Fabulā Mide de qua in libro carminum mentio facta est tangere videtur.

g VEL quia naturā. Das operā vt que ad vsum sufficiunt sed auari non sufficere putant tibi supersunt. hoc autem facis vel quia diuitie tibi naturam immutare nequeūt Nam nihil cōtra naturalem tuam continentiam affluentiam illecebre valēt. Vel quia existimas omnia virtutibus inferiora esse. Itaq; tuo exemplo facile credēdum est quid de Democrito legitur eum. s. studio virtutis acquirēde patrimonium suum contēsisset de hoc etim Laercius refert quod cum esset tertius frater minorem patrimonii portionem sibi delegit que peregrinationi vsui esse que tri centū talenta secundū demetriū excessit. hāc aūt breui kōsūpsit.

h PEREGRE est animus Nā stante corpore mens sua per omnes mundi partes cō templando discurrebat. sed etiam multum spatiū terrarū peragrauit. Demetrius enī & antisthenes scribūt illum in ęgyptum ad sacerdotes. et in persidē ad chaldeos peruenisse. sunt etiam qui addāt in indiam ad gymnosophistas profectum esse.

i QVE mare compescant causę. Ne terras obruat cum elementum altius sit.

k TEMPERET. Gubernet vt certo semper ordine p̄ sua tempora fluat.

EMPEDOCLES. Qui sex posuit principia. quatuor elementa & amicitiam & discordiam Stertinius aūt philosophus aduersus Empedoclem disputat.

m VERVM seu pisces seu porrum & c. Seu pisces seu portum quocūq; vtaris victu seu exquisitiori seu parco vtaris victu.

n VTERE. Commendat pompeium grosphū virum bonum cui ꝫ vltro subuenien dum est.

o VILIS amicorū est annona & c. Paruo subuenitur amicis si boni sint. quoniam modestissima petunt.

p NEC tamē ignores & c. Historie hę in odis ad plenū narrate sunt.

q MINOR genibus. Nam qui supplicant genu flectuntur & minores redduntur a genu ad pedem.

r COPIA cornu. Decori nucopiis in odis abūdis scriptum est.

Argumentum Epistole. XIII

v Innium ministrum cōmonefacit quo pacto libros augusto reddat. Hoc dicit.

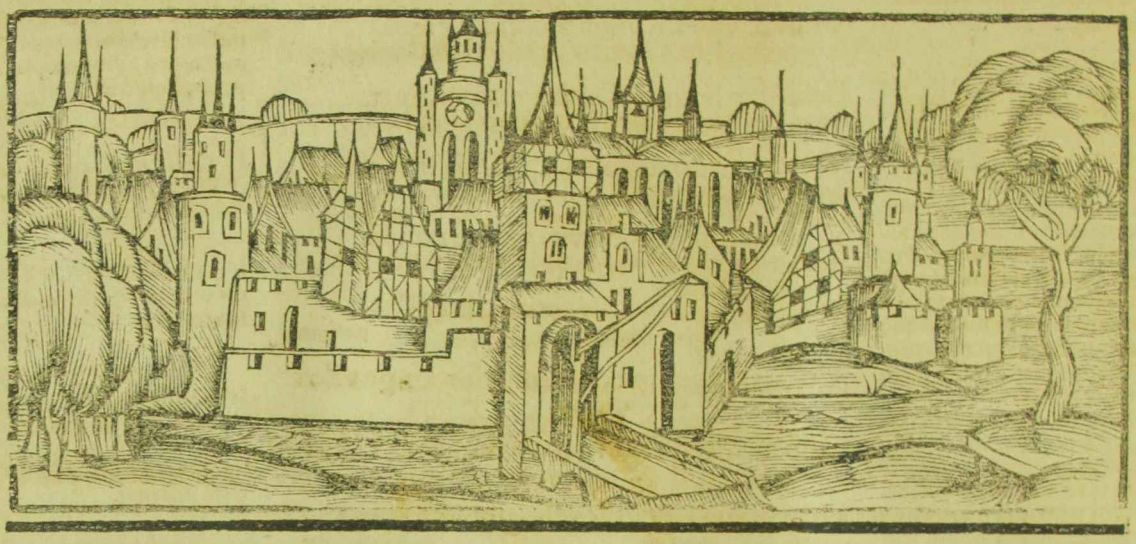

Ad vinnium Asellam

sicut ꝓfiscisci volentem quo ad numerum.

a

v T proficiscentem docui te sæpe diuq;:

sigillata ⁊ clausa

Augusto reddes signata volumina vinni

sanus iucundus libros meos.

b

Si validus si lætus erit: si deniq; poscet:

amore meo offendas offensionem apud augustū:

c

Ne studio nostri pecces odiumq; libellis

diligēs afferas. labore vigente in hac re famul⁹.

Sedulus importes: opera vehementæ minister.

aliquo casu grauabit librorum

onus

Si te forte meæ grauis vret sarcina charteæ.

libros tanq̄ rem vilem illic offerre.

d

Abijcito potius. quam quo perferre iuberis.

thecas librorū intelligit cum impetu offeras patris tui asina

e f g

Clitellas fessus impingas. asineq; paternum

densio

Cognomen vertas in risum. & fabula fias.

deferendo libros meos montes per loca sūt hūidiora iuxta

h flumina

Viribus vteris per cliuos. flumina lamas.

⁊ sic tu

i .i. compos voti

Victor propositi simul ac perueneris illud.

depositum. s. a te librorum meorum brachio

Sic positum seruabis onus. ne forte sub ala

a VT PROFICISCentem Vinnius fronto ad quem hec epistola scripta est patrem habuit cognomine asina. Alludit ergo nomini eius & quasi conuenire hanc appellationē nominis eius ingenio vult videri.

b SI validus & c. Hec omnia que ponit obseruāda sūt cum munus offerimus.

c NE studio nostri. Nā sepe dum studiose prodesse cupimus inscicia quedā nocemus. Ergo non solum fidelibus verum et prudentibus nostra negotia committenda sunt.

d ABIICITO. Tanquam rem vilem. Prestat enim non reddere munus quam inepte reddere.

e CLITELLAS. Thecas librorum hic intelligit.

f FESSVS impingas. Nā qui ex onere fessi sunt. solent impingere potius ex properatione quam porrigere.

g ASINEq;. Nam cū asinus cognominaret poterat propter ineptias mouere risum tanquam cōmode sibi impositum esse cognomen.

h LAMAS. Loca sunt humidiora iuxta flumina arboribus vestita.

i VICTOR propositi. Cōpos voti quia veneris quo ꝑuenire volebas.

sarcinam meorũ quemadmodũ solet portare
Fascisculum portes librorum: vt rusticus agnum:
cumulos anus illa
Vt vinosa globos furtiue pyrrhia lanæ:
Vt cum pilleolo soleas conuiua tribulis
vbiq;
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
poemata videndo detinere
Carmina quæ possunt oculos auresq; morari.
hortatus
Cæsaris: oratus multa prece nitere porro
deuies a mandatis meis
Vade. vale caue ne titubes: mãdataq; frangas:

k VINOSA. Que vino delectaretur.

l GLOBOS. Sperulas ex filo lanę nam cum domina neret lanam surripiebat particulam quam sibi venderet.

m CVM pille olo soleas. Nam rediens ex cõuiuio bene potus neq; soleas in pedibus. neq; in aapite pileum gestare pōt. ergo brachio gerit.

n TRIBVLIS. Vel nomẽ hominis est. vel ex eadem tribu quasi vicinus.

o MANDATAq; frangas. Mandata nunc participiũ est non nomen. Frangas autem bene dixit. q. asma vt supra clitella feras impingas

Argumentum Epistole. XIIII.

a D villicum suum scribit. Ostenditq; ex imminutis cupiditatibus sobrietatem ruris sibi placere Villicum autem vrbem in qua voluptates explere queat desiderare. Hoc dicit.

Ad villicum suum.

cultos
a b
V Illice siluarum & mihi me reddentis agelli
agellum cõtemnis in quo sunt quinq; foci
c
Quem tu fastidis habitatum quinq; focis
honestos agellũ ad oppidũ illud
d
Quinq; bonos solitum bariã dimittere patres
inquiremus curas vitia an melius
e f
Certemus spinas animo ne ego fortius: an tu
certemus q̃a magis purgatũ animũ habeat
g h .i. ager
Euellas agro: & melior sit horatius: an res:
s. dantem solatium
i
Me quamuis lamie pietas & cura moratur:

a VILLICE. Villicũ eũ appellabãt. quẽ ex prudentioribus fidelioribus seruis villę agroq; ꝓponebant. cui reliq; serui qui in agris colẽdis versarentur obsequentes erant.

b ME reddẽtis. Quoniam cũ ibi esset ab omnibus curis liber sibi indulgebat.

c QVINq;. Quiq; familiis ex quib⁹ patresfamilias senatores erãt. qui barie cõsulerẽt.

d BONOS. Primores. Nã ciues principes sepe Tullius bonos appellat. i. magnos vt bona pars ꝑcerũ tacita libabit acerra. vel bonos q boni esse debeant. Nã magistratus & honores premia sunt virtutum & bonis debentur.

e CERTEMVS. Nã iustũ certamẽ est vt alter alterũ suo qsqs munere superare conet.

f SPINAS. Recte de anio per trãslationẽ curas dixit. q̃ mentẽ pungũt. Recte itidẽ in ꝓpria notiõe spinas ex agris vellendas dicit. qm̃ illos infoecundos sterilesq; reddũt. Ergo ego colã animũ et cupiditatibus que veluti spine pungunt purgabo. tu agrũ a spinis & sentibus.

g MELIOR. Quia magis purgatum habeat animũ.

h AN res. An ager magis cultus sit.

☞ i ME quãuis. Sensus est cupio rus petere. nisi retardet officiũ quo solari debeam lamiũ merẽtẽ fratris mortem.

Fratrem merentis rapto de fratre dolenti
quia non poterit ei adhibere solatium

Insolabiliter: tamen istuc mens animusq;
me cupit impedimenta occasiones

Fert. & amat spacijs obstantia rumpere claustra
ecce disputatio 7 ira vtriq; sors sua displicet

Rure ego viuentem tu dicis in vrbe beatum
illi sorte ei conditio

Cui placet alterius sua nimirum est odio sors
ego 7 tu vituperat iniuste
b l

Stultus vterq; locum immeritũ causat inicq; animus.

In culpa est animus: qui se non effugit vnquam:
ruris, habitationem.
m

Tu mediastinus tacita prece rura petebas
vrbis habitatorem ru sacrus
campi martij

Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas
in pposito meo manere
tu villice

Me constare mihi scis & discernere tristem:
sanitatem
cogunt

Quandocunq; trahunt inuisa negotia roma3.
cum tu vrbem ego vero rus desidero
cupimus

Non eadem miramur: eo disconuenit inter
ea loca inculta in quibus sine difficultate esse non possum? n

Mecq; & te: nam que deserta & inhospita tesqua
tu iucunda ea loca ille

Credis amena vocat: mecum qui sentit & odit
loca lupanar
o p

Que tu pulchra putas: fornix tibi 7 vncta popina
etiã illo incurie ri
bi vrbis desideriũ

Incutiant vrbis desiderium: video & quod
ager meus citius
q

Angulus iste feret piper & thus otius vua
presto est in rure meo

Nec vicina subest vinum præbere taberna
meretricis.

Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina: cuius
saltes exerces
r

Ad strepitum salias terræ grauis: & tamen vrges
longo tempore

Iam pridem non tacta ligonibus arua, bouemq;
dissolutum ab aratro saturas
.i. pcuras cibum vando
r

Distinctum curas & strictis frondibus exples.
auget

Addit opus pigro riuus: si decidit imber.
magno aggere delectabili

Multa mole docendus aprico parcere prato.

k STVLTVS &c. Stulte tu agrum. stulte ego causamur quia nõ locus nobis nocet. sed animus. idest animi cupiditates. q. animus quocunq; peregit qui secum illas fert fugere nequit. Omnium autem perturbationũ fontem esse dicunt intemperantiam que est a tota mente & a ratione defectio. atq; sic aduersa a prescriptione rationis vt appetitiões animi nullo modo nec regi nec cõtineri queant. nam vt temperantia sedat ipsas appetiones. & efficit. vt recte rationi pareãt conseruatq; considerata iudicia mentis. sic huic inimica temperantia omnem animi statum inflammat. cõturbat inclinat. Video me has arctius coãgustasse cũ illarum ratio patiatur sed in tanta rerũ varietate non possum de singulis explicatius dicere. Ergo quẽadmodũ cũ sanguis corruptus est. aut pituita nimis abũdat. aut bilis vltra cũ par est veruescit. morbi egrotationesq; in corpore nascunt. sic animorum perturbatio & ipsa inter se repugnantia sanitate spoliat animũ morbisq; perturbat. Morbos autem vitia dicimus. Vitiũ autũ summum malum est ergo a pertuurbatõibus est summũ malum. Sed quoniã perturbationes aut in opinione boni sunt vt mali. & siue bona cupias. siue iis contraria timeas. semper euenit cũ ipsa que bona putas pluris faciaſ cũ oporteat. et cum pluris facias admiratis. ex quo sequitur cũ nihil admitari solũ sit cũ faciat nos beatos.

l CAVSATVR. Causari aliquando est causam & excusationem profertre. Virg. Causando nostros in longũ ducis amores. Aliquando causari est causas afferendo accusari vt hic.

m MEDIASTINVS Vrbis cultor.

n TESQVA Loca augu ria consecrata dixit. Pomp. Cicero vero inculta & difficilia. Ex eo puto quia sacra que sunt non coluntur.

o FORNIX. Pro lupanari posuit. Nã meretrices sub fornicibus prostabant. Inde fornicari meretricari.

p POPINA. Vt illud ad rem veneream hoc ad gulã referatur.

q OCIVS vua &c Nam adeo aduersus vitibus est vt citius thus et piper quod impossibile est vuã ferat. Thus enim in sola sabea que felicis arabię pars est. nascitur piper vero arbos fere iunipe ri similis. sunt qui in fronte caucasi montis solum hanc arborem nasci tradant. Gigna sua non nuda vt iunipe rus fert. sed siliquis inclusa. que si antequã dehiscant carpantur ac sole torreantur piper longum sunt. Dehiscẽtes candidum semen emittunt. quod toxtum sole nigrum et rugosum efficitur.

r TERRE grauis. q. d. ineptus ad saltationem.

s STRICTIS. Collectis: Virg. Hic vbi frondem agricole stringunt.

t CONCENTVM. Pro concordia posuit.
v QVEM. Demõstrat aũt aliã ętatẽ alios sibi mores postulare. Ergo nõ ita i amore versat̃. vt i iuuẽtute versabat̃.
x TENVES. Quibus iuuenes vtuntur.
y IMMVNEM cynare rapaci. Non parũ est in amore virũ placeri mulieri. sed illud mꝝi quod placeat sine munere. nã vt est apud Oui. Ipse licet venias musis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foras. Maxima ergo res videt̃ quod placuerit sine munere ipi cynarę presertim cũ rapax & auara fuerit.
z LIQVIDI. Puri & defecati de media luce. Sẽsus aũt est. qđ deceret illũ multũ bibere etiã in tempore nõ cõcesso
a CENA bre. Oñdit quãtũ absciderit de voluptatib⁹ cũ nũc illis temperatis fruatur.
b NEC lusisse. Nõ turpe est ludere sed turpe est nõ incidere ludũ. i. in ludo ita occupari et detineri vt nõ possit si res postulat vel ipfectũ relinq̃re.
c OBLIQVO. Ex obliquo ituẽti qđ maliuolẽtie signũ ẽ.
d LIMAT. Paulatim carpit vt lima ferrũ et lignũ paulatim minuit.
☞e ODIO obscuro. s. dissimulato odiũ Multi eni dissimulãt odiũ. donec nocẽdi tempus nanciscatur.
☞f MORSV. Detractatione que occulta est veluti venenũ. qđ nõ sentitur antea q̃ sit intra viscera receptuũ. Iste aũt simultates maxime in vrbibus non nocent.
g RIDENT. Tanq̃ ineptũ operi & min⁹ validũ. sed nõ tamen inuident.
h VRBANA. Oñdit stulticiã villici q̃ vrbẽ in qua & maiores labores & minora cõmoda sit ruri anteponat.
i DIARIA. Diariũ lucrũ vnius diei est. At serui rome oĩa diaria dñis reddere cogebant̃. Certã eni pecuniã a dominis accipiebãt qua victũ vestitũq̃ sibi cõpararẽt. De qua si q̃ parce viuẽdo corrodebãt id sibi ꝓ peculio relinquebat̃ qq̃d aũt lucri ex artificio suo acquirebãt id omẽ dño acquirebãt. Appelabãt etiã diaria libellos in q̃b⁹ singulorꝝ dierũ res describebãt.
k RVIS. Si cũ ipetu & sine ratione. nã si ratione ducereris & nõ appetit⁹ impetu trahereris id eni est ruere. nã votu cuperes quod est fugiẽdũ.
l CALO. lignorũ faber q̃ in vrbe manet inuidet tibi copiã q̃ habes lignorũ.
m ET orti. i olerũ q̃ in hortis nascunt̃ at vitio hoĩm euenit quod tedio rerũ presentiũ absentia optẽt qđ demõstrat̃ apollogo illo quo bos ephippia q̃ equorꝝ stramẽta sũt & cõtra equ⁹ aratrũ optat. Poeta aũt censet vt ex grecorꝝ prouerbio q̃ quisq̃ norit in ea libenter se arte exercitet.

hortandi consensum nostruꝫ
t
Nunc age: quid nostrum concentũ diuidat: audi:
delicate
v x rũt
Quem tenues decuere togæ nitidiq̃ capilli:
y
Quem scis immunem cynaræ placuisse rapaci.
educem z
Quem bibulum liquidi media de luce falerni
a
Cœna breuis iuuat: & ꝓpe riuũ somnus in herba
b peccasse s. pudet interrumpere
Nec lusisse pudet. sed non incidere ludum ☞
in rure inuidioso
c
Non isti cobliquo oculo mea commoda quisq̃
ꝑ inuidiam detrahit latenti detractione que occulta est.
d e f
Limat non odio obscuro morsuq̃ venenat:
benigne ferũt mei in rure
g
Rident vicini glebas saxa mouentem.
h i tu
Cum seruis vrbana diaria reddere mauis ☞
seruorũ societatem desiderio
vrbanorum k
Horum tu in numerum voto ruis. inuidet vsum
lignifer calliuus olerum.
l m
Lignorum & pecoris tibi calo argutus & orti
sicut bos equ⁹.
Optat ephippia bos piget optat arare caballus
siue vrbanus seu villanus
Quam scit vterq̃ libẽs censebo exerceat arte. ☞

II

Argumentum epistole. XV

Scribit satyrice de baiarũ luxuria: tangitq̃ eos quam in penuria habeant potestatem. Hoc dicit.

Ad Ualam.

qualis n oppidum est o
q Væ sit hiems veliæ: quid celum vala salerni
aspera
p an plana q
Quorum hoim regio: ⁊ q̄lis via nā mihi baias
cognomen est p.n. medici baijs.
inutiles r dixit
Musa superuacuas antonius: & tamen illis
reddit frigida
Me facit inuisum: gelida cum p̄luor vnda
hiemē certe balnea myretis obsita.
s
Per medium frigus: sane myrteta relinquit
ossibus eijcere
Dictaq; cessantem neruis elidere morbum:
sulfurea baianus odit egros
dolet.
Sulfura contēnis: vicus gemit inuidus ægris
egri submittere
Qui caput ⁊ stomachū supponere fontibus audēs
quia itur ad clusinos fontes
t ⁊ odit qui
Clusinis: gabiosq; petunt & frigida rura
Mutandus locus est diuersoria nota
.i. trans s. est dirigis cursum
Præter agendus equus: q̄ tendis? nō mihi cumas
sinistra iratus hoc est ad lenā versa
Est iter aut baias: leua stomachosus habena
ad equū suū loquitur horatius q.d. per os frenatū p̄cipit quid sibi dicatur. vnde non verbo sed freno obtemperat.
v
Dicit eques: sed equi frenator est auris in ore:
Maior vtrum populum frumenti copia pascat
in cisternis
x y
Collectos ne bibant vmbres puteosue perennes
p̄petue q.d. scio qd crescūt vina in clusino agro
z ergo de vino non aqua quero. t
Iugis aquæ: nam vina nihil moror illius ore
more satyrico sub persona sua alium carpit
Rure meo possum quid vis p̄ferre patiq;
hoc est alienū locū nobile vinum dulce
Ad mare cum veni generosum & lene requiro
vicium repellat a
Quod curas abigat quod cum spe diuitie manet
vt scz faciat me letum faciat me secundū
In venas animūq; meum quod verba ministrat
in lucania existenti prestando letitiam
b amasie
Quod me lucane iuuenem cōmendat amicæ
regio ⁊ par est te nobis scribere nutriat
Tractus vter pluris lepores vter educet apros
q̄ regio genus piscium
c
Vtra magis pisces & echinnos equora celent
crassus splendidus.
d
Pingtis vt inde domum possim pheaxq; reuerti.
Scribere te nobis: tibi nos ac credere parem.

n QVE sit hyems. Hyperbaton ab hinc vsq; ad vltimum versum. Ordo autem est. Par est. idest equum est te scribere nobis. ac nos credere tibi que hyems sit velie. i. que aeris qualitas in hyeme quod celum vala salerni quorum hominum regio et qualis via tractus vter plures lepores. vter educet apros vtra magis pisces et escinos equora celent scribere te nobis.

o SALERNI. In agro piceno opidum est.

p QVORVM hominum idest quibus morib⁹ ibi sint homines.

☞ q BAIAS. De his in odis dictum.

r ANTONIVS musa. Augusti cęsaris medicus horatium iusserat vt ipse lauacro vteretur propter oculorum debilitatem.

s MIRTETA. Myrtheta proprie sunt aque sulphureę atq; salubres ad quasdā infirmitates depellendas quales erant apud baias ad quas ex diuersis partibus affluebant sed postq̄ ob lōgitudinē itineris cepissent derelinqui ad clusinos fōtes et gabios vbi erāt frigide aquę cepissent cōcurrere intermissis baiis: dicit q̄ ipse vicus cepit īgemiscere contemptus in aquis suis: dicit autem myrtheta .q. morueta quod omnes aīe mortuorū inde inferos petere credantur.

t CLVSINIS. Clusine & Gabine aquę frigide sūt. Clusine in ethruria Gabine in sabinis.

v SED equi frenator &c. Lepidus sermo. Equus enī non verbis obtemperat sed freno.

☞ x COLECTOS. In cisternis.

y PVTEOS perēnes. Qui ex perpetua vena scaturiant.

z IVGIS perpetue. Que nūquā desit. Quicquid enim sine interruptione cōtinuatur iuge dicitur.

☞ a MANET. Fluat in venas & cum leticiores gignāt spiritus mouet animū.

b COMMENDET amice. Nam cum illo exhileratus sim videor iunior aniculę: Nam et Therentianus senex plus solito potus iuuenescere se sentit.

☞ c VTRA. scilicet regio.

d PHEAX. Pinguis et voluptuarius pheaces enim populi lautissimo conuiuio & abundantissimo vlixem acceperunt vt ait Home.

Argumentum Epistole. XVI

e xemplo huius hominis in eos inuehitur qui alligurito patrimonio scurre parasitice effecti aliena vorant. Ac dum sint q illos accipiant dicuntq: nihil esse beatius victu splendido & affluenti. Cum aũt a nullo accepti sordido victu domi viuere cogunt frugalitatem sũmis laudibus extollunt hoc demũ vitiũ sua solita Ironia ne quempiam offendat in se transfert poeta. Hoc dicit.

c MEVIVS vt rebus &c. Scribit aũt q̃nto de equanimitate actp̃tia quare se paruo contentũ demonstrat arguens alios dissimulantes vita magna bonos videre velle quam fieri:

d FORTITER absũptis. Atq; qui fortiter agit cũ virtute agit. Sed dixit fortiter ex stulta hominis opinione qui vehementem illam suã allyguritioñ fortitudin̄ putent Vel ex ironia fortiter dixerit cum nihil ignauius sit ipso guloso.

e VRBANVS scurra. At quantũ vrbanitatis a scurrilitate differat alio in loco. M. Tullii testimonio ostensũ est cũ vrbanitas virum graue & egregium deceat. Scurilitas autem impudentẽ leuitatem habeat. Sed dixit scurra vrbanus vagus .i. scurra qui per totam vrbem vagaretur suis enim scurrilibus salibus sibi victum querebat.

f CERTVM presepe. De homine bestie simili presepe in quo quadrupedes pascuntur recte dixit.

g NEC qui ciuem &c. Vt risum aliis moueret in quẽcumq; opprobria fingebat. nec rationem habebat ciuis esset an hostis.

h HOSTIS. Perduellus aut pergrinus.

i BARATRVM. Pro de fundavorago est & grecum vocabulum Erat enim gula tam immẽsa vt omnequod in macello venale esset vorare facile posset. Qua propter iure in illũ bionis boristenis facere sed mordax dictũ iaci poterat. IS enim homini qui vniuersũ iurauerat patrimoniũ dixit. Nẽpe amphieraũ terra obseruabit. At tu terrã.

k AVARO. Multa cupiẽti.

☞ l ABSTVLERAT. Non enim libenter illis dat. sed qui dat aut illum ex perdito perditissimũ reddere volunt aut dant quia timẽt eorũ sceleratam aut morsus.

m OMASI. Credunt nõ nulli Omasum bebulũ esse intestinum pingue & crassũ Sed in reliquis quadrupedibus omasum nũc videmus dixit igit Omasũ agninũ. q. viliorẽ. etiã quia parua res est in agno. dixit patinas vt oñderet plures esse in eadẽ patina.

Ad eundem.

Euius vt rebus maternis atq; paternis

Fortiter absumptis vrbanus cœpit haberi

Scurrra vagus: non qui certum præsepe teneret.

Impransus: nec qui ciuem dignoscere hoste

Quolibet in quemuis opprobria fingere seuus

Pernities, tempestas baratrumq; macelli

Quicquid quesierat ventri donabat auaro.

Hic vbi nequitie fautoribus & timidis nil

Aut paulum abstulerat: patinas cœnabat omasi

Vilis & agniui: tribus vrsis quod satis esset

Scilicet vt ventres lama candente nepotum

resipiscens scz vt morte bestiarum

Diceret vtendos correptus: bestius idem
habere poterat vberioris lucri
postq̄

Quicquid erat nactus præde maioris: vbi omne
consumpserat

Verterat in furniū & cinerem non hercule miror
meuius consumunt sua pigui ⁊ rotundo.
aliqui n

Aiebat: si qui comedunt bona: cum sit obeso
illa aue mamma porcina cum lacte
que alias sumē dicitur
o

Nil melius turdo: nil vulua pulchrius ampla
p

Nimirū hic ego sum: num tuta & paruula laudo
tenues res

Cum res deficiunt. satis inter vilia fortis
sede euenit pinguius

Verum vbi quid melius cōtingit: & vncti⁹: inde
sapientes esse feliciter.

Vos sapere: & solos animo beneviuere: qu orum
collocata
q

Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

n OBESO pingui. Nam pinguiores rotundiores clunes habent.

o VVLVA. Māma porcina est cū lacte auulsa. de qua multum apud Plinium. Dicitur etiam sumen. q. rumē vt valerius pro valesius.

p NIMIRVM hic ego sū. Interponit personam suam ironice. vt liberius cum sibi non parcat in ceteros inuehi possit.

q FVNDATA pecunia villis. idest quorum opes cōstabilite sint in agris qui habent villas. agri enim stabiliores sunt quam nummi qui facile alio transferūtur. Vnde agros fundos appellarūt. q. fundamētum pecunię. idest opum. Nam prisci pecunias opes dixerunt a pecore in quo prisci omnes suas diuitias habebant.

Argumentum epistole. XVII

m Irifice reprehendit stulticiam & vanitatem quinticij qui cum sit vitijs infectus tamen adulatoribus aures prebeat. & talis esse credat qualis ab illis dicitur. Concludit ergo non esse credendum que de nobis populus dicat: neq; letandum falsis laudibus: neq; dolendum falsa infamia. Vtitiur tamen a principio veluti insinuatōne quadam. Describit enim agrum suum vt mentem hominis demulcendo patientem ad audiendum comparat. Hoc dicit.

Ad quintium.

ager meus
a

n E percūcteris fundus meus optime quinti:
facionli agro fructibus diuitem faciat

Aruo pascat herū an baccis opulēter oliuæ.

a NE pcūcteris. Scribit Quinto de equanimitate ac tēperantia quare se paruo contentum demonstrat arguens alios dissimulantes vitia magna bonos videri vel q̄ fieri

b CVRRV fugi. Nam in quadrigis fingunt solem.

c PRVNA. Siluestria que in vepribus oriuntur. Nam mitiora etiã sucina appellãtur & scribitur sine aspiratione bacca. nam si bacca aspiretur erit bachi sacerdos.

d FRVGE. ideſt glãde per Acyrologiam.

e DARE nomen riuo. Nam tanta erat aqua vt fluuius appellari posſit.

f THRACAM. Pro thraciam

g HEBRVS. Non insule magno flumini comparat aquarum redũdantia sed frigiditate & perspicuitate. Vincit autem in eo quod capiti aluoq; conducat.

h SEPTEMBRIBVS. q. d. in salubribus propter autumnum.

i QVOD audis s. de te. & intellige de adulatoribus. Pelenda est adulatio & assentatio. que est vitiorũ adiutrix. & non modo amico. sed ne libero quidem digna est omnes enim adulatores sunt feriles Solon dicebant. Caute singulos obserua. Ne forte odium in corde tegant. dum blanda & arridendi facie te alloquunt. dupplaq; illis lingua atra ex mente sonat. Et cęsar augustus pellẽdas esse indecoras adulationes dicebat. Assentatio inquit Cicero nemini nocere potest nisi ei q eam recipit atq; ea delectetur Itaq; fit vt is assentatoribus patefaciat aures suas maxime. qui ipse sibi assentetur & se maxime ipse delectet. Multi gnatorum similes sunt. cũ sint loco fortuna. famaq; superiores. horum est assentatio molesta. cum ad vanitatẽ accessit auctoritas: Adulator est is qui affert ea que non fecit is cui adulat. Assentator est is qui extollit & auget ea que facta sunt. Et adulator semper loquitur emolumenti sui causa et ideo deterior est Assentator enim placere studet. Adulator autem lucrari vt scribit Aresto. li iiii. morałium. Et qui gerit morẽ adulator est. Et qui morem gerit decet vt amicus est. Qui in omnibus rebus aduersatur dicitur cõtẽtiosus, Qui magis q̃ debet gerit morẽ adulator est Amico igit credendũ est q're

cre de consito

Pomisue & partis: an amicta vitibus vlmo

Scribentur tibi forma loquaciter & situs agri
assiungantur obscura
l
Continui montis nisi dissocientur opaca
ramen ira disiungantur illuminet
Velle: sed vt veniens dextrum latus aspiciat sol
latus agri suo calefaciat
b
Leuum discendens curru fugiente vaporet
laudare possis
Temperiem laudes, quid si rubicunda, benigne
nam in vepribus oriuntur
c pferant
Corna vepres & pruna ferant & q̃rcus & ilex
saturet
d
Multa fruge pecus: multa dñm iuuet in vmbra,
florere
locum amenissimum
Dicas addictum propius frondere tarentum
est tibi in rure meo
e
Fons etiam riuo dare nomen idoneus: vt nec
regionem illam lucidior pfluat fluuius thracie.
f g
Frigidior thracam nec purior ambiat hebrus
fons meus venit
Infirmo capiti fluit aptus: & vtilis aluo
loca secreta
Hæ latebre dulces: etiam si credis amene
sanum quietis cum tempus est morbidum
h
Incolumem tibi me præstant septembribus horis
ita ego viuo dici de te
i
Tu recte viuis: si curas esse: quod audis,
recte viuentem
k
Iactamus iam pridem omnis te roma beatum
alicui
l
Sed vereor: ne cui de te plus quam tibi credas
.i. neue esse
m
Neu putes alium sapiente bonoq; beatum:
s. vereas
n
Neu si te populus sanum recteq; valentem
frequenter dicat cõmendet.
Dictitet: occultatam febrem sub tempus edendi
occultet febrilis
o
Dissimules: donec manib⁹ tremor incidat vnctis
sine adhibitione cure
o
Stultorum incurata pudor malus vlcera celat:
p
Si quis bella tibi terra pugnata marique
ascribat frequentibus obliceret
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures:

te monet ab aliis fauit caudã
Vñ dicit Seneca. Nihil tã eque delectauerit animũ q̃ amicitia fidelis adulationibus autem facile decipimur. quoniã nobis nimium placemus. et arbitramur esse tales quales dicimur ab adulatoribus vnde de adulatoribus vt de domitiano scribit Iuuenalis. qd apertius. & tamen illi surgebant cristę. nihil est quod credere de se non possit. cum laudatur diis equa potestas. Si cõtinẽs es. inquit Seneca adulationes cuita. Sitq; tibi tam triste laudari a turpibus. quã si lauderis ob turpia. lętior esto quotiens displices malis & malorum de te estimationes malas veram laudationem tui scribe

k OMNIS te roma iactamus. Denominatio est. Posuit enim continens pro contento. vt sit roma. ideſt nos romani:

l NE cui de te plus. Magna pfecto stultícia quod de nobis nostrisq; moribus qui aliis non multum cogniti sunt. plus aliis quã nobis credamus. Maximã enim pestem inferũt adulatores. atq; ad vltimã pernicię eos inducunt qui sibi credunt.

m NEV putes alium. Sensus est. Neu putes beatũ esse alium a sapiẽte & bono ideſt ne tu putes bonum cõsistere in alia re quã virtute.

n NEV si te populus &c. Optima comparatio. Nã is qui prauis moribus tanquã bonus laudetur propterea q; ipsa vitia dissimulãs illis vtatur similis est ei qui cum veluti bene valens laudetur in ipso ingressu febris cibũ capiat febremq; dissimulet.

o TREMOR. Ex rigore febris.

o MALVS pudor. Nã bonus vetat ne a virtutibus vetita faciamus. iste autem vetat facienda.

p SI quis bella. Interrogat an adeo stultus sit. vt respondeat suo nomine. i. tanquam si sibi dicatur si quis dicat illum gessisse bella & mari & terra. Et dicat putasne vt populus malit te saluũ esse. an tu populũ. Nã magna laus in ciue est et ipse tãti rempub. faciat vt cõmunem salutem proprie anteponat. et rursus eum populus tanti faciat vt illius salutẽ cõmuni preferat.

ecce verba

Te ne magis saluum populus velit: an ppl'm tu
tenear puidit

q

Seruet in ambiguo qui consulit: & tibi & vrbi
& non tuas tunc tu possis

r

Iupiter: augusti laudes agnoscere possis
integer

Cum pateris sapiens emendatusq; vocari
blandientis

i. certe

Respondes ne tuo dic sodes nomine: nempe
s ficut tu

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu

Qui dedit hoc hodie: cras si volet auferet vt si
dederit insignia honoris auferet populus

Detulerit fasces indigno detrahet idem:
de qd tibi dedi & tunc ego ppter repulsam

Pone: meum est inquit pono tristisq; recedo
& ille me

t

Idem si clamet furem. neget esse pudicum
conetur q̄uis non sit verum

Contendat laqueo collum pressisse paternum.
conuitijs

Mordear opprobrijs falsis mutentq; colores
adulatorū falsa mordet
delectat

Falsus honor iuuat et mendax infamia terret
iuuat vitijs infectum q̄ ad verba verba quincij

x

Quem: nisi mendosū & mendacē. vir bonus ē q̄s
ille est vir bonus
statuta

Qui consulta patrum: qui leges iuraq; seruat

Quo multæ magnæq; secantur iudice lites.
fideiussore in iudicio
obtinentur.

Quo responsore: & quo cause teste tenemur.
pspiciat tota familia sua omnes vicini

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
in priuata vita sua honestum in honesta
viciosū pulchrum

Introrsum turpem, speciosum pelle decora
cōmisi horatio

Nec furtum feci: nec fuge: si mihi dicat
aliquis huius facti flagellis

Seruus: habes precium. loris non vteris aio
dicit seruus

Non hominē occidi: non pasces in cruce coruos:
honestus integre

Sum bonus & frugi: renuit negat atq; sabellus
astutus

Cautus enim metuit foueam lupus: accipiterq;

q IN ambiguo. Rebus peiculosis.

r AVGVSTI laudes. Sensus est. Si hec de te credis poteris & attribuere tibi laudes augusti.

s VIR bonus. Respondet quintitius ita bon⁹ cupio dici vt tu. Ad hec horatius ifert nō esse falsas laudes a populo accipiendas. Nam qui dat populo post auferet.

t IDem si clamet. & c. Sensus est. Quemadmodū vituperauit qui falsis laudibus lętantur. sic nunc qui falsis opprobriis dolēt. Additq; nullum neq; falsis laudibus neq; falsis criminationib⁹ moueri nisi mendosus. i. viciis infectus & nisi mendax sit. Nā mendaces alios fallere volūt. Bonus igit̄ is est qui sua spōte rectum sequitur & amore virtutis vicium fugit. Qui autem nō peccat quia timet pœnas non bonus est. Nam remoto timore statim peccabit quod si quis dicat parū furtum feci respōdebo ex stoicorum sententia omnia vitia paria esse. Itaq; si vnum mille modios fabe surripuerit erit minus damnū mihi sed Peccatū erit par. Quomodo aūt vitia paria sint ex sentētia stoicorū in sermōibus dictū est.

x VIR bonus. Quē spectat omne forum. Tanquam normam & exemplar iuris & equitatis posuit autem forū & tribunal pro iudicibus. Sic Virgilius de viro bono & sapiente. Vir bonus & sapiens qualem vix reperit vlm̄ Milibus ecūctis hominum consultus apollo. Iudex ipse sui totum se explorat ad vnguem. Quid proceres vaniq; leuis quid opinio vulgi. Securus mundi instar habens teres atq; rotūdus. Externe ne quid labis per leuia sidat. Ille diem q̄ longus erit sub sydere cancri. Quantaq; nox tropico se porrigit i capricorno Cogitat & iusto trutine se examine pensat. Ne quid hiet ne quis porturbet angulus equis. Partibus vt coeat nil vt deliret amussis. Sit solidū q̄pcūq; subest nec iania subtus. Iudicet amotus digitis pellentibus ictus. Non prius in dulcē declinat lumia somnum. omnia q̄ longi reputauerit acta diei. quo pretergressus quid gestum in tempore quid nō. Cur isti facto decus affuit aut ratio illi. Quid mihi preteritum cur hec sententia sedit. Quam melius mutare fuit miseratus egētem. Cur aliquem fracta per sensi mente dolorem. Quid volui quid nolle bonum foret vtile honesto. Cur malus antetuli num dicto aut deniq; vultu. Perstrictus quisq̄ cur me natura magis quam. Disciplina trahit sit dicta & facta p omnia. Ingrediens ortoq; a vespere cūcta reuoluens. Offensus prauis dat palmā & premia rectis.

metuit tergiuersatum

Suspectos laqueos. ad opertum miluius hamũ.

veri honesti

y Oderunt peccare boni virtutis amore

Oderunt peccare mali formidine penæ

peccabis ꝯtra propter formidinem

Tu nihil admittes in te formidine penæ

tibi scꝫ sine pena furando vtraq; sacra ꝛ ꝓfana ꝛ equali-
ter peccabis in magnis paruis

Sit spes fallendi: miscebis sacra profanis.

tunc modum

Nam de mille fabæ modijs cum surripis vnum

delictum hac conditõne

Damnum est: non facinus mihi pacto lenius isto

est omnes in foro existentes

Vir bonus: omne forũ quẽ spectat & oẽ tribunal

illis victimarum generibus

y sacrificat:

Quãdocunq; deos vel porco vel boue placat

vt audiretur postq̃.

Iane pater clare dixit: cum dixit apollo.

labia sua a circumstantibus 3

Labra mouet metuens audiri pulchra lauerna

concede integrum

Da mihi fallere: da sanctum iustumq; videri

ignorantiam hominũ oppone

a meis latibulum

Noctem peccatis & fraudibus obijce nubem

quomodo

b

Quo melior seruo: quo liberior sit, auarus

compitis affixum deorsum mittit

c d

Intriuijs fixum cum se demittit ob assem

est auarus ne perdat

Non video: nam qui cupiet: metuet quoq; porro

Qui metuens viuit: liber mihi non erit vnq̃

animum

e ille

Perdidit arma: locum virtutis deseruit. qui

accumulanda opprimitur

Semper in augenda festinat: & obruitur re

f

Vendere cum possis captiuum. occidere noli:

vt comode cũ permitte laboriosus ꝛ
lucro

Seruiet vtiliter. sine pasca durus: aretq;

sit minister in nauigio hiemẽ agat

Nauiget ac medijs hiemet mercator in vndis

afferat reliqua vite necessaria

g

Annonæ prosit portet frumenta pœnusq;

h

Vir bonus ac sapiens audebit dicere pentheu

y ODERVNT peccare boni &c. Dicit poeta bonũ virum sponte sua sequi rectũ et spote sua vitiũ fugere. Vir autem bonus siue iustus est (nam bonus & iustus conuertuntur) qui in magistatu aliis nõ sibi ipsi laborat atq; ob id ipsum alienum dicunt iusticiam esse. quoniam non in nos. sed in alios seruanda est iusticia. quam vt volunt stoici. Sequuntur equitas & gratitudo. ĩ qua virtutis splẽdor est maximus. in qua plurimum residet virtus. Nam preclarissima est omniũ virtutum et neq; hesperus. neq; lucifer adeo mirabilis est. Iusticia certe est virtus perfectissima quia perficit ceteros homines & quia est vsus perfecte virtutis: & quia eam habet & ad se & alios vti potest preclarissima est omniũ virtutum. quia est perfectissimum quid. Officiũ iusti & boni viri est bonos efficere. quod. difficile est & preclarum. quoniam multiplicat bonũ. & pessimus is est qui & ad seipsum et ad alios vtitur vitio optimus est nõ qui ad seipsum. sed ad alios vtitur virtute.

☞ y QVANDOCVMq; deos &c. Sensus est Quod vir bonus ex precepto philosophorum neq; vnquã quicq; deos precabitur. quin credat deum cuncta audire. Ergo bonus Ianũ aut appollinem rogaturus clara voce rogabit. quia petit honesta. Malus autem labra mouet idest submissa voce loqui. pudet enim audire cũ iniuria petat.

z LAVERNA. Dea furũ est. Vnde lauerniones fures quod sub tutela diane lauerne deę essent in cuius loco obscuro abditoq; soliti essent predam & furta inter soluere. Hinc lauernalis porta dicta est.

a NOCTEM & nubem. Pro latebris posuit.

b QVO melior &c. q d. in nulla re melior liberalior ue est auarus quam seruus. Nam auarus semper cupit. Nullus autem potest cupere quicq̃ qui illud amittere metuat. Qui autem in metu est. is liber esse non potest.

c DEMITTIT. Ad humũ se inclinat.

d OB assem infixum. Vt legat infixum assem. Erat enĩ ludus puerorum vt de industria humi nummũ relinquerent. ac deinde negotiũ dissimulantes obseruarẽt clanculum si quis ex transeuntibus legeret vt illum veluti auarũ increparent. Hunc totum locum imitatus est persius.

e PERDIDIT arma &c. Translatio a militia. Nam multi ignominiosissimũ erat si aut locum in acie deseruisset. aut viuenti sibi arma ab hoste essent erepta.

☞ f OCCIDERE noli. Auarus enim cuncta ad vtilitatem nihil ad honestatem refert. Ergo nõ occidit captũ ex hostibus. non qui humanitate aliqua moueatur. Sed motus spe lucri seruat vt illo seruo aut ad arandum. i. ad agriculturam. aut ad pascendum. i. ad rem pastoralẽ rem vtatur. Iubebant enim leges vt captim non occiderentur sed seruarentur. vnde a seruãdo serui dicti sunt.

g ANNONE prosit. Nã cum aliunde frumẽta importauerit faciet annonã viliorẽ:

h PENTHEV. Pentheus ex agaue filia Cadmis thebarum cõditoris nepos fuit. illa enim eũ ex echione vno ex comitibus Cadmi peperit. Hic thebis regnãs sacra bachi celebrari prohibebat. Qua propter eũ furorẽ matri materterisq; eius in silua bacho sacrificantibus iniecit bachus: vt venientẽ aprũ crederent atq; laniarent. Qui vero fabulam ad historiam reducũt volũt hunc virum cõtinentissimũ incõtinẽtes mulieres ad modestiam reuocare tẽtasse. At ille occidendũ hominẽ curarũt. Ergo poeta inducit virũ sapientẽ: qui pẽtheo sibi sacra vetanti magna animi libertate respondeat: et qui ne metu quidem mortis a re diuina deterretur.

indignū
i
Rector thebarum quid me perferre patiq;
penthei
k
Indignum coges: adimam bona: nempe pecus rē
l
Lectos argentum. tollas licet & manicis &
crudeli
Compedibus seuo te sub custode tenebo.
verba boni viri verba sunt horatij
ego
Ipse deus simul atq; volam: me soluet: opinor
m
Hęc sentit. moriar. mors vltima linea rerū est.

i QVID me proferre. & c. Verba sunt sapientis.

k ADIMAM bona. Hepenthei mine sunt.

l TOLLAS licet. Respondet sapiens. At postremo cū tyrannus militetur habiturū se illum in vinculis ita in deū spem reponit. vt tamen mortem non horreat.

m MORS vltima rerum: Aristoteles quoq; vltimum terribilium illā appellat. Neq; vltra seuire possunt hoies.

Argumentum Epistole. XVIII

l Audat id vite in quo & si res assint recte liberaliterq; fruamur. Et si desint equo animo illis careamus. Maximopere aūt laudat eos q in maioribus obsequiosos sine tamen adulatōne se p̄bent Propterea q; ꝓponit institutum Crisippi austeritati que in diogene erat. Si quis igitur qui eam vitam adimat & presentibus est contentus viuat vt diogenes. Sin autem & sibi et suis plura acquirere cupit sciat vti foro vt est apud therentium & imitetur aristippum: Hoc dicit.

Ad sceuam.

a
q Vamuis sceua satis p̄te tibi consulis & scis
principibus ꝛ regibus.
Quo tandem pacto deceat maioribus vti.
laudet b
Disce docendus adhuc: quid cēset amiculus: vt si
videnti considera
Cæcus iter monstrare velit: tamen aspice si quid
Et nos quod cures proprium fecisse loquamur
que est in rure vsq; ad ea
rum solis
t
Sin te grata quies & primam somnus in horam

a QVAMVIS sceua Precepta vite ad lollium sceuam equitem romanum assectandi se potiores et laudat Aristippum cirenaicum qui affectauerat cum regibus viuere.

b AMICVLVS. Vt modeste de se loquatur amiculus dixit non vt imminuat de fide amici. sed de prudentia qd vt aperiat. addit quod etiam cecus audiendus sit si quereti tibi iter monstrare velit.

c SI te. Sensus est. Si ocium amas & velis labores fugere viue in solitudine vt est ferentini qui locus desertus est. Verū ita huiuscemodi ociū laudat vt occultius damnare videatur. nam hic nec sibi nec aliis prodest.

c SI te. Sēsus est. Si ociū amas & velis labores fugere viue in solitudine vt est ferentini qui locus desertus est Verū ita huiuscemodi ociū laudat vt occultius damnare videatur. nam hic nec sibi nec aliis prodest.

d NEC vixit male. Nam sortitus est aliquis speciē beate vite.

e NATVS moriensq; fefellit. q. d. cuius ortus est obitusq; pariterq; ignoratus. qui nullo vnquā negotio cogniti sunt. Alii exponunt natus moriēsq; fefellit idem quam primus mortuus est vt sit verum illud primum homini esse nunq̄ nasci proximum autem quam primū mori.

f SI prodesse. Quod sit in vita negotiosa.

g ACCEDES siccus ad vnctū & c. idest pauper ad diuitem egenus ad abūdātē.

h SI pranderet olus Ex historia sumptum exemplum quod plerumq; prosit amicitia maiorum proponens duos philosophos. Diogenem cinicum & Aristippum secte epicureorum fautorem hic monet diogenem Alexandri magni et Aristippum sectatorem. qui cōtemnebat paupertatem. Quodā igitur die Diogeni olera collegēti. Dixit Aristippus Diogenes si sciret vti regibus fastidiret olus. Cui Diogenes Aristippus si nollet regibus vti prāderet olus. Petit igitur poeta vt respōdeat sceua vtrius philosophi dictum probet. Ipse autem Aristippo assentitur. Nam fatebatur ille scurrilitate quidem vti sed sibi. idest vt sibi consuleret. vt equum haberet quo veheretur et ita a rege aleretur. Diogenes autem illo genere vite populo scurrari videbatur. Nam et nihil inde consequebatur. et cum mendicabat fatebatur se dante minorē esse Preterea omnis conditio rerum quadrabat Aristippo. & omnem fortunam equo anio subibat. Diogenes autem dupplici panno vti volebat. hanc autem vilem vestē volunt quā diploidē appellant. Si autem offerretur clamis milesia que vestis purpurea pulchraq; erat illam veluti canem rabidam aut venenosam serpentem vitabit. et nisi pannum. idst vilem vestē reddes frigore perire malet. Aristippus autem et purpuream & vilem cum opus fuerit induet.

i NMNIS Aristippum. Laudat aristippum ex sentētia platonis qui cum inuenisset illum naufragio panno duplici inuolutum. idest diploide ac per hoc vili vestimento laudauit autem eum dicens omnis calor et status & res decuit. Aristip. scientia preditum si ea tentasset habere qui ita sciebat paruis vti. vt magnis.

k EQVVM idest equaliter pacientem paupertatem.

l MIRABOR. Miror inquit se decepit splēdor hominem sordibus assuetum.

m MILETI. Miletꝰ insula fuit optima lana abundans. Hinc Virgil. Milesia vellera nymphe carpebant.

iuuet excitatus ex multitudine hominum plausitorum
Delectat: si te puluis strepitusq; rotarum:
offendit ad locum illum
Si ledet caupona: ferentinum ire iubebo
non voluptates vite.
Nam neq; diuitibus contingunt gaudia solis
Nec vixit male: qui natus moriensq; fefellit.
succurrere modico mitius
Si prodesse tuis pauloq; benignius ipsum
pauper diuitem
Te tractare voles: accedes siccus ad unctum
viles cibos
Si pranderet olus patienter regibus vti
contemneret verba aristippi reprehendens vicissim diogenem
Nolet aristippus: si sciret regibus vti:
contemneret reprehendit
Fastideret olus. qui me notat vtrius horum
laudes me
Verba probes: & facta doce vel iunior audi
Cur sit aristippi potior sententia namq;
acrem reprehensorem eludendo reprehendere solebant
Mordacem cynicum sic eludebant vt aiunt
blandiendo victū quero
ad vtilitatem meam
Scorror ego ipse mihi populo tu rectius hoc et
me
Splendidus multo est equus vt me portet.
aliquid vtile in vita facio
Officium facio tu possis vilici verum es
tibi olera et in hoc sis contrarius tue sententie
Dante minor q̄uis te fers nullius egentē alat rex
Omnis aristippum decuit color: & status & res
appetentem q̄ habeat psperis vel aduersis
q̄si.
Tentantem maiora fere presentibus æquum
sed econtrario vili veste rerum circumdat.
Contra quem duplici panno patientia velat:
Mirabor vite via si conuersa decebit.
aristippus
Alter purpureum non expectabit amictum
quamlibet vestem
vestitus
Quid libet indutus celeberrima per loca vadet
inepte vel incōmode
diuitis et pauperis
Personamq; feret non inconcinus vtramq;
diogenes insula
Alter myleti textam cane penis & angue

horrebit vestem purpuream n

Vitabit damidem morientur frigore: si non
a sermo alexandri aut alexander
receptum gemere
Retuleris pannum reffer & sine viuat ineptus.
verba horatij laudantis curialem vitam
o administrare in bello in triumpho
Res gerere & captos ostendere ciuib⁹ hostes
p famam thronum sublimia.

Attingit solium iouis: & celestia tentat.
egregia imo maxima

Principibus placuisse viris non vltima laus est
non quemlibet contingit esse principem
p q
Non cui vis homini contingit adire corinthum
r verba diogenis prospere eueniret

Sedit qui timuit: ne non succederet: esto:
fecit ille ad curialem vitam certe

Quid qui peruenit? fecit ne viriliter? atqui
agendo viriliter esse virum alius diogenes.
nullo loco s
Hic est: aut nusq; quod querim⁹ hic onus horret.
tanq; onus quo sit difficilius

Vt paruis animis & paruo corpore maius
aristippus onus ergo nihil significas.

Hic subit: & perfert aut virtus nomen inane est:
virtutis fortis.

Aut decus & precium recte petit experiens vir
t potente domino.

Coram rege suo de paupertate tacentes
differentia est modeste.

Plus poscente ferent: distat summas ne pudenter
p importunitatem obstrues.
principium
An rapias, atqui rerum caput hoc erat hic fons
verba conquerentis apud regem inops.

Indotata mihi soror est: paupercula mater
ager quia vilis ad pascendū non sufficit.

Et fundus nec vendibilis: nec pascere firmus
ad dñm suum canit post priorem
rogat
Qui dicit damat: vicium dare succinit alter
diuiderur particula panis.

Et mihi diuiduo findetur munere quadra:

Sed tacitus pasci si posset coruus haberet
certaminis

Plus dapis & rixæ multo minus inuidiæq;
ad illum locum locum illum
v
Brundusiū comes aut surrentū ductus amenum
con asperitatem viarū
cummulū lapidum
Qui queritur salebras & aceruū frigus & imbres
esse

Et cistam & fractam & subducta viatica plorat

---

n MORIETVR frigore Aiūt aristippū inuitato Diogene ad balneos dedisse operam vt omnes prius egrederentur ipsiusq; palliū induisse. illiq; purpureū reliquisse quod Diogē cū induere noluisset suū repetens. Tūc Aristip. increpuit cinicū fame seruiētem qui algere mallet quā conspici in veste purpurea.

☞ o ILES gerere & c. Sensus est. Rem publi. administrare et hostes superare res magna est. Sed non minima laus ita principibus obsequi vt illis placeas.

p NON cui vis. ideſt nō omnibus.

☞ q CONTIGIT adire corinthū .i. tenere primas partes. Id enim importabat huiusce modi puerbiū apud grecos vel propter nobilitatem & pulchritudinē vrbis q; CICe. totius grecie lumen appellat. vel propter vasa corinthia que omniū essent pulcherrima. vel ppter difficultatem arcē ascendēdi que acro corinthos appellabatur. vel propter excellentem victoriā quā Munius de vrbe reportauit. vel ppter ludos isthimios qui non procul ab ea celebrabantur.

☞ r SEDIT qui timuit Nam multi deterriti difficultate rei nō audent periculum facere. Sed tantum qui illuc viriliter se gessit. Sententia est Multos hanc vitam negotiosam non tentasse moti desperatione. tamen qui illuc peruenire potuerunt preferendi. videntur. Ergo non tentant quia nō cupiant. sed quia desperant. Qui autem assequūtur digni laude sunt et decus assequūtur. Modo modesti sunt et non queruli. nec adeo procaces & proterui petitores vt rapere potius q; sumere videantur.

☞ s HIC onus horret &c. Hic loquitur quod in fine volui sibi responderi illū esse timidum qui officium fugiat. illum fortem qui subeat perferatq; ac per hoc hunc laudandum illū viturperandū. hec igitur cum scribat poeta & institutum suum defendit Erat enim tanquā alter Aristippus apud augustum & simul se a modestia petendi commendat.

☞ t CORAM rege suo &c. Iam precepit dicens verecūdiā plus prodesse apud maiores amicos q; procacē impudētiam. presertim cum tacentibus magis q; poscentibus largiantur. Sensus autem est. Huiusce modi querela non rogitatio solum verū & flagitatio quedā est. Quibus verbis cum veteris exiitas & alios ad petendum & quod solus accepturus fuisses alius diuidendum poscit. Vnde imitaris coruum illū qui cum inter pascendū gariret alias aues ad eandē escā illexit. Fuit igitur diuidendū cū aliis id quod si tacuisset solus possedisset.

v BRVNDVSIVM Oportet omnino modestū esse qui apud principem degit. In primis enim clementē liberalemq; eligat & qui beneficiorū non sit immemor actum demū nec petat quic q;. nec paupertate queratur. nec fingat sibi aliquid subreptum. vt ille damnum resarciat. Neq; imitetur illos qui iter cum aliquo agentes queruntur difficultatem itineris & pluuiam & cistam qua viatica ferebant sibi effractam fuisse atq; inde cibaria subtracta. Cistam effractam de Truculento plauti est. Nam hec meretricū astucia est qua ornatū sibi apud amatores subtractum finguntvt illi eū reparent.

x CATELLAM. A cathena diminutiuum est.

y PERISCELIDEM. ornatus est circa brachia. Alii dicūt ornatꝰ pedis circa crura: Cum igitur hec sepe cōmiscantur meretrices euenit vt fidem in ueris damnis faciāt

z NEC semel irrisus. Cum sepe decepti fuerimus ab iis qui fractum crus simulantes et humi iacentes clamēt attollite. non prestamus fidem iis qui fracto crure planum. i. vere auxilium implorant.

fraudes paruā cathenam
Nota refert meretricis acumina: sæpe catellam
ornamentum brachiorū sicut
Sæpe peristelidem raptam sibi flentis: vti mox
Nullla fides damnis verisq; doloribus ad sit
deceptus in
Nec semel irrisus triuijs attollere curat
defluat
Fracto crure planum: licet illi plura maneret
deum illum
a b egyptiorum
Lachrima. per sanctum iuratus dicat osirim.
o vicini decipio vos subleuate me
Credite. non ludo. crudeles tollite claudum:
impedita
Quere peregrinum vicina rauca reclamat.

a IVRATVS. In significatione actiua.

b OSIRIM. Vetustissimi egyptiorum cum mundum naturamq; eius admirarent duos deos sempiternos et primos putauerunt solem atq; lunam & hunc quidem osirim illā Isim nominauerunt Osiris autem multos oculos habens interpretatur. quoniā sol multis emissis radiis vniuersam terram intuetur. De hoc plurima inuenies apud Diodorum siculum.

c QVERE peregrinū. q. d. quere qui fraudes tuas non norit.

Argumentum Epistole. XIX.

e St in vita humana quedam iusticie particula quam integritatem vocamus que & amicos nobis vehementer conciliat & conciliatos conseruat. Huic aūt insunt. Fides. veriloquium. & simplicitas. Fides est integritas qua dictorumq; conuentorum communiter vel specialiter constitutorum intemerata veritas custoditur: Hoc dicit.

Ad lollium

d SI bene te noui. Ad lollium scribens tradit preceptum quo monet fugiendā esse vel leuitatē assentatoris vel ecōtrario amaritudinem resistentis & dicit in omnibus mediocritatem seruādā

recte
d
SI bene te noui metues liberrimi: me lolli
adulatoris similitudinem
e
Scurantis spem præbere professus amicum
quantum dissimilis
Vt matrona meretrici dispar erit: atq;
non fideli tantum verus
Discolor infido scurræ distabit amicus

e PROFESSVS amicum Cū profitearis te amicū esse.

distinctū scurrilitati grauius

Est huic diuersum vitio vitium prope maius.
austeritas a bonis moribus immitis molesta
f remota g

Asperitas agrestis & inconcinna grauisq;
asperitas cōmendabilē .i. rōsura capitis.
ostendit

Que se commendat tonsa cute dentibus atris
cupit pura
h non vlli vitio subiacens

Dum vult libertas mera dici veraq; virtus.
sed errat qd̄ austeritas sit virtus inter duo vitia
h i

Virtus est mediū vitiorū vtrimq; reductum
scurra dño suo plus quā oportet. celer li

Alter in obsequium plus equo pronus & imi
contemptor voluntatem timet
mense l i

Derisor lecti, sic nutum diuitis horret.
repetit inconsiderata assumit
eadem facit

Sic iterat voces & verba cadentia tollit.
scolasticū iracundo prelecta ludi
m credere possis

Vt puerum seuo credas dictata magistro
recitare dicere. n

Reddere. vel oartes nimium tractare secundas
litigat vili ⁊ inutili vt lana
o p caprina

Alter rixatur de lana sæpe caprina.
fortiter declamat sic dicēs.

Propugnat nugis armatus: scilicet vt non
potissima mihi.

Sit mihi prima fides & vere quod placet: vt non
displicet vile est.

Acrior elatrem: precium ætas altera sordet
dubitatur p.n.
p q p.n.

Ambigitur quod enim castor sciat an docilis pl⁹
locum illum ꝓ numicij ꝓ appij

Brundusium numici melius via ducat an appi
luxuria

Que ꝫ damnosa venus: quē p̄ceps alea nudat
.i. qui se vestit vltra quam possit ⁊ plus quam.
r sua facultas exigit. vt gloriosus incedat

Gl'a quem supra vires & vestit & vngit:
obsidet diuitiarum quia non potest extingui

Quem tenet argenti sitis importuna famesq;
s. tenet inopie sue dissimulatio q⁊ paup nō ita licenter rephēdit

Quem paupertatis pudor & fuga diues amicus
plenior eo quā reprehendit
s

Sæpe decem vicijs instructior odit: & horret
talem corrigit de puero suo.
t admonendo

Aut si non odit: regit ac veluti pia mater,
integritate vite

Plusq; se sapere: & virtutibus esse priorem
eum ad eum certare
v

Vult: & ait prope vera mecum contendere noli

f ASPERITAS agrestis. Quidem inquit fugiētes vitium adulationis incidūt in peius vitium inconcinni & incōpositi hominis. idest feri & asperi. q. agrestis. Sunt enim qui facta sua liberrima & pura confidentes contra amicos suos seueri & asperi apparent dum eos volūt castigare & in tantum vt ipsa cutis nimia seueritate tēsa dicatur. q. capillos habuerint et atri sint dentes.

g INCONCINNA. Insocialis grauis nūc molesta & odiosa que se commendat dicendo. nā ipsa odiosa est quia commendari se putat.

h DVM vult libertas. Facere vult dixit quia non sufficit quod cupit tonsa cute dentibus atris charaterismos hominis tristis & amari.

i MEDIVM vitiorū. Virtus inquit ita debet in contraria vitia ita in medio esse posita vt ab vtroq; crimine sit remota. i. vt nec nimiū adulatione ne se austeritati adiūgat.

k ET imi derisor lecti & c. Ego melius intelligo ab his qui putant meronymicos dictum imi lecti derisorem pro eorum derisorem qui in eo imo lecto accūbunt. idest dominorum cōuiuiis. Nam in summo & in medio amici in imo vero ipse discumbit hoc dicit virtus est medium vitiorum vtriq; reductū. virtus inquit inter contraria vitia debeat in medio sita esse vt ab vtroq; crimine tantundē remota sit.

l SIC mutum diuitiis Hic characterismos adulatorum est. iterat voces et verba. hoc est omne quod leue dictū est repetit & omnia verba colligit ne sint sine laude dicta. ac per hoc dicit eadē que ille dixerit & nullum verbum nō admiratur quamuis interdū eiusmodi vt si tunc ceciderit ore potius q̄ sit meditate sapienterq; prolatum.

m VT puerum credas. Mirum et facetum exemplū

n SECVNDAS. Secūdarum partium actores omia sumpsisse agunt & simpliciter. Notandū autem q̄ in tragedia nō plus q̄ quinq; personarum actus debent fieri Ergo minus dum secūdam partem tragedie agit humili actu agit.

o ALTER rixatur. Descriptio tristis ac duri.

p AMBIGITVR quod enim. q. d. de nugatoriis & nihil ad nos pertinentibus.

q CASTOR an docilis. Nomina sunt gladiatorum.

r GLORIA quem supra vires. Quis ille inquit est qui gloria & vanitate duct⁹ maiorem sumptum in vestibus & vnguentis facit quā sue facultates patiantur.

s SEPE decem vitiis. Sepe diues qui vitiosior est carpit minus vitiosum. & odit.

t AVT si non odit. Vult esse reprehensor & censor tanquā si illi pia mater sit & ait se esse sapientiorem.

v ET ait prope vera. Non omnino vera. quia si verum queram⁹ nihil stultitior esse debet diues q̄ paup sed ꝓpe vera dixit. qa sic putat vulg⁹.

x STVLTICIAM paciũ tur opes. Opibus inquit cõ/ penso stulticias. cum stultus sum. simile est illud Salustii quia secunde res mire sunt, vi tiis optem tui.

☞ x ARCTA toga. Vi lior vestis.

y DECET. q.d. requrit. Nõ oportet prudentem esse pau/ perem.

z EVTRAPELVS. p n. hominis. Ceterum eutrape/ les dicunt greci quorum ani mi versatiles et facile se ad om nia vertant. Est autem hec cẽ soria oratio ditioris paupe/ riorem monentis.

a NOVA consilia. Quia mutato fortuna mutabit cõ/ silium & spem quia audebit & sperabit maiora.

b DORMIET in lucem. Hoc est nõ euigilabit nec elu cubrabit.

c SCORTO postponet ho nestum. Carius illi scortũ erit & dulcius honestate.

d NVMMOS alienos pa scet &c. Fœnerabitur & fa/ ciet es alienũ vsuris crescere.

e TRAXERIT. Efficietur gladiator vrgẽte fame. Trax enim p.n. gladiatoris.

f AVT olitoris ager Saty/ rice inuenit sordidissima tu/ turo mercẽnario post beatũ incessum. cultumq; letantem Sẽsus. aut gladiator aut mer cẽnarius erit olitoris. Olito/ ris autem dicuntur olearum venditores: sicut olim erat vẽ ditor olerum: ita negociato/ ri incipient vendere caballũ.

β si stulte egero diuitie superent stulticiam meam.

Stulticiam paciuntur opes tibi paruula res est
vilis
Arcta decet sanum comitem toga desine meum
vellepar esse mihi
Certare eutrapelus cuicunq; nocere volebat:
quoniã mutatur animus pauperũ mutatõe vestis
Vestimenta dabat preciosa: beatus enim iam
ornatis q. munere accepit qz spes
barbari melioza puenire.
Cum pulchris tunici sũmet noua cõsilia & spes
modicum diẽ
mercerici.
Dormiet in lucem scorto postponet honestum
opus virtutis quos ad fenus accipiet pecunias
Officium: nummos alienos pascet adimum
vilis orulani impelle
Trax erit: aut olitoris aget mercede caballum
secretum
Arcanum neq; tu scrutaberis vllius vnq;
creditum celabis eb'iterate
Commissumq; teges & vino tortus & ira.
exrolles contemnes
Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes
bonus amicus tuus recitabis
Nec cum venari volet ille pœmata. panges
amicina prrarijs studijs sq;
simul nate-um
Gratia, sic fratrum geminorũ amphionis atq;
diuisa odiosa austero
zeti dissiluit. donec suspecta seuero
amphionis indulsisse
Conticuit lyra fraternis cessisse putatur
obsequere magni
Moribus amphion, tu cede potẽtis amici
mitib' mandatis. educi iubet
Lenibus imperijs. quotiẽsq; educet in agros
illius regionis equos
Aetholijs honorata plagis iumẽta canesque
austere eam tristiciam que circa senem esse solet
Surge & inhumane senium depone camenæ
simul cum eo venationib'
acquisita
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta.
insigne
Romanis solenne viris opus vtile fame.
sanitati roburi sanus sis.
Vitæq; & membris: presertim cum valeas: &
porcũ siluestrẽ
Vel cursu superare canem vel viribus aprum
predicris agilitus opera roboris
Possis: adde virilia quod speciosius arma

☞g COMMISSVMq; teges. ideſt ab amico aliquid dictum debes celare.

☞h GRTIA sic fratrum; Iupiter & antiope amphio/ nem cetumq; geminos sustu lit. quamuis homerus tertiũ addat çalai. amphion autem musica zetus vero venatio/ nibus delectabatur. peneq; iam ad discordiam venerãt propter diuersitatẽ studiorũ sed amphion rem suspicatus relicta musica venationibus ne fratrem alienaret tradidit i ETOLIIS nobilibus & quales habuerũt in venatiõe apri calidonii. nam calidon etolie vrbs est.

k INHVMANE. Non in humane. sed cuius grauitas inhumana videtur.

l SENIVM. ideſt eam tri/ sticiam que circa senium esse solet.

m ROMANIS viris. Nã prisci romani qui viri erant venationibus exercebantur. Ab honesto autem vult per suadere laborem venaticum non detractandum.

n VITEq; & membris. Hoc abvtili sumptũ est. dicit autem vite & membris. mẽ bris. ideſt vite membrorum hoc est corporis. Nam exer/ citatio corporis cõseruat va litudinem. Nam si somnus quies & frigus gignunt no/ xiam peritutam quam mul torum morborum causa est exercitatio que amouet som/ nium & quietem & ex mo/ tu gignit calorẽ. morbos pel let & valitudinem conserua bit presertim robustis qui to lerare labores querunt.

quisq; exercet quanto laude ⁊ fauore

o

Non est qui tractet: scis quo clamore coronæ

certamina in campo marito

Prælia sustineas campestria. deniq; sæuam

existens cantabri sunt populi hispanie de quibus late in odis

Militiam puer & cantabrica bella tulisti

imperatore augusto militaria

p

Sub duce: qui templis parthorum signa refixit.

decit vendicat

Nunc & si quid abest italis adiudicat armis

q

Ac ne te retrahas: & inexcusabilis absis

supra .i. extra mensuram hoc est in oibus ruis actionibus medium serues

r

Quamuis nil extra numerum fecisse modumq;

tu s t

Curas: interdum nugaris rure paterno

diuidit nauigia numerus seruorũ tuorũ

v t x bellũ acciacũ

Partitur lintres exercitus accia pugna

ducente representatur

3

Te duce per que: os hostili more refertur

tuus fluuius ville tue

a

Aduersarius est frater lacus adria donec

b

Alterutrum velox victoria fronde coronat:

desideris

Consentire suis studijs qui crediderit te.

existens vtraq; pbabit manu hoc quod facis

c

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum

o lolli te q.d. quamuis non opus sit

d

Protinus vt moneam. si quid monitoris eges tu

.i. ne passim vbiq; de quocunq; loquaris

e

Quid de quoq; viro & cui dicas sæpe videto

qui pauca reticet

f

Percunctatorem fugito. nam garrulus idem est.

ad audiendum capaces

Nec retinent patulæ commissa fideliter aures

g

Et semel emissum volat irreuocabile verbum.

serua desiderium. vel

h

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla. puerue

a veritate coloris

Inter marmoreum venerandi limen amici.

diues dilecte

Ne dominus pueri pulchri caræue puellæ

beatum faciet molestus

Munere te paruo beet: aut incommodus anget.

diligenter

i

Qualem cõmendes etiã atq; etiam aspice ne mox

NB

o SCIS quo clamore & c. idest suffragio multitudinis spectaturis in campo martio exerceri soleas. Magna auxesis Nam si in ętate tenera pueritie potuit perferre militiam rem periculosissimã. nonne poterit in robustiore ętate, ferre venationem rem multo minus periculosam.

p SIGNA refixit. Sub octauiano & cantabri in hispania & in orientali plaga parthi victi sũt sed a diuersis ducibus. sed hic sub duce augusto intelligit. nam & ipse ventidium bassum misit qui de parthis triumphauit.

q RETRAHAS. q. d. recedas ab istituto genere viuẽdi

r NVMERVM. Pro concedentia & proportione posuit quod exprimit cũ addit modum.

☞ s NVGERIS in hoc loco ludis significat quia cũ facies simulachra maritimi belli quale apud actium pro montoriũ gestũ est ab octauiano contra M. antonium.

t RVRE paterno. Quod iuta mare est.

x

☞ v PARTITVR. Pari numero.

x EXERCITVS. Ex tuis seruis factus.

☞ y LINTRES. Nauigia. Proprie tamen fluuiales nauicule sunt.

z REFERTVRE exprimitur agitur. Iuue. Et multum referẽs de mecœnate supino.

a ADVERSARIVS. Loco aduersarii ducis.

b ALTERVM. Alterum ex duobus. s. aut te aut fratrẽ.

c VTROq; pollice. Vtraq; manu. Tropos synedoche a parte totum prouerbium est vel quia obstupentes aliquid pollices iungimus.

d SI quid monitoris. q. d. q̃uis non egeas monitoris:

☞ e QVID de quoq;. Nam videndũ est ne passim de quocunq; loquaris. Multis enim parcendum est. neq; etiam cũ de aliquo dicas omnibus est dicendum.

☞ f PERCVNCTATOREM fugito. & c. Nam qui multa percũctatur pauca reticet. Garrulus qui multa & sine penso loquitur. non ancilla. neq; seruus amici amãdus. nam si eorum tibi copiã faciet paruo munere illi eris multum obnoxius. si autem non faciet minus te anxium reddet.

g ET semel emissum. Terribiliter pronunctiandũ est.

h NON ancilla tuum iecur Non ames inquit seruum vt ancillam diuitis & c.

i QVALEM cõmendes Sensus est. Cum aliquem laudarevis in presentia aliorum diligenter considera anteq̃ illum laudes ne eum forte quẽ postea deturpaueris incurras in vereçundiam.

impellant illius quem cōmendasti

Incutiant aliena tibi peccata pudorem:

in commendando commendamus
decipimur amore alicuius

Fallimur: & quendā nō dignum tradimus: ergo

reprehendet desine
l2

Quem sua culpa premet deceptus omitte tueri.

quemadmodū diffamarum defendes

Vt pœnitus notum si temptent crimina serues

cōfidentē

Tuterisq; tuo fidentem presidio: qui

mordaci nōne
l calumnioso.

Dente theonino cum circumroditur, en quid:

amici tui

Ad te post paulo ventura pericula sentis:

quia negotiū tuuū
m dom⁹

Nam tua res agitur: paries cum proximus ardet

contempta pericula

Et neglecta solent incendia summere vires.

est ignaris quem colimus ꝛ obseruamus.
n

Dulcis inexpertis cultura potentis amici.

aūt o res tua

Expertus metuit: tu dum tua nauis in alto est

serua hec precepta que ad fauor amici
amicitiam seruandā valēt

p q

Hoc age: ne mutata retrorsum te ferat aura

seueri grauem
r

Oderunt hilarem tristes: tristemq; iocosi NB

quietum promptum industrium segnes

Sedatum celeres, agilem gnauumq; remissi

Potores bibuli media de nocte falerni

eis oblata
s

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis

tu ebrietates.

Nocturnos vires te formidare tepores

aufer seueritatem mansuetus
t a tristiciam v

Deme supercilio nubem: plerūq; modestus

incogniti hoc est hoīs. cuius mens nō facile deprehendatur

Occupat obscuri speciem: taciturnus acerbi

hec precepta
o lolli
x p

Inter cuncta leges & percunctabere doctos.

quo viuendi modo

Qua ratione queas te adducere leniter æuum

egena cupido
3

Ne te semper inops agitet vexetq; cupido

s. vexet te a
qui est de imminenti malo

Non pauor & rerum mediocriter vtilium spes

in hominibus
b

Virtutem doctrina paret naturadet e ronet

facilitate conuertamus ingenium nostrum ad amici ingenium: et quales esse cupiūt tales nos prestemus. Si igitur seuerio re vita sint. & nos eandem tristiciam. idest seueritatē preferamus si iocosi iocos

f ODERVNT porrecta: Hic ostendit quid sit leuis aura hoc est parua causa cur quis non ametur pocula autem negantem non amant. etiam si malam valitudinem ostendas ad excusationē non bibendi.

t DEME supercilio nubē. idest austeritatem & tristiciā que maxime ostēditur in cōtractione superciliorum.

v MODESTVS occupat obscuri speciē & c. idest hominis cuius mens facile non deprehendatur.

x INTER cuncta leges Doctrinam dicit necessariā ad commendationem amicitiarum.

v PERCVNCTABERE doctos. Que legendo non intelligis ea tibi doctiores interpretentur.

z INOPS cupido. Nā cupido est earū rerū que absūt.

a ET rerū mediocriter vtilium. Recte dixit vtrūq; enī est stulticie vel pauere ne amittat vel sperare cum voto ingenti res mediocriter vtiles.

b VIRTVTEM doctrina paret. He omnes questiones de morali philosophia sumuntur.

k DECEPTVS. Quia credidisti bonum Ergo cū non est ne perseueres in laudādo Cōtra vero serua & defende eum quem penitus bonum nosti si mordet: quia si innocens mordetur: neq; defendatur serpit latius ea calumnia ad reliquos.

l DENTE theonino Mordaci et calūnioso. Theō enim mordacissimus calumniator fuit.

m NAM tua res agitur. Ergo vt res tua agitur si succurratur incendio vicino quod mox sit ad te transiturum. sic & tuam rem agis cum innocentis calumniam propulsas que paulo post ad te prouenire posset.

n DVLCIS inexpertis & c. Sensus est. Qui non sunt experti suauem rem putant amicitiam magnorum virorum. Qui autem sūt experti metuunt. Nam quāuis honor inde atq; vtilitas proueniat tamen multa subeunda sunt incommoda in eam obseruandam valeant.

o DVM tua nauis in alto est. Cum prosperum cursum amicitie tenes: & est tropos allegoria dulcis inexperti: ne ob aliquam offensionē mercaris excludi.

p Hoc age & c. idest serua hec precepta que ad amicitiā seruandam.

q NE mutata aura. Manet in translatione: & est sententia: ne amicitiam amittas.

r ODERVNT & c. Optimum est preceptum in amicitiis conseruandis vt nō ex adulatione sed ex morum

Similis similis gaudet

c QVID pure & c. idest. quid vere te tranquillum reddat. idest quid sit summũ bonum an honores an diuitie an ipsa philosophãdi via que secreta a vulgo est: et fallit illa ignorantes quia non possũt adduci vt in ea summũ bonnum putent.

c AN secretum iter. Videtur hoc ꝓbare quod vltimo posuit. an quod alibi dixit. Nec vixit male que narus moriẽsq; fefellit.

d ME quotiens reficit. & c. idest quotiens in meo rure sũ

d DIGENTIA. De quo flumine in odis dictum fluit iuxta pagum mandelam.

e MANDELA. Pagus est in sabinis nimis cõtrahẽs atq; algidus frigora et rugosa faciens hominũ corpora.

g BIBIT pagus. Tropos metonimia hoc est pagani bibunt.

auferat animi passiones q̃ reddat te liberũ a curis

Quid minuat curas? quid te tibi reddat amicum

honor

Quid pure tranquillet honos an dulce lucellũ

latens ignorare ab hoĩbus.

An secretum iter & fallentis semita vitæ?

recreat p.n. fluuij

Me quotiens reficit gelidus digentia riuus:

riuum nomẽ terre in q̃ horatius agrũ habuit

rogosa hñs corpore.

Quem mandela bibit rugosus frigore pagus

qua putas me habere opinionẽ

Quid sentire putas? quid credis amice precati?

vt vt spernet qd̃ nunc habeo sit mihi.

Sit mihi quod nunc est: etiã minus: vt mihi viuã

restat aliquid cui nõ sũ anxius d̃ vita

Quod superest æui: si quid superesse volunt dij

mihi victus.

Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum

vexer. ambigui tẽporis

Copia. ne fluitem dubie spe pendulus horæ

sufficit

Sed satis est orare iouem: qui donat & aufert

eo ipo qd̃ habet contentũ

Det vitã det opes: æquũ mihi animũ ipe parabo.

h QVOD sentire & c. idest quam opinionem putas me habere & qd putas me a diis precari Nẽpe vt seruent quod mihi adest.

i VIVAM mihi. Illi enim sibi viuũt qui nullis curis distrahuntur. et quicquid euenerit eo bene vtuntur & in bonam partem accipiunt.

k SI quid supesse & c. q. d. neq; sim anxius de vita.

l SIT bona li. Modeste petit. Notãdum autem quia studio solitus librorũ copiã primũ q̃ fruges victumq; precatus.

m Sed satis est & c. Hec inquit a ioue petam que mihi prestare non possum. idest vitam opes & c. vt equum animũ geram: in mea magis est potestate. Hec autem sunt ex prisca philosophia. Nã christiani volunt nihil posse nos sine diuina gratia. sed illã accedere quotienscũq; eam imploramus.

Argumentum Epistole. xx

h Anc epl'am ad mecenatem scribit in qua demõstrat pragmaticam suã. i. causam propter quam cõposuerit carmina: sed prius vituperat imitatores Cratini q docuit nullorũ carmina esse stabilia nisi potulenti & ebrij essent: trahens occasionem ipe Cratinus ex homero & Ennio in quorum libris laus inuenitur vini. Non tñ poetas dixerunt debere vinosos qui Cratinus tante vinolentię fuit vt solitus fuerit supra pelles recumbere: in quas comedere cõsueuerũt. Hoc etiã epigramma in monumento eius testatur. in suis etiã fabulis negat bonũ esse poetã qui vinosus non fuerit. Hic ꝑ hanc vinolentiã tante libidinis fuit vt cubiculũ suũ speculis adornaret q̃tenus & coitũ suũ spectare posset. Hoc dicit

Ad Mecenatem

qui priscam comediam scripsit prudens p.n.

n
p Risco si credis mecenas docte cratino
grata esse

Nulla placere diu: nec viuere carmīa possūt
carmina i.a sobrijs, hominibus q̄ ebriosos.

s.a o
Quæ scribuntur aque potoribus: vt male sanos
adduxit bachus dijs siluestribus

Ad scripsit liber satyris faunisquæ poetas
suaues reddiderunt odorē vini.

Vina fere dulces oluerunt mane camenæ.
p demonstratur

Laudibus arguitur vini vinosus homerus:
poeta latinus q̄ primus fuit inter poetas

q
Aennius ipse pater nunq̄ nisi potus ad arma
aggressus est describenda verba ennij

r s
Prosiluit dicenda: forum putealq̄ libonis.
commēdabo sobrijs auferam vim faciendi carmina

t v x
Mandabo siccis adimam cantare seueris.
postq̄

Hoc simul edixit: nec cessauere poetæ
contendere inter se vt fierent eo ebriores.

Nocturno certare mero putere diurno

y
Quid? si quis vult toruo ferus & pede nudo
anguste effigiem catonis.

Exiguæ que togæ simul & textore catonem
integritatem q.d. non

Virtutem ne representet moresq̄ catonis?

z
Rupit hyrapitam timagenis æmulia lingus
hyrapita facundus

Dum studet vrbanus tenditq̄ disertus haberi:
a quia viciose imitatur

Decipit exemplar vitijs imitabile: quod si
ego horatius tunc alij poete

Pallerem casu: biberent exangue carminum
effectores aliene voluntati addictū

b
O imitatores seruum pecus, vt mihi sępe
iracundiam risum

c
Bilem sæpe iocum vestri mouere tumultus:
d primū caput

Libera per vacuū posui vestigia princeps.
ingenio suo

Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidet.
exercitum

e
Dux reget examen parios ego primus iambos
latinis pedes animositatem inferentes.

f g
Ostendi latio numeros animososq̄ secutus

n PRISCO si credis. Vituperat eos qui quorū hoīum vitia imitati sunt eorū virtutes imitari non valent vt quidam qui cum audiāt homerum vinosum fuisse ebriositatem imitantur.

o VT male sanos adscripsit liber & c. Sensus est. Nam vt liber in tutela habet satyros & faunos ita deinde habuit poetas ex quo et ipse muse vinosę videri possunt.

p LAVDIBVS arguitur. Ordo est. Homerus arguit. i. demonstratur & conuincit vinosus laudibus vini. idest quia laudat vinum vt sepe apparet in iliade & odissea.

q ENNIVS. Hec omnia per ironiam dicuntur.

r FORVM putealq̄. idest causas agendas & oratoriā.

s PVTEALq̄ libonis. Sedes pretoris fuit prope arcū fabianum dictū a libone pretore. a quo illic primū tribunal & subsellia collocata sūt.

t SICCIS. Sobriis vt cōtra madidos ebrios dicimus.

v CANTARE. Poema scribere.

x SEVERIS. i. ipsis sobriis

y QVID si quis & c. Sensus. Si hos homeri et Ennii imitatores dicemus. quia ebriositatem solam imitātur eodem modo dicemus aliquem esse similem Cathon si illum imitemur in toruitate vultus in pedibus nudis. & in breuitate toge. Nam legitur sepe in publicū ꝓdisse Cato pedibus nudis & cum sola tunica. Non igitur imitabitur virtutes Catonis. quia hec minima imitabitur.

z HYRAPITAM. Hic maurus fuit. qui dum cupit parem se in declamando & vrbanitatibus Tymageni facere disruptus est.

a DECIPIT. Multi enim decipiuntur. Nam dū proponunt sibi magnum virū tanquam exemplar. et eius vitia possunt imitari. putāt etiam virtutes imitari posse. Ergo si casu palleret vt et ipsi pallorem imitarentur biberent cuminū. Cyminū dicitur & cuminum mutata vt in y. vt cypressus & cupressus. est aūt eius granū vehemēter pallēs Persius. Rugosum piper & pallentis grana cymini. ergo ex angue. idest pallidum.

b SERVVM pecus. In quibus animus nō homini sed pecudis sit & oino seruilis.

c BILEM. Iracūdiā. Nam in tanta stulticia & peruicacitate modo risum. Modo irā concitant.

d LIBERA per vacuum. Primus fuit horati⁹ q apud latynos lyrica scripsit carmina. Per vacuum translatio a viatore. qui nō ita precedētē sequitur vt pedem in suo vestigio ponat sed ponit in vacuo. i. descripsi que prius descripta ab aliis non fuerant. Quod etiam Virgil. Gloriat primus ego in patriā mecū modo vita supersit. Aonio rediēs deducā vertice musas.

e PARIOS. Ab Archilocho inuentos qui ex paro insula fuit.

f NVMEROS pedes.

g ANIMOS. Spiritum et vehementiam stili.

pacte illius materiam virum illū
h i
Archilochi non res & agentia verba lycambem
vt non .i. minori corona
h l decores
Ac ne me folijs ideo breuioribus ornes:
lcz veritus sum m compositōcz
Quod timui mutare modos & carminis artez
n o
Temperat archilochi musam pede mascla sapho
poeta ille .i. in re ordinanda dissimilis
Temperat alceus sed rebus in ordine dispar
vt archilochus socerum infamet noxijs
p alceus q
Nec socerum querit: quem versibus oblimat atris
sue suspendium alceus quemad modū archilochꝰ
r
Nec sponse laqueum famoso crimine nectit.
s cantatum romanis.
Hunc ego non alio dictum prius ore latinis
lyricus poeta pro
iucundum est
Vulgaui fidicen. iuuat immemorata ferentem
hominū conspici hominum
t
Ingenijs oculisq; legi manibusq; teneri.
v o mecenas inuidus poemata
Scire velis mea cur ingratus opuscula lector
reprehendat
Laudet ametq; domi primat extra limem iniquꝰ
ideo fit loquacis vane venando acquiror.
x x
Non ego ventosæ plebis suffragia venor
inuitationibus dono.
Impensis cœnatum & tritæ munere vestis
z clarorum a
Non ego nobilium scriptorum auditor: & vltor
genꝰ corū qui docent grammaticā fauorem querere. o loca in quibus recitant
b c
Grāmaticas ambire tribus & pulpita dignor:
hinc oritur indignatio apud grammaticos densis
d e
Hinc illæ lachrimę spissis indigna theatris
me inepcijs meis auctoritatem
Scripta pudet recitare: & nugis addere pondus
ad aliquem rua scripta.
Si dixi rides ait: & iouis auribus ista
custodis carmen poeticū
Seruas. fidis enim manare poetica mella
f
Te solum tibi pulcher ad hæc ego naribus vti
metuo reluctantis lacerer
g
Formido: & luctantis acuto ne secer vngue.
s. theatri intermissionem ludorum
h
Displicet iste locus clamo: & diludia posco:
illorū sollicitū contentionem
Ludus enim genuit trepidum certamen & iram:
feroces mortiferum
Ira truces inimicitias & funebre belluz

h ARCHILOCHI. Iambici carminis scriptor. Nam Archilocho inquit transtulit nil preter metrū. sed res & argumenta neglexi quibus ille lycambē persequitur: a quo repudiatus est gener.
i LYCAMBEM De quo in odis dictum.

k AC ne me foliis & c: Dixerat se materiā mutasse. sed genus carminis quod in alceo est retinuisse: sed non propter hoc minori corona & premio dignū esse. Nā Alceꝰ & Sapho idem factitarunt. nec propterea in minori precio sunt.

l BREVIORIBVS foliis. idest minori corona.
☞ m MODOS & artē. idest artificiosam illius modulationem.
n TEMPERAT archilochi & c. Metrum inquit Archilochi quod nos imitamur temperamus versibus Alcei & Saphus quos imitor. Sed neq; eodem ordine versuum vtuntur: neq; rebus quibus socerum insequitur.
o MASCVLA In qua virile ingenium sit.
p NEC querit socerum. id est non describit eandem materiā de socero. q̄ arcilochus
q OBLINAT. Deturpet ab eo quod est lino nis.
r NEC nectit. idest non describit ea quibus neobole sibi laqueum nectit.

s HVNC. s. pedem iambū.
t INGENIIS oculisq; legi & c. Quia que legimus ad ingenium nostrum inducunt.
v SCIRE velis. Causam profert vnde sit quod carmi sua domi laudet lector: foris autem premat. idest vituperet: Ait enim inde prouenire quia nō corrūpit illos cœnis aut iam cōsumptis vestibus

x SVFFRAGIA. Ttrāslatio ab iis qui magistratū petunt. Illi enim venātur suffragia. idest comparant sibi suffragatores.
y VENTOSE plebis. Vanę et leuis. Vituperat eni eos qui cœnis & muneribus cōparant laudatores ex iperita plebe. Sic persius Calidū scis ponere sumē scis comitē horridulū trita donare lacerna.
☞ z NON ego & c. Sensus est. cum solitus sim audire nobiles scriptores.
a ET vltor. idest punire. Nā q̄uis sint: nobiles tn̄ si quando errat reprehendo.

b GRAMMATICAS ambire tribus. idest humilis precari turbam grāmaticorum. q. d. cōdiscipulos meos
c ET pulpita. idest preceptores. Indigna enim res videtur cū audeam corrigere doctiores descendere in eā humilitatem vt ambiam turbā grammaticorū. Quod aūt tribus dixit manet in trāslatione suffragiorū qui tributim: idest p singulas tribus petuntur.
☞ d HINC. Ex hac causa. quia ego nec dono munera. neq; ambio illos.

☞ e SPISSIS indigna theatris. & a. Ordo est si ego excusās quare nolim recitare dixi pudet me recitare scripta que nō sunt digna spissis theatris. i. frequentibus auditoribus: & addere pōdus nugis idest dare auctoritatē rebus leuibus vt multi faciunt: qui suas nugas tanq̄ res maximas recitant: aliquis tunc ait tu nos derides: & tua scripta ioui audienda reseruas: & fidis te solum manare. i. fluere poetica mella. i. suauitatē poeticam. q. d. idcirco nō recitas nobis: quia suauiora sunt q̄ que digna sunt que a nobis laudiantur.

f AD hec. i. ego ad hec respondeo nō idcirco non recitare: quia putē mea scripta iouis auribꝰ seruāda: sed quia timeo vti naribus. i. vti acutiori iudicio Nam dicimus aliquid olfacere nos cum acriter iudicamus. Hinc illud naribus suspendis aduncis.
☞ g FORMIDO ne secer acuto vngui luctantis. i. eius qui mecū luctetur.

h DILVDIA posco. i. intermissionē vel dilationē ludorum. q. d. idcirco non placet theatrū: quia volo differre ludos. Nam ex ludo certamen oritur & cōtentio et ira Ab ira aūt inimicitie sunt: & tandem bellum.

Argumentum Epistole.xxi.

i Increpat librum suum in publicum prodire cupientem. Hoc dicit.

Ad Librum

vbi sunt mercatorum

h respicere

V Ertunum ianumq; liber spectare videris

illorum fratrum duorum

i b

Scilicet vt prostes sosiorū pumice mundus

quis secretum domus mee

l

Odisti claues & grata sigilla pudico:

q.pciosis publica.

Paucis ostendit gemmis & cōmunia laudas

his moribus imburus cupis

Non ita nutritus fuge quo discere gestis:

adme m

Non erit emisso reditus tibi.quid miser egi

tunc postquam reprehenderit

alt

Quid volui:dices:vbi quis te læserit: & scis

artan sacietate effectus

n

In breue te cogi:cum plenus languet amator

erat |vacs ego

o

Quod si non odio peccantis desipit augur:

Carus eris romæ:donec te deserit ætas.

versatus postquam

Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi

que te corrodent

p q

Cæperis:aut tineas pasces taciturnus inertes;

tem in publicum prodire cō sueuerunt.

m QVID miser.Verba libri.

n IN breue te cogi.Sensus est.Multi te nō amabunt & reprehendent. Sed etiā qui amator est cū erit plenus.i.sacietate affectus coget in breue.ideſt ex fastidio. nec totus nec ex ordine recitaberis.

o QVOD si non odio.i.si ego qui tibi peccāti vt augur futura predico non desipio odio tui tamdiu rome carus eris q̄ diu reminueris pulchritudinem noui libri.

p PASCES tineas. Que te corrodent.

q TACITVRNVS. Quia non legeris.

h VERTVNNVM ianū q̄. Hanc epistolā methaphorice inscripsit .q. in rem animatam significans librū suū in publicū velle procedere se vero prohibere. Vertunnus autem & ianus dii sunt qui presunt negotiis emētium & vendētiū ante quorū templa erant:loca in quibus cū ceteris rebus etiam libri venales erant. Per deos autem loca significant.

i VT prostes. Palam te venalem offeras nec; sine conuicio prostes nam hoc impudicarum est: vt ostendat illū pudore carere.

k SOSIORVM. Librarii duo fratres erant in precio ea tempestate acute cognitores omnium librorum & exti matores.

l GRATA pudico. Nam in quib⁹ pudor est ii sub clause & sigillo custodiri nō au

Primus Liber Epistolarum

oppidum illud

Aut fugias vticam: aut vnctus mittere illerdam
r e
sicut risit

Redibit monitor non exauditus: vt ille
inobedientem supa a via depulit
r

Qui male parentem in rupes detrusit asellum
nolentem curet

Iratus: quis enim inuitum seruare laboret?
etiam expectat caracteres litterarium
v

Hoc quoq; te manet: vt pueros elementa docentē
detineat

Occupet extremis in vicis balba senectus,
postquam adhibuerit
x

Cum tibi sol tepidus plures admouerit aures
t modica

Me libertino natum patre & in tenui re
res meus amplificasse

Maiores pennas nido extendisse loqueris
origini mee.
s

Vt quantum generi demas, virtutibus addas,
primoribus principibus

Me primis vrbis belli placuisse domiq;
breue statura .i. non ergo canū
a b c

Corporis exigui præcanum solibus aptum.
ad irascendū reuocabilis
velocem

Irasci celerem: tamen vt placabilis essem.
a casu interrogabit
b

Forte meum si quis te percunctabitur æuum
.i. quadraginta
quater annos

Me quater vndeno sciant implesse decembres
inconsolatu socium ille consul
virum illum

Collegam lepidum quo duxit lollius anno.

Finit liber primus Epistolarum.

r VNCTVS. Fiet ex te opistographie epistole. Est enim opistographie epistole inscriptio que a tergo fit. vel eris tunica rerum venalium.

ſ ILLERDAM. Hispanie vrbs.

t IN rupes: Nam cū recta asinum ducere voluerit neq; ille peruerit iratus in rupem detrusit.

v PVEROS elementa docentem. Nam senes questum facere cupientes docent pueros prima elementa. idest cognoscere characteres litterarum & componere in syllabas & dictiones: & ad eam rem vilioribus vtunt libris.

x CVM tibi sol. Nam post ortum solem pueri ad senem docendi veniunt.

y ME libertino &c. Ipse enarrat sermonem suam cynice non dissimulans humilitatē generis ac se esse piectū.

z VT quantum generi demas &c. Causam exponit cur non verecundetur humilem genologiam profiteri. id est quod non haberet ex parentibus haberet ex sapientia

a CORPORIS exigui. Hec descriptio charatheristmos dicitur.

b PRECANVM. Propter caniciē & ante annos albos capillos.

c SOLIBVS aptum. Solitum iacere sub sole & chroma facere.

d FORTE meū &c. Sensus est quod anno consulatus Lepidi et lollii poeta explerat quartum atq; quadragesimū annum vite sue.

Argumentum Prime epistole

a D Augustum liber est. Nam & apud Suetoniū legitur epla augusti Horatiū arguentis q d ad se non scribat. Excusat ergo se nō scribere ne illū tot negocijs occupatum impediat & simul ei laudes aggreditur. In tota aūt epistola subtiliter in fauore poetarum versatur. Hoc dicit.

Ad augustum

quo ad numerum
e administres

c VM tot sustineas & tanta negocia solus
bellis honestare vire
f g h
Res italas armis tuteris: moribus ornes:

e CVM tot sustineas. Est autē principiū pene heroicum & quo optimi sapientissimi q; ducis officium absolutissime describat. Optimus enī princeps non solus cōsultat, sed eligit quos prudētia fide q; insignes nouit cū quibus cōsultet. sed tū solus sustinet ga nō ita cuiq; aliqd demandat quin ipse pariter quo ad res patiaī curet. oīa circūspicit oibus cōsulit nihil omittit. nihil negligit. Ergo sustinet solus cōsultat cū pluribus. Que causa est vt princeps de se loquēs ita dicat veluti de pluribus loquaī. non eni ait ita decreui ita iubeo sed ita decreuimus ita iubem⁹. neq; hoc superbia adinuenit vt tanq; seynū p oibus censeat sed modestia peperit vt nō sue prudētie cūcta arroget sed vt aliorū quoq; cōsilio egere & cū egeat libēter vti demōstret. Cōtraq; honorificentius illi est vt singulari numero saluteī. Cū eni dixero tequeso rex teq; appello in solo ipo magis cūcta. s. res esse demōstro q; cū dixero vobis supplex sū o rex vestrāq; opē iploro. sed barbarica q̄dā adulatio oīa & puerut & inuertit sed ad rē redeo. Sustineas: ergo non succūbis oneri, sed eo aī robore ea prudētia es vt etiā que grauissima sunt sustineas.

f RES italas. Is enī princeps nō solū primus inter mortales habēdus: sed etiā si dicere licet deo similis putādus q et armis iperiū tutari possit: & rē publicā virtutibus ornet. et vitiis purget. Res italas imperiū latinū quo nihil maius fuit. Ergo nullū maius pōdus eo est quod tu sustines.

g TVTERIS. Optime dixit. non eni armis aliorū iniuriā abuti. sed in nostrā defensionē vti habemus nō igitur vt inferaī sed vt propulseī iniuria arma bonus princeps sumit.

h MORIBVS ornes. Tutaris imperiū. Ergo pacem si est conseruas vel ab aliis violata fuerit restituis nulla enim alia ratione bella sumēda sunt. nisi vt in pace viuamus. sed quia iners omnino ac desidia plena pax erit: nisi virtutibus illustretur & excellentibus viris ornetur non temere adiunxit. Moribus ornes. i. virtutibus que a moribus sūt. vel morib⁹ q. optima consuetudine inducta. que omnes parit virtutes.

melioꝛa facias peccabo

Legibus emendes incommoda publica peccem

Si longo sermone morer tua tempora cæsar

Romulus & liber pater & cum castore pollux

Post ingentia facta deorum in templa recepti,

Dum terras hominũq; colunt genus aspera bella

Componunt: agros assignant oppida condunt

Ploranere suis non respondere fauorem

Speratum meritis diram qui contudit hydram

Notaq; fatali portenta labore subegit:

Comperit inuidiam supmo fine domari:

Vrit enim fulgure suo: qui pergrauat artes

Infra se positas extinctus amabitur idem

Præsenti tibi maturos largimur honores:

Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras

Nil orturum alias nil ortum tale fatentes

Sed tuus hic populus sapiens & iustus in vno

Te nostris ducibus te grajis ante ferendo

Cætera nequaquam simile ratione modoq;

Aestimat: & nisi quæ terris semota suisq;

Temporibus defuncta videt: fastidit & odit.

Sic fautor veterum vt tabulas peccare vetantes

Quas bisquinq; viri sanxere: & federa regum

Vel gabijs vel cum rigidis æquata sabinis

Pontificum libros annosa volumina vatum

bus sabinis equo iure in ciuitatẽ receptus est: ita vt vrbis nomẽ roma maneret. Ciues autem nõ romani sed quirites appellarentur.

z PONTIFICVM libris quia vt supra dictũ est scientia interpretãdi & actiões apud collegiũ pontificũ erãt. Vel intelligamus ius pontificũ.

ſ TABVLAS. Librũ. xii. tabularũ intellígit. sed vt breuissime originẽ iuris romanorũ prosequar. Romulus cũ in. xxx. partes quas curias appellauit populũ diuisisset leges quasdã tulit: quas curiatas appellauit. Tulerũt & sequentes reges quas oẽs quoniã a sex. papirio qui priscis tẽporibus fuit suo ordine in vnum volumẽ redacte sunt ius papirianũ appellarũt. Ex actis vero regib⁹ late a tribunis lata omnes leges exoluere. Ac deinde per. xxx. annos cõsuetudine potius q̃ certo iure vixit porro inde creati sunt decem viri anno vrbis altero & trecentesimo: qui conquirẽt leges a grecis ciuitatib⁹ quas in decem tabulas eburneas pscriptas in rostris posuerũt: vt possent leges apertius perspici: fuitq; ius illis in ciuitate summũ: vt nõ esset ab illis prouocatio: vt leges corrigerent vt si quid videretur adderent. Itaq; sequẽti anno alias addiderũt. Vnde fuit xii. tabularum liber. Quarũ ferendarũ auctorem dicunt fuisse decemuiris hermodorũ quendam ephesiũ in italia exulentẽ. Hincvero exorta est prudentiũ interpretatio et disputatio fori. Hec interpretatio sine scriptis, ppriũ nomen nõ habens ius ciuile dicit̃. Inde ex legibus codẽ fere tẽpore actiones cõpositẽ sũt: quibus inter se homines disceptarẽt. quas ne pro suo arbitrio homines instituerẽt: certas & solennes esse voluerũt. Hec aũt pars iuris legis actiões appellant̃ sunt tñ interpretandi & actiones apud collegiũ pontificũ erat: ex quibus constitutã quisq; quoq; anno precesset. Que consuetudo annis vero centũ durauit. Postea cũ Appius claudius ꝓposuisset & ad formas has actiones redigisset has actões. Gn̄. Flauius scriba q⁹ & libertini filius sub reptũ librũ pplo tradidit. Vnde meruit Te. ple Senator ac ędilis fieri. Hocius flauianũ vt illud papirianũ dixerũt. Inde sex. helius alias actiones cõposuit & populo tradidit. quius helianũ dixerunt. Intercedẽte deide discordia secessit populus. & sibi iura cõstituit: que plebiscita dicuntur. Inde cum tantũ populum coire difficile esset cura ad senatũ recepta senatusconsulta nata sunt.

i LEGIBVS emendes. Nã qui moribus atq; optimis exemplis ad virtutẽ a vitiis adduci nõ possunt ii metu pene que ex legibus infertur coercendi sunt. Legibus autem dicit. Nam vt etiam est apud institutiones iuris ciuilis est imperatoriam maiestatẽ nõ solum armis decoratam sed legibus armatã esse oportet.

k INCOMMODA publica. Non solum enim errata que & ipsa damnũ maximũ reipub. afferunt verũ etiã omnia incommoda legibus amouenda sunt.

l ROMVLVS. Quanto omnibus istis quos enumerat excellentior sit Augustus ex eo demonstrat quod illiviuentes inuidiam superare ne quiuerint. Augustus autem vsq; adeo illam extinxit vt viuenti sibi diuini sunt honores decreti.

m AGROS assignat. Vel quia coloniis deserta loca replebant vel quia vt lites tollerẽtur vnicuiq; suum esse volebant.

n ¶DIRAM qui contudit hydram. Herculem. s. bene hoc elegit quod inter labores ei⁹ vel maximum fuit.

o NOTA portenta. Que sunt in. xii. laboribus herculis diffamata.

p SVPREMO fine. i. ipsa morte & non antea.

☞ q VRIT enim &c. Ostendit quare inuidia non nisi morte dometur. Nam ille qui pregrauat artes infra se positas. i. qui adeo excellit vt omnes virtutes inferiores se sint vrit. i. accendit homines ad inuidiam. sed tu tua magnitudine rerũ omnem iuuidiã superasti: inuidemus enĩ hominibus vsq; ad aliquod spatium quo & nos peruenire posse speramus. sed si in altiora iam euolarunt non amplius inuidemus. Qua propter greci ea que vehementer excellunt apthona. ideſt sine inuidia dicunt.

☞ r SED tuus hic populus. Sensus est. Quod quemadmodũ recte de te sentit cũ preponit te ceteris. sic nõ recte de rebus alijs iudicat. Nam in poetis iudicandis semper veteres sola vetustate motus nouis anteponit.

t PECCARE. Qm̃ leges peccãtibus pœnas instituunt

v BIS quinq;. Hi aũt fuerũt Appius claudius. T. Genutius. P. Sextilis. L. Veturius. C. Iulius. Aulus. Mãlus. C. Sulpitius. P. Curiac⁹. T. Romulius Spu. Posthumius.

☞x FEDERA. Leges antea a regibus cõdite intellígit.

y AEQVATA. Ex equo cõposita nã T. Tacius cũ quirites sabinis

vbi erat studiū poetarū,

Dictitet albano musas immote locutas
a vetustissima

a SI quia grecorum: Si romanorū poetarum ita quisq; optimus habetur: vt est vetustissimꝰ: qa hoc de grecis euenit

Si quia grecorum sunt antiquissima quæque
poemata ultima antur

Scripta vel optima: romana pensantur eadem
libra iudicio

b NON est quod multa loquimur & c. Nō est dispu-tandum contra istos qui nullam afferūt rationem. Nam secundū istos oleum non habet intra ossulum neq; nux extra se habet corticem. idest affirmant cuncta pro libidine. & ea que verissima sunt negant.

b

Scriptores trutina. nō est. quod multa loquamur
affirmāt & negant omnia p libidine

Nil intra est oleam: nil extra est in nuce duri
maximū

c VENIMVS ad summū fortune & c. Recte quia multi nō ob virtutem sed ob fortunā laudantur. Et illud maxime faciunt adulatores & dolosi amici: qui tantum cōsiderant hominis fortunam. mutata vero illa auffugiūt. Nam apud eos virtus nulli⁹ precii sine diuitiis est sed fortune: omnia attribuūtur quanti roboris est si astutus sit artifex: vt venerandam legū potestatem prosternat: moralium sapientiā fallat. armorum vim. atq; potentiā frangat: artem decipiat: & omnē

c

Venimus ad summū fortunæ: pingimus: atque
grecis

d

Psallimus: & luctamur achiuis doctius vnctis
carminū poetarum

e SI meliora dies vt vina poemata reddit
præstat.

Si meliora dies vt vina poemata reddit
attribuat

Scire velim chartis precium quottus arroget annus
mortuus est

Scriptore: ab hinc annos centum qui decidet iter
cōsummatos estimari

Perfectos veteresq; referri pebet: an inter
contemnendos terminus.
aliquis annorū.

Viles atque nouos: excludat iurgia finis.
respondit aliquis romanus

Est vetus atq; probus: centum qui perficit annos.
querit horatius
obijt.

Quid: qui deperit minor vno mense vl anno.
scriptores

Inter quos referendus erit: veteres ne poetas
inter eos contemnit

An quos & presens & postera respuit etas:
scriptores loquitur
merito

Iste quidem veteres interponetur honeste
centum annis posteriores

Qui vel mense breui vel toto est iunior anno:
concesso crines que vno ictu non' potest
extrahi sed paulatim

Vtor promisso caudæq; pilos vt equine
aufero aufero tibi

Paulatim vello: & demo vnum: demo etiā vnum:
quousq; cūmuli
a sententia sua

Dum cadet elusus ratione ruentis acerui
is scs libros annales diuturnitate.
benefacta

Qui redit ad festos & virtutem æstimat annis
laudandū putat feretrum
f

Miraturq; nihil. nisi quod libitina sacrauit
poeta doctus in loquendo grandiloquus.

Ennius & sapiens & fortis & alter homerus

vigilantiam persepe confundat. Hanc summe ignaui pusillanimes atq; vecordes homines colunt: eo; quod nulla virtutis fiducia mentis figor illis sit: & sub honesto pallio laqueos versutias: decipulasq; semper gerat.

d ACHIVIS doctius: Nam istarum omniū artiū palma conceditur: sed iste vt stulte laudant poetas a vetustate: sic falso preferēt nos grecis in artibus quibus ipsi prevalent:

e SI meliora dies. Acuta inquisitio. Interrogat enim si verum sit quod vetustiores meliores sint quotus annus erit qui faciat poetam veterē: quod si centesimū dicas. Interrogar vlterius si sit minor vno anno. an inter veteres sit enumerandus. Tu concedas inter veteres quoniam anni spatiū breuissima res est ad centum annos. Ille autem minuet alium annum. Atq; ita paulatim minuendo reducet hūc qui estimat poetas ex vetustate ad breue spatiū.

censores carminū paruifacere
g h
Vt critici dicunt: leuiter curare videtur

i k
Quo promissa cadant, & somnia pythagorea
liber neuij
l
Neuius in manibus non est: & mentibus heret
eum

Pene recēs adeo sanctum est vetus omne poema
dubitatur q̄ncunq; antiquior vel iunior poeta

Ambigitur quotiens vter vtro sit proprior autem
tragicus poeta iunior laudem poeta
m
Pacuuius docti famam senis accius alti
illius comici laudatissimo comico
n cōmedia togata iunior

Dicitur affrani toga conuenisse menandro.
poeta comicus ymaginem in sicilia nati poete comici
o p
Plautus ad exemplar siculi properare epicarmi
epicarmiō dicitur sententiarum dicitur vincere
q r artificio carminis

Vincere cecilius grauitate terentius arte
memorie
s cōmendat angusto ppter multitudinē

Hos edificet: & hos arcto stipata theatro
populus romanus

Spectat roma potēs habet hos numeratq; poetas.
t liuij

Ad nostrum tempus liui scriptoris ab æuo:
populus impendendo augusto in quo
honores sc̄z vt sequitur

Interdum vulgus rectum videt est vbi peccat
populus romanus
t

Si veteres ita miratur: laudatq; poetas.
veteribus fallitur in iudicio

Vt nihil ante feras: nihil illis comparet errat
sed impolite incōposite.

Si quedam nimis antiquæ si pleraq; duræ
in scribendo antiquos poetas cognoscit

Dicere credit eos: ignaue multa fatetur
estimat sentit sicut ego vera antiquitate
v
Et sapit & mecum facit & ioue iudicat equo
certe reprehendendo persequor ab vsu t liuij

Non equidem insector delendaq; carmina liui.
carmina plagas inferente puero.

Esse reor memini q; plagosum mihi paruo
illū grammaticū benefacta putari
x

Orbilium dictare: sed emendata videri:
ornata pfecti differentia

Pulchraq; & exactis minimum distantia miror:
carmina refulserit pulchrum

Inter q; verbum emicuit si forte decorum: &
y modico medius compositus

Si versus paulo cōcinnior vnus & alter
uon, recte sile & alter versus

Iniuste totum ducit, venditq; poema

g CRITICI Grammatici qui seuerius in poetas iudicāt

h LEVITER curare. idest parui facere.

i QVO promissa cadant Nam cum dixerit animā homeri venisse in seyt supra oñ sum est. Nā ferūt ab euphorbio in homerū migrasse atq; inde in pythagoram et ex pythagora in pauonē. atq; inde Ennium hoc ridens Persius dixit. Quintus pauone ex pythagoreo. Cum ergo hoc dixit: visus est magna de suo poemate promittere quod cū deinde non multum expleuerit videt neglexisse sua promissa.

k SOMNIA. Appellat pythagore opinionē de migratione animarū in diuersa corpora somnia quoniam eā falsam putat.

l NEVIVS. Hic ex campana huiuscemodi sibi scripsit epithauiū. Immortales mortales si foret fas flere. Flerent diue camenę meuiū poetam itaq; postq; est orco traditus thesauro. obtti sunt tomęlo qui lingua latina.

m PACVVIVS. & huius epithauiū est. Adolescens & si properas hoc te saxū rogat vt se aspicias deide quod scriptum et legas: hic sunt poetę pacuuii marcūta ossa. Hoc volebā nesci⁹ ne oēs vale. Ergo senilem doctrinā pacuuio altitudinem ingenii actio attribuit.

n AFFRANI toga. i. togate comedię affrani similes esse comediis menādri q apud grecos in noua comedia princeps est.

o PLAVTVS. De quo in arte poetica dictum est.

☞ pEPICARMI. Siculus poeta & philosophus cuius ex versibus vt ait Iaertius magnam vtilitatem scripsit plato. quod ipse sub carmine vaticinatus est: dixit enim mea rum adhuc erit memoria rerum & sermonum.

q CECILIVS. De hoc superius dictum est.

☞r THERENTIVS arte. Que profecto maxima in eo apparet. Qua propter etiā pre ceteris a cicerone laudatur.

s HOS edificit Sensus est. quod a liuio andronico qui primus rome fabulā dedit vique ad nostra tempora hi soli habentur poetę.

☞ t SI veteres. Sēsus est Si ita populus romanus veteres poetas laudat vt nullū putat anteferendum errat. Si autem illos putat etiam errare nonnunq; qui quedam nimis antique. aut nimis dure aut nimis negligētur scribāt mecum sentit.

v IOVE indicat equo. Vera equitate. Nam a Iouis planeta equitas ius. legesq; sunt nam non ita aut iuui aut reli quorū carmina insector. vt delenda putē. Sed miror quod videantur pulchra & nimiū distantia a perfectis.

x ORBILIVM. Hic beneuentanus grāmaticus fuit & primo apparitorā magistratibus fecit. deinde militauit. Postremo militia fūctus studia a pueritia incepta repetiuit. primo in patria. deide quinquagesime vite anno romā cōsule Cicerone venit. docuit q; maiore fama quā emolumento. nā vixit pauper. Fuit acerbus & in antisophistas & in discipulos propterea q; plagosum appellat poeta & domitius marsus ait Si quos orbilius ferula scuticaue cecidit. Vixit prope ad centū annos amissa iāpridē mēoria.

☞ y SI versus &c. Sensus est. Non debet totum poema duci aut vendi pro bono si vnus aut alter versus fuit paulo concinnior. nec st veniā meretur debet illi peti honor premiū recte nec ne crocū. in fabula quę matertera dicitur Ita enumerat genera florum poeta togatarum scriptor. vt sit reprehendēda eius loquacitas. ergo si ego non dicam damnē sed si dubitē an recte scripserit clamabunt omnes senatores periisse pudorē cū ego audeā reprehendere antiquorū fabulas quasue Esopus vel Rosius egit. fuit autē esopus tragoediarum actor per quem. M Tullius actionem in dicendo emendauit. Rosius autem tantū in fabulis agendis valuit vt omnes auctores longo interuallo superauerit. Vnde prouerbium extitit. vt si quē in aliquo artificio ceteros superare conterent eū in sua disciplina rosium esse dicerent.

molestę fero aliquí quã argui ideo

Indignor quicquam reprehendí: non quía crasse
facrũm vitiose

Compositum illepide ve putetur: sed quia nuper
z indignor laudẽ

Nec veniam antiquis: sed honorẽ et premia posci
alios in theatro sparios

Recte nec ne crocum floreſcq; pambulat acci
ſ. cit aliqua me esse impudicum

Fabula si dubitem: clament periisse pudorem
omnes natu grandiores culpare niter

Cuncti pene patres. ea cum reprehendere coner
bonus sapiens scõm cos compositi in scena

Quæ grauis æsopus: quæ doctus roscius egit
romano

3 Vel quia nil rectum: nisi quod placuit sibi dicũt
inhonestum iunioribus

Vel quia turpe putant parare minoribus quæ
ipsi runt cõmendanda esse
ſ. ea carmina

Inberbes didicere senes perdenda fateri
ad virum ũ carmẽ sacerdotũ saliarũ
a pompiliꝰ

Iam saliare nume carmen qui laudat & illud
ipse sicut ego cupit

Quod mecum ignorat solus vult scire videri
hominibus assentatur mortuis.

Ingeniis non ille fauet. plauditq; sepultis
reprehendit scripta inuidus

Nostra sed impugnat: nos nostraq; liuidus odit.
tantum scripturꝰ odiosa

b
Quod si tam grecis nouitas inuisa fuisset
quantum latinis in grecia grecis

Quam nobis quid tũc esset vetus aut q̃d haberet
tractaret de viro ad virum.
c cõis vulgi vsus.

Quod legeret terreretq; viritim publicus vsus
quam primũ finitis greci

d
Vt primum positis nugari græcia bellis
in voluptatis pspera benigna

e
Cœpit & in vitiũ. fortuna labier æqua:
pugilum delectabantur greci.
f currentiũ ad metam

Nunc athletarum studiis nunc arsit equorum
opifices grecia

Marmoris aut arboris fabros aut eris amauit
grecia in elaborata spectatoris

g
Suspendit picta vultum mentemq; tabella
eis qui in tabus cenant grecis sq

Nunc tubicinibus nunc est gauisa tragedis
sub custodia nutricis sue tenera.

h tanã
Sub nutrice puella velut si luderet infans

z VEL quia nil rectum. Dupplici ratione feruntur in hoc deprauatum iudicium. Vel quia nihil rectum putãt nisi quod placuit sibi. Vel quia pudet concedere nobis quos se inferiores putant. & pudet fateri perdenda. idest tanquã inepta abiicienda nunc in se nectute ea que ipsi imberbes idest adolescentes didicerant.

a IAM saliare &c. Propter ancille sub rege numa e celo delapsum instituit salios sacerdotes numa & carmen quod illi canerent. Hoc autẽ rude & incompositum fuit vt illa tẽpora ferebãtur. multi igitur ignari rerum vt alii quid scire videãtur illud laudant non adeo vt antiquis faueant. sed quia presentes poetas oderunt.

b QVOD si tã grecis. Sensus est. Si greci odissent nouos nunquã multe artes ad suam perfectionem producte essent. Neq; esset nunc aliquid vetus quod legeretur Nam qui veteres sunt: aliquãdo fuerunt noui.

c TERRETVRq; viritim. i: quod dum singuli viri legũt assiduo vsu terretur.

d VT primum. Ostendit principiũ artis poetice quod ex pace & secunda fortuna ortum est.

e IN vitium. Nam fœlicitas nos a labore ad lasciuiã prodiues ducit.

f ATLETARVM. Quia varia ludorum certamina instituta sunt inter quos athlethe & aurigationes equorũ fuere & qui marmor eburnea sculperent.

g SVSPENDIT picta. Vultum mentemq;. s. spectatoris qui adeo stupuit picture artificio vt mentem vultumq; inde non flecteretur. vel dicit quod picturam ita viuentem produxerit. vt vultum. idest affectum animi & mentem habere videret Sic Virg. Credo equidẽ ducent de marmore vultus.

h SVB nutrice puella. Mira comparatio nam cum infantes leues mutabilesq; sint iuuantur eorũ natura a puellari nutricis ætate.

puella mõ Cas q.

auare cito saciata.

Quod cupide petijt: mature plena relinquit:
displicet esse q.d. nihil

i Quid placet aut odio ē quid nō mutabile credas
adepte sunt impetus fortune prosperi

Hoc paces habuere bone ventiq; secundi
in vrbe romana legitimū aperta
lr iucunstum

Rome dulce diu fuit & solenne redusa
maturino tempore

Mane domo vigilare: clienti promere iura
diligenter curatos ad vsurum dare
debitoribus

Cautos nominibus certis expendere nummos.
seniores iuniori scz ea

Maiores audire minori dicere per quæ
augeri possessio cupiditas

Crescere res posset minui damnosa libido
animū illū ab aua incitatur
ritia scz ad studium solo

Mutauit mentem populus leuis & calet vno
faciendi versus seriosi
desiderio

Scribendi studio pueriq; patresq; seueri
ss coronati in ipsa cena

Fronde comas vincti cœnant: & carmina dictant
horatius dico facere

l Ipse ego qui nullos me affirmo scribere versus
hominibus illis qui romanis sepius fregerunt
fidem. vel qui fugam simulātes hostes feriunt.
m

Inuenior parthis mendatior & prius orto
ego bappirum capsas librorū.
mihi dari

Sole vigil calamum & chartas & scrinia posco
gubernare herbam illam
n imperitus

Nauem agere ignar⁹ nauis timet abrotanū egro
quisquam qui experientiā accepit
.i. qd est sue pfessionis.

Non audet nisi qui didicit dare quod mediocrū ē
pollicentur loquuntur id qd est sui negocij

Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
sed in nostro officio sic non est.
o quia

Scribimus indocti doctiq; poemata passim:
scribendi carmina dementia quam magnas.

Hic error tamen & læuis hæc insania quantas
intellige poete cupidus rerum

Virtutes habeat: sic collige vatis auarus
fingere laborat fingere versus

Nō temere est anim⁹ versus amat: hoc studet vnū
calamitates domorū de
rei familiaris

Detrimenta fugax seruorū incendia ridet
dolum suo machinatur

Non fraudem socio puero ve incogitat vllam
pascitur leguminibus secundario. i. arro quē
p q rome dabant seruis

Pupillo viuit siliquis & pane secundo

i QVID placet. & c. Sensus est. Qua ostēdit horatius nihil nos cupere vel odisse quod nō secuta sacietate mutemus Hoc autem verū quia ad sensus refertur. nam que recta ratio elegit ea stabilia sunt Extirpande autem sunt omnino passiones. quoniā vt inquit diuus Ambrosius perturbatio tollit constantiā perturbata enim mēte latius ac longius fundit appetitus. & tanquā effrenato impetu frenos rationis non suscipit. nec vlla sentit aurige modera mina. quibus possit reflecti. Vnde plerumq; non solum animus exagitatur & amittitur ratio. sed etiam inflāmat vultus. Natura autē vult vt appetitus rationi pareat quā in cerebro. q. in arce posuit vt preesset. Cupiditates autem siue appetitiōes subter precordia: vt rationi parerent. iram in pectore collocauit: hec fuit platonis opinio. Quem Vir. in primo suę eneidos imitatus finxit. Eolum qui est ipsa ratio sedere in celsa arce tenentem sceptrum & comprimētem ventos qui subsint. idest cupiditates que latius vagantur. Et venti si latius vagarētur omnia confunderēt ideo Eolus eos cōprimit. Propter quas appetiones que lati⁹ vagantur nec parēt rationi: etiā corpora permutantur. quoniam cum animus perturbatus est in vultu ostenditur ideo videmus iratorum vultus inflammatos. timidorū pallidos & allacres cum voluptate aliqua gestit animus hec omnia significāt nō adesse constantiam. sed animum esse commotum.

k ROME dulce. A grecorum moribus transit ad consuetudinem veterum romanorum & dicit quemadmodum maiorum posteris mutata consuetudo sit in vsum poeticę discipline.

l IPSE ego. Satyrice ne sibi quidem Pepercit.

m MENDACIOR parthis prouerbium est. Nā parthi fugam mentientes hostes feriunt.

n NAVEM agere. Nullus aliquo in artificio exercet se nisi illud prius didicerit. exceptis ipsis poetis. Nam & docti simul & indocti accedūt ad scribendū. sed tamen hoc mpudentie vitiū multas secū virtutes affert. Nā adeo intenti musis sunt poete vt nulla habendi cupiditate moueantur. Non mouentur calamitatibus acceptis nō socio. nō pupillo fraudem cogitant.

o SCRIBIMVS indocti. Hoc cū pronunctiatione inferendum est.

p SILIQVIS idest leguminibus que intra siliquas latēt.

q PANE secūdo. idest cōfecto non de flore farine. sed ex ea que resedit in cribro.

poeta sit segnis inutilis est tamen

r Militiæ: quanq̃ piget & malus: vtilis vrbi

concedis t magnas res romanas

Si das hæc paruis quoq; rebus magna iuuari

v iuuenile non recte pnunctians recte format

Os tenerum pueri balbumq; poeta figurat:

auertit turpibus pueri

Torquet ab oscenis iam nunc sermonibus aures

statim mentem pueri instruit congruis

Mox etiam pectus preceptis format amicis,

seuiticin reprehensor

puero

Asperitatis & inuidie corrector & iræ

aliorũ clarorũ virorũ futura venientia vel

docet primam etatem pueri

x y

Recta facta refert orientia tempora notis

adornat pauperem

Instruit exemplis inopem solatur & ægrum

nescia adhuc virgo

Castis cum pueris ignara puella mariti

a quo poetam

Disceret vnde preces vatem nisi musa dedisset

collectio ppitia fauentia

z a

Poscit opem chorus: & presentia numina sentit

pluuias carmine chorus.

b c

Cælestes implorat aquas docta prece blandus

chorus timenda

Auertit morbos metuenda pericula pellit

fertilem

Impetrat & pacem & locupletem frugibus annũ

celestes ne noceant

d e

Carmine dij superi placantur carmine manes:

rustici antiqui modicis opib

f contenti

Agricolæ prisci fortes paruoq; beati

collecta messes reficientes g

Condita post frumenta leuantes tempore festo

expectatõne tollerantem

Corpus & ipsum animũm spe finis dura ferentẽ

ceteris agricolis vxore fideli

Cum socijs operum pueris & coniuge fida

cererem pro porca placabant

h i sacrificãdo

Tellurem porco siluanum lacte piabant

certis deum nature

k

Floribus & vino geniũ memorẽ breuis æui

libertas reprehendendi hanc obseruatõem

l

Fascenina per hunc iuuenta licentia morem

vicissim dictis rusticana cõuitia

effudit

Versibus alternis opprobria rustica fudit

libertas reprehendendi

Libertasq; recurrentes accepte per annos

r MILITIE. q. malum debilem imbellemq; nunc dicit secundũ grecos qui huiusmodi homines nominant. Nam antiqui nullum putabant maius vitium quam in prelio cedere.

s VTILIS vrbi. Artificio se ostendit primo quibus vitiis careat deinde quibus virtutibus sit ornatus.

☞ t PARVIS magna iuuari. Modeste loquitur de artificio suo: sed res maxima poetica est.

☞ v OS pueri. Nulla enim re magis emendatur vox & formatur pronunctatio quã versibus poetarum. Poetarũ enim versibus efficiuntur aures nostre erudite ad iudicandum. preterea optima precepta in poemate trahunt̃ quibus abstrahemur ab omnibus vitiis.

☞ x ORIENTIA tempora. & c. Instruit nos quo pacto venientia. administremus exemplis rerum preteritarum.

y NOTIS. idest preteritis. Nam ea nota sũt. Scribit carmina quib⁹ preces erga deos cõtineantur. que puelle & pueri addiscant. Nam multos hymnos apud antiquos virgines ac pueri diis immortalibus canebant.

z POSCIT opem chorus Nam versus quos chorus in fabulis canit omne gen⁹ precationum continent quibus dii mouentur.

a PRESENTIA Fauẽtia

b CELESTES aquas Pluuias significat.

c BLANDVS Pro supplice posuit.

d SVPERI. Vt auxilium prestent.

e MANES. Ne noceant.

f AGRICOLE prisci. Dicit vsq; adeo carmina vbiq; grata esse vt etiam rustici veteres carminibus se delectarent. cum diuinis rebus operarent.

g TEMPORE festo. Vt sit religio & non ocium iners.

h PORCO. Pro porca. Cõtra Virgil. Et cesa iungebant fœdera porca pro porco.

i LACTE. Nam pasto rũ deus erat siluanus.

k FLORIBVS & vino genium. Nam genio suo sacrificantes flores adhibebant tanquam per illos vite breuitatẽ significarent.

l FASCENINA. Genus fabule est ab oppido vbi primum inuenta sunt quemadmodum ab attellis attellana in iis iocasa cõuitia exprimebantur.

m LVSIT amabiliter. Quia tamdiu amabiliter & tragedię & fescenina cucurrerunt. Donec ipa libertas in vitium verteretur publice & nominatim aliorū vitia carpendo sed indignati. nō solū illi qui lacessebātur detractationibus verum etiā quibus ingratum erat nobilibus personis contumeliam inferri legem constituerunt vt nemo nominatim alicuius vitia recitaret. Quod si quis poetarū egisset fustibus cederetur. De hac re latius in arte poetica.

n HONESTAS domos: Probos viros intelligit.

o GRACIA capta. Capta est armis gracia a romanis. Sed deinde capta cepit romanos. qa illos suis lasciuis artibus cepit et omnem priscam seueritatem ab eis repulit.

p HORRIDVS numerus Rudis illa cōpositio versuū que fuerat in priscis poetis.

q SATVRNIVS. Vel retulit ad planetā cuius influxus tristis mestusq; est. vel antiqua tempora in quibus in italia saturnus regnauit quo regnante omnia casta seueraq; fuerunt.

r VIRVS. Non solum venenum significat. sed etiā grauem odorem & abominabilem. Qua propter Plinius in quibusdam herbis grauē odorem virus dixit. Ergo et in hoc loco cum sumpsisset translationē ad mores a corpore. quemadmodum dixit

denigne quousq; manifestā reprehensionē

m Lusit amabiliter donec iam seuus apertam

mutari que non meruerūt n reprehensione

In rabiem cœpit verti iocus: & perhonestas

libere runt

Ire domos impune minas. doluere cruento

reprehensi non reprehensis

Dente lacessisti fuit intactis quoq; cura

que ad omnes pertinebat vt scz quisquis in illo. festo libere posset reprehendere

Conditione super cōmuni quin etiam lex

supplicium reprehensorio

Pœnaq; leta malo: que nollet carmine quendam

reprehendi illum reprehendendi percussione fustium

Describi vertere modum formidine fustis

de hominibus sunt

Ad benedicendum delectandumq; redacti

victa a romanis vicit studio z doctrina romanos

o z suum

Gretia capta ferum victorem cepit: & artes

dedit populo latino

p

Intulit agresti latio sic horridus ille

q r

Defluxit numerus saturnius & graue virus

culens runt s

Munditie pepulere: sed in longum tamen æuū

rome nostro tempore indicia rusticitatis

t

Manserunt hodieq; manent vestigia ruris

tarde diligentiam s. libris.

quia

Serus enim grecis admouit acumina chartis

que romani cum carthaginensibus gesserunt

pplus romanus.

E post punica bella quietus querere cœpit:

scriptores illi tragedie apud veteres

p.n. p.n. p.n. aptū litteris

Quid sophocles & tespis & æstilus vtile ferent

conabatur recte in latinum sermonem

Temptauit quoq; rem si digne vertere posset

v ingenio ipse vehemens in dicendo

Et placuit sibi natura sublimis & acer

cum spiritu loquitur cum pspero euentu conatur.

ampulosa verba

Nam spirat tragicum satis & fœliciter audet

fedam correctionem

Sed turpem putat in scriptis. metuitq; lituram

x vsu vulgariū hominū

Creditur ex medio quia res accessit here

aboris in scribendo.

i

Sudoris minium sed habet comedia tanto

laboris habet r comic' ille.

Plus oneris: quanto veniæ minus aspice plautus

quomodo negocium adolescentis.

z defendet

Quo pacto partes tutetur amantis ephebi

mundicias quibus corpus lautum & a tetro odore purgatum redditur. sic cōtra dixit virus odorem tetrū qui ab infecto sudore et sordibus corpore manat.

s SED in longū & c. Inceperunt quidem emulari grecos. sed non adhibito acumine ingenii diu rudes māserūt

t HODIEq; manent. i. suo tempore dicit extare illam rusticam ruditatem. Sed tamē punica bella. idest in illa pace que fuit postprimū bellū punicum inceperunt imitari sophoclem & ęsthilum.

v ET placuit. Illa sublimitas tragica tanquam magis consona nature romanorū & propterea illa in latinum vertere ceperunt.

x CREDITVR ex medio: Putarunt deinde comœdias minus laboris habere. quoniam eorum materia ex medio est: idest ex via cōmuni sumitē & ciuili conficiūturq; ex sermone poene quottidiano et familiari. sed tamē plus honoris habent. quanto minorem veniam merentur peccata que in illa committunt.

y ASPICE plautus & c. Incertū est vtrū laudet plautum et vituperet dorseniū an vituperet vtrūq;. Ergo in ambigua lectione erit.

z QVO pacto. idest quam bene vel quo pacto quā male. Nā amantis in iuuene. Attenti. idest auari in sene. Insidiosi in lenone, edacis in pasito.

a ASTRICTO soc⁹ co. ideſt ſtilo comico conue⁹ niēti. Hoc autem cuenit. quia properat comœdias ſcribere vt lucrum faciat. Nomen au tem & famam negligit.

b SECVRVS. Negligens.
c Cadat. Quia claudicet in multis locis.

d QVEM tulit &c. Vt demonſtrauit eſſe nōnul⁹ los poetas qui modo queſtū faciant. famamq; negligunt Sic contra nunc oſtendit eſſe alios quos ſola glorie cupi⁹ ditas moueat ad ſcenā. ideſt ad comœdias ſcribēdas que in ſcena agantur.

e VENTOSO currru: Quaſi innuat ventoſitatem glorie eſſe ſibi pro triumpho Hic igitur ſi ſpectatores ha⁹ bet lentos. ſ. ad plaudendum pene exanimat ſi ſedulos in⁹ flatur ex tumore glorię. Er⁹ go minima & leui re vt op⁹ primuntur: aut ſubleuantur: Ipſe autem potius vult vale⁹ re ludicra. ideſt rem ſcenicam quam aut marceſcere palma denegata: aut pingueſcere cō ceſſa.

f LVDICRA. Quia i ludis emebant cōmedias ędiles.

g SEPE etiam audacem. Poſt vanos audaces quoq; vituperat qui ſępe terētur cū intercritaudum vident et ple beos qui virtute & honore inferiores & indocti nume⁹ ro tamen plures ſunt. Poſce⁹ re venatiōes aut gladiatores.

h SI diſcordet eques. ideſt quāuis equeſter ordo & no⁹ bilitas diſcordet.

i VERVM equitis. Sed qđ indigniuſ eſt. Iam etiā equites inceperunt male ſpe⁹ ctare illa quā audire comœ⁹ diam. Nam voluptas quę ſo lebat percipi ab auditu nunc conuerſa eſt ad oculos.
k INCERTOS. Secundū academicos qui dicunt ocu⁹ los in multis falli ac ꝓpterea non eſſe illis credendum.

gliscęq; tuetur partes qualiter
auari fraudulenti
Vt patris attenti. lenonis vt inſidioſi
quam vilis ſcripror ille guloſus ſcurra.
qua negligēs
Quantus dorſennius edacibus imparatis
a ꝓtranſeat dorſennius

Quam non aſtricto percurrat pulpita ſocco
deſuerat quia reponere poſt reperta nummum
Geſtit enim nūmū in loculos demittere: poſt hac
ſ. erat comedia ſua.
b c
Securus cadat an recto ſtet fabula talo
impulit tumido cupido glorie
d e
Quem tulit ad ſcœnam ventoſo gloria curru
examinatū reddit diligens
negligens
Examinat lentus ſpectator ſedulus inflat
eius qui ſcribit
ꝓpter laudem
Sic leue: ſic paruum: eſt animū quod laudis auarū
ſubuertit recreat antiphoraſat poeta
f
Subruit aut reficit: valeat res ludicra ſi me
victoria mihi a recreatōne pigē

Palma negata mactū donata reducit opimum
ſcribendi cupidū
qđ ſequitur
g e
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretq; poetam
de populo romano inferiores

Quod numero plures virtute et honore minores
imperiti q. clamando certare

Indocti ſtolidique & depugnare parati
diſſentiet .i. medio actu comedie ſ. ad ſpectādū
h vel tragedie
Si diſcordet equos media inter carmina: poſcunt
certamen ferarum delectatur
gladiatores
Aut vrſum aut pugiles hijs nā plebecula gaudet
ſed a ſtudio audiendi
i carmina
Verū eqtis quoq; iam migrauit ab aure voluptas
vanā voluptatē
l2 q̄ eſt ſine doctrina
Omnes adincertos oculos & gaudia vana
ꝓpologe. i. quater in hora
l
Quatuor aut plures aulea premuntur in horas
abeunt e recreatōne ꝛ adiludos currunt colletiones.

Dum fugiūt equitū turmæ peditūq; cateruæ
ꝓducitur ad ſpectaculum m aduerſa n
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis
preterire ſpectatores
o p q
Eſſeda feſtinant pilenta petorita naues
ab aliquibus capta ablatū vaſa corinthia
r s
Captiuū portatur ebur captiua chorintus
eſſet .i. viueret tanquam
t
Si foret in terris rideret democritus: ac ſi
fera illa
v
Diuerſum confuſa gemis panthera camelo.

i QVATTVOR aut plu⁹ res &c. Queritur quod cum & breue tempus comœdia audirenon ſuſtineant. tamen nō defatigētur ad lon gū ſpa tiū carmia equeſtria ſpectare

m REGVM fortuna. i ipſi reges olim fortunati.

n RETORTIS. Poſt terga ligatis.
l
o ESSEDA Gallicū ver⁹ bum & currus ſpecies eſt. in de aſſedari qui eſſeda agunt.

p PILENTA. Teſte ſeruio vehicula erant que deinde ba ſternas vocatas dicit. et prius veneri coloris fuerunt dein⁹ de ruſſati. quibus nō niſi ca⁹ ſte vtebantur.

q pETORITA. Vt feſto placet genus vehiculi eſt vel gallicum vel oſcum. nā oſco rum lingua petora quattuor ſignificat erat autē quattuor rotarum. Oſtendit autē q̄ in theatro exercent ſimulachra pugne & deinde victorie ac triumphi in quo portabant.

r EBVR. i. imagines ebur⁹ neę. alii dicunt quod eſſedis vehebātur galli pilentis regi⁹ ne petoritis familie regie na⁹ uibus milites.

ſ CAPTIVA chorintus. Vel ſimulachrū vrbis illius deuicte vel ingens numerus vaſorum corinthiorum.

t DEMACRITVS. Hic philoſoph⁹ abderites fuit to⁹ tuſq; humanarū diuiuarūq; rerū ſpeculationi deditus & qui omnes homines ſtultos putaret et ſtulta quecūq; age rent. Qua propter omnia cō temnēs ſemper ridebat vt cō tra heraclitus epheſius com miſera: rōe humane ſtultitie motus aſſiduo collachrima bat. Hic circa. lxix. olimpia⁹ dem claruit.

v PANTHERA. Sic di⁹ citur quia variorū colorū ſit: &. q. omnium ferarum colo tes habere videatur.

qđ est contra naturā quia trahere ad se spectandū
ꝑ omnes nigri sunt plebis

Siue elephas albus vulgi cōuerteret ora
ipse democritus
diligentius

Spectaret populū ludis attentius ipsis
ita teneret populū multa
exhibentem

Vt sibi prebentem mimo spectacula plura
sic comedie vel tragedie
recitare

Scriptores autem narrare putaret asello
inepram oratōem histrionū
ꝑ

Fabellam surdo: nam quæ peruincere voces
potuerunt redduntur ꝓplius q̄ in theatro ē.
runt sonum.

Eualuere sonum: referūt quē nostra theatra
monrē illū apulie putare posses qđ est imperuosū
fremere

Garganum mugire potes nemus aut mare tuscū
eam magno populi clamore videntur sculpture

Tanto cum strepitu ludi spectantur & artes
q̄ ab extremis regionibus sunt annecte. histrio
ꝑ

Diuitie quæ peregrine: quibus oblitus actor
loco vbi debet recitare mnnus populi
ꝑ sinistre.

Cum stetit in scena concurrit dextera leuæ
histrio respondet alius replicat alter
certe

Dixit adhuc aliquid: nil sane: quid placet ergo
ab oppido rhamnio attingens colore
b

Lana tarentino violas imitata veneno.
credas ea ego
c

Ac ne forte putes me quæ facere ipse recusem
scriptores comici ꝙ tragici
ramen vituperare

Quæ recte tractent alij: laudare maligne
i. vitio tibi

Ille per extentum funem mihi posse videtur
cōmouet

Ire poeta mirum qui pectus inaniter angit
placat ad letitiam puocat
cum loquitur de terribilibus

Irritat mulcet falsis terroribus implet:
quemadmodū collocas
incantator: alteris
b

Vt magus: & modo me thebis mō ponit athenis
horantis committere
c

Verū age. & his qui se lectori credere malūt
in scena contumelias insolentis.
pari

Quam spectatoris fastidia ferre superbi.
conferendo aliquid poetis

Curam redde breuem si munus apolline dignū
fe vis stimulū
explere poetis

Vis complere libris & vatibus addere calcar
diligentia montem illū sacrum musis.

Vt studio maiori petant helicona virentem
ipsis nos

f

Multa quidē nobis facimus mala sæpe poete

x ELEPHAS albus. Qui nusq̄ ingenitur. Nā in mauritania rufi minoresq̄ sunt. In india vero nigri & maiores: ergo si democritus veniret in hec theatra ita sumeret sibi pro spectaculo populi vanam stulticiam. vt populus spectat ludos. Ipsos autē scriptores. i. poetas rideret quod fabulā narrarent asello. i. stolidę turbę que nihil ex ornatu poetico degustare possit.

y SVRDO. Quoniam tantus in theatro tumultus excitatur vt narrantē audire non possint.

z PEREGRINE. Nam & ludi et apparatus ac ornatus ludorum a grēcia sunt.

a DEXTERA leue. Incipiūt applaudere anteq̄ quicq̄ dixerit actor. quia solo apparatu delectantur.

b VENENO. i. colore Vir. Tyrio saturata veneno. Tarēti autem optima purpura tingebatur. & queviolatū videretur imitari colorem.

c AC ne forte &c. Sensus. Ne forte putes me vituperare quod alii laudent. Nam dicit se nolle debita laude defraudare poetas. Nam vt ait Ioh. Boccatius. Nolim arbitretur quis poetas antra montium nemorū vmbras incidos fontes. riuulosq̄ sonantes: & amena atq̄ semota ruris silētia: quę prisci ocia vocauere exquirunt tantopere vt ventris sagine atq̄ libidine societati deseruiant absit nequis sed diuinus vates homerus. & noster ingenio celestis virgilius. inter turbulentas hominum contiones: & ciuitatū strepitus. Motusq̄ varios sublimi itellectu celicas h ausisse considerationes illas q̄. q. egremio iouis raptas artificio mirabili & carmine exquisito. Maxima sua gloria apparuisse presentibus. et futuris reliquisse. Idcirco scie ta illa loca & omni tumultu ciuico vacantia ocia vaca

uere: Verum quidā ore maledo asserunt (cū ipsi quid sit poesis ignorent) poetas mendaces et fabulosos homines esse & aliarum facultatū quodā modo histriones mentiūtur Profecto sic intelligētes vt ex primunt. Est quidē de se inclita plurimū artificiosa sublimis & ornata facultas sola humane imbecillitate possibile est sancte pagine vestigia sequi conata. Nam prout illa diuine mentis archana prophetis futurisq̄ sub figurarū tegmine reseruauit: sic & hec celsos suorum cōceptus sub figmentorū velamine tradere orsa est. & si optimus homo sit poesis optima apparebit. Desinant ergo blactera tores inertes: et hi quibus minus liberalis natura parum concessit ingenii. & indisciplinatos dentes acuere. & suam ignorantiam defleant aut se minores confitentes vltro vt in melius veniāt se disponāt.

d MODO me thebis. Nā fabule ita agunē vt alie in hac alię in illa vibe geri videanē.

e Verum age &c. Illos nūc ponit qui agendas fabulas ędunt sed ea que legenda sūt scribunt. Hos autē dicit sepe sibiipsis nocere cum sua poemata aut sollicitis aut fessis legenda tribuunt aut offendi mur: si qs amicus in eo quippiam reprehendit. Si aliquē locum iterum intelegēdum recitamus. Si lamentatur nō intelligi quantū laboraueri mus. & quam tenui filiona stra sit contexta tela. & cum speramus futurū adhuc vt tu auguste accersas nos vltro & cogas vt scribamus.

f MVLTA quidem nobis facimus &c. Ostendit culpā quare illorum carmina efficiantur vilia videlicet. Quia augusto i aliis occupato importune offerunt vel etiam qua reprehensione amicorū irascimur poetę. satyrice dicit nec sibi parcit affirmans se agere quod in alios culpat. hoc est ipse mihi detraham. Prouerbiū cui in eo sūptū ste taleq̄ ipsi sibi violētes nocēt.

vincas meas reprehendam augusto
horatius

Vt vineta egomet cedam mea: cum tibi librum
cogitanti cohibemus fungaro trascimur

Sollicito damus aut fesso: cum ledimur vnum
alii corrigere

Si quis amicorum est ausus reprehendere versū:
parce libro rū iam recitatus non missi ab auditoribus.
repetimus

Cum loca iam recitata reuoluimus irreuocati
conquerimur .i. non intelligi quantū laborauerim⁹

Cum lamentamur non apparere labores
elaborato nostra

Nostros: & tenui deducta poemata filo
nos ad nostram quampriumum.
id

Cum speramus eo rem venturam: vt simul atq;
.i. postquam resciens qđ ver benignus nobis
sus efficere valeamus

Carmina rescieris nos fingere cōmodus vltro:
voces phibeas carmina

Accersas & agere vetes: & scribere cogas
vale

Sed tamen est operæprecium cognoscere: quales
poetas cognita hoibus
g

Aedituos habeat belli spectata domiq;
inerti tradenda ad scribendum
h

Virtus indigno non comittenda poetæ
clarus

Gratus alexandro regni magno regno fuit ille
p.n. poete rudibus quo ad artificium q̄ ad ingenū facto
i

Cherilus: incultis qui versibus & male natis
recepit

Retulit acceptos regale numisma philippos:
versata in manu notabilē maculā
in manibꝰ reddunt
k

Sed veluti tractata notam labēq; remittunt
quibꝰ scribitur poete versu pollute
incautum plerūq;

Attramenta fere scriptores carmine fædo
egregia facta contaminant alexander
i cherili

Splendida facta linunt idem rex ille poema
ineptum

Qui tam ridiculum: tam care prodigus emit:
publico phibuit aliquis m

Edicto vetuit. ne quis se præter appellem
quisquam
n

Pingeret aut alius lysippo duceret æra
faciem representantia
o

Fortis alexandri vultum simulantia: quod si
alexandri in

Iudicīū subtile videndis artibus: illud
studia poemata

Ad libros & ad hæc musarum dona uocares

g AEDITVOS. Sacrarū ędium custodes sunt ab ędē & tuendo sed per similitudinem appellat poetas ędituos virtutis clarorum ducū quoniam gloriam illorū que vetustate extinguerētur. suo poemate custodiunt.

h INDIGNO poetę: Nam predare res geste non sunt cōmittende. vt scribātur ante indignopoeta. In quo loco vituperat magnum alexādrum qui cū tam grauis censor fuisset in sculptura & pictura vt ędicto vetaret. ne quis eum preter appellem pingeret: aut preter lysippum sculperet: tamē passus est sua facta a Cherilo malo poeta describi. & illi pro singulis versibus qui placerēt singulos dedit aureos philippos.

i INCVLTIS. Ad artificiū.

MALENATIS. Ad naturale ingenium retulit.

k SED veluti tracta ta & c. Sensus est Vt attramēta polluunt eos qui tangunt ita mali pœte obscurant eoꝝ famā quorū facta describūt. Nam nihil est quod homines mortales magis immortales reddere possit quam carmina poetarum. Nam carminibus poetarum viuax fit virtus. & silentium videtur inuidere glorię illorū de quibus siletur. Vnde Alexander magnus cum ad achillis sepul chrum peruenisset felicē iudicauit. Qui homerum tātum vatem suarū laudū preconū sortitus esset. Vnde vt scribit Aulus Gellius Septē ciuitates conebantur sibi vendicare homerū. Ouidius quoq; de arte li. iii. b. ait. Adde quod insidie sacris a vatib⁹ absunt. Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos. Est deus in nobis sunt & cōmertia cęli. Sedibus ętheris spiritus ille venit. & alibi. At sacri vates & diuū cura vocamur. Sūt etiā qui nos numē habere putāt.

l LINVNT. Deturpant vt cum res alba linit attramēto

m APPELLES. Hic teste Plinio omnes qui fuerant et qui futuri erant superauit. Picture plura solus q̄ reliqui omnes adiumenta attulit edictis quoq; de ea voluminib⁹.

n LYSIPPVS. Iste ad sexcenta & decem opera vt artis claritatē possent dare perduxit. fuit suum opus canis ex ęrevulnus suum lambens ob eximiam artem nullo precio emibilis.

o QVOD si iudiciū subtile & c. Sensus est. Si tu reuoces ingenium alexādri. quod in scriptura & sculptura iudicanda subtile fuit ad iudicium quod habuit de poeta id ingenium videbitur natū in crasso aere nascuntur spiritus: qui ingenio subseruiūt crassiores habent propterea q; minus perspicaces sunt.

in boetia pingui
Boetum in crasso iurares ære natum.
sed dehonestant
p q
At neq; dedecorant tua de se iudicia: atq;
dona tua acceperunt
Munera que multa dantis cum laude tulerunt
a te
Dilecti tibi virgilius variusq; poete:
ffitcatius p imagines
r s eneas
Nec magis expressi vultus per ænea signa:
Quam per vatis opus mores: animiq; viuorũ
offenduntur t horatius.
Clarorum apparent nec sermones ego mallem
tenues versus terram scribere
v
Repentes per humũ quam res componere gestas
positõem amnes
Terrarumq; situs & flumina dicere & arces
Montibus impositas: & barbara regna tuisq;:
consilijs terrarum gesta bella
Auspicijs totum confecta duella per orbem
seras includentia.
x
Claustraq; custodem pacis cohibentia ianum.
existente
a y i
Et formidatam parthis te principe romam
Si quantũ cuperem: possem q̃q; sed neq; paruũ
rerum a te gestarũ z
Carmen maiestas recipit tua: nec meus audet
modestia rem
a
Rem temptare pudor: quã vires ferre recusent
obsequium nocet illi
b sed
Sedulitas autem stulte quem diligit: vrget
poeta
Præcipue cum se numeris cõmendat & arte
aliquis
Discit enim citius: meminit libentius illud
spernit laudat. honore dignũ iudicat
Quod qui deridet: qua quod probat: & venerat
ergo non expecto offendit
c
Nil moror officiuz quod me grauat ac neq; ficto
quã sum apponi ad conspiciendũ
.i. in ceram imprimi
In peius vultu proponi cereus vsquam
.s. opto honorari
Nec praue factis decorari versibus opto.
d erubescam honoratus honore pariter
Ne rubeam pingui donatus munere & vna
cũ eo q̃ me scribit ⁊ cũ libro suo
Cum scriptore meo capsa porrectus operta
plateam aromata
Deferat in vicum vendentem thus & odores
libris dauditur inutilibus
e
Et piper: & quidq; chartis amicitur inemptis

p AT neq; dedecorant. Sẽsus est. Dedecorauit alexãdri de se iudicium cherilus. qui nõ correspondit iudicio suo Ergo non recte iudicauit. Tu vero auguste contra de Virgilio & Varro poetis recte iudicasti. nam prepositi a te respõderũt iudicio tuo. Laus ergo ista & octauianum & hos poetas simul pertingit.

q ATq; munra & c. Magna eni laus datoris est munera & beneficia bene collocare.

r NEC magis expressi. Sẽsus est. Quod carmine boni poetę melius exprimũtur virtutes magnorum virorũ quam exprimant eorũdum corpora per sculpturam.

s AENEA. Diuisa est syllaba metri causa vt ęnea quatuor sit syllabarũ.

t NEC sermones ego & c. Ego etiã libẽtius heroica scriberẽ. & illis res egregia clarorũ ducũ exprimerem quã sermones. i. huiusmodi carmina infimo stilo descripta. sed nõ possum quod cupio.

v REPENTES. Quod est pedibus carentiũ. Ergo repetens per humũ. i. infimos.

x CLAVSTRAq; custodem & c. Hanc romanorũ cõsuetudinem quod in pace iam templũ clausum esset in odis abũde dictũ est.

y PARTHIS. Qm̃ ab eo p ventidiũ ducem superati sũt.

z TVA maiestas i. maiestas rerũ a te gestarũ recipit paruũ carmen dignatur infimũ stilum.

a PVDOR. Nam cũ sim conscius meę in dicendo tenuitatis pudore vetor. ne audeã quod prestare nõ possũ.

b SEDVLITAS. Sẽsus est. Quod si quis dicat adhibe sedulitatem & diligẽtiam hoc facit sedulitas vt vrgeat. i. deprimat & obscuret eũ quẽ stulte diligit. Nã stulte dicimur diligere. quãdo nostra dilectio noceat ei quem diligimus. Sedulitas aũt proprie fidelis est & anxia diligẽtia dicta quod sine dolo fiat vrget aũt precipue: cũ cupit cõmendare numeris & arte idest artificioso carmine. Nõ hoc vitiũ lectoris est vt citius dicat et libentius meminerit si quid est quod non probet quam ea que probet.

c NIL moror & c. Nam cũ amicus laudet in me non laudanda tale officiũ me premit nolo etiã proponi cereus vult ficto in peius. i. nolo rursus vituperari in iis in quib⁹ non sum vituperandus. Et est transsatio ab iis qui exprimunt aliquem in cera: sed peiori facie quam sit.

d NE rubeam. Nam pudebit me laudatũ deinde reici & meum volumen deferri quo aromata venduntur: vt illius chartis illa vestiant.

e INEMPTIS. q. d. tam vilibus vt nullo emant precio.

Argumentum Epistole II

a Deundem florum est epla ad quem & alias scripsit. Atq; illum iniuria queri affirmat. si nlla accepit a se epas. Quoniam abeunti predixeras te pigrum esse in scribendo & nihil scripturū imitatus non eum mangonem qui seruum venditurus multa bona que in eo sunt simulat sed eum qui vicia que assunt ante venditōnem demonstrat. Adiungit quibus incommodis impeditus rome versus facere nequeat. Hoc dicit:

Ad Julium florum

iuli quantum ad mores

b FLORE bono &c. Apparet hunc florum comitem & familiarem neronis fuisse & efflagitasse ab Hora. carmina: et mittentē increpuisse cui per allegoriā respondens hoc significat iam illum iniuste irasci ibi quem ab initio pigrum ad scribendū scitat quam iniustam venditori litem dat qui fugitiuū seruū sciens emerit: & tota fere hec epistola sub hac sententia est. carmina se romę non fiducia ingenii. Sed penuria rei familiaris scripsisse: que scripserit presertim cum turba multis occupationibus poema cōpoui non possunt: que vt bona sint. Cū scriptoris magno cruciatu sunt emendata: ad postremū dicit philosophandū potius esse quam quam carmina facienda.

c

f Lore bono claroq; amice neroni:

alt a casu seruum

f

Si quis forte velit puerū tibi vendere natū.

loquatur puer

g

Tibure vel gabijs: & tecum sic agatur: hic et

nitidus pedes summitate capitis infimos.

Candidus & talos a vertice pulcher adimos

venderur tibi.

Fietq; eritq; tuus nummorum milibus octo:

existens obsequijs tussa

Verna ministerijs ad nutus aptus heriles

greca eruditōne instrutus

Litterulis grecis imbutus idoneus arti

quamlibet rē flexibilis erit ad omnia

facienda facter ex iuro

Cuilibet: argilla quid vis imitabitur vda

indocto aduerbialiter

cōuiuāti

Quin etiam canet indoctum: sed dulce bibenti

nam incredibilia videntur vberius

auferunt

Multa fidem promissa leuant: vbi plenus æquo

ad vendendū expositas expellere

Laudat: venales qui vult extrudere merces:

cogit ad vendendū .i. quicquid pecunie apud me ē id eorum

meum est

Res vrget me nulla: meo sum pauper in ære.

f SI quis forte velit: Argumentum a comparatione minorum ad maiorum hoc est seruorum ad amicos

g HIC & candidus. Verba sunt venditoris.

h NEMO hoc magnonũ Sẽsus est nemo ex iis qui seruos vendunt tibi vicia fateretur. neq; etiam ego omnibus hoc manifestarem temere nisi aliqua causa id postularet.

i SEMEL hic cessauit. Sub dolasa cõfessio. nam tantum dicit quantũ sat sit teneat̃ prestare de fuga. & tamen ita dicit ne credat̃ fugitiuus. Dicit enim cessauit quod min⁹ est quam fugeret & addit semel ne videatur habitũ contraxisse neq; foris sed domieq; malignitate se metu.

k DES nũmos. idest emesi hec fuga excepta sed hoc fuge vicium quod ego excipio quia nolo prestare de eo.

l NIGIL. idest non. q. d. si te hoc non ledit vitium nullũ est in eo aliud vitium.

☞ m ILLE. Qui emit.

n SECVRVS. Negligens.

o PRVDENS emisti: Verba venditoris emptori poscẽti vt prestet de fuga ad quam respondet non teneri quia excepta est in stipulatione.

p DIXI me pigrum. Huc enim tendebat exemplũ mãgionis.

q FACIENTIA mecum. Que pugnat a me.

☞ r ATTENTAS. q d. inuertere vis.

s LVCVLLI. Hoc exẽplo ostendit se primũ dispendio reifamiliaris coactũ. Post inuitatum donis. Actũ est bello quod gessit Lucullus consulcũ Mitrydate rege pontico cuius milites primũ necessitate compulsi cœperũt predari. Postea vero donis & muneribus sunt prouocati. Qui dũ quadã nocte dormirent eorum et viatica perdidere. Tunc coacti viriliter expugnarunt quoddam presidiũ vbi erãt thesauri Mitrydatis

t STERTIT ad assem. Nõ vt vsq; ad assem sterteret: sed vsq; ad assem perdiderat.

v MVNITO. Ergo opus fuit audacia.

x DEVITE. Nam diuitię addi illũ impulerunt. Sic etiã poeta dicit se coactũ. Nã auaritia est latentium indagatrix lucrorũ quod sponte latebat cupiditate querẽdi ardens coram eduxit hec quidem perfodere montes: terebrare telluris viscera. Profundũ maris vncis piscatoris exarare docuit. Priuia & alciũ scopulos strauit siluasq; aperuit. naues in alienum littus euadere fallere grifes. saphire serpẽtes fraudes nectere: mẽtiri falsas signare tabellas ostendit. In violentias mortales armauit attonita. idest venena composuit. & proditionẽ etiã amauit. Quibus tot artibus aliis que in pregrandẽ cumulum nonnunquam apud quosdã pericula preciosa congessit. ex quibus sic ample collectis quot & que oriantur incommoda possessori miser ipse non videt. Mordaci quidem cura torquentur ne rodãtur a tinea: deuorentur ab igne surripiãt̃ a fure: a furore publico. seu a predonibus rapiãtur et dũ noctes ducit insomnes vt seruet etiam discursus murum expauescit. in se inuidiam multiplicem excitat insidias patitur a blanditiis & odiis filiorum eius mors eo vidẽte cũ desiderio expectat̃.

☞ y HONESTIS. Honorificis.

h mercatorum sine aliqua cã
Nemo hoc magnonũ faceret tibi: nõ temere a me
alius quam tu seruus fugit a domino suo
acciperet i
Quiuis ferret idem. semel hic cessauit: & vt fit
sub gradibus flagelli
In scalis latuit metuens pendentis habene.
h prius tibi expressos expressa ꝛ predicta tibi offendat
l
Des nummos excepta nihil te si fuga lædat:
venditor
m accipiet n verba venditoris ad emptorem.
Ille feret precium pæne securus opinor
prouidens mancipiũ
o seruum ꝓposita
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex
venditorem
Insequeris tamen hunc. & lite moraris iniqua
esse s. a me
p
Dixi me pigrum proficiscenti tibi dixi
obsequijs claudũ
Talibus officijs ꝓpe mancum: ne mea seuus.
reprehenderes mitteretur
Iurgares. ad te quod epistola nulla rediret
cum excusaui me tibi fauentia mihi.
q
Qui tunc profeci mecum faciencia iura.
iniuste accusas conqueris de
r
Si tamen attentas. quereris super hoc etiam. q d
q. ꝓmisissem lyrica
iudicio tuo
Expectata tibi non mittam carmina mendax
alius consulis
s exercitus
Luculli miles coles viatica multis
laboribus miserijs ꝑ noctem dormit.
fatigatus t
Erumnis lassus dum noctu stertit ad assem.
collecta
viatica ꝓpter neglientiã.
Perdiderat. post hoc vehemẽs lupus & sibi ꝛ hosti
nfensus equaliter famelicis vehemens
Iratus pariter ieiunis dentibus acer
expugnauit
Præsidium regale loco deiecit (vt aiunt)
firmissime opulento
v x
Summe munito & multarum diuite rerum
insignis miles militaribus
ab imperatore y
Clarus ob id factum donis ornatur honestis
viginti ꝑ nummmorũ
Accipit & bisdena super sestertia nummum
casu expugnare lucullus
Forte sub hoc tempus castellum euertere prætor:
excitare in
Nescio quod cupiens hortari cæpit eundem
augere audatiam.
Verbis que timido quoq; possent addere mentes

z BONE fortis. Vt supra malum pro timido posuit.

a QVO virtus &c. Hec sunt verba Luculli ad milites suos.

b PEDE fausto. Bono auspicio.

c POST hec &c. Responsio militis Luculli hęc est. Rusticus qui iactura rerum suarum dolet hęc restituant̄ causa predę quocūq; iusseris ibit nos iam satis habemus: et ornate se comparat militi satis habenti & nolle se propter lucrum carmina alicui diuitū afferre. Rusticū autē pauperi poetę assimilat qui cum suis carminibus multa acquirebat erga diuites: sibi hoc op⁹ non esse.

d ZONAM perdidit. Ex fabula gręca dictū est. idest qui discinctus hactenus fuit idest iners: & propterea pauper. Sic Virgi. Discinctū pro pigro posuit. Fecerat ignipotēs discinctos mulciber afros ergo qui neq; pericula considerant & egeni sunt adibunt Cauti autem & diuites non adibunt.

e ROME nutriri &c. Ostēdit quod paupertate oppressus se olim ad poetica cōtulit. Doctus est autem maxime homerum qui in Iliade describit quantum gręcis nocuit ira quā Achilles exercuit cū Adamennone.

f SILVAS achademi Philosophiam platonis. dixit autem siluas vel propter obscuritatem rei. platonici eni omnia incerta ponūt. Dicuntq; non seuerum querere quod non facile inueniatur: sed sequi ea que verisimilia sūt. Vel quia platonici materiam primā hylē. idest siluā appellāt.

g DVRA tempora. Bella ciuilia inter brutum & octauianum.

h PHILIPPI. Nam in philippis qui locus thessalie est superatus est exercitus bruti

miles fortitudo cum bono hoīe vl' itinere
z a b
I bone: quo virtus tua te vocat: i pede fausto
moraris
Grandia laturus meritorum premia: quid stas
c p cautus
Post hec ille catus quātum vis rusticus ibit
pecuniam sub zona. n. custoditur pecunia
d
Ibit eo: quo vis: qui zonam perdidit inquit
e q. d. rome didici homerū ⁊ alios poetas
Romæ nutriri mihi contigit atq; doceri
grecis.
Iratus graijs quantum nocuisset achilles:
adiecerunt s. ⁊ quantum dyalectice
Adiecere bonæ paulo plus artis athenæ
a falso verū
Scilicet: vt possem curuo dinoscere rectum
etiam scola platonis inquirere quid.
f
Atq; inter siluas a cademi querere verum
g runt ꝓpter studium
Dura sed amouere loco me tempora grato
ignarum impulit
impetus
Ciuilisq; rudem belli tulit estus in arma
que non poterant resistere
Cæsaris augusti non responsura lacertis
.i. a quo bello runt philippici campi
h
Vnde simul primum me dimisere philippi
deuictis pauperem
Decisis humilē pennis inopemq; paterni
coegit audaces faciens
Et laris & fundi paupertas impulit audax
scriberem i ita habentem quod nihil deficiat
Vt versus facerem: sed quod non desit habentem
k
Que poterunt vnquam satis expurgare cicutæ
oriari
Ni melius dormire putem quam scribere versus
omnia tolluntur
l
Singula de nobis anni prædantur euntes
que omnia solent
esse inter conuiuas
Eripuere iocos: venerem: conuiuia ludum
festinant p vim auferre vt
Tendunt extorquere poemata: quid faciam vis.
preterea cupiunt
m
Deniq; nō omnes eadē mirantur: amantq;
confirmat quod dixit inuectiuis
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis.
aliquis alius
satyricis reprehensione.
n
Ille bioneis sermonibus & sale nigro

in quo horatius tribunus militum erat.

i SED quod. Ordo est Que cicutę poterunt vnq; expurgare habentem idq; non desit. idest habētem quod sit ad sufficientiam.

k CICVTA. Herba est nō expers veneni sed aliis rebus cōtemperata purgat cerebrū vt helleborū. scripturi ergo poemata cerebrum purgant. Sed hic sentētia est. Quod qui non egent nulla cicuta purgabuntur. idest nō preparabūt se vt versus scribant.

l SINGVLA de nobis. Accedentibus annis multa que ad voluptatem pertinēt amittimus. Hinc Virgi. Omnia fert ętas animūq;. & est alia causa excusationis in etate. cur iam non scribit.

m DENIq; non oēs &c. Primā causā attulerat quod non tegeret. secunda quod in grauescens ętas id eripiat postremo adiungit qui non eodem genere omnes delectent̄

n BIONEIS sermonibus. q. d. philosophia. Bion enim boristenes academic⁹ fuit & patrem habuit libertum qui aliquando in publicanos nescio quid errans cū tota familia venūdatus est. bionē autē quidam orator emit & illū heredem instituit sed bion ex ustis testim tabulis athenas philosophatū accessit. Huius sententie erant. Magnum malum esse non posse ferre malum. Gloriam matrē animorum esse pulchritudinem bonum alienum illi qui sua alligurierat bona dixit. terra amphieraū absorbuit: tu vero terram. Facilē ad inferos viā quod illuc clausis eat̄ oculis Fuit etiam alius bion lyricus poeta. Fuit itidem alius tragicus ex his qui Tharsici dicūtur. q. confidentes et arrogantes. Qua propter et de hoc fortasse intelligit quod suo carmie mordax esset. vnde dixit salem nigrum. idest noxios & mordaces sales.

o TRES mihi conuiue & c. Non mirũ est si varia ingenia variis rebus delectant. cũ etiam vari cõuiue vario gestu sint.

p PALATO. Gustu qui in palato est. Nerui enim sũt qui linguam et palatũ pertingunt in quibus solis gustandis vis est.

q PRETER cetera romę & c. Alia causa & quarta ratio est cur nõ scribat Sẽsus est. credis romę posse carmina scribi inter tot curas & occupationes.

r SPONSVM. Vt sponsorem me illi prestem.
s AVDITVM scripta. Vt sibi suarecitanti assim.
t CVBAT. Egrotat & extremo est salutandus in valle quirini. Nã vnus ex septem collibus quirinalis est.

v EXTREMO. Nam vltimus est. et tyberim attingit cum quirinalis in alia pene vrbis parte positus est.

x INTERVALLA vides humane commoda. & c. Ironia per quam ostẽdit quam vehementer & cõmoda mediocriter magna. Nã antiqui p magno cõmodũ dicebãt.
y PLATEE. Gręcũ verbũ est ab earũ latitudine dicte latine areas appellant.

z CALIDVS. Ingeniosus. sunt enim acuti quibus sanguis calidus est. Hebetes autẽ homines frigidior sanguis reddit. Vir. Fridigus obstiterit circũ p̃cordia sanguis Vel calidus velox vt ardens

a REDEMPTOR. Pro eo hic accipit qui merces quas deinde maioris vendat emit Ergo hic a ripa tyberis quo nauigia cũ mercibus appellant siue mulis siue getulis. i. balius qui suis gerunt humeris iubebat comportari que emerat. Redemptores etiam

pbat qõ non omnes eadem amant

o Tres mihi cõuiue prope dissentire videntur
aduerbialiter gustu
cibaria p
Poscentes vario multum diuersa palato
scribam contemnis id poscis
Quid dẽ. quid nõ dem. renuis tu. q d' iubet alter
illud odiosum insippidum reliquis
Quod petis id sane est inuisum accidũq; duobus
q impedimenta
Præter cætera me romæ ne pœmata censes

Scribere posse inter tot curas totque labores
aliquis alius
r s
Hic sponsum vocat: hic auditũ scripta relictis
habitat qui vocat me vt spondeam pro eo
t
Omnibus officijs cubat hic incolle quirini
alius qui vocat me auditum carmina
v
Nic extremo in auentino visendus vterq;:
spacia inter montem auentinum ꝛ quirinum.
x
Interualla vides humane commoda: verum.
quibus itur ad illa loca q. n. imo pl'a impedire
y possunt vt sequitur
Plures sunt platee: nihil vt meditantibus b ostet
ppter laborem mercator.
z a
Festinat calidus mulis gerulisq; redemptor.
voluit ad colũnas q̃ maiora põdera trahãt
faciendas b c
Torquet nunc lapidẽ nũc ingẽs machina tignu;
resistunt ne terantur illis
Tristia robustis luctantur funera plaustris
parte platee alia parte
c
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
vade hrices versus
I nunc & versus tecum meditare canoros.
silue placent musis vrbs est inimica poetis
f
Scriptorum chorus oĩs amat nem⁹. & fugit vrbẽ
existens chorus scriptorũ
sunt enim poete in tutela bachi
g h i
Rite diens bachi somno gaudentis & vmbra.
Tu me inter strepitus nocturnos atq; diurnos
scribere modũ pauperũ qui contracte viuunt
k
Vis canere. & contracta sequi vestigia vatum.
aliquis ingeniosus exhaust
l
Ingenium sibi quod vacuas desumpsit athænas.
s. ingeniũ q̃ quia studiũ senescere facit.
m
Et studijs annos septem dedit. insenuitq;
.i. tam assiduã operã tanquam anxiam
impendit vt ante tempus senuerit
Libris & curis statua taciturnius exit.
si scribit aliquid romo
Plerumq; & risu populum quatit. hic ego rerum

dicuntur qui siue a publico siue a priuato aliquid accepto precio agendũ fabricandum edificandũue conducunt. Ergo & ii cũ existent alicui ędificio erigendo properant eo vndiq; materiam comportari: cum lucrũ illis positũ sit in celeritate et in opis minuẽdis

b MACHINA. Qua maiora pondera trahantur.
c TIGNVM. Trabem inde tigillum dixerunt.

d FVNERA. Mortes: nã cũ sint obuiam plaustris facti homines intendũ est ne illis terantur. Hunc locũ mirifice imitatur Iuuenalis.

e HAC rabiosa fugit & c. Hec sunt quibus ostendit puras plateas nõ esse in quibus cogitans poeta velut securus incedat nunc econtra per epitropẽ ostendit fieri carmina romę non posse.

f SCRIPTORVM chorus omnis amat & c. Ad superius argumentũ hoc pertinet quod probat in frequẽtia vrbis poetam scribere nõ posse

g RIVE diens bachi. Nõ mirũ inquit si poeta nemus amat quod amat liber musicus deus in cuius tutela poetę omnes sunt constituit.
h SOMNO. Pro ocio posuit.

i VMBRA. Pro solitudine.
k CONTRACTA. Difficilia ad sequendum: quoniã coartata sunt & angustia.

l INGENIVM sibi & c Si illud ingeniũ quod elegit sibi athenas vrbem vacuam idest ociosam et studiis aptã et ad septẽ annos inuigilauit

m ET insenuit libris & c. idest assiduam operam tanquã anxiam impendit vt ante tempus senuerit tamẽ inde post studia rediit taciturnus statua.

tumultu q̄ in vrbe
actionibus contingūt

Fluctibus in medijs & tempestatibus vrbis
coniungere

Verba lyre motura somnum: connectere digner
n iuris

Frater erat romæ cōsulti rhetor vt alter
cum a nemine laudarentur seipsos laudabant.

Alterius sermone meros audiret honores
frater rhetor frater iurisconsultus
o p

Grachus vt hic illi foret hic vt mucius illi.
quomodo sonoros laudandi non ex merito

Qui minus argutos vexat furor iste poetas
lyrica .i. se interposuit vt licentius;
q ceteros arguat r

Carmina compono hic elegos miserabile visu
compositum

Celatumq; nomen musis opus aspice primuz
superbia conatu

Quanto cum fastu quanto molimine circum
tempore enim pestifero virgil. horatius ⁊ ceteri boni poete
a roma ad conseruandam sanitatem discesserunt

Spectemus vacuam romanis vatibus ædem
ociosus es prope

Mox etiam si forte vacas: sequere. & procul audi
afferat

Quid ferat & quare sibi necata vterq; coronam.
ferimur vulneribus aduersariuz
nostrum

Cedimur. & rotidem plagis consummim⁹ hostē
in nos vsq; ad initiū noctis vel
s vsq; ad vesperam

Lento samnites ad lumina prima duello
tale est iudicium poetarum seipsos laudantiū
t

Discedo alceus puncto illius. ille meo quis
qui in elegia floruit

Quis nisi callimachus. si plus ad poscere visus
vocatur
ille bonus poeta

Fit minernius & optiuo cognomine crescit
v

Multa fero. vt placem genus irritabile vatum.
demissus fauorem
x

Cum scribo & suplex populi suffragia capto
nam nimia laudis cupiditate insanio eua
nescente autem illa iterum sanus fio.
y

Idem finitis studij & mente recepta
claudem latas temere

Obturem patulas impune legentibus aures
deridentur a bonis poetis

Ridentur mala qui componunt carmina verum
mali poete laudant se mutuo
z

Gaudent scribentes. & se venerantur & vltro
non laudes scōm opinionem
tu eorum

Si taceas. laudant quicquid scripsere beati

n FRATER romę. Duo erant romę fratres iuriscōsultus alter orathor. Hi cum a nemine laudarent̄ se mutuo laudabant.

o GRCHVS. Tantus orathor quantus cornelię filius Grachus. C.n. Grachum huiusmodi orathorem fuisse affirmat Cicero vt de antiquioribus solum legēdū putet atq; asserit litteras lat. nas damnum illius immaturo interritu fecisse.

p MVTIVS. Qu. Mutius augur seuola maximus iurisconsultus. Nam sceuolarū pecularis fuit hec iuris ciuilis scientia.

q CARMINA. s. lyrica.

r MISERABILE visu. Laus enim est lyrici in elegia cum dicentis in illius carminibus apparere cōmiserationem quam exprimere cupit.

s SAMNITES Tanquam samnites qui lōgo tēpore aduersus romanos pugnarūt.

t ALCEVS. Nam cū lyricus sim ille me alceo comparat & ego illum. quia elegias scribit callimacho similē esse dico. Nam calimachus in elegia floruit: cui Quintilianus primas. secundas vero philete in elegia tribuit hinc Propertius: calimachi manes & magni sacra philete inuestrū queso me sinite ire nemus.

v MVLTA fero. Nā laudoue vixq pati possum.

x SVFFRAHIA populi Fauorem poeticę turbę.

y FINITIS studiis & c. dum hoc scribo ex nimia cupiditate laudis insanio deinde cum desiero euanesciente illa cupiditate fio sanus et nō possū vlterius pati que paciebar. Vult ergo poeta oino eliciendas cupiditates. Vnde dicit Arestotiles li. iiii. moraliū Cupiditates non debere esse magnas: quia rationē deturpant: quāobrē inquit mediocres sunt ipse & perpauce & rationi nō aduersentur. Et vt viuere puerū sub pedagogi p̄ceptis oportet. sic et cupiendi vis cupere debet: vt ratio iubet. Vnde temperati vim cupiendi concordem esse cū ratione oportet: quoniā vtriusq; propositum est honestas atq; vir temperās omnia cupit vt oportet hoc modo & ipsa ratio dictat. Trahit autē appetitus nos aduersa sed debet a ratione comprimi. Vnde vult Arestotiles virtutes morales consistere in appetitu sensitiuo. & maxime fortitudinem & temperantiam. Nam cū appetitus fertur ad res venereas: & ratio cōprimit appetitum: & ipsum erigit ad ea que prestare debet cum decoro fit fortitudo. Et illi qui sunt ad voluptatē ꝓpēsi: modo ne in ipsis rō penitus prostrata sit: erubescāt dicere se voluptate teneri: ob quod intelligitur voluptatem non cōuenire homini ingenuo: sed repudiandam esse cū rationi humaneq; nature inimica sit.

z GAVDENT scribētes Stulti poete gaudēt inuicem se laudantes sed qui cupit rectum scribere poema exhibebit se censorem suis scriptis: et audebit mouere loco. i. mutare quecūq; aut ornatu aut grauitate carebunt.

sed recēū vt laudandō

At qui legittimum cupiet fecisse poema:
charms iudicīū assumet

Cum tabulis animum censoris sume honesti
ornatus

Audebit quæcunq; parum splendoris habebunt.
dicuntur

Et sine pondere erunt: & honore indigna ferent
ims quia alias commodiora non possunt
a eo loco in metro poni
a

Verba mouere loco quamuis inuita recedant
quamuis in templo illius dee in q̄ erant q̄
dam secreta q̄ non licebat reuela
b ri ⁊ sic semp noua ⁊ incognita manserūt

Et versentur adhuc inter penetralia vestæ
ignotata poeta ꝓferet
c

Obscurata diu populo bonus eruet ac ꝓ

Proferret in lucem speciosa vocabula rerum:
vocabula qui inuentores fuerunt vocabulorū
antiquis romanis.

Quæ priscis memorata catonibus atq; cethegis
rurpia que ⁊ deserta
d

Nunc situs informis premit & deserta vetustas
formabit nam vsus verborum parens est
c f

Asciſſet noua: quæ genitor produxerit vsus
copiosus
g frequens

Vehemēs & liquidus & puroq; simillim⁹ anni
effundet beatū facit
b

Fundet opes: latiumq; beabit diuite lingua.
supflua bonus poeta inrrigata
i beno exuerit

Luxuriātia compescet nimis aspera sano
intelligibilia facies remouebit

Leuabit cultus: virtute carentia tollet.
sillabarum ꝓ qualitate rerum
k

Ludentis speciem dabit: & torquebitur: vt qui
actūs grecus
l

Nunc satyrum nunc agrestem cyclopa mouetur:
magis amouerim stolidus
m

Prætulerim scriptor delirꝰ inersq; videri.
vitia

Dum mea delectent mala me. vel denicq; fallāt
torquen in animo apud argos

Quam sapere & ringi fuit aut ignobilis argis

Qui se credebat miros audire tragœdos
spectatos

In vacuo letꝰ sessor plausorq; theatro:
n officia

Cætera qui vite seruaret munia recto
existens benignus

More bonus sane vicinus, amabilis hospes.

a INVITA recedant. Quia nescio quo pacto ita, placent tibi vt vix sustineas illa remouere.

b ET versentur inter penetralia veste. idest penitus here ant intimo animo. & trāslatio a dea vesta cuius sacra recondita essent.

c OBSCVRATA diu. Reuocabit quedā prisca verba que quamuis pulchra sint tamen exoluerant et in obliuione iacent.

d SITVS. Vetustas. Situs est humescens quedam lanugo & mucor exoriens in locis qui non frequentant. Vir. Per loca senta situ cogunt noctemq; profundam. sed capitur pro senio & pro iis que ab vsu remota sunt. Virgi. En ego victu situ.

e ASCISSET noua. Formabit & ipse noua quedam que splendorem habeant.

f GENITOR vsus. Nam vsus verborū parens est. Vnde in arte poetica dixit. Multa renascētur que iam cecidere cadentq;. Que nunc sunt in honore vocabula si volet vsus. Quē penes est arbitriū & ius & norma loquendi.

g VEHEMENS. Erit vehemens & copiosus & similis fluuio qui tamē nō sit turbulentus vt nihil obscurum & non defecatum assit in illa vehementia.

h DIVITE lingua. i. propterea q; quod linguā latinā adinuenientis uouis verbis ditiorem reddet.

i LVXVRIANTIA Sēsus. nā vt bonꝰ agricola ea que in arboribus nimis luxuriant aut in segetibus cōpescit. Sic & bonus poeta que nimia sunt tollet: & vt inculta rura cultu miciora reddunt. sic aspera que in versu sunt artificio lenientur.

k LVDENTIS speciē dabit. Sēsus est. Nam vt ille qui ludit varios affert motus: sic poeta vt seruet decorū accōmodat verba & sententias personis: quas inducit.

l NVNC satyrū &c. Velut per sinedochen. vt si dicas mouetur caput. Sēntia aūt est. Veluti minus alio motu vtitur cum agit satyrū lasciuū & leuem. & alio cū agit cyclopa vastū & agrestem. sic & poeta alio modo hunc alio illū describit. vt vtriusq; naturę decorum seruet.

m PRETVLERIM. Expsona sua stulticiā nōnullorum arguit qui malūt haberi stulti & deliri. dū ita habeti ingenio sint non aduertentes sua errata delectentur suo pœmate et decepti putēt illud rectū quam ita sapere & cognoscere errores vnde corrodantur ira & anxietate dū illos considerant et emendare posse desperent. Cupiunt denicq; similes esse cuidam argiuo qui quidam cū in reliquis rebus agendis non esset insipiēs tū in hoc vno desipiebat. Veniens enim in theatrū vbi nulli ludi nulli spectatores essent putabat se videre ludos et histriones illos agētes.

n CETERA munia. idest munera. Nam in vita degenda poterat seruare officia si nō illa recta que stoici cathortonia appellant, saltem mediocria.

modestus sciret

Comis in vxorem posset qui ignoscere seruis

posset fracto

o

Et signo leso non insanire lagenæ

sciret precipuum

Posset qui rupem & puteum vitare patentem

alimentis sanatus

iste postquam

Hic iste togatorum opibus curisq; refectus

remouit insaniam

p

Expulit helleboro morbum bilemq; meraco:

Et redit ad sese: pol me occidistis amici

ablam

Non seruastis ait: cui sic extorta voluptas

ablatus medicaminis iucundissimus

Et demptus per vim mentis gratissimus error

certe sapientis

q intendere inutilibus

Nimirum sapere est abiectis vtile nugis

vtile est sicut sunt lyrica scribere

congruum

Et tempestiuum pueris concedere ludum

carmine lyrico

cantanda

Ac non verba sequi fidibus modulanda latinis:

vtile est

virtuose

Sed vere numerosq; modosq; ediscere vitæ

qua propter que sequuntur

Quo circa mecum loquor hæc, tacitusq; recordor

.i. si nullis poculis si auferret affluentia.

tim sedare posses

Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ

diceres acquisiuisti

Harrares medicis: quod quanto plura parasti

p fateri paragoge

Tanto plura cupis nulli ne faterier audes:

tanquam pfutura ad sanitatem.

Si vulnus tibi monstrata radice vel herba

tollerabilius

tunc

Non fieret leuius: fugeres radice vel herba

curari credas

s

Proficiente nihil curiare: audieras cui

diuitias ab illo

Rem dij donarent illi decedere prauam

al' fis

Stulticiam: & cum sis nihilo sapientior ex quo

opulentior

dicior

Plenior es tamen vteris monitoribus ijdem

s. possent

t

At si diuitie prudentem reddere possent

certe

Si timidum cupidũq; minus te, nempe reuberes

o NON insanire Non minus irasci seruis. si vt vinum educerent ad potãdum in lagena ab eo impressum aperiendo lesissent. Dixit autem non insanire satyrice tanq; si dicat esse multos qui ab huiuscemodi ira nõ facile possit abstinere.

p MERACO. idest mero. q. valido & potenti.

q NIMIRVM sapere: Sensus est. Sapientem eũ esse qui carmina & hęc puerilia cõcedat iuniori ętati. Ipse aũt queratnõ quo pacto moduletur carmia sed moduletur actiones vere vitę vt nihil nobis in ea dissonet sed omnia secundũ decorum correspondeant. Nam ea vita expetenda est que sit animi corporisq; expleta virtutibus: in eoq; summũ bonum poni necesse est: quandoquidem id tale esse debet vt rerum expetendarum sit extremũ. Finis ergo humanus est (more philosophorũ loquor) congruẽter nature viuere. idest adhibita virtute frui primis a natura datis. et in operatione ipsius anime per virtutẽ in vita perfecta felicitatem humanam constituit Arestotiles. Posito igitur fine humano virtutes ampelcti & operationibus studiosis ad illũ nos dirigere debemus: ne frustra nati esse videamur. Cũ omnia suũ finem habeant. & ad illũ omni conatu ac studio dirigantur: & contendant: & cũ simpliciter & reuera bonum humanę volũtati obiiciatur: et affectabile sit. idq; virtutem esse dicimus & quicquid ab ipsa proficiscitur.

r SI tibi nulla & c. Quemadmoudm a medico remediũ peteres si nullis poculis sitim sedare posses: sic cum nimis cupiditatibus & reliquis animi perturbationibus labores medicinam debes a philosophia petere

s AVDIERAS cui & c. Hoc dicit ideo diuicias appetisti quod audieras te stulticia cariturum cũ diues esses. Postq; diues ad sapientiam nihil promouisti. & ne copias facultatesq; sectaris. sed adhuc audies opulentię laudatores: quibus iã semel credendo deceptus es.

t AT si diuitie & c. Si iquit diuitie reddere te prudetem possent pudore a quo quam questu vincere afficeris & auarior te vllus esset quippe cum presertim & minus cupidos & minus timidos homines faciant si modo id verum esset viueret in terris erubesceres ait si te quisquã esset auarior & ideo sapientior si quid opes sapiẽtiam dature essent.

solo

Viueret in terris: te si quis auarior vno:
illud v numerata peccunia

Si proprium est: quod quis libra mercatur & ære
iurisperitis ꝓprium reddit

Quædam si credis consultis mancipat vsus
ꝓ orbi illius diuitis

Qui te pascit ager: tuus est & villicus orbi
obruit

Cum segetes occat tibi mox frumenta daturus
eius villico vnum

Te dominum sentit: das nummos: accipis vuam
vas

Pullos: oua: cadum temeti: nempe modo isto
dando modo duos ꝛ sic cum maiori commodo
modo tres nummos tuo quam si semel dares

Paulatim mercaris agrum fortasse trecentis

Aut etiam supra nummorum millibus emptum
q̄ differentia est paulatim empto simul soluto

Quid refert viuas numerato nuper an olim
ille qui simul soluit vt diues illius oppidi
illius oppidi,

Emptor aricini condam veentis & arui
scꝫ non cenare de non empto

Emptuꝫ cænat olus quamuis aliter putat emptis
frigidam frequenter calefacit

Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum
ad illum locum arbor illa plantata

Sed vocat vsq; suum: qua populus assita certis
terminis agrorū vicinorum

Limitibus vicina refugit iurgia: tanquam
in velocis

Sit proprium quicq̄ puncto quod mobilis horæ

Nunc prece nūc precio nuncvi nūc morte sup̄ma
alternis

Permutet dominos, & cedat in altera iura
ita rerum suarum

Sic quia perpetus nulli datur vsus: & heres
.i. q̄libet heres habet aliū heredeꝫ.

Hæredē alterius velut vnda superuenit vndā.
ampla rura in q̄bus continentur frumēta

Quid vici prosunt aut horrea: quidue calabris
mors alias infernus

Saltibus adiecti lucani: si metit orcus
quia a morte nemo potest redimi.

Grandia cum paruis non exorabilis auro:
p̄ciosos lapides

Gemmas marmor ebur tyrrhena sigilla tabellas

v LIBRA & ęre. Verba iurisconsultica ¦Vendicio enī firmatur cum per librū expē sa pecunia penes ipsum pre cium ostenditur. Vnde libri pens huiuscemodi testificati onibus adhiberi solet de qua cōsuetudine latius apud Pli nium inuenies.

☞ x MANCIPAT vsus Quam ipsi iurisconsulti vsu capionem appellāt.

☞ y QVI te pascit & c. Ostendit nihil interresse vtrū emas tibi in dies que pertinēt ad victū an ex agris tuis pro ueniant. Nam etiam ea que ex agris tuis ꝑcipis a te emū tur. sed datū est olim preciū cum agrum emisti.

z OCCAT. Iactum semē in agro matris operit.

a TE dn̄m sentit. Nā siorbus ille cuius est ager vendet tibi frumētum iam ille ager tuus esse videtur. Nā si das villico nūmos & accipis ex agro pullos oua vinū vuam tu paulatim mercaris illum.

☞ b PAVLATIM. q.d. maiori tuo commodo.

c EMPTVM cenat olus Is enim qui olera & reliqua ex agro quem olim ęmit ce nat. emit ille olus quāuis nō ita putet.

☞ d SED vocat & c: Stulticia nostra facit vt illa que sunt attributa nobis cer tis terminis qui lites inter nos & vicinum prohibēt nostra esse credamus. Sed nihil ali cuius proprium esse potest quod illi vel precibus vel pre cio vel vi vel morte aufferri potest. Proprium enim diffi niunt id esse quod vni soli & semper competit.

e SIC quia perpetuus. Stul ticiam summam esse conclu dit cum nihil nobis perpetu um esse possit velle mlta pos sidere.

f ORCVS. Pro morte po suit que inexorabilis est.

g VYRRHENA sigilla. statuas in tyrrhenia. idest he truria fabrefacta. Sigillū au tem paruum signū. Plinius autem signa tuscania ponit que in hetruria factitata sunt

h TABELLAS picturas

piscis cuius sanguine tingitur purpura.

Argentum vestes getulo murice tinctas,

aliqui vt prodig⁹

Sunt qui non habeant, est qui non curat habere:

ex duobus gemellis qd est prodigorū.

ociari

Cur alter fratrum cessare & ludere & vngui

p diuite ponitur fertilib⁹

h

Præferat herodis palmetis pinguibus: alter

oppulētus noctem solis

Diues & importunus ad vmbram lucis ab ortu

prius incultum fodiendo

i

Siluestrem flammis & ferro mitiget agrum

nouit vnius cuiusq; hominis

h regit l

Scit genius natale comes qui temperat astrum

genius dico qr in vnoquoq; homine nascitur ⁊ moritur

Nature deus humane mortalis in vnum

specie genius letus ꝓpter ꝓsperitatem. tristis ꝓpter aduersitatem

m n o

Quodq; caput vultu mutabilis albus & ater

p oportunitas rei

Vtarq; ex modico: quantum res poscet aceruo

Summa

Tollam, nec metuam: quid de me iudicet hæres:

q a parente

Quod non plura datis inuenerit: & tamen idem

habere aduertentiam ꝓ liberali posuit .i. a ꝓdigo ⁊ luxurioso

r largus

Scire volam: quantum simplex hilarisq; nepoti

ab

Discrepet: & quantum discordes parcus auaro

reffert ita fugienda auaritia vt tamen non admittatur ꝓdigalitas

quia ꝓfundas non

Distat enim spargas tua prodigus: an neq; sūptū

quod est largi quod est auari

acquirere

Inuitus facias: neq; plura parare labores

sacra minerue intelligit

s

Ac potius puer vt festis quinquatribus olim

cum graciarū actione

Exiguo gratoq; fruaris tempore raptim.

quia aliquis cogitur ad turpia.

t

Pauperies īmunda procul domus absit: ego vtrū

ꝓspera

Naue ferat magna an parua ferat vnus & idem

quia vexamur superbia

Non agimur tumidis velis aquilone secundo

non semper tristamur

Non tamen aduersis ætatem ducimus austris

sapientia dignitate habitatōne

v x z possessione

Viribus: ingenio, specie: virtute, loco, re.

Extremi primorum: extremis vsq; priores

h HERODIS palmetis. Herodes iudeorū rex fuit. Verū, vt ait Plinius palmę gloria iudea inclita est.

i FLAMMIS. Nam vt ait Maro. Sepe etiam steriles incendere profuit agros.

k GENIVS. Naturę deus est. Platonici eni vt ait apuleius de demonio socratis demonas quos genios et lares possumus appellare ministros deorū arbitrant̄ custodesq; & hominū interpretes si quid a diis velint. Ergo q̄ melioris meriti i corpore sūt nostro genii dicūtur. Corpori renūctiantes lemures. Tū si domos incursionibus infestarēt laruę appellabant̄. Cōtra si boni fuerint lares familiares. Sententia ergo sit vt diuersitatem ingenii duorū fratrū inter se cognoscat ipse genius comes ipsius himinis.

l ASTRVM nature deus. idest influxū prouenientē ab astro quod nobis nascentibus prefuit.

m QVODq; caput. Quia quot homines tot ingenia.

n VVLTV. Ipsis animi affectibus qui in vultu apparēt

o ALBVS et ater. Prouerbialiter dixit. Albus propter virtutes. Ater propter vitia.

☞ p VTAR ex modico Ex psona sua describit quo genere vitę vtendū sit. Et in primis iubet pellendā auaritiam & ambitionem. Nam ambitiosus miser est: quoniā seruit affectibus honores eni bonis viris sponte offerunt̄. ambitu autem aucupari & consectari turpissimū est. Et qui id facit non est sui iuris. Due mediocritates sunt: que versantur circa pecunias. Liberalitas et magnificentia. sic due sunt circa honores. magnanimitas: et medtocris appetitio honoris ad magnanimitatem. is honorū appetione exuperat: ābitiosus vocat̄ Nā appetit plus quā oporteat. Ille aūt deficit qui iustos honores spernit, & dicit̄ vacās honoris appetitione Philosophus de prouidentia dei scribit. Qui mentē suā plurimorū dominatui ac pessimorū subiecit: cupidinis: doloris: stulticie: iniusticie: ambitionis felix atq; beatus esse nullo modo poterit etiā si vulgo beatus appellet̄ Insuper dicit philosophus. Qui gl̄ie adeo cupidus est. vt vel a malis laudari cupiat. Hūc improbū esse necesse est: quippe vnum quodq; suo simili gaudet.

r SIMPLEX & hilaris. Pro liperali posuit. Simplex igit̄ a quo absit nimis luxus Hilaris aūt a quo absit tristicia auaritię. Dicit enim ita fugiendā auaritiam vt non admittat̄ prodigalitas.

s QVINQVATRIBVS. Sacra minerue que quinto die post idus et quinq; diebus celebrabant̄.

t VTRVM naue. Idē enim ero vectus siue magna siue parua naue Laudat aūt mediocritatē. eaq; se contentū demonstrat. Poeta vsq; ad finem operis persuasit mediocritatem & temperātiā nam qui fouet mediocritatē: & cupiditatibus finē imponat vere ociosus est. Vnde dicit Seneca Nō qui parū habet. sed qui plus cupit pauper est. Et ille beatissimus est et securus sui possessor: qui crastinū sine sollicitudine expectat. Et liber est in ocio cui⁹ libertatis propriū est. vt quis viuat vt vult. Libertas aūt vt volūt stoici est potestas operandi qua stulti et mali omnino carent. Et sccd̄m Ciceronē in paradoxis est potestas viuendi vt velis: & ille viuit vt vult qui recta sequitur q gaudet offiū cui viuēdi via cōsiderata. atq; ꝓuisa est qui legib⁹ nō ꝓpter metū paret: sed eas seq̄tur atq; colit quod salutare maxime iudicat. qui nihil dicit: nihil facit: nihil cogitat: nihil denicq; nisi libēter ac libere Nec est vlla res.

v VIRIBVS. Valitudine corporis.

x SPETIE. aspectu.

☞ z LOCO. Dignitate.

a SOMNIA terrores &c. Hec omnia ad superstitionē referuntur.

b SAGAS. MIRE dicit sagas mulieres magicarū rerū & carminū scientes tanq̄ satis agas: & multū agentes vt magos dicimus. q. magnos a rebus quas se pficere iactāt.

c NOCTVRNOS lemures. Vmbras vagantes hominum ante diē mortis. & ideo metuendos: & putant lemures esse dictos. q. remuros a Remo cuius occisi vmbras frater romulus cum placare vellet lemuria instituit. idest parentalia quę mense maio per triduū celebrari solent ante additum anno mensem februariū ob quam rem maio mense religio est nubere et itē martio in quo nuptiis habito certamie a minerua mars victus est & obtenta virginitate minerua nerine appellata est.

d PERTENTAq̄ thessala. Nam thessalia multas tulit veneficas. Virg. Hęc se carminibus pmittit soluere mētes quas velit &c.

vt tu dicis vitia

Non es auarus abi: quid cætera: iam simul isto

ad opus tuū

Cum vitio fuge: rite caret tibi pectus inani

p hec omnia intelligit anxiam ⁊ sollicitam vitam

Ambitione, caret mortis formidine & ira

visiones somniorū veneficas.

a b

Somnia. terrores. magicos. miracula. sagas

vmbras vagantes paruipendis

c d

Nocturnos lemures. portentaq̄ thessala rides

dies cum gratiarum actione

Natales grate numeras ignoscis amicis.

Lenior & melior fis accedente senecta

e exacta

Quid te exempta spinis de pluribus vna

.i. si nescis vti virtute

f illis qui viuere sciunt

Viuere si nescis: decede peritis:

Lusisti satis: edisti satis. atq̄ bibisti

ergo a vicijs recedere vicijs imbutū

g

Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo

deridear te quam magis lasciuire decet

h

Rideat & pulset lasciua decentius ætas.

e QVID te exempta. Allegoria quid pdest inquit vnete carere vitio & a tā multis possessum esse Spinas autē animi pturbationes ac vitia appellat illis eni assiduo pungitur transuerberat animus.

f VIVERE si nescis. Da locū inquit melioribus qui viuere sciunt atq̄ tibi succedūt. q.d. Viue recte & relinque ludum & cōmesationes et potationes que vita nostra non est sed pecudis.

g TEMPVS abire tibi. Vtrum quis deus iam te vocat an quia diu multūq̄ vixisti & mire in fine operis de fine disputat vitę.

h RIDEAT & pulset. Aetas iuuenilis q̄ magis lasciuire decet quam senilem. Probe eni Iuuenalis monet. Quedam cum prima resecentur crimina barba.

Elaboratum impressumq̄ est. Hoc elegans. Ornatum: splēdidum: comptumq̄ Horatij flacci Venusini. lyrici Poete opus. cum vtilissimis argumētis: ac imaginibus pulcherrimis: in celebri: libera: imperialiq̄ vrbe Argentina. opera & īpensis sedulis q̄q̄ laborib⁹ Prouidi viri Iohānis Reinhardi cognomēto Gürninger ciuis eiusdē vrbis argētinensis: q̄rto idus Marcij. absolutū vero Anno domini M. cccc. xcviij.

BIBLIOTHEK IN WIEN KAISERLICHE UNIVERSITÄTS-